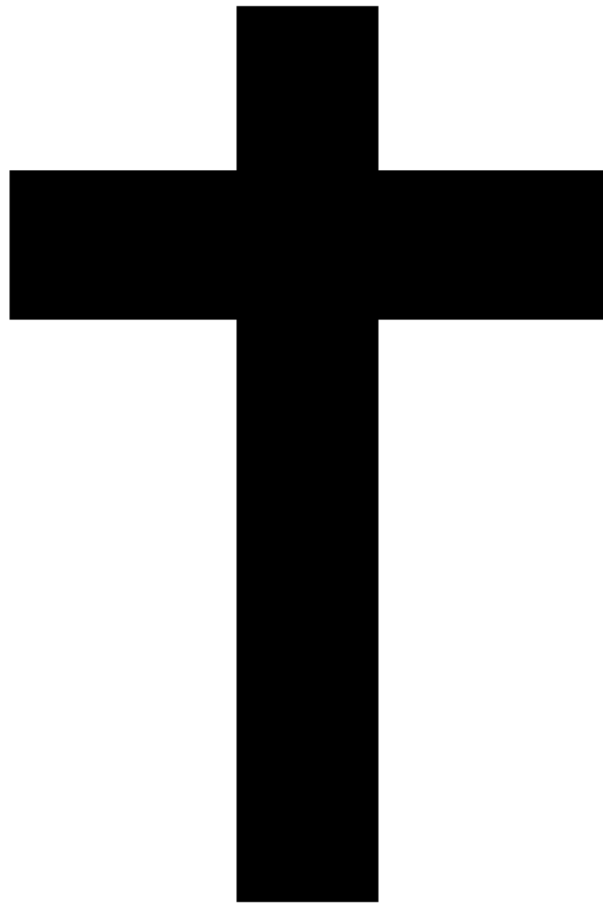

NGÖNËN PEPEWER

The New Testament in the Weri Language of Papua New Guinea

NGÖNËN PEPEWER
The New Testament in the Weri Language of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Weri long Niugini

copyright © 1984 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Weri

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-10-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 4 Mar 2019 from source files dated 1 Mar 2019
ec1ac06d-1c8c-5be3-8326-dcf0ceacd4c2

Contents

Ngönën Pepewer	1
Matiu	3
Maak	49
Luk	75
Son	122
Ngön Yaaö Omnarö	155
Rom	199
1 Korin	220
2 Korin	240
Kalesia	254
Epesas	262
Pilipai	268
Kolosi	273
1 Tesalonaika	278
2 Tesalonaika	282
1 Timoti	285
2 Timoti	291
Taitas	295
Pailimon	298
lpru	300
Sems	316
1 Pita	322
2 PITA	328
1 Son	331
2 Son	336
3 Son	337
Yut	338
Ënëma Ngönte	340
Bible reading	365

Ngönën Pepewer

The New Testament in the Weri language of Papua New Guinea

Nupela Testamen long tokples Weri long Niugini

Ngönën Pepewer

The New Testament in the Weri language of Papua New Guinea

Translation by Wycliffe Bible Translators

© 1984, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Print publication, 1984 by Bible League International

Web version

© 2015, Wycliffe Bible Translators, Inc.

www.Wycliffe.org

<http://pngscriptures.org>

www.ScriptureEarth.org

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons license (Attribution-Noncommercial-No Derivative Works).

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0>

Your are free to share – to copy, distribute and transmit the text under the following conditions:

- Attribution. You must attribute the work to *Wycliffe Bible Translators* (but not in any way that suggests that they endorse you or your use of the work).
- Noncommercial. You may not use this work for commercial purposes.
- No Derivative Works. You may not alter, transform, or build upon this work.
- In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you don't change any of the text or punctuation of the Bible.

Notice – For any reuse or distribution, you must make clear to others the license terms of this work.

Tok Orait

Dispela Buk Baibel i kam wantaim tok orait na lo bilong Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivative Works license. Em i tok olsem yu ken givim kopi long narapela manmeri. Yu ken wokim kopi na givim long husat i laikim. Tasol, yu mas tok klia dispela samting i kam long <http://tokplesbaibel.org>. Yu no ken kisim mani na salim dispela. Yu mas givim nating. Na tu, yu no ken senisim Tok.

Ol piksa i kam wantim ol Baibel na narapela buk i stap long dispela sait i gat tok orait long usim wantaim dispela samting tasol. Sapos yu laik narapela tok orait, yu mas askim husat i papa bilong copyright long dispela ol piksa.

Sapos yu laik stretim samting i no orait long dispela tok orait, stretim tok, salim Buk Baibel, o tainim Tok bilong God long nupela tok ples, yu ken askim mipela.

Olgeta tok orait na lo long tok ples English i stap long <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode>.

Sapos yu gat askim long dispela, plis askim mipela.
Ngönën Pepewer

Matiu

Yesu pi wel wiak kutömweri sēen wē ēnēmak Matiuuk Yesuu ngōn ompyaō epēt retēng ēa. Matiu, yapin nent Liwai, pöp Yesuu ru 12 pöröakaanēp. Pi tektek ngōn yaaurōa ngaan retēng ēa pöt Yesuu naē kē orōōn pi Anutuu wa ngaōōk nimēēpna pöt ngēs rēere Yesuu ngōn kēsang ök ēa pöt retēng ēa. Ngōn pöt, Yuta omnarō Yesuun Anutuu Yaō Mēēaup pöt ēwat sēpēnēak retēng ēa.

Pöt epēl wia.

Yesuu ēere köröörōere pim wilauta ngōnte 1:1–2:23

Son i yamēaupē ya mēnaut 3:1–12

Yesu i momēēn morök elmēaut 3:13–4:11

Yesuu Kalili yangerak ya mēnaut 4:12–18:35

Kalili yangerakaan Yerusalemē saut 19:1–20:34

Yerusalem kak Yesuu naē orōaut 21:1–27:66

Yesuu wal ēak ēō pet elmēaut 28:1–20

Yesu Kristo pim ēere köröörōa ngōnte

(Luk 3:23–38)

¹ Yesu Kristo pim ēere köröörōa kurment epēl. Yesu pi Tewit pim kurmentēakaanēp. Ēn Tewit pi Apram pim kurmentēakaanēp.

² Apram pi Aisakē pepap.

Ēn Aisak pi Yakopē pepap.

Ēn Yakop pi Yutaare pim nangre nanörōa pepap.

³ Ēn Yuta pi Peresre Siraē pepap, ēn piarpim ēlēp Tema.

Ēn Peres pi Ebronē pepap.

Ēn Ebron pi Ramē pepap.

⁴ Ēn Ram pi Aminatapē pepap.

Ēn Aminatap pi Nasonē pepap.

Ēn Nason pi Salmonē pepap.

⁵ Ēn Salmon pi Poasē pepap, ēn pim ēlēp Reap.

Ēn Poas pi Opetē pepap, ēn pim ēlēp Rut.

Ēn Opet pi Sesi pim pepap.

⁶ Ēn Sesi pi omp ak Tewit pim pepap.

Ēn Tewit pi Solomonē pepap, pim ēlēp pöt Yuraiaē öng kapidēp.

⁷ Ēn Solomon pi Riapoamē pepap.

Ēn Riapoam pi Apaisaē pepap.

Ēn Apaisa pi Esaē pepap.

⁸ Ēn Esa pi Seosapatē pepap.

Ēn Seosapat pi Soramē pepap.

Ēn Soram pi Asaiaē pepap.

⁹ Ēn Asaia pi Sotamē pepap.

Ēn Sotam pi Easē pepap.

Ēn Eas pi Esekaiaē pepap.

¹⁰ Ēn Esekaia pi Manasaē pepap.

Ēn Manasa pi Emosē pepap.

Ēn Emos pi Sosaiaē pepap.

¹¹ Ēn Sosaia pi Sekonaiaare pim nangarōa pepap.

Akun pötak Papilon nga omnarōak Yuta omnarōa naēaan narō wii tēak wak sē Papilon yangerak moulmēēn pitēm inēēn eim wakaima.

¹² Yuta omēn narō Papilon yangerak wakaima akun pötak Sekonaia Sialtielē pepap wakaima.

Ën Sialtiel pi Serapapelë pepap.

¹³ Ën Serapapel pi Apaiatë pepap.

Ën Apaiat pi Elaiakimë pepap.

Ën Elaiakim pi Esoë pepap.

¹⁴ Ën Eso pi Setokë pepap.

Ën Setok pi Ekimë pepap.

Ën Ekim pi Elaiatë pepap.

¹⁵ Ën Elaiat pi Eliesaë pepap.

Ën Eliesa pi Matanë pepap.

Ën Matan pi Yakopë pepap.

¹⁶ Ën Yakop pi Yosepë pepap.

Ën Yosep pi Mariaë ompöp.

Ënak Mariaak Yesu, pim yapinte Kristo pël yema pöp wila.

¹⁷ Apramökaan yewaisem wais Tewitëk elën, omën kur pöment 14 yaë. Ën Tewitëkaan yewaisem wais Papilon omnaröa pit wii tëak wak së Papilon yangerak moulmëa akun pötak ela pöröeta 14 tapël yaë. Ën pitëm Papilon yangerak wii kaatak saö pörekaan yewaisem wais Yesuu wilaurek oröa pöröeta 14 tapël yaë.

Yesu Kristoë wilauta ngönte

(Luk 2:1-7)

¹⁸ Yesu Kristo pim wilauta ngönte epët. Öng Maria Yesu pim ël pöp omp Yosep pöp koirëpënëak yaö elmëen wëa. Pël ëautak piarip yal naën om namp nerek wëen, Maria pi Ngëengk Pulöök elmëen önga namp tekeri sa. ¹⁹ Pël ëen pim omp yaö elmëaup Yosep pi omën wotpilëp yak Maria omnaröa ëöetak ëö sëpanëak ëlëep wes momëëpënëak kön wia. ²⁰ Yosep pi pël kön wieim ka uraan Aköpë ensel nampök wangartak oröak piin epël ök mëëa. “Yosep, Tewitë körööp, ni Maria pim öngaap wë piptaan kas ëengan. Pim önga tekeri sak wë pipop, Ngëengk Pulöök kaamök elmëenak wë. ²¹ Pël ëen pi yokotup wilën pöt pim yapinte Yesu pël mam. Pi tapöpök pim omnaröa ketre saunat ent ë nuulëak utpetetakaan kama niöpnaap.”

²² Omën nant peene e orö yes epot, Aköp pimtë tektek ngön yaaö omën naröen ök maan pitëm tekeri wesak ök niaö aprö ima pötök kë jaarö. ²³ “Kat wieë. Koont öng tek nampök ru yak sak yokot namp wilëpnaan yaë. Pël ëen pitök yokot pöpë yapinte Emanuel pël mapnaap.” Yapin pöta songönte epët. “Anutu tiarring wë.” ²⁴ Pël maan Yosep pi wal ëak Aköpë enselëpë ök mëëa pöl ëak Maria kaira. ²⁵ Pël ëautak Maria yokot pöp nawilën wëen Yosep piiring ka naurön ëa. Pël ëen yokotup wilën pim yapinte Yesu pël mëëa.

2

Këtëpë yengampiaulaan ewat omën narö Yesuun itaampënëak waisa

¹ Omp Erot pim Yutia yangerak omp ak sak wëa pötak Mariaak pörek Petelem kak Yesu wila. Pël ëen ënëmak këtëpë yengampiaulaan ewat omën narö Yerusalem kak së oröak epël pëel mëëa. ² “Runga ngolöp oröaup, Yuta omnaröa omp ak sëpna pöp e tarëk wë? Ten pim tangewes këtëpë yengampiaulaan oröak wëen itenak yaya manëak yewais,” pël mëëa. ³ Pël maan omp ak Erot pöpë ën Yerusalem kakë omnarö pit ngön pöten kat wiak yaan sak kön selap wia. ⁴ Pël ëak omën omp ak Erot pi kiri ar yaaö wotöököröere ën Mosesë ngön kosangotë ngarangk pouröen ngön maan së pim naë rongan ëen ngön pötaan yak pitën, “Kristo pi kak tarëk orööpnaap?” pël mëak pëlpël mëëa. ⁵ Pël maanak pit epël mëëa. “Petelem kak Yutia yangerak orööpnaap. Ngön pöt tektek ngön yaaö omën nampök epël retëng ëaut.

⁶ ‘O Petelem kak Yutia yangerak wëaurö, arim kak Yutia yangerak ka wia pötë iri naëpan. Pöt arim naëaan omën kësang nampök oröak

Israel nem omnaröa ngarangk sēpnaat.’ ”

⁷ Pël maanak omp ak Erot pi ëlëp këtëpë yengampiaulaan ewat omën pöröen ngön maan pim naë sēen pitën, “Tangewes akun taltak oröak wēen itena?” pöten pëël kat wia. ⁸ Pël ëen pit ök maan pi pitën epël ök mëak Petelem kakë wes momëa. “Ar sē kosang ngentiak ap wesak runga pöp koirak pöt kaalak wais neen ök nean. Pël ëen neenta sē itenak piin yaya memaan,” pël mëëa. ⁹ Pël maan pit kat wiak sēp wesak kan yesem itaangkën tang peen ngaantak pitëm këtëpë yengampiaulaan oröak wēen itena pöwes pitëm wet rëak sē ruupë ka wieëaö pöta ngaarëk leng ëak wëa. ¹⁰ Ënak pit tang pöwesën itenak ya kë panë sa. ¹¹ Pël ëak ka pöta kakaati sē itaangkën ruupre ën pim ëlëp Maria wëa. Pël ëen pit sē rar rë mowesirak yaya mëak pitëm ul keus köröökkaan sum kësang yaaö nant, aini koolre kos lölöp kamp yaaöre i kamp ompyaö yaaut yowe mena. ¹² Pël ëak pit rö kan ka uraan Anutuuk wangartak omp ak Erotë ngësël sēpanëak nga mëak pepanöm maan pit sēp wesak pim naë nasën, kan munt naöök kaalak pitëm kakël kan sa.

Yesure ëlre pepaar Isëp yangerakë kas sa

¹³ Pit kan sēen Yosep ka uraan Aköpë ensel nampök wangartak oröak piin epël ök mëëa. “Ni wal ëak Yesure ëlëp mësak kan kas Isëp yangerakël sē. Erot pi runga pipop ap wesak mëmpënëak yaë pötaan. Ni pörek sē wë kat wiaan ënëmak nemtok kaalak waisën pël niaanak waisënëen.” ¹⁴ Pël maan Yosep pi wal ëak Yesure ëlëp mësak Isëp yangerakël röök taptakëer kan sa. ¹⁵ Pël ëak pit Isëp yangerak sē wēen omën omp ak Erot pöp ënëmak wel wiin akun pötak kaalak waisa. Pöt Aköpë ngönte tektek ngön yaaö nampök ök ëa pöt kë rëa. Ngön pöt epët. “Ne nem ruup Isëp yangerak wēen yas maan waisa.”

Erotök maan runga narö kësang panë mën wel wia

¹⁶ Omp ak Erot këtëpë yengampiaulaan ewat omën pörö pi morök elmëa pöten kön wiak ya sangën kaö pan ëa. Pël ëak pim omën naröen maan pit sē Petelem kakre ka kot naë wieëa pötë yokot kot narö krismaki nentepar il newasën pörö pourö mën won wesa. Pöt ewat omnaröa tangewesi oröön itenak ök mëëa akun pöten kön weswes ëak ök maan sē mën won wesa. ¹⁷ Akun pötak tektek ngön yaaö omën Seremaia pöpë ngön ëa pöt kë oröa. ¹⁸ Pöt epët.

“Rama kakaan ingre këlël kaö panë yaan kat wia.

Öng Resel pim ë körööröak pitëm rungaaröaan yaköm ëen ing aima.

Pël yaëen omnaröak yok pangk pit wiap nemowasën ëa.

Pöt pitëm rungaarö wel wia pötaanök.”

Yesure ëlre pepaar Isëp yanger sēp wesak kaalak sa

¹⁹ Omp ak Erot pöp wel wiin Aköpë ensel namp kaalak Yosepë naë oröak wangartak epël ök mëëa. ²⁰ “Omën rungaap mëmpënëak ëa pörö yok wel wia. Pötaanök piar ëlëp mësak Israel yangrakël sē.” ²¹ Pël maan Yosep pi wal ëak Yesure ëlëp mësak Israel yangerakël sa. ²² Pël ëak pi kat wiin Akeleas pöp pim pepap Erot pim urtak Yutia yangera omp ak sak wëa. Pël ëen pi we pöökël sē öpnaaten kas ëa. Ënak Anutuuk piin wangartak pepanöm maan pi pörek sēp wesak Yesure ëlëp Kalili yangerakël mësak sa. ²³ Pël ëak pit sē ka naöökë yapinte Nasaret pël ya pöök wakaima. Pöt Anutuu tektek ngön yaaö omën naröa Yesu pimëen ëa pöt kë oröa. Ngön pöt epët. “Omnaröak piin Nasaret omnamp pël mapnaap.”

3

Son i yamëaup Anutuu ngönte ök aima

(Maak 1:1-8; Luk 3:1-18; Son 1:19-28)

¹ Akun pötak Son omnarö i yamëa pöp oröak Yutia yang omën wonrek Anutuu ngönte ngës rëak epël ök maima. ² “Anutuuk tiar wa ngaöök nimëëpna akunet yok temanöm

yes. Pötaanök ar lup kaip tiak utpetat sêp wesak kaseng meneë.” ³ Son pöpön Anutuu tektek ngön yaaö omën Aisaia pöpök ngön epël äa.

“Yang pultakaan omën nampök epël ya.

‘Aköpëen kanö wotpil weseë.

Ngêsak ompyaö panë weseë.’ ”

⁴ Son pöp pim ulpëen kosangëp pol kamel ëpötök ket äak mëak wëa. Pël äak pol koröpöök yepat ket äaö naö ureëa. Ën pim kaömp pöt ngëntre mop pëen neima.

⁵ Yerusalem kakaanre Yutia yang poutëaanre Yotan i pouuk ka wieëa pötëaan omnarö pim naë së rongan äa. ⁶ Pël äak pitëm ketre saunat tekeri wesak ök maan Sonök Yotan imeri i momëa.

⁷ Son pi itaangkën Parisiire Satusi ngönën omën narö kësang puuk i momëepënëak yesën itenak pitën epël ök mëëa. “Kamalöröa morök yaalni pöl ar yaurö. Ar kön wiin nem naë waisën i nimëëma pöt Anutuuk nga elniipënëak äa pöt naalniipan. ⁸ Ar

lup kaip tiak wëwë pötakël önë pötakëer omnaröak arën itaangkën lup kaip tian pël ëëpnaat. ⁹ Arimtë könöök epël angan. ‘Ten Apramë köröörö,’ pël angan. Ar kön wi

kosang newasën wë, ‘Ten Apramë köröörö,’ pël anë pöt pangk naën. Ne niamaan kat wieë. Anutu pi apënëak pöt yok pangk aan kël epotök Apramë körö koröp orööpnaat. ¹⁰ Anutu pim iner këra songöntak wia. Pöwer këra nement ulöp ompyaö nautön ëëpna

pöt ku tiak es marën kotöpnaat.

¹¹ “Omën nem ënëm waisëpna pöp pim weëre kosangtak nemët il wasëpnaap. Ne utpet epöpök pim ing korötepar yok pangk wak nasëngan. Ne ar lup kaip tiak arim utpetat sêp wasënëëtaan i yaaptaring yanimë. Ën puuk pöt ar Ngëengk Pulöök i ket äak nimëën esuwesi ök arim utpetat kotak won sëpnaat. ¹² Pi pim kat yaurautaring wais kat ur rongan äak kaömp ompyaut wa pim kaömp kaatak wiipnaat. Pël äak unönre söksök pöt wa top äak es kosangwesi moolaan kot sëpnaat.”

Sonök Yesu i momëa

(Maak 1:9-11; Luk 3:21-22)

¹³ Akun pötak Yesu pi Kalili yanger sêp wesak Sonök i momëëpna yak Yotan i pouukë sa. ¹⁴ Pël ëën Son pi ke mourak piin epël ök mëëa. “Ni oröpmorëen nook i nimëëmëak

yenëaan? Ne omën pasip, ën nuukëer omën kaöap. Pötaan nuukëer yok pangk ne i nemëëmëëp. Pël äautak ni nook i nimëëmëëk waisan.” ¹⁵ Pël maan Yesuuk kangiir epël

ök mëëa. “Ni peene kat newiak pël ëëm. Tepër wotpil wesak Anutuu ngön pout ngaarëk öpëa pöt pangk ëëpnaat.” Pël maan Son kuure mak mëak i momëa.

¹⁶ Sonök Yesu i momëën pi akun tapëtakëer imeriaan oröak itaangkën kutömwer këm nga ëën Ngëengk Pulö int ekëpë ök sak pim rangk irë ngentia. ¹⁷ Pël yaëën kutömweriaan ngön nent epël irëa. “Epop nem Ruup. Ne piin ya kë sak kent pan yaalmë.”

4

Setenök Yesu morök elmëa

(Maak 1:12-13; Luk 4:1-13)

¹ Setenök Yesu morök elmëëpna yak Pulöök Yesu mësak së yang pultak omën won panëërek moulmëa. ² Pël ëën Yesu pi kaömp nanën wë këtire röök akun 40 pël äak sa. Pël ëën ënëmak pi këënëen elmëa. ³ Pël ëën Seten pi oröak morök elmëak epël mëëa.

“Ni Anutuu Ruup. Pötaanök kël epotön maan kaömp sëën në.” ⁴ Pël maan Yesuuk kangiir kaip tiak epël mëëa. “Ngönëntak epël wia. ‘Kaömp pöt pëënök omnaröa wëwëet

nanimpan. Anutuu këmtakaan pim ngön äaut pout ngaarëk weim öpna pöpökëer wëwë om wakaim öpnaap.’ ” ⁵ Pël maanak Setenök kaalak Yesu pi mës wak së Yerusalem ka

kësang ngëëngköökë ngönën tup kaöeta möröök moulmëak ⁶ epël ök mëëa. “Ni Anutuu Ruup. Pötaanök öngkrek sörok ola. Pöta ngönte ngönëntak epël wia. ‘Anutu pi pim

enselöröen maan ni ngarangk elniipnaat. Pël äak këlötök nim ingesi niwalpanëen pitök morötök akaak elniipnaat.’ ” ⁷ Pël maan Yesu pi kaalak kangiir epël mëëa. “Ngönën

nenteta epël wia. ‘Aköp Anutu kaamök elniipnaaten ököök elmëëngan.’ ” ⁸ Pël maanak

Seten pi kaalak Yesu mës wak sê rosir wali panë naöök moulmëak omnaröa kaare yang poutre ën pitëm omnant ompyaö poutön pet elmëak ⁹ piin epël mëëa. “Ni nemëën rar rë nowesirak yaya neamë pötak ne e yangerakë omën ompyaö epot pout nimpaat” mëëa. ¹⁰ Pël maan Yesuuk epël mëëa. “Seten, ni mop wiak kama sê. Pöt ngönëntak epël wia. ‘Aköp Anutuun yaya mam. Pimënt kopëtapön inëën elmëëm.’” ¹¹ Pël maan Seten pi yok Yesu pörek sêp wesak kan sëën ensel narö sê pi kaamök elmëa.

Yesu Kalili yangerak ya ngës rëak mëna
(Maak 1:14-15; Luk 4:14-15)

¹² Yesu pi kat wiin Son pi omën naröak wak wii kaatak moulmëën wë pël maan Yesu pi Kalili yangerakë sa. ¹³ Pi Nasaret kak sêp wesak Kapaneam kak sê wakaima. Ka pö i kaöökë ëöök Sepulanre Naptalai yang pöraarë tekrak wieëau. ¹⁴ Pël ëën Anutuu ngönte tektek ngön yaaö omën Aisaia pöp pim ök ëa pöt kë oröa. Pöt epët.

¹⁵ “Sepulanre Naptalai yang pöraarë, i kaöökë naë, i Yotanë nal komuntakël, Kalili yang ngönën wonöröa wëaurek, ¹⁶ omën narö pörek koutak wëa pörö pit yok ëwa kësangöön itena.

Ën omën pörek koutak wë wel wiak kö sêpënëak yaaö pöröa naë ëwaö yok oröa.”

¹⁷ Akun pötak Yesu pi ngës rëak ngönën epël ök maö ima. “Anutuu wa ngaöök nimëëpna akunet yok temanön yes. Pötaanök ar lup kaip tieë.”

Yesuuk omp 4 ëak ngön maan pim ënëm sa
(Maak 1:16-20; Luk 5:1-11)

¹⁸ Yesu pi Kalili i kaö pöökë pouuk yesem itaangkën omp nanang naar, namp Saimon pim yapin nent Pita, ën pim nangap Entru, piarip i kaö pöök iir yoolaan itena. Pöt piarip i kaö animaurö korak wes mëak mon wa pël eim wëa. ¹⁹ Pël yeem wëën Yesu pi piaripön ngön mëak epël mëëa. “Arip nem ënëm waiseë. Pël ëën nook aripön arpim i kaö animaurö yewan pi tapël omnaröeta önëën niulëëmaan.” ²⁰ Pël maan piarip teëntom panë piarpim iiröt om wiak pim ënëm sa. ²¹ Pël ëën pi kaalak yesem itaangkën omp nanangën munt naar, piarpim peparing i kaö wang naöökë rangk wë iiröt ompyaö yewasën itena. Piarpim yapintepar, namp Sems, namp Son, ën piarpim pepap Sepeti. Pël ëën pi piaripön pim ënëm sêpënëak mëëa. ²² Pël maan piarip teëntom panë piarpim pepapre wangaö sêp wesak Yesu ënëm sa.

Yesuuk ngönën ök mëak omën kësang pan këëkë mowesa
(Luk 6:17-19)

²³ Yesu pi Kalili yangerak ka wieëa pötë sê omnaröen ngönën tupötë kakaati Anutuu ngönte rë moulak pim wa ngaöök nimëëpna ngön ompyaö pöt ök mëak omën yauman ke nentere nent yaaö pöröere omën koröp lup nantë utpet ëa pörö pourö këëkë moweseima. ²⁴ Pël ëën Yesu pim pël yaaö pöta ngönte aö yesem Siria yangerak oröön yang pör pangk ëa. Pël ëën omën pörek wëaurö pöten kat wiak pitëm yauman omën pourö pim ngësë mësak sa. Yauman omën pörö, narö yauman ke nentere nent waurö, ën narö këlangön ke nentere nent kat yawiaurö. Ën këlangön kat yawia pörö, narö urmerarö pitëm lupötë wëaurö, narö om pas kawi ngentiak reireë ureim wëaurö, ën narö kosat kël waurö. Omën yauman piporö pourö pit pim naë mësak sëën këëkë moweseima. ²⁵ Pël yaëën Kalili yangerakaanre Tekapolis yangerak ka 10 pötëaanre Yerusalem kakaanre Yutia yangerakaanre i Yotanë nal komuntakëlaan omën kësang pan pim ënëm ëa.

5

Yesu pi rosiraöök isak ngönën ök mëëa

¹ Yesu pi omën kësang panë pim ënëm sa pöröen itenak rosir naöök sê wel aisëak wëa. Pël ëën ruurö pim naë sa. ² Pël ëën pi ngës rëak ya rë moulak pitën epël ök mëëa.

Omnaröa ërëpërëp ëëpnaata songönte
(Luk 6:20-23)

³ “Omën pitëmtë lupötön kön wiin ompyaut won yaë piporö Anutuuk wa ngaöök yemomë. Pötaanök pit ërëpërëp ëëpnaarö.

⁴ “Omën ingre ya ilak aim wë piporö Anutuuk wiap mowasëpnaat. Pötaanök pit ërëpërëp ëëpnaarö.

⁵ “Omën ya wiapring wë piporö yang ngolöpra omnantëen yaö sëpnaat. Pötaanök pit ërëpërëp ëëpnaarö.

⁶ “Omën wëwë wotpilte öpnaaten kent ëen weë yengenti piporö Anutuuk wëwë wotpil pöt mangkën öpnaat. Pötaanök pit ërëpërëp ëëpnaarö.

⁷ “Omën karuröaan yaköm yaalmëa piporö Anutuuk yaköm elmëëpnaat. Pötaanök pit ërëpërëp ëëpnaarö.

⁸ “Omën lup kölam wë piporö Anutuun itaampnaat. Pötaanök pit ërëpërëp ëëpnaarö.

⁹ “Omën mayaap wiaapnaataan weë yengenti piporöen Anutuuk pim ruurö pël mapnaat. Pötaanök pit ërëpërëp ëëpnaarö.

¹⁰ “Omën pitëm wëwë wotpil yaaö pötaan omën munt naröak utpet mowasën këlangön kat wiipna piporö Anutuuk wa ngaöök momëëpnaat. Pötaanök pit ërëpërëp ëëpnaarö.

¹¹ “Ën naröak itaangkën ar nem ënëm yeëan ëen pöt ökre was niaaöre utpet elniire ngön utpet ke nentere nent ngön kaar niaaö pël yaëen pöt ërëpërëp ëënëët. ¹² Pöt naröak tektek ngön yaaö omën ngaan wakaima pöröaan utpet ke pil elmëeimaurö. Pötaanök pitök peene ar pil yaalniin pöt, ‘Ënëmak kutömweriaan kangut kësang önaat,’ pël weseë ya kë sak ërëpërëp ëën.”

Anutuu omnarö tomunatre ëwaöökë ökörö
(Maak 9:50; Luk 14:34-35)

¹³ “Tomunat polötë olaan söp naën yaë pöl ar yangerakë omnarö utpet ëëpanëak kaamök yaalmëaurö. Pël yaauröak tomun pötë misëngö som sak wiaan tiar tol ëak kaalak misëng wasën pangk ëëpën? Pël naëngan. Tomun som ke piltak omnant pangk misëng newaspan. Pötaanök wa moolaan omnarö ing mësaö kan ing ëëpnaat. Ar ngön epët kasëng menak pöt tomun misëng won pöta ök sënëët.

¹⁴ “Ën es ëwaöök rö kanötë omnarö kaamök elmëen kantaöök yes pöl ar yangerakë omnarö Anutuu ënëm sëpënëak kaamök yaalmëaurö. Ar ka naö rosiraöök wieëa pöökë ökörö. Ka pö ëlëëp wi naöpan, om tekeri wiaan omnarö maimerekaan pangk itaampnaat.

¹⁵ Ën omnarö esuwes mangiak kapita öngpök namëëpan, ngaarëk wasën kakaati ëwa ëaan omën kakaati wëaurö omnantön pangk itaampnaat. ¹⁶ Arim omnant yaaut esuwesi ök ëëp. Omnarö itenak arim Pep kutömweri wë pöpë yapinte ngaarëk wak isak apnaan omën ompyaut ëëë.”

Anutuu ngön kosangta ngönte

¹⁷ “Arök ne Moses pim ngön kosangötre tektek ngön yaaö omnaröa ngönöt wa moolamëak waisan pël wasnganok. Ne pipot wa moolamëak newaisënëp. Ngön pi tapöt kë orööpënëak waisaup. ¹⁸ Ne yaap pan niamaan. Kutömre yang epweriar won nasën wiaan Mosesë ngön kosang lup kot nent ap nasëpan, pout kë rapnaat. ¹⁹ Omën Mosesë ngön kosang lup kot panë nent wa moolëak naröen tapël ëëpënëak mapna pörö pit omën Anutuu wa ngaöök momëëpnaaröa ikanöök öpnaarö. Ën omën ngön pöt pout ngaarek wak naröen tapël ëëpënëak mapna pörö omën Anutuu wa ngaöök momëëpnaaröa naë kaö sak öpnaarö. ²⁰ Ne niamaan kat wieë. Arim Anutuu ngönte ngaarëk wak wëwë wotpil yaaö pötak omën ngön kosangötë ngarangköröere Parisi ngönën omnaröa pël yaaö pöt il newasën ëëpna pöt ar Anutuu naë rë olëak wëen wa ngaöök nanimëëpan.”

Ya sangën yaauta ngönte
(Luk 12:57-59)

²¹ “Ëaröen ngön ök mëëa pöt ar yok kat yawiaurö. Pöt epët. ‘Ni nim karip mëngkanok. Ën ni namp pël ëëmë pöp ngön yaatak oröömëëp,’ pël yaan kat wi yeë. ²² Ën nook pöt

ök niamaan kat wieë. Omën namp pim karipön ya sangën eëpna pöp pi ngön yaatak orööpnaap. Ën namp pim karipön utpet wesak mapna pöp pi ngarangk wotöököröa naë orök ngön ya mëmpnaap. Ën namp pim karipön, ‘Kaökaö,’ kip mapna pöp pi es parëaöökë yaö sëpnaap. ²³ Pötaanök ni omën nant Anutuun kiri wiimëak wak së kiri yawiaurek wë kön wiin nim karipëen utpet elmëen pi niiring ngön wieëaupök ëanëen pöt ²⁴ sëp mowasum. Pël ëak om kiri yaauta naë wiak kaalak së. Pël ëak nim karipring arpim ngön wieëa pöt wilak wotpil wesak sëak Anutuun yowe wiim.

²⁵ “Ën omën nampök ni ngön yaatak nuulëpënëak yaan pöt ngön yaarek nasën wieëaar ngön pöt teëntom ë pet irak ngöntre kar ëëë. Pöt puuk ni omën ngön ë pet yairaupë moresi nuulëen polisöröa moresi wes nimëen wii kaatak nuulnëëpanëen. ²⁶ Ne yaap panë niamaan kat wi. Ni pörek wë teënt naaröongan. Nim karipë kangut pet pan ir olëakök oröömëep.”

Öngre omp wëwëet utpet yawesauta ngönte

²⁷ “Ngön kosang nent yaan ar yok kat yawiaurö. Pöt epët. ‘Ni öngre omp wëwëet kom eënganok.’ ²⁸ Ën nook pöt, ök niamaan kat wieë. Omp namp öng nampön itenak kent kön wiin pöt yok könöök öng ngësëp sëp yewas. Pël ëak öngre omp ë ngön kosangët ilap riak saun yokoir. ²⁹ Ën omën nent nim it yaapkëöök itaampë pötak wak weru nuulaan utpet eëmëak yeem pöt it pö ti moolam. Pöt koröp kaö nentak elniin utpet ëak nim koröp pou es parëaöökë sëpanëen koröp kaö kopët pöt won wasumë pötakëer ompyaö. ³⁰ Ën nim mor yaapkëewesök kentöökë ënëm ëak utpet nent eëmë pöt nim mor pöwes kama il moolam. Pöt koröp kaö nentak elniin utpet ëak nim koröp pou es parëaöökë sëpanëen koröp kaö kopët pöt won wasumë pötakëer ompyaö.”

Öngre omp wes yamëauta ngönte

(Matiu 19:9; Maak 10:11-12; Luk 16:18)

³¹ “Ngön kosang munt nenteta epël yaan ar yok kat yawiaurö. ‘Omp namp pim öngöp wes mëëpënëak pöt öngre omp yailauta pepewer pim öng pöp mamp.’ ³² Ën nook pöt, ök niamaan kat wieë. Omën namp pim öng omp nga naën yaaupök wes mëëpna pöt pim pël elmëëpna pötaan öngöp omp munt namp yokoirëm öngre omp ë ngön kosangët ilap riak saun koirëpnaat. Ën namp pi munt nampë öng wes mëa pöp koirëpna pöt piita öngre omp ë ngön kosangët ilap riak saun koirëpnaat.”

Tiar ngön nent kosang wasëpenëak ngaarëkël wesak angan

³³ “Ën ngön kosang munt nent ëaröen ök mëëa pöt ar yok kat yawiaurö. Pöt epët. ‘Ni omën nent eëmëak Aköpë eöetak kaar kosang wesak anganok. Omën nent pël eëmëak pim eöetak kosang wesak pöt ngaarëk wëen këët orööp.’ ³⁴ Ën nook pöt, ök niamaan kat wieë. Ar ngön nent kosang wasënëak ngaarëkël wesak yaap pël anganok, won pan. Ar kutömweriil wesak kosang wasnganok. Kutöm pöwer Anutu pim wëauwer pötaanök. ³⁵ Ën e yangerakëlta mëak kosang wasnganok. Yang epëreta Anutu pim ingesiarë urte pötaanök. Ën Yerusalem kakëlta yapin mëak kosang wasnganok. Yerusalem pö Omp Ak kaöapë ka kësangö pötaanök. ³⁶ Ën nim kepönöökëlta ngön nent kosang wasnganok. Nuuk yok pangk kepön ëp naön maan koöre kölam naëpan pötaanök. ³⁷ Ar omën nent eëneak pöt om, ‘Mak, ne pël eëmaap,’ pöt pëen an. Ma omën nent naën eëneak pöt om, ‘Won, pël naëngan,’ pöt pëen an. Arim omën nantëël mëak kosang wasënëak ngön munt nant anë pöt Setenë naëaan orööpnaat.”

Omën nampök utpet yaalniin pöt kangiir elmëëngan

(Luk 6:29-30)

³⁸ “Ngön kosang nent epël yaan ar yok kat yawiaurö. ‘Omën nampök nim it naö utpet nuwasën pöt kangiir pim naö utpet mowasumëep. Ën omën nampök nim kë naö nitiin pöt kangiir pim naö motiimëep.’ ³⁹ Ën nook pöt, epël niamaan kat wieë. Omën nampök ni utpet yaalniin pöt kangiir elmëënganok. Ën omën nampök nim kerëm yaapkëetak nimöön pöt katnëëteta nimööpnaan mowasum. ⁴⁰ Ën omën nampök nim ulpëen iriip

öpenëak ngön yaatak nuulëak ngön nent nimëen wesak niaan pöt ulpëen rangkëëpta përe mamp. ⁴¹ Ën omën kaö nampök kan mëntöök omën nant wak sumëak kosang wesak niaan pöt nuuk kan waliöököl wak sum. ⁴² Ën omën nampök ni omën nant pi mampëak kimang yeniaan pöt mamp. Ën nampök nim naëaan omën nant yaam öpenëak yaan pöt keimön ëënganëp mamp.”

*Kööre tokörö lup sant elmëëpa
(Luk 6:27-28, 32-36)*

⁴³ “Ngön kosang nent epël yaan ar yok kat yawiaurö. ‘Nim karipön lup sant elmëëm. Pël ëak nim kööre toköpön kaaö elmëëm.’ ⁴⁴ Ën nook pöt, ök niamaan kat wieë. Arimëen kööre tok yaalniaurö lup sant elmëën. Ën utpet yaalniaurö Anutuuk kaamök elmëëpnaan kimang man. ⁴⁵ Ar omën ke pilöt ëënë pöt arim Pep kutömweri wëaup pim ru panë sënëët. Pöt puuk pim këtëpön maan omën utpetere ompyaö pouröa rangk yema. Ën pi tapöpök pim kopiirenta maan omën wotpilre korar pouröa naë yepel. ⁴⁶ Arën lup sant yaalniaurö kangir elmëënë pöt Anutuuk ompyaut nimpnaat ma? Won. Utpet yaaurö pitta lup sant tapël elmë yaë. ⁴⁷ Ën arimtë karuröenökëër sant mowasënë pöten kön wiin arök omën muntarö il wesak ompyaö ëen sa ma? Won. Omën ngönën wonörö pitta sant tapël mowas yaë. ⁴⁸ Pötaanök arim Pep kutömweri wëa pöpë ompyaö wotpil wë pöl arta ompyaö wotpil wë arim kööre toköröen ompyaö moweseim ön.”

6

Omën il ngentingenti yaaö pörö kaamök yaalmëauta ngönte

¹ “Ar arimtën ngarangk këëkë ëen. Arim ngönën yaat omnaröa ëöetak pit itenak arën kön wiin ompyaö ëëpna pöl wesak mëngkanok. Pël ëënë pöt arim Pep kutömweri wëaup kön wiin ompyaö naën ëen ompyaö kangut naningkën ëëpnaat.

² “Ni omën il ngentingenti yaaurö omnant kaamök elmëëmëak pöt kaar yaauröa ök elmëënganok ëlëëp mamp. Kaar omën pörö pit omën muntaröak itenak pitëmëen wak isak apëna yak omën il ngentingenti yaaurö kaamök ëak omnant ngönën tupötëere kamtatë omnaröa itöök yemangkaurö. Ne yaap yeniak. Omnaröa pitëmëen wak isak yaaö pötök pitëm kangut yok yemangk. Pötaanök pit puorö ënëmak Anutuuk kaalak ompyaö kang munt nant nemangkën ëëpnaarö. ³ Ni pöt omën il ngentingenti yaaurö kaamök elmëëmëak pöt omnant ëlëëp panë wesak mamp. Nim mor yaapkëëwesök omnant yemangkën katnëëwesi ewat nasën ëëpna pöta ök karuröak nim mampëëtön ewat nasën ëëp. ⁴ Ni omnant ëlëëp mampë pöt nim Pep omën ëlëëp pipotön ityeengkaupök ompyaö kangut nimpnaat.”

*Anutuun ök yamëëauta ngönte
(Luk 11:2-4)*

⁵ “Ar Anutuun ök manëak pöt kaar omnaröa yaaul ëënganok. Pit omnaröak itenak pitëmëen wak isak apëna yak ngönën tupötë kakaatiire kamtatë, omnaröa itöök, taueë Anutuun ök mapnaaten kent yaaurö. Ne yaap yeniak. Omnaröa pitëmëen wak isak yaaö pötök pitëm kangut yok yemangk. Pötaanök pit ënëmak Anutuuk kaalak kang munt nant nemangkën ëëpnaarö. ⁶ Ar Anutuun ök manëak pöt arimtë kaatë kakaati së kan wariak arim Pep ëlëëp wë pöpön ök man. Pël ëënë pötak arim Pep ëlëëp yamëëautön ityeengkaupök kangut nimpnaat.

⁷ “Arim Anutuun ök yamëëautë ngönën wonöröa ök ëak ngön paspas nentere nent kësang anganok. Pitëm pël yaaö pöt, pitëmtok kön wiin ngön wali yemaan Anutuuk kat mowiipnaat wesak pël yaaurö. ⁸ Ar pitëm ök ëënganok. Pep piin kimang nemaan wëen arim ap yewesautön ewat yaaup. ⁹ Pötaanök ar Anutuun epël ök man.

“Tenim Pep kutömweri wëaup,
nim yapinte ngëëngk wiaap.

¹⁰ Ni wais wa ngaöök nimë.

Kutömweri wëaurö nim kem ngön ngaarëk yeö pöl e yangerak wëaurö teenta tapël
ëënëak kent yaë.

¹¹ Ni peene kët epta könkön kaömp nimp.

¹² Tenim saunaté kangut kërë nuula.

Tenökta omnaröa saun tenimëen yaalni pötë kangut tapël kërë yemoolak pötaanök.

¹³ Moröktak nuulëenganëp,
pim naëaan ent ë nuulë.’

¹⁴ “Yaap, ar omnaröa arimëen utpet elniauta kangut kërë moolanë pöt arim Pep kutömweri wë pöpökta arim utpet yaautë kangut kërë nuulapnaat. ¹⁵ Ën ar omnaröa arimëen utpet elniauta kangut kërë nemoolaan ëënë pöt arim Pepap puukta arim utpet yaautë kangut kërë nanuulaan ëëpnaat.”

Kaömp ngës olëak wëauta ngönte

¹⁶ “Ar Anutuun yak kaömp ngës olëak pöt omën ngön kaar yaauröa ök koöre sap ëak önganak. Pit kaömp ngës olëak wë pël yaëen omnaröak pitën itenak wak isak apëna yak koöre sap ëak wëaurö. Ne yaap yeniak. Omnaröa pitëmëen wak isak yaaö pötök pitëm kangut yok yemangk. Pötaanök pit puorö ënëmak Anutuuk kaalak ompyaö kang munt nant nemangkën ëëpnaarö. ¹⁷ Ar kaömp ngës olanëak pöt arim wëaul uwari mëak arim këere wot kanöt iirën. ¹⁸ Arim kaömp ngës olëak önë pöt, omnaröak itenak ëwat nasëpan, arim Pep ëlëëptak wë pöpökëer itaampnaan pël ëen. Pël ëënë pötak arim Pep ëlëëp pipotön ityeengkaupök ompyaö kangut nimpnaat.”

Omën ompyaut wieëauta ngönte

(Luk 12:33-34)

¹⁹ “Ar yangerakë omnant iwal ka ëere kumkum ë, omnaröak ka pör menak këkain wë pël yaaut kësang wiak önganak. ²⁰ Anutuuk arimëen omën ompyaut kutömweri ningkën önëen omën ompyaut ëëë. Kutömweri pötökëer iwal ka ëere kumkum ë, ën omnaröak ka pör menak këkain wë pël naën yaaut. ²¹ Arim omën ompyautë wia pörekël arim könötta wiaapnaat.”

Tiarim itöörar koröpöökë rampewesi ök

(Luk 11:34-36)

²² “It pipöörar arim koröpöökë rampewes. Arim itöök omnant itenak kön ompyaut yawiin pöt arim lupötë rampewesi yaë pöl ëwa ompyaö ëaapnaat. ²³ En arim itöök omnant itenak kön utpetat yawiin pöt arim lupötë köö olëaapnaat. Pötaanök arim lupötë ëwa wia pipët köö olapna pöt köö pöt sasa kësang panë olëaapnaat.”

Tiar Anutuu yaatere monere uröma yaat mëngkre mëngk namëngkan

(Luk 16:13)

²⁴ “Omën nampök yok pangk omën omp ak naarë inëen naën ëëpnaat. Pi nampön kaaö yaalmëem nampön ngöntre kar elmëëpnaat. Won ëen pöt, kangiir nampë naë rë olëak wë namp kasëng mampnaat. Pötaanök arta tapël Anutuu yaatere monere uröma yaat mëngkre mëngk namëngkan.”

Kön selap yaauta ngönte

(Luk 12:22-31)

²⁵ “Pötaanök ne arën epël ök yeniak. Ar arimtë wëwëetaan kön selap ëak epël anganak. ‘Tiar kaömpöt tarëkaan öpen? Ma iit tarëkaan öpen?’ Ën koröpöönta kön selap ëak epël angan. ‘Oröpötök kör köepen?’ Kaömp pöt këët won, wëwëetakëer këët. Ën ulpëenre poë koröp pöt këët won, koröpöökëer këö. ²⁶ Ar intöröen kön wieë. Pit kaömp ngëntak nëere wa peram wi pël naën yaauröak arim Pep kutömweri wë pöpök kaömp koir mangkën neim wë. Omnarö arök intörö il yewas. Pötaanök pi ngarangk elniipnaat. ²⁷ Ma arim naëaan nampök weëre kosang wia pöt yok pangk pimtë wëwëeten kön selap ëak kot nent wali wes ulmëëpën sa ma? Won. ²⁸ Ën ar tol ëënak ulpëenre poë koröpötëen kön selap yeë? Ar polpol puutön kön wieë. Pit pitëm ulpëenre poë koröpötëen ya

namëngkën yaë. ²⁹ Pël yaëetak ne epël ök yeniak. Omp ak Solomon pi omnant kësang wieëaupök ë rangiak wakaima. Pël ëaap pim ë rangiatök polpol pu pötëet il nemowasën. ³⁰ Këra pu ompyaut ya lupöök peene yaarö, ëlpamök tiak es marën won sëpnaat pël yewas pipotta Anutuuk maan ompyaut yaarö. Kön wi kosang panë newasënörö ar pöt, Anutuuk koröpöökë kaamököt nin yaë. ³¹ Pötaanök ar kön selap ëak epël anganok. ‘Tiar kaömpöt tarëkaan öpen?’ ma ‘Iit tarëkaan öpen?’ ma ‘Oröpötök kör koëpen?’ pël angan. ³² Omën ngönën wonörö pit omën pipotëen kön kësang wia. Pël ëaap arim Pepap ar wëwë koirënëen iire kaömp nënë pöten kön wiak nimpnaat. Pötaanök omën pipotëen kön selap ëengan. ³³ Ar pöt, wot rëak Anutuuk wa ngaöök nimëen wëwë wotpil pim önëak nia pöt önëen weë ngentieë. Pël ëënë pötak yangerakë omën pipotta koir nimpnaat. ³⁴ Pötaanök omën nant ëlpamök orööpna pötön peene kët eptak kön selap ëenganok Wangam kan orööpna akun pötakökëer omën pötön kön wiin. Ën kët nantë könömöt yaaröön yok pangk pötëen kön wiinëet.”

7

*Omnaröa wëwëat wël yaauta ngönte**(Luk 6:37-38, 41-42)*

¹ “Anutuuk ngön ë pet yairaupë yaë pöl ar elniipanëen omnarö kom ëak ngön ë pet yairaupë yaë pöl elmëengan. ² Arök omnaröaan ngön ya ke nal wesak mompunë pöt Anutuuk kangiiir ke tapël wesak arimëen elniipnaat. Ën arök omnant omnaröaan elmëënë pöt Anutuukta tapël kaip ti nimpnaat. ³ Ni tol ëënak nim karipë itöök ulöl kotten iteneëak nimtëöökë këra elten kön nawiin yaën? ⁴ Nimtëöök om wiaan ni tol ëak karipön epël maan pangk ëëpën? ‘Ni kat newiin ne nim itöök ulöl wia pipët niömaan.’ ⁵ Kaar omnamp, ni nimtë itöök këra elte wia pipët wakök këëkë iteneë nim karipë itöök ulöl wia pipët wëen pangk ëëpnaat.

⁶ “Omën utpet kentöröa ök pörö Anutuu ngön ngëëngkët köntak mengkanok. Pël ëënë pöt arim ë rangiat ent ëak polöröa naë olanë pöta ök yaë. Ënak pol pöröak ing samsam yeem kaalak kaip tiak arimënt kant nimpnaat.”

*Anutuun ök yamëëauta ngönte**(Luk 11:9-13)*

⁷ “Kimang maim olëak omën këet önëet. Ngaöl ëeim sëak këet koirënëet. Kanwer körangkörang maimën të niwiipnaat. ⁸ Anutuun kimang yamëëauröak omnant yeö. Ngaöl yaaurö Anutuu naëaan këet yokoir. Kanweri körangkörang yamëëauröaan Anutuuk të yemowi. ⁹ Arim naëaan runga namp këënëen pepapön kaömp kimang maan këlö kor mampën ma? ¹⁰ Ma animautaan kimang maan kamal utpet namp wa mampën ma? Won. ¹¹ Ar omën utpetaröak arim rungaarö omën ompyaut men yeë pöl arim Pep kutömweri wë pöpök il niwesak omën piin kimang manë pörö omën ompyaut kaö wesak nimpnaat.

¹² “Arim omnaröak omën ompyaut elniipënëak kent kön yawi pipël arök kangiiir pitën elmëen. Ngön piptak Mosesë ngön kosangötre tektek ngön yaaö omnaröa ngönöt kepön erën ëak wia.”

*Wëwë kosangta kanër kotur**(Luk 13:24)*

¹³ “Ar kan koturak ilëak wëwë kosangta kanöök sën. Kö yesaurekë kanër kaöer, ën pörökë kanö kaöaö. Pötaanök omën selap ilëak yesau. ¹⁴ Ën wëwë kosangtakël yesa kan pör kotur. Kan pöök sëpenëak pöt pomp ëak omën selap won kopët nampnampök koirak yesau.”

*Tektek ngön yaaö kaar omnaröaan ngarangk këëkë ëëpa**(Luk 6:43-44; 13:25-27)*

¹⁵ “Ar tektek ngön yaaö omën kaaröröaan ngarangk këëkë ëën. Pit arim naë wais wëen ar pitëm koröpötön pëen itenak pitën kön wiin pol sëpsëpöröa ök ëpre wiap yaaurö pël

wasënëët. Pël ëënëëtak pitëm lupötë kent toköröa ök nga panë wia. Pötaanök ar utpet niwasëpnaarö. ¹⁶ Ar pitëm omnant yaautön itenak songönten ewat sënëët. Pöt wëleri ëër nautpan. Ën rakësaöök kasu nautpan. ¹⁷ Këra ompyaut ulöp ompyaurö yaut. Ën këra utpetat ulöp utpetarö yaut. ¹⁸ Këra ompyautök ulöp utpetarö nautpan. Ën këra utpetatök ulöp ompyaurö nautpan. ¹⁹ Ën këraat ulöp ompyaurö nautön ëëpna pöt ku tiak es marën kotöpnaat. ²⁰ Pötaanök tektek ngön yaaö omën kaaröröa omnant yaautön itenak pitëm songönten ewat sënëët.

²¹ “Ar epël kön wiingan. ‘Omën neen, “Nem Aköp,” pël yenëa pörö pourö Anutuu wa ngaöök yamëautak ilapnaarö,’ pël wasngan. Nem Pep kutömweri wëaupë kentöökë ënëm yaaö pöröakëër pël ëëpnaarö. ²² Ënëmak akun kaöaöök omën kësang wais neen epël neapnaat. ‘Aköp, ten nim urtak wë Anutuu ngönte ök aöre omën naröa lupötëaan urmerarö waö ë momëere omën weëre kosang it ngolöp kësang nant pet ë pël eimaut.’ ²³ Pël neaan ne pitën epël memaap. ‘Utpet omnaarö aë, ne arën köpël. Ar mop newiak kama seë.’ ”

*Ka ök yarëauta songön nenteparë ngönte
(Luk 6:47-49)*

²⁴ “Omën nem ngön epët kat wiak ngaarëk öpna pörö pit omën kön ompyaö wieëaup ka weit ök rëa pöpë ökörö. ²⁵ Pël ëën kopi kësang panë pelak i nga urak kent kësang nempel möak ka pöt tööl noolaan ëa. Pöt ka pöta wapöt yang weitak wesirak taë ë ulmëa pötaan. ²⁶ Ën omën nem ngön epët kat wiak ngaarëk naön ëëpna pörö pit omën kaökaup pim kaat i kosemeri pisöök ök rëa pöpë ökörö. ²⁷ Pël ëën kopi kësang panë pelak i nga urak kent kësang nempel möak ka pöt töölak sasa utpet wes olëa.”

²⁸ Yesu pi ngön epët ök më pet yairën omën pim naë wa rongan ëa pörö pourö pim ngön pötaan yaan panë sa. ²⁹ Pöt pi pepapök öngpököt wa kotiak maan ngön kosangötë ngarangköröa ngön yaaut il mowesa pötaanök.

8

*Yesuuk omën kësë ëa namp ompyaö mowesa
(Maak 1:40-45; Luk 5:12-16)*

¹ Yesu pi rosiraöökkaan kaip tiak yengmaan omën rongan kësang panë nempel pim ënëm sa. ² Akun pötak omën kësë ëa namp pim naë së rar rë mowesirak epël mëëa. “Aköp, ni ompyaö newasumëak pöt yok pangk ompyaö newasumëët.” ³ Pël maan Yesu mores el mëak pim rangk mowiak epël mëëa. “Pël elniimëak yeëerek ompyaö së.” Pël maan tapëtakëër pim kësëat won sa. ⁴ Pël ëën Yesuuk piin ngön epël mëëa. “Kat wi. E yaalni epëta ngönte omnaröen ök manganok om el wesak së nim koröpö kiri ar yaaö nampön pet elmë. Pël ëak omnarö nim ompyaö san pöt ewat sëpnaan Moses pim ngön kosangta wia pöl kiri ar ëëm.”

*Yesuuk nga omnaröa wotöök nampë inëen ruup ompyaö mowesa
(Luk 7:1-10)*

⁵ Ënëmak Yesu pi Kapaneam kakë sa. Pël ëën Rom nga omnaröa wotöök namp së piin ngön kosang wesak epël mëëa. ⁶ “Aköp, nem inëen ruup pi yauman ëak pim kosat kël wak këlangön kësang yaëën komun ureim kaatak wia,” pël mëëa. ⁷ Pël maan epël mëëa. “Ne së ompyaö wasumaap.” ⁸ Maan nga omnaröa wotöököpök ngön kangit epël mëëa. “Aköp mosëp. Ne ompyaup talte nem kaatak waisum? Ni om eprek wë këm pëëntak aan nem inëen ruup ompyaö sëp. ⁹ Pöt ne omën isauröa ikanöök inëen yaapök nem iri nga omnarö wë. Pötaanök nook nampön, ‘Së,’ maan sëpnaat, nampön, ‘Wais,’ maan waisëpnaat, ën nem inëen ruupön, ‘Pël ë,’ maan pël ëëpnant. Pötaanök nim naë weëre kosang wieëaup pöten ne kön wiin ni maan nem inëen ruup yok pangk ompyaö sëpnaap.” ¹⁰ Pël maan Yesu pi kat wiak yaan sak omën pim ënëm yesa pöröen epël mëëa. “Ne yaap niamaan. Israel omnarö arim naë kön wi kosang yewesa epël nent nokoirën ë yeë. ¹¹ Kat wieë. Omën kësang panë yang we naöökkaan naöök, këtëpë yengampiaulaanre

së yeilëaulaan omën pörö wais Apramre Aisakre ën Yakop pitëm naë kutömweri wel aisëak kaömp nëmpnaarö. ¹² Pël ëëpnaaröak Anutuuk Yuta omën narö kutömweri së öpnaarö pël yewesa pörö koö panëetakël wa moolaan wë ingre ya ilak aimeë kë pötöppötöp aim öpnaarö.” ¹³ Pël mëak pi kaip tiak nga omnaröa wotöököpön epël mëëa. “Ni së. Nim omën orööpënëak kön wi kosang yewesan pöt nim naë orööpnaat.” Pël yemaan akun tapëtakëer pim inëen ruup ompyaö sa.

Yesuuk Pita pim lëlamöp ompyaö mowesa
(Maak 1:29-34; Luk 4:38-39)

¹⁴ Yesu pi së Pita pim kaata kakaati ilëak itaangkën pim öng lëlamöp yauman koröp es nga kaö nent yeem ka ureëa. ¹⁵ Pël ëën Yesu pi pim moresi mor moön yauman koröp es nga pöt won sëën pi wal ëak kaömp ar ë mena.

Yesuuk omën narö kësang ompyaö mowesa
(Maak 1:32-34; Luk 4:40-41)

¹⁶ Wiap kan koö olapënëak yaëën omën naröak yauman omën kësang pan pitëm lupötë urmerarö ilëak wëa pörö pim ngësë wak sa. Pël ëën pi urmeraröen nga mëak pitëm lupötëaan waö ë momëak yauman yaaurö ompyaö mowesa. ¹⁷ Pël ëa pötak tektek ngön yaaö omën Aisaia pöpë ngön epël ëa pöt kë oröa. “Pi tiarim yauman won nuwesak këlangön pöt kama wak sa.”

Omën naar Yesuu ënëm sëpënëak mëëa
(Luk 9:57-62)

¹⁸ Yesu pi itaangkën omën rongan kësang nempel pi wa taap elmëak wëën pim ruuröen i kaöökë ëngk komuntakël sëpnaan ko ëëpënëak mëëa. ¹⁹ Pël yaëën omën ngön kosangötë ngarangk nampök piin epël mëëa. “Rë yanuulaup, nim yasumëëtë ne ënëm elniimaap.” ²⁰ Pël maan Yesuuk kangiir epël ök mëëa. “Kent tokörö pit pitëm ka yauraut wia. Ën intörö pitta pitëm ka ëpöt wia. Pël ëaatak Omën Këëp nem ka uröma kaat won.” ²¹ Pël maan omën munt pim ënëm yaaö nampök epël mëëa. “Aköp, ni yok pangk kat newiin wet rëak së nem pepap yang kel weerum.” ²² Pël maan Yesuuk epël mëëa. “Mosëpnerek ni nem ënëm wais. Omën nem ngönte ngaarëk naön yaaö pöröak yok pangk wel pitëm karurö yang kel weerëpnaat.”

Yesuuk kent kësangöön maan won sa
(Maak 4:36-41; Luk 8:22-25)

²³ Pël mëak Yesu pi wangaöök ilaan pim ruurö pitta tapël ëak piiring sa. ²⁴ Pël ëën kent kësang nempel möön i kaö maat kësang panë möak wangaöök ilaan utpet ëak iri i kaöök ilapënëak yeëa. Pël yaëën Yesu pi om ka kun sak wieëa. ²⁵ Pël ëën Yesuu naë së it moilak epël mëëa. “Aköp, tiar kö sëpenëak yeëerek ni ten kaamök elni,” pël mëëa. ²⁶ Pël maan Yesu pi pitën epël mëëa. “Ar tol ëënak kas yeë? Arim kön wi kosang yewesaut om kot panë wieëan epët.” Pël mëak pi kentöore i kaöön nga maan kentö leng ëën kaö maatta won sa. ²⁷ Pël ëën pit yaan sak neneren epël mëëa. “Elei, omën epop ke tolëël namp apen? Puuk kentre kaö maatön nga maan pim ngönte ngaarëk yeöp.”

Yesuuk omën naarë lupmeriarëaan urmer narö waö ë momëa
(Maak 5:1-20; Luk 8:26-39)

²⁸ Pit i kaöökë ëngk komuntak së Katara yangerak oröön omën urmeraröaring wëa naar Yesuu naë së koira. Omën pöaar piarip wel yangaöök wakaimën omnarö piaripön itaangkën nga panë sak wëën kas ëak piarpim naë nasën ëeima. ²⁹ Pël ëën piaripök merëk ë olëak Yesuun epël mëëa. “Yesu, ni Anutuu Ruup. Ni ten tol elniimëëp? Akun kaöaö temanöm nasën wiaan këlangön kat niwiimëak yaën ma?” ³⁰ Akun pötak pol narö kësang kamaarek wë kaömp neim wëa. ³¹ Pël ëën urmeraröak kosang wesak piin epël mëëa. “Ni ten waö ë nimëëmëak pöt pol ëngkoröa lupötë öngpök wes nimëëm.” ³² Pël maan, “Yok sëë,” pël maan pit së polöröa lupötë öngpök ilëa. Pël ëën pol pörö kas pöömpö së parëaöök oröak i kaöök ilëak ëm përéak wel wia. ³³ Pël ëën omën pol ngarangk yaaö

pörö kas sē pitēm ka kaōaōök orōak omēn urmerarōaring wakaima pōaarē naē orōa pōta ngönöt ök mēēa. ³⁴ Pēl ēēn ka kaō pōökē omēn pourō Yesuun itaampō sa. Pēl ēäk sē koirak pitēm yanger sēp wesak kaalak kaip tiak sēpēnēak ke urak mēēa.

9

Yesuuk omēn kosat kēl wa namp ompyaō mowesa
(Maak 2:1-12; Luk 5:17-26)

¹ Yesu wangaōök ilēak pim ruurōaring kaalak i kaōökē ēngk komuntakēl sē Kapaneam kak orōa. ² Pēl ēēn omēn narō omēn kosat kēl wa namp urweri wiak wak Yesuu naē sa. Pēl ēēn Yesu pitēm kön wi kosang yewesauten itenak omēn kosat kēl wa pōpōn epēl ök mēēa. “Nem ruup, ne yok nim saunatē kangut ent ē yanuulak. Pōtaanök ni ya kē sak öm.” ³ Pēl maan omēn ngön kosangötē ngarangk narō neneren epēl mēēa. “Omēn epop, ‘Ne yok nim saunatē kangut ent ē yanuulak,’ pēl yemaan Anutuu yapinte wa ngep yaalmē. Ya pöt Anutu pimtēēt.” ⁴ Pēl yemaan Yesuuk pitēm könre lupötōn itenak epēl mēēa. “Ar tol ēēnak kön utpet pipot yawi? ⁵ Pöt nem omnampōn, ‘Nim saunatē kangut ent ē yanuulak,’ ngön pēl yemak pöt kengkēnte. Pöt ar ngön pōta kēēt tekeri nasēn ēēn ar nem ngön pöt yaap ma kaar pēl newasngan. Ēn nem omnampōn, ‘Wal ēäk sē,’ ngön pēl yemak pöt könömēt. Pöt nem ngön pōta kēēt tekeri sēēn ngön pöt yaap ma kaar pēl wasēnēēt. ⁶ Pōtaanök ar ne kaar omēn wonöp Omēn Kēēp e yangerak wē weēre kosang wak saunatē kangut ent ē yemoolak pōten ēwat sēnēak epēl ök yemaan iteneē.” Pēl mēäk kosat kēl wa pōpōn epēl mēēa. “Ni wal ēäk korumōnte wak nim kaatakē sē.” ⁷ Pēl maan pi wal ēäk pim kaatakē sa. ⁸ Pēl ēēn omēn kēsang pōten itenak kas ēäk Anutuuk weēre kosang ke pilte omēn moresi mena pōtaan pit Anutuun ping wesak mēēa.

Yesuuk Matiuun pim ēnēm ēēpēnēak mēēa
(Maak 2:13-17; Luk 5:27-32)

⁹ Yesu pi pōrek sēp wesak yesem takis yewa omēn namp Matiu ne nem takis yewa kaatak wēēn itenak epēl yenēa. “Ni nem ēnēm elnē.” Pēl neaan ne wal ēäk omnant sēp wesak pim ēnēm saut.

¹⁰ Yesu pi nem kaata kakaati wais wel aisēak kaōmp yenēn takis yewaare saun omēn munt narō kēsang wais Yesure ten pim ruurōaring wel aisēak kaōmp naut. ¹¹ Pēl yaēēn Parisi ngönēn omnarōak pōten itenak ten pim ruurōen epēl niaut. “Arim rē yanuulaup pi tol ēēnak omēn takis yewaurōere saun omnarōaring kaōmp ngawi yen?” ¹² Pēl yeniaan Yesu kat wiak kangiir epēl mēēaut. “Omēn yauman wonörō rota ngēsē nasēn. Yaumanringörōakēēr rotaarōa ngēsē sa yaē. ¹³ Ar pöt, sē ngön nent ngönēntak epēl wia pōta songōnten kēēkē kön wiin. ‘Ne ar nemēēn animaurō kiri ar elnēēnēēten kaaō. Nem kentōök ar omnarō yaköm ēēn ompyaō elmēēnēētenök kent yaē,’ pēl wia pōten kön wieim ön. Ne omēn pitēmtēn kön wiin wotpilörō pēl yewas pörō lup kaip tiipnaan memēak newaisēn. Won, omēn pitēmtēn kön wiin saun yaaurō pēl yewas pörō ngön ök maan lup kaip tiipēnēak waisaup.”

Omēn narōak Yesuun kaōmp ngēs olēak wēautaan pēēl mēēa
(Maak 2:18-22; Luk 5:33-39)

¹⁴ Akun pōtak Sonē ru narō Yesuu naē wais epēl mēäk pēēl yema. “Ten Parisi ngönēn omnarō Anutuun yak kaōmp ngēs olēak wēaurō. Ēn nim ruurō pit tol ēēnak kaōmp ngēs olēak naōn yaē?” ¹⁵ Pēl maan Yesuuk kangiir epēl mēēaut. “Omēn namp öng öpēnēak yeem pim karurōaring wēēn karurōak yaköm ēēn kaōmp ngēs olēak öpēn ma? Won pan. Peene wē öng öpna pöp karurōaring akun wali naōn ēēpnaat. Pi peene wēēn omēn narōak pi wak kama ulmēēn akun pōtakökēēr pim karurō yaköm ēēn kaōmp ngēs olēak öpnaat. Pöl pit ne kama neöpna pōtakökēēr nem ruurō neen yaköm ēēn kaōmp ngēs olēak öpnaat.

¹⁶ “Omēn namp poē koröp ngölöpōōkaan kaō nent ilak ulpēēn ngaanēpē keliaurek wiak korir namēēpan. Pēl ēēpna pöt poē koröp ngölöp pōtak ulpēēn ngaanēp weruun

ilak kaak sēpnaat. ¹⁷ Ēn omēn namp i kep pol korōpwerring ket ēa ngaan pōtak wain i ngolōpōt kolōn yok pangk naēpan. Pēl ēēpna pōt wain i pōt kep wetak pol korōp pōt sak il ngentiin iit orō sēpnaat. Pēl ēēn pol korōpwerta utpet ēēpnaat. Pōtaanōk wain i ngolōpōt kep ngolōptak lē mēēpna pōtak pangk ēēpnaat.” Yesuu pēl mēēa pōta songōnte epēt. Mosesē ngōn kosang ngaanōtre pimtē ngōn ngolōpōt pangk irikor naēpan pōtenōk mēēa.

*Yesuuk ngarangk nampē koontupre öng namp ompyaö mowesa
(Maak 5:21-43; Luk 8:40-56)*

¹⁸ Yesu pi ngōn pōt ök yemēem wēēn ngarangk namp wais pim naē rar rē mowesirak epēl yema. “Nem koontup peene ngolōp wel wia. Pēl ēaarek ni wais mores pim rangk mowiin kaalak öp sēp.” ¹⁹ Pēl maan Yesu pi wal ēak ten pim ruurōaring omp pōpring saut.

²⁰ Pi kan yesēn öng namp öng yauman ēeim wēēn krismaki 12 ēak saö namp kasngaēl wais pim mores ulpēēnēpök mēsēl yaalmē. ²¹ Pōt, “Ne om pim ulpēēnēpök mēsēl elmēēma pōt ompyaö sumaat,” pimēt kön pēl wesak pēl yaē. ²² Pēl ēēn Yesu pi kaip ti itenak epēl yema. “Koontup aē, nimtē kön wi kosang yewesautak ompyaö yesēn. Pōtaanōk ya kē sak öm.” Pēl maan öng pōp tapētakēēr ompyaö yes.

²³ Yesu pi sē ngarangkēpē kaatak orōak itaangkēn omnarō koontupēēn yak yaköm ēēn pitēm yaaul nger pēēp mempōöre ngōn kaēp ilō pēl eim wēa. ²⁴ Pēl ēēn pi pitēn epēl yema. “Ar mop wiak ka tomökēl orōēē, koont epop wel nawiin om ka ura.” Pēl maan pit sōmre ēlak ya. ²⁵ Pēl yaan Yesu pi omnarō tomökēl wes momēak koontupē wieēa pōrek ilē moresi wēēn wal ēaut. ²⁶ Pēl ēēn pim pēl elmēa pōta ngōnte yang pōrek ka poutē sa pet ira.

Yesuuk omēn it il tēa naarre ngōn won sa namp ompyaö mowesa

²⁷ Yesu pi ka pō sēp wesak ten pim ruurōaring yesēn omēn it il tēa naar pim ēnēm yewaisem ngōn ē olēak epēl yema. “Yesu ni Tewitē ēapök tenipōn yaköm kön niwi.” ²⁸ Pēl maan Yesu pi pim ka sēpēnēak ēa pōtak ilaan omēn it il tēa pōaar pim naē waisēn pēēl mēēaut. “Arip kön wiin ne yok pangk ompyaö niwasum ma?” Pēl maan piaripök kangiir epēl yema. “Aköp, mak.” ²⁹ Pēl maan piarpim itōōrarē mēsēl elmēak epēl yema. “Arpim kön wi kosang yenewas pōtak ne ompyaö yanuwas.” ³⁰ Pēl maan piarpim itōōrar nga ngēna. Pēl ēēn Yesuuk kosang panē wesak epēl yema. “Omnarōen ök manganok.” ³¹ Pēl maan piarip sē Yesu pim pēl elmēa pōta ngōnte yang pōrekē omnarōen ök maan yang pōrek pangk ē pet ira.

³² Ten kaalak ka pōt sēp wesak kan yesēn omēn narō omēn urmerapök elmēēn ngōn won sak wēa namp Yesuu naē wak waisa. ³³ Pēl ēēn Yesuuk urmer pōp waö ē momēēn omēn ngōn won sak wēa pōpök ngōn yaan omnarō kat wiak yaan sak epēl ya. “Elei, tiar omēn ke epēl nent Israel yangerak orōōn itnaangkēn ēaut.” ³⁴ Pēl yaan Parisi ngōnēn omnarōak epēl yema. “Urmerarōa kaöpök kaamök elmēēn urmerarō waö ē yemomē,” pēl yema.

Yesuuk omnarōen yaköm elmēa

³⁵ Yesu pi ten pim ruurōaring ka kotre kaö poutē imeē pitēm ngōnēn tupōtē ngōnēn rē moulōöre Anutuuk wa ngaöök nimēēpna ngōn ompyaö pōt ök maö, kēlangōnre yauman ke nentere nent ompyaö mowasö pēl elmē imaut. ³⁶ Pēl yeem pi omēn selap pan itenak pitēn kön wiin pol sēpsēp ngarangk wonōrōa ök kön irikorring wē weēre kosang won wēēn itenak pitēn yaköm kön wia. ³⁷ Pēl ēak pim ruurō tenēn epēl yenia. “Ya lupōök kaömp kē kēsang pan köp sak wē. Pēl ēaap ya omnaar kopēt. ³⁸ Pōtaanōk ar ya Pepapōn kimang man. Pēl ēēn puuk ya omēn munt narō koirak wes mēēn kēēt wa rongang ēēpnaan.”

10

Yesuu ngön yaaö omën 12 pöröa yapinöt
(Maak 3:13-19; Luk 6:12-16)

¹ Yesuuk ten pim ru 12 pöröen ngön niaan sëen urmerarö waö ë mëere këlangönre yauman ke nentere nent ompyaö mowasö pël ëënëak weëre kosang ninaut. ² Ten pim ngön yaaö omën 12 pöröa yapinöt epot. Wotöököp Saimon yapin nent Pita piire ën pim nangap Entru, Semsre pim nangap Son, Sepeti pim ruaar, ³ ën Pilipre Patolomiu, Tomasre Matiu takis yewaup neere Sems Alpiasë ruupre Tatias, ⁴ Saimon Selot pël yamëëa pöp pi ngaan Rom kamanëp sëp mowasëpënëak aima omën tok pötakaanëp piire ën Yutas Keriot kakaanëp ënëmak Yesuun kup mowiipnaap.

Yesuuk pim ngön yaaö omën 12 pöröen ya ngön mëëa
(Maak 6:7-13; Luk 9:1-6)

⁵ Ten omën 12 pöröen Yesuuk epël niak wes nimëën saut. “Ar omën ngönën wonöröa naë sëëre Sameria omnaröa ka kaöatë së orö pël ëënganok. ⁶ Om Israel omën pol sëpsëp ngarangk won ëën repak yes pöröa ök ëa pöröa naëëkëër sën. ⁷ Pël ëak ar yesem pöt ngönën epël ök man. ‘Anutuuk tiar wa ngaöök nimëëpna akunet yok temanöm yes.’ ⁸ Pël yeem yauman omnarö ompyaö mowasöore omën wel wiaurö wal ë moulmë, omën kësë ëaurö ompyaö mowasöore urmerarö omën naröa lupötëaan waö ë momë pël elmëën. Nem weëre kosangöt sum won yaningk. Pötaanök arta tapël sum won omnarö kaamök elmëën. ⁹ Ën monat arim kërötë waulak sënganok. ¹⁰ Ar kan kourakë kaömp waulönëak këröt wak sënganok. Ar ulpëenre ing kör muntatre sungköratta wak sënganok. Pöt ar omnarö ya yamëngkën yok pangk kaamök elniak kaömp nimpnaat. ¹¹ Ar ka kaö naöök ma kot nentak së oröak wet rëak pitëm songönöt nampön pëel mëak kat wiin ompyaö sant niwasëpnaap ëën pöt piiring wë olëak sënëëtak sëp wesak sën. ¹² Ar ka nenta kakaati yeilëem pöt omën pörek wëauröen, ‘Anutuuk ompyaö elniip,’ pël ök man. ¹³ Pël ëën pit sant niwasëpna pöt Anutuuk arim ngön manë pöl pit ompyaö elmëëpnaat. Ën pit sant naniwasën ëëpna pöt arim ngön Anutuuk ompyaö elmëëpënëak mëëan pöt pitëm naë kë naaröopan. Arimënt wak sënëët. ¹⁴ Ën ka naöök ma nentak omën narö sant niwesak arim ngönthe kat nawiin yaëën pöt ar pörek sëp wesak yesem pit utpet ëën Anutuuk kangiir kasëng mampnaat pöt pet elmëak ing porpor elmëak arim ingötëaan yangre ulölöt kërë pörek moolan. ¹⁵ Ne yaap pan niamaan. Ngaanëër Sotomre Komora ka pöteparë omnarö pit utpet ëëima. Pötaan akun kaöaöök Anutuuk Sotomre Komora omnarö pitëm utpetatë kangut mampnaat. Ën omën ar sant naniwasën ëëpna pörö utpet pan ëën Sotomre Komora omnaröa kangut kaö wesak mampnaat.”

Könöm ke nentere nent orööpnaata ngönthe
(Maak 13:9-13; Luk 21:12-17)

¹⁶ “Kat wieë. Pol sëpsëp ruurö kent toköröa öngpök wes namëën yaautak nook ar kööre toköröa öngpök wes nimëën së önëen yeë. Pit utpet niwasëpënëak ëëpnaat. Pötaanök ar pol reraupë yaë pöl it nganga yeem int ekëpë wë pöl wiap ëën. ¹⁷ Ar omnaröen ngarangk këëkë ëën. Pit ar kaöaröa naë niulëën pitök maan ngönën tupötë pës nimööpnaat pötaanök. ¹⁸ Ar nem ru sak wë pötaanök pitök ar yang ngarangkre omën omp ak naröa naë ngön yaatak niulëëpnaat. Pël ëën ar pitre omën ngönën wonöröa ëöetak nem ngönthe tekeri wesak manëët. ¹⁹ Yang ngarangköröa naë niulëën tol anet ëak kön selap ëënganok. Akun pötak ngön anëët Anutuuk arim lupötë niwiipnaat. ²⁰ Pël ëën ngön anë pöt arimtök naëngan, arim Pepapë Pulöök tekeri wes nimpnaat.

²¹ “Omën naar nanëpök nangapëën kup mowiin mëmpnaat. Ën pepapökta ruupëën kup mowiin mëmpnaat. Ën koröngre ruuröak ëlre pepaarëën kup mowiin mëmpnaat. ²² Ar nem ru sak wë pötaan omën pourö ya sangën ëën kööre tok elniipnaat. Pël ëëpnaatak omën weë sak wëak wel wiipnaarö Anutuuk kama öpnaat. ²³ Ar kak nerek wëën nga elniin pöt kas nerekël sën. Ne yaap niamaan. Ar kak nerekaan waö elniin pöt nerekël kas sënëët. Israel kaatë wii saal ar sa pet nairën wiaan Omën Këëp ne oröomaap.

²⁴ “Runga pep kaatak nampök pim pepap il newaspan. Ën inëen ru nampök tapël pim ngarangkëp il newaspan. ²⁵ Runga pep kaatakëp pim pepapë mëngkre mëngk wëen pangk ëëpnaat. Ën inëen ruupta pim ngarangkëpë mëngkre mëngk wëen pangk ëëpnaat. Pitök ne arim kaöapön utpet wesak neak neen, ‘Pielsepul urmeraröa kaöap,’ pël neea. Pötaanök pitök il wesak ar nem ruuröen utpet panë wesak niapnaat.”

Tiar Anutuunökëer kas ëëpa

(Luk 12:2-7)

²⁶ “Pitën kas ëënganok. Pöt epël. Omën ngep ëen wia pipot wiakaim wi naöpanëët. Ënëmak wëlél ëen omnarö itaampnaat. Ën ëlëëp wia pipot wi naöpanëët. Pipot tekeri sëpnaat. ²⁷ Nem arën koutak ök yeniak pipot ëwaatak ök an. Ën ngön laöök ök yeniak pipot omnaröa tektrak wë kaö wesak an. ²⁸ Ar omën könöp utpet newasën koröpö pëen nimëmpnaaröen kas ëënganok. Anutu es parëaöök niulëak könöpre koröpö pout kö niwasëpna pöpönökëer kas ëën. ²⁹ Omnarö tiar int sëpër naar 1 toea pötak sum ëëpenaat int ke pëlöröakaan namp köntak wel wiak yangerak nengentiipan. Anutuuk anak pël ëëpnaat. ³⁰ Ar omnarö pöt, arim kepön ëpötönta pi ëwat wë. ³¹ Pötaanök ar kas ëëngan. Pöt Anutuuk kön wiin arim sumatök int kot pöröaat il yemowas. Pötaanök omën nant arim naë köntak naaröpan. Puuk anak orööpnaat.”

Yesuu yapinte aöre piin yak mowasö pël yaauta ngönte

(Luk 12:8-9)

³² “Namp pi omnaröa ëöetak, ‘Ne Yesuu ënëm yeë,’ pël apna pöp nookta kangiir nem Pep kutömweri wë pöpön, ‘Pi nemop,’ pël memaat. ³³ Ën namp pi omnaröa ëöetak neen yak newasëpna pöp nookta nem Pep kutömweri wë pöpë ëöetak piin yak mowasumaat.”

Yesu pi tiar kom elniipënëak waisa

(Luk 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ “Arök ne yangerakë ngaat won wasumëak waisan wasngan. Ne arim naë ngaat won wasumëak newaisën. Ne ar neen kön wi kosang wesak wëaurö omën neen pël naalnëen wëauröa naëaan kom elniin pit kööre tok elniipënëak waisaup. ³⁵ Nook elmëen ruupök pepapëen kööre tok ëëre korömpök ëlëpëen kööre tok ëëre koröng lëlamöpök ël lëlamöpëen kööre tok ë pël ëëpënëak waisaup. ³⁶ Omën ka kopëtetak wëaurö neneraan kööre tok ëëpnaat.

³⁷ “Omën namp pim ëlre pepaarëen kent panë yeem neen kent panë naën ëëpna pöp yok pangk nem omnamp pël naëpan. Ën namp pim rungaaröaan kent panë yeem neen kent panë naën ëëpna pöp yok pangk nem omnamp pël naëpan. ³⁸ Ën namp pi, ‘Ne Yesu pimëen wel wiima pöt pangk ëëmaap,’ pël wesak pim këra yetapër wak nem ënëm naalnëen ëëpna pipop nem omnamp pël naëpan. ³⁹ Namp pim wëwëet keimön ëak öpna pöt pim wëwëet kö sëpnaat. Ën namp nemëen yak wëwëet këëpöt wasëpna pöt pim wëwëet ompyaö orö morëëpnaat.”

Omën narö ompyaö kangut öpnaata ngönte

(Maak 9:41)

⁴⁰ “Omën ar sant niwasëpna pöp ne elnëëpnaap. Ën omën ne sant newasëpna pöp Anutu nem wes nemëaup elmëëpnaap. ⁴¹ Omën namp tektek ngön yaaö namp pim ngësë yewaisën pi tektek ngön yaaup pël wesak sant mowasëpna pöt pi tektek ngön yaaupë ompyaö kangit piiring öpnaap. Ën namp omën wotpil namp pim ngësë yewaisën pi wotpil yaaup pël wesak sant mowasëpna pöt pi omën wotpilëpë ompyaö kangit piiring öpnaap. ⁴² Ën omën namp omën pas nampön itenak pi nem ruup pël wesak i ëpët nëmpënëak kelöntak kol mampna pöp pi Anutuuk yaap ompyaö kangit mampnaap.”

Sonök Yesuu ngësëël ngön wes mëa

(Luk 7:18-35)

¹ Yesuuk ten pim ruuröen wetete ngön pöt ök ni pet irak pörek sêp wesak ka munt pörek wieëa pötë ngönën ök mäak rë moulö saut.

² Son i yamëaup wii kaatak om wë Kristoë yaauta ngönte kat wiak pim ru naar wes mëen waisa. ³ Pël ëak piaripök piin epël mäak pëel yema. “Waisëpënëak aan kor wakaimaup ni tapöp ma muntapön kor ön?”

⁴ Pël maan omën pöaar wais ök maan Yesuuk kangiir piaripön epël ök yema. “Arip së Sonön omnant arpim itaampööre kat wi yeë epotön ök man. ⁵ It ngaapörö it nganga së, ing il tëaurö ompyaö sak kan ë, kësë ëaurö ompyaö së, katun yaaurö kat nganga së, welarö wal ë ulmë, ngöntök yaaurö ngön ompyaut ök maan kat wi, pël yeë epotön ök man. ⁶ Omën namp nemëen yak pim kön wi kosang yewesaut irikor naën yaë pipop ërëpërëp ëëpnaap.”

⁷ Pël maan piarip yesën Yesuuk omnaröen Sonë songönte ök yema. “Ar ngaan yang omën wonrek kalaö naö kent möön sak waisak yaëen itaampunëak saurö ma? Won, Son pi pöta ök won. ⁸ Ma ar omën ulpëen ke nalëp mäaö nampön itaampunëak saurö ma? Won, omën ulpëen ke nalörö mäa pörö omën omp aköröa ka ompyautë wëetak Son pi ulpëen ke nalörö namëen wëaup. ⁹ Ma ar omën ke tolëëlëpön itaampunëak saurö? Ar tektek ngön yaaö nampön itaampunëak saurö ma? Ar yok pël ëan. Ne ök niamaan. Epop tektek ngön yaaö tapöpök pim ya yamëngka pötök tektek ngön yaaö muntaröa ya yamëngka pöt il yemowas. ¹⁰ Pöt omën pöpëenök ngönëntak epël retëng ëa. ‘Kat wi. Ne omën nem ngönte waup wes mëen wet rapnaat. Puuk nim kanö ningësëpnaat.’

¹¹ Ne yaap niamaan. Son puuk yangerakë omën pourö il yemowas. Pël ëaap omën Anutuuk wa ngaöök yamë pöröak pi il yemowas. Pitëm naëaan koturöakta pi il yemowas.

¹² Ngaan Son i yamëaup pim ngës rëak ngönën ök ëa pötakaan wais peene e wë eptak omën utpet ke nentere nent yaaö naröak Anutu pim wa ngaöök nimëak wë pötak ilapënëak weë yengenti. ¹³ Mosesre tektek ngön yaauröak Anutuuk wa ngaöök nimëëpënëak ëa ngön pöt aö aö wais Sonë oröak wë eptak kë jaarö. ¹⁴ Ën ar pitëm ngönöt kat wiak taë wasënëak pöt Sonön pi Elia pitëm waisëpënëak ëa tapöp pël wasënëet. ¹⁵ Katringëpök ngön epët kat wiip.

¹⁶ “Ne ar akun eptak wëauröen oröp nentak ök elniim? Ar rungaaröa ökörö. Rungaarö pit ka tomök ngasam yeem pitëm karuröen epël yema.

¹⁷ “Ten intö tang yamöön ar tan naurön yeë.

Ten ingre tan yaan ar ingre ya ilak naën yeë.’

¹⁸ Ar tapël yaaurö. Son pi wais wain i nanën wë akun nantë kaömp ngës olëak wëen ar piin, ‘Pi urmerapring wë,’ pël aiman. ¹⁹ Ën peene Omën Këep ne wais iire kaömp yenën ar epël aim. ‘Iteneë. Omën epop wain iire kaömp kaö yenëp. Pi takis yewaöre saun omnaröa karip,’ pël aim. Pël ëaap Anutu pim ëwat pöt arim naë wieëanëen ar tenip sant elnian tapön.”

*Yesuuk Kalili omnaröen pepanöm ngön mëa
(Luk 10:13-15)*

²⁰ Akun pötak Yesu pim wet rëak ka nantë ya retëng weëre kosang mëngkën itenak lup kaip natiin ëa pöröen epël mäak nga yema. ²¹ “Yakömpe, Korasin omnaröen. Yakömpe, Pesaita omnaröen. Nem retëng weëre kosangöt arim naë elnia pöl Taiaare Saiton omnaröen elmëanëen pit ngaanëer pitëm lupöt kaip tiak ulpëenre poë koröp sinöt ëak ka kosöt kolak pitëm koröpöök wa mëan tapön. ²² Pötaanök epël niamaan. Akun kaöaöök Anutuuk Taiaare Saiton omnarö pitëm utpetatë kangut mampnaat. Ën ar pöt, utpet pan ëen pitëm kangut kaö wesak nimpnaat. ²³ Ën Kapaneam omnarö, ar kutömweriil isën ma? Won, ar es parëaöök ngemanëet. Nem retëng weëre kosangöt arim naë elnia pöl Sotom omnaröaan elmëanëen pitëm ka kaö pö kö nasën peene om wieëan tapön. ²⁴ Pötaanök epël niamaan. Akun kaöaöök Anutuuk Sotom omnarö pitëm utpetatë kangut mampnaat. Ën ar pöt, utpet pan ëen pitëm kangut kaö wesak nimpnaat.”

*Yesuu naë së kë sëpenaat
(Luk 10:21-22)*

²⁵ Akun pötak Yesuuk Pepapön epël ök mëäut, “O Pep, ni kutömre yang poutë pepap. Niin yowe yeniak. Ni omën ewatöröaan nim ngönentë ëlëep yaalmëaup. Ën kön nawiin yauröaan pet yaalmëaup. ²⁶ Mak, Pep nim kentöök pël yaaup.” ²⁷ Pël mëak omnaröen epël yema. “Pepak omnant pout ne nenaut. Pötaanök omnarö pit ne Anutuu Ruupë songönten köpël wë, Pepakëer ewat wë. Ën Pepenta tapël wia. Omnarö piin köpël wë, Ruupökëer ewat wë. Pötaanök Ruupök omën nampön Pepapë songönten ök maan yok pangk ewat sëpnaat. ²⁸ Ar Anutuu ngönte ngaarëk önëëtaan ya kaö mëneimeë këlangön kat wieim wëaurö nem ngësë waisën. Pël ëen nook niaan kë sënëen. ²⁹ Ar nem inëen ru sak neering ya mëneim wë nem naëaan ewatöt ön. Pöt epël. Ne ya wiap yaaupök nemtën wak irëak wëen arim saunatë könöm pöt won sën lup kengkën sak önëet. ³⁰ Omnant arim ëenëak ök niaim pöt ompyaut, könöm won pangk ëenëet.”

12

*Kë yesa akun ngëengka ngönte
(Maak 2:23-28; Luk 6:1-5)*

¹ Wë kë yesa akun nentak ten Yesuring rais yaöökë lup yesem këenëen ulöp nant töak söngsöng ëak naut. ² Pël yaëen Parisi omnaröak itenak Yesuun epël yema. “Kat wi. Nim ruurö kë yesa akun ngëengköte naënëel yaë.” ³ Pël maan kangiir epël yema. “Ar Tewitre pim omnaröa këen wë ëa pöt ar sangk kelak kat nawiin yaurö ma? ⁴ Tewitre pim omnarö pit Anutuu ngönën tup kaöeta kakaati së kaömp Anutuu ëöetak wieëa pöt kiri ar yauröakëer nëmpnaan piire omën pas pim naë wëaurö nëmpnanëak nga yaaut wa na. ⁵ Ma Mosesë ngön kosangtak lup epël wia pöt ar sangk kelak kat nawiin yaurö ma? Kiri ar yaurö Anutuu ngönën tup kaöetak kët kë yesa akun ngëengköte ya yamëngkem kë yesa akunatë nga wieëa pöt ilën saun naën ë yaë. ⁶ Ne niamaan kat wieë. Arim ëöetak e taua epopök tup kaöet il yewas. ⁷ Ngönentak ngön nent epël wia. ‘Ne ar nemëen animaurö kiri ar elnëenëeten kaaö. Nem kentöök ar omnarö yaköm ëak ompyaö elmëenëetenök kent yaë.’ Ar ngön pöta songönte ewat wëanëen omën ketre saun wonöröen nga nemaan ëan tapön. ⁸ Omën Këep ne kë yesa akun ngëengk pöta pepap. Pötaanök nem kentöök akun eptak nem ruuröen omnant ëëpnaan memaat.”

*Kë yesa akun ngëengk nentak Yesuuk omën mores kël wa namp ompyaö mowesa
(Maak 3:1-6; Luk 6:6-11)*

⁹ Pël mëak pörekaan pitëm ngönën tuptak së ilëaut. ¹⁰ Pël ëen omën namp pim mor nas kël waup pörek wëa. Pël ëen pitök Yesuun morök elmëak ngön yaatak ulmëepënëak epël pëel yema. “Tiar yok pangk kë yesa akun ngëengktak ompyaö wasëpen ma won?” ¹¹ Pël maan epël mëäut. “Arim naëaan namp pim pol sëpsëp namp kë yesa akun ngëengk nentak yang öngöpök ilëaan sëp wasëpen ma? Pël naëpan, öpnaat. ¹² Sëpsëp pöp omën pasip. Ën omnarö tiar këerö. Pötaanök kë yesa akun ngëengktak yok pangk ompyaö wasëpenaat.” ¹³ Pël mëak pi omën pim mores kël wa pöpön epël yema. “Nim mores el më.” Pël maan pim mores el mëen kaalak muntasi ök ompyaö yes. ¹⁴ Pël yaëen Parisi omnarö ka tomök së wa top ëak pit tol ëak Yesu mëmpën pöta ngönte kopëta wesa.

Yesu pi Anutuu inëenëp

¹⁵ Yesu pi pitëm ngönte ewat wëak pörekaan yesën omën selap pim ënëm waisa. Pël ëen pi yauman omën pourö ompyaö mowesak ¹⁶ pitën omën muntaröen piin ök mepanëak nga yema. ¹⁷ Pël yaëen tektek ngön yaaö Aisaia pöpë ngön epël ëa pöt kë oröaut.

¹⁸ “Epop nem inëen ruup, nem yaö mëäaup.

Ne piin kent pan ëak ya kë yes.

Nem Pulö pim naë wes mëen pim rangk wë weëre kosang mangkën nem ngön wotpilte omën ngönën wonöröen ök mapnaat.

¹⁹ Pi omnaröaring ngön nga elööre ngön äak aö, omnarö pim ngönte ka tomök kat wi pël naëpan.

²⁰ Omën kalaö pötöp möautë ök këlangön kat yawiaurö pi utpet nemowaspan, kaamök elmëen ompyaö sëpnaat.

Ën omën es wëlëngö riipënëak yaë pöl wiap panë yaauröeta puuk elmëen wel nawiipan, kaamök elmëen weë sak öpnaat.

Pi kosang ngentiak ya mëngkën Anutuu wotpil yaautak omën muntat il wasëpnaat.

²¹ Pël ëen omën ngönën wonöröak piin kön wi kosang wesak kor öpnaat.”

Omën naröak Yesuun Pielsepulök kaamök yaalmë pël mëä

(Maak 3:20-30; Luk 11:14-23; 12:10)

²² Wë ënëmak omën narö omën urmer nampök elmëen it il tëere ngön won së pël ëa namp Yesuu naë wak waisa. Pël ëen ompyaö mowasën omën pöp ngön aöre it nga së pël äaut. ²³ Pël ëen omnarö pöten itenak yaan sak epël ya. “Elei, epop Tewitë äap, Anutuu Yaö Mëëaup, tiarim ngarangk elniipnaap ma?” ²⁴ Pël yaan Parisi omnarö pöten kat wiak epël yema. “Kaar angan. Omën epop urmeraröa kaöap Pielsepul puuk kaamök elmëen waö ë yamë.” ²⁵ Pël yemaan pi pitëm lupötë itenak yema. “Yang nerakë omnarö pitëm naë nga oröön nener mënak kom äak wë weëre kosangring naön ëëpnaat. Ën omën ka naöök wëaurö ma ka kopët nentak wëaurö tapël nener mënak kom ëëpna pöt repak sëen omën won wiaapnaat. ²⁶ Tapël Seten pimtök ne kaamök elnëen pim urmerarö waö ë yemomëanëen pimtök pimënt mëngkën pim weëre kosangöt won san tapön. ²⁷ Ar neen, ‘Pielsepul puuk kaamök elmëen urmerarö waö ë yamë,’ pël aim. Pötaanök arim ngön pipët yaap yeëanëen arim ruurö pitta Pielsepul kaamök elmëen urmerarö waö ë mëan tapön. Pötaanök arim ruurö pitëmtök arim ngön pöt kaar ëan pöt tekeri yewas. ²⁸ Ne pöt, Anutuu Pulöök kaamök elnëen urmerarö waö yeë. Pötaanök Anutuu wa ngaöök yanimë pöt arim naë yaarö.

²⁹ “Omën nga namp wëen munt nampök pim kaatak ilëak pim omnant naöpan. Wet rëak omën nga pöp wii të wiakök pim omnant pout öpnaat. Nga pöp Seten.

³⁰ “Namp ne sant naalnëen yaë pipop kööre tok yaalnë. Namp neering pol sëpsëpörö wa top naën yaë pipop pi sëpsëpörö rep yamë. ³¹ Pötaanök ne ök niamaan. Omën utpet ke nentere nent äak Anutuun utpet wesak mapna pöt Anutuuk omën utpet pöt poutë kangut yok pangk kërë moolapnaat. Ën namp pi Ngëengk Pulöön utpet wesak tapël mapna pöp pim saun pöta kangit ent ë nemooolapan. ³² Ën namp pi Omën Këëp neen utpet wesak apna pöp pim saun pöta kangit Anutuuk kërë moolapnaat. Ën namp pi Ngëengk Pulöön utpet wesak tapël mapna pöp pim saun pöta kangit peeneere ënëm poutë ent ë nemooolapan.”

Këra ompyaöre utpet pötë ngönte

(Luk 6:43-45)

³³ “Këra ompyaumentëk ulöp ompyaaurö ütöpnaat. Ën utpetementëk ulöp utpetarö ütöpnaat. Këra ëlmenti songönte ulöpöröak war yewas. ³⁴ Kamalöröa morök yaë pöl ar yaaurö. Utpet yaauröak tol äak ngön ompyaaut an? Pël naëngan. Omën namp ke nantre nant pim lupmeri peö äak wë pöt këmtak war yewas. ³⁵ Omën ompyaup pim lupmeri kön ompyaaut wieë ngön ompyaaut ya. Ën utpetap pim lupmeri kön utpetat wieë ngön utpet tapëlöt ya.

³⁶ “Ne ök niamaan. Ënëmak kangiir ëëpna akunetak Anutuuk omnaröa ngön köntak mosut yaaö pötaan ngön ya mëmpnaat. ³⁷ Arim ngön yaautak arim songön ompyaaut tekeri wasën pöt Anutuuk niöpnaat. Ën arim ngön yaautak utpet yaaut tekeri wasën pöt sëp niwasëpnaat.”

Omën narö Yesu retëng weëre kosangring nent ëen itaampënëak mëä.

(Maak 8:11-12; Luk 11:29-32)

³⁸ Pël maan ngön kosangötë ngarangköröere Parisi ngönën omën naröak Yesuun epël yema. “Rë yanuulaup, ten Anutu niiring wë ma won pöta songönte ëwat sënaan, ni

retëng weëre kosang nent ë. Pël ëën itaampunaan.”³⁹ Pël maan pi epël yema. “Omën peene akun eptak wë eporö ar utpet ëak Anutuun kön wi kosang newasën yaurö. Ar ya retëngöt yamëngka pöten ke urak yenëak. Pötaanök ne ya retëng nent naëngan, om ngaan tektek ngön yaaö omën Sona pim elmëa pöta ökök pëen pet elniin itaampunëët.⁴⁰ Ngaan Sona pi i kaö imën kaöapë yaatak këtre röök nentepar nent wakaima pöl Omën Këep ne këtre röök nentepar nent yangera öngpök ömaap.⁴¹ Ënëmak Anutu pim ar kom elniipna akunetak Niniwa kakaanörö pit wal ëak arim kön wi kosang newasën yeë pöt war wasëpnaat. Pöt Sona puuk ngönën ök maan lup kaip tia pötaanök. Pël ëaap omën peene wë epop nook Sona il yemowesetak ar nem ngönöt kat nawiin yeë.⁴² Ënëmak Anutu pim ar kom elniipna akunetak öng ak namp yang we naöökël wakaimaup pi wal ëak arim kön wi kosang newasën yeë pöt war wasëpnaat. Pöt öng pöp yang kaö pantakaan Solomonë naë wais pim ëwat kësangöt kat wiipënëak waisaup pötaanök. Pël ëaap omën peene wë epop nook Solomon il yemowesetak ar nem ngönöt kat nawiin yeë.”

Urmerap omën namp sëp wesak së rëak kaalak waisauta ngönte
(Luk 11:24-26)

⁴³ Pël mëak Yesuuk pitën watepang ngön nent epël ök yema. “Urmer namp omën nampökaan oröak së kosangöök wë urre korumön ap wesak⁴⁴ epël kön wia. ‘Nem ka ngaan wakaim olëak waisautakë kaalak sumaan.’ Pël kön wiak së itaangkën ka tapët koore katëp ëak ë rangi ulmëen kos wieëa.⁴⁵ Pël ëën pi kaalak së urmer muntarö 7 ëak koirak waisa. Pörö pim ök won, utpet panëerö koirak wais ka kopët taptak wëa. Pël ëën omën pöp pi ngaan utpet kot nent wakaimaupök ënëm sasa pan sa. Tapël Yuta omën utpet peene akun eptak wë eporö ar utpet panë sak önëerö.”

Yesu pim ëlre nangaröa ngönte
(Maak 3:31-35; Luk 8:19-21)

⁴⁶ Yesu pi omnaröen ngön ök maim wëen pim ëlre nang wais ka tomök wë piin ngön ök mapënëak yema.⁴⁷ Pël ëën omën nampök piin epël yema. “Nim ëlre nang niin ngön ök niapënëak wais ka tomök wë.”⁴⁸ Pël maan piin kangiir epël yema. “Nem elëp talëp? Nangarö talörö?”⁴⁹ Pël mëak pim ruurö tenim ngësël mor song ëak kaalak epël yema. “Nem ëlre nang pörö eporö.⁵⁰ Omën nem Pep kutömweri wëaupë ngön ngaarëk yeö piporö nem ëlre nangarö pël yaë.”

13

Omnant öp olëauta watepang ngönte
(Maak 4:1-9; Luk 8:4-8)

¹ Kët pötak Yesu pi pim kaatakaan oröak ten pim ruuröaring i kaö ëöök së wel aisëaan
² omën kësang pan wais pim naë wa rongan yaë. Pël yaëen pi wangaöökë ngaarëk is wel aisëak wëen omnarö i pisöök taueëa.³ Pël ëaan pi watepang ngön nentere nent mëak nent epël yema. “Omën namp pim yaak së omnant öpöt olëa.⁴ Pël ëën nant kamtaöök ngentiin intöröak oröak na.⁵ Ën nant këlöökë rangk ngentia. Pël ëën yanget kënyangap wiaan yak teënt oröa.⁶ Pël ëën këtëp ngaarëk apër maan öp pöt kotön saap wak umön rëa. Pöt misënöt kotut pötaanök.⁷ Ën nant nönötë öngpök olëa. Pël ëën nönöt oröak ngep ëën sësë ëa.⁸ Ën nantökëer yang kolaptak olëa. Pël ëën pötökëer aprak kë kësang pan uta. Kengk nemorëët 100, nemorëët 60, nemorëët 30 pël uta.⁹ Katringëpök ngön epët kat wiip.”

Yesu pi watepang ngöntaan mëëa
(Maak 4:10-12; Luk 8:9-10)

¹⁰ Pël yemaan ten pim ruurö Yesuu naë së piin epël mëëaut. “Ni tol ëënak pitën watepang ngön yemaan?”¹¹ Pël maan pi kangiir epël yenia. “Anutu pimtok wa ngaöök nimëak wë ngön ëlëep pöta songönte arënököer pet yaalni. Ën muntarö puuk pël naalmëen yaë.¹² Omën namp Anutuuk ngön ompyaö nant mangkën taë wak öpna pöp muntat mangkën pim naë kësang wiaapnaap. Ën namp mangkën taë wes wak naön

ëepna pöp kot weëa tapët Anutuuk kama wa ëp ëen elek öpnaap. ¹³ Nem watepang ngön yemak epëta songönte epël. Pit itöök iteneëak këëkë itna naskolön yaaurö. Katëëpök kat wieëak këëkë kön nawiin yaaurö. ¹⁴ Tektek ngön yaaö omën Aisaia pöpë ök ëa pöt pitëm naë kë yaarö. Pöt epël.

‘Ar ngön pëen kat wiinëetak songönte ëwat nasëngan.

Pël ëak ar itaampunëetak yok pangk omnantön itnaangkan.

¹⁵ Omën piporö pitëm lupöt kosang saurö, katöt il wariaurö, itöt mësëaurö.

Pit pël naën ëanéen itaampöore kat wiire kön wi pël ëan tapön.

Ën pit pël naën ëanéen nem naë rë olaan ompyaö mowesan tapön,

Anutuuk pël ya.’

¹⁶ “Ar pöt arim itöök omën ngolöpötön itaampöore katëëpök ngön ompyaut kat wi pël yeë pötön ërëpërep ëënëët. ¹⁷ Ne yaap ök niamaan. Ngaan tektek ngön yaaöre omën wotpilörö kësang omën epotön iteempënëak ëak itnaangkën ëautak ar peene ityaangk. Kat wiipënëak ëak kat nawiin ëautak peene kat yawi.”

Omnant öp olëauta watepang ngön pöta songönte

(Maak 4:13-20; Luk 8:11-15)

¹⁸ “Peene omnant öpöt olëauta watepang ngön niak pöta songönte war wes niamaan kat wieë. ¹⁹ Omnant öpöt kamtöök ngentia pötë ökörö omën narö Anutuuk wa ngaöök nimëëpënëak yaë ngön pöt kat wiauröak kön nawiin yaëen ngön Anutuu pitëm lupötë via pöt Setenök kama wa ëp yaë. ²⁰ Ën omnant öpöt këlöökë rangk ngentia pötë ökörö, omën narö Anutuu ngönte kat wiak ërëpsawi ëak öpnaat. ²¹ Pitëm lupötë misën il natëen. Pötaanök akun kot nent kön wi kosang wesak wëen pitëm Anutuu ngön ngaarëk yeö pötaan omnaröak këlangön kat mowiak utpet mowasën tapëtakëer wil këlok ëëpnaat. ²² Ën omnant öpöt nönötë öngpök ngentia pötë ökörö, omën narö Anutuu ngönte kat wiipnaatak wë koröpöökë omnantön kön selap ëere monere urömen kentre kaur ëere omën munt nantön war ë pël yaëen pötök ngep elmëen Anutuu ngönte mos ëëpnaat. ²³ Ën omnant öpöt yang kolaptak ngentia pötë ökörö, omën narö Anutuu ngönte kat wiak këëkë kön wiak wëen pitëm wëwëatë kë ompyaut orööpnaat. Narö kë 100, narö kë 60, narö kë 30 pël orööpnaat.”

Ya lupöök nön utpetat oröauta watepang ngönte

²⁴ Pël mëak Yesuuk watepang ngön munt nent pitën epël yema. “Anutu pim omnarö wa ngaöök yamë pöt omën namp pim ya lupöök omnant öp ompyaut ngënta pötakël ök ëëmaan. ²⁵ Pël ëen röök nentak pim kööre tok namp wais nön utpetatë öpöt ompyautë rangk olëak sa. ²⁶ Pël ëen omën ompyaut oröak këët utöpënëak yaëen nön utpet pötta oröak kaö sa. ²⁷ Pël ëen omp pöpë inëen ruurö pim naë wais epël mëëa. ‘Kaöap, ni öp ompyaut ya lupöök ngëntauppe. Nön utpetat tol ëak oröa?’ ²⁸ Pël maan epël mëëa. ‘Kööre tok nampök ëa.’ Pël maan pim inëen ruuröak, ‘Ten së nön utpetat ti moolan ma?’ pël mëëa. ²⁹ Pël maan pi kangiir pitën epël mëëa. ‘Won. Ar nön utpetat yatiem omën ompyautta tiinganok. ³⁰ Pout irikor ëak öp. Pël ëen omnant köp sëen öpenaatak nem omën këët öpnaaröen epël memaat. Wet rëak nön utpetat tiak ut urak esuwesi moolan. Pël ëak omën ompyaut wa rongan ëak nem kaatak wiin.’ ”

Këra lëlëp kotupre yis pöteparë watepang ngönte

(Maak 4:30-34; Luk 13:18-21)

³¹ Pël mëak Yesuuk watepang ngön munt nent pitën epël yema. “Anutu pim omnarö wa ngaöök yamë pöt këra nementi lëlëp pöpökël ök ëëmaan. Omën nampök lëlëp pöp pim ya lupöök ngënta. ³² Lëlëp pöp kot panëëp, omën muntatë lëlëpöröak il yewas. Pël yaëetak oröakökëer pöpök këra muntat il yewas. Pël ëak kësang sak wëen intörö wais morötë ngentiak ka ëp yawi.”

³³ Pël mëak watepang ngön munt nent epël yema. “Anutu pim omnarö wa ngaöök yamë pöt öng namp yis pöt korupaë kas möautring irikor ëen pötak ekek yes pötak ök ëëmaan.”

³⁴ Yesu pi watepang ngön kësang omnaröen ök yema. Nent war wesak nemaan, watepang pëen yema. ³⁵ Pël yaëen tektek ngön yaäo nampë ngön epël ëa pöt pim naë kë yaarö.

“Ne watepang ngön ök memaap.

Omnant ngaanëër Anutuuk kutömrë yang ket ëa akun pötakaan wais peene e wë eptak ëlëep wiakaima pöt nook tekeri wasumaap.”

Nön utpetat ya lupöök oröauta watepang ngön pöta songönte

³⁶ Yesu omnarö sëp wesak së kaata kakaati yeila. Pël ëen ten pim ruurö naë së epël mëëaut. “Ya lupöök nön utpetat oröautakël nim watepang ngön yaan pöta songönte ök nia.” ³⁷ Pël maan kangiiir epël yenia. “Omën öp ompyaut ngënta pöp Omën Këëp ne epop. ³⁸ Ya pöwer pöt yang epër. Ën omnant öp ompyaö pöt omën Anutu pim wa ngaöök yamë pörö. Ën nön utpetat omën Setenë ënëm yaëen pim ngarangk yaalmë pörö. ³⁹ Kööre tok öp utpetat olëa pöp Seten, ën omën ompyaö wa pöt akun kaöaö. Ën omën wa wia pörö enselörö. ⁴⁰ Omnaröa nön utpetat tiak esuwesi mera pöta ök akun kaöaöök orööpnaat. ⁴¹ Akun pötak Omën Këëp nook nem enselörö wes mëen nem wa ngaöök yamë pötak omën utpet yaauröere omën munt narö utpet sëpënëak yaalmëa pörö kama wak ⁴² es kosangwesi moolapnaat. Es kosang pöwesi omnarö ingre ya ilak aimeë kë pötöppötöp aim öpnaarö. ⁴³ Pël ëen akun pötak omën ompyaö saurö pit Anutu pitëm Pepapök wa ngaöök yamëen këtëpë yema pöl ëwa elmëepnaat. Katringëpök ngön epët kat wiip.”

Omën nampök uröm ompyaut yanggerak ëlëep wieëaut koirauta watepang ngönte

⁴⁴ “Ën Anutu pim omnarö wa ngaöök yamë pöt urömere omën ompyaut ngaanëër yanggerak ëlëep wia pötakël ök ëëmaan. Ënëmak omën munt namp koirak muntarö koirpanëen kaalak ëlëep wia. Pël ëak teëntom ërëpsawiarang së pim omën pout menak sumat wak yang lup pöt sum ëa.”

Songre sar ompyauta watepang ngönte

⁴⁵ “Ën Anutu pim omnarö wa ngaöök yamë pöt omën songre sar ompyaut ap yewesa pöpëel ök ëëmaan. ⁴⁶ Pi songre sar ompyaö panë nent koirak pim omnant pout menak sumat wak së songre sar ompyaö pöt sum ëa.”

Iir yewaul pöta watepang ngönte

⁴⁷ “Ën Anutu pim omnarö wa ngaöök yamë pöt iirëep i kaöök olaan imën ke nampre namp ilëa pötakël ök ëëmaan. ⁴⁸ Iir pöëep imënörö peö ëen omnarö weruak ëöökël sa. Pël ëak wël ëak ompyaurö kaputë wesirak utpetarö wa moolëa. ⁴⁹ Pöta ök akun kaöaöök tapël ëëpnaat. Enselöröak wais omën utpetarö ompyauröa naëaan wël ëak kama wak ⁵⁰ es kosangwesi moolapnaat. Es kosang pöwesi ingre ya ilak aimeë kë pötöppötöp aim öpnaat.”

Uröm ngaanre ngolöpöt wieëauta watepang ngönte

⁵¹ Pël niak tenën epël pëel yenia. “Ar pöta songönten kön wia ma?” Pël niaan ten, “Mak,” pël mëëaut. ⁵² Pël maan tenën epël niiaut. “Pöt ompyaö. Ngön kosangötë ngarangk namp Anutuu wa ngaöök yamëautak ilëak wë ngönënte këëkë ëwat saup pi ka pepapë ököp. Ka pep pöp pi uröm ompyaö ngaanre ngolöp pout pim peram wiaurekaan yeö pöl pi ngönën ompyaö ngaanre ngolöp poutepar ëwat wëaup.”

Nasaret omnarö Yesuun kaaöre këëpöt elmëa (Maak 6:1-6; Luk 4:16-30)

⁵³ Yesu pi watepang ngön pöt ök më pet irak ten pim ruuröaring saut. ⁵⁴ Pël ëak Nasaret pim ka songöntak oröak ngönën tuptak ilëak ngönën ök yemaan omnarö pit yaan sak epël ya. “Elei, omën epop omën yaap tiarim karippe. Tarëkaan ëwat ompyaö epot wa? Ma talëpök weëre kosang mangkën ya weëre kosang epot yamëngk? ⁵⁵ Tiar piin ëwat wëep. Pi ka ök yarëaupë ruuppe. Pim ëlëp Maria. Ën yokot pim nangarö Semsre Yosep, Saimonre Yutas pörö. ⁵⁶ Ën koont pim nangaröeta tiarring wë. Pël ëaap pi weëre

kosang epot tarëkaan wa?”⁵⁷ Pël mëak pit piin kaaöre këepöt yaalmëen Yesuuk epël yema. “Tektek ngön yaaö namp ka poutë omnaröak piin ping wesak yema. Pël yaautak pimtë kaare yangerak wëen piiring wëauröak pi kaö nasën wë wesak piin ping wesak nemaan ë yaë.”⁵⁸ Kak pörekörö pitëm kön wi kosang nemowasën ëautaan ya retëng weëre kosangring nant kësang pitëm naë namëngkën ëaut.

14

Son i yamëaup mëna

(Maak 6:14-29; Luk 3:19-20; 9:7-9)

¹ Akun pötak yang ngarangk kaöap Erot pi Yesu pim yaauta ngönte kat wia. ² Pël ëak pim ya omnaröen epël mëëa. “Omën pipop Son i yamëaup, pi wel wiak wal ëaup yak weëre kosangring ya retëng pipot yamëngk.”³⁻⁴ Erot pim pël mëëa pöta songönte epët. Ngaan pi pim nanëpë öngöp Erotias pöp wa ëp ëa. Pël ëën Sonök piin epël mëak nga mëëa. “Ni öng pipop wa ëp ëën pangk naën yaë.” Pël mëëa pötaanök Erotök pim ya omën naröen maan pitök Sonë ingre morötë wii tëak wii kaatak moulmëa. ⁵ Pël ëën Erot pi Son mëmpënëak kön wiautak omnaröak piin, “Anutuu tektek ngön yaaö omnamp,” pël yamëëa pötaan kas ëën sëp wesa. ⁶ Pël ëën ënëmak Erotë oröa akunet temanöm sëën këere imën nëmpënëak omën kaöarö pourö pim naë wa top ëa. Akun pötak Erotiasë koontup omën pöröa ëöetak tan yaurön Erot pi itenak kent kön wia. ⁷ Pël ëak pi koont pöpön epël mëëa. “Ne Anutuu ëöetak kosang wesak niamaan. Ni omën nenten kimang neamë pöt nimpaat.” ⁸ Pël maan pim ëlëpök këk maan epël mëëa. “Son i yamëaup pim kepönö töak söwar neweri wiak wak wais namp. Pël ëën ne pi wel wia pöt ëwat sumaan.” ⁹ Pël maan omën omp ak Erot pi pöt kat wiak ya këlangön kön wia. Pël ëaap pi omnaröa ëöetak ngön kosang wesautaan pim kimang ngönten kat wiak ¹⁰ pim ya omën naröen maan wii kaatak së Sonë kepönö töak ¹¹ söwar neweri wiak wak së koontup mangkën wak së ëlëp mena. ¹² Pël ëën Sonë ruurö kat wiak së pim sokur wak yang kel weera. Pël ëak wais Yesuun ök yema.

Yesu pi omën 5000 pörö kaömp mena

(Maak 6:30-44; Luk 9:10-17; Son 6:1-14)

¹³ Yesu pi ngön pöt kat wiak ten pim ruuröaring yang pör sëp wesak wangaöök ilëak i kaöök yang omën wonrekël saut. Pël yaëën omnarö kat wiak pitëm kaat sëp wesak tenim ënëm yangerak waisa. ¹⁴ Pël ëën wangaöökaan oröak së itaangkën omën kësang pan wëen itenak yaköm ëën pitëm yauman omnarö ompyaö yemowas.

¹⁵ Wë wiap kan ten pim ruurö pim naë së epël ök mëëaut. “Omën wonrek wëen wiap kanëën yes. Pötaanök omnarö wes mëën kaatë së kaömp sum ëëp.” ¹⁶ Pël maan Yesuuk epël niiaut. “Pit tol ëën sëpën? Arök kaömp meneë.” ¹⁷ Pël niaan epël mëëaut. “Ten tarëkaan mampun? Tenim naë kaömp selap won, kaömp mor nas, ën i kaö imën kopët naar pël ëak wia.” ¹⁸ Maan epël niiaut. “Nem naë wak waiseë.” ¹⁹ Pël niak omnaröen maan nönö mö mëak wel aisëaan kaömp mor nas pötring i kaö imënaar wak kutömweriil iteneë Anutuun yowe mëak kaömpöt pelak ten pim ruurö ningkën omnarö menaut. ²⁰ Pël ëën omën pourö nak kep wesak kaut olaan ten wak kër 12 pötë waulön peö yaë. ²¹ Omën kaömp na pörö selap pan, ompörö 5000, ën öngre yokoturö pöt sangk nekelën.

Yesu pi i kaöökë roro sa

(Maak 6:45-56; Son 6:15-21)

²² Kaömp na pet irën Yesuuk ten pim ruuröen epël niak këk niiaut. “Ar wangaöök ilëak i kaöökë ëngk komuntakël seë. Pël yaëën ne omnarö wes mëëmaan.” Pël niaan saut. ²³ Pël ëën pi omnarö wes mëën yesën Anutuun ök mapënëak rosiraöök isa. Pël ëën koö olaan pimënt pörek wëën ²⁴ wangaö i kaöökë luptak yesën kentö maap yamöön kaö maat weëre kosangring wangaöök yamö. ²⁵ Pël ëën ëlpam wal ëëpënëak yaëën Yesu i kaöökë roro tenim ngësë yewais. ²⁶ Pël yaëën itenak ten kas kësang ëak, “Elei, waötöp

ëngk yewais,” pël mëak merëk äaut. ²⁷ Pël ëën pi tapëtakëer tenën epël niiaut. “Arim lupöt weë sëp. Nemtok yewaiserek kas ëëngan.”

²⁸ Pël niaan Pitaak piin epël mëëaut. “Aköp, nimtok yaëen pöt aan ne i kaöökë roro nim naë waisum.” ²⁹ Pël maan, “Wais,” maan Pita wangaöökë oröak kaöökë roro Yesuu ngësël yes. ³⁰ Pël yeem kentö kësang yamöön itenak kas ëak i kaöökë öngpök yengmëem ngön ëak Yesuun, “Aköp, kaamök elnë,” pël mëëaut. ³¹ Maan Yesuuk tapëtakëer el mëak moresi weë epël yema. “Nim kön wi kosang yewesaut këlok pan yaën. Tol ëënak kön selap yaën?” ³² Pël mëak piarip wais wangaöök ilaan kentö leng yaë. ³³ Pël ëën wangaöök wëaurö ten piin yaya mëak epël mëëaut. “Yaap pan, ni Anutuu Ruup.”

*Yesu pi yauman omën kësang Kenesaret yangerak ompyaö mowesa
(Maak 6:53-56)*

³⁴ Ten i kaö poö ëngköök së Kenesaret yangerak oröaut. ³⁵ Pël ëën omën pörek wëaurö Yesuun itenak ëwat sak ngön maan yauman omën yang pörek wëaurö pim naë wak waisa. ³⁶ Pël ëën pit pim ulpëen kautak pëen mësel ëak ompyaö sëpënëak këk yema. Pël maan omën pël ëa pörö ompyaö saut.

15

*Anutuu ngön kosangötök ëaröaat il yewas
(Maak 7:1-13)*

¹ Parisi ngönën omën naröere ngön kosangötë ngarangk narö Yerusalem kakaan Yesuu naë wais epël yema. ² “Nim ruurö tol ëënak tiarim ëaröa ngön kosangöt ilap yari? Pit ngön kosangötë wieëaul kaömp nëmpënëak mor i nairën yaë.” ³ Pël maan Yesuuk epël yema. “Ar tol ëënak arim ëaröa ngön kosangöt ngaarëk önëak Anutu pimtë ngön kosangöt wa yoolak? ⁴ Anutuuk kosang wesak epël ëa. ‘Nim ëlre pepaarë ngön ngar wak ompyaö elmë.’ Ën nenteta epël. ‘Omën namp pim ëlëpön ma pepapön utpet wesak mapna pöp mën wel wiip.’ ⁵ Anutuuk pël yaatak ar ngön epël yaaurö. ‘Namp pim ëlre pepaar omën nenten ap yewasën omën pim piarip kaamök elmëëpna pöt pim naë wiaan pöten, “Ne omën epët Anutuun yaö ëaup,” pël mëëaupök pim ëlre pepaarë ikanöök wë kaamök naalmëen pöt pangk yaë.’ ⁶ Ar pël yeem arim ëaröa ngön kosangötë ënëm yee pötak Anutuu ngönthe ke ur yoolak. ⁷ Kaar omnarö aë. Tektek ngön yaaö omën Aisaia pim ngaanëer arimëen ngön ëa pöt kë jaarö. Pöt epël.

⁸ ‘Omën eporö pitëm këmötök neen yaya yenëem lupötök këëpöt yaalnëaurö.

⁹ Pitëm ngönöt nem ngön këëta urtak wiak nener rë yemoulaurö.

Pël yeem neen yaya yenëaan itaangkën mos ë yaë.’ ”

*Tiarim lupmer utpet yewas pöta ngönthe
(Maak 7:14-23)*

¹⁰ Pël mëak Yesu pi omnaröen ngön maan waisën epël yema. “Nem ngön ök niama epët kat wiak kön wi sokölëë. ¹¹ Omnant këmtak yen pötök lupmer utpet newasën yaë. Këmtakaan jaarö pötök lupmer utpet yewas.” ¹² Pël maan ten pim ruurö së piin epël mëëaut. “Ni ngön pipot yemaan Parisi omnarö këëpöt kön yawi pöten ni ëwat wëen ma?” ¹³ Maan epël ya. “Këra pout nem Pep kutömweri wëaupök pim ya lupöök nangëntën ëa pipot ti moolapnaat. ¹⁴ Ar Parisi omnaröen kön selap ëëngan. Pit omën it il tëauröa ök yaë. It il tëa naar nampnamp mësak yesem kanö wiaan saarëak parë orööpnaat.” ¹⁵ Pël niaan Pitaak epël yema. “Watepang ngön pipta songönthe ök nia.” ¹⁶ Maan Yesuuk epël ya. “E, arta om köpël wëan ma? ¹⁷ Arim omnant këmtak yen pötök utpet naniwaspan, yaatak sëen ya jaar pöten ar köpël ma? ¹⁸ Ën këmtakaan jaarö pipotökëer lupmeriaan jaarö. Pipotök lupmer utpet yewas. ¹⁹ Omën lupmeriaan utpet epot jaarö. Kön utpet, yamëngka, öngre omp wëwëet kom yaaö, öngre omp nga yaaö, këkain, kaar, neneren utpet wesak yaaö, ²⁰ pipot lupmeriaan oröak lupmer utpet wasëpnaat. Mor i nairën kaömp yen pötak omnampë lupmer utpet newaspan.”

*Kanan yangerakaan öng nampök Yesuun kön wi kosang wesa
(Maak 7:24-30)*

²¹ Yesu pi ten pim ruuröaring Kenesaret yang pör söp wesak Taiaare Saiton ka pöörar wieëa yang pörekël saut. ²² Pël èen Kanan yangerakaan ngönën köpël öng namp yang pörek wëaupök wais merëkre ngön ëak Yesuun epël yema. “O Aköp, Tewitë ëap, Anutuun Yaö Mëëaup, urmer namp nem koontupë lupmeri wëen këlangön kaö panë kat yawi. Pötaan ni neen yaköm elnë.” ²³ Pël maan pi kangiir nemaan èen ten pim ruurö pim naë së ke urak epël mëëaut. “Pi tiarim ënëm yewaisem merëkre ngön yaarek wes momëen söp.” ²⁴ Pël maan Yesuuk kangiir Kanan öng pöpön epël yema. “Anutuuk ne Israel pol sëpsöpöröa ök ëak repak sauröaan pëen wes nemëaup.” ²⁵ Pël maan pi pim naë wais rar rë wesirak epël yema. “Aköp, kaamök elnë.” ²⁶ Pël maan Yesuuk kangiir epël yema. “Rungaaröa kaömpöt wa ëp ëak kentörö nemangkën ë yaë pöl ni maimap kaamök naalniingan.” ²⁷ Pël maan pi kangiir epël ök yema. “Aköp, yaap yaan. Pël ëaap kentörö pit peparö kaömp yenaurek yenën lupöt ti ngentiin na yaë pöl ni kaamök elnë.” ²⁸ Maan epël yema. “Öng epop, ni kön wi kosang kaö panë yenewasën. Pötaanök nim kent kön yawiin pöt orö nirëepnaat.” Pël yemaan tapëtakëer koontup ompyaö sa.

Yesuuk yauman omnarö kësang ompyaö mowesa

²⁹ Yesu ten pim ruuröaring yang pör söp wesak kaalak Kalili i kaöökël së oröak ë kankan rosiraöök së wel aisëaan ³⁰ omën selap pan pim naë oröa. Omën ingöt kël wë, it il të, kos korar së, ngön won së, yauman ke nentere nent yaaurö wak wais Yesu naë rongan ë moulmëen ompyaö mowesaut. ³¹ Pël èen omën ngön won saurö ngön aö, kos korar saurö wotpil së, ing kël waurö kan ing ë, it il tëaurö it nga së, pël yaëen omën kësang pörö itenak yaan sak Israel omnaröa Anutuun yaya yema.

*Yesuuk omën 4000 pörö kaömp mena
(Maak 8:1-10)*

³² Yesu pi ten pim ruuröen ngön niaan pim naë sëen epël niiaut. “Ne omën kësang eporöen yaköm kön yawi. Pit neering wë kaömp nanën wëen kët nentepar nent ëak yes. Pötaanök ne pit këen wes mëen kan kourak yesem utpet ëëpanëak ya ngës yaë.” ³³ Pël niaan ten epël mëëaut. “Tiar omën wonrek wë omën kësang eporöa kaömp mangkën pangk nëmpna pöt tarëkaan öpen?” ³⁴ Pël maan Yesuuk, “Arim naë kaömp tolël ëak wia?” pël niaan tenök, “Kaömp 7, ën i kaö imën kopët naar,” pël mëëaut. ³⁵ Maan Yesuuk omnaröen yangerak wel aisapën mëak ³⁶ kaömp 7 pötring i kaö imënaar wak Anutuun yowe mëak pelak ten pim ruurö ningkën omnarö menaut. ³⁷ Pël èen omën pourö nak kep wesak kaut olaan ten wak kër 7 pötë waulön peö yaë. ³⁸ Omën kaömp na pörö selap pan, ompörö 4000, ën öngre yokoturö pöt sangk nekelën. ³⁹ Pörö Yesuuk wes mëen yesën tenring wangaöök ilëak Makatan yangerakël saut.

16

*Parsiire Satusi omnaröak retëng it ngolöp nent nent itaampënëak Yesuun mëëa
(Maak 8:11-13; Luk 12:54-56)*

¹ Parsiire Satusi ngönën omën narö Yesu naë wais piin morök elmëak epël yema. “Ni maan retëng it ngolöp nent oröön Anutuun naëaan waisan pöt ëwat sënaan.” ² Pël maan pitën epël yema. “Ar wiap kanötë itaangkën yanget sapiire waö yamëen itenak, ‘Wangam kanök këtëp mapënëak yaë,’ pël ë yeë. ³ Èn wangam kanötë itaangkën yanget mëëtmëët yaëen pöt, ‘Kopi pelëpënëak yaë,’ pël ë yeë. Ar mopöök uröamre kepilötön itenak ëwat yaauröak peene Anutuun yaalni epëta songönten köpël yeë. ⁴ Omën peene akun eptak wë eporö ar utpet ëak Anutuun kön wi kosang newasën yaaurö. Ar ya retëngöt yamëngka pöten ke urak yenëak. Pötaanök ne ya retëng nent naëngan, om ngaan tektek ngön yaaö omën Sona pi i kaö imënëpë öngpök wëen Anutu pim elmëa pöta ököp pëen pet elniin itaampunëët.” Pël mëak pit söp wesak saut.

*Parisiire Satusi omnaröak irikor elmëëpanëak pepanöm mëä
(Maak 8:14-21)*

⁵ Ten Yesuu ruurö kaömpöt kat kol wiak piiring i kaöökë engk komuntakël së oröak kön wiaut. ⁶ Pël yaëen Yesuuk epël yenia. “Ar Parisiire Satusi omnaröa yisötön ngarangk këékë ëën.” ⁷ Pël niaan ten neneren epël mëëaut. “Tiar kaömp peretöt wak newaisën äautaan epël yenia.” ⁸ Tenimënt neneren yemaan kat men ëak epël yenia. “Arim kön wi kosang yewesaut këlok pan yaaurö, aë. Ar tol ëënak kaömp won pöten yak? ⁹ Ar om neen köpël wë ma? Ne kaömp mor nas wak ulöl wesak omën 5000 pörö mangkën nëen pangk äaut pöt ar kat kola ma? Pit kep wasën ar kaömp kaut kër tolël ëak waulön peö ëä? ¹⁰ Ën ne kaömp 7 pöteparök wak ulöl wesak ömën 4000 pörö mangkën nëen pangk äaut pöteta ar kat kola ma? Pit kep wasën ar kaömp kaut kër tolël ëak waulön peö ëä? ¹¹ Ar tol ëënak nem ngönten kön nawiin yeë? Ne kaömp peret pöten neniaan. Ar Parisiire Satusi omnaröa yisötön ngarangk këékë ëën.” ¹² Pël niaan ten pim niia pöta songönten kön wiaut. Pi yis kaömp peretötë yamëa pöten neniaan, Parisiire Satusi omnaröa ngön kaaröt tenim yaapta öngpök ilapanëak niia.

*Pitaak Yesuun pi Kristo pöt war wes ök mëä
(Maak 8:27-30; Luk 9:18-21)*

¹³ Yesu pi tenring Sisaria Pilipai kak naë së oröak tenën epël pëel yenia. “Omnarö pit Omën Këëp neen talëp aim?” ¹⁴ Pël niaan epël mëëaut. “Naröak niin, ‘Son i yamëaup,’ pël yaan naröak, ‘Elia,’ naröak, ‘Seremaia ma tektek ngön yaaö namp wes,’ pël aim.” ¹⁵ Pël maan epël yenia. “Ën arimtok pöt neen talëp aim?” ¹⁶ Pël niaan Saimon Pitaak epël yema. “Ni Kristo, Anutuuk Yaö Niaaup. Ni Anutu wëwëetaringëpë Ruup.” ¹⁷ Pël maan Yesuuk epël yema. “Saimon, Sona pim ruup, ni ërëpërëp ëëmëëp. Yang omën nampök ngön pipët ök neniaan, nem Pep kutömweri wëaupök yenia. ¹⁸ Pötaanök ne niamaan kat wi. Nim yapinte Pita, pöt kël kosangö. Ën nim nem songönte tekeri yewasën pipëteta kël kosangöökë ököt. Nook maan nem ingre mor saurö kël kosang pöökë rangk tauaan Setenë weëre kosangtak il naniwaspan. ¹⁹ Ne Anutuuk wa ngaöök yanimë pötak yeilëauta kiet nimpaat. Pël ëën yangerak omnant yaautön, ‘Pël ëëngan,’ mamë pöt kutömweriita pël naën ëëpnaat. Ën yangerak omnant yaautön, ‘Pël ë,’ mamë pöt kutömweriita pël ëëpnaat.” ²⁰ Pël mëak tenën kosang wesak epël yenia. “Ar ne Kristo, Anutuu Yaö Neeaup, pöt omnaröen ök manganok,” pël niiaut.

*Yesuuk pi weletakaan wal ëëpnaap pöt ök mëä
(Maak 8:31-9:1; Luk 9:22-27)*

²¹ Akun pötak Yesuuk ngës rëak ten pim ruuröen omnant ënëm pim naë orööpnaatë ngönöt war wesak epël yenia. “Ne Yerusalem kak sëen ngarangkre kiri ar yaaö kaöaröere ngön kosangötë ngarangköröak këlangön kësang kat newiak nemëngkën kët nentepar nent won sëen kaalak weletakaan wal ëëmaap,” ngön pöt ök yenia. ²² Pël niaan Pitaak pëëntakël koirak së epël mëak nga yema. “Anutuuk ngarangk elniaan omën ke pipot orö nanirëen ëëp.” ²³ Maan Yesuuk kaip tiak epël yema. “Seten, ni sëp newesak së kan newariingan. Nim ngön yaan pipët Anutuu ngönte won, omën ngönte.”

²⁴ Pël mëak Yesuuk ten pim ruuröen epël niiaut. “Omën namp pi nem ënëm elnëëpënëak pöt pimtë könöökë kentöt këëpöt weseë, ‘Ne Yesu pimëen wel wiima pöt pangk ëëmaap,’ pël wesak pim këra yetapër waalak nem ënëm ëëp. ²⁵ Namp pim wëwëet keimön ëak öpna pöt pim wëwëet kö sëpnaat. Ën namp nemëen yak wëwëet këëpöt wasëpna pöt pim wëwëet ompyaö orö morëëpnaat.” ²⁶ Ën namp yangerakë omnant pout kent ëak weim wëen pötök pim wëwë ompyaut utpet mowasën won sëen omën pötök tolëel kaamök elmëëpën? Pël naëpan. Ma namp pim wëwë ompyaut kaalak öpënëak pöt oröpöt kangiir mampën? ²⁷ Omën Këëp nem Pepapë ëwaö nem rangk wiaan nem enselörö koirak waisumaap. Pël ëak omën pourö neenem wëwëatë kangut mempaap. ²⁸ Ne yaap pan niamaan. E taua epörö arëkaan narö wel nawiin wëen Omën Këëp ne omp ak sak yewaisën itaampun sa.”

17

*Yesu pim möönre koröp maim wa
(Maak 9:2-13; Luk 9:28-36)*

¹ Kët 6 äak won sëen Yesu pi Pitaare Semsre pim nangap Son pörö koirak rosir wali naöök së pitëment wakaima. ² Pël äak pi pitëm ëöetak möönre koröp maim wa. Ën pim këere wot kante këtëpë ök ëwa ëen ulpëënëpta kölam panë tëa. ³ Pël äaan pit itaangkën Mosesre Elia piarip oröak Yesuring ngönaak yeëa. ⁴ Pël ëen Pita pi Yesuun epël ök mëëa. “Aköp ten eprek wëen ompyaö yaë. Ni kent yaëen pöt ne ka kot nentepar nent ök remaan. Nent nimëën, nent Mosesëen, nent Eliaëen pël äak ök remaan.” ⁵ Pël yemaan tapët pöt uröam kölam ëwa nempel irë kaka elmëen Anutuuk uröamta öngpökaan epël mëëa. “Epop nem Ruup. Ne piin ya kë sak kent pan yaalmë. Ar pim ngönte kat wiin.”

⁶ Ruurö pit ngön pöt kat wiak kas panë ëen yangerak së ngentiak wot nön ëak wieëa. ⁷ Pël ëen Yesu pi së pitën ngëen elmëak epël ök mëëa. “Wal ëëë. Kas ëëngan.” ⁸ Pël maan pit we riak itaangkën muntaar won, Yesu pimënt wëa.

⁹ Pit rosiraöökaan yeirëem Yesuuk pitën pepanöm epël mëëa. “Arim omën it köpëlöt ityaangk pöten omnaröen peene ök mangan. Ënëmak Omën Këëp ne weletakaan wal ëënak omnaröen ök man.” ¹⁰ Pël maan pim ruuröak epël mëak pëël mëëa. “Ngön kosangötë ngarangkörö pit tol ëënak Elia wet rëak oröönak Anutuu yaö mëëaup ënëm orööpnaat pël aim?” ¹¹ Maan pi epël mëëa. “Yaap, Elia pi wet rëak oröak Anutuu yaö neëaup nemëen omnant kopëta wasëpënëak äaut. ¹² Pël wiaap ne epël niamaan. Elia pi yok oröak wëen omnarö piin këëkë ewat nasën wë pitëm könöök utpet mowesaut. Pötaanök Omën Këëp neenta tapël elnëëpnaat.” ¹³ Pël maan pit epël kön wia. “Pipët Son i yamëaupön ya.”

*Yesuuk yokot nampë lupmeriaan urmer namp waö ë mëa
(Maak 9:14-29; Luk 9:37-43)*

¹⁴ Omën kësang pan wa top äak wëen pit wais oröön omën namp Yesuu naë wais rar rë mowesirak epël yema. ¹⁵ “Kaöap, ni nem yokotupön yaköm kön wi. Pi it ngengën yeem imeri ilaöre es kotö pël yaë. ¹⁶ Pël yaëen nim ruuröa naë wak wais ompyaö wasëpënëak maan poprak äaut.” ¹⁷ Pël maan Yesuuk epël yema. “O kön wi kosang yewesaut wonörö, aë. Ar lup kosarö. Ar neen kön wi kosang nenewasën yeem ar kön wiin akun tolëël aaring wë arim könömöt weim öm?” Pël mëak epël yema. “Yokotup wak wais.” ¹⁸ Pël maan wak waisën Yesuuk urmerapön nga maan kas oröak yes. Pël ëen akun tapëtakëer ompyaö saut. ¹⁹ Pël ëen ten pëentak së Yesuun, “Ten tol ëënak urmerap waö ë momëënëak poprak ëan?” pöten pëël mëëaut. ²⁰ Pël maan epël niiaut. “Arim kön wi kosang yewesaut këlok yaë pötaan poprak ëan. Ne yaap niamaan. Ar kön wi kosang kot panë nent wieëan talte rosir epöön, ‘Ni tiak eprekaan ëngkrek së orö,’ pël maan yok pangk pël ëëpën. Ar kön wi kosang kaö newasënë pöt omnant pout pangk ëëneët. ²¹ [Urmer ke pilörö weëre kosangring wë. Pötaanök pit waö ë momëënë pöt kan munt naö won, om Anutuun kimang manëak kaömp ngës olëak öne kopët pötakëer waö ë momëënëët.]”

*Yesuuk pimtë wel wiak wal ëëpnaata ngönte ök maan akun nentepar äa
(Maak 9:30-32; Luk 9:44-45)*

²² Ënëmak Yesuuk ten pim ruurö wa top ë niulëak epël niiaut. “Omnaröak Omën Këëp ne ngaaröa moresi neulëëpnaat. ²³ Pël ëen pit nemëngkën kët nentepar nent won sëen kaalak weletakaan wal ë neulëëpnaap.” Pël niaan ten yaköm panë kön wi aut.

Yesuuk ngönën tup kaöeta takis mena

²⁴ Ënëmak ten Yesu piiring Kapaneam kak së oröön omën Anutuu ngönën tup kaöetaan takis yewa pörö Pitaë naë wais epël mëak pëël yema. “Arim rë yanuulaup ngönën tup kaöetaan takis nawiin yeëa ma?” ²⁵ Pël maan Pitaak, “Won, yawiaup,” pël mëak Yesuu kaatak së ilëak ök nemaan wëen pimtök epël mëak pëël yema. “Saimon, ni kön tolëël yawiin? Yang omp akörö pit talöröa naëaan takis yewa? Pitëmtë omnaröa naëaan ma

maimaröa naëaan yewa?” ²⁶ Pël maan Pitaak, “Maimaröa naëaan,” pël yemaan Yesuuk epël mëëaut. “Pël yaëen yang omp aköröa karurö pangk takis nemangkën ë yaë. ²⁷ Pël ääap tepër nemangkën ëen pit kön wiin utpet ëëpanok i kaöök së taté olëak i kaö imën wet reäk ömë pöp këm nga ëak itaangkën sum nent wiaan pöt wak së tepërim könkön takis mamp.”

18

Yesuu ruuröak piin talëpök wotöök sak wë pöten pëël mëëa
(Maak 9:33-37; Luk 9:46-48)

¹ Yesuuk Pitaan pël yemaan akun tapëtak ten pim ruurö naë së epël mëak pëël mëëaut. “Anutuu wa ngaöök yanimë eporö tenëkaan talëpök wotöök wë?” ² Pël maan pi runga nampön ngön maan waisën tenim tekarak tau ulmëak ³ epël yenia. “Ne yaap niamaan. Ar kön kur kaip tiak arimtën kön wiin iraan rungaaröa ök nasën ëënë pöt Anutuuk wa ngaöök nanimëëpan. ⁴ Namp pi pimtën kön wiin iraan runga epopë ök sak öpna pöp omën Anutuu wa ngaöök yamëautak wëauröa wotöök sak öpnaap. ⁵ Omën nemëen yak runga kot ke epëlëp sant elmëëpna pipop ne sant elnëëpnaap.”

Utpetatëen këk nemaan ëëpenaat
(Maak 9:42-48; Luk 17:1-2)

⁶ “Ën omën nampök kot ke epëlöröakaan namp neen kön wi kosang yewesaupön këk maan pim kön wi kosang yewesaut sëp wasëpënëak yaëen pöt pël ëëpanëen naröak wet reäk kël kësangö pim mesetak öngö moutak i kaöök moolaan i nak wel wiipna pöt pangk ëëpnaat. Pöt omën pöpök maan kot ke epëlöröa namp pim kön wi kosang yewesaut sëp wasën pöt kangiiir utpet kaö panëët pim naë orööpnaat. ⁷ Yaköm. Morök ke nentere nent yaaröön omnarö saun yokoir. Yaap, morök ke nentere nent oröön omnarö saun koirëpnaat. Pël ääap omën morök elmëen omnarö saun koirëpna pöp tol ëëpën? ⁸ Nim moresök ma ingesök utpet nent koirën pöt il olam. Mor kopëtasring ma ing kopëtasring wëwë kosangtak ömë pöt ompyaö. Pouwesiarring wëen Anutuuk es kosangwesi nuulaan pangk naën ëëpnaat. ⁹ Ën omën nim itöök itaampëetak weru nuulaan utpet ëëmëak yeem pöt it pö ur olam. It kopët naööring wëwë kosangtak ömë pöt ompyaö. Pourarring wëen Anutuuk es parëaöök wa nuulaan pangk naën ëëpnaat.”

Sëpsëp kö saupë watepang ngönte
(Luk 15:3-7)

¹⁰ “Ar ngarangk këëkë ëen. Runga neen kön wi kosang yewesa kot eporöen kön wiin irepan. Ne yaap niamaan. Ensel pitën ngarangk yaaurö kët ëlötë nem Pep kutömweri wëaupë ëöetak wë pitëmëen ya yamëngk. ¹¹ [Omën Këep ne omën utpet ëak kö sëpënëak yaaurö koirak ompyaö wasumëak waisaup.]

¹² “Ar kön tolëël yawi? Omën namp pim pol sëpsëp 100 ëak wëauröak kopët namp kö sëen pöt pi tol ëëpën? Pi 99 ompyaö wëa pörö rosiraöök moulmëak kö sak sa pöpön ngaöl ëëpnaat. ¹³ Ne yaap niamaan. Pi ngaöl ë së koirak 99 kö nasën ëa pöröaan ya kë nasëpan, ngaöl ëak koirak pöpönökëer ya kë panë sëpnaat. ¹⁴ Pötaanök nem Pep kutömweri wëaupë kentöök pim omën runga kot eporöa ök sak wëauröakaan kopët namp kö sëpnaaten kaaö yaë.”

Kar nampök utpet elniin wotpil wasëpenaata ngönte

¹⁵ “Nim kar nampök utpet elniin pöt ni pim naë së arpimënt wë utpet pöta ngönte an. Pël ëen pi nim ngönte kat wiak ënëm ëen pöt arip lup kopëtemer sak önëët. ¹⁶ Ën nim ngönte kat nawiin ëen pöt ni omën kopët namp ma naar koirak pim naë sën. Pël ëak ar naar ma naar namp pöröak pim ngönte ëak wotpil wasën. ¹⁷ Ën pi arim ngönte wa olaan pöt së ingre moröröen ök man. Pël ëen pitëm ngönteta wa olaan pöt piin, ‘Ngönën wonöröere utpet yaauröa ököp,’ pël mëak waö ë mëen.

¹⁸ “Ne yaap niamaan. Ar yangerak wë omnant yaautön, ‘Pël eëngan,’ manë pöt Anutu kutömweri wëaupökta tapël apnaat. Ën yangerak wë omnant yaautön, ‘Pël ë,’ manë pöt Anutu kutömweri wëaupökta tapël apnaat.

¹⁹ “Ën nenteta epël niamaan. Arim naëaan omën naar omën nentaan Anutuun kimang manëak lup kopëtemer sak kimang manë pöt nem Pep kutömweri wëaup yok pangk kat wiipnaat. ²⁰ Ar omën naar ma naar nampök nem yapintakël kimang manë pöt ne arim tekarak wë kaamök elniimaat.”

Inëen ru utpetapë watepang ngönte

²¹ Yesuuk pël niaan Pitaak naë së epël yema. “Aköp, nem karip utpet yaalnëen ne akun tolël ëak pim utpet pöt ent ë moolam? Akun 7 ëak pël eëen pangk eëpën ma?” ²² Pël maan Yesuuk epël yema. “Ne akun 7 ëak pël neniaan, sangk naalngan, om pël eëim ömëeten yeniak.

²³ “Pöta watepang ngön nent epël niamaan. Anutu pim omnarö wa ngaöök yamë pöt ne yang omp ak nampë pim inëen ruurö sumat mangkën kangut mampënëak yas mëea pötakël ök eëmaan. ²⁴ Pi nampön yas maan waisa. Pöp 10 milion kina pël mangkën kangut nemangkën ëa. ²⁵ Pi sum kësang pöta kangiir mon oröpöt mampënëak ap yewasën omp aköpök pimëntre pim öngre ruure omnant pout omnarö menak sum öpënëak mëea. ²⁶ Pël maan inëen ru pöp omp aköpë naë së rar rë wesirak wiap sësë mëak epël mëea. ‘Kaöap, ni yaköm kön newi. Pël eëen ne sapsap nimpö së pet irumaan.’ ²⁷ Pël maan omp aköpök pim kang kësang pöt söp wesak söpënëak mëea. ²⁸ Pël eëen inëen ru pöp kaatakaan orök së kan kourak inëen ru pim kar namp koirak. Pim kar pöp puuk 100 kina pël mangkën kangut nemangkën ëaup. Pöp koirak ngerngeröök morök, ‘Nem kangut peene nan,’ pël mëak këk mëea. ²⁹ Pël maan pim karip rar rë wesirak wiap sësë mëak epël mëea. ‘Ni yaköm kön newi. Pël eëen ne kangut sapsap nimpö së pet irumaan.’ ³⁰ Pël maan pi kat nemowiin wii kaatak moulmëak epël mëea. ‘Nem kangut pout pet irakök oröömëep.’ ³¹ Pël eëen inëen ru pim karurök pim ëa pöten itenak ya këlangön panë eëen së omp aköpön ök mëea. ³² Pël eëen inëen ru mon kësang mena pöpön kaalak yas maan waisën epël mëea. ‘Ni inëen ru utpetemor. Nem sum kësangötë kangut ni wiap sësë yenëaan yaköm eëen pout söp wesaut. ³³ Nem niin yaköm elnian pöl tol eënak nim karipön naën ëaup?’ ³⁴ Pël mëak omp aköpök ya sangën eëen wii kaatak moulmëak epël mëea. ‘Nem kangut pout pet irakök oröömëep.’ ”

³⁵ Yesu pi watepang ngön pöt ök ë pet irak tenën epël niiaut. “Arim karuröa utpet elniaut yaap ent ë nemoolaan eëenë pöt nem Pep kutömweri wëaupök tapël elniipnaat.”

19

Öng wes yamëauta ngönte

(Maak 10:1-12; Luk 16:18)

¹ Yesu pi ngön pöt ök ni pet irak ten pim ruuröaring Kalili yanger söp wesak Yotan olëak ëngk komuntakël Yutia yangera kautakël saut. ² Pël ëak wëen omën kësang ënëm wais pörek oröön yauman omnarö ompyaö mowesaut.

³ Pël yaëen Parisi ngönën omën narö wais piin morök elmëak epël yema. “Omën namp pim öngöp omën nant eëen yok pangk wes mëepën ma?” ⁴ Maan epël yema. “Ar ngönëntak epël wia pöt sangk kelak kat nawiin yaaurö ma? Anutu pi ngaan omën ket eëpënëak öngre omp pouwaar ket ëa. ⁵ Pël ëak Anutu pi epël ëa. ‘Ne ompöpë kosaöokaan öngöp ket ëaut. Pötaanök omp namp pim ëltre pepaar söp wesak öngöpring erën eëen piarip pouwaarök möönre koröp kopëtaö söpnaat.’ ⁶ Anutuuk pël ëa pötaanök piarip naarök erën eëen möönre koröp kopëtaö yes. Anutuuk erën elmëa. Pötaanök omnarök yok pangk kom naën eëpenaat.” ⁷ Pël maan pit piin epël yema. “Moses pi tol eënak epël ëa? ‘Namp pim öngöp wes mëepënëak pöt kaöaröa naëaan pep kosangwer wa öngöp menakök wes mëepnaat,’ pël ëa.” ⁸ Pël maan Yesuuk kangiir epël yema. “Moses pim ngön kosangtak arim lup kosangtaanök öng wes mëenëetaan kuure mak niia. Pël ëaatak ngön

pöt won wiaan ngaan panëer Anutu pim öngre omp ket ëa pötak pël ëënëak neniaan. ⁹ Ën nook pöt epël niamaan kat wieë. Namp pi pim öngöp öngre omp wëwëet utpet newasën wëen wes mëak öng muntap koirëpna pöp pi öngre omp wëwëet utpet wesak saun koirëpnaap.”

¹⁰ Pël yemaan ten epël mëëaut. “Pil wiaan pöt öng naön öpën seëa.” ¹¹ Pël maan epël niiaut. “Omën pourö arim ngön pöta ënëm pangk naëpan. Om Anutuuk öng naön ëëpënëak mapna pörö pëen arim ngön pöta ënëm ëak öng naön ëëpnaat. ¹² Omnaröa öng naön yaaö pöta songön nentere nent wia. Narö pitëm ëlöröak mos wilën öng naön ëëpnaat. Narö omën naröak öp ilën öng naön ëëpnaat. Narö Anutuu yaat mëmpënëak kön wiak öng naön ëëpnaat. Omën nem ngön epët kat wiak Anutuu yaat mëmpënëak tek öpna pörö yok pangk pël ëëpnaarö.”

Yesuuk rungaarö welaköt elmëa

(Maak 10:13-16; Luk 18:15-17)

¹³ Akun nentak omën narö pitëm rungaarö Yesu pim moresiar pitëm rangk mowiak Anutuun kimang mapënëak wak waisa. Pël yaëen tenök nga yemaan ¹⁴ Yesuuk epël niiaut. “Nga mangan. Wes mëen nem naë waisëp. Ke pilörö Anutuuk wa ngaöök mëëpënëak yaö yema pötaanök.” ¹⁵ Pël niak pim moresiar pitëm rangk mowiak wes mëak yang pör sëp wesak nal saut.

Omp ulwas omnant kësang wieëaupë ngönte

(Maak 10:17-31; Luk 18:18-30)

¹⁶ Akun nentak omp ulwas namp Yesuu naë wais epël yema. “Rë yanuulaup, ne ya ompyaö tol nent mënak wëwë kosangta yaö sum?” ¹⁷ Pël maan Yesuuk epël yema. “Ni tol ëënak ya ompyauten pëel yenëaan? Anutu kopëtapökëer ompyaup. Ni wëwë kosangtak ömëak pöt Anutuu ngön kosangöt ngaarëk öm.” ¹⁸ Maan “Ngön kosang tal nent ngaarëk öm?” pëel yema. Pël maan Yesuuk kangiir epël yema. “Ni omën mëngkanok. Ni öngre omp wëwëet kom ëënganok. Ni këkain ëënganok. Ni omën muntaröen kaar manganok. ¹⁹ Ni nim ëlre pepaarë ngön ngar öm. Nimtëen lup sant yaën tapël muntaröen elmëem.” ²⁰ Pël maan omën pöpök epël yema. “Pipot nem kotuukaan ë waiseimautöp wëwë kosangtak ömaan munt tal nent ëëm?” ²¹ Maan Yesuuk epël yema. “Ni ompyaö sumëak pöt së nim omnant pout menak sumat wak omën omnant wonörö mamp. Pël ëëmë pöt kutömweri omën ompyaut orö nirëëpnaat. Pötaanök pël ëak wais nem ënëm elnëem.” ²² Pël maan omnamp pi pöt kat wiak ya këlangön kön wiak sa. Pöt pi urömere kaar es kësang wieëa pötaanök.

²³ Omën pöp yesën Yesuuk ten pim ruuröen epël niiaut. “Ne yaap niamaan. Omën omnant kësang wieëaurö Anutuu wa ngaöök yamëa pöta öngpök ilapnaataan poprak ë yaë. ²⁴ Pöta nokoli nent epël niamaan. Pol kamel namp yok pangk wap poë koröp korir yamë pöökë kanöök ilapna pöt kengkente. Ën omën monere uröm selap wieëauröak Anutuu wa ngaöök yamë pötak ilapna pöt könöm panëet.” ²⁵ Pël niaan ten kat wiak weëre kosang won sëen epël mëëaut. “Omën ke pilörö Anutuu wa ngaöök yamëautak neilaan ëëpna pöt omën tolëëlöpök yok pangk wëwë kosangtak öpën?” ²⁶ Maan Yesuuk tenën it kos ëëë epël yenia. “Omnaröak Anutuu wa ngaöök yamëautak ilanë pöt pangk naën ëënëetak Anutuuk yok pangk kanö koir nimpnaat. Pöt pi weëre kosangringëpök omnant pout pangk yaaup.” ²⁷ Pël niaan Pitaak kangiir epël yema. “Kat wi. Ten omnant pout sëp wesak nim ënëm elniaut. Pöta kangiir ten ënëmak oröpöt orö nirëëpën?” ²⁸ Maan Yesuuk epël yenia. “Ne yaap niamaan. Ënëmak omnant pout ngolöp wasën ompyaö sëpna pötak Anutuuk Omën Këep ne weëre kosang nangkën nem ur kësangtak wel aisëaan ar nem ënëm elnëeimaauröeta kaö sak ur kësang 12 pötë wel aisëak neering Israel kur 12 pötë ngön ë pet irëpen sa. ²⁹ Omën namp nemëen yak pim kaare yang, öngre ru, sasre nan, ëlre pep, ëmre ya sëp wasëpna pöp Anutuuk kangiir omën ke pilöt kësang pan tekeri wes mangkën wëwë kosangët pep sëpnaap. ³⁰ Wetëeröakaan selap ënëm rapnaat. Ën ënëmaröakaan selap wetë rapnaat.”

20

Wain yaaweri ya mëmpënëak wes mëauta watepang ngönte

¹ Akun nentak Yesuuk watepang ngön nent epël niiaut. “Anutu pim omnarö wa ngaöök yamë pöt wain yaawer wieëa nampök pim ya pöweri omnarö ya mëmpënëak wes mëen sa pötakël ök ëëmaan. ² Omën pöp pi kët kopët nentaan 2 kina mampna pöten maan pit kat wiin pangk ëën yaakë wes momëen sa. ³ Pël ëën këtëp kosang yesën pi së itaangkën narö pit ka tomök tauwal ëeim wëen epël ök mëëa. ⁴ ‘Arta nem yaak së ya mëngkën ne sum ompyaö nimpaan.’ ⁵ Pël ëën këtëp luptak wëen së tapël ök mëak kaalak këtëp tingk yewasën tapël ëa. ⁶ Pël ëäk wiap kan kaalak së itaangkën munt narö ka tomök tauwal yaëen pitta koirak epël mëak pëel mëëa. ‘Ar tol ëënak kët ël epöök ya namëngkën wisën eprek wakaim?’ ⁷ Pël maan pit epël mëëa. ‘Ten omën nampök ya ngön nent neniaan.’ Maan, ‘Arta nem yaak së ya mëmpunëen seë,’ pël mëëa.

⁸ “Koö yoolaan ya pepap pimënt së pim ya ngarangkëpön epël ök mëëa. ‘Ya omnaröen ngön maan waisën pitëm sumat man. Wet rëak ënëm waisa puorö pitëm sumat man. Pël ëäk pitëm rakörö tapël tapël mampö së wetëerö ënëm man.’ ⁹ Pël maan omën wiap kan oröak ya mëna pörö waisën 2 kina 2 kina mena. ¹⁰ Pël ëäk mampö yesën wet rëak ya mëna pörö pit sum isak öpnaat wesa pöt om 2 kina tapël mena. ¹¹ Pël ëën pitëm sum mena pötaan ya pepapön kaaö ngön mëak epël mëëa. ¹² ‘Ënëm ya ngës rëaö eporö pit akun kot nent ya mëna. Ën ten kët ël epöök kët nga köpël ya mëneimaurö. Pël ëauröak tenim yaningkën tapël pit yemangkën. Pöten kaaö.’ ¹³ Pël maan pi kangiiir pitëm tekrakaan nampön epël mëëa. ‘Ngöntöp, ne niin utpet naalniin. Ne 2 kina nimpa pöten niaan ni kuure mak neeaup. ¹⁴ Pötaanök nim sumet wak së. Nim yaningk tapël ënëm waisa eporöeta mampëak kön yawi. ¹⁵ Sumat nemotöp nem kön wiaul naalmëëngan ma? Ni tol ëën nem kësangënten kön wiin utpet yaë?’ ” ¹⁶ Watepang ngön pöt niak epël yenia. “Pöta ök ënëm Anutuu naë waisauröakaan selap wotöök moulmëëpnaat. Ën wet rëak waisauröakaan selap tapël ënëm moulmëëpnaat.”

Yesuuk pim wel wiak kaalak wal ëëpnaata ngönte ök maan akun nentepar nent ëa (Maak 10:32-34; Luk 18:31-34)

¹⁷ Yesuuk ten pim ru 12 pöröaring Yerusalem kakë yesem tenën pëen wesak epël niiaut. ¹⁸ “Kat wieë. Tiar peene Yerusalem kakë yewais. Pörek sëen Omën Këep ne omnaröak kiri ar yaaö kaöaröere ngön kosangötë ngarangköröa naë neulëen pit ngön yaatak ne wel wiimëak neak ¹⁹ ngönën köpëlöröa naë wes nemëen pitök ökre was neak pës nemöak këra yetaprak nemöön wel wiak akun nentepar nent won sëen kaalak wal ëëmaap.”

Semsre Son piarip wotöök sëpënëak mëëa (Maak 10:35-45)

²⁰ Pël niaan Sepeti pim öngöpök pim yokot Semsre Son pöaar Yesuu naë wak së rar rë wesirak omën nentaan kimang yema. ²¹ Pël ëën Yesuuk, “Ni oröptaan kent yaë?” pël maan epël yema. “Ënëmak nim omën poutë kaö sak ömë akunetak nem ru epaar, nim kopirarë, namp yaapkëel namp katnëel, wel aisëak wë niiring ngarangk ëëpnaan kosang wes mamëak yeniak.” ²² Pël maan Yesuuk epël yema. “Arim yenëak pöta songönte ar köpël wë. Ne kelöntak i kakam yaaut yen pöl këlangön kësang kat wiimaap. Pöt arip pangk ëënëëwaar ma?” Pël maan piaripök, “Pangk ëënaawaar,” pël yema. ²³ Maan epël yema. “I kakam pöt pangk nënëët. Pël ëënëëtak nem kopirarë yaapkëëlaan katnëel wel aisapnaata ngönte nook naëngan. Nem Pepapök wel aisapënëak yaö mëëa pöröakëer wel aisapnaat.” ²⁴ Pël yemaan ten ru 10 pörö Sepeti pim ruaarëen mëëa pöt kat wiak ya sangën ëaut. ²⁵ Pël ëën Yesuuk tenën ngön niaan pim naë sëen epël niiaut. “Yang nantë omp akörö pitëm omnarö nga ëäk ngarangk yaalmë. Pël yeem pitëm ikanöök ngarangk narö moulmëen pitta tapël omnarö ngarangk yaalmë. ²⁶ Ar pël ëëngan. Arim naëaan namp kaö sak öpënëak pöt pi ar pouröa inëen elniip. ²⁷ Ën namp wotöök sëpënëak pöt pi kot panë sak ar pouröa inëen panë elniip. ²⁸ Pi nem yeë epël ëëp. Omën Këep

ne omnaröak inëen elnëepënëak newaisën. Nook arim inëen elniak omnarö utpetatë öngpökaan kama niömaan arim kangiir wel wiimëak waisaup.”

*Yesuuk omën it il tēja naar ompyaö mowesa
(Maak 10:46-52; Luk 18:35-43)*

²⁹ Ten Yeriko kakaan yesën omën kësang pan Yesuu ënëm waisa. ³⁰ Pël yaëen omën it il tēja naar kan ëöök wel aisëë Yesuu yesa ngön pöt kat wiak ngön ëak epël yema. “Aköp, Tewitë ëap, Anutuu Yaö Niiaup, ni tenipön yaköm kön niwi.” ³¹ Pël yemaan omnaröak leng ëëpën mëak nga yemaan piarip pöten kat nemowiin ke urak kaalak ngön ëak epël yema. “Aköp, ni Tewitë ëapök tenipön yaköm kön niwi.” ³² Pël maan Yesu pi leng ëak kamtaöök taueë ngön maan waisën piaripön epël pëel yema. “Arip tol elniimëak yak?” ³³ Maan piaripök epël yema. “Aköp, ni aan tenip it nga sën.” ³⁴ Pël maan Yesuuk piaripön yaköm ëen pim moresiar piarpim itöörarë rangk mowiin tapëtakëer ompyaö sak Yesuu ënëm saut.

21

*Yesu pol tongkiipë rangk isak Yerusalem kakë sa
(Maak 11:1-11; Luk 19:28-40; Son 12:12-19)*

¹ Ten Yesuring Yerusalem kak temanöm yesem Petepasi ka Olip tomök wieëa pöök oröak Yesuuk pim ru naar epël mëak wes yamë. ² “Arip ka ëngköök së oröak itaangkën pol tongki ruupring namp këraamentëk wii ngan ë ulmëen öpnaat. Pipaar tapëtakëer wilak mësak waisën. ³ Pël yaëen omën nampök pëel yeniaan pöt epël man. ‘Aköpök epaarën ya.’ Pël maan kat wiak tapëtakëer pëel niaan mësak waisënëët.” ⁴ Pël yaëen tektek ngön yaaö nampë ngaan ngön ök ëa nent kë oröa. Ngön pöt epët.

⁵ “Omën Saion kak wëauröen epël man.

‘Kat wieë. Arim omën omp aköp arim naë yewais.

Pi pimtën kön wiin nawis, ya wiapring pol tongkiipë rangk yewais.

Yaap, pi pol tongki ruupë rangk wel aisëak yewais.’ ”

⁶ Maan ru pöaar së Yesu pim ök mëëa pöl ëa. ⁷ Piarip pol tongkiipre ruup mësak wais piarpim ulpëen rangköt përeak pol tongkiipë rangk mourön Yesu rangk wel aisëa. ⁸ Pël ëak kan yesën omën kësang pan pitëm ulpëen rangköt përeak kamtaöök mourö yesën naröak ya lupöök së kewisat ilak këëmre kewis elmë yes. ⁹ Pël ëak omën wet reäk yesauröere ënëm yesa pourö ërëpsawi yeem ngön ëak epël yema.

“Tewitë ëap, yowe.

Aköpë këm ngöntak yewais epopön yaya mepa.

Anutu ngaarëk wëaup, yowe.”

¹⁰ Pël ë së Yerusalem kak jaaröön pörek wëaurö yaan sak epël yema. “E, pipop talëp?”

¹¹ Pël yemaan omën Yesuring yesauröak epël yema. “Epop tektek ngön yaaö omnamp, Yesu, Kalili yanggerak Nasaret kakaanëp.”

*Omën narö ngönën tup kaöetak omnant mampöore sum ë pël ëeim wëen waö ë mëa
(Maak 11:15-19; Luk 19:45-48; Son 2:13-22)*

¹² Yesu pi Anutuu ngönën tup kaöeta kakaati së itaangkën omnarö omnant ngawi yeem wëen itenak pit waö ë momëak omën mon ngawingawi yauröa urötere omën int ekörö menak sum yewauröa uröt kaip ti yemoola. ¹³ Pël ëak pitën epël yema. “Ngönën pepeweri Anutuuk epël ëa. ‘Nem tup pipten omnaröak kimang yenëa kaat pël apnaat.’ Ar pipël yaëen këkain yauröa kaata ök yes.”

¹⁴ Omën it il tējaare ing il tëaurö pim naë waisën ngönën tup kaöetak ompyaö mowesaut. ¹⁵ Pël yaëen kiri ar yaaö kaöaröere ngön kosangötë ngarangköröak pim ya retëngöt mëmpöore rungaaröak piin, “Tewitë ëap, yowe,” pël maö yaauten itenak pit ya sangën ëen ¹⁶ piin epël yema. “Ni pitëm yenia pöten kat wian ma?” Maan Yesuuk epël yema. “Mak, ne yok kat wia. Pël ëaap ngön nent ngönëntak wia pöt ar sangk kelak kat nawiin yaurö ma? Pöt epël. ‘Ni runga kotre kapaatakörö kengkën mowasën pitëm

kēmötëaan ompyaö wesak yaya yenia.’ ” ¹⁷ Pël mëak pit sêp mowesak Yerusalem kakaan oröak Petani kak sê wê koö olaan ka uraut.

Yesuuk maan këra kemment umön rëa
(Maak 11:12-14, 20-24)

¹⁸ Wangam kanök ka kaöaöökël kaalak yesem këen ëa. ¹⁹ Pël ëen këra kem kan ëöök wëa nementën itaangkën ulöpörö nautön, om ëpöt pëen wëa. Pël ëen pömentën epël yema. “Ni kaalak ulöp utnganok.” Pël maan kem pöment tapëtakëer saap wak umön yarë. ²⁰ Pël yaëen ten pim ruurö pöten itenak yaan sak epël mëëaut. “Kem epment tol ëak teëntom umön yera?” ²¹ Pël maan Yesuuk epël yenia. “Ne yaap niamaan. Ar kön selap ëak yok pangk pël ëëpën ma won pël kön nawiin, kön wi kosang wasënë pöt arökta nem kemmentën maan yaë epël ëënëët. Pöt pëen won. Tomön epöonta, ‘Ni tiak i kaöökël sê orö,’ pël maan pangk pël ëëpnaat. ²² Ar kön wi kosang yewesautaring wë Anutuun nem yapintakël omën nenten kimang manë pöt nimpnaat.”

Kaöaröak Yesu ya yamëngkauten pëel mëëa
(Maak 11:27-33; Luk 20:1-8)

²³ Yesu pi kaalak ngönën tup kaöetak sê ilëak omnaröen ngönën ök maim wëen kiri ar yaaö kaöaröere ngarangkörö pit pim naë wais epël mëak pëel yema. “Nim eprek ë yaën pipot talëpë këm ngöntak ëeimën? Talëpök pël ëëm niia?” ²⁴ Pël maan Yesuuk kangiir epël kaip ti mëëaut. “Nookta arën pëel niamaan. Ar këët ök neaan pöt ne talëpë këmtak omnant yeëan pöt ök niamaan. ²⁵ Sonë i mëeima pöt talëpök maan eima? Anutuuk ma pimtok kön wiak eima?” Pël maan pit neneren epël yema. “Tiar tol mapen? ‘Anutuuk,’ pël mepenaatep pi epël niepan. ‘Tol ëënak Sonë ngönten kön wi kosang newasën yeë?’ ²⁶ Ën tiar ‘Sonök’ pël mepenaatep omën pouröak piin, ‘Tektek ngön yaaö namp,’ pël yaurö yak utpet niwaspan. Pötaan kas yaë.” ²⁷ Pël mëak Yesuun kangiir epël yema. “Ten köpël.” Pël maan Yesuuk epël mëëaut. “Nem yeë epotta talëpök neaan yeë pöt ök neniangan.”

Yokot naarë watepang ngönte

²⁸ Pël mëak Yesuuk ngön nent epël ök yema. “Ar kön tolël yawi? Omën namp pim yokot naar wëa. Pël ëen wetëepë naë sê epël mëëa. ‘Yokotup, ni peene sê nem wain yaöök ya mën.’ ²⁹ Pël maan pi, ‘Won, ne pël naëngan,’ pël mëak wë ënëmak lup kaip tiak sa. ³⁰ Pël yaëen pepap pi pim yokot muntapë naë sê tapël ök mëëa. Pël maan pi, ‘Mak, ne sumaap,’ pël mëak nasën ëa. ³¹ Ar kön tolël yawi? Yokot talëpök pepapë ngönte ngaarëk wa?” Pël maan pit, ‘Wetëep,’ maan Yesuuk epël yema. “Ne yaap niamaan. Takis yewaö utpetere öng omp nga yaaö utpet ke pilöröak ar il niwesak Anutuu wa ngaöök yamëautak ilapnaat. ³² Pöt Son pi wotpil yaauta kanö pet elniipënëak yewaisën ar pim ngönten kön wi kosang newasën yaëen takis yewaö utpetaröere öng omp nga yauröakëer pim ngönten kön wi kosang wesa. Pit pël yaëen ar itenakök lup kaip tiak tapël naën ëan.”

Wain yaaweri ngarangk utpetaröa watepang ngönte
(Maak 12:1-12; Luk 20:9-19)

³³ “Ne watepang ngön munt nent niamaan kat wieë. Omën kaö namp wain ya newer ngëntak ëm ök rëak wain ulöpörö wamp olapna yang öngöpö tëak ngarangk ëëpna ka wali nent ök rëa. Pël ëak ya omnarö ngarangk moulmëak pimënt yang wali nerek sê wakaima. ³⁴ Wë köp yesa akunet temanöm sëen tööpënëak inëen narö wes mëen sa. ³⁵ Sê oröön ngarangk moulmëaurö pit inëen namp pës möa, namp mën wel wia, namp kël mö wel wia. ³⁶ Pël ëen ya pepapök inëen munt narö kësang wes mëen sê oröön tapël elmëa. ³⁷ Pël ëen ënëmak pimtë ru panëëpön, ‘Pit nem ruupë ngönte kat wiak ngaarëk öpnaat,’ pël weseë wes momëen sa. ³⁸ Pël ëen ngarangkörö piin itenak pitëmënt neneren epël mëëa. ‘Omën epop pim pepapë mor kolut pout öpnaap. Pötaanök tiar mëmpa. Pël ëen yaat tiarimëen sëpnaan.’ ³⁹ Pël mëak wain yaaweriaan wa wilëngkëël olëak mëna.”

⁴⁰ Yesuuk ngön pöt mëak epël pëel yema. “Ënëmak wain ya pepap wais ngarangkörö tol elmëëpën?” ⁴¹ Pël maan pitök epël yema. “Pi yaap omën utpet pörö mënak

utpet wesak ngarangk munt köp yesa akunatë ulöpörö pi mampna pörö wain yaaweri moulmëepnaat.”

⁴² Pël mëak Yesuuk kaalak pitën epël yema. “Ngönën pepeweri epël wia pöt ar sangk kelak kat nawiin yaaurö ma?

‘Wap omën ka ök yarëauröa wël ë moolëaut

Anutuuk ompyaut wesak möör wap wes yewesir.

Anutu pimtök pël yaalmëen ten itaangkën ompyaö panë yaë.’

⁴³ Pël wia pötaanök ne ök niamaan kat wieë. Anutuuk pim omën ompyaut ngaan ar nina pöt arim naëaan kama wak omën maimarö mangkën pit Anutuu könöökë ënëm ëen kë ompyaut pitëm wëwëetak orööpnaat. ⁴⁴ [Omën namp wap epëtak soë urak kawi ngentiipnaap, pi koröp ilak utpet ëepnaap. Ën wapëtak pim rangk ngentiipna pöt, omën pöp ilak unön ëak utpet panë sëpnaap.]”

⁴⁵ Kiri ar yaaö kaöaröere Parisi omnarö pim watepang ngön pöt kat wiak pi pitëmël ko wesak ya pël wesak ⁴⁶ wali öpënëak kön wia. Pël ëautak omën pouröak piin, “Tektek ngön yaaö omnamp,” pël yamëea pötaan kas ëen sëp wesa.

22

Öngre omp mës mampënëak këere imën yenauta ngönte (Luk 14:15-24)

¹ Yesu pi kaalak omnaröen watepang ngöntak epël ök yema. ² “Anutu pim omnarö wa ngaöök yamëaut omën omp ak nampë pim ruup öng mës mampënëak këere imën kaö wa pötakël ök ëëmaan. ³ Pi kaömpöt ar ëak kopëta wes pet irak pim inëen ruurö omën pim wet rëak ngön ök mëëauröa ngësë yas wes mëen sëen pit kat wiak waisëpnaaten kaaö ëa. ⁴ Pël ëen pi kaalak inëen ru munt naröen epël mëak wes mëa. ‘Omën nem wet rëak ngön ök mëëauröen epël man. “Kaömpöt ar ëak kopëta wes wiak wë. Purimakaö kaöaröaring ru ompyauröeta möak omnant pout yok kopëta wes pet iraut. Pötaanök peene wais këere imën yenem ërëpsawi ëëpa.”’ ⁵ Pël maan pit së ök maan kat wiak pitëmötön sa. Namp pim yaakë sa. Namp pim uröm kaatakë sa. ⁶ Ën narö inëen ruurö wali wak utpet wesak mëna. ⁷ Pël ëen omën omp aköp pi ya sangën ëen pim nga omnarö wes mëen omën pim inëen ruurö mënaurö mënak pitëm kaaö es kor mëen kot sa. ⁸ Pël ëen pim inëen ru naröen kaalak epël ök mëea. ‘Këere imën pöt kopëta wes pet irautak omën nem wet rëak yas mëëauröak utpet ëa. ⁹ Pötaanök ar kamtatë yesem omën koirënëerö pouröen wais këere imën nëmpnaan ök man.’ ¹⁰ Pël maan pim inëen ru pörö kamtatë yesem omën koirauröen ök maan ompyaöre utpet pourö së kaatak ilaan peö ëa.

¹¹ “Omën omp aköp pi omën waisauröen itaampënëak kaata kakaati ilëak itaangkën omën namp wa top ke pötë ulpëen yamëaup namëen wëen itena. ¹² Pël ëak epël mëea. ‘Ngöntöp, ni tol ëen wa top epta ulpëenëp won wais wel aisëaan? Ni pil yaëen pangk naën yaë.’ Pël maan ngön won sak wëa. ¹³ Pël ëen omën omp aköpök pim inëen ruuröen epël mëea. ‘Omën epop ingre morötë wii tëak köö panëetak wa moolan. Pi pörök wë ingre ya ilak aimeë kë pötöppötöp aim öpnaan.’” ¹⁴ Yesu pi watepang ngön pöt më pet irak epël yema. “Ne yaap niamaan. Anutuu omën selap yas mëëauröakaan kopët naar waisën wël ë yaulmë.”

Takis yaautaan Yesuun morök elmëa (Maak 12:13-17; Luk 20:20-26)

¹⁵ Pël maan Parisi ngönën omnarö pit së wa top ëak ngön tol nentak Yesuun nga wiipën pël mëak kopëta wesa. ¹⁶ Pël ëak pitök pitëm ru naröere Erotë omën narö wes mëen wais epël yema. “Rë yanuulaup, ten niin ëwat wë. Ni ngön wotpil yaaup, ngön ompyaö Anutuuk ök niiaut pëen omën pourö yaap wesak rë yanuulaup. Ni omën isaare irëaurö omnant mööngkraar kangk naalmëen yaaup. ¹⁷ Pötaanök ni kön tolëël yawiin? Rom omën omp ak Sisa pöp takis mampen ma Anutu pimënt mampen?” ¹⁸ Pël maan Yesuuk pitëm utpet mowasëpënëak yaauten iteneë epël mëëaut. “Kaar, omnarö ar tol ëënak

morök yaalnë? ¹⁹ Mon kël nent wak wais neneë.” Pël maan pit nent wak wais yemangk. ²⁰ Pël een Yesuuk pitën epël mëak pëel yema. “Könre yapin epot talëpëët?” ²¹ Pël maan pit epël yema. “Sisaëët.” Pël maan puuk epël yema. “Sisaën yaö ëa pipot Sisa mampun. Ën Anutuun yaö ëa pipot Anutu mampun.” ²² Pël maan pit yaan sak sêp wesak saut.

Weletakaan wal yaauta ngönte
(Maak 12:18-27; Luk 20:27-40)

²³ Kët pötak Satusi ngönën omën narö Yesuu naë waisa. Omën pörö weletakaan wal naëngan pël yaaurö. Pit wais Yesuun epël mëak pëel yema. ²⁴ “Rë yanuulaup, Mosesök epël ëa. ‘Omën namp öng wak ru won wë wel wiin pöt pim nangapök kaalak öng pöp wak wë ru oröön pöt pim nanëpë yaö sêpnaat.’ ²⁵ Pël wiaap tenim naë omën nanang narö 7 ëak wakaima. Pël ëaurö nanëpök öng namp wak ru won wë wel wiin nangap öng kapirëp wa. ²⁶ Pël een pi tapël wel wiin nang muntap öng kapir pöp wa. Pël pël ë seim omën nanang 7 pörö öng kopët tapöp wak ru won wë wel wi won sa. ²⁷ Pël een ënëmak pitëm öng kapirëpta tapël wel wia. ²⁸ Pötaanök omën 7 piporö öng kopët tapöp wauröp wë wal ëëpena akunaöök ni kön wiin talëpë öng sêpën?”

²⁹ Pël maan Yesuuk pitën epël yema. “Ar ngönëntak Anutuu weëre kosangöön ëngk ma e weseë irikor ngön yak. ³⁰ Wal ëënë akunaöök ar omnarö öngre omp naëngan. Kutöm enselöröa ök tek önëëro. ³¹ Ën weletakaan wal yaaö pöt ngönëntak Anutuuk epël ëa pöt sangk kelak kat nawiin yaaurö ma? ³² ‘Ne Apramre Aisakre Yakop pitëm Anutu.’ Ngön pöta songönte epët. Omën pörö wel wiaurö öp sak kutömweri wë. Pötaanök Anutu pi wel wiauröaap won, öp wëauröa Anutu.” ³³ Pël maan kat wiak pim ngönëntaan yaan sa.

Yesuun ngön kosangötë kaöeten pëel mëëa
(Maak 12:28-34; Luk 10:25-28)

³⁴ Yesu pi ngön pöt ök maan Satusi omnarö ngön won sa. Pël een Parisi omnarök pöten kat wiak pit pimëën ngön nent kopëta wasëpënëak wa top ëa. ³⁵ Pël ëak pitëm naëaan ngön kosangötë ngarangk nampök piin morök elmëak epël pëel yema. ³⁶ “Rë yanuulaup, Anutuu ngön kosang tal nentak kaöet?” ³⁷ Pël maan epël yema. “Anutu pi nim Aköp. Ni piin lup sant elmëak nim lupre könre kön yawia pipot pout pimëën pëel elmëëm. ³⁸ Pipët Anutuu ngön kosangötë kaöet, muntat il yewas. ³⁹ Pël ëak pöta kar nenteta wia. Pöt epël. Nimtëën lup sant yaën tapël nim karipön elmëëm. ⁴⁰ Ngön pipteparök Mosesre tektek ngön yaauröa ngön kosangöt erën ëak wia.”

Yesuuk Parisi omnaröen Kristoë songönten morök elmëa
(Maak 12:35-37; Luk 20:41-44)

⁴¹ Parisi omnarö wa top ëak wëën Yesuuk pitën epël mëak pëel yema. ⁴² “Ar Kristo, Anutuu Yaö Mëëaupön talëp aim? Pi talëpë ëap?” Maan pitök, “Tewitë ëap,” pël yema. ⁴³ Pël maan Yesuuk epël yema. “Yak tol ëënak Ngëëngk Pulöök Tewitën elmëën Kristoon, ‘Nem Aköp’ pël mëëa? Pöt epël.

⁴⁴ ‘Anutu puuk nem Aköpön epël yema.

“Ni wais nem yaapkëetakël öm.

Pël ëaan nimëën kööre tok yaaö piporö nook nim weëre kosangöökë karök moulmëë-maat.”

⁴⁵ Tewitök piin, ‘Nem Aköp’ pël mëëaupök tol ëënak Tewitë ëap pël yaë?” ⁴⁶ Pël maan pit ngön pöta kangit mapnaat pangk naën ëën akun pötak ngës rëak pëel muntat mapnaaten kas ëën sêp yewas.

23

Yesuuk omnaröen Parisiire ngön kosangötë ngarangköröa utpet yaautë ënëm ëëpanëak pepanöm mëëa

(Maak 12:38-39; Luk 11:43, 46; 20:45-46)

¹ Akun pötak Yesuuk ten pim ruuröere omnaröen epël ök niiaut. ² “Ngön kosangötë ngarangköröere Parisi ngönën omnarö pit Mosesë urötak wë ngön kosangöt rë yanuul.

³ Pötaanök pitëm ök yenia pöt kat wiak ngaarëk ön. Ën pitëm wëwë wë pötak öngan. Pit rë yanuulem pitëmënt ngaarëk naön yaë pötaanök. ⁴ Pit ngön kosang nantta ar ngaarëk önëak pitëm könöökaan rangk ök niaan ar ngaarëk önëak poprak yaëen pitëmënt kaamök kot nent naën yaë. ⁵ Pitëm omnant yaaut omnaröak itaangkën ompyaö ëëpnaataan yaaurö. Pit ngön kosang lup nant retëng ëak kör koëak kepön upakötë wii ngan ë utööre moresi tapël ë, ën pitëm ulpëenöröa kautë poë koröp sëtöt ngan ë më pël ëak yaaurö. ⁶ Pit këere imën yena akunatë itëkëel kaöaröa urötë wel aisapnaaten kent yeem ngönën tupötë kakaatiita omnaröa itëkëel wel yaisëaurö. ⁷ Pël yeem omnaröak wa topök koirak ërëpsawi ngön maöre ‘Rë yanuulaup,’ maö pël ëëpnaaten kent yaaurö. ⁸ Ar pöt omnaröak arën, ‘Rë yanuulaup,’ pël niapnaaten kent ëënganok. Ar ke kopëtalörö, Anutu kopëtap arim Rë Yanuulaup. ⁹ Yang omën nampön, ‘Pep,’ manganok. Arim Pep kopëtap kutömweri wë. ¹⁰ Omnaröak arën, ‘Wotöököp,’ pël niapnaaten kent ëënganok. Arim wotöök kopëtap Kristo nemënt. ¹¹ Arimëen kaö sak wëaupök ar pouröa inëen elniip. ¹² Omën namp pimtök pimtën kön wiin isëpna pöp Anutuuk wak irapnaap. Ën namp pimtën kön wiin irapna pöp Anutuuk wak isak mapnaap.”

*Yesuuk Parisiire ngön kosangötë ngarangköröen pitëm kaar yaautaan nga mëëa
(Maak 12:40; Luk 11:39-42, 44, 52; 20:47)*

¹³ “Elei, ngön kosangötë ngarangkre Parisi ngönën omën kaarörö. Arim naë könöm nant orööpnaat. Ar omnarö Anutuu wa ngaöök yamëautak ilapënëak yaëen kan yemowariem arimëntta neilaan yaaurö.

¹⁴ [“Elei, ngön kosangötë ngarangkre Parisi omën kaarörö. Ar öng kapiröröa omnant pout arimëen weimeë morök elmëak omnaröak arën kön wiin isëpënëak Anutuun kimang wali yamëëaurö. Ar kangiir akunetak könöm kësangöt koirënëët.]

¹⁵ “Elei, ngön kosangötë ngarangkre Parisi ngönën omën kaarörö. Arim naë könöm nant orööpnaat. Ar omën namp pim ngönënte sëp wesak arim ngönënta ënëm ëëpënëak i kaöök olëak yang kaö poutë yesaurö. Pël yeem arim utpet yaaut pet elmëen pi ënëm panë ëak ar il niwesak arim es parëaöökë sënë pöl piita teëntom së orööpnaat.

¹⁶ “Elei, wotöök it il tëaurö, ar Anutuu kanö omnaröen pet yaalmëem arimënt kan pöök nasën yaaurö. Arim naë könöm nant orööpnaat. Ar omnaröen ngön kaar epël yamëëaurö. ‘Omën namp ngön nent kosang wasëpënëak Anutuu ngönën tup kaöetakël utak kosang wasën pöt mos ëëpnaat. Ën namp aini kool ngönën tup kaöeta kakaati ë rangia pötëel utak kosang wasën pöt kë ëëpnaat.’ ¹⁷ It il tëa kaökaurö aë! Tol nentak kaöet? Ngönën tup kaöetak këët ma aini kool kakaati ë rangia pötök këët? Anutuu ngönën tuptakëer kaöet. ¹⁸ Ar tapël ngön kaar epël yamëëaurö’ ‘Omën namp ngön nent kosang wasëpënëak ur Anutuun kiri yawiautakël utak kosang wasën pöt mos ëëpnaat. Ën namp urta rangk kiri wiautëel utak kosang wasën pöt kë ëëpnaat.’ ¹⁹ It il tëa kaökaurö aë! Tol nentak kaöet? Ur Anutuun kiri yawiautak këët ma urta rangk kiri wiautak këët? Urtakëer kaöet. ²⁰ Pël yaë pötaanök omën namp urtakël utak kosang wesak yemaan pöt urötëre kiri wiaut pouteparëel utak kosang wesak yema. ²¹ Ën namp Anutuu ngönën tup kaöetakël utak kosang wesak yemaan pöt ngönën tupëtere tuptak wëaupököl utak kosang wesak yema. ²² Ën tapël namp kutömweriil utak kosang wesak yemaan pöt Anutuu ur kësangëtere pötak wel aisëaupököl utak kosang wesak yema.

²³ “Elei, ngön kosangötë ngarangkre Parisi omën kaarörö. Arim naë könöm nant orööpnaat. Ar ëwamre kaëkoöre këënre pöt wa top ëak moresiar wesak kom ëak kopët nent Anutuun yaö yaalmë. Ar omën pas pöt yeemak nokoliil wotpil mëmpöore yaköm ëak ompyaö elmëere Anutuun kön wi kosang wasö ngön kosang kaö pipot ngaarëk naön yeë. Poutepar ëënë pötaar ompyaö. ²⁴ Wotöök it il tëaurö, ar Anutuu kanö omnarö pet yaalmëem arimënt kan pöök nasën yaaurö. Omën namp iiste nëmpënëak yaëen iwal namp ilaan pöt nanëmpan, lë olapnaat. Pël ëëpnaatak pol kamal kësangëp ilaan iistaring köntak nëmpnaat. Tapël ar Anutuu ngön kosangötë ënëm ëënëak kot panë nantë ënëm yeem kaöat sëp yewas.

²⁵ “Elei, ngön kosangötë ngarangkre Parisi omën kaarörö. Arim naë könöm nant orööpnaat. Ar kelönre söwaröt kasngaëël pëen i yairem öngpök i nairën ëen kewil wia pöl ar koröpöök ompyaö wasën arim lupötë pöt kainre koröpöökë kentöökë ënëm yaaö pöt peö ëak wë. ²⁶ Parisi omën it il tëaup nil! Wet reak kelönre söwarötë öngpök iirën kewil won sëpna pöt kasngaëëlta won wiaapnaat.

²⁷ “Elei, ngön kosangötë ngarangkre Parisi omën kaarörö. Arim naë könöm nant orööpnaat. Ar omën yangaöökë ökörö. Tomök pöt omnaröak ë rangiin itaangkën ompyaö yaë. Ën öngpök pöt omën kosere söp kampöt wia. ²⁸ Ar tapël arim koröpöök omnaröa ëöetak wotpil koröp oröak wëen arim lupötë pöt kaar yaaöre utpet yaaut wia.”

Yesuuk Parisiire ngön kosangötë ngarangkörö utpet kangut öpnaat pël mëäa
(Luk 11:47-51)

²⁹ “Elei, ngön kosangötë ngarangkre Parisi omën kaarörö. Arim naë könöm nant orööpnaat. Ar tektek ngön yaaö omën ngaanëer wel wiauröa yangaö wa ngolöp weseim wë. Pël yeem wotpil wakaimauröa yangaö ë morangieim wë. ³⁰ Pël yeem ar epël aim. ‘Tenim ëaröa wakaimauuk wakaimanëen pit kaamök ëak tektek ngön yaaö omnarö namëngkën ëan tapön.’ ³¹ Arim ngön yak piptak ar omën tektek ngön yaaö omnarö mëneimauröa ëarö pöt tekeri yewas. ³² Arim ëaröa mëneima kaut wia pöt arök mën pet irën. ³³ Kamal ëlre ruuröa ök utpetarö, arim saunatë kangiiir es parëaöök sënë akun temanöm yesën kas tarëk së ëlëep ilan? Pangk pël naëngan. ³⁴ Pötaanök ne niamaan kat wieë. Ne tektek ngön yaaö omnaröere ngön ompyaut ëwatöröere ngön ompyaö pöt rë nuulöpnaarö arim naë wes nimëëmaat. Pël ëen arök narö mëmpööre këra yetaprak mö pël ëënëët, narö arim ngönën tupötë pës momöak ka nantëaan nantë waö ë momëënëët. ³⁵ Pël ëënë pötak Anutuu omën wotpilörö mënan pöta kangut arim naë orööpnaat. Ngaanëer arim ë nampök ngës reak Apel mënak mëmpö mëmpö ë wais Sekaraia, Perekaiaë ruup, Anutuu ngönën tup kaöetak kiri yawiautere ngëëngk panë tupta ngeröök mënaut. ³⁶ Ne yaap niamaan. Omën mënauröa kangut ar peene e wë epöröa naë orööpnaat.”

Yesuuk Yerusalem omnaröen yaköm köm mëäa
(Luk 13:34-35)

³⁷ Yesuuk kaalak epël ök yema. “O Yerusalem omnarö, Yerusalem omnarö, yaköm. Ar tektek ngön yaaö omnarö mëmpööre ngönën omën arim naë wes nimëaurö kël mö wel wi pël yaurö. Ne ket ël epotë kokor ëlëpë ruurö wereweriarë öngpök wa mëak ngarangk yaalmë pöl ar wa rongan ëak ngarangk elniimëak kent kön wiak pël yaalniin ar kaaö elnëimaurö. ³⁸ Pötaanök ne sëp niwasën ar ngarangk won önëët. ³⁹ Yaap, ne epël niamaan. Ar neen itnaangkën wakaim akun kaöaöök neen kaalak itenak epël neanëët. ‘Aköpök wes mëen yewais epöpön yaya mepa.’ ”

24

Yesuuk Anutuu ngëëngk tupët utpet sëpnaat ök mëäa
(Maak 13:1-2; Luk 21:5-6)

¹ Yesu pi ngön pöt ök më pet irak Anutu pim ngönën tup kaöetakaan oröak yesën ten pim ruurö naë së ka yal menmen ë seëautön sös mëak pet elmëaut. ² Pël ëen epël niaut. “Ne yaap niamaan. Omën ompyaö e wiaan ityaangk epot epël wi naöpan. Ënëmak ngaaröak wais tup epët tööl olaan kël naö naöökë rangk wi naöpan, utpet panë sëpnaat.”

Yesuuk këlangön ke nentere nent orööpnaata ngönte mëäa
(Maak 13:3-13; Luk 21:7-19)

³ Pël niak Yesu pi Olip tomök së wel aisëaan pim ruurö tenimënt naë së epël mëak pël mëëaut. “Nim ngönën tupët tööl komun ëëpnaat aan pöt taan pël ëëpën? Ën nim kaalak waisën akun pet irëpna pöt temanöm yesën oröpöt oröön ten itenak ëwat sën?” ⁴ Pël maan Yesuuk tenën epël niaut. “Ar omnaröak lup wa irikor elniipanëen këëkë ngarangk ëen. ⁵ Naröak wais nem yapintakël, ‘Ne Kristo,’ pël niak omën selap pitëm lup wa irikor

elmëepnaat. ⁶ Ar nga yapinte kat wiak ngarangk ëë. Kas ëëngan. Akun kaäo ngolöp yaëen omën pipot wet reäk orööpnaat. ⁷ Omën kur nementëkaanöröök kur nementekël nga ëëpnaat. Ën yang omp ak nampë omnaröök munt nampë omnaröaan nga ëëpnaat. Pël yaëen yang nantë kaömp ngöntök oröeim wëen moup selap mööpnaat. ⁸ Omën pipot om öng namp ru wilëpënëak lel yailën këlangön kat yawi pöta ök ëëpnaat.

⁹ “Akun pötak omnaröök ar wali nuwak naröa naë nuulëen këlangön kat niwiak nimpënaat. Ën yang poutë omnaröök ar nemorö pël weseë arën kööre tok elniipnaat. ¹⁰ Omën pöt yaaröön omën selap pitëm kön wi kosang yewesaut sëp wesak pitëm karuröen kup mowiin neneraan kööre tok ëëpnaat. ¹¹ Pël yaëen tektek ngön yaaö kaar omën narö selap oröök omën kësang morök elmëen pitëm kaarötë ënëm sëpnaat. ¹² Pël ëen utpet yaautök ulöl sëen omën selap pitëm lup sant yaaut won sëpnaat. ¹³ Ën omën weë sak wakaim wel wiipna pöp Anutuuk kama öpnaap. ¹⁴ Pël ëen Anutuuk wa ngaöök yanimë pöta ngön ompyaö epët nem omnaröök yang poutë omnaröen ök maan kat wi pet yairën akunet pet irëpnaat.”

Omën utpet panëët orööpnaata ngönte
(Maak 13:14-23; Luk 21:20-24)

¹⁵ “Ënëmak omën utpet panëët omnant utpet yewesaut Anutuu ngëëngk tuptak wiaan itaampunëët. Omën pöt tektek ngön yaaö namp Taniel puuk orööpënëak äaut.” (Ar ngön epët sangk kelënëerö pöten këékë kön wiaan.) ¹⁶ “Pël yaëen Yutia yangerak wëaurö kas rosiraöökël sën. ¹⁷ Ka tomök öpnaapök kaata kakaati së omnant öpan. ¹⁸ Ën yaak öpnaapta kak së ulpëenre omnant öpan. ¹⁹ Elei, akun pötak ru kepringre ru kapa yemenaurö tol ëëpën? ²⁰ Ar omën kas yaaö pipot kopi akunetakre Anutuu kë yesa ngëëngk akunetak orööpënëen Anutuun kimang man. Akun pötë ar yok pangk kas nasëngan pötaanök. ²¹ Akun pötak këlangön kaö panë kat wiipnaat. Ke pil nent kutömre yang oröaurekaan yewaisem e wë eptak naaröön äaut. Ënëmeta naaröön ëëpnaat. ²² Anutu pi akun pöt mënt wasëpënëak kön wia. Pi pël naën ëa talte omën pourö kö sën. Omën pim yaö wesauröaan akun pipët mënt wasëpnaat.

²³⁻²⁴ “Akun pötak kaar omën selap oröök naröök pitëmtën, ‘Ne Kristo,’ pël yaan naröök, ‘Ne tektek ngön yaaö omnamp,’ pël niapnaat. Pit omnarö morök elniin pitëm ënëm ëënëak retëng weëre kosangringöt ëëpnaat. Yaap, pit omën Anutuu yaö wesauröeta morök elniak pël ëëpnaat. Pötaanök nampök, ‘Kristo e oröök wë,’ pël yeniaan nampök, ‘Kristo ëngkrek oröök wë,’ pël yeniaan pöt kat mowiinganok. ²⁵ Ne omën pöt naaröön wiaan ök yeniak. Pötaanök ënëmak yaaröön ëngk ma e wasnganok. ²⁶ Ënëmak naröök, ‘Kristo yang omën wonrek yaaröön itenaut,’ pël niaan pöt sëngan. Ën naröök, ‘Kristo ka eptak ëlëep wë,’ pël niaan pöteta kat wiingan. ²⁷ Omën Këep ne kent tangarta yamëngk pöl ëëmaap. Kent tangarët kopëter tar elmëen këtëpë yengampiaulaan yeilëaul poutë ëwa ë pet yair. Pipta ök Omën Këep nem waisuma akunetak tekeri yesën omën pourö neen itaampun sa. ²⁸ Omnantë söp kampaöök wer möön tuparö wa top yaë. Pöta ök ënëmak ne wais utpet yaaurö kangut mempaat.”

Omën Këep orööpnaata ngönte
(Maak 13:24-27; Luk 21:25-28)

²⁹ “Akun pötak omnarö këlangön kat wi pet yairën këtëp röök ulöpnaat. Pël ëen ngoonöpta ngaap yesën ariat kutömweriaan tiak yengentiin kutömweri omën weëre kosangringöt këlok sëpnaat. ³⁰ Pël ëen Omën Këep nem tekeri suma retëng kësang nent kutömweri yaaröön yang omën pourö itenak kas ëäk merek apnaat. Pël yaëen ne weëre kosangre iere kasir nemotring kutöm kepilötë rangk yaaröön itaampnaat. ³¹ Pël ëen Anutuuk kuup kaö yamëngkën nem enselörö wes mëen së nem omën yaö wesaurö yang we naöökään naöök, oorekaan öngkrek yang poutëaan koirëpnaat.”

Akun kaäoö temanöm yesën omnant orööpnaata ngönte
(Maak 13:28-31; Luk 21:29-33)

³² “Ar këra wasmentë yaë pöten kön wieë. Këra pöment ëp kërë sak wil yewatën itenak pöt kopi akunet temanöm yes pël yewas. ³³ Pöta ök omën yeniak epot jaaröön itenak pöt, ‘Pim waisëpna akunet temanöm sëen waisëpënëak yaë,’ pël wasënëët. ³⁴ Ne yaap niamaan. Omën e wë epörö wel wi won nasën wiaan omën yeniak epot orööpnaat. ³⁵ Kutömre yang eptepar won sëpnaatepar. Ën nem ngön epët won nasëpan.”

Akun kaöaö orööpna akuneten köpël wë

(Maak 13:32-37; Luk 17:26-30, 34-36)

³⁶ “Omnarö ar omën pötë orööpna akun kë panëëten ëwat naön. Ën ensel kutömweri wëauröere Anutuu Ruup neenta ëwat naön. Pep pimtokëër ëwat wë. ³⁷ Noaë akunetak omnaröa ëa pöl Omën Këëp nem waisuma akunetak tapël ëëpnaat. ³⁸ I ngaampel naaröön wiaan pit iire kaömp në, öngre omp ë pël ëeim Anutu kasëng menak wëen Noa wangaöök ilëa. ³⁹ Pël yaëen pit köpël wëen i ngaampel oröön omën pourö i nak won sa. Pöta ök Omën Këëp nem waisumaatak omnarö köpël wë pitëm omnant yaaut ëeim wëen waisumaap. ⁴⁰ Akun pötak omp naar ya lupöök wëen namp yeweem namp sëp wasumaap. ⁴¹ Ën öng naarta kaömp koröp yokoëem wëen namp yeweem namp sëp wasumaap. ⁴² Ar Aköp nem waisuma akuneten köpël wë. Pötaanök ngaire wa kom ëeim ön. ⁴³ Ar epël kön wieë. Ka pepap pi kainëpë rö kan waisëpna akuneten ëwat wëanëen itit wë ngarangk ëen kainëp kaat pör menak neilaan ëan tapön. ⁴⁴ Omën Këëp nem waisuma akunetak ar kön nenewiin wëen pipël ëem sa. Pötaanök ko ëak ön.”

Inëen ru ompyaupre utpetapë ngönte

(Luk 12:41-48)

⁴⁵ “Ar inëen ru ompyaupë ök sën. Inëen ru namp kön ompyaö wieë ya ompyaö yamëngkën kaöapök muntarö ngarangk ëëë akunatë kaömp mampënëak moulmëak sa. ⁴⁶ Ënëmak inëen ruup kaöapë ök mëak sa pöl ëeim wëen kaöap wais itaangkën pöt pi ërëpsawi ëëpnaat. ⁴⁷ Ne yaap niamaan. Kaöap pi pim omnant pout ngarangk ëëpënëak moulmëëpnaat. ⁴⁸ Ën inëen ru utpet pöp pi, ‘Nem kaöap pi teënt newaispan,’ pël weseë ⁴⁹ inëen ru pim karurö tang mööre omën i ngaat nak kön irikor yaauröaring kaömpre i ngawi në pël eim wë ⁵⁰ pim kaöapë waisëpna akuneten kön nawiin öpna pötak kaöap kaalak waisëpna pöt ⁵¹ pi yokot pöp möak utpet wesak kaar omnaröa naë moulmëëpnaat. Pörek omnarö ingre ya ilak aimeë kë pötöppötöp aim öpnaan.”

25

Öng ulwas 10 pöröa ngönte

¹ “Anutu pim omnarö wa ngaöök yamë pöt öng ulwas 10 pitëm karip omp koirëpna pöröakël ök ëëmaan. Ong pörö omp namp pim öng yaup koirëpënëak yewaisën pit neenem rampeet wak kan kourak koirëpënëak sa. ² Öng 5 ëak könringörö, 5 ëak wonörö. ³ Öng kön won pörö pit i kön korat naön, rampeet pëen wak sa. ⁴ Ën könringöröakëër i kön korat rampeetring wak sa. ⁵ Pël ëak së kor wëen omp öng koirëpnaap teënt newaisën ëen kor wë ka kom ëen ka ura. ⁶ Pël ëen röök lupöök ngön nent ngön ëak epël mëëa. ‘E, öng koirëpnaap yewaisrek wal ëak së koireë.’ ⁷ Pël maan pit yaan sak wal ëak rampeet mangia. ⁸ Pël yeem kön wonöröak könringöröen epël mëëa. ‘Tenim rampeet yariirek i nant lë nineë.’ ⁹ Maan könringöröak epël mëëa. ‘Tol ëak pël ëëpen? I epot tiar pourö pangk naalniipan. Arta uröm kaatak së arimot sum ëëë.’ ¹⁰ Pël maan pit yesën omën öng koirëpnaap wais kopëta wesak kor wëaurö koirak sa. Pël ëak kak së oröak kaata kakaati së ilëak kan wari ulmëak öng koirëpnaapë këere imën neim wëa. ¹¹ Pël ëeim wëen öng kön wonörö së ap wesak ngön ëak öng waupön epël mëëa. ‘Kan të niwi. Kan të niwi.’ ¹² Maan epël mëëa. ‘Yaap niamaan. Ne arën it köpël yaningëngk.’”

¹³ Yesu pi watepang ngön pöt niak kaalak tenën epël niiaut. “Nem kaalak waisuma akunet köpël. Pötaanök ngai ëeim ön.”

Omën mon menaurö watepang ngönte

(Luk 19:11-27)

¹⁴ Yesuuk kaalak watepang ngön munt nent epël niaut. “Anutu pim omnarö wa ngaöök yamë pöt omën kaö nampë äa pötakël ök eëmaan. Pi yang wali nerakël sêpënëak pim inëen ruuröen yas mëak pim omnant ngarangk eëim öpënëak kom ë mena. ¹⁵ Pi pitëm ya yamëngkauten kön weswes eëë kom äak namp 5000 kina, namp 2000 kina, namp 1000 kina pël meank sa. ¹⁶ Pël eën inëen ru 5000 kina mena pöpök ya kosang mënak 5000 kina tapël koira. ¹⁷ Ën kar 2000 kina mena pöpök ya kosang mënak 2000 kina tapël koira. ¹⁸ Ën kar 1000 kina mena pöp pim kaöapë monat wak së yang kel weera.

¹⁹ “Akun wali sëen kaöap kaalak wais pim inëen ruurö mon mena pöt öpënëak wa rongan elmëa. ²⁰ Pël eën mon 5000 kina mena pöpök naë wais epël mëëa. ‘Nem kaöap, ni mon 5000 kina nenaup. Pël eën nook ya mënak 5000 kina tapël koiraut.’ ²¹ Maan kaöapök epël ök mëëa. ‘Inëen ru ompyaup, ni ya ompyaö mënan. Ni omën pasut ngarangk ompyaö eëiman. Pötaanök nook omën këëta ngarangk niulëëmaan. Neering wë ërëpsawi eëpa.’ ²² Pël yemaan inëen ru 2000 kina mena pöpökta tapël naë wais epël mëëa. ‘Kaöap, ni mon 2000 kina nenaup. Pël eën nook ya mënak 2000 kina tapël koiraut.’ ²³ Maan kaöapök epël ök mëëa. ‘Inëen ru ompyaup, ni ya ompyaö mënan. Ni omën pasut ngarangk ompyaö eëiman. Pötaanök nook omën këëta ngarangk niulëëmaan. Neering wë ërëpsawi eëpa.’ ²⁴ Pël yemaan inëen ru 1000 kina mena pöpökta tapël naë wais epël mëëa. ‘Kaöap, ne nim songönte ewat wë. Ni nga yaaup yak omnant omën muntaröak ngëntën yewetaup. Ni omnant nangëntën yeem omën naröa ngëntaurekaan këët wak yenaup. ²⁵ Pël yaaup yak kas eën nim 1000 kina nenan pöt wak së yang kel weerak wakaimaut. Pötaanök nim monat kaalak yaningk. E.’ ²⁶ Pël maan kaöapök epël mëëa. ‘Inëen ru utpet wisënëp. Ne omnant omën muntaröak ngëntën watööre omnant nangëntën wë omën naröa ngëntaurekaan këët wa në pël yaaup pël kön wiaup ma? ²⁷ Ni nem songönten pipël ewat wëak tol eënak nem monat mon kaatak nawiin äaup? Pël äanëen ne wais mon pöt kangitarang wan tapön.’ ²⁸ Pël mëak omën pörek wëauröen epël mëëa. ‘Ar mon 1000 kina epot piikaan wa ëp äak mon 10,000 kina wa epop mënëë. ²⁹ Namp pi omnant menaut ngarangk äak wëen pöt muntat erën äak mangkën ulöl wesak wak öpnaat. Ën namp pi menaut ngarangk naën wëen pöt wa ëp eën om pas öpnaat. ³⁰ Inëen ru utpet epop wak köö panëëtak moolaë. Pël eën pörek ingre ya ilak aimeë kë pötöppötöp aim öpnaat.’ ”

Yesuuk kom elniipnaat

³¹ “Wë ënëmak Omën Këëp nem ëwaö wak nem enselöröaring waisumaatak kaö sak nem ur kësangtak wel aisëaam sa. ³² Pël eën yang omën pourö nem iri wa top ë nuulëen sêpsëp ngarangkëpök sêpsëpörö memeeröa naëaan kom yaë pöl eën rongan nentepar eëpnaat. ³³ Pël eën omën ompyaö sêpsëpöröa ökörö nem yaapkëël, utpet memeeröa ökörö katnëël pël ë nuulëëmaat. ³⁴ Pël äak Omp Ak kësangëp nook yaapkëël önëeröen epël ök niamaap. ‘Nem Pepapök ompyaö niwësaurö, ar wais pim wangaöök nimëëpënëak kutömre yang naaröön wiaan kopëta wes niwia pötak ilaë. ³⁵ Ne këen wëen ar kaömp nenauro. Iiten yaëen iit nenauro. Maimerakaanëp sant elnäaurö. ³⁶ Ulpëen won wëen nenauro. Yauman yaëen ngarangk elnäaurö. Wii kaatak neulëen wëen wais ëö nenauro.’ ³⁷ Pël niaan omën wotpilöröak neen epël neanëët. ‘Aköp, ni taan këen wëen itenak kaömp ninan? Ën taan iiten yaëen iit ninan? ³⁸ Ma taan maimerakaanëp sant elnian? Ma taan ulpëen won wëen ninan? ³⁹ Ën taan yauman yaëen ngarangk elnian? Ma taan wii kaatak wëen wais ëö ninan?’ ⁴⁰ Pël neaan nook epël ök niamaat. ‘Ne yaap niamaan. Ar nem kar pas eporö kaamök elmëan pöt neen elnëan pël yaë.’ ⁴¹ Pël niak nem katnëël öpnaaröen epël ök memaat. ‘Anutuuk kemp elniaurö ar mop wiak es kosangwesi seë. Es pöwes Anutuuk ngaanëer Setenre pim enselöröaan merauwes. ⁴² Pöt epël. Ne këen wëen ar kaömp nenangkën äaurö. Iiten yaëen iit nenangkën äaurö. ⁴³ Maimerakaanëp sant naalnëen äaurö. Ulpëen won wëen nenangkën äaurö. Yauman yaëen ngarangk naalnëen äaurö. Wii kaatak neulëen wëen wais ëö nenangkën äaurö.’ ⁴⁴ Pël maan pit neen epël ök neapnaat. ‘Aköp, ni taan këen wëere iiten ë, maimerakaan waisööre ulpëen

won wë, yauman ëere wii kaatak wë, pël yaëen itenak kaamök naalniin ëan?" ⁴⁵ Pël neaan pitën epël memaat. 'Ne yaap niamaan. Ar nem kar pas eporö kaamök naalmëen ëan pöt neen elnëan pël yaë.' ⁴⁶ Omën utpet pörö pit kö yesa kak së utpetat ëeim öpnaat. Ën wotpilörö wëwë kosangtak së önëet."

26

Omën kaöarö Yesu mëmpnaata ngönte ëmön ëa
(Maak 14:1-2; Luk 22:1-2; Son 11:45-53)

¹ Yesuuk ngön pöt ni pet irak kaalak ten pim ruuröen epël ök niiaut. ² "Ar ewat wë. Kët nentepar won sëen Anutuu mait elmëa akunet temanöm sëpnaat. Akun pötak Omën Këep ne omnaröak kööre toköröa moresi neulëen këra yetaprak nemööpnaat."

³ Akun pötak kiri ar yaaö kaöaröere ngarangkörö pit kiri ar yaaö wotöököp, Kaiapas, pim kaatak së wa top ëak ⁴ Yesu ëlëep wali wak mëmpnaata ngönte ëmön ëa. ⁵ Pël yeem pit epël mëea. "Omnarö tiarring nga elpanok akun kësangtak pël naengan."

Öng nampök Yesu i nga kampët lë momëa
(Maak 14:3-9; Son 12:1-8)

⁶ Yesu ten pim ruuröaring Petani kak së oröak kësë omën namp Saimon pim kaatak së wëa. ⁷ Pël ëen öng namp kël kep ompyaö nentak i köp nga kamp sum kësangring nent pim naë wak waisa. Pël ëak Yesu kaömp yenën i pöt pim kepönöök lë yemomë. ⁸ Pël yaëen ten pim ruurö itenak öngöpön nga ngön epël ëaut. "Pi tol ëënak i sum kaöaring epët pas köntak lë yemomë? ⁹ I piptak mon kësang koirën omën omnant wonörö mangkën pangk ëëpnaatëp." ¹⁰ Pël yaan Yesu pi tenim ngönten kön waswas ëëë epël niiaut. "Ar tol ëënak maan pi ya këlangön kön yawi? Pi neen ompyaö pan yaalnë. ¹¹ Omën omnant wonörö pit akun wali arring wëen ompyaö elmëenëak pöt yok pangk pël ëëneët. Ën ne pöt akun wali arring naön ëëmaap. Pötaanök pim ompyaö yaalnë epët yok pangk yaalnë. ¹² Ne teënt wel wiin yang kel neweerëpnaap. Pötaanök Yuta omnaröa sokutë yaaul nem koröpöön kan yaö elmëak i nga kamp yaaut lë yenemë. ¹³ Ne yaap niamaan. Nem ngönte yang ël epotë aö yesem pöt öng epopë yaalnë epëta ngönte aan omnarö kat wiak kön wiipnaat."

Yutas pi Yesuun kup mowiipënëak sum wa
(Maak 14:10-11; Luk 22:3-6)

¹⁴ Pël niaan ten ru 12 pöröakaan namp, yapinte Yutas Keriot kakaanëp, pi kiri ar yaaö kaöaröa naë së ¹⁵ epël ök mëea. "Ne Yesu arim moresi niulëen pöt ar mon tolël ëak nampön?" Pël maan pit mon siluwa 30 pöt mena. ¹⁶ Pël ëen akun pötak ngës rëak Yesuun kup mowiipënëak kan ap weseima.

Yesu pi pim ruuröaring Anutuu mait kaömpöt na
(Maak 14:12-21; Luk 22:7-14, 21-23; Son 13:21-30)

¹⁷ Kaömp peret yis namëenöt yena akun ngëëngkët temanöm sëen Yesu ruurö ten pim naë së epël mëak pëel mëëaut. "Ka taltak Anutuu mait elmëa akunetak kaömp nëmpenaat ar ëak kopëta wasënëak kent kön yawiin?" ¹⁸ Pël maan epël niiaut. "Ar Yerusalem kak së oröak omën nem yeniak pöp koirak epël man. 'Rë yanuulaupök epël yenia. "Nem akun newiaut temanöm yes. Pötaanök Anutuu mait elmëa akunetak nem ruuröaring kaömp ngawi numaat." ' ' " ¹⁹ Pël niaan ten pim ök niia pöl ëak së Anutuu mait elmëa akunetak kaömp nënaat ar ëak kopëta wesaut.

²⁰ Koö olaan Yesu ten pim ruuröaring kakaati së kaömp yenaetak wel aisëak wëa. ²¹ Pël ëak Yesuuk tenën epël niiaut. "Ne yaap niamaan. Arim naëaan nampök nemëen kup mowiipnaat." ²² Pël niaan ten ya këlangön pan ëen pöppöp piin epël mëak pëel mëëaut. "Aköp, nook ma?" "Aköp, nook ma?" pël maö saut. ²³ Pël ëen puuk epël niiaut. "Neering kaömpöt iistak wariak yen epopök nemëen kup mowiipnaat. ²⁴ Omën Këep ne ngönëntak nemëen ëa kan pöök së wel wiimaap. Ën nemëen kup mowiipna pöp, elei, kangut kësang pan öpnaap. Pim ëlëpök nawilën ëanëen ompyaö ëan tapön." ²⁵ Pël maan

kup mowiipnaap, Yutas Keriot kakaanëp, puukta tapël epël mëak pëel yema. “Aköp, nook ma?” Maan, “Ni tapöp,” pël yema.

Yesuuk ruurö kë mena

(Maak 14:22-26; Luk 22:15-20; 1 Korin 11:23-25)

²⁶ Pël mëak ten kaömp yenem Yesuuk kaömp nent wak Anutuun yowe mëak pel ninak epël yenia. “Epët nem mësepëtak wa neë.” ²⁷⁻²⁸ Pël niak wain kelön nent wak Anutuun yowe mëak ten ninak epël yenia. “Epët nem iit. Il yoolaan Anutuuk omën selap pitëm saunat won yewasem pim sulöp ngolöpët taë yewas. Pötaanök ar pourö wak neë. ²⁹ Ne niamaan kat wieë. Yangerak eprek wain iit peene nëen pet yair. Aarring kaalak nanën wë ënëmak akun kaöaöök nem Pepapë naë wain i maim nent nëmpenen ëa.”

³⁰ Ten kaömp na pet irak ngönën tan nent mëak kakaan oröak Olip tomökël saut.

Yesuuk Pitaë piin yak mowasëpnaaten ök mëëa

(Maak 14:27-31; Luk 22:31-35; Son 13:36-38)

³¹ Kan kourak yesem Yesuuk tenën epël niiaut. “Röök eptak ar pourö ne sëp newesak kas sënëët. Arim pël ëënë pöt ngönëntak ngön nent epël wia. ‘Ne sëpsëp ngarangkëp mëngkën sëpsëpörö repak sëpnaat.’ ³² Ne yaap wel wiin weletekaan wal ë neulëen wet rëak Kalili yangerak së wëen ar ënëm waisënëët.” ³³ Pël niaan Pitaak epël yema. “Eporö sëp niwesak kas sëpën koröp. Ne pöt, pël naëngan pan.” ³⁴ Pël maan Yesuuk epël yema. “Ne yaap niamaan kat wi. Ni röök eptak kokor ngön naën wiaan akun nentepar nent yak newasumëët.” ³⁵ Pël maan Pitaak kaalak epël yema. “Nimënt yanimëngkem ne nempënëak yaan pöteta yak naniwasën ëëmaap.” Pël yemaan ten pourö tapël mëëaut.

Yesu pi Kesemani ngësöök së Anutuun kimang mëëa

(Maak 14:32-42; Luk 22:39-46)

³⁶ Pörekaan yesem yang lup nenta yapinte Kesemani pörek së oröak Yesuuk tenën epël yenia. “Ar eprek wëen ne ëngkrek së Anutuun kimang memaan.” ³⁷ Pël niak Pitaare Sepeti pim ruar koirak saut. Yesem ngës rëak ya këlangön kön wiak ya ngës pan ëa. ³⁸ Pël yeem epël mëëa. “Ne ya këlangön panë yeem wel wiima yangap yaë. Pötaanök kosang newesak neering itiiit öpa.” ³⁹ Pël mëak kot nent ëngkël së ë kosaö yangerak wesirak wë Anutuun kimang ngöntak epël mëëa. “Pep, ni kön wiin pangk ëen pöt këlangön nem naë orööpënëak yaë epot mop wasum. Nem könöök won, nim könöökë wiaul ëëm.” ⁴⁰ Pël më pet irak pim ru naar namp pöröa naë së itaangkën ka uraan Pitaan epël ök mëëa. “Ar neering kot nent itiiit naöngan ma? ⁴¹ Moröktak wiap sënganëen lup itiiit wë Anutuun kimang maë. Arim lupöt kengkën yeëetak koröpöt könöm yaalni.” ⁴² Pël mëak kaalak së Anutuun kimang mëak epël mëëa. “Pep, këlangön epot ilap neriipënëak kön wiin pangk naën ëen pöt yok pangk kat wiimaat. Nim könöökë wiaul ëëm.” ⁴³ Pël më pet irak kaalak pim ru naar namp pöröa naë së itaangkën pitëm itöt könöm yaëen ka ureim wëen itena. ⁴⁴ Pël ëak kaalak së kimang maan akun nentepar nent ëa. Ngön wet rëak kimang ngöntak ök mëëa tapët kaalak mëëa. ⁴⁵ Kimang më pet irak ru naar namp pöröa naë së epël mëëa. “Ar om ka könkön ureim wë ma? Peene epët nemëen kup mowiipna akunet temanöm yes. Omën Këep nemëen kup mowiak omën utpetaröa moresi neulëepnaat. ⁴⁶ Wal ëen sëpa. Omën nemëen kup mowiipnaap e jaarö.”

Yutasök Yesu kööre toköröa moresi ulmëa

(Maak 14:43-50; Luk 22:47-53; Son 18:3-12)

⁴⁷ Yesu pi pël yamëem wëen ten pim ru 12 pöröakaan namp yapinte Yutas pöpring omën kësang pan kiri ar yaaö kaöaröere ngarangköröak maan inre tang wak wais oröaut. ⁴⁸ Yutas Yesu kup mowiipna pöp wet rëak pitën epël mëëa. “Ar ëwat sënëen tot numaatak pël yaëen tapöp wesak wali ön.” ⁴⁹ Pël mëak pi teëntom Yesuu naë wais, “Aköp, ni e wëen ma?” pël mëak tot yen. ⁵⁰ Pël ëen Yesuuk epël yema. “Ngöntöp nim ëëmëak waisan pöl ë.” Pël maan pit wais yeö. ⁵¹ Pël yaëen ten Yesuring wëauröakaan nampök pim öpwer yepatuukaan tëak kiri ar yaaö wotöököpë inëen ru naar namp möak pim katëep per yoola. ⁵² Pël ëen Yesuuk piin epël yema. “Ni öpwer yepatuuk më. Omën öpwerring nga yaë pörö

naröak kangiir öp möön wel wiipnaarö. ⁵³ Ne nem Pepapön kimang maan pi teëntom ensel kësang pan rongan 12 pöt wes meën wais kaamök elnëepna pöt ni köpël ma? ⁵⁴ Pël ëëmaatep ngönëntak utpet nem naë orööpënëak ëa epot tol ëak orööpën?”

⁵⁵ Pël niak pi öpënëak waisauröen epël yema. “Ar neen ngaap wesak wali neönëak inre tang wak yewais ma? Ne kët ël epotë ngönën tup kaöetak arring wëaup. Pël ëën ar akun pötë neneön yaurö. ⁵⁶ Pël ëaap omën epot yaaröön tektek ngön yaaö omnaröa ngaanëer retëng ëa pöt kë yaarö.” Pël yemaan ten pim ruurö sëp mowesak kas saut.

Yesu ngön yaatak moulmëa

(Maak 14:53-65; Luk 22:54-55, 63-71; Son 18:13-14, 19-24)

⁵⁷ Ngön kosangötë ngarangköröere kaöarö pit kiri ar yaaö wotöököp, Kaiapas pim kaatak wa top ëak wëën omën Yesu wali wa pörö pi pörek mësak së moulmëa. ⁵⁸ Pël ëën Pita pi ënëmënëm sa. Pël ëak pi kiri ar yaaö wotöököpë kaatak oröak ëmöökö kakaati së ilëak pit Yesu tol yaalmë pöt itaampënëak ngai omnaröa tekarak wel aisëa. ⁵⁹ Pël ëën kiri ar yaaö kaöaröere kansol pourö Yesu mëmpnaan omën naröak kaar rëak pim utpet äautön mapënëak ap wesa. ⁶⁰ Pël yeem pimëën ngön kaar kësang pan koiraap pöt könöm naën ëën om ap weseim wëën ënëmak omën naar pitëm naë së ⁶¹ epël mëëa. “Omën epmor epël ëaumor. ‘Ne Anutuu ngëengtk tup epët tööl olëak kaalak kët nentepar nent ök remaap,’ pël yaan kat wiaumor.” ⁶² Pël maan kiri ar yaaö wotöököpök wal ëak Yesuun epël ök mëëa. “Pitëm nimëën ngön ya epëten tol yewasën? Ni kangiir nent naëngan ma?” ⁶³ Pël maan Yesu ngön nemaan wëën kiri ar yaaö wotöököpök kaalak epël ök mëëa. “Ne Anutu wëwëetaringëp pim ëöetak pëël niamaan kosang wesak am. Ni Anutuu Yaö Niiaup, Kristo, Anutuu Ru tapöp ma?” ⁶⁴ Pël maan Yesuuk kangiir epël mëëa. “Nimtë yaan pi tapët. Pötaanök ne niamaan kat wieë. Ënëmak Omën Këëp ne Anutu weëre kosangëp pim yaapkëël wel aisëak kutöm kepilötë rangk yewaisën it nengempun sa.” ⁶⁵ Pël maan kiri ar yaaö wotöököp ya utpet pan ëën pimtë ulpëënëp keli olëak pim omnaröen epël ök mëëa. “Pi Anutu il yemowasem utpet wesak ya. Tol ëën omën munt narö piin ngön mapnaaröen kaalak ap weseim öpen? Ar pim Anutuun utpet wesak ya pöt yok kat wia. ⁶⁶ Ar tol yak?” Pël maan epël mëëa. “Pi utpet yaarek wel wiip.” ⁶⁷ Pël mëak pim këëre wot kantik wasöp ngës menak momöa. Ën naröak kerëmtëparë mor kaë yemomëm ⁶⁸ utpet wesak epël mëëa. “Kristo, omën ni yanimö pöpë yapinte ök a.”

Pitaak Yesuun yak mowesa

(Maak 14:66-72; Luk 22:56-62; Son 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Pita pi ka tomök ëmöökö kakaati wel aisëaan inëën koont nampök pim naë së piin epël mëëa. “Namp ni, Yesu Kalili yangerakaanëp piiring wëaup.” ⁷⁰ Pël maan pi omnaröa ëöetak yak wesak epël mëëa. “Ne nim yaan pipten ëngk ma e yewas.” ⁷¹ Pël mëak ëm kanrak orööpënëak yaëën inëën koont munt nampök itenak omën naë wëauröen epël mëëa. “Omën epop Yesu Nasaret kakaanëpring wëaakë yaaup.” ⁷² Pël yemaan Pita pi yak weseë kosang wesak epël mëëa. “Anutuu ëöetak ne piin köpël.” ⁷³ Pël maan wë ngöpngöp yaëën omën pim naë wëauröak së piin epël mëëa. “Ten nim ngön köngkömöön kat yawi. Ni yaap pim toktakaanëp.” ⁷⁴ Pël yemaan Pita pi kosang panë wesak ngön köntak epël mëëa. “Ne Anutuu ëöetak omën pöpön köpëlëp.” Pël maötaring kokor ngön ëa. ⁷⁵ Pël ëën Pita pi Yesuun epël mëëa pöt kön wia. “Ni kokor ngön naën wiaan akun nentepar nent yak newasumëëp,” pël mëëa pöten kön wiak yaköm pan ëën së ing kaö ëa.

27

Omnarö Yesu Pailatë naë wak sa

(Maak 15:1; Luk 23:1-2; Son 18:28-32)

¹ Ëlпам walën kiri ar yaaö kaöaröere ngarangk pourö wa top ëak Yesu mëngkën wel wiipnaata ngönte kosang wesa. ² Pël ëak maan wii tëak mësak së Rom yang ngarangk Pailat pöpë naë moulmëa.

*Yutas wel wia
(Ngön 1:18-19)*

³ Wel wiipënëak kosang wesa pöt Yutas kup mowiaup kat wiak tol ëënak ëan pël kön wiak ya utpet ëën siluwa mon 30 ëak mena pöt wak së kiri ar yaaö kaöaröere ngarangkörö kaip ti menak epël mëëa. ⁴ “Ne utpet ëak saun wonöpön kup niwiin mëmpunëak yeë.” Maan pit epël mëëa. “Tol ëën tenën yeniaan? Pipët nimtëëtep.” ⁵ Pël maan monat Anutuu ngönën tup kaöetak moolëak së kaö töa. ⁶ Pël ëën kiri ar yaaö kaöaröere ngarangkörö siluwa mon pöt wa rongan ëak epël mëëa. “Mon epot kup niwiak waut. Pötaanök ke epëlöt ngönëñëñ yawiautak wiipenaataan nga wia.” ⁷ Pël mëak pit ngön ë kopëta wesak omën kamaatëaanörö yang kel weerëpënëak omën yang kaap ket yaaupë yang lup nent sum ëa. ⁸ Pël ëa pötaanök yang lup pöta yapinte omën iita yanget pël ya. ⁹ Pël ëën tektek ngön yaaö namp Seremaia pim ngaanëër ngön ëa pöt kë oröa. Ngön pöt epët. “Israel omën naröak siluwa mon 30 pöt omën sum ëëpënëak kosang wiak mena pöt pit kaalak wa. ¹⁰ Pël ëën aköpë ök neea pöl pit sum pötring omën yang kaap ket yaaupë yang lup nent sum ëa.”

*Pailatök Yesuun pëël mëëa
(Maak 15:2-5; Luk 23:3-5; Son 18:33-38)*

¹¹ Yesu pi Rom yang ngarangkëpë ëöetak tauaan epël mëak pëël mëëa. “Ni Yuta omnaröa omën omp aköp ma?” Maan, “Yok yaan pi tapët,” pël mëëa. ¹² Pël maan kiri ar yaaö kaöaröere ngarangköröak pimëën ngön ya yamëngkën pi kangiir nemaan ëa. ¹³ Pël yaëñ Pailatök epël mëëa. “Omnaröa ngön yaatak nimëën ngön ke nentere nent ya pöt kat nawiin ma?” ¹⁴ Pël maan Yesu pi ngön kangut nemaan pan yaëñ yang ngarangkëp pi yaan sa.

*Pailatök Yesu këra yetaparak mööpënëak mëëa
(Maak 15:6-15; Luk 23:13-25; Son 18:39-19:16)*

¹⁵ Krismakiatë akun kësang pötak yang ngarangkëp pi omnaröak omën namp wii kaatakaan wes mëëpënëak maan pöt wes më pël yeëa. ¹⁶ Akun pötak omën namp yapinte Parapas pöp wii kaatak wë pöt omën pourö ëwat wëa. ¹⁷ Pötaanök omnarö wa top ëak wëñ Pailatök epël mëëa. “Talëp wes nimëëmëak aim? Parapas ma Yesu yapin nent Kristo yemak pöp?” ¹⁸ Yuta omën kaöarö Yesuun om pas kaaö kön wieë wii kaatak moulmëa pöt pi ëwat wëak pël mëëa.

¹⁹ Yang ngarangkëp pi ngön pöt më pet irak pim ngön ë pet yaira urtak wel aisëaan pim öngöpök ngön nent epël wes mëa. “Ni omën wotpil puopë ngönte pet irngan. Ne peene wangeretak piin itenak ya këlangön pan kön yawi.” ²⁰ Pël yaëñ kiri ar yaaö kaöaröere ngarangköröak omnaröen Parapas wes mëak Yesu mëmpnaan mapënëak këk mëëa. ²¹ Pël ëën yang ngarangkëp pi kaalak epël mëak pëël mëëa. “Epaarëkaan talëp wes nimëëmëak aim?” Maan pitök, “Parapas,” pël mëëa. ²² Pël maan epël mëëa. “Ëñ Yesu, yapin nent Kristo pël yemak epop tol ëëm?” Maan epël mëëa. “Pi këra yetaparak möön wel wiip.” ²³ Pël maan pi kaalak epël mëëa. “Omën epop utpet oröp nent ëa?” Maan ngön ë olëak epël mëëa. “Këra yetaparak möön wel wiip.”

²⁴ Pël maan Pailat pi wiap yemowasem itaangkën pim ngönte kat nemowiin yeem ngön kaëp kësang yaan pi maan iit kol mangkën Yesu mëmpna saunet pim naë won pöt pet elmëëpënëak pim moresiar i yairem epël mëëa. “Omën wotpil epopë mëmpnaata saunet nemëën nasën, arimëën yes.” ²⁵ Maan pit këm top ëak epël mëëa. “Pim mëmpnaata saunet tenre tenim ëaröaan wiaap.” ²⁶ Pël maan Parapas pëël elmëak Yesu pol koröp wapötringöök momöak këra yetaparak mööpënëak ngaaröa ngësë wes momëa.

*Nga omnarö Yesuun ökre was elmëa
(Maak 15:16-20; Son 19:2-3)*

²⁷ Yang ngarangkëpë nga naröak Yesu mësak së ngarangkëpë kaatak ulmëak maan nga omën pourö pim naë wa rongan ëa. ²⁸ Pël ëak pim ulpëñëp përe moolëak ngaaröa ulpëñ köp möa namp momëa. ²⁹ Pël ëak wii këmampön ulte ket ë mowaëak kalaö naö

mangkën mor yaapkëesi sungkör äak taueëa. Pël ëën pim naë së ököök elmëak rar rë wesirak epël mëëa. “Yowe, Yuta omnaröa omp aköp.”³⁰ Pël mëak waasöp ngës menak sungköraö wa ëp äak kepönöök momöa.³¹ Ngaröak ököökre waswas pël elmëak ngaë ulpëënëp përeäk kaalak pimtëëp më moulmëak këra yetaparak mööpënëak mësak sa.

Yesu këra yetaparak möa

(Maak 15:21-32; Luk 23:26-43; Son 19:17-27)

³² Pit kan yesem kamtaöök omën namp Sairini kakaanëp, pim yapinte Saimon, pöp koirak Yesuu këra yetapër wak sêpënëak këk maan wak sa.³³ Pël äak pit yang lup nenta yapinte Kolkota, tiarim ngöntak Kepön Kos pël yamëëa pötak së oröa.³⁴ Pël äak pit wain iitaring kakam yaaut irikor äak mangkën na pet äak kaaö ëa.³⁵ Pël ëën pit pi këra yetaparak möak pim ulpëënre poë koröpöt wak ngasamtak wiak talëpök öpën pöten itena.³⁶ Pël äak pörek wel aisëak piin ngarangk ëa.³⁷ Pël äak “Omën epop Yesu, Yuta omnaröa omën omp aköp,” ngön yaatak pimëën ngön pël ëa pöt këra welingweri retëng äak kepön löötak mö ulmëa.³⁸ Pël äak pit ngaare këkain omën naar, namp yaapkëël, namp katnëël mö ulmëa.³⁹ Pël ëën omnarö sak waisak yeem piin sömre ëlakëër kepön keke elmëak⁴⁰ epël mëëa. “Ni, ‘Anutuu ngëëngk tupët tööl olëak kaalak akun nentepar nent ök remaap,’ pël ëauppe nimtë koröpö kaamök ë. Ni yaap Anutuu Ruup pöt këra yetaprakaan ent äak ira.”⁴¹ Pël yemaan kiri ar yaaö kaöaröere ngön kosangötë ngarangköröere kaöarö pit tapël ökre was elmëak epël mëëa.⁴² “Pi omën muntarö kaamök yaupök pimtëën poprak yaë. Pi yaap Israel omnarö tiarim omën omp aköp pöt peene këra yetaprakaan ent äak irap. Pël ëën tiar itenak piin kön wi kosang wasëpenaan.⁴³ Pi Anutuun kön wi kosang yewasem, ‘Ne Anutuu Ruup’ pël yaaup. Pötaanök Anutuuk kent yaalmëa pöt ent ë moulmëëpnep.”⁴⁴ Pël yemaan ngaare këkain omën pöaarökta tapël utpet wesak mëëa.

Yesu wel wia

(Maak 15:33-41; Luk 23:44-49; Son 19:28-30)

⁴⁵ Këtëp luptak 12 kilok pötak wëën yanget koö olëak wiaan së wiap kan 3 kilok oröa.⁴⁶ Pël ëën 3 kilok këtëp tingk wesak yengmaan Yesu pi ngön äak epël mëëa. “Eli, eli, lama sapaktani?” Pöt tiarim ngöntak epël. “Nem Anutu, nem Anutu, ni tol ëënak sêp yenewasën?”⁴⁷ Pël yemaan omën pörek taueëaurö pit pöten kat wiak epël mëëa. “Kat wieë. Omën epop Eliaan merëk yema.”⁴⁸ Pël yemaan pitëkaan namp pöömpö së i kaö kelwer wak wain i som yaautak wariak këkalëp kautak wa tëak Yesu nêmpënëak mena.⁴⁹ Pël yaëën naröak epël mëëa. “Kora, Elia pi wais kaamök elmëëpën ma won pöten iteempa.”⁵⁰ Pël yemaan Yesu pi kaalak merëk kaö äak pim könöp wes mëak wel wia.

⁵¹ Wel yawiin ngönën tup kaöetak poë koröp kësang ngeröök uteëaumpel oorekaan luptak keliak nempelnempel ëa. Pël yaëën yanger moup yamöön kël kësangöt luptak weling wera.⁵² Pël yaëën omën yangatta këm nga ëën Anutuu omën ngaan wel wia narö selap weletakaan wal ëa.⁵³ Pël ëën Yesu wet rëak weletakaan wal ëënak pit omën yangat sêp wasak ka ngëëngk Yerusalem pöök së oröak wëën omën narö selap pitën itena.

⁵⁴ Nga omën wotöököpre omën piiring Yesu ngarangk wëa pörö yanger moup yamöön omnant oröa pötön itenak kas kësang pan äak epël mëëa. “Yaap, epop Anutuu Ruup.”

⁵⁵ Yesu yamöön öng Kalili yangerakaan pim ënëm yewaisem kaömpre omnant kaamök elmë ima pörö kamaarek wë iteneëa.⁵⁶ Öng pël ëa pöröakaan narö eporö. Maria Matala kakaanëpre Maria muntap Semsre Yosep pöaarë ëlëpre, Sepeti pim ruaarë ëlëp piporö.

Yesu yang kel weera

(Maak 15:42-47; Luk 23:50-55; Son 19:38-42)

⁵⁷ Wiap kanök Arimatia kakaan omën uröm kësang wieëa namp yapinte Yosep pöp sa. Pi Yesuu ru namp.⁵⁸ Puuk Pailatë naë së Yesuu sokuren ök mëëa. Pël maan Pailatök pim omnaröen sokur mampënëak ök mëëa.⁵⁹ Pël ëën Yosep pi sokur wak poë koröp kôlam ompyaö naöök kör koëak⁶⁰ wak së pimtëën wesak kël öngöp ngölöp tëa naöök wiak kël

kaö naö kur kaip tiak kanrak il wari ulmäak sa. ⁶¹ Pël ëën Maria Matala kakaanëpre Maria muntap piarip naë wel aisëak ngarangk wëa.

Ngaarö yangaöök ngarangk wakaima

⁶² Kë yesa akun ngëengktakëën omnant kön yaëën ëlpam walën ngëengktakëën akun pöt oröön kiri ar yaaö kaöaröere Parisi ngönën omnarö wa top ëak Pailatë naë së epël mëëa. ⁶³ “Kaöap, kaar omnamp pim öp wë epël ëaö pöten ten kön yawi. ‘Ne wel wiak kët nentepar nent won yesën kaalak wal ëëmaap.’ ⁶⁴ Pötaanök pim ruuröak së sokur këkain wak së ëlëëp wiak kaar ‘Wal ëa’ epanok ni maan nga omnarö pit yangaöök së ngarangk wëën kët nentepar nent won sëp. Pim ngaan kaar, ‘Ne Kristo,’ ëa pöt wiaan kaalak ‘Weletakaan wal ëëmaap,’ ëa epët rangk sëën kaö sëpan. Pötaanök yeniak.” ⁶⁵ Pël maan Pailatök epël mëëa. “Ar nga omnarö mësak së moulmëën këëkë ngarangk ëëp.” ⁶⁶ Pël maan pit ngaaröaring së këlöökë rangk kë il mowiak ngaarö ngarangk öpënëak moulmëa.

28

Yesu wal ëa

(Maak 16:1-10; Luk 24:1-12; Son 20:1-10)

¹ Kë yesa akunet pet irën Sante wangam kan ëlpam walëpënëak yaëën Maria Matala kakaanëpre Maria muntap piarip itaampënëak yangaöökë sa. ² Yesën moup kësangpel möön Aköpë ensel namp kutömweriaan irëak këlö wa pëlëër wiak rangk wel aisëëëa. ³ Pim möönre koröpö kent tangarötë ököp, ën ulpëënëp kölam panë téaup. ⁴ Pël ëën ngarangk wëaurö pit itenak kas kësang ëak reireë urak it köpköp tiak së ngentiak wieëa. ⁵ Pël ëën öngaar së oröön enselëpök epël mëëa. “Arip kas ëëngan. Ne ëwat wë. Arip Yesu këra yetaprak möaupön itaampunëak waisan. ⁶ Pël ëanëp eprek won wiaap. Pim ngaan ök niia pöl ëak wal ëa. Wais, ur koseten iteneë. ⁷ Pël ëak së pim ruuröen epël ök maë. ‘Yesu pi weletakaan wal ëa. Pël ëak wet rëak Kalili yangerak së wëën ar ënëm së itaampunëët.’ Ngön kot pi tapët ök yeniak.” ⁸ Pël maan piarip teëntom yangaöökë kaar kaip tiak ërëpsawi kaö ë ruuröen ök mapënëak sa. ⁹ Yesën Yesu kan kourak koirak, “Yowe” mëëa. Pël ëën piarip pim naë së tok oriak ingesiarë moröak yaya mëëa. ¹⁰ Pël ëën Yesuuk piaripön epël mëëa. “Kas ëëngan. Arip së nem karuröen Kalili yangerak wais neen itaampnaan ök man.”

Yangaöök ngarangk wakaimauröa ngönte

¹¹ Öng pöaar yesën nga omën yangaöök ngarangk wakaimauröakaan narö kak së kiri ar yaaö kaöaröen omnant yangaöök oröön itena pötön ök mëëa. ¹² Pël ëën pit ngarangkörö wa top ë ulmäak ngön ë kopëta wesak nga omnarö sum kësang menak ¹³ epël mëëa. “Ar omnaröen epël man. ‘Rö kan ten ka uraan pim ruurö wais sokur këkain wak ëlëëp wia.’ ¹⁴ Ngön pöt yang ngarangkëp kat wiak nga yaalniin pöt tenök wiap mowasën nga sëp wasëpnaat.” ¹⁵ Pël maan ngaarö pit mon pöt wak së pitëm mëëa pöl ëa. Pël ëën ngön kaar pöt Yutia yangerak kaö wesak om aim wë.

Yesu pim ruuröen ya ngön mëëa

(Maak 16:14-18; Luk 24:36-39; Son 20:19-20)

¹⁶ Ten ru 11 pörö Kalili yangerak së Yesuuk ngaan rosir naö pi koirënëak ök niia pöökël saut. ¹⁷ Së piin itenak narö yaya yemaan narö kön selap ëaut. ¹⁸ Pël yaëën Yesu tenim naë wais epël yenia. “Kutömweriare yangerakë weëre kosang pout Anutuuk ne nen pet iraut. ¹⁹ Pötaanök ar yang ël epotë yesem omën ke nampre namp pourö nem ingre mor sëpnaan ngönën ök maim ön. Pël yeem Pepere Ruupre Ngëengktakëën Pulö tenim yapintak i momëën. ²⁰ Pël ëak nem ngön ök niiaöre rë niulö pël elnieim pöt rë moulön ënëm ëëp. Ne niamaan kat wieë. Ne kët ël epotë arring wëën akun kaöaö temanöm sëpën sa.”

Maak

Yesu pi wel wiak kutömweri sëen wë krismaki 35 pöta ök won sëen Maak puuk Yesuu ngön ompyaö epët retëng ëa. Maak yapin nent Son pöp Yerusalem kak wilën wë Pitaare Pool kaamök elmëa. Pi Rom omnaröaan retëng ëa. Rom omnarö pöt, weëre kosangötön kön wiin ompyaö yaaurö yak pi Yesuu ya retëng weëre kosangring mëneimauta ngönte retëng ëa.

Pöt epël wia.

Ngön ompyaut ngës rëaut 1:1-13

Yesuu Kalili yangerak ya mënaut 1:14-9:50

Kalili yangerakaan Yerusalemë saut 10:1-52

Yerusalem kak Yesuu naë oröaut 11:1-15:47

Yesu wal äaut 16:1-8

Yesuu ëö pet elmëaut 16:9-20

Son i yamëaupök ngönën ök maima

(Matiu 3:1-12; Luk 3:1-18; Son 1:19-28)

¹ Yesu Kristo Anutuu Ruup pim ngön ompyaut ngës rëak epël oröa. ² Aisaia Anutuu tektek ngön yaaupök epël retëng ëa.

“Kat wi. Ne omën nem ngönte waup wes mëen wet rapnaat.

Puuk nim kanö ningësëpnaat.

³ Yang pultakaan omën nampök epël ya.

‘Aköpëen kanö wotpil weseë. Ngësak ompyaö panë weseë.’”

⁴ Aisaia pim retëng ëa pöl Son i yamëa pöp yang pultak oröak ngön epël ëa. “Arim utpetat sëp wasën ne ar i nimëëmaan. Pël ëën Anutuuk arim utpetat ent ë nuulapnaan.”

⁵ Pël maan Yutia yangrakaanre Yerusalem kakaan omën narö selap pim naë së ngön kat wiak pitëm ketre saunat tekeri wesak ök maan Sonök Yotan imeri i momëa.

⁶ Son pöp pim ulpëen kosangëp pol kamel ëpötök ket ëak mëak wëa. Pël ëak pol koröpöök yepat ket ëaö naö urëëa. Ën pim kaömp pöt ngëntre mop pëen neima. ⁷ Ngönte pöt epël ök maima. “Omën nem ënëm waisëpna pöp pim weëre kosangtak nemët il wasëpnaap. Ne utpet epöpök pim ing korötepar wii nemowilnganëëp. ⁸ Ne i yaaptaring yanimë. Puuk pöt Ngëëngk Pulöök nimëëpnaat.”

Sonök Yesu i momëa

(Matiu 3:13-17; Luk 3:21-22)

⁹ Akun pötak Yesu Nasaret kak Kalili yangerakaan së oröön Sonök Yotanëk i momëa.

¹⁰ Pël ëën imeriaan yaaprem itaangkën kutömwer këm nga ëën Pulö ekëpë ök sak pim rangk irëa. ¹¹ Pël yaëën kutömweriaan ngön nent epël mëëa. “Ni nem Ruup. Ne nimëën ya kë sak niin kent panë yaalni.”

Setenök Yesu morök elmëa

(Matiu 4:1-11; Luk 4:1-13)

¹² Pël yemaan Pulöök tapëtakëër yang omën wonrekë wes mëen sa. ¹³ Pörek së akun 40 wëën Setenök morök elmëeima. Pi animauröa tektrak wëën enselöröak kaamök elmëeima.

Yesu pim yaat ngës rëa

(Matiu 4:12-17; Luk 4:14-15)

¹⁴ Son wii kaatak moulmëën wëën Yesu pi Kalili yangerak së oröak Anutuu ngön ompyaut war wesak epël ök mëëa. ¹⁵ “Akun temanöm yesën Anutuuk peene wa ngaöök nimëëpnaan yaë. Pötaanök lup kaip tiak ngön ompyaut wak taë weseë.”

Yesuuk ru kong nent pimëën koirä

(Matiu 4:18-22; Luk 5:1-11)

¹⁶ Yesu pi Kalili i kaö pööké pouuk yesem itaangkên omp nanang naar, Saimonre nangap Entru, piarip i kaö pöök iir yoolaan itena. Piarip i kaö imênörö korak wes mëak mon wa pël eim wëa. ¹⁷ Pël èen epël mëëa. “Arip nem ènëm waiseë. Pël èen nook arpm i kaö imênörö yewan pi tapël omnaröeta önëen niulëëmaan.” ¹⁸ Pël maan piarip tapëtakëer piarpim iiröt om wiak pim ènëm sa. ¹⁹ Pël èen pi kot nent èngkël yesem itaangkên omën nanang munt naar Semsre nangap Son, Sepeti pim ruuar, piarpim wangaöökë rangk iiröt ompyaö yewasem wëen itena. ²⁰ Pël ëak piaripön ngön maan piarpim pepap Sepeti pim ya omnaröaring wangaöök wëen sêp mowesak Yesuu ènëm sa.

Yesuuk urmerap waö ë momëa
(Luk 4:31-37)

²¹ Pël ëak pit Kapaneam kak sê oröak kët kë yesautak Yesu pi Yuta omnaröa ngönën tuptak sê ilëak ngës rëak ngönën ök mëëa. ²² Pël yaëen omnarö pim ngöntaan yaan panë sa. Pi pepapök öngpököt wa kotiak maan ngön kosangötë ngarangköröa ngön yaaut il mowesa. ²³ Pël yaëen akun tapëtak ngönën tup pöta kakaati omën urmerap pim lupmeri wëaö nampök Yesuun ngön ëak epël mëëa. ²⁴ “Elei, Yesu Nasaretaanëp. Ni ten tol elniim? Ni utpet niwasumëak waisan koröp. Ne niin ëwat wë. Ni Anutuu naëaan Omën Ngëëngkëp.” ²⁵ Pël maan Yesuuk urmer pöpön ngön kosang mëak epël mëëa. “Ni ngön angan. Omën pipop sêp mowesak oröak sê.” ²⁶ Pël maan urmerap oröpënëak omnamp mök ë moolaan sê ngentiak wiaan ngönëer oröak sa. ²⁷ Pël èen omnarö yaan panë sak neneren epël mëëa. “Elei, epët oröpët? Ngön epët maim nent. Weëre kosangring maan urmeraröeta pim ngön ngaarëk yëo.” ²⁸ Pël èen ngön pöt ulöl sak Kalili yanger pangk ëa.

Yesuuk Pitaë lëlamöp ompyaö mowesa
(Matiu 8:14-15; Luk 4:38-39)

²⁹ Akun pötak ngönën tuptakaan oröak Semsre Sonring Saimonre Entru piarpim kaatakë sa. ³⁰ Pël ëak Saimon pim öng lëlamöp yauman koröp es nga yeem wiaan teënt Yesuun ök mëëa. ³¹ Ök maan pim naë sê moresi moröak wal ë moulmëen tapëtakëer koröp es nga pöt won sëen kaömp ar ë mena.

Yesuuk omën selap ompyaö mowesa
(Matiu 8:16-17; Luk 4:40-41)

³² Wiap kan pötak këtëp yeilaan omën kak pörek wëaurö pit omën yauman yaauröere urmerarö pitëm lupötë wëaurö pourö pim naë wak sa. ³³ Pël èen kak pörekörö ka kanrak sê rongan ëa. ³⁴ Pël èen yauman ke nentere nent yaaurö ompyaö mowesak urmerarö selap waö ë momëa. Pël ëak urmerarö pim songönte ëwatörö yak tekeri wesak apanëak nga mëëa.

Yesu pi Kalili yangerak ngönën ök maö sa
(Luk 4:42-44)

³⁵ Röök nginömöoring ëlpam këëkë newalën wiaan wal ëak yang lup omën won nentak sê Anutuun ök mëëa. ³⁶ Pël èen Saimonre pim karurö piin ap wasö ènëm sê ³⁷ koirak epël mëëa. “Omnarö niin ap yewas.” ³⁸ Pël maan epël mëëa. “Tiar ka munt temanöm wia pötëeta ngönën ök maö sêpa. Ne ya pöt mëmpëak waisaup.” ³⁹ Pël mëak Kalili yangerak ka wieëa pötë sê ngönën tupötë ngönën ök maöre urmerarö waö ë më pël ëeim wakaima.

Yesu pi omën kësë ëa namp ompyaö mowesa
(Matiu 8:1-4; Luk 5:12-16)

⁴⁰ Omën kësë ëa namp pim naë sê rar rë mowesirak epël mëëa. “Aköp, ni ompyaö newasumëak pöt yok pangk ompyaö newasumëët.” ⁴¹ Pël maan Yesu pi piin yaköm èen mores el mëak pim rangk mowiak epël mëëa. “Pël elniimëak yeërek ompyaö sê.” ⁴² Pël maan tapëtakëer pim kësëat won sa. ⁴³ Pël èen teënt wes yamëem pepanöm mëak epël ök mëëa. ⁴⁴ “Epël yaalni epta ngönte omnaröen ök manganok om el wesak sê nim koröpö kiri ar yaaö nampön pet elmë. Pël ëak omnarö nim ompyaö san pöt ëwat sêpnaan Moses

pim ngön kosangta wia pöl kiri ar eëm.” ⁴⁵ Pël eën Yesu pi ka kaöatë yoolök naaröön elëep omën wonötë wëen omën nalaan nal wëaurö pim naë seima.

2

Yesuuk omën kosat kël wa namp ompyaö mowesa (*Matiu 9:1-8; Luk 5:17-26*)

¹ Wë enëmak akun nentak Yesu pi kaalak Kapaneam kak së oröak ka nentak së wëen ka peparö kat wiak ² pim ka wëa pötak së wa top ëak peö eën ka kanëreta il wariak wëa. Pël eën Yesuuk pitën ngönën ök yemaan ³ omën mor kong nent pöröak omën kosat kël wa namp urtak wiak wak së oröa. ⁴ Pël ëak pim naë mowiipënëak omën selap peö ëak wëen pomp ëak kaata ngaarëk is Yesuu wëaurek ka möör wak omnamp urtaring wes mëen irëa. ⁵ Pël eën Yesu pitëm kön wi kosang yewesauten itenak omën kosat kël wa pöpön epël ök mëea. “Nem ruup, ne yok nim saunatë kangut ent ë yanuulak.” ⁶ Pël yemaan ngön kosangötë ngarangk pörök wëa narö kat wiak epël kön wia. ⁷ “Elei, omën epop pi oröp eënak epël ya? Pi, ‘Ne yok nim saunatë kangut ent ë yanuulak,’ pël yemaan Anutuupapinte wa ngep yaalmë. Ya pöt Anutu pimtëetep.” ⁸ Pël yaëen Yesu pitëm könötön pim könöök itenak epël mëea. “Arim lupötë tol eënak kön ke pil yawi? ⁹ Nem omën kosat kël waupön, ‘Nim saunatë kangut ent ë yanuulak,’ ngön pël yemak pöt kengkënte. Pöt ar ngön pöta këet tekeri nasën eën nem ngön pöt yaap ma kaar pël newasngan. Eën nem omnampön, ‘Wal ëak së,’ ngön pël yemak pöt könömët. Pöt nem ngön pöta këet tekeri sëen ngön pöt yaap ma kaar pël wasënëet. ¹⁰ Pötaanök ar ne kaar wonöp Omën Këep e yangerak wë weëre kosang wak saunatë kangut ent ë yemoolak pöten ewat sënëak epël ök yemaan iteneë.” Pël mëak kosat kël wa pöpön epël mëea. ¹¹ “Ne epël niamaan kat wi. Ni wal ëak korumönte wak nim kaatakë së.” ¹² Pël maan pi wal ëak tapëtakëer korumönte wak pit pouröa itöök kan sa. Pël eën yaan sak Anutuun ping wesak epël ök mëea. “Tiar omën ke epël nenten itnaangkën äaut.”

Yesuuk Liwai pimëen koirä (*Matiu 9:9-13; Luk 5:27-32*)

¹³ Yesu pi pël ëak kaalak i kaö eöökël yesën omën selap pim enëm sëen ngönën ök mëea. ¹⁴ Pël ëak pörëkaan së Liwai, Alpias pim ruup, pim mon yewaö kaatak wëen itenak epël ök mëea. “Nem enëm elnë.” Pël maan pi wal ëak pim enëm sa.

¹⁵ Pël ëak Yesuun yas maan pim kaatak së wel aisëak kaömp yenën takis yewaöre utpet yaaö munt narö kësang piire pim ruuröaring kaömp ngawi na. Omën ke pilorö kësang pan pim enëm sa pötaanök. ¹⁶ Pël eën Parisi omën ngön kosangötë ngarangk narök itaangkën pi omën utpet yauröere takis yewauröaring kaömp ngawi yenën pim ruuröen epël mëak pëel mëea. “Arim rë yanuulaup, pi tol eënak omën takis yewauröere utpet omnaröaring kaömp ngawi yen?” ¹⁷ Pël maan Yesu kat wiak kangiir epël mëea. “Omën yauman wonörö rota ngësë nasën. Yaumanringörökëer rotaaröa ngësë sa yaë. Ne omën pitëmtën kön wiin wotpilörö pël yewas pörö lup kaip tiipnaan memëak newaisën. Won, omën pitëmtën kön wiin saun yaurö pël yewas pörö ngön ök maan lup kaip tiipënëak waisaup.”

Kaömp ngës yooläauta ngönte (*Matiu 9:14-17; Luk 5:33-39*)

¹⁸ Akun pötak Sonë ruuröere Parisi omnaröa ruurö kaömp ngës olëak wëa. Pël eën omën narö Yesuu naë së epël mëak pëel mëea, “Sonë ruuröere Parisi omnaröa ruurö kaömp ngës olëak wë. Eën nim ruurö tol eënak pël naën yaë?” ¹⁹ Pël maan Yesuuk kangiir epël mëea. “Omën namp öng öpënëak yeem pim karuröaring wëen karuröak yaköm eën kaömp ngës olëak öpën ma? Won. Pitring wëen kaömp ngës olëak naöpan. ²⁰ Eënëmak omën narök pi wak kama ulmëen akun pötakökëer pim karurö yaköm eën kaömp ngës olëak öpnaat. Pöl pit ne kama neöpna pötakökëer nem ruurö neen yaköm eën kaömp ngës olëak öpnaat.

²¹ “Omën namp poë koröp ngolöpöökään kaö nent ilak ulpëen ngaanëpë keliaurek wiak korir namëëpan. Pël ëëpna pöt poë koröp ngölöp pötak ulpëen ngaanëp weruun ilak kaak sëpnaat. ²² Ën omën namp i kep pol koröpwerring ket ëa ngaan pötak wain i ngolöpët kolön yok pangk naëpan. Pël ëëpna pöt wain i pöt kep wetak pol koröp pöt sak il ngentiin iit orö sëpnaat. Pël ëën pol koröpwerta utpet ëëpnaat. Pötaanök wain i ngolöpët kep ngolöptak lê mëëpna pötak pangk ëëpnaat.” Yesuu pël mëëa pöta songönte epët. Mosesë ngön kosang ngaanötre pimtë ngön ngolöpöt pangk irikor naëpan pötenök mëëa.

Akun kë yesauta ngönte
(*Matiu 12:1-8; Luk 6:1-5*)

²³ Kë yesa akun ngëëngk nentak Yesure pim ruurö pit rais yaöökë lup yesem ruurö ulöp narö töa. ²⁴ Pël yaëën Parisi narök piin epël mëëa. “Kë yesa akun ngëëngktak pitëm ya yamëngk pipotön pepanöm wia. Pit tol ëënak yaë?” ²⁵ Pël maan Yesuuk epël ök mëëa. “Tewitre pim omnaröa kaömp won wë këënëën ëa pöt ar sangk kelak kat nawiin yaaurö ma? ²⁶ Apaiata pim kiri ar yaaö wotöök sak wëa akunetak Tewit pi Anutuu ngönën tup kaöeta kakaati së kaömp Anutuu ëöetak wieëa pöt kiri ar yaaurökëër nëmpanaan omën pasurö nëmpanëak nga yaaut wak pimënt nak pim omnarö karut mangkën na. Pöt ar sangk kelak kat nawiin yaaurö ma?” ²⁷ Pël mëak epël mëëa. “Anutu pi omnarö kaamök ëëpënëak akun kë yesaut ket ëa. Pi akun kë yesaut kaamök ëëpënëak omnarö ket naën. ²⁸ Pötaanök Omën Këëp ne kë yesa akun ngëëngk pöta pepap. Nem kentöök akun eptak nem ruuröen omnant ëëpnaan memaat.”

3

Yesuuk omën kël wa namp ompyaö mowesa
(*Matiu 12:9-14; Luk 6:6-11*)

¹ Akun nentak Yesu pi kaalak ngönën tupta kakaati ilëak itaangkën omën mores kël wa namp wëa. ² Pël ëën omnarö pit Yesuuk akun ngëëngktak ompyaö wasën pöt ngön yaatak ulmëëpënëak ngai yeem wëa. ³ Pël ëën puuk omën mores kël wa pöpön epël mëëa. “Wal ëak wais itëkëël tau.” ⁴ Pël mëak omnaröen epël pëël mëëa. “Kë yesa akun ngëëngktak omnarö ompyaö elmëëpen ma utpet elmëëpen? Omnarö ompyaö mowasëpen ma utpet mowasëpen?” Pël maan pit nerek nemaan. ⁵ Pël yaëën pi pitëm lup kosang yaauten ya këlangön ëën nga it nalnal elmë pet irak omën pöpön epël mëëa. “Nim mores el më.” Maan mores el mëën kosang sa. ⁶ Pël ëën Parisi omnarö ka tomök së tapëtakëër Erotë omnaröaring pit tol ëak Yesu mëmpën pöta ngönte kopëta wesa.

Omnarö i kaöök wa rongan ëa

⁷ Yesu pi pim ruurö koirak i kaöök së wëën Kalili yangerakaan omën selap pan pitëm ënëm sa. Pörö pëen won, Yutia yangerakaanre ⁸ Yerusalem kakaan, Itumia yangerakaanre i Yotanë ëngk komuntakëlaanre Taiaare Saiton ka pöörarëaan omën selap pan pim yaautön kat wiak së oröa. ⁹ Pël ëën omën selap pörö pi ngepre un elmëëpanëak pim ruuröen wang naö temanöm wes ulmëëpënëak mëëa. ¹⁰ Omën selap pan ompyaö mowesa. Pötaanök omën ëmpölre yaumanörö pi mësël elmëëpënëak së ngepre un elmëëpanëak wangaöön mëëa. ¹¹ Pël ëën omën urmeraröaringöröak Yesuun itenak pim ingrak rar rë wesirak ngön ëak epël mëëa. “Ni Anutuu Ruup.” ¹² Pël yemaan pit pim songönte tekeri wesak apanëak kosang wesak nga mëëa.

Yesuuk pim ngön yaaö omën 12 pörö wa ulmëa
(*Matiu 10:1-4; Luk 6:12-16*)

¹³ Wë akun nentak pimënt rosir naöök së wë pim ru öpënëak kent kön wiauröen yas maan pim naë së rongan ëa. ¹⁴ Pël ëën omën 12 pörö ru wesak piiring wë ngönën ök maöre ¹⁵ urmerarö waö ë momë pël ëëpënëak mëëa. ¹⁶ Pim omën 12 ëak wa ulmëa pörö eporö. Saimonön yapin ngolöpët Pita mëëa. ¹⁷ Pël ëak Sems Sepeti pim ruupre nangap Son, piaripön yapin ngolöpët Poanesis mëëa. Tiarim ngöntak tangre kaö pöta ökaar pël

apenaat. ¹⁸ Ën Entruure Pilip, Patolomiuure Matiu, Tomasre Sems Alpiasë ruup, Tatasre Saimon Selot pël yamëëa pöp pi ngaan Rom kamanëp sëp mowasëpënëak aima omën tok pötakaanëp piire ¹⁹ ën Yutas Keriot kakaanëp Yesuun kup mowiipnaap.

Yesure Pielsepulë ngönte

(Matiu 12:22-32; Luk 11:14-23; 12:10)

²⁰ Yesu pi kaatak së wëen omën kësang pan kaalak wa top yaëen pit ruuröa kaömp nempna mopët won ëa. ²¹ Pël yaëen pim ëlre nang kat wiak, “Kön irikor yaalmë,” pël mëak koirëpënëak sa.

²² Pël ëen ngön kosangötë ngarangk Yerusalem kakaan sa pöröak epël mëëa. “Urmeraröa kaöap, Pielsepul, pim lupmeri wëen pöpë weëre kosangöök urmerarö waö ë yamë.” ²³ Yemaan wa top elmëak ngön nokoliil nent epël mëëa, “Setenök tol ëak pimënt waö elmëepën? ²⁴ Yang nerakë omnarö pitëm naë nga oröön nener mënak kom ëak pöt naön ëëpnaat. ²⁵ Ën ka kopët nentak wëaurö tapël nener mënak kom ëëpna pöt repak sëen ka kosaö wiaapnaat. ²⁶ Tapël Setenök werak pimënt möak waö elmeëpna pöt pangk kosang sak naën ëëpnaat. Pi kö sëpnaat. ²⁷ Omën nga namp wëen munt nampök pim kaatak ilëak omnant naöpan. Wet rëak omën nga pöp wii të wiakök pim omnant pout öpnaat. Nga pöp Seten.

²⁸ Ne yaap niamaan kat wieë. Omën utpet ke nentere nent ëak Anutuun utpet wesak mapna pöt Anutuuk omën utpet pöt poutë kangut yok pangk kërë moolapnaat. ²⁹ Ën namp pi Ngëengk Pulöön utpet wesak tapël mapna pöp pim saun pöta kangit ent ë nemoolahan, om kosang wiaapnaat.” ³⁰ Ngön pipët, “Pim lupmeri urmerap wë,” mëëa pötaanök pil mëëa.

Yesuu ëlre nangaröa ngönte

(Matiu 12:46-50; Luk 8:19-21)

³¹ Ngön pipot ök yamëem wëen pim ëlre nang ka tomök së wë orööpënëak kakaatiil ngön wes mëa. ³² Pël ëen Yesu pi omnaröa öngpök wëen epël ök mëëa. “Nim ëlre nang tomök wë niin ya.” ³³ Pël maan Yesuuk epël mëëa. “Nem ëlre nang talörö?” ³⁴ Pël mëak omën wirö wa taap elmëak wëa pöröen iteneë epël mëëa. “Nem ëlre nang pörö eporö. ³⁵ Omën Anutuu kem ngön ngaarëk yeö piporö nem ëlre nangarö pël yaë.”

4

Omnant öpöt olëauta watepang ngönte

(Matiu 13:1-9; Luk 8:4-8)

¹ Yesu pi kaalak i kaö öök së këekë wesak ngönën ök mëëa. Pël yaëen omën kësang pan pim naë wa rongan ëa. Pël ëen pi wangaökë ngaarëk is wel aisëak wëen omnarö yangerak wëa. ² Pël ëaan watepang ngön nentere nent yamëem nent ngës rëak epël mëëa. ³ “Niamaan kat wieë. Omën namp pim yaak së omnant öpöt olëa. ⁴ Pël ëen nant kamtaök ngentiin intöröak oröak na. ⁵ Ën nant këlökë rangk ngentia. Pël ëen yanget kënyangap wiaan yak teënt oröa. ⁶ Pël ëen këtëp ngaarëk apër maan öp pöt kotön saap wak umön rëa. Pöt misënöt kotut pötaanök. ⁷ Ën nant nönötë öngpök olëa. Pël ëen nönöt oröak ngep ëen sësë ëak mos ëa. ⁸ Ën nantökëer yang kolaptak olëa. Pël ëen pötökëer aprak ulöl sak kë kësang pan uta. Kengk nemorëet 30, nemorëet 60, nemorëet 100 pël uta.” ⁹ Ngön pipët maö së epël mëak pet ira. “Katringëpök ngön epët kat wiip.”

Yesu pi tol ëenak watepang ngönöt mapënëak mëëa

(Matiu 13:10-17; Luk 8:9-10)

¹⁰ Omnarö sa pet yairën pimënt wëen pim ru 12 pöröere omën munt piiring wëaurö pim watepang mëëautë songönötön pëel mëëa. ¹¹ Pël ëen epël mëëa. “Anutu pimtök wa ngaök nimëak wë ngön ëlëep pöta songönte arënkëer pet yaalni. Ën omën muntarö pit pöta songönte kat wiipanëak watepang ngön ök yak. ¹² Pit Anutuu naë rë olaan pitëm saunatë kangut kërë olapan itöök itaampënaatak këeten yok pangk itnaampan ma katëpök kat wiipnaatak songöntën këekë kön nawiipan.”

Omnant öpöt olëauta watepang ngönta songönte
(*Matiu 13:18-23; Luk 8:11-15*)

¹³ Pël mëak epël mëëa. “Watepang niak pöta songönten ewat nasën ma? Pël yaëen tol ëak watepang ngön pout niaan ewat sën? ¹⁴ Omnampë öpöt olëa pöt ngönën öpöt olëa. ¹⁵ Öpöt kamtaöök ngentia pötë ökörö pit ngönën kat wiak wa lupmeri wiin Seten tapëtakëër wais wak sëpnaat. ¹⁶ Ën öpöt këlöökë rangk ngentia pötë ökörö pit ngönën kat wiak tapëtakëër kent kön wiak wak öpnaat. ¹⁷ Pël ëak lupötë misën il natëën. Pötaanök akun kot nent kön wi kosang wesak wëën pitëm Anutuu ngön ngaarëk yeö pötaan omnaröak këlangön kat mowiak utpet mowasën tapëtakëër wil këlok ëëpnaat. ¹⁸ Öpöt nönötë öngpök ngentia pötë ökörö pit ngönën kat wiipnaatak ¹⁹ wë koröpöökë omnantön kön selap ëëre monere urömen kentre kaur ëëre omën munt nantön war ë pël yaëën pötök ngep elmëën ngönën mos ëëpnaat. ²⁰ Ën öpöt kolaptak ngentia pötë ökörö pit ngönën kat wiak wak wëën pitëm wëwëatë kë ompyaut orööpnaat. Narö kë 30, narö kë 60, narö kë 100 pël orööpnaat.”

Esuwesi ngönte
(*Luk 8:16-18*)

²¹ “Talëpök esuwes mangiak wak së kapita öngpök mëëre urta ikanöök wi pël ëëpën? Pël naëpan. Urta ngaarëk wesiren ëwa ëëpnaat. ²² Omën ëlëëp wia pipot wi naöpanëët. Pipot tekeri sëpnaat. Ën ngep ëën wia pipot wiakaim wi naöpanëët. Ënëmak wëlël ëën omnarö itaampnaat. ²³ Katringëpök ngön epët kat wiip.” ²⁴ Pël mëak epël mëëa. “Ar nem ngönöt këëkë wesak kat wieë. Arök omnant omnaröaan elmëënë pöt Anutuuk tapël kaip ti nimpnaat. Pël ëak muntat kaö wesak nimpnaat. ²⁵ Namp Anutuuk ngön ompyaö nant mangkën taë wak öpna pöp muntat mampnaap. Ën namp mangkën taë wes wak naön ëëpna pöp kot weëa tapët Anutuuk kama wa ëp ëën elek öpnaap.”

Omnant öpöt olaan yaaröauta watepang ngönte

²⁶ Yesu pi ngön nent epël mëëa. “Anutuu wa ngaöök yanimë pöt epël. Omën namp pim yaak omnant öpöt olapnaat. ²⁷ Pël ëak rö kan ka urööre këtëk wal ëak wë pël yeem rengap yaaröön pöta songönte köpël öpnaat. ²⁸ Yanger pimtök kaamök elmëën rengap orööpnaat. Wet reak rengap orööpnaat. Pörekaan ëp wilëpnaat. Pörekaan këët ütöpnaat. ²⁹ Pël ëak köp sëën omnamp tööpnaat. Këët yatöa akunet temanöm yes.”

Këra lëlep kotupë watepang ngönte
(*Matiu 13:31-32, 34; Luk 13:18-19*)

³⁰ Yesuuk omnaröen ngön nent epël ök mëëa. “Anutuu wa ngaöök yanimë pöt tolëëlte? Ne oröp nantë ök ëak am? ³¹ Pipët këra lëlep nampë ököt. Lëlep pöp kot panëëp, omën muntatë lëlepöröak il yewas. ³² Pël yaëëtak oröakökëër pöpök këra muntat il wesak wap wiak wëën intörö wais ngentia kët kosöptak wëëre ka ëp wi pël yaë.”

³³ Yesu pi watepang ngön nentere nent mëak ngönën ök maima. Pitëm ewat sëpnaat ök maima. ³⁴ Nent war wesak nemaan, watepang pëën maima. Pimtë ruuröaring pëën wëakëër war wesak ök maima.

Kentöök Yesuu ngönte ngaarëk wa
(*Matiu 8:23-27; Luk 8:22-25*)

³⁵ Kët taptak wiap kanök pim ruuröen epël mëëa. “Tiar i kaö olëak ëngk komuntakël sëpa.” ³⁶ Pël maan omën kësang pörek wëën sëp mowesak teëntom piiring wangaöök ilëak yesën wang munt nant ënëm sa. ³⁷ Yesën kent kësang panë möak kaö maat wangaöök ilëak peö ëëpënëak ëa. ³⁸ Pël yaëën Yesu pimënt wangaöökë kasngaël ngan rerekta rangk ka uraan it moilak epël ök mëëa. “Rë yanuulaup, tiar kö sëpenëak yeëp ya ngës naën ma?” ³⁹ Pël maan wal ëak kentöön nga mëak i kaöön epël ök mëëa. “Ni leng ëak wia.” Pël maan kentö leng ëën i kaö wiap sa. ⁴⁰ Pël ëën pitën epël mëëa. “Ar oröpëën kasiin sak yeë? Arim kön wi kosang yewesaut won ma?” ⁴¹ Pël maan pit yaan

sak neneren epël mëëa. “Elei, omën epop tal namp apen? Puuk kentre i kaö maatön nga maan pim ngönte ngaarëk yeöp.”

5

*Yesuuk omën nampökaan urmerarö waö ë mëa
(Matiu 8:28-34; Luk 8:26-39)*

¹ Pit i kaö olëak ëngk komuntakël Kerasa yangerak sê oröa. ² Pël ëak wangaöökään yaaröön omen urmerap pim lupmeri wëäö namp omën yangaöökään sê pi koira. ³ Omën pöp omën yangaöök wë nga yaëen ingre morötë wii yaapötökre seenötök tē yemowiin pangk naën yaaup. ⁴ Omnaröak kët ël epotë ingre morötë wii yaapötök tēere seenötök tē pël ëen wii yaapöt il olëak seenötta tapël il olëak wëen omnarö mor öpënëak yaëen pangk naën yaaup. ⁵ Pi rö kanre këtëk poutë omën yangaöökre rosiratë ka ureim wë ngön ë olëak aimeë pimtök pimtë koröpö kël möeimën utpet ëaup. ⁶ Omën pöpök kamaarek wë Yesuun itenak pöömpö sê rar rë wesirak yaya yamëem ⁷ ngön ëak epël mëëa. “Yesu ni Anutu Ngaarëk Panëepë Ruup. Ni ne tol elnëem? Ne Anutuu ëöetak niamaan. Ni këlangön nangkan.” ⁸ Yesuuk, “Urmerap ni, omnampökaan oröak se,” pël ök mëëa pötaanök. ⁹ Pël ëak Yesuuk pim yapinten pëel maan epël mëëa. “Nem yapinte Selap. Ten selap wë pötaanök.” ¹⁰ Pël mëak ke urak kimang epël mëëa. “Ten yang epër sêp wasënaataan waö elnëengan.” ¹¹ Pël ëen yang pörek tangitak pol narö kësang lupönöök wëa. ¹² Pël ëaan urmerarö pit Yesuun ke urak epël kimang mëëa. “Ni ten wes nimëen polöröa öngpök ilenaan sën.” ¹³ Pël maan Yesuuk kuure mak maan urmerarö pit omën pöpökaan oröak sê polöröak ilëa. Pël ëen polörö pöömpö sê parëaöök oröak sê i kaöök ilëak i nak wel wia. Pol pörö selap 2000.

¹⁴ Pël ëen pol ngarangkörö kas sê kaare yang pörekë omën wëauröen ök më pet ira. Pël ëen omnarö itaampënëak sa. ¹⁵ Pël ëak omnarö pit pöten itaampënëak Yesuu naë sê oröak itaangkën omën urmerarö selap piikaan oröak sa pöp könö koirak poë koröp urak Yesuu naë wel aisëaan itenak kas ëa. ¹⁶ Pël yaëen itenauröak omën urmerarö wakaima pöpë ngönteere polöröa ngönte poutepar ök mëëa. ¹⁷ Pël ëen pit Yesu pitëm yanger sêp wesak sêpënëak ke urak mëëa.

¹⁸ Yesu wangaöök yeilaan omën urmeraröaring wakaima pöp piiring sêpënëak ke urak mëëa. ¹⁹ Pël yaëen Yesuuk ke mourak epël mëëa. “Nim kak sê nimoröaring wë Aköpë nim naë retëng kaö elniak sant yaniwas pipta ngönte ök mam.” ²⁰ Maan omën pöp Tekapolis yangerak ka 10 pötë Yesuuk pim elmëa pöt pout ök maö sa. Pël ëen pit kat wiak yaan sa.

*Yesuuk Sairasë koontupre öng namp ompyaö mowesa
(Matiu 9:18-26; Luk 8:40-56)*

²¹ Pël ëak Yesu pi wangaöök ilëak ëngk komuntakël sê oröak i pisöök ngentiak wëen omën kësang pim naë sê oröak wa top ëa. ²² Pël yaëen ngönën tupta ngarangk namp yapinte Sairas pi Yesu naë sê pim ingrak tok oriak ²³ kosang wesak epël mëëa. “Nem koontup wel wiipënëak yaë. Pötaanök ni wais moresi mor wëen ompyaö sak öp.” ²⁴ Pël maan kat wiak yesën omën kësang pan pim ënëm yesem pi il mowari yesa.

²⁵ Pël yaëen pitëm tekrak öng namp öng yauman ëeim wëen krismaki 12 ëak won saup wëa. ²⁶ Öng pöp rotaaröak ya mëngkën pangk naën om këlangön kat wieim wëa. Pël yeem pim sumat meneimën won sa. Pël ëen yaumante won nasën om ëeim wëa. ²⁷ Öng pöpök Yesuu yaauta ngönte kat wiak omnaröa tekrak wë Yesuu kasngaël sê pim ulpëenëpök mësel elmëa. ²⁸ Pöt, “Ne om pim ulpëenëpök mësel elmëema pöt ompyaö sumaat,” pël wesakök ëa. ²⁹ Pël elmëen tapëtakëer won sëen kat men ëen pim koröpö taë sa. ³⁰ Pël ëen Yesu pim weëre kosangö won yesem yaan kat men ëak omnaröa tekrak kaip tiak, “Talëpök nem ulpëenëpök mësel yaalnë,” mëak pëel mëëa. ³¹ Maan ruuröak epël mëëa. “Omnarö selap wë naröak mök ë yanimëërek, ‘Talëpök neek mësel yaalnë?’ pël angan.” ³² Yemaan Yesu pi pöt talëpök yaalmë pöt ewat sêpënëak omnaröen it nalaan nal elmëa. ³³ Öngöp pi pöt pim koröpöök retëng oröa pöten itenak kas kön wiak reireë urak

Yesuu naë sê pim ingrak tok oriak pim songönte war wesak ök mëëa. ³⁴ Pël maan puuk epël mëëa. “Koontup aë, nimtë kön wi kosang yewesautak ompyaö yesën. Pötaanök ya kë sak sê ompyaö öm.”

³⁵ Öng pöpön pël yamëem wëen omën narö ngarangkëpë kaatakaan sê ngarangkëpön epël mëëa. “Nim koontup wel wiaarek këpök rë yanuulaup koirak waisngan.” ³⁶ Pël yemaan Yesu kat mowieë ngarangkëpön epël ök mëëa. “Kön selap ëënganëp om kön wi kosang newas.” ³⁷ Pël mëak omën muntaröen nga mëak Pitaare Semsre nangap Sonringörö pitëmënt sa. ³⁸ Sê ngönën tupta ngarangkëpë kaatak oröak omën selap pan pit ingre këlél aö ngön kaëp kaö aim wëen itena. ³⁹ Pël ëak kakaati sê omnaröen epël mëëa. “Ar tol ëënak ingre ya ilak aö epël yeë? Koontup wel nawiin om ka ura.” ⁴⁰ Pël yemaan sömre ëlak yeëa. Pël ëën pit koö ë mëën yaaröön ëlre peparring pim ruurö pëen koontupë wieëa pörek ilëa. ⁴¹ Pël ëak koontupë moresi moröak epël mëëa. “Talita kumi.” Pöt tiarim ngöntak, “Koontup, ni wal ëëmëak yeniak,” pël apenaat. ⁴² Maan tapëtakëer koontup wal ëak sak waisö ëa. Koont pöpë krismakiat 12 pël won saup. Pël ëën omnarö itenak yaan utpet sa. ⁴³ Pël yaëen omnaröen ök mepanëak kosang wesak nga mëak koontup kaömp mangkën nëmpënëak mëëa.

6

Nasaret omnarö Yesu kasëng mena (Matiu 13:53-58; Luk 4:16-30)

¹ Yesu pi kaare yang pör sëp wesak pimtë ka songöntakël yesën pim ruurö ënëm sa. ² Sê wëen ngëëngk akunet temanöm sëen ngönën tuptak sê ngönën ök mëëa. Pël ëën omën selap kat wiak yaan sak epël mëëa. “Elei, omën epët tarëkaan orö morëa? Èwat kësang eppel talëpök rë moula? Pël ëak pim retëng kaö yaaö pöt kaö panë maimal yaë. ³ Tiar piin ëwat wë. Pi ka ök yarëaupë ruup. Pim ëlëp Maria. Yokot pim nangarö Semsre Yosep, Saimonre Yutas pörö. Èn koont pim nangaröeta tiarring wë.” Pël mëak piin kaaöre këëpöt elmëa. ⁴ Pël yaëen Yesuuk epël mëëa. “Tektek ngön yaaö namp ka nantëeröak piin ping wesak yema. Pël yaautak pimtë kaare yangerak wëen piiring wëauröak kaö nasën wë wesak piin ping wesak nemaan ë yaë.” ⁵ Kak pörekörö pitëm piin kön wi kosang nemowasën ëautaan ya retëng weëre kosangring nant kësang pitëm naë namëngkën ëa. Om yauman omën kopët nampnamp pim moresi rangk mowiak ompyaö mowesa. ⁶ Pël ëak pitëm piin kön wi kosang nemowasën ëa pötaan yaan sa.

Yesuuk pim ru 12 pörö ya nga wes mëa (Matiu 10:5-15; Luk 9:1-6)

Yesu pi ka muntatë ngönën ök maö seima. ⁷ Pël yeem pim ru 12 pöröen yas maan sëen urmerarö waö ë momëëpënëak weëre kosang menak ngës rëak kom ëak naar naar pël pël ëak wes momëa. ⁸ Pël ëak kan kourakë omnant wak sëpanëak nga mëak sungkörtat pëen wak sëpënëak mëëa. Kaömpre kërre monere pöt wak sëpanëak mëëa. ⁹ Ing körötökëer mëak ulpëënaarta pouwaar mëëpanëak nga mëëa. ¹⁰ Pël mëak epël ök mëëa. “Kak nerek sê oröak ka ilanë piptak pëen wë olëak oröak sën. ¹¹ Kak nerek sê oröön ngöntre kar elniak arim ngönöt kat nawiin yaëen pöt kasëng menak ing porpor elmëak arim ingötëaan yangre ulölöt ka pöök kërë moolëak sëen pitëmtë songönöt kön wiipnaan.” ¹² Pël maan pit sê lup kaip tiipënëak ngönën ök mëëa. ¹³ Pël yeem urmerarö selap waö ë momëëre yauman yaaurö selap tapël i kolapöt wa momëak ompyaö mowasö pël ëa.

Erotök maan Son mëna (Matiu 14:1-12; Luk 3:19-20; 9:7-9)

¹⁴ Yesuu yaauta ngönte aö aö yesem yang omp ak Erot pim naë oröön kat wia. Omën naröak epël mëëa. “Omën pipop Son i yamëaup pi wel wiak wal ëaup yak weëre kosangring ya retëng pipot yamëngk.” ¹⁵ Narëak Yesuun, “Elia,” pël mëëa. Èn naröak, “Pi tektek ngön yaaö ngaan wakaimauröa ök namp.” ¹⁶ Pël yemaan Erot pi kat wiak epël mëëa. “Won, Son nem ngernger ilaup pi tapöpök weletakaan wal ëak wë.” ¹⁷⁻¹⁸ Erot

pi wet reäk pim nanëp Pilipë öngöp, Erotias, wa ëp ëa. Pötaanök Sonök Erotön epël ök mëea. “Ni nim nanëpë öngöp wa ëp ëan pöt yok pangk naën.” Pël maan Erotök Sonë nga mëea pötaan pi wali wak wii tëa. ¹⁹ Erotias Sonë piin nga mëeautaan ya sangën kön wiak mëmpënëak kan ap wesak sëp wesa. ²⁰ Erot pi pöt Sonön kön wiin omën wotpilre ompyaup pël weseë piin kasinkasin ëak mait elmëa. Pël yaëen yak Erotias pi namëngkën ëa. Pël yaëen Erot pi Sonë ngönöt kat wiak ëngk ma e wesak kön selap ëa. Pël yeemak kat wiipnaataanta kent ëa.

²¹ Wë ënëmak Erot pim wila akunet temanöm sëen pim ngarangköröere nga omën wotöököröere Kalili yangerakaan omën kaöarö wa top elmëak këere kaömp mena. Pël yaëen Erotiasë Son mëmpna kanö oröa. ²² Pit wa top ëak wëen Erotias pim koontup pitëm ëöetak së tan yaura. Pël yaëen Erotre piiring wëaurö itenak kent kön wia. Pël ëak Erotök koontupön epël mëea. “Ni omën nenten kent ëen aan pöt nimpaat. ²³ Pël mëak Aköpë ëöetak kosang wesak epël mëea. “Omën pasutön aan pöt nimpaat. Ën nem yangereta kom ëak kaö ner nimpëak aan pöt pangk nimpaat.” ²⁴ Pël maan koontup së ëlëpön epël mëak pëël mëea. “Ne omën oröpötön mam?” Maan ëlëpök mëea. “Son i yamëaup pim kepönöön ma.” ²⁵ Pël maan koontup pi pöömpö omp aköpë naë së epël mëea. “Ni Son i yamëaup pim kepönö peene tapëtakëer söwarweri wiak nampëak kent yaë.” ²⁶ Pël maan omp aköp pi ya utpet kön wia. Pël ëaap kaöapre omën piiring wëauröa ëöetak ngön kosang wesak ök mëea pötaan kuure mak mëea. ²⁷ Pël ëak teënt nga omën namp Sonë kepönö wak waisëpënëak mëea. Pël ëen pi wii kaatak së Son ngernger ilak ²⁸ kepönö söwarweri wiak wak së koontup mangkën wak së pim ëlëp mena. ²⁹ Pël ëen Sonë ruurö kat wiak së sokur wak së yang kel weera.

Yesuuk omën 5000 pörö kaömp mena

(Matiu 14:13-21; Luk 9:10-17; Son 6:1-13)

³⁰ Yesuu ngön yaaö omnarö ya nga ë im olëak kaalak së pim naë wa top ëak pitëm ya mëmpöore ngönën ök maö imautë ngönöt ök mëea. ³¹ Pël ë pet irën omën selap yesën yewaisën yaëen kë sëere kaömp në ëëpna mopö won yaëen ruuröen epël mëea. “Tiarimënt omën wonrek së kë sëpa.” ³² Pël mëak pitëmënt wangaöök ilëak yang omën wonrekël sa.

³³ Pël yaëen omën selap pitëmtok itenak ewat sak ka poutëaan i kaö pouuk kan pöömpö së wet reäk oröa. ³⁴ Pël ëen Yesu pi wangaöökaan oröak omën selap pan wëen itenak sëpsëp pep wonöröa ök wakaima pötaan yaköm kön wiak ngës reäk ngönën ngönöt selap ök mëea. ³⁵ Pël yaëen könöp wali yesën itenak ruuröak Yesuu naë së epël mëea. “Tiar yang omën wonrek wëen könöp wali yesrek ³⁶ ni omnarö wes mëen ka wia pötë së kaömp sum ëak nëmp.” ³⁷ Maan Yesuuk epël mëea. “Arök nant meneë.” Pël maan ruuröak mëea. “Ten së 200 kina pötak kaömp sum ëak wais mampunëak yaan ma?” ³⁸ Maan epël mëea. “Arim naë kaömp tolël ëak wiaarek së iteneë.” Maan pit së itenak, “Kaömp mor nas, ën i kaö imën kopët naar pël ëak wia,” pël mëea. ³⁹ Pël ëen omnaröen nönö mö mëak rek mëak wel aisapënëak mëea. ⁴⁰ Pël maan pit rek nemor 100, nemor 50 pël pël ëak wel aisëa. ⁴¹ Pël ëen Yesu pi kaömp mor nas pötring i kaö imënaar wak kutömweriil iteneë Anutuun yowe mëak pelak omnarö kom ë mampënëak ruurö mena. Pël ëak i kaö imën pöarta tapël kom ë mampënëak mena. ⁴² Pël ëen pit pourö nak kep wesak ⁴³ kaut olaan wak kër 12 pötë waulön peö ëa. ⁴⁴ Omën kaömp na pörö selap pan, ompörö 5000.

Yesu i kaöökë roro sa

(Matiu 14:22-23; Son 6:15-21)

⁴⁵ Kaömp na pet irën tapëtakëer Yesuuk pim ruurö wes mëen wangaöök ilëak ëngk komuntak Pesaita kakël wet reäk yesën pimënt omnarö wes mëa. ⁴⁶ Pël ëen yesën pimënt Anutuun ök mapënëak rosiraöök isa. ⁴⁷ Pël ëen koö yoolaan wangaö i kaö luptak yesën pimënt wëa. ⁴⁸ Pël ëak pi itaangkën kentö sëpnaalaan yamöön pit weë ngentiak poprak yaëen ëlpam walëpënëak yaëen kaöökë roro së pitëm naë oröak il mowasëpënëak ëa. ⁴⁹ Pël yaëen pit itenak kas kësang ëak, “Elei, waötöp ëngk yewais,” pël mëak merëk ëa.

⁵⁰ Pit pourö itenak kas kësang eën pël äa. Pël yaëen teënt epël mëä. “Nemtok yewaiserek kas eëngan.” ⁵¹ Pël mëak pitëm naë wangaöök ilaan kentö leng äa. Pël eën pit yaan sak ngön won sak wëa. ⁵² Pöt kaömp mena pöta songönte ëngk ma e wesa pötaan pitëm lupöt om il wariak wëa.

Yesu pi Kenesaret yangerak omnarö ompyaö mowesa
(*Matiu 14:34-36*)

⁵³ I kaö olëak Kenesaret yangerak së oröak wangaö leng ë ulmëa. ⁵⁴ Pël eën wangaöökkaan yaaröön tapëtakëer omnarö Yesuun itenak ⁵⁵ kaatë pöömpö së yaumanörö urötring wak Yesuu wëautëel kat wiak pötëel seima. ⁵⁶ Pël eën ka kaöre kot Yesuu yesautë yauman omnarö wak së ka tomök mowiin pim ulpëen kautak pëen mësël ëak ompyaö sëpënëak këk mëä. Pël maan omën pël äa pörö ompyaö sa.

7

Yuta omnaröa ëaröa yaautë ngönte
(*Matiu 15:1-9*)

¹ Parisi ngönën omën naröere ngön kosangötë ngarangk narö Yerusalem kakaan Yesuu naë së wa rongan äa. ² Pël yeem pim ruuröakaan narö kaömp nëmpënëak ngön kosangta wieëaul mor i nairën kewilring kaömp yenën itena. ³ Parisiire Yuta omën pourö kaömp nëmpënëak pöt pitëm ëaröa ngön kosangta wieëaul mor iirakök yenaurö. ⁴ Pötaanök sum yaaurekaan pitëm kaatë së oröak mor i nairën kaömp nanëmpan. Pöt pëen won kapre kelönre omnant pout iirak pitëm ëaröa ngön kosangta wieëaul yaaurö. ⁵ Pötaanök Parisiire ngön kosangötë ngarangkörö pit Yesuun epël mëä. “Nim ruurö pit tol eënak tenim kaöaröa ngön kosangöt ilak pitëm moröt i nairën omnant wak yen?” ⁶ Maan epël mëä, “Kaar omnarö äë. Tektek ngön yaaö omën Aisaia pim ngaanëer arimëen ngön äa pöt kë yaarö. Pöt epël.

‘Omën eporö pitëm këmötök neen yaya yanëem pitëm lupötök këëpöt yaalnëaurö.

⁷ Pitëm ngönöt nem ngön këëta urtak wiak nener rë yemoulaurö.

Pël yeem neen yaya yenëaan itaangkën mos ë yaë.’

⁸ Ar Anutuu ngön kosangöt moolëak arimtë ngönöt kosang wesak wak wëaurö.”

⁹ Pël mëak epël mëä. “Arim ëaröa ngön kosangöt ulöl wesak aö imeë Anutuu ngön kosangöt utpet wesak komun yauraurö. ¹⁰ Mosesök kosang wesak epël äa. ‘Nim ëlre pepaarë ngön ngar wak ompyaö elmë.’ Èn nenteta epël. ‘Omën namp pim ëlëpön ma pepapön utpet wesak mapna pöp mën wel wiip.’ ¹¹ Mosesök pël yaatak ar ngön epël yaaurö. ‘Namp pim ëlre pepaar omën nenten ap yewasën omën pim piarip kaamök elmëëpna pöt pim naë wiaan pöten, “Ne omën epët Anutuun yaö ëaup,” yemaan’ ¹² arök pim ëlre pepaarë ikanöök wë kaamök elmëëpna pöt il yemowariaurö. ¹³ Ar pël yeem arim ëaröa ngön kosangötë ënëm yeë pötak Anutuu ngönte ke ur yoolak. Pël yeem omën utpet munt nantta yaaurö.”

Yenautök omnaröa lupöt utpet newaspan
(*Matiu 15:10-20*)

¹⁴ Yesu pi pël mëak kaalak omnaröen ngön maan sëen epël ök mëä. “Ar pourö nem ngön ök niama epët kat wiak kön wi sokoleë. ¹⁵ Omën nëen yaatak yes pipötök lupmer utpet newasën yaë. Lupmeriaan yaarö pötök lupmer utpet yewas. ¹⁶ [Katringëpök ngön epët kat wiip.]”

¹⁷ Pël mëak omnarö wëen kaata kakaati yesën ruuröak watepang ngön pötaan pël mëä. ¹⁸ Pëel maan Yesuuk epël mëä. “E, arta om köpël wëan ma? Omën nëen yaatak yes pipötök tol ëak lupmer utpet niwasëpën? ¹⁹ Pipot lupmeri nasën, yaatak sëen ya yaar pöten ar köpël ma?” Yesu pim ngön pöt, yenautök utpet naniwaspan pël mëä. ²⁰ Pël mëak yal menak epël mëä. “Lupmeriilaan omnant apër yaarö pötök utpet yaniwas.

²¹ Omën lupmeriaan yaarö pöt epot. Kön utpet, öngre omp nga yaaö, këkain, omën

yamängka, öngre omp wëwëet kom yaaö, ²² war, omën utpet panëët, morök, omën kewilringöt, keimön, omnaröen utpet wesak yaaut, iep inging, irikor. ²³ Omën utpet pipotök omën lupmeriilaan apër oröak lupmer utpet yaniwas.”

*Pinisia köpël öng namp Yesuun kön wi kosang wesa
(Matiu 15:21-28)*

²⁴ Yesu kaare yang pör söp wesak Taia kak naë së oröak ka nenta kakaati ilëak omnarö pim wëaut kat wiipanëak ëlëöp wëap tol ëak ëlëöp öpën? ²⁵ Tapëtakëer öng namp pim wëaut kat wia. Öng pöp pim koontup lupmeri urmerap wëaup yak Yesuu naë së pim ingrak tok oria. ²⁶ Öng pöp pi maim Siria yangerak Pinisia yangerakaanëp. Pöpök pim koontupökaan urmerap waö ë mëepënëak ke urak mëea. ²⁷ Pël ëën Yesuuk epël mëea. “Rungaarö kaömp nak kep ëepënëak ëaut. Pötaanök rungaaröa kaömpöt wa ëp ëak kentörö nemangkën ë yaë pöl ni maimap kaamök naalniingan.” ²⁸ Pël maan öngöpök kangiir epël mëea. “Aköp yaap yaan. Pël ëaap kentörö rungaarö kaömp yenën ikanöök wë lupöt ti ngentiin na yaë pöl ni kaamök elnë.” ²⁹ Pël maan Yesuuk epël mëea. “Ni pil yaan nim koontupökaan waö ë yamëerek së.” ³⁰ Pël maan öngöp kaatak së itaangkën pim koontup urmerap piikaan oröak sëen ompyaö ka uraan itena.

Yesu pi omën ngön won katun namp ompyaö mowesa

³¹ Yesu pi Taia kakaan kaip tiak Saiton kak il wesak Kalili i kaöökë naë Tekapolis yangerak ka 10 ëak wieëa pörek së oröa. ³² Pël ëën omën ngön won katun namp pim naë mësak së mores rangk mowiipënëak ök mëea. ³³ Pël ëën omën pöp omnaröa naëaan mop nentakël mësak së ulmëak pim mor wotö kat kanöök mowiak waasöp ngësak yangapöök wa momëak ³⁴ kutömweriil iteneë ëm mëak omnampön epël mëea, “Epata.” Tiarim ngöntak, “Kat kan të.” ³⁵ Maan katëep kan tëen yangapöota kaip tiin ngön yaap ëa. ³⁶ Pël yaëen Yesu pi pöta ngönte kaö wesak apanëak nga mëea. Pi kosang wesak yemaan pit ke ur moolëak aö sëen kaö sa. ³⁷ Pit yaan panë sak epël mëea. “Omnant pout ompyaö wes pet yair. Katunörö kat nga mowasöore ngön wonörö ngön nga mowasö pël yaë.”

8

*Yesuuk omën 4000 pörö kaömp mena
(Matiu 15:32-39)*

¹ Akun pötak omën kaö pan pim naë wa top ëak wë këen wëen ruuröen ngön mëak epël mëea. ² “Ne omën kësang eporöen yaköm kön yawi. Pit neering wë kaömp nanën wëen kët nentepar nent ëak yes. ³ Pit këen wes mëen pöt kan kourak yesem utpet ëëpnaat. Narö yang waliitëaan waisaurö.” ⁴ Pël maan ruuröak epël mëea. “Pultak wëep kaömpöt tarëkaan koirak omën selap eporö mangkën pangk ëëpën?” ⁵ Pël maan Yesuuk, “Arim naë kaömp tolël ëak wia?” pël maan, “Kaömp 7,” pël mëea. ⁶ Pël maan omnarö wel aisapën mëak kaömp 7 pöt wak Anutuun yowe mëak pelak ruurö mangkën omnarö mena. ⁷ Pël ëak i kaö imën kopët naar wieëa pöaar tapël wak yowe mëak omnarö mampënëak mëea. ⁸ Pël ëën omën pourö nak kep wesak kaut olaan wak kër 7 pötë waulön peö ëa. ⁹ Omën kaömp na pörö selap pan, 4000. Nëen wes mëen kaalak yesën ¹⁰ tapëtakëer ruuröaring wangaöök ilëak Talmanuta yangerak së oröa.

*Parisi omnaröak retëngtaan mëea
(Matiu 16:1-4; Luk 12:54-56)*

¹¹ Pörek wëen Parisi omnarö Yesuu naë së oröak kutömweri retëng nent oröön itaampënëak morök elmëak këkre tö mëak piiring ngön nga ela. ¹² Pël ëën pi ya këlangönring ëm mëak epël mëea. “Omën peene akun eptak wë eporö ar tol ëënak ya retëngët ëëmëak yak? Ne yaap niamaan kat wieë. Ne utpet ke piloro arimëen ya retëng nent naalniingan.” ¹³ Pël mëak söp wesak wangaöök ilëak ëngk komuntakël sa.

*Parisiire Erotë omnaröa yisötë ngönte
(Matiu 16:5-12)*

¹⁴ Yesem ruurö kaömpöt kat kol wiak sa. Pël een om kopët nent wangaöök wieëa. ¹⁵ Pël ean Yesuuk pitën pepanöm mëak epël mëëa. “Ar Parisiire Erotë omnaröa yisötön ngarangk këëkë een.” ¹⁶ Pël maan pitëmënt neneren epël mëëa. “Tiar kaömp peretöt wak newaisën äautaan epël yenia.” ¹⁷ Pitëmënt pël yaan kat men ëak epël mëëa. “Kaömp peretöt kat kol wiak waisan pöten tol een neneren yemak? Ar songönten ewat nasën ma? Ar kön tektek nasën wë ma? ¹⁸ Ar iteneëak omnant këëkë itnaangkën eëre katöt wëak ngönöt këëkë kat nawiin yeë ma? Nem omnant yeë pöten kat kolak wë ma? ¹⁹ Ne kaömp 5 pöt kom ëak omën 5000 pörö mangkën nëen kaut om wiaan wak kër tol ëak waulön peö ëa?” Pëël maan, “12,” mëëa. ²⁰ Ën kaömp 7 ëak kom ëak omën 4000 pörö mangkën nëen kaut om wiaan kër tol ëak waulön peö ëa?” Pëël maan, “7,” mëëa. ²¹ Pël maan epël mëëa. “Pöten ar om kön tektek nasën wë ma?”

Yesuuk Pesaita kak omën it il tēja namp ompyaö mowesa

²² Yesure ruurö Pesaita kak së oröak wëen omën naröak omën it il tēja namp Yesuu naë wak së mësël elmëepënëak ke urak mëëa. ²³ Pël een omën it il tējaupë moresi wak kaöökë wilëngkëel së ulmëak itöörarë waasöp mongësak mores kepönöök mowiak pëël mëëa. “Omnantön ityaangkën ma?” ²⁴ Maan it il tējaupök it ngaulak epël mëëa, “Ne omnaröen itaangkën këraatë ökörö sak waisak yaë.” ²⁵ Pël maan Yesuuk pim mores itöörarë mowiin ompyaö sa. Ompyaö sak itöörar nga ngëna. Pël ëak omnant kamaarekre naë wieëa poutön këëkë pan itena. ²⁶ Pël een Yesuuk, “Ka epöök ilangan,” pël mëak pim kaatakë wes mëen sa.

Pitaak Yesuu songönte war wes mëëa

(Matiu 16:13-20; Luk 9:18-21)

²⁷ Yesu pi pim ruurö koirak Sisaria Pilipai kakë naë ka kot wieëa pötëel sa. Kamtaöök yesem Yesuuk epël mëak pëël mëëa. “Omnarö neen talëp aim?” ²⁸ Pël maan epël mëëa. “Naröak niin, ‘Son i yamëaup,’ pël yaan naröak, ‘Elia,’ naröak ‘Tektek ngön yaaö namp wes,’ pël aim.” ²⁹ Pël maan epël mëëa. “Ën arimtok pöt neen talëp aim?” Pël maan Pitaak epël mëëa. “Ni Kristo, Anutuuk Yaö Niiaup.” ³⁰ Pël maan omnaröen pim songönte ök mapanëak nga mëëa.

Yesuuk pimtë wel wiipna ngönte war wes mëëa

(Matiu 16:21-28; Luk 9:22-27)

³¹ Akun pötak Yesuuk ngës rëak war wesak epël mëëa. “Omën Këep ne wë ënëmak këlangön kësang kat newiire ngarangkëe kiri ar yaaö kaöaröere ngön kosangöte ngarangkörö pit kasëng nemenak nemëngkën wel wiak kët nentepar nent yangaöök wieë wal eëmaap.” ³² Ngön pöt war wesak ök mëëa. Pël een Pitaak pëentak koirak së ngës rëak nga mëëa. ³³ Pël een kaip ti ruuröa ngësël iteneë Pitaan nga mëak epël mëëa. “Seten, ni sëp newesak së kan newariingan. Nim yaan pipët Anutuu ngönte won, omën ngönte.”

³⁴ Yesu pi omën selap pörek wëauröere pim ruurö wa top ë ulmëak epël ök mëëa. “Omën namp pi nem ënëm elnëepënëak pöt pimtë könöökë kentöt këepöt weseë, ‘Ne Yesu pimëen wel wiima pöt pangk eëmaap,’ pël wesak pim këra yetapër waalak nem ënëm elnëep. ³⁵ Namp pim wëwëet keimön ëak öpna pöt pim wëwëet kö sëpnaat. Ën namp nemëenre nem ngön ompyautaan yak wëwëet këepöt wasëpna pöt pim wëwëet orö morëepnaat. ³⁶ Ën namp yangerakë omnant pout kent ëak weim wëen pötök pim wëwë ompyaut utpet mowasën won sëen omën pötök tolëel kaamök elmëepën? Pël naëpan. ³⁷ Ma namp pim wëwë ompyaut kaalak öpënëak pöt öröpöt kangiir mampën? ³⁸ Namp pi omën utpet ëak Anutuun kön wi kosang newasën yaaö eporöa tektrak wë nemëntre nem ngönëntaan kön wiin öö eëpna pöp pi Omën Këep nook nem Pepapë ewaö nem rangk wiaan nem ensel ngëngkörö koirak wais oröak piin kaaö elmëëmaap.

9

¹ Ne yaap pan niamaan. E taua eporö arëkaan narö wel nawin wëen Anutuu wa ngaöök nimëëpna pöt weëre kosangring yaaröön itaampun sa.”

*Yesu pi möönre koröp maim wa
(Matiu 17:1-13; Luk 9:28-36)*

² Kët 6 ëäk won sëen Yesu pi Pitaare Semsre pim nangap Son pörö koirak rosir wali naöök së pitëmënt wakaima. Pël ëäk pi pitëm ëöetak möönre koröp maim wa. ³ Ulpëënp këlam panë tëen ëwa elmëa. Pöt yang omnaröa naënganëël ëa. ⁴ Pël ëën pit itaangkën Eliaare Moses piarip oröak Yesuring ngönaak yeem wëa. ⁵ Pël yaëen Pita pi köpël yak Yesuun köntak epël mëëa. “Kaöap, ten eprek wëen ompyaö yaë. Pötaan ka kot nentepar nent ëäk ök renaan, nent nimëën, nent Mosesëen, nent Eliaëen ëäk.” ⁶ Ruurö pit yaan sak reireë yaurem Pita pi köntak pël mëëa. ⁷ Pël yaëen tapët pöt uröam këlam ëwa nempel irë kaka elmëen Anutuuk uröamta öngpökaan epël mëëa. “Epop nem Ruup. Ar pim ngönte kat wiin.” ⁸ Pël maan pit it nalaan nal ëäk itena pöt Yesu pimënt wëa.

⁹ Pit rosiraöökään yeirëem Yesuuk pitën pepanöm epël mëëa. “Arim omën it köpëlöt ityaangk pöten omnaröen peene ök mangan. Ënëmak Omën Këëp ne weletakaan wal ëënak omnaröen ök man.” ¹⁰ Maan ruurö pit ngön pöt yak wesak wë pitëmënt neneren epël mëëa. “Weletakaan wal ëëpna pöt tol nent?” ¹¹ Pël mëak Yesuun epël mëak pëël mëëa. “Elia wet rëak waisëpnaap ngön kosangötë ngarangkörö pit tol ëënak pël aim?” ¹² Pëël maan epël ök mëëa. “Yaap, Elia pi wet rëak oröak Anutuu Yaö Neeaup nemëen omnant kopëta wasëpënëak ëaut. Pötaanök ‘Omën Këëpön utpet wesak mëak këlangön kat mowiiipnaat,’ ngönëntak pël retëng ëa pöta songönte tol nent? ¹³ Eliaan pöt epël ök yeniak. Pi yok oröak wëen omnaröak pitëm kentöök utpet mowasëpënëak ngönëntak ëa pöl elmëaup.”

*Yesuuk yokot nampökaan urmerap waö ë momëa
(Matiu 17:14-21; Luk 9:37-43)*

¹⁴ Pit rosiraöökään ru muntaröa naë së itaangkën omën selap pitëm naë oröak wëen ngön kosangötë ngarangk narö pitring ngön nga yaalem wëa. ¹⁵ Pël yaëen omën pörö Yesuun itenak yaan sak tapëtakëër së koirak yoöre ërëp mëëa. ¹⁶ Pël ëën pi epël mëak pëël mëëa. “Ar tol ëënak ngön nga yaal?” ¹⁷ Maan omën pöröakaan nampök oröak epël mëëa. “Rë yanuulaup, urmer ngön won sa nampök nem yokotup utpet yemowasënak wak yewais. ¹⁸ Yokot epop urmerapök kët ël epotë mök ë moolaan ngentiak këmtakaan kepop yaaröem këët nampnamp mënak ingre mor kosang sak wiaakë yaë. Pël yaëen nim ruuröa naë wak wais waö ëëpënëak ök maan pit ök ëën pangk naën yaë.” ¹⁹ Maan Yesuuk epël ök mëëa. “O omën kön wi kosang yewesaut wonörö, aë. Ar neen kön wi kosang nenewasën yeem kön wiin akun tolëël aring wë arim könömöt weim öm? Yokotup nem naë wak waisë.” ²⁰ Pël maan yokotup wak yesën urmerap Yesuun itenak tapëtakëër yokotup mök ë yangerak moolaan rikrik yaurem wieë kepop yangësa. ²¹ Pël yaëen Yesuuk pepapön epël mëak pëël mëëa. “Epët akun taltak orö morëa?” Maan pepapök epël ök mëëa. “Kotuukëër. ²² Urmer epop yokotup utpet wasëpënëak esuwasëim imeri wa yemoolëaup. Ni pöta weëre kosang wiaan pöt tenipön yaköm kön niwiak kaamök elni.” ²³ Maan Yesuuk epël mëëa. “Weëre kosangtaan yaan. Pötaan niamaan kat wi. Namp pi kön wi kosang yewesautaring öpna pöp omnant pout yok pangk ëëpnaap.” ²⁴ Pël maan tapëtakëër rungaapë pepapök ngön ë olëak epël mëëa. “Ne kot nent kön wi kosang yaniwas. Nimtok nem kön wi kosang yewesaut wiapre kor epët kosang newas.” ²⁵ Pël yemaan Yesuuk omën selap pim naë së yaaröön urmerapön nga mëak epël mëëa. “Ngön won katun epop, ngön kosang yeniak. Ni oröak kama së kaalak waisngan.” ²⁶ Pël maan urmerap ngön kaëpëër oröak sëpënëak yokotup wa moolaan ngentiak wel ök wiak wieëa. Pël ëaan omnarö itenak, “Wel wia,” pël mëëa. ²⁷ Pël yemaan Yesuuk yokotup moresi moröak wal ë tau moulmëa. ²⁸ Pël ëäk kaata kakaati yeilaan pim ruurö pëëntak së epël

mëak pëel mëä. “Ten tol ëak waö elmëenëak poprak ëan?” ²⁹ Maan epël ök mëä. “Urmer ke pipëlörö omën nentak won, kimang ngöntak waö ë momëët.”

Yesuuk pim wel wiipna ngönte ök maan akun nentepar ëa
(*Matiu 17:22-23; Luk 9:43-45*)

³⁰ Pit yang pör sëp wesak Kalili yangerak së oröak sa. Pöt omnarö piin kat wiipanëak ëlëep sa. ³¹ Yesem ruuröen epël mëak rë moula. “Omnaröak Omën Këep ne ngaaröa moresi neulëen pit nemëngkën ket nentepar nent won sëen kaalak weletakaan wal ëëmaap.” ³² Pël maan pit ngön pöt kat wiak ëngk ma e ëen pëel mapënëak ëak kas ëen sëp wesa.

Wotöök wëauta ngönte
(*Matiu 18:1-5; Luk 9:46-48*)

³³ Pël ëen yesem Kapaneam kak së oröa. Pël ëak kakaati së ruuröen pëel mëä. “Ar kamtaöök oröp morëenök neneren mëëaurö?” ³⁴ Pël maan pit om ngön won sak wëa. Pöt pit kamtaöök yesem, “Talëpök wotöök wë,” pël mëak neneren maö seima pötaanök. ³⁵ Pël ëen wel aisëak ruurö wa top elmëak epël ök mëä. “Namp pi wotöök öpënëak pöt muntaröa kasngaël wë inëen elmëep.” ³⁶ Pël mëak runga kot namp wak pitëm tekarak tau moulmëak moresök kaamök elmëë epël mëä. ³⁷ “Omën nemëen yak runga kot ke epëlëp sant elmëepna pipop ne sant elnëepnaap. Neen sant elnëepa pöpök nemënt won, nem wes nemëaupönta sant elmëepnaap.”

Utpetatëen këkre tö yaauta ngönte
(*Luk 9:49-50; Matiu 18:6-9; Luk 17:1-2*)

³⁸ Sonök Yesuun epël mëä. “Rë yanuulaup, ten itaangkën omën namp nim yapintak urmerarö waö ë yamëen itenaut. Pël ëaupök omën pöp tiarim ënem naën yaë. Pötaanök tenök pël ëëpanëak kan mowariaut.” ³⁹ Maan Yesuuk epël mëä. “Kan mowariingan. Namp nem yapintak retëng ke pipëlöt yaaupök tol ëak kengkën sak neen utpet wesak apën? ⁴⁰ Tiarim yaat komun naurön ëëpnaapök tiarim karip kaamök yaalniaup pël sak öpnaap. ⁴¹ Ne yaap niamaan. Nampök ar Kristoë omnarö pël wesak i pëente nimpna pöt kangit won naëpan.

⁴² “Namp pi kot ke epëlöröakaan namp neen kön wi kosang yewesaut sëp wasëpënëak yaëen pöt pël ëëpanëen naröak wet rëak kël kësangö pim mesetak öngö moutak i kaöök moolaan i nak wel wiipna pöt pangk ëëpnaat. Pöt omën pöpök maan kot ke epëlöröa namp pim kön wi kosang yewesaut sëp wasën pöt kangiiir utpet kaö panëët pim naë orööpnaat. ⁴³ Pël ëak nim moresök utpet nent koirën pöt il olam. Mor kopëtasring wëwë kosangtak ömë pöt ompyaö. Pouwesiarring wëen Anutuuk parëaöök es kosangwesi niolaan pangk naën ëëpnaat. ⁴⁴ [Parëaöökë ngëëpörö wel nawiiipanëerö. Esuwesta nariinwes.] ⁴⁵ Ma nim ingesök utpet nent koirën pöt il olam. Ing kopëtasring wëwë kosangtak ömë pöt ompyaö. Pouwesiarring wëen Anutuuk es parëaöök niolaan pangk naën ëëpnaat. ⁴⁶ [Parëaöökë ngëëpörö wel nawiiipanëerö. Esuwesta nariinwes.] ⁴⁷ Ën omën nim itöök itaampëetak weru nuulaan utpet ëëmëak yeem pöt it pö ur olam. It kopët naööring Anutuu wa ngaöök yanimë pötak ömë pöt ompyaö. Pourarring wëen Anutuuk es parëaöök wa niolaan pangk naën ëëpnaat. ⁴⁸ Parëaöökë ngëëpörö wel nawiiipanëerö. Esuwesta nariinwes. ⁴⁹ Tomunat yenautë yoola pöl esuwesök omën pouröa rangk olapnaat. ⁵⁰ Tomun pöt ompyaut. Pël ëautak pim misëngö won sak wiaan tol ëak kaalak misëng wasën pangk ëëpën? Ar tomuneta ök sak wë neneraan mayaap ëeim ön.”

Öng wes yamëauta ngönte
(*Matiu 19:1-12; Luk 16:18*)

¹ Yesu pi pörekaan Yutia yangererere Yotan ängk komuntakël sê oröa. Pël äak pörek wëen omën selap pan kaalak pim naë sê oröa. Pël ëen pim yaaö pöl kaalak ngönën ök mäak rë moula.

² Pël yaëen Parisi naröak sê morök elmëak pëel mëea. “Omën namp pim öngöp wes mëen pangk ëëpën ma?” ³ Maan Yesuuk epël mëea. “Moses pi pöta ngönte tolëel niia?” ⁴ Pël maan pit epël mëea. “Namp wes mëëpënëak pöt pep kosangwer menak wes mëëpnaat. Moses pi pötaan kuure mak niiaut.” ⁵ Maan Yesuuk epël mëea. “Moses pi arimtë lup kosang yaautaan yak ngön kosang pipët retëng ë nina. ⁶ Pël ëaap songöntak Anutuuk omën ket ëëpënëak öngre omp pouwaar ket ë ulmëa. ⁷ Pël ëa pötaanök omp namp pim ëlre pepaar sêp wesak öngöpë naë rë olaan ⁸ piarip möönre koröp kopët naö pël sak wë. Ngönte pël wia pötaanök piarip pouwaar won, kopëtap pël sak wë. ⁹ Anutuuk erën ë ulmëa pötaanök omnaröak pangk kom naëngan.”

¹⁰ Pël mäak kakaati sê wë ruuröak Yesuun taptent pëel maan ¹¹ songönte epël ök mëea. “Omp namp pim öngöp wes mäak muntap öpna pöp pi öngre omp wëwëet kom äak saun koirëpnaap. ¹² Ën öng namp pim ompöp sêp wesak muntap koirëpnaap pi tapël öngre omp wëwëet kom äak saun koirëpnaap.”

Yesu pi rungaarö welaköt elmëa

(Matiu 19:13-15; Luk 18:15-17)

¹³ Omnarö pitëm rungaarö Yesuuk pim mores pitëm rangk mowiak welaköt elmëëpënëak wak yesën pim ruuröak pitën nga mëea. ¹⁴ Pël yaëen pi itenak kön wiin utpet sëen ya këlangön kön wiak epël mëea. “Nga mangan. Wes mëen naë waisëp. Ke pilorö Anutuuk wa ngaöök momëëpënëak yaö yema pötaanök. ¹⁵ Ne yaap niamaan. Namp pi runga kot eporöa Anutuun kön wi kosang yewesa pöl naën ëëpna pöt Anutuun wa ngaöök yamëautak yok pangk neilaan ëëpnaat.” ¹⁶ Pël mäak pit moröëë pim mores pitëm rangk mowiak welaköt elmëa.

Omën omnant kësang wieëaupë ngönte

(Matiu 19:16-30; Luk 18:18-30)

¹⁷ Yesu pi pörek sêp wesak sêpënëak yaëen omën namp pöömpö sê pim naë oröak ingrak tok oriak epël mäak pëel mëea. “Tenim rë yanuula ompyaup, ne tol äak wëwë kosangta yaö sum?” ¹⁸ Maan Yesuuk epël mëea? “Tol ëënak neen, “Ompyaup,” pël yenëaan? Anutu kopëtapökëer ompyaup. ¹⁹ Ni ngön kosangöt epël kat yawiaup. Ni omën mëngkanok. Öngre omp wëwëet kom ëënganok. Ni këkain ëënganok. Ni omën muntaröen kaar manganok. Ni muntarö morök elmëak pitëm omnant wa ëp ëënganok. Ni nim ëlre pepaarë ngön ngar öm.” ²⁰ Pël maan omnamp pi mëea. “Rë yanuulaup, pipot pout nem kotuukaan ë waiseimaut.” ²¹ Pël maan Yesu pi pöpön iteneë piin kent ëen epël ök mëea. “Kopët nent wia pöt ëëm. Ni sê nim omnant menak sumat wak omën omnant wonörö këëpöt wes man. Pël ëen kutömweri omnant kosangöt orö nirëëpnaan. Pël äak wais nem ënëm elnë.” ²² Pël maan omnamp pi urömere kaar es kësang wieëaup yak këëpöt sak ya utpetaring sa.

²³ Yesën Yesu kaip ti ruuröen iteneë epël ök mëea. “Omën monere uröm kaö wieëaurö Anutuu wa ngaöök yamë pötak ilapënëak pomp ë yaë.” ²⁴ Pël maan ruurö pit ngön pöt kat wiak yaan sak yaëen kaalak rangk epël mëea. “Nem ruurö, Anutuu wa ngaöök yanimë pötak yeila pöt omën könöm panëët. ²⁵ Pol kamel namp yok pangk wap poë koröp korir yamë pöökë kanöök ilapna pöt kengkën. Ën omën monere uröm kësang wieëauröak Anutuu wa ngaöök yamë pötak ilapna pöt könöm panëët.” ²⁶ Pël maan ruurö pit kat wiak yaan panë sak epël mëea. “Omën ke pilorö Anutuu wa ngaöök yamëautak neilaan ëëpna pöt omën tolëëlëpök wëwë kosangtak öpën?” ²⁷ Maan ruuröen it kos ëë epël mëea. “Omnaröak pangk naëngan. Pël ëënëëtak Anutu ke nentere nent yaaupök omën ke pilötë kanöt koirëpnaataan poprak naëpan.” ²⁸ Pita pi ngön pöt kat wiak Yesuun epël mëea. “Kat wi. Ten omnant pout sêp wesak nim ënëm elniaut.” ²⁹ Maan Yesuuk epël mëea. “Ne yaap niamaan. Namp pi kaare yang, sasre nan, ëlre pep, koröngre ru, ëmre ya

pöt nemëenre nem ngön ompyautaan yak sêp wasêpna pöp³⁰ pi omën kangut kêsang pan öpnaap. E yangerak wê kaare yang, sasre nan, êlre pep, koröngre ru, êmre ya omën pipot kööre tokê rangk orö morëëpnaat. Pël êak wê ênëmak akun kaöaöök wêwê kosangët öpnaap.³¹ Pël êak pöt wetëeröakaan selap ênëm rapnaat. Ên ênëmaröakaan selap wetë rapnaat.”

Yesuuk pim wel wiipna ngönte ök maan akun nentepar nent ëa
(*Matiu 20:17-19; Luk 18:31-34*)

³² Pël mëak kan yesem Yesuuk wet rëak Yerusalemë kanöököl yesën sa. Pël yeem pöl ko wesak yesën pit yaan sa. Pël êak ênëm imaurekaan kas kön wial sa. Pël yaëen pim ru 12 pöröen pëlëer wa top elmëak omnant pim naë orööpnaatön war wesak epël ök mëëa.³³ “Kat wieë. Tiar peene Yerusalem kakë yewais. Pörek sëen Omën Këëp ne omnarök kiri ar yaaö kaöaröere ngön kosangötë ngarangköröa naë neulëen pit ngön yaatak ne wel wiimëak neak ngönën köpëlöröa naë wes nemëen³⁴ pitök ökre was neak waasöp ngës nenak pës nemöak këra yetaparak nemöön wel wiak akun nentepar nent won sëen kaalak wal ëëmaap.”

Semsre Son piarpim kaö sak öpënëak kimang mëëauta ngönte
(*Matiu 20:20-28*)

³⁵ Sepetii ruar, Semsre Son, piarip Yesuu naë sê epël mëëa. “Rë yanuulaup, tenip omën nenten kimang niaan nimpëak kent kön yawi.”³⁶ Maan, “Tol elniimëak yak?” mëak pël mëëa.³⁷ Pël maan piarip epël mëëa. “Ni kat wiin wê ênëmak nim weëre kosang ierre kasiröök tenip nim kopirarë, namp yaapkëel namp katnëel, wel aisëëë ngarangk öpenaat.”³⁸ Pël maan Yesuuk epël mëëa. “Arpim yenëak pöta songönte arip köpël wê. Ne kelöntak i kakam yaaut yen pöl këlangön kêsang kat wiimaap. Pöt arip pangk ëënëëwaar ma? Ên omnarök i yanimë pöl këlangön kêsang kat newiipnaap. Pöt arip pangk ëënëëwaar ma?”³⁹ Maan epël mëëa. “Yok pangk pël ëënaawaar.” Maan Yesuuk epël mëëa. “Nem i kakam numa pöt arip yaap nënëëwaar. Ên i nemëëpna pöt yaap pël ëënëëwaar.”⁴⁰ Pël ëënëëtak nem kopirarë yaapkëëlaan katnëel wel aisapnaata ngönte nook naëngan. Pël ëëpënëak yaö mëëaurökëër wel aisapnaat.”⁴¹ Pël yaëen ru munt 10 pörö kat wiak Semsre Son piaripön kön wiin utpet ëa.⁴² Pël yaëen Yesuuk wa top elmëak epël ök mëëa. “Yang nantë omp akörö pitëm omnarö nga êak ngarangk yaalmë. Pël yeem pitëm ikanöök ngarangk narö moulmëen pitta tapël omnarö ngarangk yaalmë.”⁴³ Arim naë pël orööpan. Arëkaan namp kaö sak öpënëak pöt ar pouröa inëen elniip.⁴⁴ Ên arëkaan namp arim wotöök sêpënëak pöt pi kot panë sak ar pouröa inëen panë elniip.⁴⁵ Pi nem yeë epël ëëp. Omën Këëp ne arök inëen elnëënëak neiraan. Nemtok inëen yaat mënak omën pouröa kangiiir nem wêwëet këëpöt wes nimpëak irëaup.”

Yesuuk Yeriko kak omën namp it nga mowesa
(*Matiu 20:29-34; Luk 18:35-43*)

⁴⁶ Yesure ruurö kak sê orök ka pö il wesak yesën pitëm ênëm omën kêsang sa. Pël yaëen omën il tēja omnant won namp kan ëöök wel aisëak wëa, yapinte Patimias Timiasë ruup,⁴⁷ puuk, “Yesu Nasaret kakaanëp yes,” yemaan kat wiak ngës rëak ngön ë olëak epël mëëa. “Yesu Tewitë ëap, ni neen yaköm kön newi.”⁴⁸ Pël yemaan omnarök leng ëëpën mëak nga yemaan pi kat nemowiin ke urak kaalak ngön êak epël mëëa. “Ni Tewitë ëapök neen yaköm kön newi.”⁴⁹ Ngön yemaan Yesu kat wiak kamtaöök leng êak tauëë epël mëëa. “Maan waisëp.” Pël maan omnarök it il tējaupön epël mëëa. “Ngön yeniaarek kosang sak wal êak wais.”⁵⁰ Pël maan pi ngön pöt kat wiak tapëtakëër pim kelte er olëak wal êak Yesuu naë sa.⁵¹ Sê oröön epël mëak pël mëëa. “Tol elniimëak yaan?” Maan it il tējaupök epël mëëa. “Aköp, ni aan ne it nga sum.”⁵² Maan Yesuuk epël ök mëëa. “Nimtë kön wi kosang yewesautak ompyaö yesënrek sê.” Pël yemaan tapëtakëër itöörar nga sëen Yesuu ênëm sa.

11

Yesu pi pol tongkiipök Yerusalem kak sê oröa
(*Matiu 21:1-11; Luk 19:28-40; Son 12:12-19*)

¹ Pörekaan yesem Yerusalem kak temanöm wesak Olip rosiraöök Petepasiire Petani ka pöteparê sê oröak Yesuuk ru naar wes mäak ² epêl mëä. “Arip ka ëngköök sê oröak tapêtakëer itaangkên pol tongki ru namp omnaröa wel naisaanêp wii ngan ë ulmëen öpna pipop wilak mësak waisën. ³ Yawilën omën nampök aripön, ‘Oröp ëënëak yeë?’ pël yeniaan pöt epêl man. ‘Aköpök epopön ya. Teënt kaalak wes mëen waisëpnaat.’” ⁴ Pël maan ruar piarip sê pol tongki ruup ka kanrak temanöm wii tē ulmëen wëen koirak wila. ⁵ Yawilën omën pörek wëauröak itenak epêl mëä “Aë, arip tol ëënëak yawil?” ⁶ Pël yemaan Yesuu ngön mëä pöt ök maan kat wia. ⁷ Pël ëen Yesuu naë mësak sê pitëm ulpëenörö përeak rangk wiin Yesu wel aisëa. ⁸ Pël ëen omën selap pitëm ulpëenöt përeak kamtaöök mourö yesën naröak ya lupöök sê kewisat ilak këemre kewis elmë sa. ⁹ Pël ëak omën selap, narö wetëere narö ënëm, pël yeem ngön ëak epêl maö sa.

“Yowe.

Aköpê këm ngöntak yewais epopön yaya mepa.

¹⁰ Tiarim ëap Tewit pim wa ngaöök mëa pöta ököt orööpënëak yaë.

Pötaan ërëpsawi ëëpa.

Anutu ngaarëk wëaup, yowe.”

¹¹ Pël elmë Yerusalem kak sê oröak Yesu pi ngönën tup kaöeta kakaati sê ilëak omnant itenak ëwat sak yanget wiap yoolaan pim ru 12 pörö koirak Petani kakë sa.

Yesuuk kemmentën nga maan umön rëa
(*Matiu 21:18-19*)

¹² Ëlpamök Petani kakaan wal ëak yesem Yesu këen elmëa. ¹³ Pël ëen kamaarekaan itaangkên kem nement ëp wileëa. Pël ëen uta wesak naë sê ap wesa. Ulöp yauta akunet temanöm nasën yak ëpöt pëen wëa. ¹⁴ Pël ëen itenak epêl mëä. “Niikaan ulöpörö ütön omnarö kaalak nanën panë ëëpnaat.” Pël yemaan ngön pöt pim ruurö kat wia.

Yesuuk ngönën tup kaöeten muumöngk mëä
(*Matiu 21:12-17; Luk 19:45-48; Son 2:13-22*)

¹⁵ Pël ëak Yerusalem kak sê oröak Yesu pi ngönën tup kaöeta kakaati sê itaangkên omnarö omnant ngawi yeem wëen itenak pit waö ë momëak omën mon ngawingawi yauröa urötere omën int ekörö menak sum yewauröa uröt kaip ti moolëa. ¹⁶ Pël elmëak ngönën tup kaöetak omën ke pilöt wak sëpanëak nga mëä. ¹⁷ Pël elmëak epêl mëä. “Ngönën pepeweri Anutuuk epêl ëa. ‘Nem tup pipten yang ël epotë omnaröa kimang yenëa kaat pël apnaat.’ Ar pipël yaëen këkain yauröa kaata ök yes.” ¹⁸ Pël yaëen kiri ar yaaö kaöaröere ngön kosangötë ngarangkörö pit itenak, “Tol ëak mëngkên won sëpën?” pël mëak neneren mëä. Pël ëak, “Omën pourö pim ngönëntaan yaan sak yaurö,” pël mëak kas ëen sëp wesa. ¹⁹ Pël ëak wiap kan Yesure ruurö pit ka kësangö sëp wesak sa.

Kemmenti umön rëauta songönte ök mëä
(*Matiu 21:20-22*)

²⁰ Ëlpamök kemmenti wëa pörek kaalak sê itaangkên këra pöment umön rëak wëa, misënötëaan ëpötë pout. ²¹ Pël ëen Pita itenak ngön mëä pöt kön wiak epêl mëä. “Aköp itan. Këra kem nim umön rapënëak mëan pöment umön rëak wëëp.” ²² Pël maan Yesuuk epêl mëä. “Ar Anutuun kön wi kosang weseim ön. ²³ Ne yaap niamaan. Nampök tomön epöön, ‘Tiak i kaöökël sê orö,’ pël yamëem kön selap ëak yok pangk pël ëëpën ma won pël kön nawiin pim ök mëä pöt kë orööpnaat pël kön wi kosang wasëpna pöt kë orööpnaat. ²⁴ Pötaanök ök niamaan. Ar omën nentaan kön wiak Anutuun kimang manë pöt, ‘Yok wa,’ pël weseë kön kosang yawiin orö nirëëpnaat. ²⁵ Kimang manëak omën nampë saunat arim naë wiaan pöt won wes moolan. Pël yaëen arim Pep kutömweri wë pöpök arimot tapël ent ë nuulapnaat. ²⁶ [Ën ar omnaröa saunat won wes nemoolan ëënë pöt Pep kutömweri wë pöpök arimot nemoolan ëëpnaat.]”

Yesure wotöökörö neneren morök elmäa
(*Matiu 21:23-27; Luk 20:1-8*)

²⁷ Yesure ruurö pit kaalak Yerusalem kak sê oröak Yesu ngönën tup kaöeta kakaati sê wëen kiri ar yaaö kaöaröere ngön kosangötê ngarangköröere kaöarö pit pim naë sê oröak ²⁸ epël mëak pëel mëä. “Nim eprek ë yaën pipot talëpê këm ngöntak ëeimën? Talëpök pël ëëm niia?” ²⁹ Maan Yesuuk kaalak epël mëä. “Ne ngön kopët nent pëel niamaan. Ar këet ök neaan pöt ne talëpê këmtak omnant yeëan pöt niamaan. ³⁰ Sonë i mëeima pöt talëpök maan eima? Anutuuk ma pimtök kön wiak eima? Aan kat wiim.” ³¹ Pël maan pitëmënt neneren epël mëä. “Tiar tol mapen? ‘Anutuuk,’ pël mapenaatep pi epël niepan. ‘Tol ëënak Sonë ngönten kön wi kosang newasën yeë?’ ³² Ën, ‘Son pimtök,’ pël mapenaatak pöteta omën pourö Sonön tektek ngön yaaö omën këep pël yamëä pötaan kas ëä.” ³³ Pël mëak Yesuun kangiir epël mëä. “Ten köpël,” maan Yesuuk epël mëä. “Nookta ne talëpê këmtak yeëan pöt ök neniangan.”

12

Wain ya ngarangk utpetaröa watepang ngönte
(*Matiu 21:33-46; Luk 20:9-19*)

¹ Yesu pi watepang ngönöt apënëak ngës réak nent epël mëä. “Omën namp wain ya newer ngëntak ëm ök réak wain ulöpörö wamp olapna yang öngöpö téak ngarangk ëëpna ka wali nent ök réa. Pël ëak ya omnarö ngarangk moulmëak pimënt yang wali nerek sê wakaima. ² Pël ëak wê kë yaaröa akunet temanöm sëen inëen ru namp ulöp narö öpënëak ngarangk moulmëauröa naë wes mëen sê oröön ³ tang möak waö elmëen elek kaalak sa. ⁴ Sëen ya pepapök kaalak inëen ru muntap wes mëen sëen kepönöök möak utpet mowesa. ⁵ Pël ëen pi kaalak muntap wes mëen sê oröön mëna. Pël ëen kaalak muntarö wes mëen sê oröön ngarangköröak nga elmëak narö tang möak narö mëna. ⁶ Pël ëen pimtê ru ulöpök kopëtap pimënting wëaup pim ngönte ngaarök öpnaat wesak wes mëa. ⁷ Pël ëen ngarangkörö piin itenak pitëmënt neneren epël mëä. ‘Omën epöp pim pepapê mor kolut pout öpnaap. Pötaanök mëmpa. Pël ëen yaat tiarimëen sëpnaan.’ ⁸ Pël mëak mënak pim sokur ya lupöökaan wilëngkëel moolëa.” ⁹ Pël mëak Yesuuk epël mëä. “Yaaweri pepapök ngarangkörö tol elmëëpën? Pi oröak ngarangk pörö mënak pim ya lupöök ngarangk ompyaö narö moulmëëpnaat. ¹⁰ Ngönën pepeweri ngön epël wia pöt sangk kelak kat nawiin yaurö ma?

‘Wap omën ka ök yarëauröa wël ë moolëaut

Anutuuk ompyaut wesak möör wap wes yewesir.

¹¹ Anutu pimtök pël yaalmëen itaangkën ompyaö panë yaë.’ ”

¹² Yesu pi pël maan wotöökörö pit watepang ngön pöt kat wiak pi pitëmëen ko wesak ya pël wesak wali öpënëak kön wia. Pël ëautak omnaröen kas ëen sëp wesak sa.

Yesuun takis yemengkautaan morök elmäa
(*Matiu 22:15-22; Luk 20:20-26*)

¹³ Yuta omën wotöököröak Parisiire Erotë omën narö Yesuun morök elmëëpënëak wes mëa. ¹⁴ Pël ëen pit Yesuu naë sê oröak epël mëä. “Rë yanuulaup, ten nim songönte ëwat wë. Ni ngön kaar naën, yaap panëet yaaup. Ni isaare irëa pouröen omnant mööngkraar kangk naalmëen yaaup, omën ompyaut pëen Anutuuk ök niiaut omën pourö yaap wesak rë yanuulaup. Pötaanök ni aan kat wiin. Sisa takis monat yemangk pöt pangk yeë ma won? ¹⁵ Sisa pöp takis mampen ma Anutu pimënt mampen?” Pël yemaan Yesu pi pitëm morök yaalmëa pöten itenak epël mëä. “Ar tol ëënak morök yaalnë? Mon kël nent neneë.” ¹⁶ Pël maan nent mangkën pëel mëä. “Könre yapin epot talëpëet?” Maan pit epël mëä. “Sisaëet.” ¹⁷ Pël maan puuk epël mëä. “Sisaën yaö ëa pipot Sisa mampun. Ën Anutuun yaö ëa pipot Anutu mampun.” Pël maan pit yaan sa.

Weletakaan wal yaauta ngönte
(*Matiu 22:23-33; Luk 20:27-40*)

¹⁸ Pit yesën Satusi ngönën omën narö Yesuu naë sa. Pit weletakaan wal yaaö pöt won wia pël yaaurö. Pit së oröak epël mëak pëel mëëa. ¹⁹ “Rë yanuulaup, Moses pi tiarimëën ngön kosang nent epël retëng ääap. ‘Omën namp öng wak ru won wë wel wiin pöt pim nangapök kaalak öng pöp wak wë rungaap oröön pöt pim nanëpë yaö sëpnaat.’ ²⁰ Pël äën omën nanang narö 7 äak wakaima. Pël äaurö nanëp öng namp wak ru won wë wel wia. ²¹ Pël äën nang pim rakëp öng tapöp wak ru won wë wel wia. Pël äën ënëmak nang 3 pöpök öng tapöp wak ru won tapël wë wel wia. ²² Pël ääap omën 7 eporö pit öng kopët tapöp wak ru won wë wel wiin ënëmak pitëm öng kapirëpta tapël wel wia. ²³ Pötaanök omën 7 piporö öng kopët tapöp wauröep wë wal äëpna akunaöök talëpë öng sëpën?” ²⁴ Pël maan Yesuuk pitën epël mëëa. “Ar ngönënre Anutuu weëre kosangöön ëngk ma e weseë irikor ngön yak. ²⁵ Weletakaan wal äënë akunaöök ar omnarö öngre omp naëngan. Kutöm enselöröa ök tek önëërö. ²⁶ Ën weletakaan wal yaauta ngön pöt, Moses pi këra kotumentëk es wëlëng yokotön itenak sëën Anutuu ngön ök mëëa pöt ar sangk kelak kat nawiin yaaurö ma? Ngön pöt epët. ‘Ne, Apramre Aisakre Yakop pitëm Anutu.’ ²⁷ Anutu pi wel wiauröaap won, öp wëauröa Anutu. Ar irikor ngön yak.”

Yesuun ngön kosang kaöeten pëel mëëa
(Matiu 22:34-40; Luk 10:25-28)

²⁸ Pit Yesuring neneren ngön kaip tiktik maim wëën ngön kosangötë ngarangk namp naë së kat wiin Yesu pi këëkë wesak kaip ti yemaan kat wiak epël mëak pëel mëëa. “Ngön kosang taltak kaöet?” ²⁹ Maan Yesuuk epël mëëa. “Ngön kosang kaöet epël wia. ‘Israel omnarö, ar kat wieë. Anutu tiarim Aköp, pi kopëtap Omp Ak Këëp. ³⁰ Pötaan nim lupmerre könöpre kön yawiautere weëre kosang pipot nem Omp Ak, Anutuun muumöngk wasën wiaap.’ ³¹ Pöta kar nent epël wia. ‘Nimtëën lup sant yaën tapël nim karipön elmëëm.’ Ngön kosang piptepar kaöetepar, muntat il yewas.” ³² Pël maan ngön kosangötë ngarangkëpök epël ök mëëa. “Rë yanuulaup, ni ngönte aan kat wiin kë panë yes. Anutu pi yaap Omp Ak kë kopëtap. Pim ök namp naön. ³³ Pël äak piin lupre kön yawiaare weëre kosangötë muumöngk pëel elmëëre ën nimtëën yaën tapël nim karipëën lup sant elmëëmëët piptak Anutuun kiri ke nentere nent ar yaaö pöt il yewas.” ³⁴ Pël maan Yesu kat wiin omnamp kön tektekring yemaan kat wiak epël mëëa. “Ni Anutuu wa ngaöök nimëëpna pöta temanöm yesën.” Pël maan akun pötak omnarö Yesuun pëel mapnaaten kas äën sëp wesa.

Yesu pimtök Kristoon pëel mëëa
(Matiu 22:41-46; Luk 20:41-44)

³⁵ Yesu pi ngönën tup kaöetak ngönën ök yamëem epël mëak pëel mëëa. “Ngön kosangötë ngarangkörö pit tol äënak Kristo pi Tewitë äap pël aim? ³⁶ Ngëëngk Pulöök Tewitën maan epël äa.

‘Anutu puuk nem Aköpön epël yema.

“Ni wais nem yaapkëëtak öm.

Pël äaan nimëën kööre tok yaaö piporö nook nim weëre kosangöökë karök moulmëëmaat.”

³⁷ Tewitë pimtök piin, ‘Nem Aköp,’ pël mëëaupök tol äënak Tewitë äap pël yaë?” Pël yemaan omën ngönën tup kaöetak wëaurö kat wiin misëng pan äa.

Yesuuk ngön kosangötë ngarangköröaan pepanöm mëëa
(Matiu 23:1-36; Luk 11:37-54; 20:45-47)

³⁸ Yesu pi ngön ök maö yesem yal menak epël mëëa. “Ar ngön kosangötë ngarangköröa utpetatön ngarangk këëkë äën. Pit ulpëën waliit mëak wa topöök omnarö koirak ërëpsawi ngön mapnaaten kent yaaurö. ³⁹ Pël äak ngönën tupötëëre këëre imën akunatë itëkëël omën kaöaröa urötë wel aisapnaaten kent yaaurö. ⁴⁰ Pit pël yeem öng kapiröröa omnant pout pitëmëën weimeë morök elmëak omnaröak pitën kön wiin isëpënëak Anutuun kimang wali yamëëaurö. Omën ke pilörö pit kangiir akunetak könöm kësangötë koirëpnaat.”

Öng kapir omnant wonöpë ngönte
(Luk 21:1-4)

⁴¹ Yesu pi ngönën tupta kakaati mon yawia urta ngësngësöök wel aisëë itenaan omnarö mon yawia. Pël yaëen omën mon kësang wieëa selap së mon kësangöt wia. ⁴² Pël yaëen öng kapir omnant won namp pi mon kot köp möa nentepar wia. ⁴³ Pël yaëen Yesuuk pim ruuröen ngön mëak epël ök mëëa. “Öng kapir omnant won epopë mon yawi eptak omën muntaröaat il yewas. ⁴⁴ Omën monaringörö pit ëlöt wiaan kopëtetepar yawi. Ën öng kapir epop pi omnant wonöpök pim wieëaut wiak won pan wesak wë.”

13

Yesu pi ngönën tup kaöet utpet sêpnaata ngönte ök mëëa
(Matiu 24:1-2; Luk 21:5-6)

¹ Yesu ngönën tuptakaan oröak yesën pim ru nampök epël ök mëëa. “Elei, ru yanuulaup itan. Ngönën tup epët kël kosangötök taë panë wesak ök réaap. Ompyaö pan.” ² Maan Yesuuk epël mëëa. “Peene itaangkën kësangpel ök réaan itenak yaan pippel epël wi naöpan. Ënëmak ngaaröak wais tup epët tööl olaan kël naö naöökë rangk wi naöpan, utpet panë sêpnaat.”

Këlangön akunet orööpnaata ngönte
(Matiu 24:3-14; Luk 21:7-19)

³ Ngönën tup pöt nal komuntakël wiaan Yesu Olip tomök së wëen Pitaare Sems, Sonre Entru pit së Yesuun pëentak epël mëak pëël mëëa. ⁴ “Omën nim yaan pöt akun taltak orööpën? Akun pöt temanön yesën oröpöt oröön ten itenak ewat sën?” ⁵ Pël maan Yesuuk ngës réak epël mëëa. “Ar omnaröak lupöt wa irikor elniipanëen këëkë ngarangk ëën. ⁶ Naröak wais nem yapintakël, ‘Ne Kristo,’ pël niak omën selap pitëm lup wa irikor elmëepnaat. ⁷ Ar nga yapinte kat wiak kas ëëngan. Akun kaöaö ngölöp yaëen omën pipot wet réak orööpnaat. ⁸ Omën kur nementëkaanöröak kur nementekël nga ëëpnaat. Ën yang omp ak nampë omnaröak munt nampë omnaröaan nga ëëpnaat. Pël yaëen moupötta tapël we naöökël së möak naöökël pël ëëpnaat. Pël yaëen kaömp ngöntök kësangpel orööpnaat. Pipot öng nampë ru wilëpënëak lel yailën këlangön kat yawi pöta ök ëëpnaat.

⁹ “Ar omnaröen ngarangk këëkë ëën. Pit ar kaöaröa naë niulëen pitök maan ngönën tupötë pës nimööpnaat pötaanök. Ar nem ruurö pël weseë pitök ar yang ngarangkre omën omp ak naröa naë ngön yaatak niulëepnaat. Pël ëën pitëm ëöetak nem ngönte tekeri wesak manëët. ¹⁰ Akun pöt teënt pet nairpan. Wet réak ngön ompyaut yang ël epotë pangk ë pet irëpënëak äaut. ¹¹ Pötaanök ngön yaatak yanuulëen ngön tol nant man pël ëäk kön selap ëënganok. Akun pötak Anutuuk arim lupötë anëët ök niapna pipot an. Pël ëën anë pöt arim ngönöt pël naëpan, Ngëëngk Pulöökë ngönöt pël ëëpnaat. ¹² Omën naar nanëpök nangapëen kup mowiin mëmpnaat. Pepapökta ruupëen kup mowiin mëmpnaat. Ën koröngre ruuröak ëlre pepaarëen kup mowiin mëmpnaat. ¹³ Ar nem ru sak wë pötaan omën pourö ya sangën ëën kööre tok elniipnaat. Pël ëëpnaatak omën weë sak wëak wel wiipnaarö Anutuuk kama öpnaat.”

Omën utpet panëët omnant utpet yewesauta ngönte
(Matiu 24:15-28; Luk 21:20-24)

¹⁴ “Ënëmak omën utpet panëët omnant utpet yewesaut wiaapanëak nga ëaurek wiaan itaampunëët.” (Ar ngön epët sangk kelënëerö pöten këëkë kön wiaan.) “Pël yaëen Yutia yangerak wëaurö kas rosiraöökël sën. ¹⁵ Pël yeem ka tomök öpnaapök kaata kakaati së omnant öpan. ¹⁶ Ën yaak öpnaapta kak së ulpëenre omnant öpan. ¹⁷ Elei, akun pötak ru kepringre ru kapa yemaurö tol ëëpën? ¹⁸ Ar omën kas yaaö pipot kopi akunetak orööpänëen Anutuun kimang man. Akun pötak ar yok pangk kas nasëngan pötaanök. ¹⁹ Akun pötak këlangön kaö panë kat wiinëët. Ke pil nent Anutuu kutömre yang ket ëaurekaan yewaisem e wë eptak naaröön äaut. Ënëmeta naaröön ëëpnaat. ²⁰ Aköp pi

akun pöt mënt wasëpënëak kön wia. Pi pël naën ëa talte omën pourö kö sën. Omën yaö wesauröaan akun pipët mënt wasëpnaat. ²¹⁻²² Akun pötak kaar omën selap oröak naröak pitëmtën, ‘Ne Kristo,’ pël yaan naröak, ‘Ne tektek ngön yaaö omnamp,’ pël niaapnaat. Pit omnarö morök elniin pitëm ënëm ëënëak retëng weëre kosangringöt ëëpnaat. Yaap, pit omën Anutuu yaö wesauröeta morök elniak pël ëëpnaat. Pötaanök nampök, ‘Kristo e oröak wë,’ pël yeniaan nampök, ‘Kristo ëngkrek oröak wë,’ pël yeniaan pöt kat mowiingan. ²³ Ne omën pöt naaröön wiaan ök yeniak. Pötaanök ënëmak yaaröön ëngk ma e wasnganok.”

Omën Këëpë orööpnaata ngönte

(Matiu 24:29-31; Luk 21:25-28)

²⁴ “Akun pötak omnarö këlangön kat wi pet yairën këtëp röök ulöpnaat. Pël ëën ngoonöpta ngaap yesën ²⁵ ariat kutömweriaan tiak yengentiin kutömweri omën weëre kosangringöt këlok sëpnaat. ²⁶ Pël yaëen Omën Këëp ne weëre kosangre iere kasir nemotring kutöm kepilötë yaaröön itaampnaat. ²⁷ Pël ëën nem enselörö wes mëen së nem omën yaö wesaurö yang we naöökkaan naöök, oorekaan öngkrek, kutömre yang kauteparëëlaan wa top elmëëpnen ëa.”

Këra wasmentë ngönte

(Matiu 24:32-35; Luk 21:29-33)

²⁸ “Ar këra wasmentë yaë pöten kön wieë. Këra pöment ëp kërë sak wil yewatën itenak kopi akunet temanöm yes pël yewas. ²⁹ Pöta ök omën yeniak epot yaaröön itenak pöt, ‘Pim waisëpna akunet temanöm sëen waisëpënëak yaë,’ pël wasënëët. ³⁰ Ne yaap niamaan. Omën e wë epörö wel wi won nasën wiaan omën yeniak epot orööpnaat. ³¹ Kutömre yang eptepar won sëpnaatepar. Ën nem ngön epët won nasëpan.”

Omën Këëpë akunet köpël wë pöta ngönte

(Matiu 24:36-44; Luk 17:26-30, 34-36)

³² “Omnarö ar omën pötë orööpna akun kë panëëten ewat naön. Ën ensel kutömweri wëauröere Anutuu Ruup neenta ewat naön. Pep pimtökëër ewat wë. ³³ Ar nem waisuma akuneten köpël wë. Pötaan ngarangk ëak ngaire wa kom ëeim ön. ³⁴ Omën namp ka wauret wiaan yang wali nerek sëpënëak pim inëënörö ngarangk moulmëak neenem ya ngönöt mëak kaata ngarangkëp ngai ëëpënëak mapnaat. ³⁵ Pöta ök arimtë wëwëat ngarangk këëkë ëeim ön. Ka pepap pi wiap kanök ma röök lupöök ma röökre ëlpamën yaëen ma wangam kanök orööpën pöten köpël wë pötaan ngarangk ëeim ön. ³⁶ Ar om ka ureim wëen teënt wais oröön yaan sënganëen. ³⁷ Ngön epët ar omën pouröen ök yeniak. Ngarangk këëkë ëeim ön.”

14

Yesu mëmpënëak kup wia

(Matiu 26:1-5; Luk 22:1-2; Son 11:45-53)

¹ Kaömp yis namëënöt yenaare Anutuu mait elmëa akunetepar temanöm sëpënëak yaëen kët nentepar wiaan kiri ar yaaö kaöaröere ngön kosangötë ngarangkörö Yesu ëlëëp wak mëmpënëak ngön ë kopëta wesa. ² Pël yeem epël mëëa. “Omnarö pit tiarring nga elpanok akun kësangtak pël naëngan.”

Öng nampök Yesu i köp nga kampët lë momëa

(Matiu 26:6-13; Son 12:1-8)

³ Yesu pi Petani kak Saimon kësë ëaup pim kaatak së ilëak wëa. Pël ëak kaömp yenem wëen öng nampök i köp nga kamp ompyaö sum kësangring nent kep ompyautaring wak së rëak keponöök pout lë momëa. ⁴ Pël yaalmëen omën pörek wëauröakaan naröak neneren këëpöt ngön epël mëëa. “Omën sum kësangringët oröp ëën utpet yewas? ⁵ I kamp ompyaö piptak mon 300 kina il wesak koirën omën omnant wonörö mangkën pangk ëëpnaatep.” Pël mëak öng pöpön ngön kosang mëëa. ⁶ Pël yemaan Yesuuk epël mëëa. “Pël mangan. Ar tol ëënak maan pi ya këlangön kön yawi. Pi neen ompyaö pan

yaalnë. ⁷ Omnant wonörö pit akun wali arring wëen sant elmëenëak pöt yok pangk pël elmëenëët. Ne pöt, arim naë akun wali naön ëëmaap. ⁸ Öngöp pi pim elnëepnaal yaalnë. Ne teënt wel wiin yang kel neweerëpnaat. Pötaan tiarim yeë pöl nem koröpöön kan yaö yaalmë. ⁹ Ne yaap niamaan. Ngön ompyaut yang ëlötë aö sëen pangk ëëpnaal öng epopë nem koröpöön kan yaö yaalmë epta ngönteta aö sëen pangk ëëpnaat.”

Yutasök Yesuun kup mowiipënëak mëä
(*Matiu 26:14-16; Luk 22:3-6*)

¹⁰ Akun pötak Yesuu ru 12 pöröakaan namp yapinte Yutas Keriot kakaanëp puuk kiri ar yaaö kaöaröa naë së piin kup mowiipënëak war wesak ök mëä. ¹¹ Pël ëen pit kat wiak ya kë sak sum mampënëak mëä. Pël maan pi Yesuun kup mowiipënëak kan ap weseima.

Yesure ruurö mait kaömp na
(*Matiu 26:17-25; Luk 22:7-14, 21-23; Son 13:21-30*)

¹² Kaömp peret yis namëenöt yena akun ngëengktak Anutuu mait elmëautaan kiri sëpsëporö yamöa akunet temanöm yesën Yesuu ruuröak piin epël mëak pëël mëä. “Ka taltak së Anutuu mait elmëa akunetak kaömp nëmpenaat ar ëak kopëta wasënëak kent kön yawiin?” ¹³ Pël maan ru naarën epël mëak wes mëä. “Arip kak së oröak omën namp i kepit wak wëen koirak pöt pim ënëm sën. ¹⁴ Pël ëak kaatak yeilaan pöt ilëak ka pepapön epël ök man. ‘Rë yanuulaupök, “Nem ruuröaring ka taltak Anutuu mait elmëauten kön wiinaan kaömp nën,” pël ya,’ pël man. ¹⁵ Pël ök maan ka kaö ngaarëk nent urre korumön ëak ompyaö wesauten pet elniin pötak tiarimëen kaömp ar ëak kopëta wasën.” ¹⁶ Pël maan ruuar kak së oröak mëäaul ëak mait kaömpöt ar ëak kopëta wesa.

¹⁷ Wiap kan Yesu pi ru 12 pöröaring ka pötak së ilëa. ¹⁸ Pël ëak kaömp yenem Yesuuk epël ök mëä. “Ne yaap niamaan. Arëkaan nampök neen kup mowiipnaat. Neering kaömp yenem wë eporö arëkaan.” ¹⁹ Maan ruurö pit ngës rëak pöppöp epël mëak pëël mëä. “Aköp, nook ma?” “Aköp, nook ma?” pël maö sa. ²⁰ Pël maan mëä. “Ru 12 arëkaan namp neering kaömp peret iistak wariak mangkën yen epopök. ²¹ Omën Këëp ne ngönëntak nemëen ëa kan pök së wel wiimaap. Ën nemëen kup mowiipna pöp, elei, kangut kësang pan öpnaap. Pim ëlëpök nawilën ëanëen ompyaö ëan tapön.”

Kë mena
(*Matiu 26:26-30; Luk 22:14-20; 1 Korin 11:23-25*)

²² Pit kaömp yenem Yesuuk kaömp nent wak Anutuun yowe mëak pel menak epël mëä. “Epët nem mësëpëtak wa neë.” ²³ Pël mëak wain kelön nent wak Anutuun yowe mëak mangkën pourö na. ²⁴ Yenën mëä. “Epët nem iit. Arimëen il yoolaan Anutuuk sulöp ngolöpët taë yewas. ²⁵ Ne yaap niamaan. Yangerak eprek wain iit peene nëen pet yair. Arring kaalak nanën wë ënëmak akun kaöaöök Anutuu naë wain i maim nent nëmpenen ëa.”

Yesu pi Pitaë yak mowasëpnaaten ök mëä
(*Matiu 26:31-35; Luk 22:31-34; Son 13:36-38*)

²⁶ Pit kaömp na pet irak ngönën tan nent mëak kakaan oröak Olip tomökël sa. ²⁷ Kan kourak yesem Yesuuk epël mëä. “Peene eptak ar pourö ne sëp newesak kas sënëët. Arim pël ëënë pöt ngönëntak ngön nent epël wia. ‘Ne sëpsëp ngarangkep mëngkën sëpsëporö repak sëpnaat.’ ²⁸ Ne yaap wel wiin weletakaan wal ë neulëen wet rëak Kalili yangerak së wëen ar ënëm waisënëët.” ²⁹ Pël maan Pitaak epël mëä. “Eporö sëp niwesak kas sëpën koröp. Ne pöt, pël naëngan pan.” ³⁰ Pël maan Yesuuk epël mëä. “Ne yaap niamaan. Peene rök eptak kokor ngön nentepar naën wiaan ni akun nentepar nent yak newasumëët.” ³¹ Maan Pitaak epël mëä. “Nimënt yanimëngkem ne nempënëak yaan pöteta yak naniwasën ëëmaap.” Maan ru pim karurö kaamök ëak tapël mëä.

Yesu pi Kesemani ngësöök Anutuun ök mëä
(*Matiu 26:36-46; Luk 22:39-46*)

³² Pörekaan yesem yang lup nenta yapinte Kesemani pörek sê oröak Yesuuk ruuröen epël mëëa. “Ar eprek wëen ne ëngkrek sê Anutuun kimang memaan.” ³³ Pël mëak Pitaare Semsre Sonringörö koirak sa. Yesem ngës rëak ya këlangön kön wiak ya ngës pan ëa. ³⁴ Pël yeem epël mëëa. “Ne ya këlangön panë yeem wel wiima yangap yaë. Pötaanök kosang newesak neering itiit öpa.” ³⁵ Pël mëak kot nent ëngkël sê ë kosaö yangerak wesirak këlangön akunet Pepapök kat wiin pël naën ëëpnaat ëën pöt mop mowiipënëak kimang mëëa. ³⁶ Pël yeem epël mëëa. “Pep ni omnant poprak naën yaaup. Pötaanök ni kön wiin pangk ëën pöt këlangön nem naë orööpënëak yaë epot mop wasum. Nem könöök won, nim könöökë wiaul ëëm.” ³⁷ Pël më pet irak kaalak sê itaangkën ka uraan Pitaan epël mëëa. “Saimon, ni tol ëënak ka uraan? Kot nent neering itiit naongan ma? ³⁸ Moröktak wiap sënganëen lup itiit wë Anutuun kimang maë. Arim lupöt kengkën yeëetak koröpöt könöm yaalni.” ³⁹ Pël mëak kaalak sê kimang mëëa tapët kaalak mëëa. ⁴⁰ Kimang më pet irak kaalak sê itaangkën ka ureëa. Pit ka urakaim olëak wal ëën pangk naën ëën ngön nent nemaan ëa. ⁴¹ Pël ëën kaalak sê kimang mëak waisën akun nentepar nent sëën epël mëëa. “Ar om ka könkön ureim wë ma? Peene epët nemëen kup mowiipna akunet temanöm yes. Omën Këëp nemëen kup mowiak omën utpetaröa moresi neulëëpnaat. ⁴² Wal ëën sëpa. Omën nemëen kup mowiipnaap e jaarö.”

Yesu wali wa

(Matiu 26:47-56; Luk 22:47-53; Son 18:2-12)

⁴³ Yesu pi pël yamëem wëen pim ru 12 pöröakaan namp yapinte Yutas pöpring omën kësang pan kiri ar yaaö kaöaröere ngön kosangötë ngarangköröere kaöarö maan inre tang wak sê oröa. ⁴⁴ Yutas Yesuun kup mowiipna pöp wet rëak pitën epël mëëa. “Ar ëwat sënëen tot numaatak pël yaëen tapöp wesak wali wak taintaë wesak wak sën.” ⁴⁵ Pël mëak pi teëntom Yesuu naë sê, “O Aköp,” pël mëak tot na. ⁴⁶ Pël yaalmëen itenak wak kosang wesa. ⁴⁷ Pël yaëen ru piiring wëauröakaan nampök pim öpwer yepatuukaan tëak kiri ar yaaö wotöököpë inëen ru namp möak pim katëëp per olëa. ⁴⁸ Pël yaëen Yesuuk epël mëëa. “Ar neen ngaap wesak ne wali neönëak inre tang wak yewais ma? ⁴⁹ Ne kët ël epotë ngönën tup kaöetak aaring wëaup. Pël ëën ar akun pötë neneön ëaurö. Pël ëaap epël yaalnëen ngönën pepeweri nemëen retëng ëa pöt kosang yes.” ⁵⁰ Pël yemaan pim ruurö sëp mowesak kas sa.

⁵¹ Pël yaëen yokot ulwas namp poë koröpö pëen ureëaup pim ënëm yesën ⁵² wali wëen poë koröpö wil menak kas pöömpö sa.

Yesu kiri yaaö wotöököpë kaatakël mësak sa

(Matiu 26:57-68; Luk 22:54-55, 63-71; Son 18:13-14, 19-24)

⁵³ Pit Yesu mësak kiri ar yaaö wotöököpë naë sê wëen kiri ar yaaö kaöaröere ngön kosangötë ngarangköröere kaöarö wa top ëa. ⁵⁴ Pël ëën Pita pi ënëmënëm sa. Pël ëak kiri ar yaaö wotöököpë ka tomök oröak ëmöökë kakaati sê ilëak pit Yesu tol yaalmë pöt itaampënëak ngai omnaröa tektrak wel aisëak es mor yesa. ⁵⁵ Pël ëën kiri ar yaaö kaöaröaere kansol pourö Yesu mëmpnaan omën naröak kaar rëak pim utpet ëautön mapënëak ap wesa. ⁵⁶ Pël yeem omën selap pan pimëen kaar maan pitëm ngön pöt mëngkre mëngk naën ëa. ⁵⁷ Pël yaëen omën naarök kaar epël mëëa. ⁵⁸ “Ten epël aan kat wiaut. ‘Ne ngëëngk tup omën moresök ök rëa epët tööl olëak kët nentepar nent omën moresök ök nerapanë nent ök remaat.’ ” ⁵⁹ Pöteta aan mëngkre mëngk naën ëa. ⁶⁰ Pël ëën kiri ar yaaö wotöököpök pitëm tektrak wal ëak Yesuun epël ök mëëa. “Pitëm nimëen ngön ya epëten tol yewasën? Ni kangiir nent naëngan ma?” ⁶¹ Pël maan Yesu pi nerek wak nemaan wëen kiri ar yaaö wotöököpök epël mëak pëël mëëa. “Ni Kristo Yaya Yemak pöpë Ruup ma?” ⁶² Pël maan Yesuuk kangiir epël mëëa. “Nimtë yaan pi tapët. Pötaanök ne niamaan kat wieë. Ènëmak Omën Këëp ne Anutu weëre kosangëp pim yaapkëel wel aisëak kutöm kepilötë yewaisën it nengempun sa.” ⁶³ Pël maan kiri ar yaaö wotöököp ya utpet pan ëën pimtë ulpëenëp keli yoolëem pim omnaröen epël ök mëëa. “Tol ëën omën munt narö piin ngön mapnaaröen kaalak ap weseim öpen? ⁶⁴ Pi Anutu il yemowasem

utpet wesak yaan ar yok kat wia. Ar tol yak?" Pël maan epël mëëa. "Pi utpet yaarek wel wiip." ⁶⁵ Pël mëak naröak ngës reäk waasöp ngës menak itöörarë ngep elmëëë möak, "Talëpök yanimö?" pël mëak polisörö mangkën pitök wak möa.

Pitaak Yesuun yak wesa

(*Matiu 26:67-75; Luk 22:56-62; Son 18:15-18, 25-27*)

⁶⁶ Pita pi ka tomök ëmöökë kakaati wëen kiri ar yaaö wotöököpë inëen koont nampök së ⁶⁷ itaangkën Pita es mor yesën itenak epël mëëa. "Namp, ni Yesu Nasaret kakaanëpring wëaup." ⁶⁸ Pël maan pi yak wesak epël mëëa. "Ne nim yaan pipten ëngk ma e yewas." Pël mëak ëm kanrak jaaröön kokor ngön ëa. ⁶⁹ Pël ëen inëen koontup piin itenak kaalak omën naë wëauröen epël mëëa. "Yaap, pitëkaan omën namp epop." ⁷⁰ Pël maan pi kaalak yak wesa. Pël ëak akun kot nent wë olëak omën pim naë wëauröak epël mëëa. "Ni yaap pitëm toktakaanëp, Kalili omnamp." ⁷¹ Pël yemaan Pita pi kosang panë wesak ngön köntak epël mëëa. "Ne Anutuu ëöetak omën arim yak pipopön köpëlëp." ⁷² Pël yemaan kokor ngön aan nentepar ëa. Pël ëen Yesuuk ngön epël mëëa pöt kön wia. Kokor akun nentepar ngön naën wiaan akun nentepar nent yak newasumëëp mëëa pöten kön wiak yaköm ëen ing kaö ëa.

15

Yesu Pailatë naë wak sa

(*Matiu 27:1-2, 11-14; Luk 23:1-5; Son 18:28-38*)

¹ Ëlpam walën kiri ar yaaö kaöaröere ngön kosangötë ngarangköröere kaöaröere kansol pourö wa top ëak Yesuu mëmpnaata ngönte kosang wesa. Pël ëak wii tëak naröak mësak së Pailatë naë moulmëa. ² Pël ëen Pailatök epël mëak pëël mëëa. "Ni Yuta omnaröa omën omp aköp ma?" Maan "Yok yaan pi tapët," pël mëëa. ³ Pël yemaan kiri ar yaaö kaöarö pit ngön kësang panë kosang wesak ök mëëa. ⁴ Pël yaëen Pailat pi Yesuun epël mëak pëël mëëa. "Pit nimëen ngön könöm wesak yaan tol ëënak kat wieëak nerek naën yaën?" ⁵ Pël maan Yesu pi ngön kangut nemaan pan yaëen Pailat pi yaan sa.

Pailatök Yesu mëmpënëak mëëa

(*Matiu 27:15-26; Luk 23:13-25; Son 18:39-19:16*)

⁶ Krismaki poutë akun kësang pötak yang ngarangkëp pi omnaröak omën namp wii kaatakaan wes mëëpënëak maan pöt wes më pël yeëa. ⁷ Akun pötak omën namp wii kaatak wëa yapinte Parapas. Puuk omën muntaröa wotöök wëak nga yaalem namp mëna. Pël ëen pötaan wii kaatak ulmëa. ⁸ Pël ëen omën selap pit Pailatë naë së wa rongan ëak krismaki poutë yaalmëaul elmëëpënëak ök mëëa. ⁹ Pël ëen Pailatök epël ök mëëa. "Yuta omnarö arim omp aköp mait elmëak wes nimëëmaan. Kat wiin pangk yaë ma?" ¹⁰ Yuta omën kaöarö Yesuun om pas kaaö kön wieë wii kaatak moulmëa pöt pi ëwat wëak pël mëëa. ¹¹ Pël maan kiri ar yaaö kaöaröak omnaröen Parapas Yesuu urtak wilak wes mëëpnaan mapënëak këk mëëa. ¹² Pël yaëen Pailatök kaalak epël mëak pëël mëëa. "Pël ë kosang yewas pöt arim omp ak pël yemak pöp tol ëëm?" ¹³ Maan elek wiak mëëa. "Pi këra yetaparak wel wiip." ¹⁴ Maan epël mëëa. "Omën epop utpet oröp nent ëa?" Maan rangkrangk ngön ë olëak epël mëëa. "Këra yetaparak wel wiip." ¹⁵ Pël maan Pailat pi pitëm kentöt pet irëpnaak yak Parapas wes mëa. Ën Yesuun pöt maan pol koröp wapötringöök momöak këra yetaparak mööpënëak ngaaröa ngësë wes momëa.

Ngaaröak Yesuun ököökre waswas elmëa

(*Matiu 27:27-31; Son 19:2-3*)

¹⁶ Pël ëen ngaarö pit Yesu mësak oröak së yang ngarangkëpë ka kaö nerak ulmëak maan nga omën pourö pim naë wa rongan ëa. ¹⁷ Pël ëak ngaaröa ulpëen köp möa namp momëak wii öng oröauuk ul ket ëa nent kepönöök mowaëa. ¹⁸ Pël elmëak rar rë mowesirak epël mëëa. "Yowe, Yuta omnaröa omp aköp." ¹⁹ Pël mëak kalaö naööring kepönöök momöak waasöp ngës menak rar rë mowesirak ngëëngk yemowesaul ököök

elmäa. ²⁰ Ököökre waswas pël elmëak ulpëen köp möaup përeäk kaalak pimtëep më moulmëak këra yetaparak mööpënëak mësak sa.

Yesu këra yetaparak möa

(*Matiu 27:32-44; Luk 23:26-43; Son 19:17-27*)

²¹ Kamtaöök yesem omën namp koira yapinte Saimon, Sairini kakaanëp, Alesantaare Rupas piarpim pepap. Pi yaakaan yewaisën koirak këk maan Yesuu këra yetapëer waalën sa. ²² Yesem yang lup nenta yapinta Kolkota, tiarim ngöntak Kepön Kos pötak, së oröa. ²³ Pël ëak wain iitarang i kön kat yokola nent irikor ëak nëmpënëak mangkën kaaö ëa. ²⁴ Pël ëen pit këra yetaparak möak pim ulpëenre poë koröpöt narö nant öpënëak ngasamtak wia. ²⁵ Pit këtëp kot nent luptakël yaaprën 9 kilok pötak möa. ²⁶ Pël ëak pim kepön löötak epël retëng ëa. “Epop Yuta omnaröa omën omp aköp.” ²⁷ Pël ëak ngaare këkain omën naar, namp yaapkëel namp katnëel, mö ulmëa. ²⁸ [Pël ëen ngönëntak epël ëa pöt kë oröa. “Omën utpet yaauröa rongantak ulmëaup.”] ²⁹ Pël ëen omnarö sak waisak yeem piin sòmre ëlakëer kepön keke elmëak epël mëëa. “Aë, ni, ‘Anutuu ngëengki tupët tööl olëak kaalak akun nentepar nent ök remaap,’ pël ëauppe ³⁰ nimtë koröpö kaamök ëëm. Ni yaap Anutuu Ruup pöt këra yetaprakaan ent ëak ira.” ³¹ Pël yemaan kiri ar yaaö kaöaröere ngön kosangötë ngarangkörö pit tapël ökre was elmëak neneren epël mëëa. “Pi omën muntarö kaamök yaaupök pimtëen poparak yaë. ³² Pi Kristo, Israel omnarö tiarim omën omp aköp pöt këra yetaprakaan ent ëak irap. Pël ëen tiar itenak piin kön wi kosang wasëpenaan.” Pël yemaan omën ngësgëes mö ulmëa pöarta tapël utpet wesak mëëa.

Yesu wel wia

(*Matiu 27:45-56; Luk 23:44-49; Son 19:28-30*)

³³ Këtëp luptak 12 kilok pötak wëen yanget köö olëak wieë së 3 kilok ëa. ³⁴ Pël ëen 3 kilok këtëp tingk wesak yengmaan Yesu pi ngön ëak epël mëëa. “Eloi, eloi, lama sapaktani?” Pöt tiarim ngöntak epël. “Nem Anutu, nem Anutu, ni tol ëënak ne sëp yenewasën?” ³⁵ Pël yemaan omën pörek taueëaurö pit pöten kat wiak epël mëëa. “E kat wieë. Eliaan merëk yemaap.” ³⁶ Pël yaan omën namp pöömpö së i kaö kel newer wain i som yaautak wariak këkalëp kautak wa tëak Yesu nëmpënëak yemangkem epël mëëa. “Kora. Elia pi wais kaamök elmëepën ma won pöten iteempa.” ³⁷ Pël yemaan Yesu pi merëk kaö mëak wel wia.

³⁸ Wel yawiin ngönën tup kaöetak poë koröp kësang ngeröök uteëaumpel oorekaan luptak keliak nempelnempel ëa. ³⁹ Pël ëen ngaaröa wotöököp Yesu pim köëel tau wëaup pi itaangkën Yesu wel wiin epël ëa. “Omën pop yaap Anutuu Ruup.”

⁴⁰ Yesu yamöön öng Kalili yangerakaan pim ënëm yesem kaömpre omnant kaamök elmë ima pörö kamaarek wë iteneëa. Öng pël ëa pöröakaan narö eporö. Maria Matala kakaanëpre Maria muntap Sems kotupre Yose pöaarë ëlëpre Salomi pörö. ⁴¹ Pit Kalili yangerakaan Yesuu ënëm inëen elmë imaurö. Pitëmënt pëen won, öng munt naröeta Yesuring së Yerusalem kak wakaima.

Yesu yang kel weera

(*Matiu 27:57-61; Luk 23:50-56; Son 19:38-42*)

⁴² Kë yesa akun ngëengket ëlpamökëen wiaan omnant kön yaaö akuneta wiap kanök Yosep Arimatia kakaanëp sa. ⁴³ Pi kansölöröa wotöök wë Anutuu wa ngaöök nimëepnaaten kent kön wieimaup. Puuk kas kön nawiin Pailatë naë së Yesuu sokuren ök mëëa. ⁴⁴ Pël ëen Pailat pi teënt wel wia pöten yaan sak nga omnaröa wotöököpön yas maan sëen pëel mëëa. ⁴⁵ Pël ëen nga omnaröa wotöököpök “Teënt wel wia,” pël maan kat wiak Yosepön sokur öpnaaten kuure mak mëëa. ⁴⁶ Pël maan Yosep pi së poë koröp kölam naö sum ëak së Yesuu sokur yetaprakaan ent ëak poë koröp pöök kör köëak wak së pimtëen wesak kël öngöp tëa naöök wiak kël kaö naö kur kaip tiak kanrak il wari ulmëa. ⁴⁷ Pël yaëen Maria Matala kakaanëpre Maria Yoseë ëlëp piarip itena.

16

*Yesu wal äa**(Matiu 28:1-8; Luk 24:1-12; Son 20:1-10)*

¹ Kë yesa akunet pet irën Maria Matala kakaanëpre Maria Semsë ëlëpre Salomiiringörö pit Yesuu sokurak kolap köp nga kamp ompyaut wa mëepënëak sum äak kopëta wesa. ² Pël äak Sante ëlpam yewalën oröak kan kourak yesën këtëp apra. ³ Pël ëen yangaö temanöm yewasem neneren epël mëëa. “Yangaöökë kanrakaan këlö talëpök wa pëlëer niwiipën?” ⁴ Pël mëak itaangkën kël kësang pö wa pëlëer wieëa. ⁵ Pël äaan yangaöök ilëak itaangkën omp ulwas namp ulpëen kölam waliip mëaup yaapkëel wel aisëaan itenak yaan sa. ⁶ Pël yaëen epël mëëa. “Yaan sëngan. Ar Yesu Nasaret kakaanëp yetaprak möaupön itaampunëak waisan. Pi eprek won wia. Yok wal äa. Ur koseten iteneë. ⁷ Ar së pim ruuröere Pitaan ök man. ‘Pi Kalili yangerakël arimëen wet rëak sëpënëak ök niaaup. Pörek së itaampun.’” ⁸ Pël maan öngörö kas utpet äak reireë urö yangaöökaan oröak kas pöömpö sa. Pël äak kas panë ëen omnaröen ök nemaan äa.

*Yesuuk Maria Matala kakaanëp ëö pet elmëa**(Matiu 28:9-10; Son 20:11-18)*

⁹ [Yesu pi Santeetak ëlpam yewalën wal äak wet rëak Maria Matala kakaanëp ngaan urmer 7 äak waö ë momëa pöp ëö pet elmëa. ¹⁰ Pël ëen së piiring wëaö muntarö ingre ya ilak aim wëen ök mëëa. ¹¹ Pël ëen Yesu pi wal äak wëen öngöp itena ngön pöten kat wiin kë won äa.

*Yesuuk ru naarën ëö pet elmëa**(Luk 24:13-35)*

¹² Akun nentak ingre mor sauröakaan omën naar kak nerekë sëpënëak yesën kan kourak möönre koröp maim wak ëö pet elmëa. ¹³ Pël elmëen piarip së ru muntaröen ök maan kat wiin tapël kë won äa.

*Yesuuk ru 11 pöröen ëö pet elmëa**(Matiu 28:16-20; Luk 24:36-49; Son 20:19-23)*

¹⁴ Ënëmak ru 11 pörö wa top äak kaömp neim wëen ëö pet elmëa. Pël äak wal äak wëen itenauröak ök maan pitëm lupöt il wariak wëen kön wi kosang nemowasën äa pötaan kos elmëa. ¹⁵ Pël elmëak epël ök mëëa. “Ar yang ël epotë yesem omnaröa wëaul ngön ompyaut ök man. ¹⁶ Kön wi kosang yewesautaring i mëëpnaap pi kutömweri yaö sëpnaap. Kön wi kosang yewesaut wonöp pi pöt es parëaöökëen yaö sëpnaap. ¹⁷ Kön wi kosang yewesautaring öpnaarö nook weëre kosang mangkën retëng ke nentere nent epël ëëpnaarö. Nem yapintak urmerarö waö ë momëëpnaat. Ngön köngköm ngolöpöök apnaat. ¹⁸ Kamalörö moröak mësël ëëpnaat. I nak wel yawiaut nëen utpet nemowaspan. Yauman yaauröa rangk pitëm moröt mowiin ompyaö sëpnaat.”

*Yesu kutömweri isa**(Luk 24:50-53; Ngön 1:9-11)*

¹⁹ Aköp Yesu pi ngön pipël ök më pet irën Anutuuk wak kutömweri isa. Pörek së pim yaapkëetakël wel aisëak wë. ²⁰ Pël ëen pit kaare yang ël epotë pim ngönte aö sa. Pël yaëen Aköpök kaamök elmëak retëng nentere nent yaalmëem pim ngön yaaö pöt yaap pël pet elmëa.]

Luk

Yesu pi wel wiak kutömweri sëen wë ënëmak Luk puuk Yesuu ngön ompyaö epët retëng ëa. Luk pi ngaan root yaatak wakaimaupök Pool kaamök elmëa. Pi Yuta omën wonöp, köpël omnaröakaanëpök Krik omnaröaan retëng ëa. Krik omnarö pöt, wotpil yaauten kön wiin ompyaö yaaurö yak pi Yesuun wotpil yaapöp pöta ngönte retëng ë mena. Pi omnaröen Yesuuk yaköm yaalni pöt pet elmëa. Luk pi Ngön Yaaö Omnaröa Ya Mëmpeimauta Ngönteta retëng ëa.

Pöt epël wia.

Son i yamëaupre Yesuu wilauta ngönte 1:1-2:52

Son i yamëaupë ya mënaut 3:1-20

Yesu i momëen morök elmëaut 3:21-4:13

Yesuu Kalili yangerak ya mënaut 4:14-9:50

Kalili yangerakaan Yerusalemë saut 9:51-19:27

Yerusalem kak Yesuu naë oröaut 19:28-23:56

Yesuu wal ëak kutömweri isaut 24:1-53

Luk puuk Tiopilas pöpëen pep epwer retëng ëa

¹ O omën kaöap Tiopilas, tenim tekrakaan omën selap pöröak Anutuuk elmëen tenim naë omnant oröa pötön ökre was retëng ëaut. ² Pit omën wet reäk omnant oröön itena pöröa këmötëaan ngön kat wiak retëng ëaut. ³ Pël yaëen nem itena pöröen pëel mëak songönöt këëkë kat wiaut. Pötaanök wotpil wesak nimëen ë yaningk. ⁴ Ni kat wiak wet reäk omën muntaröak ök niaan kat wian epot yaap tapöt pël wasumëak retëng ë yaningk.

Ensel nampök Sonë wilëpnaaten Sakaraiaan ök mëëa

⁵ Erot pim Yuta omnarö ngarangk ëak wëa akun pötak kiri ar yaaö omën namp wëa yapinte Sekaraia pöp Eron pim kurmentëkaanöröa naëaan Apaisa pim toktakaanëp. Ën pim öngöp Elisapet piita Eron tapöpë kurmentëkaanëp. ⁶ Piarip Anutuu ëöetak wotpil wë pim ngön kosang pout ngar weim wakaima. ⁷ Pël ëak Elisapet pi ru köpëlep yak piarip ru won wë ulöp sa.

⁸ Sekaraiaare kiri ar yaaö pim karurö pit Anutuu ngönën tup kaöetak së ilëak Anutuu ëöetak neenem yaat mëmpö yesem ⁹ Sekaraia puuk ka ngerö ngëengktak së köp nga kaampöt kiri ar ëak koulöp wes mëëpënak pitëm yaaul wël ëlmëen sa. ¹⁰ Pël yaëen akun pötak omën yaap sa pörö pit tomök wa top kësang ëak Anutuun kimang maim wëa. ¹¹ Pël ëen Sekaraia pi itena pöt Aköpë ensel namp köp nga kaampöt kiri ar yaaö pöta wë yaapkëöökël tauaan itenak ¹² kas kaö ëak reëreë ura. ¹³ Pël yaëen enselëpök epël mëëa. “Sekaraia, ni kas ëëngan. Anutu pi nim kimang ngönte kat wia. Pötaanök nim öngöp Elisapet pi nim yokot namp wilëpnaat. Pël ëen pim yapinte Son pël mam. ¹⁴ Pël ëak ni ya kë sak ërëpëreëp yaëen omnaröeta pim orööpna pötaan ërëpëreëp ëëpnaat. ¹⁵ Pi Aköpë ëöetak kaö sak wë wain iire i nga muntat nanëmpan. Pim ëlëpë yaatak wëen Ngëengk Pulö pim lupmeri peö ëëpnaap. ¹⁶ Puuk Israel omën selap pan lup kaip motiin Anutu pitëm Aköpë naë rë olapnaat. ¹⁷ Pi Eliaë ëa pöl weëre kosang wak Aköpë wotöök rapnaap. Puuk peparöa könöt kaip motiin rungaaröaring lup yal mampnaat. Pël ëen omën ngön wa olëölë yaauröeta tapël elmëen wotpil wëauröa könöt kat mowiipnaat. Pël elmëen omën pörö Aköpë waisëpnaataan ko ëak öpnaat.” ¹⁸ Pël maan Sekaraia pi enselëpön epël mëëa. “Ten öngöp pouwaar ulöpaar. Pötaanök nim ngönta këët orööpnaalën kön nawiin yeë.” ¹⁹ Pël maan enselëpök kangiir epël mëëa. “Ne Kepriel, Anutuu ëöetak wë piin inëen elmëeim wëaup. Pimtok ngön ompyaö epët ök niamëak wes nemëen waisaup. ²⁰ Pël ëen ni kat wiak kön wi kosang newasën yaën. Pötaanök ngön won sak wëen nem ngön yeniak pipot kë oröönak kaalak ngön amëët.”

²¹ Sekaraia pi ka ngerö ngëengktak akun wali wëen omnarö kor wë kön selap ëa. ²² Pël ëeim wëen ënëmak kakaatiaan oröak ngönaak mapëneak poprak ëa. Pël ëen omnarö pit

epël kön wia. “Pi ka ngëengkta kakaati omën it ngolöp nent itena koröp.” Pël ëen pi ngön apënëak pomp ëak moresiarëring ök elmëa.

²³ Ënëmak Sekaraia pim ngönën tup kaöetak ya yamëngka akunet pet irën kaalak kakë sa. ²⁴ Pël ëen ënëmak Elisapet ru kepring sa. Pël ëak ëlëepëlëep ëeim wëen ngoon mor nas won sa. Pël ëen epël mëëa. ²⁵ “Aköp pi kaamök elnëak omnaröa ëöetak nem ëöempel won newesak rungaap yenangk.”

Ensel nampök Yesu wilëpnaaten Mariaan ök mëëa

²⁶ Elisapet pöp ru iirak ëaan ngoon mor nas nasiaan namp won sëen Anutuuk ensel Kepriel pöp wes mëen Kalili yangerak ka naö yapinte Nasaret pörekë sa. ²⁷ Pörek öng ulwas namp wëa yapinte Maria pi omp namp Yosep piin yaö elmëen wëa. Yosep pi Tewit pim körööp. ²⁸ Pël ëen Kepriel pi Maria pim naë së epël mëëa. “Yowe, Aköp pi nimëen ya ërëp ëak niiring wë.” ²⁹ Pël maan Maria pi kat wiak ya ngës ëen epël kön wia. “Tol ëënak yoöre ërëp epël yenëa?” pël kön wia. ³⁰ Pël ëen enselëpök epël ök mëëa. “Maria, ni kas ëëngan. Anutu pi nimëen ya ërëp yaë. ³¹ Nim yokot kepring sak wilumë pipop yapinte Yesu pël mam. ³² Puuk omën kaö sak öpnaap. Pël ëen omnaröak piin yaya mëak Anutu kaö panëepë Ruup pël mapnaap. Pël ëen Anutuuk pim körööp Tewit pim ëaul yangerakë omnaröa kaö wes moulmëepnaap. ³³ Pi Yakopë ëere köröörö ngarangk ëak wakaim öpnaap. Pël ëen pim wa ngaöök nimëepna pöt won nasëpan.” ³⁴ Pël maan Maria enselëpön epël mëëa. “Tol ëak pël ëëm? Ne omp wonöppe.” ³⁵ Maan enselëpök kangiiir epël mëëa. “Ngëengk Puloök nim naë wais Anutu ngaarëkëp pim weëre kosangët nim rangk niwiin kaamök elniipnaat. Pël ëen nim ru wilumë ngëengk pöpön omnaröak Anutuu Ruup pël apnaat. ³⁶ Kat wi. Nim karip Elisapet pi ulöp saupök ru kepring wë. Ngaan, ‘Pi ru nawilpanëep,’ pël aimautak peene pöt pi ru kepring wëen ngoon mor nas nasiaan namp ëak yes. ³⁷ Anutu pi omën nant ëëpënëak poprak naën yaaup.” ³⁸ Pël maan Mariaak kangiiir epël mëëa. “Ne Anutuu inëen koontup. Pötaanök yaan pil elnëep.” Pël maan enselëp pi sëp wesak sa.

Maria pi Elisapeten itaampö sa

³⁹ Maria pi akun tapëtakëer wal ëak Yutia rosir omnaröa kak nerekël sa. ⁴⁰ Pël ëak Sekaraia pim kaata kakaati së ilëak Elisapeten yoöre ërëp mëëa. ⁴¹ Pël yemaan Elisapet pi Mariaë yoöre ërëp pöt kat yawiin ru Elisapet pim yaatak wëaö pöp elel ëa. Pël ëen Ngëengk Pulö Elisapet piik ilëak peö ëa. ⁴² Pël ëen ngön ëak Mariaan epël mëëa. “O öng epop, ni öng muntaröa ök won. Anutu pi niin ompyaö yaalni. Ën nim ru wilumë pöpta ompyaö elmëepnaat. ⁴³ Ne ompyaö talëpëen nem Aköpë ëlëpök nem naë yewaisën? ⁴⁴ Yoöre ërëp ngön neaan kat yawiin nem yaatak wëaupta kat wiak ërëpsawi ëak elel yaë. ⁴⁵ Ni Aköpë ngön ök niia pöt kë rapna pöten kön wi kosang yewasën. Pötaan ërëpsawiarang ömëep.”

Mariaak ërëpsawi ngön mëëa

⁴⁶ Pël maan Maria pi epël mëëa.
 “Nem lupmerök Aköpë yapinte wak yawis.
⁴⁷ Ën nem könöpök Anutu ne utpetetakaan yeneö pötaan ërëpsawi yaalmë.
⁴⁸ Pi ne pim inëen koont pasip sant yaalnë.
 Pötaanök omën peene wë eporöere ënëm orööpnaarö pitök neen, ‘Anutuuk ompyaö yaalmë,’ pël apnaat.
⁴⁹ Anutu weëre kosangëp puuk retëng epët yaalnë.
 Pötaan pim yapinte ngëengk wia.
⁵⁰ Pi omën pim iri wëaurö sant yaalmëaup.
 Omnaröa öpnaal sant pöt pangk ëak wiaapnaat.
⁵¹ Pim moresök ya kosang mënak
 omën pitëmtëen wak isak yaurö wa moolaan yes.
⁵² Pi yang omp ak weëröeta wa moolëak
 omën yapin wonörö pitëm yapinöt wak isak yema.

⁵³ Pi omën ngöntök yaaö omnant wonörö ulöl wes yemangk.

Ën ulöpre moupring wëaurö ngöntök yemowas.

⁵⁴⁻⁵⁵ Pi tiarim ëaröen Apramre pim ruure ëarö kaamök elniipënëak kosang wesak ök mëëa.

Pötaanök pi pim ngön kosang wesa pöten kön wiak Israel pim ya omnarö kaamök elnieim wë.”

⁵⁶ Maria pi Elisapetring wëen ngoon naar namp ëak won sëen kaalak pim kakë sa.

Elisapetök Son wila

⁵⁷ Elisapet pim akunet temanöm sëen yokot namp wila. ⁵⁸ Pël ëën omën kaköröere nanangarö pit Aköpë sant elmëa pöt kat wiak piiring top ëak ërëpsawi ëa.

⁵⁹ Wë akun 7 ëak won sëen 8 pötak pit yokotup Anutuun yaö wesak pim koröp kaut ilëpënëak wa top ëa. Pël ëak pit Sekaraia pim pepapë yapin ngamp mapënëak mëëa.

⁶⁰ Pël maan ëlëpök ke urak epël mëëa. “Won, tiar pim yapinte Son pël mepa.” ⁶¹ Pël maan pit epël mëëa. “Nim nanang nampë yapinte pil won wia.” ⁶² Pël mëak pepapön mor ök elmëak yapin talte mapën pöten pëël mëëa. ⁶³ Pël ëën pi kël wësap naöön kimang elmëen wa mangkën puuk, “Yapinte Son,” pël retëng ëën pit yaan sa. ⁶⁴ Pël ëën tapëtakëer pim këmët kengkën sëen ngönte orö rëen Anutuun yaya mëëa. ⁶⁵ Pël ëën kak pörek wëaurö pit yaan sak pöta ngönte ka poutë ök maö yesem Yutia yangerak rosiratë ka wieëa pötëëta ök aö sëen pangk ë pet ira. ⁶⁶ Pël ëën omën pöt kat wia pörö om ngön pöt kön wieim wë Aköpök weëre kosang mena pël wesak epël mëëa. “Yokotup kaö sak tol ëëpën?”

Sekaraiaak tektek ngön mëak Aköpön yaya mëëa

⁶⁷ Ngëëngk Pulö Sonë pepap Sekaraia pim lupmeri peö elmëen tektek ngön epël mëëa.

⁶⁸ “Tiar Aköp, Israel omnaröa Anutu pim yapinte wak isak mapa.

Puuk tiar kaamök elniak utpetetakaan ent ë yanuulë.

⁶⁹ Pim inëen ruup Tewit pim kurmentëkaan namp tiar utpetetakaan niöpënëak omën weëre kosangring pöp tau yaulmë.

⁷⁰ Omën pöpön ngaanëer pim tektek ngön yaaö ngëëngköröen ök maan pitëm këmötëaan epël aimaut.

⁷¹ Aköpök tiarim kööre toköröere këëpöt yaniwesaurö pitëm naëaan ent ë nuulëëpnaat.

⁷² Pi ngaanëer ngön ngëëngk kosang wes mena pöten kön wieë tiarim ëarö lup sant elmëeima.

⁷³ Pim ngön kosang wes mena pöt tiarim körööp Apramön epël mëëa.

⁷⁴⁻⁷⁵ ‘Ne ar neen akun poutë ompyaöre wotpil wë kas naën inëen elnëenëen arim kööre toköröa naëaan kama niömaat.’

⁷⁶ Ën yokot epop, ni wet rëak Aköpëen kan ngësum.

Pël ëëmë pötak omnaröak niin, ‘Anutu Ngaarëkëp pim tektek ngön yaaup,’ pël niapnaat.

⁷⁷ Ni Anutuuk pitëm utpetatë kangut kërë moolëak utpetetakaan öpnaat pël ök maan kat wiipnaat.

⁷⁸ Anutu pi tiarimëen sant yaaup.

Pötaan pël elniipnaat.

Pi kutömweriaan namp tiarim naë wes mëen puuk këtëpë yema pöl ëwa elniipnaat.

⁷⁹ Pël ëën omën koutak wëauröere wel wiipënëak yaaurö ëwa elniak mayaap kanöök niulëen öpenaat.”

⁸⁰ Ënëmak yokot Son pöp kaö sëere könö kaö së pël ëa. Pël ëak yang omën wonrek së wakaim wiak pim ya mëmpna akunet temanöm sëen Israel omnaröa naë orö tekeri sa.

2

Yesu wila (Matiu 1:18-25)

¹ Akun pötak Rom yang omp ak Sisa Okastas puuk omën pim iri wëauröa yapinöt öpënëak ngön kosang wia. ² Ya pöt ngaan namëngkënte, Sairinias pim Siria yangerak

yang ngarangk äak wëaö akun pötak ngës rëa. ³ Pël ëen omën pourö pit yapin wiipënëak pitëm ka songönötë sa.

⁴ Yesën Yosep pi Tewit pim körööpök Kalili yangerak Nasaret pörek wëa. Pötaanök Yutia yangerak Tewit pim kak Petelem pörekë sa. ⁵ Sëpënëak pim öng yaup Maria pöpta yapin wiipënëak koirak piarip pouwaar sa. Maria pöp ru kepringëp. ⁶ Pël äak wëen Maria pim ru wilëpna akunet temanöm sa. ⁷ Pël ëen pim yokot wetkaalëp wila. Pël äak poë koröp kautak kör koëak pol purmakaöröa kaömp umweri öngpök mowiin wieëa. Su kaat omën peö ëa. Pötaanök ur ap wesak purmakaö kaatak së wëa.

Enselöröak pol sëpsëp ngarangköröen ök mëä

⁸ Petelem kak pörekë naë omën narö pitëm pol sëpsëpörö rö kan koinë ngarangk eim wëa. ⁹ Pël ëen Aköpë ensel namp pitëm naë së oröön Aköpë ëwaöök pitëk ëwa elmëen kas kaö ëa. ¹⁰ Pël yaëen enselëpök epël mëä. “Ar kas ëëngan. Kat wieë. Ne arimëen ping ngön ompyaut wak yewais. Yang poutë omnarö kat wiak ërëpsawi ëënëet. ¹¹ Peene öng nampök Tewitë kak eprek rungaap yawil pipop ar omën pourö utpetetakaan niöpnaap. Pi Aköp Kristo, Anutuuk Yaö Mëëaup. ¹² Itenak yaap ëa wasënëëtaan wetete niamaan. Poë koröpök kör koëak pol purmakaöröa kaömp umweri wiaan itaampunëet.” ¹³ Pël maötaring ensel muntarö kësang pan tapët pöt pitëm karipë naë oröak Anutuun yaya mëak epël mëä.

¹⁴ “Anutu Ngaarëkep pim yapinte wak isëp.

Omen pim lup sant elmëaurö pitëm naë mayaap wiaap.”

Pol sëpsëp ngarangkörö Yesuun itena

¹⁵ Enselörö pit kaalak kaip tiak kutömweri sëen sëpsëp ngarangkörö pit neneren epël mëä. “Tiar Petelem kak së oröak Aköpë ök yenia pipten iteempa.” ¹⁶ Pël mëak pit teëntom pan së Mariaare Yosep koirak itaangkën öngaap poë koröpö kör koëak pol purmakaöröa umweri wiaan itena. ¹⁷ Pël äak yokot pöpëen ngön ök maan kat wia pöt ök mëä. ¹⁸ Pël ëen omën pörek wëa pörö pourö pit sëpsëp ngarangköröa ngön ök mëä pöt kat wiak yaan sa. ¹⁹ Ën Maria pöt ngön pöt kat wiak pim lupmeri wa wiak om kön wieima. ²⁰ Pël ëen pol sëpsëp ngarangkörö pit kaalak yesem enselëpök rungaapëen ök mëä pöl itaampöore kat wi ëa pötëen Anutuun yaya maima.

Yesuun yapin mëä

²¹ Yesu wilën wieë akun 7 äak won sëen 8 pötak pit pim koröp kaut ilak yapinte Yesu mëä. Yapin pöt pi yaatak won wiaan enselëpök ök mëäut.

Simionre Ana piarpim ngönte

²² Mariaare ruup piarip kak wë piarpim iirëpna akunet temanöm yesën Moses pim ngön kosangöt ngar wak Yosepring Yerusalem kak së yokotup Aköpëen yaö mowasëpënëak wak sa. ²³ Pöt Aköpë ngön kosang epël wia pöt ngar wak pël ëa. “Yokot wetkaalörö wilën pöt Aköpëen yaö mowasën.” ²⁴ Pël äak piarip Aköpë ngön kosangöt ngar wak Aköpëen yaö mowasëpnaataan int ek naar kiri ar ëëpënëak wak sa.

²⁵ Yerusalem kak omën namp wakaima yapinte Simion. Pi omën wotpil ngönënringëpök omën Israel omnarö utpetetakaan moöpna pöpön kor wëen Ngëëngk Pulö piiring wakaima. ²⁶ Ngëëngk Pulöök ngaan piin epël ök mëä. “Ni wel nawiin om wëen Aköpë Yaö Mëëaup, Kristo, oröön itenakök wel wiimëet.” ²⁷ Omën pöp Ngëëngk Pulöök elmëen Anutuu ngönën tup kaöetak së wëa. Pël ëen Yosepre Maria piarip rungaap wak ngön kosangta wieëaul elmëëpënëak ngönën tupta kakaati sa. ²⁸ Pël ëen Simion pi Yesu wak kapariak epël mëak Anutuun yaya mëä.

²⁹ “Aköp nim neaan pöt yok kë jaarö.

Pötaanök nuuk aan ne ya kë sak wë wel wiimaan.

³⁰ Nem itöök nim omën ten utpetetakaan niöpënëak yaan pöpön ityaangk.

³¹ Aköp ni omën pouröak piin itaampunëak ko ë ninaup. ³² Puuk kopël omnaröa lupöt ëwa yaalmë.

Ën Israel nim omnarö tenim yapinte wak yawis.”

³³ Yokotupön pël yemaan ëlre pepaar piarip kat wiin pölöppölöp ëa. ³⁴ Pël ëen Simion pi welaköt elmëak yokotupë ëlëp Mariaan epël mëëa. “Yokot epopë naë Israel omnarö pit komre kap ëëpnaap. Pël ëak narö pim naëaan kawi ngentiipnaat. Ën narö pim naë tauak kosang sëpnaat. Puuk sowi mowiin omnarö pimëen ngön utpet apnaat. ³⁵ Pit pël yemaan pitëm kön ëlëëpöt yoolök wasëpnaat. Pël yaëen nimëntta ya këlangön ëak yaköm kön wiimëët.”

³⁶ Tektek ngön yaaö öng namp wëa yapinte Ana. Pi Panuel pim koontup, Asa pim kurmentëkaanëp. Pim öng ulwasöök omp wak wëen krismaki 7 ëak sëen ³⁷ wel wiin öng tek wakaima. Pim krismakiat 84. Öng ulöp pöp pi akun poutë ngönën tup kaöet sëp newasën këtëkre rö kan poutë Anutuun yak kë ngës olëak wë kimang maim wakaima. ³⁸ Öng pöp pi akun pötak pitëm naë së Anutuun yokotupëen yaya mëak Yuta omën Anutuuk pit utpetetakaan moöpënëak kor wakaimauröen yokotupë ngönte ök mëëa.

Yosep Mariaare Yesu mësak Nasaret kakë sa

³⁹ Yosepre Maria piarip Aköpë ngön kosangta wieëa pöl omnant pout ë pet irak kaalak Kalili yangerak Nasaret kakë sa. ⁴⁰ Pël ëak yokotup kaö sak weëre kosang wak ëwat kaöempelring wëen Anutu pimëen ya kë sa.

Yesu kotupök Anutuu ngönën tup kaöetakë sa

⁴¹ Yesuu ëlre pepaar piarip Anutuu mait elmëa akun poutë Yerusalem kak seim yeëa. ⁴² Pötaanök piarpim yaaul Yesu krismakiat 12 ëak won saupök mësak pit pourö sa. ⁴³ Pël ëak wë ngëëngk akunet pet irën kaalak kakë sëpënëak yokotup Yerusalem kak om wëen piarip pöten köpël yak sa. ⁴⁴ Pël ëak yesem yokotup omën karuröaring yes wesak kët pöt seim wiap kan piarpim kar pöröa naë ap wesa. ⁴⁵ Pël ëak pitëm naë ap wes pet irak kaalak Yerusalem kak ap wasëpënëak sa. ⁴⁶ Pël ëak ap weseim wëen akun nentepar nent ëak won sa. Pël ëen ënëmak ngönën tup kaöeta kakaati së itaangkën pörek rë yemoulauröa tektrak wel aisëë pitëm ngönöt kat wiak songönötön pëel maim wëa. ⁴⁷ Pël ëen omën pim ngön kat wia pörö pit pim ngön kaip ti mampöore ëwat yaautaan itenak yaan sa. ⁴⁸ Pël ëen pim ëlre pepaar piin itenak yaan sak ëlëpök epël mëëa. “Yokot epop, tol ëënak tenipön epël yaalniin? Ten pep yaköm ë sak niin ap wasö imep.” ⁴⁹ Pël maan kangiir epël mëëa. “Oröpmorëënök neen ap wasö im? Arip köpël ma? Ne nem Pepapë kaatak wëep.” ⁵⁰ Pël maan piarip ngön pöt kat wiak ëngk ma e wesa. ⁵¹ Pël ëen ëlre pepaaring pit kaalak Nasaret kak së wë piarpim ngön ngar weim wakaima. Ën ëlëp pöt pi omën itenak kat wia pöt pim lupmeri wa wiak kön wieima. ⁵² Pël ëen Yesu pi wë kaö sak pim ëwatte ompyaö ëa. Pël ëen Anutüre omnarö piin itaangkën pangk ëa.

3

Son i yamëaup pim yaat ngës rëa

(Matiu 3:1-12; Maak 1:1-8; Son 1:19-28)

¹⁻² Son, Sekaraiaë ruup, pi yang omën wonrek wëen Anutuuk ya ngön mëëa. Akun pötak omën eporöak yang ngarangk eim wëen Anutuuk pël mëëa. Rom omp ak Taipirias Sisa pi Rom yang pör ngarangk ëak wëen krismaki 15 ëak won sa. Akun pötak Pontias Pailat pi Yutia yanger ngarangk ëëëa. Ën Erot pi Kalili yangera kaö sak wëen pim nangap Pilip pi Ituriaare Trekonaitas yangera kaö sak ngarangk ëa. Ën Laisenias pi Apilini yanger ngarangk ëëëa. Ën Anasre Kaiapas piarip kiri ar yaauröa wotöök wëa. Akun pötak Anutuuk Sonön ya ngön mëëa. ³ Pël ëen pi i Yotanë we naöökaan naöök yesem Anutuuk omnaröa saunatë kangut ent ë moolapnaataan lup kaip tiin i momëëpënëak ök maima. ⁴ Pöta ngönte tektek ngön yaaup Aisaia puuk epël ngönëntak retëng ëa pöt Son pim naë kë oröa.

“Yang pultakaan omën nampök epël ya.

‘Aköpëen kanö wotpil weseë.

Ngësak ompyaö panë weseë.

⁵ I kön pipotta yang rë ngep eeë.

Pël äak rosir kotre kaö pipotta pout mêngkën iri rëëp.

Kan pek wia pipotta wotpil weseë.

Pël äak kamtaöök kël wia pipotta wa moolëak won weseë.

⁶ Pël eën omën pourö Anutuuk utpetetakaan yaniö pöten itaampenaan.’ ”

⁷ Omën kësang Sonök i momëëpënëak pim naë sëën epël mëëa. “Kamalöröa morök yaalni pöl ar yaurö. Ar kön wiin nem naë waisën i nimëëma pöt Anutuuk nga elniipënëak ya pöt naalniipan. ⁸ Ar lup kaip tiak wëwë pötakël önë pötakëër omnaröak arën itaangkën lup kaip tian pël eëpnaat. Arimtë könöök epël angan. ‘Ten Apramë köröörö,’ pël angan. Ar kön wi kosang newasën wë, ‘Ten Apramë köröörö,’ pël anë pöt pangk naën. Ne niamaan kat wieë. Anutu pi apënëak pöt yok pangk aan kël epotök Apramë körö koröp orööpnaat. ⁹ Anutuuk iner këra songöntak wia. Këra nement ulöp ompyaö nautön eëpna pöt ku tiak es marën kotöpnaat.”

¹⁰ Pi pël maan pit piin pëël mëëa. “Elei, ten tol eën?” ¹¹ Pël maan puuk kangiir epël mëëa. “Omën namp pim ulpëën naar wiaan pöt omën wonöp namp mamp. Èn namp kaömpöt selap wiaan pöt tapël muntap nant mamp.”

¹² Takis yewa omën naröeta i mëëpënëak sa. Pël äak pi ngön pöt maan kat wiak epël mëëa. “Rë yanuulaup, ten tol eën?” ¹³ Maan puuk epël mëëa. “Ar omnaröa naëaan takis önëak pöt ngarangköröa niia pil pëën ön. Arök arimëën kaut önganok.” ¹⁴ Pël maan nga omën naröeta kaalak pëël mëëa. “Èn ten tol eën?” Pël maan puuk epël mëëa. “Arta omnarö mööre kaar äak sumat wë pël eënganok. Ar arimtë ya yamëngkauta sumat pëën weë. Muntat önëak kent eëngan.”

¹⁵ Son pi pël maan omnarö pit ërëpërëp äak pimëën kön selap äak epël mëëa. “Epop Yaö Mëëaup Kristo tapöp koröp.” ¹⁶ Pël yaan pit pouröen epël ök mëëa. “Omën nem ënëm waisëpna pöp pim weëre kosangtak nemët il wasëpnaap. Ne utpet epopök pim ing korötepar wii nemowilnganëëp. Ne i yaaptaring i yanimë. Puuk pöt ar Ngëëngk Pulö nimëën esuwesi ök arim utpetat kotak won sëpnaat. ¹⁷ Pi pim kat yaurautaring wais kat ur rongan äak kaömp ompyaut wa pim kaömp kaatak wiipnaat. Pël äak unönre söksök pöt wa top äak es kosangwesi moolaan kot sëpnaat.”

Erotök Son wii kaatak moulmëa

¹⁸ Son pi ngön pöt ök mëak wa korkor ngön munt nantre ngön ompyaut omnaröen ök mëëa. ¹⁹ Pël äak yang ngarangk kaöap Erot pi utpet nant yaaupök pim nanëpë öngöpta wa ëp ëa pötaan ngön kosang mëëa. ²⁰ Pël ëa pöta rangk saun kaö panëët Son wii kaatak moulmëa.

Yesu i mëa

(Matiu 3:13-17; Maak 1:9-11)

²¹ Son pi wii kaatak nemoulmëën wiaan omnarö i momëak Yesuta i momëa. Pël eën pi Anutuun kimang yemaan kutömwer këm nga eën ²² Ngëëngk Pulö int ekëpë ök sak Yesuu rangk irëa. Pël yaëën kutömweriaan ngön nent epël mëëa. “Ni nem Ruup. Ne niin ya kë sak kent pan yaalni.”

Yesuu ëere köröörö

(Matiu 1:1-17)

²³ Yesu pi pim krismaki 30 äak won sëën pim yaat ngës rëa. Pël yaëën omnaröak piin kön wiin Yosepë ruup pël ëa.

Yosep pöp Ilai pim ruup.

²⁴ Ilai pöp Matat pim ruup.

Matat pöp Liwai pim ruup.

Liwai pöp Melkai pim ruup.

Melkai pöp Sanai pim ruup.

Sanai pöp Yosep pim ruup.

²⁵ Yosep pöp Matataias pim ruup.

Matataias pöp Emos pim ruup.

Emos pöp Neam pim ruup.
Neam pöp Eslai pim ruup.
Eslai pöp Nakai pim ruup.
²⁶ Nakai pöp Meat pim ruup.
Meat pöp Matataias pim ruup.
Matataias pöp Semen pim ruup.
Semen pöp Sosek pim ruup.
Sosek pöp Sota pim ruup.
²⁷ Sota pöp Soanan pim ruup.
Soanan pöp Resa pim ruup.
Resa pöp Serapapel pim ruup.
Serapapel pöp Sialtiel pim ruup.
Sialtiel pöp Nerai pim ruup.
²⁸ Nerai pöp Melkai pim ruup.
Melkai pöp Etai pim ruup.
Etai pöp Kosam pim ruup.
Kosam pöp Elmatam pim ruup.
Elmatam pöp Er pim ruup.
²⁹ Er pöp Yosua pim ruup.
Yosua pöp Eliesa pim ruup.
Eliesa pöp Sorim pim ruup.
Sorim pöp Matat pim ruup.
Matat pöp Liwai pim ruup.
³⁰ Liwai pöp Simion pim ruup.
Simion pöp Yuta pim ruup.
Yuta pöp Yosep pim ruup.
Yosep pöp Sonam pim ruup.
Sonam pöp Elaiakim pim ruup.
³¹ Elaiakim pöp Melia pim ruup.
Melia pöp Mena pim ruup.
Mena pöp Matata pim ruup.
Matata pöp Netan pim ruup.
Netan pöp Tewit pim ruup.
³² Tewit pöp Sesi pim ruup.
Sesi pöp Opet pim ruup.
Opet pöp Poas pim ruup.
Poas pöp Salmon pim ruup.
Salmon pöp Nason pim ruup.
³³ Nason pöp Aminatap pim ruup.
Aminatap pöp Atmin pim ruup.
Atmin pöp Anai pim ruup.
Anai pöp Esron pim ruup.
Esron pöp Peres pim ruup.
Peres pöp Yuta pim ruup.
³⁴ Yuta pöp Yakop pim ruup.
Yakop pöp Aisak pim ruup.
Aisak pöp Apram pim ruup.
Apram pöp Tera pim ruup.
Tera pöp Neo pim ruup.
³⁵ Neo pöp Serak pim ruup.
Serak pöp Reu pim ruup.
Reu pöp Pelek pim ruup.
Pelek pöp Epe pim ruup.
Epe pöp Sela pim ruup.
³⁶ Sela pöp Kenan pim ruup.
Kenan pöp Apaksat pim ruup.

Apaksat pöp Sem pim ruup.
 Sem pöp Noa pim ruup.
 Noa pöp Lamek pim ruup.
³⁷ Lamek pöp Metusala pim ruup.
 Metusala pöp Inok pim ruup.
 Inok pöp Saret pim ruup.
 Saret pöp Malalel pim ruup.
 Malalel pöp Kenan pim ruup.
³⁸ Kenan pöp Inos pim ruup.
 Inos pöp Set pim ruup.
 Set pöp Atam pim ruup.
 Atam pöp Anutu pim ruup.

4

Setenök Yesu morök elmëa
 (Matiu 4:1-11; Maak 1:12-13)

¹ Yesu pi Ngëëngk Pulöök pim lupmeri peö ëak mësak Yotan imer sëp wesak yang omën wonrekë sa. ² Pël ëak wë kët 40 ëak won sëen Seten pim naë së oröak morök elmëa. Akun pötak pi kaömp won pan ëa. Pël ëën akun pöt won sëen këen wel wia. ³ Pël yaëen Setenök epël mëëa. “Ni Anutuu Ruup. Pötaanök kël epotön maan kaömp sëen në.” ⁴ Pël maan Yesuuk kangiir epël mëëa. “Ngönëntak epël wia. ‘Kaömp pöt pëenök omnaröa wëwëet nanimpan.’” ⁵ Pël maan Seten pi Yesu mësak rosir naöök is moulmëak tapëtakëer yangerakë omën poutön pet elmëak ⁶ epël mëëa. “Yang epotë omën nantre nant pötë weëre kosang nem naë wiaan namp ngarangk elmëëpnaataan mepëak pöt mepaat. Pötaanök ni ngarangk ëëmëëtaan nimpëak yeë. ⁷ Pötaanök ni nem iri ilëak yaya neamë pöt omën epot pout nimëën sëpnaat.” ⁸ Maan Yesuuk kangiir epël mëëa. “Ngönëntak epël wia. ‘Aköp Anutuun yaya mam. Pimënt kopëtapön inëen elmëëm.’” ⁹ Pël maan Seten pi kaalak Yesu mësak Yerusalem kak së ngönën tup kaöeta möröök moulmëak epël mëëa. “Ni Anutuu Ruup. Pötaanök eprekaan öngkrek sörok ola. ¹⁰ Pöta ngönte ngönëntak epël wia. ‘Anutu pi pim enselöröen maan ni ngarangk elniipnaat.’ ¹¹ Ën ngönën nenteta epël wia. ‘Këlötök nim ingesi niwalpanëen pitök morötök akaak elniipnaat.’” ¹² Pël maan Yesuuk kangiir epël mëëa. “Ngönën nenteta epël wia. ‘Aköp Anutuun kaamök elniipnaaten ököök elmëëngan.’” ¹³ Pël maan Seten pi morök ke nentere nent elmë pet irak akun nentakëen wesak sa.

Yesu pi Kalili yangerak pim yaat ngës rëa
 (Matiu 4:12-17; Maak 1:14-15)

¹⁴ Yesu pi Pulöök weëre kosang kaamök elmëen Kalili yangerakël kaalak sa. Pël ëën pim ëa pöta ngönte yang pörek sa pet ira. ¹⁵ Pël ëën ngönën tupötë ngönën ök yemaan omën pourö pim yapinte ngar wa.

Nasaret omnarö Yesu kaseng mena
 (Matiu 13:53-58; Maak 6:1-6)

¹⁶ Yesu pi Nasaret kak pim kotuuk wakaimaurekë sa. Pël ëak pim yaaul kë yesa akun ngëëngktak ngönën tuptak së ngönënte sangk kelëpënëak wal ëa. ¹⁷ Pël ëën nampök Aisaia pim ngönën pepewer mangkën wilak epël retëng ëaö pöt koira.

¹⁸ “Aköpë Pulö neering wë.

Pim ngön ompyaut omën omnant wonöröen ök mamëak yenëa.

Pi ngön epël ök mamëak wes nemëen waisaut. ‘Ar wii kaatak wëaurö, nook wil niulëen kan sënëët.

Ën ar it ngaap wëaurö, nook ompyaö niwasën nga sënëët.’

Pi këlängön kat wieim wëaurö pitëm këlängön yemengkauröa naëaan wil moulmëen sëpënëak wes nemëaut.

¹⁹ Pi Aköpë omnarö utpetetakaan moöpëna akunet temanöm yes pötenta ök mamëak wes nemëaut.”

²⁰ Yesu pi ngön lup pöt sangk kelak pepewer kaalak koö möak ya omnamp menak wel aisëa. Pël ëen omën ngönën tup pötak wëa pörö pourö piin it kos elmëëëa. ²¹ Pël ëen ngës rëak epël ök mëëa. “Ngönën lup sangk kelën kat yawi pipët peene kë yaarö.” ²² Pël maan pit piin kön wiin isën kön selap ëak pim këmtakaan ngön ompyaut oröa pöten yaan sak neneren epël mëëa. “E, tiar piin ëwat wëep. Pi Yosepë ruuppe.” ²³ Pël maan Yesuuk kangiiir epël mëëa. “Tiar akun poutë, ‘Rotap nimtë yaumantë won wasum,’ pël yaaurö. Pöta ök arök neen, ‘Pi yaap ma kaar ya,’ pöt itaampunëak waswas ngön pöt an koröp. Pël neak arök kaalak, ‘Nim Kapaneam kak ya mëngkën kat wian pöt nimtë wëaö eprekta pël namëngkan ma?’ pël an koröp.” ²⁴ Pël mëak epël mëëa. “Ne yaap niamaan. Tektek ngön yaaö nampök ngönte aan pimtë ka songöntakörö kat nawiin yaaurö. ²⁵ Ne yaap niamaan kat wieë. Arim köröörö tektek ngön yaaup Elia pim ngönten kat nawiin ëen Anutuuk maan kopi nepelën wiaan krismaki 3 ngoon 6 ëak won sëen kaömp ngöntök kësang pan yang poutë wiakaima. Akun pötak öng kapir kësang Israel yangerak wë kaömp ngöntök wakaima. ²⁶ Pël yaëen Anutuuk Elia pitëm naë wes namëen, Saiton yangerak Sarepat kak öng kapir kopët namp wëa pöpë ngësël wes momëen sa. ²⁷ Pöta ök, tektek ngön yaaup Ilaisë wakaima akunetak Israel omnaröa naë omën selap kësë ëak wakaima. Omën pörö pitëm naëaan namp ompyaö nemowasën won. Neaman Siria yangerakaanëp pi kopëtapökëer ompyaö mowesa.”

²⁸ Pël maan omën ngönën tupta kakaati wëaurö pit ngön pöt kat wiak ya sangën pan ëa. ²⁹ Pël ëen wal ëak Yesu moröak kaöökë wilëngkëel sa. Pitëm ka pö tomönta rangk wieëa. Pötaanök pit pi wak parëaöök moolapënëak sa. ³⁰ Pël ëen Yesu pi pitëm teköök ilëak kö sak sa.

*Yesuuk urmer namp waö ë momëa
(Maak 1:21-28)*

³¹ Yesu pi Kalili yangerak ka naöökë yapinte Kapaneam pörök së kët kë yesa akun ngëëngktak omnaröen ngönën ök mëëa. ³² Pël ëen pit kat wiin pi pepapök öngpököt wa kotiak yemaan kat wiak yaan sa. ³³ Pël ëen ngönën tup pöta kakaati omën urmerap pim lupmeri wëaö namp puuk Yesuun ngön ëak epël mëëa. ³⁴ “Elei, Yesu Nasaretaanëp. Ni ten tol elniim? Ni utpet niwasumëak waisan koröp. Ne niin ëwat wë. Ni Anutuu naëaan Omën Ngëëngkëp.” ³⁵ Pël maan Yesuuk urmer pöpön ngön kosang mëak epël mëëa. “Ni ngön angan. Omën pipop sëp mowesak oröak së.” Pël maan urmer pöp utpet nemowasën, om oröak sëpënëak pi kutpat ë omnaröa teköök moolëak oröak sa. ³⁶ Pël ëen pit yaan panë sak neneren epël mëëa. “Elei, ngön epët tol nent? Pi weëre kosangring urmeraröen ngön maan kat wiak oröak kas yesëp.” ³⁷ Pël mëak pit pöta ngönte aö sëen yang pörök ka wieëa pötë sa pet ira.

*Yesuuk Pitaë lëlamöp ompyaö mowesa
(Matiu 8:14-15; Maak 1:29-31)*

³⁸ Yesu pi ngönën tuptakaan oröak Saimonë kaata kakaati sa. Pël ëak itaangkën Saimonë öng lëlamöp yauman koröp es nga kaö nent yeem wieëa. Pël yaëen pit puuk kaamök elmëëpënëak mëëa. ³⁹ Pël ëen Yesu pi öng yauman wieëaupë naë së tauëë yaumanten nga mëëa. Pël ëen öngöp pi tapëtakëer koröp es nga pöt won sëen wal ëak kaömp ar ë mena.

*Yesuuk omën selap ompyaö mowesa
(Matiu 8:16-17; Maak 1:32-34)*

⁴⁰ Kët yeilaan omnarö pitëm kar yauman ke nentere nent yaaurö mësak pim naë sëen pim moresiar pitëm rangk mowiak yaumanöt ompyaö mowesa. ⁴¹ Pël yaëen urmerarö pit omën naröakaan oröak yesem ngön ëak epël mëëa. “Ni Anutuu Ruup.” Pöt pit pi Kristo, Yaö Mëëaup, pöten ëwat wëa. Pötaanök pim songönten ök mapanëak nga mëëa.

*Yesu pi ka nantë ya mëmpö sa
(Maak 1:35-39)*

⁴² Ëlpam walën Yesu pi kaöökään oröak yang lup omën won nentak së wëen omnarö pit ap wasö së koirak pi sëpanëak mëëa. ⁴³ Pël ëën Yesu pi epël mëëa. “Ne Anutuu omnarö wa ngaöök nimëëpna ngön ompyaö pöt ök niamëak wes nemëaup. Pötaanök omën ka muntatëeröenta ök maö sum.” ⁴⁴ Pël mëak Yuta omnaröa ngönën tup wieëa pötë ngönën ök maima.

5

*Yesuuk maan Pita i kaö imënörö kësang pan wa
(Matiu 4:18-22; Maak 1:16-20)*

¹ Akun nentak Yesu pi Kenesaret i kaöökë pisöök wëen omën kësang pan pit Anutuu ngönte kat wiipënëak së wa rongan ëak pi kör mokoëa. ² Pël ëën i pisöök pörek wang kot naöörar wieëa. Pepaar pöt wi ulmëak së iiröt iireim wëa. ³ Pël ëën Yesu pi Saimon pimöökë ngaarëk isak Saimonön kot nent mök ë i kaöökël mëëpënëak mëak pöök wel aisëak wë omnaröen ngönën ök mëëa.

⁴ Pël ë pet irak Saimonön wangaö kaalak i kaöökël mök ë mëak iiröt olëak i kaö imën narö waulöpënëak mëëa. ⁵ Pël maan Saimonök kanggiir epël mëëa. “Kaöap, ten röök epöök weë ngentiak pël ëeim imën namp naön ëautep nim ngöntak kaalak olamaan.” ⁶ Pël mëak pit iiröt olaan imën kësang pan ilëak peö ëën iiröt ilëpënëak ëa. ⁷ Pël ëën pit pitëm karurö wang muntaöök wëauröen kaamök elmëëpënëak moresring waiseë elmëen së kaamök ëak wangaöörarë wiin könöm menak i kaöök ilapënëak ëa. ⁸ Pël ëën Saimon Pita pi pöten itenak Yesuu ingrak tok oriak epël mëëa. “O Aköp, ne utpetapök sêp newesak së.” ⁹ Pöt piire omën pörek wëa pörö pit imën kësang pan wa pöten yaan sak pël mëëa. ¹⁰ Pël maan Sepeti pim ruaar Semsre Son, Saimon pim karaar, piaripta tapël yaan sa. Pël ëën Yesuuk Saimonön epël mëëa. “Ni kas ëëngan. Ënëmak nim i kaö imënörö yewan pi tapël omnaröeta ömëët.” ¹¹ Pël maan pit wangaöörar weruak së i pisöök më ulmëak pitëm omnant pout sasa sêp mowesak Yesuu ënëm elmëa.

*Yesuuk omën kësë ëa namp ompyaö mowesa
(Matiu 8:1-4; Maak 1:40-45)*

¹² Yesu pi kak nerek së wëen omën namp pim koröp pou kësë ëaup Yesuun itenak pim naë së tok oriak ë koset yangerak elak wë epël mëak kimang mëëa. “Aköp, ni ompyaö newasumëak pöt yok pangk ompyaö newasumëët.” ¹³ Maan Yesuuk moresiar pim rangk mowiak, “Pël ëëmëak yeëerek, ompyaö së,” pël maan tapëtakëer pim kësëat won sa. ¹⁴ Pël ëën Yesuuk ngön kosang mëak epël mëëa. “Epël yaalni epëta ngönte omnaröen ök manganok om el wesak së nim koröpö kiri ar yaaö nampön pet elmë. Pël ëak omnarö nim ompyaö san pöt ëwat sêpnaan Moses pim ngön kosangta wia pöl kiri ar ëëm.” ¹⁵ Pël maan Yesu pim elmëa pöta ngönte ka poutë kat wi pet irak omën kësang pan pim ngön kat wiire yaumanöt won wasö pël ëëpënëak pim naë së oröa. ¹⁶ Pël yaëen pi yang omën wonrekël së Anutuun kimang mëëa.

*Yesuuk omën kosat kël wa namp ompyaö mowesa
(Matiu 9:1-8; Maak 2:1-12)*

¹⁷ Kët nentak Yesu pi omnaröen ngönën ök maim wëen ka poutë Kalili yangerakaanre Yutia yangerakaanre Yerusalem kakaan omën ngön kosangötë ngarangk naröere Parisi ngönën omën narö pitta pörek wel aisëak wëen Aköpë weëre kosangöök Yesu kaamök elmëen yauman omnarö ompyaö mowesa. ¹⁸ Pël yaëen omën narö omën kosat kël wa namp urweri wiak wak naë së kakaati ilëak Yesuu naë mowiipënëak itaangkën omën kësang pan peö ëak wëa. ¹⁹ Pël ëën pit yaumanëp wak kakaati sêpënëak omnaröaan kan pomp ëak kamöröökë ngaarëk is kamörö kan wesak omën pöp urtaring wes mëen yangerak omnaröa tekrak Yesuu naë ngemëa. ²⁰ Pël ëën Yesu pi pitëm kön wi kosang yewesautön itenak epël mëëa. “Ngöntöp, ne yok nim saunatë kangut ent ë yanuulak.”

²¹ Pël yemaan omën ngön kosangötë ngarangköröere Parisi omnarö neneren epël mëëa. “Omën epop pim oröptak Anutu wa iri yemowas? Omën nampök yok pangk omën muntapë saunatë kangut ent ë nemoollangan. Ya pöt Anutu pimtëëtep.” ²² Pël yaan Yesu pi pitëm lupötön itenak epël mëëa. “Ar tol ëënak kön pil yawi? ²³ Nem omnampön, ‘Nim saunatë kangut ent ë yanuulak,’ ngön pël yemak pöt kengkënte. Pöt ar ngön pöta këët tekeri nasën ëën nem ngön pöt yaap ma kaar pël newasngan. Ën nem omnampön, ‘Wal ëäk së,’ ngön pël yemak pöt könömët. Pöt nem ngön pöta këët tekeri sëën nem ngön pöt yaap ma kaar pël wasënëët. ²⁴ Pötaanök ar ne kaar omën wonöp Omën Këëp e yangerak wë weëre kosang wak saunatë kangut ent ë yemoolak pöten ëwat sënëën epël ök yemaan iteneë.” Pël mëak kosat kël wa pöpön epël mëëa. “Ne epël niamaan kat wi. Ni wal ë korumönte wak nim kaatakë së.” ²⁵ Pël maan tapëtakëër pitëm itöök wal ë pim korumönte wak pim kaatakë yesem Anutuun yaya mëëa. ²⁶ Pël ëën omën pourö itenak yaan panë sak Anutuun ping wesak epël mëëa. “Peene ten omën it ngolöp nenten ityaangk.”

Yesuuk Liwaiën yas mëëa
(*Matiu 9:9-13; Maak 2:13-17*)

²⁷ Yesu pi kaatakaan oröak yesem takis yewa omën namp yapinte Liwai pöp pim takis yewa kaatak wëën itenak epël mëëa. “Ni nem ënëm elnë.” ²⁸ Pël maan Liwai pi wal ëäk pim omnant pout sëp wesak Yesuu ënëm sa.

²⁹ Liwai pi Yesuun sis nëmpënëak kaömp ar ëäk takis yewa pim kar naröere omën munt naröen maan pim kaatak së piaripring kaömp na. ³⁰ Pël ëën Parisi omnaröere pitëm ëwat omnarö pit Yesuu ruuröen epël ök mëëa. “Ar tol ëënak omën takis yewauröere saun omnaröaring iire kaömp ngawi yen?” ³¹ Pël maan Yesu kangiir epël mëëa. “Omën yauman wonörö rota ngësë nasën. Yaumanringörökëër rotaaröa ngësë sa yaë. ³² Ne omën pitëmtën kön wiin wotpilörö pël yewas pörö lup kaip tiipnaan memëak newaisën. Won, ne omën pitëmtën kön wiin saun yaaurö pël yewas pörö ngön ök maan lup kaip tiipënëak waisaup.”

Ngës olëak wëauta ngönte
(*Matiu 9:14-17; Maak 2:18-22*)

³³ Yesuuk pël maan pit kangiir epël mëëa. “Sonë ruurö pit Anutuun yak kaömp ngës olëak wë kët poutë Anutuun kimang më yaë. Ën Parisi tenim ruuröeta tapël ë yaë. Ën nim ruurö pöt kaömp nëëre i në pël ëëim.” ³⁴ Maan Yesuuk pitëm pim karuröaan kaaö ngön mëëa pöten kat wiak kangiir epël mëëa. “Ar yok pangk omën namp öng öpënëak yeem pim karuaröaring wëën pöt karuröen, ‘Kaömp ngës olëak weë,’ pël maan pit kat wiipën ma? Won pan. ³⁵ Peene wë omën öng öpna pöp pim karuröaring akun wali naön ëëpnaat. Pi peene wëën ënëmak omën naröak pi wak kama ulmëën akun pötakökëër pim karurö yaköm ëën kaömp ngës olëak öpnaat.” Pöl pit ne kama neöpna pötakökëër nëm ruurö neen yaköm ëën kaömp ngës olëak öpnaat.

³⁶ Yesu pi watepang ngön pil mëak kaalak munt nent epël mëëa. “Omën namp pim ulpëën ngolöpöpökaan lup nent ilak ngaanëpök wiak korir namëëpan. Pël ëëpna pöt ulpëën ngolöpöp utpet wasën ngolöpöp köpöpring ngöntre kar naën ëëpnaat. ³⁷ Ën omën namp i kep pol koröpwerring ket ëa ngaan pötak wain i ngolöpët kolön yok pangk naëpan. Pël ëëpna pöt wain i pöt kep wetak pol koröp pöt sak il ngentiin iit orö sëpnaat. Pël ëën pol koröpwerta utpet ëëpnaat. ³⁸ Pötaanök wain i ngolöpët kep ngolöptak lë mëëpna pötak pangk ëëpnaat. ³⁹ Omën namp wain i ngaante yenaupök ngolöpta songönte köpël ëäk nanën ëëpnaat. Pël ëëpnaatak ngaante ëwat wë pöt pëën kent ëäk nëmpnaat.” Yesuu pël mëëa pöta songönte epët. Mosesë ngön kosang ngaanötre pimtë ngön ngolöpöt pangk irikor naëpan pötenök ya.

6

Kë yesa akun ngëengкта ngönte
(*Matiu 12:1-8; Maak 2:23-28*)

¹ Kë yesa akun ngëengкта nentak Yesure pim ruurö pit rais ya neweri lup sa. Pël äak ruurö pit ulöp narö töak söngsöng äak na. ² Pël yaëen Parisi naröak pitën epël mëëa. “Kë yesa akun ngëengktak arim ya yamëngk pipotön pepanöm wia. Tol ëënak yeë?” ³ Maan Yesuuk kangiiir epël mëëa. “Ar Tewitre pim omnaröa këen wë ëa pöt sangk kelak kat nawiin yaaurö ma? ⁴ Tewit pi Anutuu ngönën tup kaöeta kakaati së kaömp Anutuu ëöetak wieëa pöt kiri ar yaauröakëer nëmpnaan omën pasurö nëmpnanëak nga yaaut wak pimënt nak pim omnarö karut mangkën na. Pöt ar sangk kelak kat nawiin yaaurö ma?” ⁵ Pël mëak epël mëëa. “Omën Këep ne kë yesa akun ngëengкта pöta pepap.”

Kë yesa akun ngëengкта nentak Yesuuk omën namp ompyaö mowesa
(*Matiu 12:9-14; Maak 3:1-6*)

⁶ Kë yesa akun ngëengкта nentak Yesu pi kaalak ngönën tupta kakaati së omnaröen ngönën ök yamëem pörek omën namp pim mor yaapkëes kël waup wëen itena. ⁷ Pël ëen ngön kosangötë ngarangköröere Parisi ngönën omnaröak Yesuuk akun ngëengktak ompyaö wasën pöt ngön yaatak ulmëepënëak ngai yeem wëa. ⁸ Pël ëen pimtok pitëm lupötë itenak omën mores kël wa pöpön epël mëëa. “Ni wal äak wais omnaröa itëkëël tau.” Pël maan omën pöp wal äak së pörek taua. ⁹ Pël ëen Yesuuk epël mëëa. “Ne arën pëlpël niamaan. Tiar yok pangk kë yesa akun ngëengktak omnarö ompyaö elmëepen ma utpet elmëepen? Yauman omnarö ompyaö mowasëpen ma mëmpen?” ¹⁰ Pël mëak pitën nga it nalnal elmë pet irak omën pöpön epël mëëa. “Nim mores el më.” Maan omnamp pi pël ëen mores kosang sa. ¹¹ Pël ëen pit ya këlangön utpet ëen pitëmënt wa top äak neneren epël mëëa. “Tiar Yesu epop tol elmëepen?” pël mëëa.

Yesuuk pim ngön yaaö omën 12 pörö il ulmëa
(*Matiu 10:1-4; Maak 3:13-19*)

¹² Akun pötak Yesu pi Anutuun ök mapënëak rosir naöökël sa. Pël äak röök pötak ök maim wëen ëwa tëa. ¹³ Pël ëen ëlpam walën pim ruuröen yas maan sëen pi pitëm naëaan omën 12 äak il moulmëak pitëm yapinten pim ngönte yaaö omnarö pël mëëa. ¹⁴ Nampë yapinte Saimon pöpön Yesuuk yapinte Pita pël mëëa. Ën namp Entru pöp Saimon pim nangap. Ën naröa yapinöt Semsre Son, Patolomiuure ¹⁵ Mati, Tomasre Sems Alpiasë ruupre Saimon Selot pël yamëëa pöp, ¹⁶ Yutas Sems pim ruupre Yutas muntap Keriot kakaanëp, ënëmak Yesuun kup mowiiipnaap.

Omën selap pan wëen Yesuuk ya mëna
(*Matiu 4:23-25*)

¹⁷ Yesu pitring rosiraöökëen ëëtöök së oröak pim ruurö selap pan pitring tauaan omën selap Yutia yanggerakaanre Yerusalem kakaanre i kaö ëöök Taiiare Saiton ka pöteparëaan narö pit pourö wa top ëa. ¹⁸ Omën pörö pit Yesuuk ngönën ök maan kat wiire pitëm yaumanöt won wasö pël ëëpënëak sa. Pël ëen Yesuuk omën urmerarö pitëk wëauröeta ompyaö mowesa. ¹⁹ Pël ëen omën pourö pit itaangkën weëre kosangö pim naëaan sëen ompyaö sëpën seëa pöt itenak pitta ompyaö sëpënëak kent ëen piik morning ngëen elmëepënëak ök ëa.

Ërëpsawiarung wëautere yaköm ë sak wëauta ngönte
(*Matiu 5:1-12*)

²⁰ Yesu pi pim ruuröen iteneë epël mëëa. “Omnant wonörö ar Anutuuk wa ngaöök yanimë. Pötaanök ërëpërëp ëënëët.

²¹ “Omën peene këen ëeim wëaurö ar ënëmak kep ëënëët. Pötaan ërëpërëp ëënëët.

“Omën peene ingre këlël aim wëaurö ar ënëmak söm anëët. Pötaan ërëpërëp ëënëët.

²² “Ënëmak omnarö pit arën Omën Këep nemorö pël niak nga elniak kasëng nimampnaat. Pël äak ngön utpet niak arim yapinöt utpet pan wesak niapnaat. Pël ëen ar pöten

ërëpërëp èënëët. ²³ Ngaan pitëm èarö tektek ngön yauröen pil elmëaurö. Pötaanök pit ar pël yaalniin pöt, 'Ènëmak kutömweriaan kangut kësang önaat,' pël weseë ya kë sak èrëpërëpring tan urön.

²⁴ "Èn monere urömaringörö ar omnant weimaurö, yakömpe. Ar kutömweri kaalak munt nant naöngan.

²⁵ "Kaömp nak kepring wakaimaurö, yakömpe. Ar këen eim önëët.

"Söm aim wakaimaurö, yakömpe. Ar ingre ya ilak aim önëët.

²⁶ "Omën peene omnaröak arim yapinöt ping wesak yaurö, yakömpe. Ngaan arim èaröak tektek ngön kaarkaar yauröen tapël elmëa."

Kööre tokörö lup sant yaalmëauta ngönte

(Matiu 5:38-48)

²⁷ "Nem ngönte kat yawiaurö arën ök niamaan. Arimëen kööre tok yaalniaurö lup sant elmëen. Utpet yaalniaurö ompyaö elmëen. ²⁸ Omën ar utpet niwasëpënëak ngön yaurö Anutuuk ompyaö mowasëpnaan kimang man. Èn arimëen ökre was yaalniauröaan Anutuun kimang man. ²⁹ Omën nampök kerëm nentak yanimöön pöt nenteta nimööpnaan mowasum. Ulpëen rangkëp yeön pöt iriipön nga elmëenganok. ³⁰ Namp niin omën nantön kimang niaan mamp. Nampök niikaan wa ëp èen kaalak nimpënëak ke urak manganok. ³¹ Ar omnaröak omnant elniipënëak kent kön yawi pipël arökta pitëmëen elmëen.

³² "Arim kar lup sant yaalniaurö kangiir lup sant elmëenë pöt pangk naëpan. Omën saunaringörö pitta lup sant tapël elmë yaë. ³³ Èn omën ompyaö yaalniaurö kangiir ompyaö elmëenë pöt pangk naëpan. Omën saunaringörö pitta ompyaö tapël elmë yaë. ³⁴ Èn ar omnarö kangut nimpënaak pël wesak omnant mampunë pöt pangk naëpan. Omën saunaringörö pitta omnarö kangiir tapël mampënaak pël wesak omnant men yaë. ³⁵ Ar pöt, arimëen kööre tok yaalniaurö lup sant elmëak ompyaö elmëen. Ar omnarö omën kangutëen kön wiak mengkanok. Pël èenë pötak kangut kaö pan wak Anutu Ngaarëkëpë ru sënëët. Pöt pi omën pimëen yowe nemaan yaaöre utpet yaalmëa pöröaan kësangën yaaup. Ar Anutuu ru sënë pötaan pim ök tapël omnarö elmëen. ³⁶ Arim pepapök yaköm yaalni tapël arta yaköm elmëen."

Ngön ë pet yauröra yaë pöta ngönte

(Matiu 7:1-5)

³⁷ "Ar omnarö kom ëak ngön ë pet yaurapë yaë pöl èenganok. Pël èenë pöt Anutuuk ngön ë pet yaurapë yaë pöl naalniipan. Ar omnarö ngön ë pet yaurapë yaë pöl könöm mangkanok. Pël èenë pöt Anutuuk ngön ë pet yaurapë yaë pöl könöm naningkën èëpnaat. Ar omnaröa saunatë kangut kërë moolan. Pël èenë pöt Anutuuk arimotë kangut kërë nuulapnaat. ³⁸ Ar omnarö kësangën yaalmëen Anutuuk ar tapël elniipnaat. Pöt arim èenë pöt il wesak kësang panë wesak wa top elniipnaat. Pöta ök omnaröen elmëenë pöt Anutuukta ar elniipnaat."

³⁹ Pël mëak Yesu pi yal menak watepang ngön nent epël mëëa. "Omën it il tēja naar piarip yok pangk nampnamp mësak sèpën ma? Won, pël naëpan. Piarip pouwaar kanö wiaan saarëak sè parë orööpnaat. ⁴⁰ Runga pep kaatak nampök pim pepap il newaspan. Pi omnant ewat sa pet irak pim pepapë ök sèpnaat. ⁴¹ Ni tol èënak nim karipë itöök ulöl kotten iteneëak nimtëöökë këra elten kön nawiin yaën? ⁴² Nimtëöök om wiaan ni tol ëak karipön epël maan pangk èëpën? 'Ngöntöp, ni kat newiin ne nim itöök ulöl wia pipët niömaan.' Kaar omnamp, ni nimtë itöök këra elte wia pipët wakök nim karipë itöök ulöl wia pipët wëen pangk èëpnaat."

Këraatë songönte

(Matiu 7:16-20; 12:33-35)

⁴³ "Këra ompyaumentëk ulöp utpetarö nautpan. Èn këra utpetementëk ulöp ompyaurö nautpan. ⁴⁴ Këraamenti songönte ulöpöröak war yewas. Wëleri èër nautpan. Èn rakësaöök kasu nautpan. ⁴⁵ Omën ompyaup pi pim lupmeri kön ompyaut wieëa.

Pötaanök omnant ompyaö yaë. Ën omën utpetap pim lupmeri kön utpetat wieëa. Pötaanök pi utpetat yaë. Omën namp ke nentere nent pim lupmeri peö ëak wë pöt këmtak war yewas.”

Ka ök yarëauta songön nentepar wia

(Matiu 7:24-27)

⁴⁶ “Oröp ëën, ‘Tenim Aköp,’ pël yeneemak nem ngönte kat nawiin ëeim? ⁴⁷ Omën nem naë wais ngönte kat wiak nem këm ngön ngar öpna pipopön omën eptak ök ëën ar ëwat sënëën. ⁴⁸ Omën pipop pi omën ka weit ök räaupë ököp. Omën pöp pi pim kaat ök rëëpënëak wap waliit ilak pongön tëak wes mëën ngemaan yang menak taintaë wesa. Pël ëën kopi akunaök i nga urak tööl noolaan ëa. Pöt omën pöp pi taintaë pan wesak ök rëa. Pötaanök kosang ëa. ⁴⁹ Ën omën nem ngönte kat wiak ngar naön ëëpna pipopön omën kaat mangkimangki ök rëa pöpëel ök ëëmaan. Omën pöp pi ka wapöt taë newasën ëa. Pötaanök kopi akunaök i nga urak tööl olaan yanggerak ngentiak utpet pan ëa.”

7

Yesuuk Rom nga omnaröa wotöököpë inëënëp ompyaö mowesa

(Matiu 8:5-13)

¹ Yesu pi ngön pöt omnaröen ök më pet irak Kapaneam kak së oröa. ² Pörek Rom nga omnaröa wotöök nampë inëën namp yauman kaö pan yeem wel wiipënëak ëa. Wotöököp piin kent yaaup. ³ Pël ëën wotöököp pi Yesu pim yaauten kat wiak Yuta kaö narö pi koirak waisën pim inëën ruup ompyaö mowasëpënëak wes momëa. ⁴ Pël ëën pit Yesuu naë së oröak kosang wesak epël mëëa. “Omën pöp ompyaö yaaup. Pötaanök ni kaamök elmë. ⁵ Pi tiar Yuta omnarö lup sant elniak tiarim ngönën tupët ök räaup.” ⁶ Pël maan Yesu pitring së kaata temanöm yesën nga wotöököp pim kar narö epël ök mapënëak wes mëën sa. “Aköp mosëp. Ne ompyaup talte ni nem kaatak waisum? ⁷ Ne nemtëën kön wiin pangk naën ëën nim ngësël waisumataan pomp yeë. Pötaanök ni om pirek wë këm pëëntak aan nem inëën ruup ompyaö sëp. ⁸ Ne omën isauröa ikanöök inëën yaaup. Ën nem iri nga omnarö wë. Pötaanök nook nampön, ‘Së,’ maan sëpnaat, nampön, ‘Wais,’ maan waisëpnaat, ën nampön, ‘Pël ë,’ maan pël ëëpnaat. Pötaanök nim naë weëre kosang wieëaup pöten ne kön wiin ni maan nem inëën ruup yok pangk ompyaö sëpnaat.” ⁹ Pël maan Yesu pi kat wiak yaan sak kaip ti omën pim ënëm yesa pöröen epël mëëa. “Ne ök niamaan. Israel omnarö arim naë kön wi kosang yewesa epël nent nokoirën ë yeë.” ¹⁰ Pël maan nga wotöököpë karurö pit kaalak kaatak së itaangkën inëën ruup ompyaö sak wëa.

Yesuuk yokot namp weletakaan wal ë moulmëa

¹¹ Wë akun nentak Yesu pi ka nenta yapinte Nain pörekë yesën pim ruuröaring omën kësang pan piiring sa. ¹² Pël ëën kak temanöm yesën öng kapir namp pim yokot kopëtap wëa pël ëëëaup wel wiin yang kel weerëpënëak omën pourö wak kakaan kan kourak koira. ¹³ Pël ëak Yesu pi öng pöpön itenak yaköm ëën epël mëëa. “Ing angan.” ¹⁴ Pël mëak naë së umkekët mor wëën wak sa pörö leng ëak tauaan epël mëëa. “Yokot epop, ni wal ëëmëak yeniak.” ¹⁵ Pël ök maan welap wal ëak ngön ëa. Pël ëën Yesuuk pim ëlëpring öpënëak mëëa. ¹⁶ Pël ëën omnarö pöten itenak kas ëën Anutuun yaya mëak epël mëëa. “Tektek ngön yaaö kaö namp peene tiarim tekrak yaarö.” Pël yemaan naröak epël mëëa. “Anutu pim omnarö kaamök elniipënëak yewais.” ¹⁷ Pël ëën Yesu pim ëa pöta ngönte Yutia yang pour pangk ëën yang naë wieëa pötë sa.

Sonök Yesuu ngësë ru naar wes mëa

(Matiu 11:2-19)

¹⁸ Sonë ruurö pit Sonön Yesuu ëa pöta ngönte ök mëëa. ¹⁹ Pël maan Son pi ru naar ngön maan sëën Aköpön epël pëlpël mapënëak wes mëa. “Waisëpënëak aan kor wakaimaup ni tapöp ma muntapön kor ön?” ²⁰ Pël mëak wes mëën omën pöaar Yesuu naë së oröak epël mëëa. “Son i yamëaup puuk niin epël pëël nianëak wes yanimë. ‘Waisëpënëak aan kor wakaimaup ni tapöp ma muntapön kor ön?’ ”

²¹ Akun pötak Yesu pi omën yauman ke nentere nent yaaurö ompyaö mowasööre omën urmeraröaring wëaurö urmerarö waö ë momëere omën it il tëaurö it nganga mowasö pël ëeim wëa. ²² Pël ëen omën pöaar së ök maan Yesuuk kangiiir epël mëëa. “Arip së Sonön omnant ar pim itaampööre kat wi yeë epotön ök man. It ngaapörö it nganga së, ing il tëaurö ompyaö sak kan ë, kësë ëaurö ompyaö së, katun yaaurö kat nganga së, welarö wal ë ulmë, ngöntök yaaurö ngön ompyaut ök maan kat wi, pël yeë epotön ök man. ²³ Omën namp nemëen yak pim kön wi kosang yewesaut irikor naën yaë pipop ërëpërëp ëëpnaap.”

²⁴ Pël maan omën Sonë wes mëa pöaar yesën Yesuuk omnaröen Sonë songönte epël mëëa. “Ar ngaan yang omën wonrek kalaö naö kent möön sak waisak yaëen itaampunëak saurö ma? Won, Son pi pöta ök won. ²⁵ Ma omën ulpëen ke nalëp mëaö nampön itaampunëak saurö ma? Won, omën ulpëen ke nalörö mëa pörö omnant kësangring omën omp aköröa ka ompyautë wë. Son pi ulpëen ke nalörö namëenëp. ²⁶ Ma ar omën ke tolëëlëpön itaampunëak saurö? Ar tektek ngön yaaö nampön itaampunëak saurö ma? Ar yok pël ëan. Ne ök niamaan. Pi tektek ngön yaaö tapöpök pim ya yamëngka pötök tektek ngön yaaö muntaröa ya yamëngkaut il yemowas. ²⁷ Omën pöpëenök ngönëntak epël retëng ëa.

‘Kat wi. Ne omën nem ngönte waup wes mëen nimëen wet rapnaat.

Puuk nim kanö ningësëpnaat.’

²⁸ Ne ök niamaan. Son puuk yangerakë omën pourö il yemowas. Pël ëaap omën Anutuuk wa ngaöök yamë pöröak pi il yemowas. Pitëm naëaan koturöakta pi il yemowas.” ²⁹ Omën yaapöröere takis yewaurö pit makre ku mëak epël mëëa. “Mak, Anutu pi ompyaö yaaup.” Pöt Sonök wet rëak pit i momëa. Pötaanök pël mëëa. ³⁰ Ën Parisi ngönën omnaröere ngön kosangötë ngarangkörö pit Sonök i momëëpnaaten kaaö yeem Anutuu kan ompyaö pet yaalmë pö kasëng mena.

³¹ Pit pël yaëen Yesuuk epël mëëa. “Ne ar akun eptak wëauröen oröp nentak ök elniim? Ar talöröa ökörö? ³² Ar rungaaröa ökörö. Rungaarö pit ka tomök ngasam yeem neneren epël yema.

‘Ten intö tang yamöön ar tan naurön yeë.

Ten ingre tan yaan ar ingre ya ilak naën yeë.’

³³ Ar tapël yaaurö. Son i yamëaup pi wais wain i nanën wë akun nantë kaömp ngës olëak wëen ar piin, ‘Pi urmerapring wë,’ pël aiman. ³⁴ Ën peene Omën Këëp ne wais iire kaömp yenën ar epël aim. ‘Iteneë. Omën epop wain iire kaömp kaö yenëp. Pi takis yewaöre saun omnaröa karip,’ pël aim. ³⁵ Pël ëaap Anutu pim ëwat pöt arim naë wieëanëen ar tenip sant elnian tapön.”

Öng utpet nampök Yesuu ingesiarë i köp nga kamp nent lë momëa

³⁶ Parisi ngönën omën nampök Yesu piiring kaömp nëmpënëak yas maan pim kaata kakaati së kaömp yenem wëa. ³⁷ Pël ëen kak pörök öng utpet namp Yesu Parisi omnampë kaatak kaömp yenem wë pöt kat wiak i köp nga kamp nent kep ompyautaring wak sa.

³⁸ Pël ëak Yesuu kasngaël së pim ingrak taueë ing ëa. Pël ëen ing lelapöt pim ingesiarë ngentiin pim kepön ëptak kol mowesak ingesiar tot nak i köp nga kamp pöt lë momëa.

³⁹ Pël yaëen Parisi omën Yesuun yas mëëa pöp itenak kön epël wia. “Pi tektek ngön yaaö namp ëanëen öng epopë songönten ëwat ëan tapön. Öng epop saun öngöp.” ⁴⁰ Pël kön yawiin Yesu pim kön pöt itenak epël mëëa. “Saimon, ne ngön nent ök niamaan kat wi.” Maan Saimonök epël mëëa. “Rë yanuulaup, ök a.” ⁴¹ Pël maan Yesuuk epël mëëa. “Omën naar piarpim sum kangit wiaapnaat. Namp 500 kina, namp 50 kina. ⁴² Piarip sum pöt kangiiir mampënaat pangk naën ëa. Pël ëen mon pepap piarpim kangiiir mampëna pöt sëp mowesa. Ni kön wiin omën pöaarëkaan talëpök mon pepapön lup sant elmëëpën?”

⁴³ Pëel maan Saimonök epël mëëa. “Ne omën sum kangit selap sëp mowesa pöpön kön yawi.” Pël maan Yesuuk epël mëëa. “Ni pangk yaan.” ⁴⁴ Pël mëak kaip ti öngöpön itneë Saimonön epël mëëa. “Ni öng epopön itenaan ma? Ne nim kaatak waisën ni ingesiar

iirömaan iit nenangkën. Pël eën öng epop pim ing lelaptak nem ingesiar i neirak kepön äptak kol yewas. ⁴⁵ Ne waisën ni sant elnäak tot nenenën äaup. Pël eën öng epopök nem ingesiar tot yen. ⁴⁶ Ni nem kepön äptak iit wa nenemëen yaëen öng epopök ingesiarë i köp nga kampët wa yenemë. ⁴⁷ Pötaanök öng epopë lup sant kësang yaalnë pöta songönte ök niamaan. Pim utpetat kësang pan pötë kangut kërë moolëaut. Namp pi nook pim saun kotta kangit kërë moolema pöt pim lup santeta kot tapël elnäepnaat.” ⁴⁸ Pël mäak Yesu pi öngöpön epël mëea. “Nim saunatë kangut kërë niolëaut.” ⁴⁹ Pël yemaan omën piiring kaömp neim wëaurö pit kön epël wesa. “Saunatë kangut yakërë epop pi omën ke tolëälöp?” ⁵⁰ Pël eën Yesuuk öngöpön epël mëea. “Nimtë neen kön wi kosang yewesautak utpetetakaan yaniö. Pötaanök ya kë sak së öm.”

8

Öng narö Yesuu ënëm sa

¹ Akun kot nent won sëen rangkël Yesu pi ka kotre kaö poutë ngön ompyaut ök mäak Anutuuk wa ngaöök nimëepna pöta ngönte ök maö yesën pim ru 12 pöröeta piiring sa. ² Pël yaëen öng narö Yesuu ngaanëer urmerarö pitëkaan waö ë mëere yauman ompyaö mowasö äa pörö pitta Yesuring sa. Namp Maria Matala kakaanëp urmerarö 7 äak waö ë momëa pöp. ³ Namp Soana ngarangk namp Susa Erotë kaatak wëaup pim öngöp. Ën namp Susana piporöere öng munt narö pit Yesuring yesem Yesure ruurö sumre omnant kaamök elmë sa.

Omnant öpöt yaak yoolëauta ngönte (Matiu 13:1-9; Maak 4:1-9)

⁴ Ka poutëaan omën selap pan së wa top eën Yesuuk watepang ngön nent epël ök mëea. ⁵ “Omën nampök pim yaak omnant öpöt olëa. Pël eën nant kamtaöök ngentiin omnarök kan së waisö yeem ing mësak pötöp rep olaan intörök wa na. ⁶ Ën nant këlöökë ngaarëk ngentia. Pël äaut orök yang kolapët won eën umön rëa. ⁷ Ën nant nönötë öngpök olëa. Pël eën nönöt orök ngep eën sësë äa. ⁸ Ën nantökëer yang kolaptak olëa. Pël eën pötökëer aprak kë kësang pan, kengk nemorëet 100, nemorëet 100 pël uta.” Yesu pi pël mäak ngön äak epël mëea. “Katringëpök ngön epët kat wiip.”

Yesu pim watepang mëëauta songönte (Matiu 13:10-17; Maak 4:10-12)

⁹ Pël maan ruurök Yesu pim watepang ngön pöta songönten pëel mëea. ¹⁰ Pëel maan Yesuuk epël mëea. “Anutu pimtok wa ngaöök nimëak wë ngön ëlëep pöta songönte arënökkëer pet yaalni. Ën omën muntarö pit pöta songönte kat wiipanëak watepang ngön ök yak. Pit Anutuu naë rë olaan pitëm saunatë kangut kërë olapan itöök itaampënaatak këeten yok pangk itnaampan ma katëepök kat wiipnaatak songönten këekë kön nawiipan.”

Omnant öpötëen watepang ngön äa pöta songönte (Matiu 13:18-23; Maak 4:13-20)

¹¹ “Watepang ngön niak pöta këet epët. Anutu pim ngöntak omnant öpöt yoolak pötë ök yaë. ¹² Omnant öpöt kamtaöök ngentia pötë ökörö, omën narö ngönën kat wiak Anutuun kön wi kosang wasën utpetetakaan moöpanëak Setenök pitëm lupötëaan wa yemoola. ¹³ Ën öpöt këlöökë rangk ngentia pötë ökörö, omën narö ngönte kat wiak ërëpsawi äak öpnaat. Pitëm lupötë misën il natëen. Pötaanök akun kot nent kön wi kosang wesak wëen morököt oröön wil këlok ëepnaat. ¹⁴ Ën öpöt nönötë öngpök ngentia pötë ökörö, omën narö ngönën kat wiipnaatak wë koröpökë omnantön kön selap ëere monere urömen kentre kaur ëere omën munt nantön war ë pël yaëen pötök ngep elmëen ngönën këet mos ëepnaat. ¹⁵ Ën öpöt yang kolaptak ngentia pötë ökörö pit ngönën kat wiak lupöt ompyaö wesak wak wëen pitëm wëwëatë kë ompyaut koirëpnaarö.”

Esuwes mangiak ëlëep yawiauta ngönte (Maak 4:21-25)

¹⁶ “Omnarö esuwes mangiak kapita öngpök mëere urta ikanöök wi pël naëngan. Ngaarëk wesirën ëwa ëaan omën kakaati waisëpnaarö ëwa pöön itaampnaat. ¹⁷ Omën ëlëëp wia pipot wi naöpanëët. Pipot tekeri sëpnaat. Ën ngep ëën wia pipot wiakaim wi naöpanëët. Ënëmak wëlël ëën omnarö itaampnaat. ¹⁸ Ar nem ngönöt këëkë wesak kat wieë. Omën namp Anutuuk ngön ompyaö lup nant mangkën ompyaö wesak öpna pöp muntat kësang wesak mampnaat. Ën namp naön wë wak wë wes öpna pöt wa ëp ëëpnaat.”

Yesure ëlre nang pitëm ngönte
(*Matiu 12:46-50; Maak 3:31-35*)

¹⁹ Akun nentak Yesuu ëlre nang pit Yesuun itaampënëak sa. Pël ëën omnarö kësang pan peö ëën pit om pëlëër wëa. ²⁰ Pël ëën omën nampök epël mëëa. “Nim ëlre nang niin itaampënëak wais tomök wë.” ²¹ Maan kanggir epël mëëa. “Omën Anutuu ngönöt kat wiak ënëm yaë piporö nem ëlre nangarö pël yaë.”

Yesuuk kent kaöaöön nga maan leng ëa
(*Matiu 8:23-27; Maak 4:35-41*)

²² Kët nentak Yesure pim ruurö pit wang naöök ilëak pitën epël mëëa. “Tiar i kaö olëak ëngk komuntakël sëpa.” Pël mëak sa. ²³ Yesem Yesu pi itkaan ëën ka ura. Pël ëën kent nempel möön i kaö maat wangaöök ilaan utpet ëak i kaöök ilapënëak ëa. ²⁴ Pël ëën pit Yesuu naë së it moilak epël mëëa. “Rë yanuulaup, tiar kö sëpenëak yeë.” Pël maan pi wal ëak kentööre kaö maatön nga maan kentö leng ëën kaö maat wiap sa. ²⁵ Pël ëën pitën epël mëëa. “Ar oröpmorëën neen kön wi kosang nenewasën yeë?” Pël maan pit yaan sak kas ëak neneren epël mëëa. “Omën epop tal namp apen? Puuk kentre kaö ma pöteparën nga maan pim ngönte ngar yeöp.”

Yesuuk omën kaökaö yaaö nampökaan urmerarö waö ë mëa
(*Matiu 8:28-34; Maak 5:1-20*)

²⁶ I kaö olëak së Kalili ëngk komuntakël Kekesa yangerak së oröa. ²⁷ Pël ëak pörek wangaö leng ë ulmëak wëën ka pöökaan omën namp pitëm naë sa. Omën pöp pim lupmeri urmerarö wëën akun wali yool wakaimaup. Akun wali urmer pörö omën pöpök taintaë wakaima. Pël ëaan omnaröak kët poutë ngarangk këëkë elmëeimeë wii weistring wii motëeima. Pël ëaap omën pöp pi wii pötta wil moolaima. Pël ëak urmer pöröak omnamp mësak omën wonrekë seima. Pi kakaati ka naurönöp, omën yangaöök pëën wëaup. ²⁸ Omën pöpök Yesuun itenak merëk mëak pim ingesiarë së ngentiak epël mëëa. “Yesu ni Anutu Ngaarëk panëëpë Ruup. Ni ne tol elnëëm? Ne këlangön nangkanëak kimang yeniak.” ²⁹ Pöt Yesuuk urmeraröen ngön ök maan orööpënëak yeem urmeraröak ngön pil mëëa. ³⁰ Pël ëën Yesuuk pim yapinten pëël maan epël mëëa. “Nem yapinte Selap.” Pöt urmer selap piik ilëak wakaima pötaanök. ³¹ Pël ëën urmer pöröak Yesuun ngön ëak epël kimang mëëa. “Ni ten es parëaöökël waö ë nimëëngan.” ³² Yang pörek tangitak pol narö kësang lupönöök wëa. Pël ëën urmerarö pit es pariaöökël sëpanëak kas ëën Yesuun ke urak epël kimang mëëa. “Ni ten om wes nimëën polöröa öngpök ilenaan sën.” Pël maan Yesuuk kuure mak mëëa. ³³ Pël ëën urmerarö pit omën pöpökaan oröak së polöröak ilëa. Pël ëën polörö pöömpö së parëaöök oröak së i kaöök ilëak i nak wel wia.

³⁴ Pël ëën pol ngarangkörö pit itenak kas së ngön pöt ök maan kaare yang pörekë omën wëaurö pangk ë pet ira. ³⁵ Pël ëën omnarö pit pöten itaampënëak Yesuu naë së itaangkën omën urmerarö piikaan oröak sa pöp könö koirak poë koröp urak Yesuu naë wel aisëaan pit itenak kas ëa. ³⁶ Pël ëën omën pöten itena pöröak Yesuu omën urmerarö lupmeri wakaimaup ompyaö mowesa pöta ngönte omnaröen ök mëëa. ³⁷ Pël ëën Kekesa yang pörekë omën pörö pim ëa pöten kas ëën Yesu pi pitëm yanger sëp wesak sëpënëak maan kaalak wangaöök ilëa. ³⁸ Pël yaëën omën urmerarö piikaan waö ë momëa pöpök Yesuring sëpënëak ke urak kimang mëëa. Pël ëën Yesuuk kaalak wes mëak epël mëëa. ³⁹ “Nim kak së omnaröen Anutuu nim naë retëng kaö elniak sant yaniwas pipta ngönte

ök mam.” Pël maan omën pöp pim kak sê omën pörek wëauröen Yesuuk pim elmëa pöt pout ök maima.

*Yesuuk öng namp ompyaö mowesak Sairasë koontup weletekaan wal ë moulmëa
(Matiu 9:18-26; Maak 5:21-43)*

⁴⁰ Omnarö pit Yesu kaalak sêpënëak yaëen kor wëen sê oröön omën pourö wa top ëak ërëpsawi elmëa. ⁴¹ Pël ëen ngönën tupta ngarangk namp Sairas pi Yesuu naë sê pim ingrak tok oriak kosang wesak kimang epël mëëa. “Ni nem kaatak wais,” pël mëëa. ⁴² Omën pöp pim koont kopëtap krismaki 12 ëak saup wëa pöp yauman kaö pan wel wiipënëak yeëa.

Yesu piiring yesën öngre omp kësang pan pi il mowaria. ⁴³ Pël ëen pitëm tekrak öng namp öng yauman ëeim wëen krismaki 12 ëak saup wëa. Pël yaëen rotaarökta kaamök elmëen pangk naën ëa. ⁴⁴ Öng pöp Yesuu kasngaë sê pim mores ulpëenëpök mësël elmëen tapëtakëër won sa. ⁴⁵ Pël yaëen Yesu kat men ëak pëël mëëa. “Talëpök mësël yaalnë?” Pël maan pit wonwon yemaan Pitaak epël mëëa. “Kaöap, omnarö tetang menak wëep narök mësël yaalniip oröpmorëen yaan?” ⁴⁶ Maan Yesuuk epël mëëa. “Won, omën nampök mësël elnëen nem weëre kosang nant piik yesën kat men yeë.” ⁴⁷ Pël maan öngpöp pi itaangkën pim songönte tekeri yewasën reireë urak Yesuu naë sê pim ingrak tok oriak omnaröa itöök pim yaumanta songöntere mësël ëlmëak teëntom ompyaö sa pöta ngönte war wesak ök mëëa. ⁴⁸ Pël ëen Yesuuk epël mëëa. “Koontup aë, nimtë kön wi kosang yewesautak ompyaö yesën. Pötaanök ya kë sak öm.”

⁴⁹ Pi pël yamëem taprek om wëen omën namp ngarangkëpë kaatakaan sê ngarangkëpön epël mëëa. “Nim koontup wel wiaarek këpök rë yanuulaup koirak waisngan.” ⁵⁰ Pël maan Yesu pi ngön pöt kat wiak kangiir ngarangkëpön epël mëëa. “Ni kon selap ëënganëp om kön wi kosang newas. Pël ëen nim koontup ompyaö sêpnaan.” ⁵¹ Pël mëak kaatak sê orök omën muntaröen kakaati sêpanëak nga mëak Pitaare Sonre Semsre koontupë ëlre pepaar pitëmënt piiring koontupë wieëaurekë sa. ⁵² Pël ëak öngre ompörö koontupëen ingre ya ilak kësang yaan Yesuuk epël mëëa. “Ar ing angan. Koontup pi wel nawiin om ka ura.” ⁵³ Pël maan pit wel yaap wiaup pël kön wiak söm ëa. ⁵⁴ Pël yaëen Yesu pi koontupë moresi wak epël mëëa. “Koontup aë, ni wal ë.” ⁵⁵ Maan pim könöp kaalak sê ilaan tapëtakëër teëntom wal ëa. Pël ëen kaömp mampënëak ök mëëa. ⁵⁶ Pël ëen ëlre pepaar pöten itenak yaan panë sa. Pël yaëen Yesuuk omën oröa pöta ngönte omnaröen mepanëak nga mëëa.

9

*Yesuuk pim ru 12 pöröen ya ngön mëëa
(Matiu 10:5-15; Maak 6:7-13)*

¹ Yesu pim ru 12 pöröen yas maan sëen urmerarö waö ë momëëre yauman yaaurö ompyaö mowasö pël ëëpënëak weëre kosang mena. ² Pël ëak Anutuuk wa ngaöök nimëak wë pël maöre yaumanörö ompyaö mowasö pël ëëpënëak pit wes momëa. ³ Wes momëëpënëak yeem epël ngan rë mena. “Ar kan kourakë omnant wak sënganok. Sungkörere kërre kaömpre monere pötring ulpëen naar wak sënganok. ⁴ Kak nerek sê orök ka ilanë piptak pëen wë olëak sën. ⁵ Nerek sê oröön pit ka naningkën ëen pöt ing porpor elmëak arim ingötëaan yangre ulölöt kërë ka pöök moolan.” ⁶ Pël maan sa. Pël ëak ka poutë yesem ngönën ök maö yauman omnarö ompyaö mowasö pël ë sa.

*Erot pi Yesuu ngönte kat wia
(Matiu 14:1-2; Maak 6:14-29)*

⁷ Omën omp ak Erot pi Yesuu omnant yaaö pötön kat wiak ëngk ma e wesa. Pöt omën narök Yesuun Sonök weletekaan wal ëak wë yaë pël mëëa pötaanök. ⁸ Ën narök tapël, “Eliak orök yaë koröp,” yemaan narök, “Tektek ngön yaaö ngaan wakaimaurökään nampök wal ëak yaë koröp,” pël mëëa. ⁹ Pël yemaan Erot pi epël mëëa. “Son pöp nook

maan ngernger ilauppe. Talëpök yaauten ne kat yawi?" Pël mëak Yesuun itaampënëak kent elmëa.

Yesuuk omp 5000 ëak kaömp mena

(Matiu 14:13-21; Maak 6:30-44; Son 6:1-13)

¹⁰ Yesuu ngön yaaö pim wes mëa pörö pit ya nga im olëak kaalak sa. Pël ëak pitëm ya mëmpööre omnant ë ima pötön ök mëëa. Pël ëën pit koirak kak pörek sëp wesak ka nenta yapinte Pesaita pörek së pitëmënt öpënëak sa. ¹¹ Pël ëën omnarö pöten kat wiak kaalak pim ënëm së oröön Yesu pitën itenak ngöntre kar elmëak Anutuuk wa ngaöök nimëak wë pöta ngönte ök mëak yaumanringörö ompyaö mowesa. ¹² Pël ëeim wëen wiap kanök këtëp yeilaan ru 12 pörö pim naë së epël mëëa. "Tiar omën wonrek wë. Pötaanök ni omnaröen maan repak yang eprek ka wieëautë së kaare kaömp koirëp." ¹³ Pël maan Yesuuk epël mëëa. "Arök kaömp meneë." Maan pit epël mëëa. "Tenim naë kaömp selap won, kaömp mor nas ën i kaö imën kopët naar pël ëak wia. Ma ten kak së omën selap eporöa kaömp nant sum ëënëak yaan ma?" ¹⁴ Ompörö selap pan 5000. Pötaanök pël mëëa. Pël maan Yesuuk pitën epël ök mëëa. "Ar omnaröen ök maan pit kom ëak rongan 50 50 pël wel aisap." ¹⁵ Pël maan ruurö pit pël elmëen omën pourö wel aisëa. ¹⁶ Pël ëën Yesu pi kaömp mor nas pötring i kaö imënaar wak kutömweriil iteneë Anutuun yowe mëak pelak omnarö kom ë mampënëak ruurö mena. ¹⁷ Pël ëën omën pourö nak kep ëak kaut olaan ruurö wak kër 12 pötë waulön peö ëa.

Pitaak Yesuun Kristo mëëa

(Matiu 16:13-19; Maak 8:27-29)

¹⁸ Akun nentak Yesu pi pimtë ruuröaring pëen wë kimang ya mëna. Pël ëak pitën epël mëak pëël mëëa. "Omnarö neen talëp aim?" ¹⁹ Pël maan pit kangiir epël mëëa. "Narök niin, 'Son i yamëaup,' pël aim. Ën narök pöt, 'Elia,' pël yaan narök, 'Tektek ngön yaaö ngaan wakaimauröakaan nampök wal ëa,' pël aim." ²⁰ Maan Yesuuk epël mëëa. "Ën arimtok pöt talëp aim?" Pël maan Pitaak kangiir epël mëëa. "Ni Kristo, Anutuuk Yaö Niiaup."

Yesu pi pimtë wel wiak wal ëëpna ngönte ök mëëa

(Matiu 16:20-28; Maak 8:30-9:1)

²¹ Pël maan Yesuuk pitën Pitaë ngön mëëa pöt omnaröen ök mepanëak nga mëëa. ²² Pël mëak yal menak epël mëëa. "Omën Këëp ne wë ënëmak këëmre këlangön kësang kat wiire ngarangkre kiri ar yaaö kaöaröere ngön kosangötë ngarangkörö pit kasëng nemenak nemëngkën wel wiak akun nentepar nent kaalak wal ëëmaap."

²³ Pël mëak omën pouröen nent epël mëëa. "Namp pi nem ënëm elnëëpënëak pöt pimtë könöökë kentöt këëpöt weseë, 'Ne Yesu pimëën wel wiima pöt pangk ëëmaap,' pël wesak pim këra yetapër kët poutë waalak nem ënëm ëëp. ²⁴ Namp pim wëwëet keimön ëak öpna pöt pim wëwëet kö sëpnaat. Ën namp nemëen yak wëwëet këëpöt wasëpna pöt pim wëwëet ompyaö orö morëëpnaat. ²⁵ Ën namp yangerakë omnant pout kent ëak weim wëen pötök pim wëwë ompyaut utpet mowasën won sëen omën pötök tolëël kaamök elmëëpën? Pël naëpan. ²⁶ Namp pi nemëntre nem ngönëntaan omnaröa ëöetak ëö ëëpna pöp ënëmak Omën Këëp ne nem Pepapre ngëëngk enselöröaring pitëm ëwaat nem rangk elaan nem kutöm ëwaöring orök piin kaaö elmëëmaap. ²⁷ Ne yaap niamaan. E taua eporö arëkaan narö wel nawiin om wëen Anutuu wa ngaöök nimëëpna pöt yaaröön itaampun sa."

Yesu pi möönre koröp maim wa

(Matiu 17:1-13; Maak 9:2-13)

²⁸ Yesu pi ngön pöt mëak wë kët 8 ëak won sëen Pitaare Sonre Semsre pël ëak pit koirak Anutuun ök mapënëak rosir naöökë sa. ²⁹ Pël ëak ök yemaan ë kosaö maim koröp oröön ulpëënëpta kölam panë tëen ëwa elmëa. ³⁰ Pël ëën omën naar orök piiring ngönngön ëa yapintepar Mosesre Elia. ³¹ Piarip kutöm ëwaöring orök wë Yesu pi Anutuu yaö mëëa pöl Yerusalem kak së wel wiipna pöta ngönte piiring aim ³² wëen Pitaare karaar

pit kakom pan yaëenak ke urak it nganga sak itaangkën Yesuu ëwaö wiaan omën pöaar piiring tauaan itena. ³³ Pël ëen piarip Yesu wil moulmëak sëpënëak yaëen Pita pi köpël yak Yesuun köntak epël mëä. “Kaöap, ten eprek wëen ompyaö yaë. Pötaanök ten ka kot nentepar nent ëak ök renaan, nent nimëen, nent Mosesëen, nent Eliaëen ëak.” ³⁴ Pël yemaan tapët pöt uröam nempel iri kaka elmëen pit kas ëa. ³⁵ Pël ëen uröam pömpelë öngpökaan ngön epël oröa. “Epop nem Ruup, piin yaö mëäaup. Pötaanök ar pim ngönte kat wiin.” ³⁶ Pël ëen pit ngön pöt kat wieë itaangkën Yesu pimënt tauaan itena. Pël ëak pit omnant pitëm itaampööre kat wi ëa pöt tapëtakëer omnaröen ök nemaan om yak wesak wakaima.

*Yesuuk yokot namp urmerap piik wëen waö ë momëa
(Matiu 17:14-21; Maak 9:14-29)*

³⁷ Ëlpam walën rosiraöökään ngemaan omën kësang pan Yesu kan kourak koirä. ³⁸ Pël ëak omën pöröa tekrakaan nampök epël mëä. “Rë yanuulaup, ni nem yokotupön iteempëek yak kosang wesak kimang yeniak. Pi kopëtapök yaë pötaanök. ³⁹ Urmerapök pi taintaë wak wëen këlël aim wë. Pël ëak pöpök pi kutpat ë moolaan ngentiak ing elre mor el ëak wieë kepeep yangësem wiaakë yaë. Pël ëen këlängön panë yemengkem wil nemoulmëen yaëen ⁴⁰ nim ruuröak waö ë momëepënëak kosang wesak kimang maan pitök waö ëen pangk naën ëaut.” ⁴¹ Pël maan Yesuuk epël mëä. “O kön wi kosang yewesaut wonörö, aë. Ar lup kosarö. Ar neen kön wi kosang nenewasën yeem kön wiin akun tolëël arring wë arim könömöt weim öm? Nim yokotup nem naë wak wais.” ⁴² Maan yokotup wak yesën urmer pöpök kutpat ë moolaan ngentiak ing elre mor el ëak wiaan Yesuuk urmerapön ngön kosang mëak yokotup ompyaö mowesak pim pepap kaalak mena. ⁴³ Pël ëen omnarö Anutuü weëre kosang pöten itenak yaan sa.

*Yesu pi kaalak pim wel wiipnaata ngönte ök mëä
(Matiu 17:22-23; Maak 9:30-32)*

Pit Yesuu ëa pöten om kön wieim wëen Yesuuk pim ruuröen yas mëak epël mëä. ⁴⁴ “Ar ngön epël këkë kat wieë. Omnarök Omën Këep ne ngaaröa moresi neulëepna akunet temanöm yes.” ⁴⁵ Yesuuk pit ngön pöta songönten kön wiipanëak ëlëep mowesa. Pël ëen pit ngön pöt kat wiak ëngk ma e ëen pëel mapënëak ëak kas ëen sëp wesa.

*Kaö sak wëauta ngönte
(Matiu 18:1-5; Maak 9:33-37)*

⁴⁶ Ruurö pit, “Tiarim naëaan talëpök kaö sak wë,” pël mëak pitëmënt ngön nga ela. ⁴⁷ Pël yaëen Yesu pi pitëm kön pöten itenak runga kot namp wak pim naë tau ulmëak ⁴⁸ pitën epël mëä. “Omën namp nemëen yak runga kot ke epëlëp ompyaö elmëepna pipop ne elnëepnaat. Ne elnëepna pipop nem wes nemëaup elmëepnaat. Arim tekrakaan namp, ‘Ne irëak wë,’ pël apna pipop pi isak öpnaap.”

*Omën namp arim yaaut utpet newasën ëëpna pipop arim karip
(Maak 9:38-40)*

⁴⁹ Pël maan Sonök epël mëä. “Kaöap, ten itaangkën omën namp nim yapintak urmerarö waö ë yamëen itenaut. Pël ëaupök omën pöp tiarim ënëm naën yaë. Pël ëen tenök pël ëëpanëak kan mowariaut.” ⁵⁰ Pël maan Yesuuk piin epël mëä. “Ar kan mowariingan. Omën namp arim yaat komun naurön ëëpna pipop arim karip.”

Sameria omnarök Yesu ka nemangkën ëa

⁵¹ Yesu pi Anutuuk pi koirak kutömweri sëpna pöt temanöm yesën kosang weseëak Yerusalem kakë sëpënëak mëä. ⁵² Pël ëak omën narö wes mëen wet rëak së Sameria yangerak ka naöök së orök Yesuun kaare omnant kopëta wasëpënëak mëä. ⁵³ Pël maan omën pörö pit Yesu Yerusalem kakë sëpnaat ëwat wë yak pi sant nemowasën ëa. ⁵⁴ Pël ëen Yesuu ruaar Sonre Sems piarip pöten itenak epël mëä. “Aköp, tenip maan kutömweriaan esuwes irë pit kotöpën ma?” ⁵⁵ Maan kaip ti nga mëä. ⁵⁶ Pël ëak pit kak nerekë sa.

*Yesuu ənəm ěĕpenaata ngönte
(Matiu 8:19-22)*

⁵⁷ Yesen kan kourak omən nampök epəl mĕĕa. “Nim yasumĕĕtĕ ne ənəm elniimaap.”
⁵⁸ Maan Yesuuk epəl mĕĕa. “Kent tokörö pit pitĕm ka yauraut wia. Ĕn intörö pitta pitĕm ka ĕpöt wia. Pĕl ĕaap Omĕn Kĕĕp nem ka uröma kaat won.” ⁵⁹ Pĕl mĕak Yesuuk omĕn nampön epəl mĕĕa. “Ni nem ənəm ĕ.” Pĕl maan kangiir epəl mĕĕa. “Aköp, ni yok pangk kat newiin wet rĕak sĕ nem pepap yang kel weerum.” ⁶⁰ Maan Yesuuk epəl mĕĕa. “Sĕp was. Omĕn nem ngönte ngaarĕk naön yaaö pöröak yok pangk wel pitĕm karurö yang kel weerĕpnaat. Ĕn ni pöt sĕ Anutuuk wa ngaöök nimĕak wĕ pöta ngönte ök ma.” ⁶¹ Pĕl maan omĕn munt nampök epəl mĕĕa. “Aköp, ne nim ənəm elniimaaten kent yaĕ. Pĕl ĕaap ni kat wiin wet rĕak kak sĕ nem karurö mor menak waisum.” ⁶² Maan Yesuuk epəl mĕĕa. “Omĕn namp pi Anutuu yaatak wĕ wĕwĕ ngaanten yaköm ĕĕpna pöpök Anutu pim wa ngaöök mĕak wĕaö pöta yaat yok pangk namĕmpan.”

10

Yesuuk omĕn 70 ĕak ngönĕn yaatak wes mĕa

¹ Ĕnĕmak Aköp pi omĕn munt 70 ĕak kom ĕ ulmĕak pim ənĕm sĕpnaal ka kotre kaö poutĕ naar kak nereĕĕĕn naar kak nereĕĕĕn pĕlpĕl ĕak wet rĕak wes mĕĕn sa. ² Wes mĕĕpĕnĕak yeem epəl mĕĕa. “Ya lupöök kaömp kĕ kĕsang pan köp sak wĕ. Pĕl ĕaap ya omnaar kopĕt. Pötaanök ar yesem pöt ya Pepapön kimang man. Pĕl ĕĕn puuk ya omĕn munt narö koirak wes mĕĕn kĕĕt wa rongan ĕĕpnaan. ³ Seĕ. Yesem epəl kön wieĕ. Pol sĕpsĕp ruurö kent toköröa öngpök wĕ pöl nook ar omnaröa öngpök wes nimĕĕn sĕ önĕĕn yeĕ. ⁴ Pötaanök monere kĕrre ing kĕrre pöt wak sĕnganok. It wompwomp ĕĕnganĕĕn kan kourak yesem omnarö koirak ngönaak manganok. ⁵ Ar ka nentak sĕ ilanĕ piptak wet rĕak epəl man. ‘Anutuuk öngre omp ka eptakörö mayaap elniip.’ ⁶ Pĕl ĕĕn ka pötak omĕn mayaap namp wĕa pöt arim mayaap ök mĕĕa pöt pim naĕ orööpnaat. Won ĕĕn pöt arim mayaap pöt arimtĕ ngĕsĕl kaip tiak waisĕpnaat. ⁷ Ya omnarö pit pitĕm ya yamĕngkauta kangiir omnant yok pangk yeö. Pötaanök ar ya omnarö arim ka önĕ pötak pĕĕn wĕĕn kaömpre iire pöt pit ningĕn pöt yok pangk nĕn. Pĕl ĕak ar ka paspas ĕĕnganok. ⁸ Kak nereĕ sĕ oröön sant niwesak kaömp ningĕn pöt nĕn. ⁹ Pĕl ĕak kak pörĕkĕ yauman omnarö ompyaö mowesak, ‘Anutuuk wa ngaöök nimĕĕpĕnĕak yaĕ,’ pĕl man. ¹⁰ Ĕn ar kak nereĕ sĕ oröön pit sant naalniin ĕĕn pöt ar ka tomök sĕ tauĕĕ epəl man. ¹¹ ‘Ar kön wiak “Ten utpet yeĕ,” pĕl wasĕnĕĕk yak arim ka epöökāan yangre ulöl tenim ingötĕ el menaut kaalak kĕrĕ arimtĕĕn yanuulak. Pötaanök ar kĕĕkĕ kön wieĕ. Anutuuk wa ngaöök nimĕĕpnaaten kaaö yeĕ.’ ¹² Ne niamaan kat wieĕ. Ngaanĕĕr Sotom kakörö pit utpet ĕĕima. Pötaan akun kaöaöök Anutuuk Sotom kakaanörö pitĕm utpetatĕ kangut mampnaat. Ĕn ka ke pilötĕ pörö utpet pan ĕĕn Sotom omnaröa kangut kaö wesak mampnaat.”

*Yesuuk ka nantĕ omĕn lup kaip natiin ĕauröaan yaköm ngön mĕĕa
(Matiu 11:20-24)*

¹³ “Yakömpe, Korasin omnaröen. Yakömpe, Pesaita omnaröen. Nem retĕng weĕre kosangöt arim naĕ elnia pöl Taiaare Saiton omnaröen elmĕanĕĕn pit ngaanĕĕr pitĕm lupöt kaip tiak ulpĕĕnre poĕ koröp sinöt ĕak ka kosöt kolak pitĕm koröpöök wa mĕan tapön. ¹⁴ Pötaanök wĕ ĕnĕmak akun kaöaöök Anutuuk Taiaare Saiton omnarö pitĕm utpetatĕ kangut mampnaat. Ĕn ar pöt utpet pan ĕĕn pitĕm kangut kaö wesak nimpnaat. ¹⁵ Ĕn Kapaneam omnarö, ar kutömweriil isĕn ma? Won, ar es parĕaöök ngemanĕĕt.”
¹⁶ Pĕl mĕak Yesuuk pim ruuröen epəl mĕĕa. “Arim ngönöt kat wiipna piporö nem ngönte kat wiipnaat. Ar kasĕng nimampna piporö ne kasĕng nemampnaat. Ne kasĕng nemampna piporö wes nemĕaupta kasĕng mampnaat.”

Ya omĕn 70 pörö kaalak waisa

¹⁷ Omën 70 pörö ya nga im olëak kaalak ërëpsawiarung sê oröak Yesuun epël mëëa. “Aköp, ten nim yapintak urmerarö waö elmëën tenim ngönöt kat yawi.” ¹⁸ Maan epël mëëa. “Ne itaangkën Seten pim weëre kosang won sêën pi kent tangaarötë yaë pöl kutömweriaan wais yengenti. Pötaanök ar peene urmerarö waö yaalmë. ¹⁹ Kat wieë. Ne yok weëre kosang ninaut. Pötaanök ar kamalre körngap pörö ing mësaan kööre toköp Seten pim weëre kosang pötak ar il naniwaspan ma këere nga nentak utpet naniwaspan. ²⁰ Ar pöt, urmerarö arim ngönöt kat wia pötaan ërëpsawi ëëngan. Won, ar Anutuuk arim yapinöt kutömweri wa yawi pötaanökëër ërëpsawi ëëë.”

*Yesu pi ërëpsawi ëak pim Pepapön yaya mëëa
(Matiu 11:25-27; 13:16-17)*

²¹ Akun pötak Ngëengk Pulöök Yesu kaamök elmëën ërëpërëp kësang ëak Pepapön epël mëëa. “O Pep, ni kutömre yang poutë Pepap. Niin yowe yeniak. Ni omën ëwatöröaan nim ngönënte ëlëëp yaalmëaup. Ën kön nawiin yauröaan pet yaalmëaup. Mak, Pep nim kentöök pël yaaup.” ²² Pël mëak omën pouröen epël mëëa. “Pepak omnant pout ne nenaut. Pötaanök omnarö ne Anutuu Ruupë songönten köpël wë, Pepakëër ëwat wë. Ën Pepenta tapël wia. Omnarö piin köpël wë, Ruupökëër ëwat wë. Pötaanök Ruupök omën nampön Pepapë songönten ök maan yok pangk ëwat sêpnaat.”

²³ Pël mëak Yesu pi kaip tiak ruurö pitëmtën epël mëëa. “Omën it ngolöpöt arim ityaangk epötön ërëpërëp ëënëët. ²⁴ Ne ök niamaan. Ngaan tektek ngön yaaöre yang omp akörö kësang pit omën epötön itaampënëak ëak itnaangkën äautak ar peene ityaangk. Kat wiipënëak ëak kat nawiin äautak peene kat yawi.”

Sameria omën nampök pim kööre toköp ngarangk elmëa

²⁵ Omën ngön kosangöt ëwat nampök Yesuun morök elmëëpënëak epël mëëa. “Rë yanuulaup, ne tol ëak wëwë kosangta yaö sum?” ²⁶ Maan Yesuuk kangiiir epël mëëa. “Ngön kosangöt pepeweri tolëël wiaan sangk kel yaaup?” ²⁷ Pël maan omën pöpök epël mëëa. “Anutu pi nim Aköp. Ni piin lup sant elmëak nim lupmerre könre weëre kosangre kön yawiaare pipot pout pimëën pëël elmëak nimtëen lup sant yaën tapël nim karipön elmëëm pël wiaap.” ²⁸ Maan Yesuuk epël ök mëëa. “Yok pangk yaan. Pël ëëmë pötak wëwë kosangta yaö sumëët.”

²⁹ Pël maan omën pöp pi pimtën wak isëpënëak Yesuun epël mëëa. “Ën nem karip talëp?” ³⁰ Maan Yesuuk watepang ngön nent epël ök mëëa. “Yuta omën namp Yerusalem kakaan Yeriko kakë sêpënëak yesën këkain yaaö naröak kamtaöök koirak mën olëak pim ulpëenre omnant wak sêën wel wiipënak eim wieëa. ³¹ Pël ëën kët pötak kiri ar yaaö namp kan tapöök sê itaangkën wiaan keker elmëak sa. ³² Pël ëën Liwai ngönën omën kiri ar yaaö kaata inëen namp kan tapöök sê oröak itenak keker elmëak sa. ³³ Pël ëën Sameria omën namp Yuta omnaröa kööre toköröa naëaanëp pi kan tapöök sê oröak omën pöpön itenak yaköm pan ëa. ³⁴ Pël ëën naë sê mën ilautë kolapötre wain iit wa momëa. Pël ëak kör mokoëak wa pim pol tongkiipë rangk ulmëak mësak sê su ka nentak moulmëak ngarangk yeem ka ura. ³⁵ Pël ëak wangam kanök sêpënëak sum 2 kina pöt su ka pöta pepap menak epël mëëa. ‘Ni omën epop ompyaö wesak ngarangk ëëm. Nim sum nant pimëën won wesan ëën pöt nem kaalak waisumaatak kangit nimpaat.’ ”

³⁶ Yesuuk watepang ngön pöt më pet irak ngön kosangöt ëwat pöpön epël mëëa. “Omën naar namp pöröakaan talëpökëër omën këkainöröak mëna pöpë karip yaë?” ³⁷ Pël maan omën pöpök mëëa. “Mënaup sant mowesa pöp.” Maan Yesuuk kangiiir epël mëëa. Niinta sê tapël ëëm.”

Mataare Maria piarpim ngönte

³⁸ Yesure pim ruurö pit sê kak nerek oröön öng nampë yapinte Mata puuk Yesu pim kaatak koirak sê ulmëak sant mowesa. ³⁹ Pël ëën Mataë nang namp wëa yapinte Maria pöpök Yesuu naë sê pim ingrak wel aisëak wë ngönën yaan kat wia. ⁴⁰ Pël ëën Mata pimënt kaömp kësang ar yeem pangk naën ëën kön selap ëak Yesuu naë sê epël mëëa. “Aköp, nem nangap pi ne wil neulëak sêën nemënt kaömp ar yeë. Pöten ni kön wiin

yok pangk yaë ma? Ni maan ne kaamök elnëep.” ⁴¹ Pël maan Yesuuk piin epël mëëa. “Mata, Mata, ni kaömp kësang ar ëëmëëtaan kön selap ëak ya ngës yaën. ⁴² Pël ëaap ar omën kopët nent ëënë pöt pangk. Maria pi omën kopët ompyaö tapët yaë. Pötaanök sêp waspanök mangan.”

11

Kimang yamëëauta ngönte

(Matiu 6:9-15; 7:7-11)

¹ Akun nentak Yesu pi nal sê Anutuun ök maima. Pël ëak pet irën ruuröakaan nampök epël mëëa. “Aköp, Son pi pim ruuröen Anutuun ök mapënëak rë mouleima pöl nuuk ten nent rë nuul.” ² Maan Yesuuk epël ök mëëa. “Ar Anutuun ök manëak pöt epël man:

‘Pep, nim yapinte ngëëngk wiaap.

Ni wais wa ngaöök nimë.

³ Kët poutë tenim kaömpöt nimp.

⁴ Tenim saunatë kangut kërë nuula.

Tenök omnaröa saun tenimëen yaalni pötë kangut tapël kërë yemoolak pötaanök.

Moröktak nuulëënganok,’ ”

⁵ Pël mëak Yesuuk kaalak yal menak pim ruuröen epël mëëa. “Arim naëaan nampök rööök ulöpöök sê pim karip ka uraan it moilak epël mapnaat. ‘Ngöntöp, ni kaömp nemesiar nemes ëak nan. ⁶ Nem kar namp kan im wais nem naë oröön kaömp mempaat won.’ ⁷ Pël maan ka pepap pi wal ëak epël mapnaat. ‘Ni tol ëen ka uraan it yeneilën? Kaat kan wariaan rungaaröeta ka uraap. Yok pangk kaömp naningkan sa.’ ” ⁸ Pël mëak Yesuuk yal menak epël mëëa. “Ka pepap tol ëëpën? Ne niamaan kat wieë. Pi ‘Nem ngöntöpök ya,’ pël wesak nemampan. Om pim ke urak mapna pötaan omnant pim mapna pöt mampnaat. ⁹ Pöta nokoliit niamaan. Kimang maim olëak omën këët önëët. Ngaöl ëeim sê këët koirënëët. Kanwer körangkörang maimën tē niwiipnaat. ¹⁰ Anutuun kimang yamëëauröak omnant yeö. Ngaöl yaaurö Anutuu naëaan këët yokoir. Kanweri körangkörang yamëëauröaan Anutuuk tē yemowi. ¹¹ Arim naëaan namp pim ruupök animauten maan kamal utpet namp wa mampën ma? ¹² Ma kokor ngeepön maan körngap namp wa mampën ma? Won. ¹³ Ar omën utpetaröak arim rungaarö omën ompyaut men yeë pöl arim Pep kutömweri wëaup puuk il niwesak Ngëëngk Pulöön piin kimang maan nimpnaat.”

Omën naröak, “Pielsepul pöpök Yesu kaamök ëen ya yamëngk,” pël mëëa

(Matiu 12:22-30; Maak 3:20-27)

¹⁴ Yesuuk omën urmerapök elmëen ngön naën wëaö namp waö ë momëen oröak sëen ngön yaap yaan omnarö itenak yaan sa. ¹⁵ Pël yaëen naröak epël mëëa. “Pi urmeraröa kaöap Pielsepul puuk kaamök elmëen urmerarö waö ë yemomë,” pël mëëa. ¹⁶ Pël yaëen naröak Anutu piiring wë ma won pöten itaampënëak kutöm retëng nent ëëpën mëak morök elmëa. ¹⁷ Pël yaëen pi pitëm lupötë itenak mëëa. “Yang nerakë omnarö pitëm naë nga oröön nga elak kom ëak wëen weëre kosangring naön ëëpnaat. Ën ka naöök wëaurö pit tapël kom elmëen repak sëen ka kosaö wiaapnaat. ¹⁸ Pöta ök Setenë omnarö pit kom ëak pitëmënt nga elëpna pöt tol ëak pim yaat kosang sëpën? Ar neen, ‘Pielsepulök kaamök elmëen urmerarö waö ë yamë,’ pël yak. Arim ngön pöt yaap ëanëen nemorö waö ë mëan tapön. ¹⁹ ‘Pielsepul puuk kaamök elmëen urmerarö waö ë yamë,’ pël aim. Pötaanök arim ngön pipët yaap yeëanëen arim ruurö pitta Pielsepul kaamök elmëen urmerarö waö ë mëan tapön. Pötaanök arim ruurö pitëmtok arim ngön pöt kaar ëan pöt tekeri yewas. ²⁰ Ne Anutu weëre kosangöök urmerarö waö yeë. Pötaanök Anutuu wa ngaöök yanimë pöt arim naë yaarö. ²¹ Omën nga namp, Seten, pim raëëp wak tupre ka pimtak ngarangk ëak öpna pöt pim omnant muumöngk wiaapnaat. ²² Pël ëaap omën nga munt namp weëre kosangringëp nook wais il mowesak raare inre tang pim kosang wesak weëa pöt wa ëp ëak pim omnant pout kom ëak omën muntarö mempaat. ²³ Namp

ne sant naalnëen yaë pipop kööre tok yaalnë. Namp neering pol sèpsèpörö wa top naën yaë pipop pi sèpsèpörö rep yamë.”

Urmerap kaalak waisèpna pöta ngönte
(*Matiu 12:43-45*)

²⁴ Pël mëak Yesuuk pitën watepang ngön nent epël ök mëëa. “Urmer namp omën nampökaan oröak sè kosangöök wë urre korumön ap wesak epël kön wia. ‘Nem ka ngaan wakaim olëak waisautakë kaalak sumaan.’ ²⁵ Pël kön wiak sè itaangkën ka tapët koore katëp ëak ë rangi ulmëen kos wieëa. ²⁶ Pël ëën pi kaalak sè urmer muntarö 7 ëak koirak waisa. Pörö pim ök won, utpet panëerö koirak wais ka kopët taptak wëa. Pël ëën omën pöp pi ngaan utpet kot nent wakaimaupök ënëm sasa utpet pan sa. Pöta ök namp pim lupmeri ne won kos wiaapna pöt pi ënëmak utpet pan ëëpnaat.”

Ërëpsawiarang wëauta ngönte

²⁷ Yesu pi pël yemaan öng nampök omnaröa tekrakaan ngön ëak epël mëëa. “Niwilak kapa nina pöpön kön wiin ërëpsawi yaë.” ²⁸ Maan Yesuuk epël mëëa. “Pipët yaap yaan. Nook pöt, Anutuu ngönte kat wiak wak wë piporöen kön wiin ërëpsawiarang yaë.”

Omën naröak Yesu ya retëng nant mëmpënëak mëëa
(*Matiu 12:38-42; Maak 8:12*)

²⁹ Omën kësang pan pim naë sè wa top yaëën pi pitën epël mëëa. “Omën peene akun eptak wë eporö ar utpetarö. Ar ya retëngöt yamëngka pöten ke urak yenëak. Pötaanök ne ya retëng nent naëngan, ngaan Sona pim elmëa pöta ököt pëen pet elniin itaampunëët. ³⁰ Sona pim naë omën oröa pipët Niniwa kak wëauröaan Anutuuk pitën retëng pipët pet elmëa. Pipta ököt Omën Këep nem elnëëpna pipët akun eptak wë eporö arën retëng pet elniimaat. ³¹ Ënëmak Anutuu omën kom elniipna akunetak öng ak namp yang we naöökël wakaimaup pi wal ëak arim kön wi kosang newasën yeë pöt war wasëpnaat. Pöt öng pöp yang kaö pantakaan Solomonë naë wais pim ëwat kësangöt kat wiipënëak waisaup pötaanök. Pël ëaap omën peene wë epop nook Solomon il yemowasetak ar nem ngönöt kat nawiin yeë. ³² Ënëmak Anutuu omën kom elniipna akunetak Niniwa kakaanörö pit wal ëak peene wë eporö arim utpetat tekeri wasëpnaat. Pöt Niniwa omnarö pit Sonaak ngönën ök maan kat wiak lup kaip tiaurö pötaanök. Pël ëaap omën peene wë epop nook Sona il yemowasetak ar nem ngönöt kat nawiin yeë.”

Tiarim lupötë ëwa wiaap
(*Matiu 5:15; 6:22-23*)

³³ “Ar esuwes mangiak karök wiire kapita öngpök më pël naëngan. Ngaarëk wesirën ëwa ëaan omën kakaati waisëpnaarö ëwa pöön itaampnaat. ³⁴ It pipöörar arim koröpöökë rampewes. Arim itöök omnant itenak kön ompyaut yawiin pöt arim lupötë rampewesi yaë pöl ëwa ompyaö ëaapnaat. Ën arim itöök omnant itenak kön utpetat yawiin pöt arim lupötë koö olëaapnaat. ³⁵ Pötaanök arim lupötë ëwa wia pipët koö olapanëen ngarangk këëkë ëën. ³⁶ Pël ëën arim lupötë kout won, ëwaat pëen wiaan pötak esuwesi yaë pöl ëwa elniaan önëët.”

Yesuuk Parisi omnaröere ngön kosangötë ngarangkörö pitëm utpet yaaut war wesa
(*Matiu 23:1-36; Maak 12:38-40; Luk 20:45-47*)

³⁷ Yesu pi ngön pöt më pet irak wëen Parisi ngönën omën nampök kaömp nëmpënëak yas maan pim kaatak sè ilëak wel aisëa. ³⁸ Pël ëën omën pöp itaangkën Yesu Yuta omnaröa yaaul kaömp akunetak i nairën ëa pöten kön wiin pangk naën ëa. ³⁹ Pël yaëën Yesuuk itenak epël ök mëëa. “Ar Parisi omnarö kelönre söwarre pöt kasngaëël pëen i yairem öngpök i nairën ëën kewil wia pöl ar koröpöök ompyaö wasën arim lupötë pöt kainre utpet yaaut peö ëak wë. ⁴⁰ Kaökaurö aë. Anutu omnantë koröpöt ket ëaup pi lupötta ket naën ëa ma? Ar pöt, arim koröp pëen kölam wasënëak kent yeëetak Anutu pöt, tiarim lupötta kölam sèpenëak kent yaë. ⁴¹ Ar arim lupötëaan kësangën yaat mëmpunë pötak arim lupötë kout won sèpnaat.

⁴² “O Parisi omnarö, yakömpe. Arim naë könöm nant orööpnaat. Ar ewamre kaëkoöre kēenre pöt wa top äak moresiar wesak nokoliil nent Anutuun yaö yaalmē. Ar omēn pas pöt yeemak nokoliil omēn ompyaut ēēre Anutuun lup sant elmē pöt naēn yeē. Poutepar ēēnē pōtaar ompyaö. ⁴³ O Parisi omnarö, yakömpe. Arim naë könöm nant orööpnaat. Ar ngönēn tupötē kakaati sē omnaröa itēkēēl wel aisanēēten kent yaaurö. Pēl äak omnarö wa ronganöök koirak ērēpsawi ngön niapnaaten kent yaaurö. ⁴⁴ O yakömpe. Arim naë könöm nant orööpnaat. Ar omnarö yangaöökē ongpök weera pōta ök. Pēl äaan omnarö utpet wia pōten köpēlēk roro sak waisak yaē.”

⁴⁵ Yesu pi ngön pöt maan ngön kosangötē ngarangk nampök epēl mēēa. “Rē yanuulaup, nim ngön pipēt tenta yaniö.” ⁴⁶ Maan Yesuuk kangiiir epēl mēēa. “O ngön kosangötē ngarangkörö, yakömpe. Arta arim naë könöm nant orööpnaat. Ar ngön kosang nant pit ngar öpēnēak arim könöokaan mangkēn pit ngar öpēnēak kēlangön kat yawiin arimēnt kaamök naēn yeē. ⁴⁷ Yakömpe. Arim ēaröak tektek ngön yaaurö mēnaut. Pēl ēēn arök pitēm yangaö wa ngolöp wesak ē yemorangi. ⁴⁸ Pēl yeem arim ēaröa eima pötön kön wiin ompyaut yaē. Pitök tektek ngön yaaurö mēngkēn wel wia. Ēn arök yangaö ē yemorangi. ⁴⁹ Pōtaanök Anutu ewatēpök epēl äaut. ‘Ne tektek ngön yaauröere nem ngön yaaö omnarö pitēm naë wes mēēn narö kēlangön kat mowiire narö mēmpö pēl ēēpnaat.’ ⁵⁰ Ar arim ēaröa eima pötön kön wiin ompyaut yaē. Pōtaanök omēn ngaan tektek ngön yaaurö mēmpö waiseima pöröa saunatē könömēt akun eptak wē eporö ar önēēt. ⁵¹ Ngaanēer arim ē nampök ngēs rēak Apel mēnak mēmpö mēmpö ē wais Sekaraia pi kiri ar yaaö kaata kakaati mēnaut. Pōtaanök ne niamaan kat wieē. Mēneima pōta könöm pöt peene ar akun eptak wē eporöa naë pet irēpnaat. ⁵² O ngön kosangötē ngangkörö, yakömpe. Arim naë könöm nant orööpnaat. Ar ngönēn kat yawiauröa kanö il yemowariaurö. Arimēntta kan pöök nasēn wē omnarö sēpanēak kan yemowariaurö.”

⁵³ Ngön pöt mēak yesēn ngön kosangötē ngarangköröere Parisi ngönēn omnarö ngēs rēak pim ököök ē yesem morök elmē sa. ⁵⁴ Pēl yeem pim kēmtakaan ngön nent kat wiin korar aan pöt pōtak utöpēnēak ngarangk kēēkē pan äa.

12

Kaarötön ngarangk ēēpenaata ngönte (Matiu 10:26-27)

¹ Omēn selap pan Yesuu naë wa top äak teptep äak naröa ingötē rangk naröaat mēsēak wēa. Pēl ēēn Yesuuk pim ruuröen wet rēak epēl mēēa. “Parisi omnarö pit kaar yaaurö. Yis kaömp peret ket yaaö pöt korupaē kas möautē öngpök ēlēp repak yes pöl pitēm kaar yaaö pöt repak yes. Pōtaanök arim naë repak waispanēēn ngarangk kēēkē ēēn. ² Omēn ngep ēēn wia pipot wiakaim wi naöpanēēt. Ēnēmak wēlēl ēēn omnarö itaampnaat. Ēn ēlēp wia pipot wi naöpanēēt. Pipot tekeri sēpnaat. ³ Pōtaanök arim koutak ngön yak pipot omnarö pit ēwaatak kat wiipnaat. Ēn arim kaata kakaati ngön laöök yak pipot ēnēmak omnaröa tekrak wē kaö wesak orööpnaat.”

Omēn kopēt nampönökēer kas elmēēpa (Matiu 10:28-31)

⁴ “Ngöntörö, ne niamaan. Ar koröpö pēēn nimēmpnaaröen kas ēēngan. Pit pēl äak rangkēl munt nant naalniipan. ⁵ Ēn arim kas ēēnē pöpön nook ök niamaan. Ar Anutu nimēnak ēnēmak kaalak es parēaöök wa nuulapna pöpönökēer kas ēēn. ⁶ Omnarö tiar int sēpēr mor nas pörö 2 toea pōtak sum ēēpenaatak Anutu pi int kot ke pēlöröenta kat nokolön yaaup. ⁷ Ēn omnarö ar pöt, arim kepön epötönta ewat wēaup. Pōtaanök ar kas ēēngan. Anutuuk kön wiin arök int koturöa sum pöt il mowasēn arēn kat nokolön yaaup.”

Yesuu yapinte apenaata ngönte (Matiu 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸ “Ne niamaan kat wieë. Namp pi omnaröa ëöetak, ‘Ne Yesuu ënëm yeë,’ pël apna pöp Omën Këep nookta kangiir Anutuu enselöröa ëöetak, ‘Pi nemop,’ pël amaas. ⁹ Ën namp pi omnaröa ëöetak neen yak newasëpna pöp nookta Anutuu enselöröa ëöetak piin yak mowasömaap. ¹⁰ Namp pi Omën Këep neen utpet wesak apna pöp pim saun pöta kangit Anutuuk kërë moolapnaat. Ën namp pi Ngëengk Pulöön utpet wesak tapël mapna pöp pim sauneta kangit ent ë nemoolapan. ¹¹ Ën omnaröak ngönën ngarangköröre yang ngarangköröa naë mës nuwak së ngön yaatak niulëëpënëak yaëën pöt ngön nokoliit tolël menet ëak kön selap ëënganok. ¹² Akun pötak ngön anë pöt Ngëengk Pulöök tekeri wes nimpnaat.”

Mon omën kaökaupë ngönte

¹³ Omnarö pitëm tekrakaan nampök Yesuun epël mëëa. “Rë yanuulaup, nem nanëp pi tenpim pepapë mor kolöt pimënt wak wë. Pötaan ni ök ma. Pël ëën nent kom ëak ne nampnaat.” ¹⁴ Maan Yesuuk epël mëëa. “Talëpök ne arim ngön ë pet irööre omnant kom ë pël ëëmëak yaö neea? Pël naëngan.” ¹⁵ Pël mëak yal menak pitën epël mëëa. “Ar ngarangk ëën. Ar omnantëën kentre kaur ëënganok. Omnarö pitëm omën kësang wa pipotök wëwëet koir nemangkën yaaut.” ¹⁶ Pël mëak watepang ngön nent epël mëëa. “Omp ak namp pim yaak kaömp kësang pan oröa. ¹⁷ Pël ëën pi epël kön wia. ‘Ne kaömp kaat wonöp. Oröptak kaömp epot wa wiim? ¹⁸ Ne epël ëëm. Kaömp kaat töölak kaö wes ök rëak nem kaömpre omnant pout wa wiimaan. ¹⁹ Pël ëak epël kön wiimaat. Peene akun eptak nem kaömpre omnant kësang pan wia. Pötaanök akun wali wak wë në pël ëeimeë ërëpsawaring kë seim ömaat.’ ²⁰ Pël maan Anutuuk epël mëëa. ‘Kaökaup, ni röök eptakëer wel wiimëëp. Talëpök kopëta wes wian pöt öpën?’” Pël mëak Yesuuk ngön kaut epël mëëa. ²¹ “Omën narö Anutuu naëaan ulöpre moup pöt pitëm lupötë won wiaan yangaakë omnant ulöpre moupring öpna pörö omën pöpë ök sëpnaat.”

Koröpöökë omnantëën kön selap naën ëëpa

(Matiu 6:25-34)

²² Pël mëak Yesuuk pim ruuröen epël mëëa. “Pötaanök ne niamaan. Ar arim wëwëetaan kön selap ëak epël anganok. ‘Tiar kaömp tarëkaan öpen?’ Ën koröpöönta kön selap ëak epël angan. ‘Oröpötök kör koëpen?’ ²³ Kaömp pöt këët won, wëwëetakëer këët. Ën ulpëenre poë koröp pöt këët won, koröpöökëer këö. ²⁴ Ar intöröen kön wieë. Pit kaömpöt ngëntööre wa peram wi pël naën yauröak Anutuuk kaömp koir mangkën neim wë. Omnarö arök intörö il yewas. Pötaanök pi ngarangk elniipnaat. ²⁵ Ma arim naëaan nampök weëre kosang wia pöt yok pangk pimtë wëwëeten kön selap ëak kot nent wali wasëpën sa ma? Won. ²⁶ Arök kot ke pëlöt naënöröak tol ëënak omën muntatëën kön selap yeë? ²⁷ Ar polpol puutön kön wieë. Pit pitëm ulpëenre poë koröpötëën waur naën yaë. Pël yaëëtak ne niamaan. Omp ak Solomon pi omnant kësang wieëaupök ë rangiak wakaima. Pël ëaap pim ë rangiatök polpol pu pötëët il nemowasën. ²⁸ Këra pu ompyaut ya lupöök peene yaarö, ëlpamök tiak es marën won sëpnaat pël yewas pipotta Anutuuk maan ompyaut yaarö. Kön wi kosang panë newasënörö ar pöt, Anutuuk koröpöökë kaamököt nin yaë. ²⁹ Pötaanök ar iire kaömp nënë pötön kön selap ëëngan. ³⁰ Yangerak köpël omnarö pit omën pipotëën kön kësang wia. Pël ëaap arim Pepap ar wëwë koirënëen iire kaömp nënë pöten kön wia. Pötaanök omën pötëën kön selap ëëngan. ³¹ Ar pöt, Anutuuk wa ngaöök nimëëpnaataan weë ngentiin. Pël ëën puuk omën pipotta koir nimpnaat.”

Kutömweri omën ompyaut wa top ëëpenaata ngönte

(Matiu 6:19-21)

³² “Sëpsëp rongan kot epët ar kas ëëngan. Pep pi ar wa ngaöök nimëëpënëak kön wiin pangk yaë. ³³ Arim omnant pout sum ëak mon kangiir önë pöt wonörö meneë. Pël ëak ar mon weë panëët wak wëen utpet nasëpanëët. Titi tëëre kain wë pël naëpanëët. Mon pöt arimëen kutömweri wiaapnaat pötaanök. ³⁴ Arim omën ompyaut wia pörekël könötta wiaapnaat.”

Lup itit öpenaata ngönte

³⁵ “Ar poë koröp mënt wes urak es rangiak kopëta weseë. ³⁶ Ar pël ëak inëen omën narö pitëm kaöap wa topöökaan wais kanwer körang elmëen të mowiipënëak kor wakaima pöta ök ëëë. ³⁷ Pël ëen inëen ruurö ka naurön wiaan wais itaangkën pöt pit ërëpsawi ëëpnaat. Ne yaap niamaan. Kaöap pi poë koröp mënt wes urak urötë wa moulmëak kaömp nëmpnaataan inëen elmëepnaat. ³⁸ Ën pi röök lupöök ma ëlpam walëpënëak yaëen pit ka naurön wëen wais itaangkën pöt pit ërëpsawi ëëpnaat. ³⁹ Ar epël kön wieë. Ka pepap pi kainëpë waisëpna akuneten ëwat wëanëen pi itit wë ngarangk ëen kainëp kaat pör menak neilaan ëan tapön. ⁴⁰ Omën Këëp nem waisuma akunetak ar kön nenewiin wëen pipël ëëm sa. Pötaanök ko ëak ön.”

Inëen ru ompyaupre utpetapë ngönte

(Matiu 24:45-51)

⁴¹ Yesu pi ngön pöt maan Pitaak epël mëëa. “Aköp, ni watepang ngön pipët tenimëntëen ma ten omën pouröaan yaan?” ⁴² Pël maan Aköpök epël mëëa. “Ar inëen ru ompyaupë ök sën. Inëen ru namp kön ompyaö wieë ya ompyaö yamëngkën kaöapök pim karurö ngarangk ëëë akunatë kaömp mampënëak moulmëak sa. ⁴³ Ënëmak inëen ruup kaöapë ök mëak sa pöl ëeim wëen kaöap wais itaangkën pöt pi ërëpsawi ëëpnaat. ⁴⁴ Ne yaap niamaan. Kaöap pi pim omnant pout ngarangk ëëpënëak moulmëepnaat. ⁴⁵ Ën inëen ru pöp pi, ‘Nem kaöap pi teënt newaispan,’ pël weseë inëen koont yokot muntarö tang mö kaömpre i ngaat nak kön irikor ëeim wë ⁴⁶ pim kaöapë waisëpna akuneten kön nawiin öpna pötak kaöap kaalak waisëpna pöt pi yokot pöp möak utpet wesak omën ngön wa woolëauröa naë moulmëepnaat.

⁴⁷ “Inëen ru namp pim kaöapë këm ngönten ëwat wëak kangk naën kat koko öpna pöp kaöapök pës kaö panë mööpnaat. ⁴⁸ Ën ru namp kaöapë këm ngönten köpël wë omnant pës mööpna salöt ëëpna pöp kaöapök pës kaö namöön ëëpnaat. Pötaanök nem kaalak waisuma pötak ko ëak ön. Namp pi omnant kësang mampnaap këët kësang tapël koirën pangk ëëpnaat. Ën namp pi ya kaö tapël menaupök kosang ngentiak ya kaö mëmpna pöp kësang tapël koirën pangk ëëpnaat.”

Yesu pi omnarö kom elniin kööre tok ëëpenëak irëaup

(Matiu 10:34-36)

⁴⁹ “Ne esuwes marën ulölöt yokot pöta ök ar omnarö kom elniimëak yangerak waisaup. Pötaanök esuwes teëntom wëlëng kotöpnaaten kent yaë. ⁵⁰ Ne këlangön kat wiimëak ëautak pël naën wë. Pötaan ya ngësring wë pet irumaaten kent yaalnë. ⁵¹ Arök ne yangerakë ngaat won wasumëak waisan wasngan. Ne omnarö kom elniin kööre tok ëënëak waisaup. ⁵² Pötaanök peene ngës rëak ka nentak omën mor nas önëërö ar kom elniin naar namp ëak nal naar nal pël ëak neneraan kööre tok ëënëët. ⁵³ Epël ëënëët. Pepapök ruupön kööre tok yeëa. Ruupök pepapön kööre tok yeëa. Ëlëpök korömpëen kööre tok yeëa. Korömpök ëlëpëen tapël yeëa. Pël yaëen öng lëlamringaarta nampnampön kööre tok ëëpnaat.”

Omën orööpnaatön ëwat sëpenaata ngönte

(Matiu 16:2-3; Maak 8:11-13)

⁵⁴ Yesuuk pël mëak omën pouröen epël mëëa. “Ar uröam yewariin itenak, ‘Kopi waisëpënëak yaë,’ pël yaan yok wais yaë. ⁵⁵ Ën yanget ompyaö ëak yesën itenak, ‘Kët mapnaan yaë,’ pël yaan yok kët më yaë. ⁵⁶ Kaar omnarö, ar mopöök uröamre kepilötön itenak ëwat yaauröak tol ëen akun wë eptak Anutu pim yaauta songönten köpël yeë?”

Omën nimëen ngön apnaapring ngönte wotpil wasum

(Matiu 5:25-26)

⁵⁷ “Tol ëënak utpetre ompyaö pötëpar kom naën yeë? ⁵⁸ Ni ngön yaatak sumëak yeem pöt wet rëak niiring ngön wieëaupring ë kopëta wasum. Ni pël naën së niiring ngön wieëaupök ë pet yairaupë naë niulëen puuk ë pet irak polisöröa naë niulëen pitök wii

kaatak niulëëpan. ⁵⁹ Ne niamaan kat wi. Ni pörek wë teënt naaröongan. Nim karipë kangut pout pet ir olëakök oröömëep.”

13

Om narö lup kaip natiin ëëpena pöt kö sëpenaat

¹ Akun pötak omën naröak Yesuu naë së epël mëëa. “Kalili yangerakaan omën narö ngaan animaö iit Anutuu kiri ëëpënëak yaëen Pailatök maan pim ngaaröak mëngkën wel wia.” ² Maan Yesuuk kangiir epël mëëa. “Ar epël kön wiingan. ‘Pitëm saunat Kalili omën muntaröaat il yemowasën yak mëngkën wel wia,’ pël wasnganok. ³ Won, arta lup kaip natiin ëënë pöt tapël wel wiinëët. ⁴ Ën ngaan Yerusalem kak Siloam ka waliimpel töölak omën 18 ëak ngep ëen wel wia pöröeta pitëm saunat Yerusalem omën muntaröaat il yemowasënak ëa wasngan. ⁵ Won, arta lup kaip natiin ëënë pöt tapël wel wiinëët.”

Këra ulöp nautön yaauta watepang ngönte

⁶ Yesu pi ngön pöt mëak watepang ngön nent epël mëëa. “Omën namp pim ya lupöök kem nement ngëntën wëa. Pël ëen ënëmak ulöpörö tööpënëak së itaangkën won wieëa. ⁷ Pël ëen inëen yaaupön epël ök mëëa. ‘Krismani nentepar nent pötë öngpök këra epment töömëak wais itaangkën won yaë. Pi këpök yang kolapöt yen. Pötaanök ni ku ti ola,’ pël mëëa. ⁸ Pël maan inëen ruupök epël mëëa. ‘Pël ëenganëp om öp. Pël ëen krismani kopët epëta öngpök nook songöntak yang inin ëak pol yaat köm lëëmaat. ⁹ Pël ëen krismani ootak utöpna pöt yok pangk. Nautön ëëpna pöt ku tiimëët.’ ”

Yesuuk kë yesa akun ngëëngk nentak öng namp ompyaö wesa

¹⁰ Yesu pi kë yesa akun ngëëngk nentak ngönën tup nentak së omnaröen ngönën ök mëëa. ¹¹ Pël yaëen omnaröa tekarak öng namp urmerap piik wëen yauman sësë eim wëen krismani 18 ëak won saup wëa. Öng pöp kasngelö pak ëak wë wotpil tau naön yaaup. ¹² Pël ëen Yesuuk öng pöpön ngön mëak epël mëëa. “Öng epop, nook nim yaumante wa yoolak.” ¹³ Pël mëak moresiar pim rangk mowiin tapëtakëer wotpil sak Anutuun yaya mëëa. ¹⁴ Pël yaëen ngönën tup pöta ngarangkëp Yesuuk akun ngëëngktak ompyaö yemowasën itenak ya sangën ëen omnaröen epël mëëa. “Kët 6 pipot ya akunat. Pötaanök ar ompyaö niwasëpënëak pöt akun pipotë waisën. Ën akun ngëëngktak pipotëen waisngan.” ¹⁵ Pël maan Yesuuk kangiir epël mëëa. “Kaar omnarö ar, akun ngëëngkötë ar pol purmakaöre tongkiiröa kaatak së kan të mowiak mësak sëen i na yaë. Ar kön wiin arim animaurö pël yaalmëem ya yamëngk pipët ompyaut pël yewas. ¹⁶ Pël ëaap öng epop pöt tiar Yuta omnaröa kar namp Apramë ëapök Setenök krismani 18 pötë öngpök wii motëak wakaima. Pötaanök nook akun ngëëngktak wil yemoulmëep pangk naën yaë ma?” ¹⁷ Pël maan pimëen kööre tok yaurö pit ëö sa. Ën omën ëlorö pöt pim ya ompyaö yamëngka pötëen ërëpërëp ëa.

Këra lëlëpre yis pöteparë ngönte

(Matiu 13:31-33; Maak 4:30-32)

¹⁸ Yesu pi yal menak epël mëëa. “Anutuu wa ngaöök yanimë pöt tolëëlte? Ne oröp nantë ök ëëm? ¹⁹ Pipët këra lëlëp nampë ököt. Omën nampök lëlëp pöp pim yaak së ngëntën oröak kaö sak wëen intörö wais morötë ngentiak ka ëp yawi.”

²⁰ Pël mëak munt nent epël mëëa. “Anutuu wa ngaöök yanimë pöten oröptak ök ëëm? ²¹ Pöt yis pöta ököt. Öng nampök yis pöt korupaë kas möautring wa irikor ëen pötak ekek sëpnaat.”

Kan koturakë ngönte

(Matiu 7:13-14, 21-23)

²² Yesu pi Yerusalemë sëpënëak yesem ka kotre kaö pütë ngönën ök maö sa. ²³ Pël yaëen omën nampök pëël mëak epël mëëa. “Aköp, Anutu pi omën kopët nampnamp utpetetakaan öpën sa ma?” Maan Yesuuk pitën epël mëëa. ²⁴ “Ar kan koturak ilëak wëwë kosangta kanöök sëneëtaan wëë panë ngentiin. Ne niamaan. Omën selap pan kan

pörak ilapënëak weë ngentiipnaatak pourö neilapan. ²⁵ Ka pepap pi pim kaat kan wariak öpnaat. Pël eën ar tomökël wë pomp äak tauëë körang elmëak epël manëët. ‘Aköp, tenimëen kan të niwi.’ Pël maan puuk epël niapnaat. ‘Ne arën köpël. Ar tarëkaanörö?’ ²⁶ Pël niaan ar epël manëët. ‘Ten niiring kaömpre i ngawi naut. Ni tenim kak wais rë nuuleimënte.’ ²⁷ Pël maan puuk epël niapnaat. ‘Ne arën köpël. Ar tarëkaanörö? Utpet omnarö, ar mop newiak kama seë,’ pël niapnaat. ²⁸ Pël eën ar itaangkën Apramre Aisakre Yakopre tektek ngön yaaurö pit Anutuu naë wëen itaampunëët. Ën ar pöt kaaö yaaurö. Pötaanök tomökël wë ingre ya ilak aimeë kë pötöppötöp aim önëët. ²⁹ Pël eën omën yang we naöökaan naök, këtëp yengampiaulaanre yeilëaulaan pourö wais Anutuu naë wel aisëëë kaömp neim öpnaat. ³⁰ Kat wieë. Tiar yang omnaröa naëaan kot narö kutömweri së kaö sêpnaat. Ën kangiir kaö narö kot sêpnaat.”

Yesuuk Yerusalem omnaröen yaköm ngön mëä
(*Matiu 23:37-39*)

³¹ Akun taptak Parisi omën narö së Yesuun epël mëä. “Yang omp ak Erot pi ni nimpënëak ya. Pötaanök ni eprek sêp wesak nal së.” ³² Maan Yesuuk epël mëä. “Ar kaalak së kent tok utpet pöpön epël man. ‘Yesuuk pimtën epël ya. Pi akun eptak omën urmerarö wëaurö waö ë momëak yauman omnarö ompyaö mowesak akun kot nent won sëen pet irëpnaap pël ya,’ pöt man. ³³ Peeneere ëlpamök yesem muntetak Yerusalem kak öröömaap. Pöt tol eënak? Tektek ngön yaaö namp Yerusalem kak naaröön wiaan namëngkën eëpnaat.” ³⁴ Pël mëak pimtëen epël mëä. “O Yerusalem omnarö, Yerusalem omnarö, yaköm. Ar tektek ngön yaaurö mëmpööre ngönën omën arim ngësë wes nimëaurö kël mö wel wi pël yaaurö. Kët ël epotë ne kokor ëlëpë ruurö wereweriarë öngpök wa mëak ngarangk yaalmë pöl ar wa rongan äak ngarangk elniimëak kent kön wiak pël yaalniin ar kaaö elnëeimauro. ³⁵ Pötaanök ne sêp niwasën ngarangk won önëët. Ne yaap niamaan kat wieë. Ar it nenengaangkën wakaim akun kaöaök neen kaalak itenak epël neanëët. ‘Aköpök wes nimëen yewais epöpön yaya mepa.’ ”

14

Yesuuk omën namp kë yesa akun ngëëngk nentak ompyaö mowesa

¹ Kë yesa akun ngëëngk nentak Yesu pi Parisi omën kaö nampë kaatak së kaömp yenën omnarö pit iteneä. ² Pël yaëen omën koröpö pön mena namp pim naë wëa. ³ Pël eën Yesuuk itenak ngön kosangötë ngarangköröere Parisi omnaröen epël mëak pël mëä. “Tiar yok pangk akun ngëëngktak yauman omnarö ompyaö mowasëpen ma won?” ⁴ Pël maan pit om ngön won sak wëen omën pöp moröak ompyaö mowesak wes mëen sa. ⁵ Pël eën pitën epël mëä. “Arim naëaan namp akun ngëëngktak pim rungaap ma pol namp yang öngöpök ilëaan sêp wasëpen ma yok pangk akun ngëëngk taptak öpën?” ⁶ Pël maan pit kangiir mapënaat ap wesak sêp wesa.

Omnarö irëak öpenaat

⁷ Yesuuk omën kaömp nëmpënëak së wëa narö itkëël wel aisapënëak yaëen itenak watepang ngön nent epël mëä. ⁸ “Ni omën nampë këere imëntak yas niaan së pöt itkëël wel aisanganok. Pël eëmë pöt omën yapinring namp ni il niwasëpna pöp waisën pöt ⁹ omën yas niia pöpök epël niapnaat. ‘Ni itkëël ur epët omën epop man.’ Pël niaan ëö kaö sak kasngaëël së ömëët. ¹⁰ Ën nampök pim këere imën nentak yas niaan së pöt kasngaëël pan wel aisam. Pël eën këere imën pepapök wais itenak epël niapnaat. ‘Ngöntöp, ni itkëël wais wel aisa.’ Pël niaan ni omën muntaröa eöetak itkëël wëen niin kön wiin isëpnaat. ¹¹ Namp pi pimtën kön wiin isëpna pöp Anutuuk wak irapnaat. Ën namp pimtën kön wiin irapna pöp Anutuuk wak isëpnaat.”

Këere imën nëmpënëak yas mëäuta ngönte

¹² Pël mëak omën yas mëä pöpön epël mëä. “Ni këere imën numëak nim ngöntre kar, sasre nanre nim kak omën mon wieëa piporöen yas manganok. Ni pitën mamë pöt

pitök kangiir niin yas niak kangut nimpnaat. ¹³ Pötaanök pël eënganëp. Ni këere imën ar äak pöt omën omnant won, ingre mor il tējaare it il tēja piporöen yas mam. ¹⁴ Omën ke pilörökäkeer kangut nanimpan. Pötaanök ni ërëpsawi eëmmëet. Om wiaan wë ënëmak omën ompyauröa weletakaan wal eëpna akunetak Anutuuk nim kangut nimpnaat.”

Këere imën kaö äauta watepang ngönte
(*Matiu 22:1-10*)

¹⁵ Yesu pi pël maan kaömp yenaurö pit kat wiak pitëm naëaan nampök epël mëea. “Omën Anutuuk wa ngaöök mëaan piiring kaömp nëmpna pörö ërëpsawi eëpnaarö.” ¹⁶ Pël maan Yesuuk ngönaak nent piin epël ök mëea. “Omën nampök këere imën kaö nent nëmpënëak omën kësang pan yas mëea. ¹⁷ Pël äak nëmpëna akunet temanöm sëen pim inëen ruup wes mëen së yas mëëauröen epël mëea. ‘Yok waiseë. Omnant pout yok wa kön ë pet iraut.’ ¹⁸ Pël maan pit pourö omën pasutëel utak om öpënëak nampök epël mëea. ‘Ne yang nent sum äaut yak pötak wer yeneön sumaan yeë. Pötaanök nemop newaisngan sa.’ ¹⁹ Pël yemaan nampökta tapël mëea. ‘Ne pol purmakaö moresiar ya kaamök elnëepënëak waut yak së ya ökre was ë pet eëmaan yeë. Pötaanök nemop ne newaisngan sa.’ ²⁰ Yemaan nampök epël mëea. ‘Ne peene tapët öng waup. Pötaan newaisngan sa.’ ²¹ Pël maan inëen ruup së pim kaöapön ök mëea. Pël eën kaöap pi kat wiak ya këlangön eën inëenëpön epël mëak kaalak wes mëa. ‘Ni teënt së kaatë omën omnant won ingre mor il tējaare it il tēja piporö pourö koirak nem kaatakë waisum.’ ²² Pël maan inëen ruup pim mëea pöl äak së kaöapön epël mëea. ‘Kaöap, nim aan pöl äautep omnarö pangk naën ur nant om wiaap.’ ²³ Maan kaöapök kaalak epël mëea. ‘Ni kan kaö poutë së pël äak wilëngkë kaatë së öngpök ilëak omën pouröen këkre tö mëak koirak wais ulmëen nem kaat peö eëp. ²⁴ Ne niamaan kat wi. Omën wet rëak nem yas mëea piporö nem kaömp pöt nanëmpan pan.’” Yesu pi watepang ngön pipët yamëem yas maan pim naë sëpnaaten kaaö yaaurö kutömweri piiring kaömp nanën eëpën pël mëea.

Yesuu ënëm eëpenaata ngönte
(*Matiu 10:37-38; 5:13; Maak 9:50*)

²⁵ Omën kësang pan Yesuring sa. Pël eën pi kaip ti pitën itneë epël mëea. ²⁶ “Omën namp nem ënëm eëpënëak pim ëlre pep, öngre ru, sasre nan pimoröen kent äak neen kaaö elnëepna pipop ma pimtë koröpöökë wëwëeteta kasëng nemangkën eëpna pipop nem ruup pël nasëpan. ²⁷ Pötaanök omën namp pi, ‘Ne Yesu pimëen wel wiima pöt pangk eëmaap,’ pël wesak pim këra yetapër wak ënëm naalnëen eëpna pipop nem ruup pël nasëpan. ²⁸ Arim naëaan namp pim ka kaö nent ök rapën pël kön wiak pöt wet rëak monet ka pöt pangk eëpën ma won pöten sangk kelëpnaat. ²⁹ Eën pël naënrek köntak wap wesirak mormor ë yesem luptak së pangk naën eën sëp mowasën om wiaan pöt omnarök itenak ökre was epël mapnaat. ³⁰ ‘Omën epop pi kaat ök rapënëak ngës rëaupök pet nairën ëa.’ ³¹ Eën yang omp ak namp pi yang omp ak munt nampring nga elëpënëak wet rëak pimëntë nga omnaröa saarëet sangk kelën pimtëet 10,000, ën muntapëet 20,000. Pël eën pimënt kön wiipnaat. Pi yok pangk muntapring nga elëpën ma won pöten kön wiipnaat. ³² Pël äak pi kön wiin pangk naën eën pöt pim kööre toköp kamaarek wëen omën narö wes mëen së ngön äak nga pöt wiap wasëpnaat. ³³ Pötaanök arim naëaan omën namp pi pim omnant pout kasëng nemangkënëpök nem ru nasëpan. ³⁴ “Tomun pöt omën ompyaut. Pël äautak pim misëngö won sak wiaan tiar tol äak kaalak misëng wasën pangk eëpën? Pël naëngan. ³⁵ Tomun ke pëltak ya lupöök olaöre purmakaö yaatring irikor ë pël naëngan om moolapenaat. Katëëpringëpök ngön epët kat wiip.” Pöta ök tapël narö yaap Yesu pim ënëm naën eëpna pöt Anutuuk wa moolapnaat.

Sëpsëp kö saupë watepang ngönte
(*Matiu 18:12-14*)

¹ Akun nentak omën takis yewaare utpet yaaö munt narö Yesuuk ngönën ök yemaan kat wiipënëak pim naë sa. ² Pël yaëën Parisi omnaröere ngön kosangötë ngarangkörö pit Yesuun yak kääpöt ngön mëak epël mëëa. “Omën epop omën utpet yaurö ngöntre kar elmëak kaömp ngawi yen.”

³ Pël yemaan Yesu pimënt kat wiak watepang ngön nent epël mëëa. ⁴ “Ar nampë pol sèpsöpörö 100 ëak wëauröak kopët namp kö sèpnaat. Pël ëën sèpsöpöröa pepap pi 99 pörö we naöökël kaömp neim wëën pi we naöökël kö sa pöpön ngaöl ë sè koirëpnaat. ⁵ Pël ëak ya kë sak wa kuröpweri waalak ⁶ kak sè oröak karuröen ngön ëak epël ök mapnaat. ‘Nem sèpsöp epop kö sëën ngaöl ë sè koirak yewais. Pötaanök ërëpsawi ëëpa.’ ⁷ Ne ök niamaan kat wieë. Pöta ök omën wotpil 99 pörö lup kaip tiipënëak kön nawiin yaurö omën kutömweri wëaurö pitëmëën ërëpsawi kotkot yaë. Ën utpet kopët epop lup kaip yati pötaan kutömweri wëaurö ërëpsawi kaö yaë.”

Mon kö sauta watepang ngönte

⁸ “Öng namp pi mon 1 kina wak wëën 10 toea nent kangk ngentiin pöt pi kalaö rangiak kakaati katëp ilak kääkë panë ap wesak koirëpnaat. ⁹ Pël ëak pim karuröen epël mapnaat. ‘Nem 10 toea irikor ëën ap weseim pöt peene yokoir. Pötaanök ërëpsawi ëëpa.’ ¹⁰ Ne ök niamaan kat iweë. Pöta ök omën utpet kopëtap lup kaip tiin Anutuu enselörö ërëpsawi yaë.”

Yokot pim pepap sèp wesak maimerekë saupë watepang ngönte

¹¹ Yesu pi pël mëak munt nent epël mëëa. “Omën namp pim yokot naar wëa. ¹² Wë yokot ënëmapök pepapön epël mëëa. ‘Nim monere uröm tenpimëën yaö ëan pöt kom ëak nemëën ëaut nan.’ Pël maan pepapök pim omnant pout kom ëak yokotaar mena. ¹³ Pël ëën akun kot nent wë yokot ënëmap pi pimot wak yang wali nerekül sa. Pörek sè wë omnantëën kentre kaur ëak pim monat pout won wes olëa. ¹⁴ Pël ëak omnant pout won wesak wëën ënëmak yang pörek këen kësang nempel oröa. Pël ëën pi ngöntök panë ëën ¹⁵ yang pörek omën nampë naë sè wëën omën pöpök pim polöröa ngarangk moulmëën wakaima. ¹⁶ Pël ëak polöröa kaömp karut mangkën nak kep ëëpën wesak itaangkën pötta nemangkën ëa. ¹⁷ Pël ëën pi kön tektek sak epël kön wia. ‘Nem pepapë inëën ruurö kaömp kësang pan neim wëën ne eprek wë këënëën wel wiimëak yeë. ¹⁸ Pötaanök nem pepapë ngësë kaalak sumaat. Sè oröak epël memaat. “Pep, ne Anuture niire ëak utpet elniaut. ¹⁹ Pötaanök peene pöt nim ru panëëp pël neangan. Om nim inëën ru newasën ömaat.” ’ ²⁰ Pël wesak wal ëak pim pepapë ngësël sa. Seim sè kak temanöm yesën pepap itenak ya utpet ëën naë sè kapariak tot na. ²¹ Pël ëën ruupök epël mëëa. ‘Pep, ne Anuture niire ëak utpet elniaut. Pötaanök peene pöt nim ru panëëp pël neangan.’ ²² Pël maan pepapök pim inëën ruuröen epël mëëa. ‘Ar teëntom nem ulpëën wali ompyaup momëak mor ëngö wak wais moresi momëak ing körtepar wak wais ingesiarë momëak pël ëëë. ²³ Pël ëak purmakaö ru ompyaö mësëpringëp möëë. Pël ëën ar ëak yenem ërëpsawi ëëpenaan. ²⁴ Nem ruup wel wia wesaupök kaalak waisa. Irikor ëaupök kaalak orö yarë.’ Pël mëak pit ërëpsawi ëa.

²⁵ “Wëën yokot kaöap pi yaak wakaim olëak kaalak wais kaat temanöm yewasem kat wiin intö ngönre tanre pöt yeëa. ²⁶ Pël ëën inëën ru nampön maan sëën, ‘Tol ëënak ya?’ pël mëak pëël mëëa. ²⁷ Pël maan puuk epël mëëa. ‘Nim nangap kaalak waisa. Pi irikor ëak saupök kaalak wais oröa. Pötaanök arpim pepapök maan purmakaö ru ompyaö mësëpringëp möak ar ëak yen.’ ²⁸ Pël maan pi kölöp ëak kakaati sèpnaaten kaaö ëa. Pël ëën pepapök wais wiap wesak ngön ök mëëa. ²⁹ Pël ëën pi kangiir epël mëëa. ‘Kat wi. Ne krismaki selap pan nim naë pas ya mënemeë nim ngön nent wa noolaan ëaut. Pël ëën ni pol meme ru namp nem karuröaring ërëpsawi ëëmaan nenangkën ëaupök ³⁰ nim ru pipmor pi öng paspas yauröaan nim omnant pout won wes olëak kaalak waisën ni pimëënökëër purmakaö ru ompyaö mësëpringëp yamöön.’ ³¹ Pël maan pepapök epël mëëa. ‘Yokot epop, ni kët ël epotë tepër wëaup. Pötaanök nem omnant epot pout nimot.

³² Ën nim nang epop wel wia wesaupök kaalak waisa. Irikor äaupök kaalak orö yarë. Pötaanök tiar pimëen ërëpsawi ëen pangk yaë.' ”

16

Ngarangk utpetapë watepang ngönte

¹ Yesuuk pim ruuröen ngönaak nent epël ök mëëa. “Omën omp ak namp pim inëen ru omnant ngarangk yaaö namp wëa. Pël ëen wë akun nentak omnaröak omp aköpön epël mëëa. ‘Nim omnant ngarangk yaaup pi nimot köntak pentak yaë,’ pël mëëa. ² Pël maan kat wiak omnant ngarangk yaaupön yas mëak epël mëëa. ‘Ni tol yaëen omnarö nimëen yaan kat yawi? Pöta songönte iteempaan nem omnant nim ngarangk yaën pötë pepewer wak wais nan. Ke pilëpök nem omnant ngarangk naëngan.’ ³ Pël maan inëen ru omnant ngarangk yaaup pim könöök epël wesa. ‘Nem kaöapök nem omnant ngarangk yaauten nga neak wes nemëen tol ëëm? Ne yang kelumaata weëre kosang won. Ën sumatön kimang memaatenta ëö yaë. ⁴ Peenök nem ëëmaaten kön yokoir. Pël ëëma pötak nem kaöapök wes nemëen pöt kaamök elmëëmaaröa naë sëen sant elnëëpnaat.’ ⁵ Pël kön wiak omën pim kaöapë naë kangut wieëauröen ngön maan pöppöp waisa. Pël ëen wet rëak waisaupön pëël mëëa. ‘Nem kaöapë kangut nim naë tolëël wia?’ ⁶ Maan pi epël mëëa. ‘Kolap tram 100,’ pël mëëa. Pël maan ngarangkëpök pep nent menak epël mëëa. ‘Nim pep eptak 100 pöt kërëak 50 retëng ë.’ ⁷ Pël mëak nampön pëël mëëa. ‘Nim naë nem kaöapë kangut tolëël wia?’ Pël maan puuk epël mëëa. ‘Rais kër 100,’ pël mëëa. Pël maan pep nent menak epël mëëa. ‘Ni eptak 100 pöt kërëak 80 retëng ë,’ pël mëëa. ⁸ Pël ëen kaöap pi ngarangk utpet pöpë ewat ëa pöten itenak piin ping wesak mëëa. Pöt tol ëënak? Omën yangerakë omnantön kentre kaur yaaurö pit pitëm omnant ngarangk ëëpënëak pitëm ewat pöt omën Anutuu ëwaatak wë pöröa ewatöt il yewas.

⁹ “Pötaanök ne niamaan. Ar tapël monere uröm omën pasut omnarö menak ngöntre kar rëak önë pötak omën pas pöt pet irën Anutuuk yas niaan wëwë kosangta kaatak së önëët. ¹⁰ Ën namp pi omën pasut ompyaö wesak ngarangk ëëpna pöp omën ompyautta tapël ompyaö wesak ngarangk ëëpnaat. Ën namp omën pasut ompyaö wesak ngarangk naën ëëpna pöp omën ompyautta tapël ompyaö wesak ngarangk naën ëëpnaat. ¹¹ Ar yangerakë monere uröm pasut ompyaö wesak ngarangk naën yaëen talëpök omën këët arök ngarangk ëënëen nimpën? ¹² Ar omnaröaat yaam ninaut ompyaö wesak ngarangk naën yaëen Anutuu yaö niia pöt nankingën ëëpnaat. ¹³ Inëen ru kopëtapök kaö naarë inëen naëpan. Pi nampön kaaö yaalmëem nampön ngöntre kar elmëëpnaat. Won ëen pöt, nampë naë rë olëak wë namp kasëng mampnaat. Pötaanök arta tapël Anutuu yaatere monere uröma yaat mëngkre mëngk namëngkan.”

Yesuuk Parisi omnaröen pepanöm mëëa

(Matiu 11:12-13; 5:31-32; Maak 10:11-12)

¹⁴ Yesu pi ngön pöt maan Parisi omnarö pit monere urömen kent yaaurö yak kat wiak ökre was mëëa. ¹⁵ Pël yemaan Yesuuk epël mëëa. “Arimtok arimtën omnaröa itöök ping wesak yaaurö. Pël äaap Anutuuk arim lupötë ityaangk. Omnaröak ompyaut pël yewas pipot Anutuuk itaangkën kömkëenring yaë.

¹⁶ “Moses pim ngön kosangötre tektek ngönöt im wais Son pim naë oröak pet ira. Ën Sonë naëaan wais peene wë epëtak pöt Anutu pim wa ngaöök nimëak wë pöta ngön ompyaut yaan omën pourö kat wiak pötak ilapënëak weë yengenti. ¹⁷ Wë ënëmak kutömre yang epraar won sëpënëak pöt yok pangk won sëpnaat. Ën ngön kosang pöt nent won nasëpan, pout om wiaapnaat.

¹⁸ “Omp namp pi pim öngöp wes mëak munt namp öpna pöp pi öngre omp wëwëet kom ëak saun koirëpnaat. Ën namp pi munt nampë öng wes mëaup öpna pöp pi öngre omp wëwëet kom ëak saun koirëpnaat.”

Mon omnampre Lasaras piarpim ngönte

¹⁹ “Mon omën namp wakaima. Pël äaup pi akun poutë ulpëen retëngretëng äa ompyaut mëak wë kaömp ompyaut neim wakaima. ²⁰ Pël äen omën elek yaaö namp wëa yapinte Lasaras. Pöp koröp pouuk ëmpöl pep saup pi mon omnampë kaata kanra naë wëen ²¹ mon omën pöp kaömp yenën lupöt ngentiin wa nëmpënëak kön wieim wëaakë yeëa. Pël yaëen kentöröak wais pim ëmpölöt öngör neim yeëa. ²² Pël äen wë elek yaaö omën pöp wel wiin enselöröak koirak së Apramë naë moulmëa. Pël äen wë mon omën pöpta wel wiin yang kel weera. ²³ Pël äen pi es parëaöök së wë këlangön kaö kat yawiem ool itaangkën Apram maimerek wëen Lasaras pim naë wëa. ²⁴ Pël äen mon omën pöpök Apramön ngön äak epël mëëa. ‘Pep, ni neen yaköm kön wiak Lasaras wes mëen wais pim mor wotö iitak wariak nem yangapöök wa nemëen kot nent ëp sëp. Ne esuwesi öngpök wë këlangön kaö kat yawi.’ ²⁵ Pël maan Apramök epël mëëa. ‘Nem ruup, ni kön wi. Ni ngaan yangerak wë omën ompyaut ëeim wëen Lasaras pi pöt utpetat pëen eima. Pötaanök peene pöt pi kak eprek wais ya kë sak wëen ni kangiir këlangön kat yawiin. ²⁶ Pël äaap Anutuuk tiarim tekrak parë naö wiau wia. Pötaanök eprekaanörö pipël yeiraan pirekaanörö epël yaaprën pël naëngan.’ ²⁷ Pël maan mon omnampök epël mëëa. ‘Pep, ne kosang wesak ök yeniak. Ni Lasaras wes mëen nemoröa naë sëp. ²⁸ Nem nangarö mor nas wë. Pötaanök Lasaras pi së pitta eprek wais këlangön kat wiipanëen nga map.’ ²⁹ Pël maan Apramök epël mëëa. ‘Won. Pit Mosesre tektek ngön yaauröa ngön pitëm naë wia pipot kat wiip.’ ³⁰ Maan mon omnampök epël mëëa. ‘Apram nem pepap, pöt pangk naëpan. Omën wel wiaö nampök weletakaan wal äak së ngön ök mapna pöt pit kat wiak lup kaip tiipnaat.’ ³¹ Pël maan Apramök kaalak epël ök mëëa. ‘Pit Mosesre tektek ngön yaauröa ngönöt wa olapna pöt weletakaanëpök wal äak së mapna pöteta wa olapnaat.’”

17

Utpetatök kön wi kosang yewesaut utpet yewas (Matiu 18:6-7, 21-22; Maak 9:42)

¹ Yesuuk pim ruuröen ngön nent epël ök mëëa. “Morök ke nentere nent oröön omnarö saun koirëpnaat. Pël äaap omën morök elmëen omnarö saun koirëpna pöp tol ëëpën? Yaköm. ² Omën ke pilëpök runga kotup morök elmëen saun koirpanëen ar kël kaöaö wii ngan äak omën pöpë mesetak öngö moutak i kaöök moolaan i nak wel wiipna pöt ompyaö. ³ Ar ngarangk këëkë äen. Arim kar namp saun yokoirën pöt nga man. Pël äen pi lup kaip tiin pöt saun pöta kangit ent ë moolan. ⁴ Pël äen arim kar namp pi kët kopët nenta öngpök akun 7 äak utpet elniak akun 7 tapël arim naë wais, ‘Ne lup kaip yati,’ pël niaan pöt ar pim saun pötë kangut ent ë moolan.”

Kön wi kosang yewesauta ngönte

⁵ Yesuu ngön yaaö omnarö pit Yesuun epël mëak kimang mëëa. “Ni tenim kön wi kosang yewesaut kaö wes nin.” ⁶ Pël maan Yesuuk epël mëëa. “Ar kön wi kosang yewesa kot panë nent wieëan talte këra kaö epmentën, ‘Ni kaam tiak i kaöökë öngpök së orö,’ pël maan yok pangk kat wiak pël ëëpën.”

Inëen yaauta ngönte

⁷ “Arim tekrakaan nampë inëen ruupök ya lupöök së yang mëmpën ma polörö ngarangk ëëpën pël ëeim olëak yewaisën yok pangk epël mam ma? ‘Ni kakaati wais kaömp numëen,’ pël mam ma? ⁸ Pël naëpan. Pi epël mapnaat. ‘Ni nem kaömpöt ar elnëem. Pël äak poë koröpö mënt wes urak kaömpre iit wak waisën numaan. Pël äen ënëmak nimtëet ar äak numëen.’ ⁹ Pi inëen ruup pim ngan rë menaul äa pötaan yowe mapën ma? Yok pangk pël naëpan. ¹⁰ Pötaanök arim naë tapël ëëpnaat. Anutuu ya ngön niaut ë pet irak pöt epël an. ‘Ten inëen ru katkoko yaaurö. Ya ngön niaut pëen yaaurö,’ pël an.”

Yesuuk omën kësë äa moresiar pörö ompyaö mowesa

¹¹ Yesu Yerusalem kakë sêpênëak Kalili yanger nal, Sameria yanger nal pël äaan teköök sa. ¹² Pël äak sê kak nerek oröön omën kësë äa narö moresiar pörö pit kamtaöök sê koirak pëlëer taueë ¹³ ngön äak epël mëëa. “Yesu, Kaöap, ni tenën yaköm kön wi.” ¹⁴ Pël maan pi pitën epël mëëa. “Ar sê kiri ar yaauröen arim koröpöt pet elmëen pit ar ompyaö san pël apnaat.” Pël maan yesem koröpöt ompyaö sa. ¹⁵ Pël ëen pitëkaan kopët namp pi pim koröpöön itaangkën ompyaö sa. Pël ëen kaalak sê ngön ë olëak Anutuun yaya mëëa. ¹⁶ Pël äak Yesuu ingesiarë sê tok oriak ë koset yangaak wesirak wë yowe mëëa. Omën pöp Sameria yangerakaanëp. ¹⁷ Pël ëen Yesuuk epël mëëa. “Omën moresiar ompyaö sauröep 9 pörö tarék wë? ¹⁸ Pit kaip tiak sê Anutuun yoöre ërëp mapnaaten kön nawiin. Katkoko äak sêen Sameria yangerakaan omën maim epop pimënt waisa.” ¹⁹ Pël mëak omën pöpön epël mëëa. “Nimtë kön wi kosang yewesautak ompyaö yesënrek wal äak sê.”

Anutuuk wa ngaöök nimëëpnaata ngönte
(Matiu 24:23-28, 37-41)

²⁰ Parisi ngönën omnaröak Yesuun, “Anutu taan wa ngaöök nimëëpën?” pël mëak pël mëëa. Maan Yesuuk kangiiir epël mëëa. “Anutuu wa ngaöök nimëëpna pöt yoolök pël yaalniin itnaangkan. ²¹ Kat wieë. Anutu pi peene arim tekarak wë wa ngaöök yanimë. Pël yaëen naröak, ‘Anutuu wa ngaöök yanimë pöt e yaarö,’ pël yaan naröak, ‘O ëngk yaarö,’ pël naëpan.”

²² Pël mëak ruuröen epël mëëa. “Wë ënëm akun nent temanöm sêen ar këlëlrë ngön epël anëët. ‘Omën Këep yaaröön ten itaampun,’ pël anëëtak yok pangk itnaangkan. ²³ Pël yaëen akun pötak naröak, ‘Eprek yaarööre iteneë,’ pël yeniaan naröak, ‘Ëngkrek yaarööre iteneë,’ pël yeniaan kat wiak pitëm ënëm ëenganok. ²⁴ Kent tangarët kopëter tar elmëen yang poutë ëwa ë pet yair. Pipta ök Omën Këep nem waisuma akunetak pël ëem sa. ²⁵ Pötaanök omën peene wë eporö kasëng nangkën këemre këlängön kësang kat wiimaat. ²⁶ Noaë akunetak omnaröa äa pöl Omën Këep nem waisuma akunetak tapël ëëpnaat. ²⁷ Pit iire kaömp në, öngre omp ë, pël ëeim Anutu kasëng menak wëen Noa wangaöök yeilaan i ngaampel oröön omën pourö i nak won sa. ²⁸ Lot pim naëëta tapël äaut. Omnarö iire kaömp në, omnant sumre kap ë, ëmre ya ë, ka ök raö, pël ëeim Anutu kasëng menak wëa. ²⁹ Pël ëen Lot pi Sotom kak sêp wesak yesën akun tapëtak kutömweriaan esutre kël es ngaat kopiitë yepel pöl ëen omën pourö won sa. ³⁰ Pöta ök omnarö tapël eim wëen Omën Këep nem tekeri suma akunetak tapël ëëpën sa.

³¹ “Akun pötak omën ka tomök öpnaapök kakaati sê pim omnant öpan. Ën yaak öpnaapta tapël kaalak kakë sëpan. ³² Ar Lot pim öngöp Anutuu ngön wa olëak wel wia pöten kön wieë. ³³ Omën namp pi pim wëwëet keimön ëëpna pöt pim wëwëet kö sëpnaat. Ën namp pim wëwëet këëpöt wasën pöt orö morëëpnaat. ³⁴ Ne niamaan kat wieë. Akun pötak omën naar rö kan ur kopëtetak ka uraan namp yeweem namp sêp wasumaat. ³⁵ Öng naarta kaömp koröp yokoëem wëen namp yeweem namp sêp wasumaat. ³⁶ Ën omp naar ya lupöök wëen namp yeweem namp sêp wasumaat.” ³⁷ Pël maan ruuröak epël mëak pël mëëa. “Tarék pël ëëpën?” Maan Yesuuk omën piin kön wi kosang newasën yaauröa këlängön kat wiipnaataan kön wiak watepang ngön nent epël mëëa. “Omnantë söp kampaöök wer moön tuparö wa top yaë.”

18

Öngöp ngön ë pet yairaupön kimang mëëauta ngönte

¹ Yesuuk pim ruuröen kaaö köpël kimang maim öpënëak watepang ngön nent epël mëëa. ² “Kak nerek ngön ë pet yaira namp wëa. Omën pöp pi Anutüre omën pouröen kas naën yaaup. ³ Kak taprek öng kapir namp wëaup pi kët poutë omën pöpë naë sê, ‘Nemëen kööre toköpëen ngön yaatak kaamök elnëem,’ pël më yeëa. ⁴ Pël ëeimën omën pöp pim lupmeri epël kön wia. ‘Ne Anutüre omën pouröen kas naën yaauppe. ⁵ Öng

kapir epop ke urak neaim. Pötaanök kaalak wais neaan kaaö kön wiingönëen kaamök elmëëmaat.’”

⁶ Yesu pi ngön pöt mëak kaalak epël mëëa. “Ar ngön ë pet yaira utpetapë ngön ök yeniak epëten kön wieë. ⁷ Ën Anutuun tol yewes? Omën pimëën yaö wesaurö kët kanaan rö kanë piin kimang maim wëën kaamök naalmëëpan ma? Ma kat wiak kat nawiin koröp oröak öpën ma? Pël naëpan. ⁸ Ne niamaan. Pi teënt kaamök elmëëpnaap. Omën Këëp nem waisuma akun pötak yanggerakë omnaröa naë kön wi kosang yewesaut koirum ma won?”

Parisi omnampre takis yewaö omnampë watepang ngönte

⁹ Omën narö pitëmtok pitëmtën kön wiin wotpilörö pël kön wieë muntaröen wak irëak ya pöröaan Yesuuk watepang ngön nent epël mëëa. ¹⁰ “Omën naar piarip ngönën tup kaöetak së Anutuun ök mapënëak sa. Namp Parisi ngönën omën namp, namp takis yewa namp. ¹¹ Pël ëak Parisi omnampök tauëë pimtën weseë epël mëëa. ‘O Anutu, ne omën naröa ök wonöp. Pötaanök niin yowe yeniak. Pit këkain ëëre omën utpet nant ë, öngre omp wëwëet utpet wasö pël yaaurö. Ne pitëm ök wonöp. Pël ëak omën takis yewa epopë ök wonöp. ¹² Pël ëak sant poutë akun nentepar pöteparë kaömp ngës olëak wëaakë yaaup. Pël yeë omnant koirak pöt wa top ëak moresiar wesak nokoliil nent nimëën yaö yaalniaup.’ ¹³ Pël yemaan takis yewa pöp pëlëër tauëë kutömweriil itaampnaaten ëö ëën tok oriak epël mëëa. ‘O Anutu, ne saun omnamp. Pötaan yaköm kön newi.’ ¹⁴ Kat wieë. Takis yewaup pi Anutuuk pim saunatë kangut won wes moolëak piin, ‘Omën wotpilëp,’ pël maan kaalak pim kaatakë sa. Ën Parisi pöp pim saunatë kangut om wiaan sa. Omën namp pimtök pimtën wak isak apna pöp Anutuuk wak irapnaap. Ën namp pimtën kön wiin irapna pöp Anutuuk wak isak mapnaap.”

*Yesuuk runga koturö welaköt elmëa
(Matiu 19:13-15; Maak 10:13-16)*

¹⁵ Omnarö pit pitëm runga koturö Yesuuk pim mores pitëm rangk mowiak welaköt elmëëpënëak wak yesën pim ruuröak pitën nga mëëa. ¹⁶ Pël ëën Yesuuk rungaaröen ngön mëak pim ruuröen epël mëëa. “Nga mangan. Wes mëën nem naë waisëp. Ke pilörö Anutuuk wa ngaöök mëëpënëak yaö yema pötaanök. ¹⁷ Ne yaap niamaan. Namp runga kot eporöa Anutuun kön wi kosang yewesa pöl naën ëëpna pöt Anutuu wa ngaöök yamëautak yok pangk neilaan ëëpnaat.”

*Ngarangk monere urömaringëpë ngönte
(Matiu 19:16-30; Maak 10:17-31)*

¹⁸ Ngarangk nampök Yesuun pëlpël mëak epël mëëa. “Rë yanuula ompyaup, ne tol ëak wëwë kosangta yaö sum?” ¹⁹ Maan Yesuuk epël mëëa. “Tol ëënak neen, ‘Ompyaup,’ pël yenëaan? Anutu kopëtapökëër ompyaup. ²⁰ Ni ngön kosangöt epël kat yawiaup. ‘Ni öngre omp wëwëet kom ëënganok. Ni omën mëngkanok. Ni këkain ëënganok. Ni omën muntaröen kaar manganok. Ni nim ëltre pepaarë ngön ngar öm.’” ²¹ Maan ngarangkëpök epël mëëa. “Nem kotuukaan pipot ë waiseimaut.” ²² Pël maan Yesu pi ngön pöt kat wiak epël mëëa. “Kopët nent wia pöt ëëm. Ni së nim omnant menak sumat wak omën omnant wonörö këëpöt wes man. Pël ëën kutömweri omnant kosangöt orö nirëëpnaan. Pël ëak wais nem ënëm elnë.” ²³ Pël maan omën pöp pi monere uröm kaö panë wieëaup yak ngön pöt kat wiak ya utpet ëa. ²⁴ Pël yaëën Yesu itenak epël mëëa. “Omën monere uröm kaö wieëaurö Anutuu wa ngaöök yamë pötak ilapënëak pomp ë yaë. ²⁵ Pol kamel namp wap poë koröp korir yamë pöökë kanöök ilapna pöt kengkën. Ën omën monere uröm kësang wieëauröak Anutuu wa ngaöök yamë pötak ilapna pöt könöm panëët.” ²⁶ Pël maan omën ngön pöt kat wia pöröak epël mëëa. “Omën ke pilörö Anutuu wa ngaöök yamëautak neilaan ëëpna pöt omën tolëëlëpök wëwë kosangët öpën?” ²⁷ Maan Yesuuk epël mëëa. “Omnaröak omnant pangk naën ëënë pipot Anutuuk yok pangk ëëpnaat.” ²⁸ Pël maan Pitaak epël mëëa. “Kat wi. Ten omnant pout sëp wesak nim ënëm elniaut.” ²⁹ Maan Yesuuk kangiiir epël mëëa. “Ne yaap niamaan. Namp pi Anutu wa ngaöök yamëauta yaat

mëmpënëak pim kaare öngre ru, sasre nan, ëlre pep pörö sëp wasëpna pöt ³⁰ pi peene akun epöök kangut selap wak wë ënëm akunaöök wëwë kosangët öpnaap.”

*Yesuuk pimtë wel wiak wal ëëpnaaten ök maan akun nentepar nent ëa
(Matiu 20:17-19; Maak 10:32-34)*

³¹ Yesu pi pim ruurö wa top elmëak epël mëëa. “Kat wieë. Tiar Yerusalem kakë yewais. Pël ëën Omën Këëp nemëën tektek ngön yaauröak ngön epël retëng ëa pöt kë rapnaat. ³² Pit ne newak ngönën köpëlöröa moresi neulëën pitök ökre was neak utpet newesak waasöp ngës nampnaat. ³³ Pël ëak pës nemöak mën wel newiin akun nentepar nent yangaöök wieë kaalak wal ëëmaap.” ³⁴ Pël maan ngön pöta songönte ilëëp ilaan pit ëngk ma e wesak ëwat nasën ëa.

*Yesuuk omën it il tëa namp ompyaö mowesa
(Matiu 20:29-34; Maak 10:46-52)*

³⁵ Yesu pi yesem Yeriko kak temanöm së itaangkën omën it il tëa namp kan ëöök wel aisëëë monatön kimang maim wëa. ³⁶ Pël ëak pi kat wiin omnarö yesem yaan omën muntaröen epël mëëa. “Pit tol yaë?” ³⁷ Maan pitök epël mëëa. “Yesu Nasaretöpök yewais.” ³⁸ Pël maan pi ngön ëak epël mëëa. “Yesu, Tewitë ëap, ni neen yaköm kön newi.” ³⁹ Pël yemaan omën wet rëak yesauröak leng ëëpën mëak nga yemaan pöten kat nemowiin ke urak kaalak ngön ëak epël mëëa. “Ni Tewitë ëapök, neen yaköm kön newi.” ⁴⁰ Pël maan Yesu pi leng ëak kamtaöök taprek tauëë epël mëëa. “Nem ngësël wak waiseë.” Maan mësak sëën piin epël mëak pëël mëëa. ⁴¹ “Nook ni tol elniimëak yaan?” Maan puuk epël mëëa. “Aköp, ni aan ne it nga sum.” ⁴² Pël maan Yesuuk epël mëëa. “It nga së. Nimtë neen kön wi kosang yewesautak ompyaö yesën.” ⁴³ Pël yemaan tapëtakëër itöörar nga sëën Yesuu ënëm yesem Anutuun yaya mëëa. Pël yaëën omën pörek wëaurö pöten itenak pitta Anutuun yaya mëëa.

19

Sakias pim ngönte

¹ Yesu pi Yeriko kak së oröak el wesak sëpënëak yaëën ² kak pörekaan omën takis yewauröa ngarangk namp wëa yapinte Sakias. Pöp pi mon kaö wieëaup. ³ Pi Yesuu möönre koröp itaampënëak kent elmëa. Pël ëaap pi omën mëntëp yak omën muntaröak il mowariin pomp ëak itnaangkën ëa. ⁴ Pël ëak wet rëak pöömpö së, “Eprek yewaisën itaampaatak,” pël wesak këra nementë ngaarëk isa. ⁵ Pël ëën Yesuuk pörek së oröak ngaarëk itenak epël mëëa. “Sakias, teënt ira. Ne peene nim kaatak wais ömaat.” ⁶ Pël maan pi ya kë sak këraamentëkaan irë ngentiak Yesu koirak pim kaatakë sa. ⁷ Pël yaëën omën pörek wëaurö pit pöten itenak kaaö mëak epël mëëa. “Pi tol ëënak saun omnampë naë së ilëak wë,” pël mëëa. ⁸ Pël ëën Sakias pi Yesuu naë tauëë epël mëëa. “Kaöap, ni kat wi. Nem omnant kom ëak tok nentepar wesak nent omën omnant wonörö mempaat. Pël ëak omnaröen morök elmëak monat waut pötë kangiir peene nook il wesak maim oorek mempaan.” ⁹ Pël maan Yesuuk epël mëëa. “Omën epop niinta Apram pim körööp yak Apram pim ök Anutuun kön wi kosang yewasën. Pötaanök niire nim kaatakörö Anutuuk utpetetakaan yaniö. ¹⁰ Ne Omën Këëpök omën epopë ök Anutuu naëaan kö saurö wa rongan ëak ompyaö mowasumëak waisaup.”

*Inëën ru moresiar mon wa pöta watepang ngönte
(Matiu 25:14-30)*

¹¹ Yesu pi ngön pöt ök maan omnaröak kön epël wia. “Pi Yerusalem kak temanöm yewasën Anutu peene wa ngaöök nimëëpnaan yaë,” kön pël yewasën Yesuuk itenak yal menak watepang ngön nent epël mëëa. ¹² “Omp kaö namp yang wali nerak sëën omp ak wes moulmëën wë kaalak waisëpënëak sa. ¹³ Pi sëpënëak yeem pim inëën ru moresiar pöröen yas maan waisën mon 20 kina, 20 kina pël pangkpank menak epël mëëa. ‘Ar mon epot wak ya mënak kaö wes wiak wëën waisumaat.’ ¹⁴ Pël mëak yesën pim kaatak narö kaaö ëak piin epël mapënëak omën narö pim ënëm wes mëëa. ‘Ten nuuk omp ak

sak ngarangk elniimëeten kaaö.' ¹⁵ Pël maan pi sê wëen pit pi omp ak wes moulmëen wakaim olëak kaalak waisa. Pël ëak inëen ru mon menak sa pöröen ngön ëak epël mëëa. 'Ar nem mon ninak san pötök ya mëngkën muntat tolëel koirak wë pöten itaampaan.' ¹⁶ Pël maan nampök wet rëak wais epël mëëa. 'Kaöap, ne nim mon 20 kina nangkën pötak nook ya mëngkën 200 kina pël oröa.' ¹⁷ Pël maan epël mëëa. 'Inëen ru ompyaup, ni ya ompyaö mënan. Ni omën pasut ompyaö wesak ngarangk ëan. Pötaanök nook ka moresiar pötë ngarangk niulëëmaan.' ¹⁸ Pël ëen inëen ru munt nampök wais epël mëëa. 'Kaöap, ne nim mon 20 kina nangkën pötak nook ya mëngkën 100 kina pël oröa.' ¹⁹ Maan omp aköpök epël mëëa. 'Nook, ni ka mor nas pötë ngarangk niulëëmaan.' ²⁰ Pël maan inëen ru munt nampök wais epël mëëa. 'Kaöap, nim mon 20 kina nangkën pöt e wia. Ne poë koröp kautak kör koë wiak wakaimaut e wia. ²¹ Ne niin itaangkën ni nga yaaup yak muntaröa naëaan omnant yewaup. Ni omnant omën muntaröak ngëntën yewetaup. Pötaanök niin kas ëak kö sëpanëak poë koröp kautak kör koë wiak wakaimaut.' ²² Maan omp aköpök epël ök mëëa. 'Ni inëen ru utpetap. Nimtë ngön yaan taptak nimënt utpet ëaup pël yeniak. Ni neen, "Nga yaaup yak muntaröa naëaan omnant wëere omnant omën muntaröak ngëntën watö pël yaaup," pël yenëaan pöt yaap. ²³ Ni nem songönte pipël ëwat wëak tol ëënak nem monet mon kaatak nawiin ëaup? Pël ëanëen ne wais kangitaring wan tapön.' ²⁴ Pël mëak omën pörek wëauröen epël mëëa. 'Ar mon 20 kina epët piikaan wa ëp ëak 200 kina wa epop meneë.' ²⁵ Pël maan pit epël mëëa. 'Kaöap, pi yok 200 kina waap.' ²⁶ Maan puuk epël mëëa. 'Ne niamaan kat wieë. Namp pi omnant menaut ngarangk ëak wëen pöt munt nant erën wes mempaat. Ën namp pi menaut ngarangk naën tapët wak wëen pöt wa ëp ëen om pas öpnaat. ²⁷ Peene pöt, nem kööre tokörö nook pitëm omp ak sumaaen kaaö ëa pörö mësak wais nem itöök mëngkën wel wiip.' "

*Yesu pi pol tongkiipë rangk wel aisëak Yerusalem kakë sa
(Matiu 21:1-11; Maak 11:1-11; Son 12:12-19)*

²⁸ Yesu pi ngön pöt më pet irak Yerusalem kakël ko wesak wet rëak isa. ²⁹ Pël ëak yesem Olip tomök is oröak Petepasiire Petani ka pöteparë temanöm yesem ru naarën epël mëak wet rëak wes momëa. ³⁰ "Arip ka ëngköök sê oröak öngpök sê itaangkën pol tongki ru namp omnaröa wel naisaanëp wii ngan ë ulmëen öpna pipop wilak mësak waisën. ³¹ Arip sê pël yaëen omën nampök aripön, 'Oröp ëënëak yawil?' pëel yeniaan pöt epël man. 'Aköpök epopön ya.' " ³² Pël maan piarip sê itaangkën Yesuu mëëa pöl ëëëa. ³³ Pël ëen itenak yawilën tongkiipë peparöak itenak epël mëëa. "Arip oröp ëënëak yawil?" ³⁴ Maan piaripök mëëa. "Aköpök epopön yaanak yeë." ³⁵ Pël mëak Yesuu naë mësak sê tongkiipë rangk pitëm ulpëenöt përe mourak Yesu wa ngaarëk moulmëa. ³⁶ Pël ëen wel aisëak yesën ulpëenöt përeäk kamtaöök mourö sa. ³⁷ Pël ëen Olip tomökaan ngemë Yerusalem kak temanöm yewasën omën pimëen saö rongan pötak wëauröak pim ya it ngolöpöt yaaö pötëen ngön ëak epël maö Anutuun yoöre ërëp mëëa.

³⁸ "Yowe.

Omën omp aköp Aköpë këm ngöntak yewais epopön yaya mepa.
Kutömweri mayaap wiaap.

Anutu Ngaarëkëp pim yapinte wak isak mepa."

³⁹ Ëlak wiak pël yemaan Parisi omën narö pitëm öngpök wëauröak Yesuun epël mëëa. "Rë yanuulaup, nim ruuröen pël epan ma." ⁴⁰ Pël maan Yesuuk mëëa. "Ne niamaan kat wieë. Pit yaya yenëa pöt ompyaö ya. Leng ëëpna pöt kël epotök yaya neapnaat."

Yesuuk Yerusalem omnaröaan ing ëa

⁴¹ Yesu pi pël mëak yesem Yerusalem kaöökë tomök sê oröak kakën itenak yaköm ëen ing yeem epël mëëa. ⁴² "Yerusalem wëaurö, ar peene eptakëer mayaap öne kanöön ëwat wë talte yok pangk ön. Pël ëaap kan pö ëlëëp wia. Pötaanök itnaangkën yeë. ⁴³ Kat wieë. Wë akun nentak arim kööre toköröak wais taap elniak ëm ket ëak kaö poutë il niwariipnaat. ⁴⁴ Pël ëak arimëntre arim ruurö pourö won niwesak arim kaat töölak

wapötta ti olaan ur kosat wiaapnaat. Pöt tol äänak? Anutuuk kaamök elniipënëak wes nemëen arim ngësë yewaisën köpël äak kaaö äan. Pötaanök pël elniipnaat.”

Yesu ngönën tup kaötakaan omën narö waö ë momëa

(Matiu 21:12-17; Maak 11:15-19; Son 2:13-22)

⁴⁵ Yesu pi ngön pöt më pet irak ngönën tup kaöeta kakaati së itaangkën omnarö omnant ngawi yeem wëen itenak pit waö ë yemomëem epël mëëa. ⁴⁶ “Ngönën pepeweri Anutuuk epël äa. ‘Nem ka pipët kimang yenëa kaat pël ëëpnaat.’ Ar pipël yaëen këkain yaauroa kaata ök yes.” ⁴⁷ Pël äak pi akun poutë ngönën tup kaöetak së omnaröen ngönën ök maim wëen kiri ar yaaö kaöaröere ngön kosangötë ngarangköröere omën kaöarö pit mëmpënëak kanten ngaöl äa. ⁴⁸ Omën pourö pim ngönëntaan pim naë rë olëak wëen sëp wesa.

20

Yesure ngarangkörö neneren pëël elmëa

(Matiu 21:23-27; Maak 11:27-33)

¹ Kët nentak Yesu pi ngönën tup kaöetak së omnaröen ngönën ök maim wëen kiri ar yaaö kaöaröere ngön kosangötë ngarangköröere kaöarö pit së epël mëëa. ² “Nim eprek ë yaën pipot talëpë këm ngöntak ëeimën? Talëpök pël ëëm niaa?” ³ Pël maan Yesuuk kangiir pitën epël mëëa. “Nookta arën kangiir nent pëël niamaatak ök nean. ⁴ Sonë i mëëima pöt talëpök maan eima. Anutuuk ma pimtök kön wiak eima?” ⁵ Pël maan pitëmënt neneren epël mëëa. “Tiar tol mapen? ‘Anutuuk,’ pël mepenaatep pi epël niepan. ‘Tol äänak Sonë ngönten kön wi kosang newasën yeë?’ ⁶ Èn, ‘Son pimtök,’ pël mepenaatep omnarö pit Sonön. ‘Pi tektek ngön yaaö namp,’ pël weseë kël nimööpan.” ⁷ Pël mëak Yesuun kangiir epël mëëa. “Sonë i mëëima pöta songönten ten köpël.” ⁸ Pël maan Yesuuk epël mëëa. “Nookta ne talëpë këmtak yeëan pöt neniangan.”

Wain ya ngarangk utpetaröa watepang ngönte

(Matiu 21:33-46; Maak 12:1-12)

⁹ Yesu pi ngön pöt ök mëak watepang ngön nent omnaröen epël mëëa. “Omën namp wain ya newer ngënta. Pël äak ya omnarö ngarangk ëëpënëak moulmëak pimënt yang wali nerek së wakaima. ¹⁰ Pël äak wë kë jaaröa akunet temanöm sëen ngarangk moulmëauröak ulöp narö tö mampënëak inëen ru namp wes mëen sa. Së oröön pit möak waö elmëen elek kaalak sa. ¹¹ Pël ëen pepapök kaalak munt namp wes mëen sëen pöpta möak utpet mowesak waö elmëen elek tapël sa. ¹² Pël ëen pepapök kaalak wa ngolöp wesak wes mëen sëen pöpta këlangön kat mowiak ke ur mëen elek sa. ¹³ Pël ëen ya pepap pi epël wesa. ‘Ne tol ëëmete? Nem ru ulöpöököp wes mëëmaan. Pit yok pangk pim ngönte kat wiak ngar öpën koröpök.’ ¹⁴ Pël äak wes mëen sëen yaakë ngarangkörö piin itenak pitëmënt neneren epël mëëa. ‘Omën epop pim pepapë mor kolut pout öpnaap. Pötaanök mëmpa. Pël ëen yaat tiarimëen sëpnaan.’ ¹⁵ Pël mëak pit wain yaaweriaan wa wilëngkël moolëak mëna.” Yesu ngön pöt mëak epël pëël mëëa. “Yaaweri pepapök ngarangköröen tol elmëëpën? ¹⁶ Pi wais ya ngarangk pörö mënak pim ya lupöök ngarangk ompyaö narö moulmëëpnaat.” Pël maan pit ngön pöt kat wiak epël mëëa. “Won. Pël ëëpan.” ¹⁷ Pël yaan Yesu pi pitën iteneë epël mëëa. “Ngönën pepeweri ngön nemëen epël wia pöt tol nentaanök? ‘Wap omën ka ök yarëauröak wël ë moolëaut Anutuuk ompyaut wesak möör wap wes yewesir.’

¹⁸ Omën namp wap epëtak söë urak kawi ngentiipnaap pi koröp ilak utpet ëëpnaap. Èn wapëtak pim rangk ngentiipna pöt omën pöp ilak unön äak utpet panë sëpnaap.”

Yesuun Sisa takis yemengkauten pëël mëëa

(Matiu 22:15-22; Maak 12:13-17)

¹⁹ Pël maan ngön kosangötë ngarangköröere kiri ar yaaö kaöarö pit Yesu pim wain ya ngarangk utpetaröaan watepang ngön mëëa pöt pitëmël ko wesak yemaan kat wiak

mor öpënëak ääkök omnaröen kas eën söp wesa. ²⁰ Pël äak Yesu moröak Rom yang ngarangkëpë moresi moulmëepënëak it wawaö ëeim wëa. Pël ëë omën narö wes mëen Yesuu naë së ngönën kat yawia koröp oröak wë ngön nent maan pöt öpnaat weseë Yesuun morök elmëak epël mëëa. ²¹ “Rë yanuulaup, ten niin ewat wë. Ni ngön wotpil yaaup, omnaröenta wotpil wesak ök yeniaup. Ni omën isaare irëaurö omnant mööngkraar kangk naalmëen yaaup, omën ompyaut pëen Anutuuk ök niaut omën pourö yaap wesak rë yanuulaup. ²² Pötaanök ni kön wiin Rom omp aköp Sisa takis mampen ma Anutu pimënt mampen?” ²³ Pël maan pitëm morök yaalmëa pöten itenak epël mëëa. ²⁴ “Mon kël nent koirak neneë. Könre yapin epot talëpëet?” Pël maan pit epël mëëa. “Sisaëët.” ²⁵ Pël maan puuk epël mëëa. “Omnant Sisaën yaö ëa pipot Sisa mampun. Ën Anutuun yaö ëa pipot Anutu mampun.” ²⁶ Pël maan omnaröa itöök pi aan wali öpna nent nokoirën ëa. Pël äak pit kaip ti mangkën kat wiak yaan sak këm ur wariak wëa.

Weletakaan wal yaauten Yesuun pëël mëëa

(Matiu 22:23-33; Maak 12:18-27)

²⁷ Akun nentak Satusi ngönën omën narö Yesuu naë sa. Omën pörö weletakaan wal yaaö pöt won wia pël yaaurö. ²⁸ Pit së Yesuun epël mëëa. “Rë yanuulaup, Moses pi tiarimëen ngön kosang nent epël retëng ëaap. ‘Omën namp öng wak ru won wë wel wiin pöt pim nangapök kaalak öng pöp wak wë ru oröön pöt pim nanëpë yaö sëpnaat.’ ²⁹ Pël wiaap omën nanang narö 7 äak wakaima. Pël ëaurö nanëp öng namp wak ru won wë wel wia. ³⁰ Pël eën nang pim rakëp öng tapöp wak wë wel wia. ³¹ Pël eën ënëmak nang 3 pöpök öng tapöp wak ru won tapël wë wel wia. Pël ëaap omën 7 eporö pit öng kopët tapöp wak ru won wë wel wia. ³² Pël eën ënëmak pitëm öng kapirëpta tapël wel wia. ³³ Pötaanök omën 7 piporö öng kopët tapöp wauröep wë wal ëëpna akunaöök talëpë öng sëpën?”

³⁴ Maan Yesuuk kangiir epël mëëa. “Peene yangerak wë epöök öngre omp yeë. ³⁵ Ën wë ënëm akun kaöaöök Anutuuk kat mowiin wëwë kosangtak weletakaan wal ë rëëpnaarö pit yok pangk öngre omp naëpan. ³⁶ Anutuuk pit weletakaan wal ë moulmëëpnaat. Pötaanök pit pim ru sak enselöröa ök wë kaalak wel nawiiapan. ³⁷ Weletakaan wal ëëpena pöta ngönte Mosesök ngönën pepeweri retëng ëaut. Këra kotumentëk es wëlëng koteima pöta ngöntak Anutuuk piin epël mëëa. ‘Ne Apramre Aisakre Yakopre pörö pitëm Anutu.’ ³⁸ Omën wel wia pourö Anutuuk wëwëetaring wë pël wesa. Pötaanök Anutu pi wel wiauröaap won. Pi omën öp wëauröa Anutu.” ³⁹ Pël maan ngön kosangötë ngarangk naröak, “Rë yanuulaup, ni aan ompyaö yes,” pël mëëa. ⁴⁰ Pit kaalak pëël mapnaaten kas eën söp wesak pipët pëen mëëa.

Yesuuk Kristo pötaan Parisi omnaröen pëël mëëa

(Matiu 22:41-46; Maak 12:35-37)

⁴¹ Pël eën Yesu pi epël mëak pëël mëëa. “Tol ëënak, ‘Kristo, Yaö Mëëaupön pi Tewitë körööp’ pël aim? ⁴² Tewit pimtök Sam pep pöweri tan nent epël ëa. ‘Anutu puuk nem Aköpön epël yema.

“Ni wais nem yaapkëetakël öm.

⁴³ Pël ëaan nimëen kööre tok yaaö piporö nook maan nim weëre kosangöökë karök moulmëëmaat.”

⁴⁴ Tewit pimtök piin, ‘Nem Aköp,’ pël mëëaupök tol ëënak Tewitë ëap pël yaë?”

Ngön kosangötë ngarangköröa ngönte

(Matiu 23:1-36; Maak 12:38-40; Luk 11:37-54)

⁴⁵ Pël mëak Yesu pi omnaröa ëöetak pim ruuröen ngön epël ök mëëa. ⁴⁶ “Ar ngön kosangötë ngarangköröa utpetatön ngarangk eën. Pit ulpëen waliit mëak wa topöök koirak ërëpsawi mapnaaten kent yaaurö. Pël äak ngönën tupötëere këere imën akunatë omën kaöaröa urötë wel aisapnaaten kent yaaurö. ⁴⁷ Pit pël yeem öng kapiröröa omnant pout pitëmëen weimeë morök elmëak omnaröak pitën kön wiin isëpënëak Anutuun

kimang wali yamëëaurö. Omën ke pilörö pit wë kangiiir akunetak könöm kësangöt koirëpnaat.”

21

*Öng kapir nampë Anutuun kiri wiauta ngönte
(Maak 12:41-44)*

¹ Yesu pi ngönën tup kaöetak wë we riak itaangkën omën monaringörö pit Anutuun monat kiri yawia. ² Pël yaëën Yesu pi itaangkën öng kapir omnant won nampta pim mon kot köp möa nentepar wia. ³ Pël yaëën Yesuuk itenak epël mëëa. “Ne yaap niamaan. Öng kapir omnant won epopë mon yawi epëtak omën muntaröaat il yemowas. ⁴ Omën monaringörö pit ëlöt wiaan kopëtetepar yawi. Ën öng kapir epop pi omnant wonöpök pim wieëaut wiak won pan wesak wë.”

*Yesuuk ngönën tup kaöet utpet sëpnaata ngönte ök mëëa
(Matiu 24:1-2; Maak 13:1-2)*

⁵ Yesu pim ru narö pit ngönën tup kaöetak këlöt retëng ke nalre nal ëak ök rëëëa pötön itenak aöre mon Anutuun kiri mowia pötë ngönöt aö pël ëeim wëën Yesuuk epël mëëa. ⁶ “Wë akun nent temanöm sëën omën ityaangk epot epël wi naöpan. Ënëmak ngaaröak wais tööl olaan kël naö naöökë rangk wi naöpan, utpet panë sëpnaat.”

*Yesuuk könöm nentere nent orööpnaat pël mëëa
(Matiu 24:3-14; Maak 13:3-13)*

⁷ Pël maan pit epël mëak pëël mëëa. “Rë yanuulaup, nim yaan pöt akun taltak orööpën? Akun pöt temanöm yesën oröpöt oröön ten itenak ëwat sën?” ⁸ Pël maan Yesuuk epël mëëa. “Ar omnaröak lup wa irikor elniipanëën këëkë ngarangk ëën. Pit morök elniak naröak nem yapintak wais, ‘Ne Kristo,’ pël aöre naröak, ‘Kristo pim orööpna akunet yok temanöm yes,’ pël yeniaan pitëm ënëm elmëënganok. ⁹ Ar nga yapinte kat wiak kas ëëngan. Akun kaöaö ngolöp yaëën omën pipot wet rëak orööpnaat.”

¹⁰ Pël mëak yal menak epël mëëa. “Omën kur nementëkaanöröak kur nementëkël nga ëëpnaat. Ën yang omp ak nampë omnaröak nampëëroaan nga ëëpnaat. ¹¹ Pël yaëën moup kësang pan yangerak mööpnaat. Pël ëak yang we nantë këënre yauman kaöat orööpnaat. Pël yaëën mopöök oorek omën retëng ke nentere nent yaaröön ar kas ëëneët. ¹² Omën pöt naaröön wiaan pit wet rëak wa niulëak këlangön kat niwiipnaat. Pël ëak ngön kaatë së niulëak wii kaatë niulëëpnaat. Pël ëak omën omp akre yang ngarangköröa naë niulëëpnaat. Ar nem yapinte wak wë pötaanök pël elniipnaat. ¹³ Akun pötak ar nem songönten ök manëët. ¹⁴ Ar epël kön kosang wiaan. Ar wa nanuulëën wiaan tol man pël ëak kön selap ëënganok. ¹⁵ Nemtok arim këmötë ngön anëëtë wetetöt nimpaat. Pël ëak ompyaö elniin kööre tokörö arim ngönöt wak irëak ke ur noolepan. ¹⁶ Arim ëltre pep, sasre nan, ngöntre kar, pöröak arim kööre toköröen kup mowiin arim tekrakaan narö nimpënaat. ¹⁷ Pël ëak nem yapinte wak wë pötaan omën pourö ya sangën ëak kööre tok elniipnaat. ¹⁸ Nook ngarangk elniak wëën ar kö nasëngan pan, arim ngan ëp naööta mop nerapan. ¹⁹ Weëre kosangring wakaim olëak wëwë kosangët önëët.”

*Yesuuk Yerusalem kaö utpet ëëpnaata ngönte ök mëëa
(Matiu 24:15-21; Maak 13:14-19)*

²⁰ “Ar itaangkën ngaarö Yerusalem kaö taap yawiin pöt ka töölak utpet wasëpna akunet temanöm yes pël wasëneët. ²¹ Pël ëak Yutia yangerak wëaurö ar kas rosiraöökël sën. Yerusalem kak wëaurö ar kaö sëp wasën. Ën yang nantë wëaurö ka kaöaöökël sëngan. ²² Ngönëntak retëng ëa pöt kë rapnaan Anutuuk akun piptak kangut wes mëën orööpnaat. ²³ Elei, öng ru kepringöröere ru kapa yemëaurö, tol ëëneërorö? Akun pötak Anutuuk omnaröen ya sangën elmëën yangerakë omnarö këlangön kaö panë kat wiipnaat. ²⁴ Ngaaröak narö öp wesir olapnaat, narö moröak wii tëak wak pitëm kaatë së inëën wesak ulmëak öpnaat. Pël ëak ngönën köpëlörö pit Yerusalem kaö utpet weseim wëën Anutu pimtë akun mampna pötak sëak pet irëpnaat.”

*Omën Këep orööpnaata ngönte
(Matiu 24:29-31; Maak 13:24-27)*

²⁵ “Këtre ngoonre ari pötë omën it köpëlöt yaaröön yangerak i kaö maat kësangöt yamöön omnarö kas kaö ëepnaat. ²⁶ Pël yaëen kutömwer ëtëp ëen ariat tiak yesën omnarö yangerak omnant orööpna pötaan kor wë kas kaö panë ëak it köpköp tiak së wiaapnaat. ²⁷ Pël yaëen Omën Këep ne nem weëre kosangre iere kasir nemotring kutöm kepiltak yaaröön itaampnaat. ²⁸ Omën ke pöt yaaröön, ‘Anutuuk niöpna akunet temanöm yes,’ pël wesak wal ë tauëë we riak itaampun.”

*Këra nantön itenak akunet ëwat yes pöta watepang ngönte
(Matiu 24:32-35; Maak 13:28-31)*

²⁹ Pël mëak watepang ngön nent epël mëëa. “Ar këra wasre munt nantön itenak wa weswes ë yeë. ³⁰ Ar itaangkën kërë sak wil yewatën itenak kopi akunet temanöm yes pël yewas. ³¹ Pöta ök omën yeniak epot yaaröön itenak pöt, ‘Anutu wa ngaöök nimëëpënëak yaë,’ pël wasën. ³² Ne yaap niamaan. Omën e wë eporö wel wi won nasën wiaan omën yeniak epot orööpnaat. ³³ Kutömre yang eptepar won sëpnaatepar. Ën nem ngön epët won nasëpan.”

Pim ruuröen wa korkor ngön ök mëëa

³⁴ “Ar iire kaömp na olëolë imeë yangerakë omnantëen kön selap pötëen lupre kön arimot wes mëak wëen akun kaöaö kalaapöökë yaë pöl teënt pan niöpanëen ngarangk këëkë ëeimeëak ön. ³⁵ Akun kaö pöt yang ël epotë wë eporö ar pouröa naë orö nirëëpnaat. ³⁶ Pötaanök ar kët el epotë ngaire wa kom eimeë Anutuun kimang ngaangan maim ön. Pël ëen omën könöm orööpënëak yeniak pöt yaaröön Anutuuk weëre kosang ningkën ing mës ngep ëak Omën Këep nem ëöetak tauanëët.”

³⁷ Akun poutë Yesu pi këtëkötë ngönën tup kaöetak omnaröen ngönën ök maim olëak pöt rö kanötë Olip tomöntak së ka ur pël ëëima. ³⁸ Pël ëen omnarö pit ngönën kat wiipënëak wangam kan röökëerötë ngönën tup kaöetak pim naë seima.

22

*Yutasök Yesuun kup mowiipënëak kosang wes mena
(Matiu 26:1-5, 14-16; Maak 14:1-2, 10-11; Son 11:45-53)*

¹ Kaömp peret yis namëënöt yena akun ngëëngkët pitök Anutuuk mait elmëaut pël yamëëa pöt temanöm sa. ² Pël yaëen kiri ar yaaö kaöaröere ngön kosangötë ngarangkörö pit omnaröen kas ëen Yesu ëlëëp mëmpëna kanten ap weseima. ³ Pël yaëen Seten pi Yutas Keriot kakaanëp pim lupmeri ilëa. Pöp Yesuu ru 12 pöröakaanëp. ⁴ Pël ëen kiri ar yaaö kaöaröere ngönën tup kaöeta polisöröa naë së Yesuun kup mowiak pitëm moresi ulmëëpnaata ngönte pitring ëa. ⁵ Pël ëen pit ërëpërëp ëak mon mampnaata ngönte ë kopëta wesa. ⁶ Pël ëen Yutas pi makre ku mëak ngës rëak akun nentak omnarö Yesu ent ë mëen pimënt wëen kup mowiipna kan ap weseima.

*Ru naar mait elmëa akun ngëëngktakëen kaömp kopëta wesa
(Matiu 26:17-25; Maak 14:12-21; Son 13:21-30)*

⁷ Kaömp peret yis namëënöt yena akun ngëëngktak Anutuu mait elmëautaan kiri sëpsëpörö yamöa akunet temanöm sa. ⁸ Pël ëen Yesuuk Pitaare Sonön epël mëak wes mëëa. “Arip së mait elmëauten kön wiipenaan kaömpöt kopëta wes wiin. Pël ëen ten waisën nëmpenaan.” ⁹ Pël maan piarip epël mëëa. “Ka taltak kopëta wes wiinëak kent kön yawiin?” ¹⁰ Maan puuk kangiir epël mëëa. “Kat wieë. Arip kak së oröak itaangkën omën namp i kepit wak wëen koirak pöt pim ënëm së ka ilapnaatak ilan. ¹¹ Pël ëak ka pepapön epël man. ‘Rë yanuulaupök, “Ne nem ruuröaring ka taltak Anutuuk mait elmëauten kön wiinaan kaömp nën?” pël ya,’ pël man. ¹² Pël ök maan ka kaö ngaarëk nent urre korumön ëak ompyaö wesauten pet elniin pötak kaömp ar ëak kopëta wasën.” ¹³ Pël maan piarip së mëëaul ëak mait kaömpöt ar ëak kopëta wesa.

*Mait kaömp nak kë mena**(Matiu 26:26-30; Maak 14:22-26; 1 Korin 11:23-25)*

¹⁴ Nämpna akunetak Yesure pim ngön yaaö omnarö pit kakaati së kaömp yenautak wel aisëak wëa. ¹⁵ Pël ëak Yesuuk epël ök mëä. “Nem këlangön kat wiima akunet temanöm yenewas. Pötaanök wet rëak mait kaömp epët arring ngawi numaataan kent pan yaalnë. ¹⁶ Ne yaap niamaan kat wieë. Ne mait kaömp epët kaalak nanën wë Anutuu wa ngaöök nimëëpnaatak kaömp pöta këet tekeri sëen numaat.” ¹⁷ Pël mëak wain kelön nent wak Anutuun yowe mëak epël mëä. “Ar epët wak ngawi neë. ¹⁸ Ne niamaan. Yangerak eprek wain iit peene nëen pet yair. Arring kaalak nanën wë ënëmak Anutuuk wa ngaöök nimëak wëen piiring nëmpenen ëa.” ¹⁹ Pël mëak kaömpöt wak Anutuun yowe mëak pelak epël mëak mena. “Epët nem mësepët. Ar kaamök elniipnaan këeröt wes nimpaat. Pötaanök nënëël neen kön wieim ön.” ²⁰ Kaömp pöt nëen wain kelönte wak tapël ëak epël mëak mena. “Wain i epët sulöp ngolöpta nem iit. Wain i epëtak ne wel yawiem nem iit olama pötaan Anutuu omnaröaring sulöp ngolöp pöt kosang yewas pöt pet yaalni. ²¹ Iteneë. Omën kup newiak kööre toköröa moresi neulëepnaap neering kaömp ngawi yen. ²² Omën Këep ne pöp nem Pepapë kan yaö neaöök së wel wiimaap. Ën nemëen kup mowiiipna pöp, elei, pi kangut kësang pan öpnaap.” ²³ Pël maan ngön yaaö omnarö pit, “Talëpök ëëpnaaten ya,” mëak neneren pëël mëä.

Ruurö pit pitëm naëaan talëpök isëpën pötaan ngön nga ela

²⁴ Ruurö pit, “Talëpök tiarim naëaan isak wë,” pël mëak ngön nga ela. ²⁵ Pël yaëen Yesuuk epël mëä. “Yang omp akörö pit omën pitëm iri wëaurö ngarangk elmëimeë pitök kangiir pitëmëen ping wesak, ‘Kaamök yaurö,’ pël mapënëak kent yaurö. ²⁶ Ar pël ëënganok. Ar pöt, kaöaröak koturöa ök sak ön. Ën wotöököröak inëen yauröa ök sak ön. ²⁷ Ma ar aë. Talëpök isa? Wel aisëë kaömp yen pöpök ma ar ëak korak wais yemangk pöpökëer isa? Wel aisëë kaömp yen pöpökëer. Pël ëaap ne pöt, arim tekarak wë inëen yauröa ök koröp oröak wëaup.

²⁸ “Akun poutë këemre këlangön pöt nem naë jaaröön ar sëp nenewasën yaurö. ²⁹ Nem Pepapök ar wa ngaöök nimëëmëak wes nemëaut nook ar tapël wa ngaöök momëënëak yeniak. ³⁰ Ne wa ngaöök nimëak wëen ar neering këere kaömp ngawi neimeë omp aköröa urötë wel aisëë Israel kur 12 pötëaanöröa ngönte ë pet irënëet.”

*Yesuuk Pitaë piin yak mowasëpnaaten ök mëä**(Matiu 26:31-35; Maak 14:27-31; Son 13:36-38)*

³¹ “Saimon, Saimon kat wi. Seten pi raisatë koröp koëak wël yeë pöl ar morök elniipënëak ya. ³² Pël ëen nook nim kön wi kosang yewesaut won sëpanëak kaamök elniak Anutuun kimang mëäut. Pötaanök ni ënëmak kaalak kaip tiak pöt nim karurö taë mowasum.” ³³ Pël maan Pitaak epël mëä. “Aköp, ni weletak ma wii kaatak yesën pöt ne tepër sëpëaap.” ³⁴ Maan Yesuuk kangiir epël mëä. “Pita ne niamaan kat wi. Ni peene rööök epëtak kokor ngön naën wiaan akun nentepar nent ëak neen wonwon mamëep.”

Kërre monere öpre pötön mëä

³⁵ Pël mëak pim ruuröen epël mëä. “Ngaan ne ar wes yanimëem, ‘Monere kërre ing kërre pöt wak sëngan,’ pël niaut. Pël ëa akun pötak omën nantön elek ëaurö ma won?” Pël maan pit, “Won,” mëä. ³⁶ Pël maan kaalak epël mëä. “Peene pöt nga akunaö jaaröön namp monet wiaan pöt pangk waap. Ën namp kërëep wiaan pöt yok pangk wetaap. Ën namp öpwer won ëen pöt ulpëen rangkëp përe omnamp mangkën öpwer kangiir mamp. ³⁷ Ne niamaan kat wieë. Ngönën pepeweri ngön epël ëa pöt nem naë kë orööpnaan yaë. ‘Pit pi utpetap wesak utpetaröa öngpök moulmëaup.’ Ngön nemëen retëng ëa pipot kë orööpnaat.” ³⁸ Maan ruuröak epël mëä. “Kaöap, ni itan. Ten öp neweriar wia.” Pël maan Yesuuk epël mëä. “Ngönte sëp weseë.”

*Yesuuk Kesemani ngësöök së kimang maima**(Matiu 26:36-46; Maak 14:32-42)*

³⁹ Pël mäak wë olëak kakaan oröak pim ë yaaul Olip tomöntakël yesën ruurö ënëm sa. ⁴⁰ Pël ëak së oröön Yesuuk ruuröen epël mëä. “Ar moröktak wiap sënganëen kimang maë.”

⁴¹ Pël mäak këlötë mööna yaë pöl ëak së rar rë wesirak Anutuun kimang epël mëä. ⁴² “Pep ni kat wiin pangk ëen pöt këlängön nem naë orööpënëak yaë epot keker elnëep. Nem könöök won, nim kentöökë wiaul ëëm.” ⁴³ Pël yemaan kutömweriaan ensel namp irë pim naë oröak kosang mowesa. ⁴⁴ Pël ëen Yesu pi lupmer këlängönring wë ke urak kimang yemaan köömöt omën iitë ök sak oröak yangaak il ngentia.

⁴⁵ Kimang më pet irak wal ëak së pim ruuröen itaangkën pit piin yaköm pan ëen ka uraan ⁴⁶ epël mëä. “Ar tol ëënak ka ureim? Moröktak wiap sënganëen wal ëak Anutuun kimang maë.”

Yesu kööre toköröa moresi moulmëä
(*Matiu 26:47-56; Maak 14:43-50; Son 18:3-12*)

⁴⁷ Pël yamëem wëen omën kësang pan pim naë oröa. Pël ëak pim ru 12 pöröakaan namp Yutas pöp Yesu tot nëmpënëak pim naë sa. ⁴⁸ Pël ëen Yesuuk epël mëä. “Yutas, ni Omën Këep neen kup mowiin nempëna pötaan tot yenenën ma?” ⁴⁹ Pël ëen pim ruurö pit omën orööpënëak yaaö pöten itenak piin epël mëä. “Aköp, ten öp möön ma?” ⁵⁰ Pël mäak pitëm naëaan nampök kiri ar yaaö wotöököpë inëen ru namp möak pim kat yaapkëep per olëa. ⁵¹ Pël ëen Yesuuk itenak epël mëä. “Ar sëp weseë.” Pël mäak omën pöpë katëep moröak ompyaö mowesa. ⁵² Pël ëak Yesu kiri ar yaaö kaöaröere ngönën tup kaöeta polisöröere kaöarö pi öpënëak sa pöröen itenak epël mëä. “Ar neen ngaap wesak wali neönëak inre tang wak yewais ma? ⁵³ Ne kët ël epotë ngönën tup kaöetak arring wëaup. Pël ëen ar akun pötë neneön ëaurö. Pël ëaap peene akun epët arim akunet. Akun eptak kouta weëre kosangët tekeri yaarö.”

Pitaak Yesuun wonwon mëä.
(*Matiu 26:57-58, 69-75; Maak 14:53-54, 66-72; Son 18:12-18, 25-27*)

⁵⁴ Pël maan pit Yesu wali wak kiri ar yaaö wotöököpë kaatakë sa. Pël ëen Pita pi ënëmënëm sa. ⁵⁵ Pël ëak itaangkën ngaarö ëmöökö kakaati së ilëak ka tomök es merak mor yesem wëen Pita pi pitëm tekarak së wel aisëa. ⁵⁶ Pël ëak es ëwaöök wel aisëaan inëen koont nampök piin itneë epël mëä. “Omën epopta Yesuring wëaup.” ⁵⁷ Pël maan Pitaak wonwon mäak epël mëä. “Koont epop, ne piin köpëlëp.” ⁵⁸ Pël mäak kot nent wëwë yaëen kaalak omën nampök piin itenak epël mëä. “Niinta pitëkaan nampök.” Pël maan Pitaak epël mëä. “Omp epop, ne wonöp.” ⁵⁹ Pël mäak wë ngöpngöp yaëen kaalak omën munt nampök kosang wesak mëä. “Yaap, omën epopta Yesuring wëaup. Pi Kalili omnamp.” ⁶⁰ Maan Pitaak mëä. “Omp epop, ne nim ngön yaan pipten ëngk ma e yewas.” Pël maötaring kokor ngön ëa. ⁶¹ Pël ëen Aköp kaip ti Pitaan itena. Pël ëen Pita pi Aköpë ngön epël mëä pöten kön wia. “Ni peene röök epëtak kokor ngön naën wiaan akun nentepar nent ëak neen wonwon mamëep.” ⁶² Ngön pël mëä pöten kön wiak ya ilak sëen tomökël së ing kaö pan ëa.

Ngaaröak Yesuun ökre was mäak tang momöa
(*Matiu 26:67-68; Maak 14:65*)

⁶³ Yesuu ngarangk wëaurö pit piin ökre was mäak tang momöa. ⁶⁴ Pël ëak itöörarë poë koröpöök kör mokoëak epël mëä. “Ni tektek ngön yaauppe. Talëpök yanimö?” ⁶⁵ Pël mäak ngön utpetat kësang mëä.

Yesu kansolöröa näë moulmëak ngön ya mëna
(*Matiu 26:59-66; Maak 14:55-64; Son 18:19-24*)

⁶⁶ Ëlpam walën omën kaöarö, kiri ar yaaö kaöaröere ngön kosangötë ngarangkörö, wa top ëak wë maan Yesu mësak pitëm naë sëen epël mëä. ⁶⁷ “Ni tenën ök nia. Ni Yaö Niiap Kristo tapöp ma?” Pël maan Yesuuk epël mëä. “Ne niamaatep ar kat wiak wa yaap newasngan. ⁶⁸ Ën nookta pëel niaan yok pangk ök nenëangan. ⁶⁹ Peene pöt Omën Këep ne Anutu weëre kosangëp pim yaapkëel wel aisëaama akunet temanöm yes.” ⁷⁰ Maan pit

pouröak epël mëä. “Ni Anutuu Ruup ma?” Pël maan kangiir epël mëä. “Yok yak pil.”
⁷¹ Pël maan pit epël mëä. “Oröpmorëen ngön ya mëmpen? Pimtë këmtakaan yok aan kat yawi.”

23

Pit Yesu Pailatë naë së ulmëak ngön ya mëna

(*Matiu 27:1-2, 11-14; Maak 15:1-5; Son 18:28-38*)

¹ Omën pourö wal ëäk Yesu mësak Rom yang ngarangkëp Pailatë naë sa. ² Pël ëäk Pailatën ngës réak epël mëä. “Tenim itöök omën epmor ten omën pourö morök elnieimeë pi omp ak Sisa takis mangkanëak nga niaimeë pimtök pimtën, ‘Ne Kristo Yaö Neeaup,’ pël aöre ‘Ne omën omp aköp,’ pël yaaumor.” ³ Pël maan Pailat pi Yesuun pëël mëak epël mëä. “Ni Yuta omnaröa omën omp aköp ma?” Maan kangiir epël mëä. “Yok yaan pi tapët.” ⁴ Pël maan Pailat pi kiri ar yaaö kaöaröere omnaröen epël mëä. “Ne omën epopë saun nent nokoirën.” ⁵ Maan pit kosang wesak ke urak epël mëä. “Pi omnaröen ngön ök mëak lup es nga mowasën Yutia yang pourak akak yes. Pi Kalili yangerak ngës réak pël ë waisaumorök eprekta tapël yaë.”

Pit Yesu Erotë naë së ulmëak ngön ya mëna

⁶ Pël maan Pailat pi pöten kat wiak pitën epël mëä. “Omën epop Kalili yangerakaanëp ma?” ⁷ Maan pit kangiir mëä. Pël ëën Pailat pi omën omp ak Erot pim yang ngarangkë äëäurekaanëpök ëa pël wesak akun pötak Erot piita Yerusalem kak wëen yak Yesu wes mëen pim ngësäl sa. ⁸ Pël ëën Erot pi Yesuun itenak ërëpërëp ëa. Pöt pi Yesu yaaütön kat yawiem itaampënëak kent kön yawia. Pël ëäk pim itöök retëng nent ëen itaampën pël wesak ërëpërëp ëa. ⁹ Pël ëäk Yesuun pëël ke nentere nent yemaan Yesu pi ngön kangut nemaan ëa. ¹⁰ Pël ëën kiri ar yaaö kaöaröere ngön kosangötë ngarangkörö pit pim naë së tauak kosang wesak pi utpet ëa pöt mëä. ¹¹ Pël ëën Erotre pim ngaarö pit piin ököök elmëak ökre was mëä. Pël ëäk ulpëen wali retëngretëng ëa ompyaö namp wa momëak kaalak wes mëen Pailatë ngësë sa. ¹² Erotre Pailat piarip ngaan pöt nampnampön kööre tok yaauwaarök akun pötak ngöntre kar ëa.

Pailat pi Yesu këra yetaprak mööpënëak kat mowia

(*Matiu 27:15-26; Maak 15:6-15; Son 18:39-19:16*)

¹³ Pailatök maan kiri ar yaaö kaöaröere ngarangköröere omën muntarö wa top ëa. ¹⁴ Pël ëën epël mëä. “Ar omën epopön, ‘Pi omnarö wa irikor yaalmëaup,’ pël aö nem naë wak waisan. Pël ëën nook pim songönte tekeri wasëpënëak arim ëöetak pëël mëäut. Pël äautak ne piin kat wiin pim utpet yaëen arim ngön yaatak moulmëan pöt nokoirën yeë. ¹⁵ Erotta tapël ëäk kaalak wes mëen waisa. Kat wieë. Omën epop pi utpet tiarim mëmpena nent naën. ¹⁶ Pötaanök ne maan ngaaröak om tang pëen möak wes mëëpnaat.”

¹⁷ [Krismaki poutë Anutuu mait elmëa akun ngëëngktak Pailatök omën namp wes më yeëa.] ¹⁸ Pël maan pit omën pourö ëlak wiak epël mëä. “Pipmor mëngkën wel wiip. Parapasökëer wes nimë.” ¹⁹ Parapas pöp kak wë omën naröaring nga yaalem namp mëngkën wii kaatak ulmëaup.

²⁰ Pël maan Pailatök kaalak epël mëä. “Ne Yesu wil momëëmaat.” ²¹ Maan pit ngön ëäk epël mëä. “Këra yetaprak möön wel wiip. Këra yetaprak möön wel wiip.” ²² Pël maan Pailat pi akun nentepar nent pötak epël mëä. “Omën epop pi utpet oröp nent ëa? Ne itaangkën pi mëmpena nent naën. Pötaanök ne maan ngaaröak tang pëen möak wii kaatakaan wes mëëpnaat.” ²³ Pël maan pit ke ur olëak ngön ëäk, “Pi këra yetaprak möön wel wiip,” pël mëak ngön kaëpre ngön ëäk Pailatë ngönte wa irikor ë olëa. ²⁴ Pël ëën Pailat pi pitëm ngön mëä pöt kat wiak möön wel wiipënëak mëä. ²⁵ Pël ëäk pitëm këk mëä pötaan omnamp mëngkën wii kaatak ulmëaö pöp wil moulmëak Yesu pitëm kentöök möön wel wiipënëak pëël elmëa.

Yesu këra yetaprak möa

(*Matiu 27:32-44; Maak 15:21-32; Son 19:17-27*)

²⁶ Pit Yesu mēsak yesem kamtaöök omēn namp yapinte Saimon, Sairini kakaanēp, pi yaakaan yewaisēn koirak wali wak kēra yetapēr mangkēn waalak Yesuu ēnēm sa. ²⁷ Pēl ēēn omēn selap ēnēm yesem öng narō Yesuun ingre tanēēr sa. ²⁸ Pēl ē yesēn Yesu kaip ti epēl mēēa. “Yerusalem öngörō, ar neen ing angan. Arimēntre arim ruurōaanökēēr ing aē. ²⁹ Kat wieē. Ēnēmak akun nent temanöm sēēn epēl anēēt. ‘O, öng ru köpēlörō. Pit ru wilööre kapa mampō pēl naēn yaaurō. Pötaanök pitökēēr ērēpērēp yaē,’ pēl anēēt. ³⁰ Akun pötak rosir kaōatōn, ‘Pelak ngep elnieē,’ pēl mēak kotutōn, ‘Kör elnieē,’ pēl manēēt. ³¹ Kēra iiringöt es yemarēn pangk naēn yaē pöta ök ne omēn ompyaō yaaup wel newiinē pöt pangk naēn yaēetak ar wel newiinēak kent yeē. Pötaanök kēra umönöt es marēn pangk yaē pöta ök ar utpet yaaurōak wel wiinēēt.”

³² Pit omēn utpet yaaō naarta Yesuring mööpēnēak mēsak sa. ³³ Pēl ēak yang lup nent yapinte “Kepōn Kos” pēl yamēēa pōrek sē orōak pi kēra yetaprak momōa. Pēl ēak utpet omēn naarta, namp yaapkēēl namp katnēēl, mö ulmēa. ³⁴ Pēl ēēn Yesu pi epēl mēak kimang mēēa. “Pep, pitēm yaalnē epot köpēl wē yaalnē. Pötaan pitēm saun epotē kangut won mowas.” Pēl yemaan ngarō pit pim ulpēēnre poē koröpöt wak ngasamtak wiak talēpök öpēn pōten itena. ³⁵ Pēl yaēēn omnarō itenaan omēn kaōarō pit epēl mēak ökre was mēēa. “Pi omēn muntarō kaamök yaaupök peene pimtök pimēt kaamök ēēp. Pi Kristo, Anutuu Yaō Mēēaup pöt pēl ēēp.” ³⁶ Pēl yemaan ngarōakta ökre was mēak naē sē wain i somit menak epēl mēēa. ³⁷ “Ni yaap Yuta omnarōa omēn omp aköp pöt nimtök nimēt kaamök ē.” ³⁸ Pēl mēak pim kepōn löötak epēl retēng ē ulmēa. “Omēn epop Yuta omnarōa omēn omp aköp.”

³⁹ Pēl yaēēn utpet omēn naar piiring möa pōaar nampök utpet wesak epēl mēēa. “Nim ök pilēpta Kristo ma? Ni yaap pöp pöt nimēt kaamök yeem tenipta pēl elni.” ⁴⁰ Pēl yemaan ngöntöpök nga mēak epēl mēēa. “Nim kēlangōn kat yawiin tapēl yaēēp ni Anutuun kas naēn yaan ma? ⁴¹ Tepēr pöt, tepērim saunatē kangiir ompyaō yaalni. Ēn omēn epop pöt, saun wonöp.” ⁴² Pēl mēak Yesuun epēl mēēa. “Yesu nim omp ak sak waisumēētak neen kön wiim.” ⁴³ Pēl maan Yesuuk epēl mēēa. “Ne yaap niamaan. Peene tapētakēēr ni neering ngēs ompyauuk ömēēt.”

Yesu wel wia

(Matiu 27:45-56; Maak 15:33-41; Son 19:28-30)

⁴⁴ Kētēp luptak 12 kilok pötak wēēn kēt itte utpet ēēn yanget köo olēak wieē sē wiap kan 3 kilok orōa. ⁴⁵ Pēl yaēēn ngōnēn tup kaōetak poē koröp kēsang ngerōök uteēaupel luptak keliak nempelnempel ēak sa. ⁴⁶ Pēl ēēn Yesu pi ngōn ēak epēl mēēa. “Pep, nem könöp nim moresi yanuulē.” Pēl mēak yok wel wia. ⁴⁷ Pēl ēēn ngarōa wotōököp pi omēn orōa pötōn itenak Anutuun yaya mēak epēl mēēa. “Omēn epop pi yaap saun wonöp.” ⁴⁸ Pēl yaēēn omēn itaampēnēak sē wa top ēa pörō pit omēn orōa pötōn itenak yakōm kön wi kakē sa. ⁴⁹ Pēl yaēēn Yesu pim karurōere Kalili yangerakaan ēnēm sa pörō pit pēlēēr wē omnant orōa pötōn itena.

Yesu yang kel weera

(Matiu 27:57-61; Maak 15:42-47; Son 19:38-42)

⁵⁰ Omēn namp yapinte Yosep pöp Yutia yangerak ⁵¹ Arimatia kakaanēp, pi omēn ompyaup yak wotpil wē Anutuuk wa ngaöök momēēpēnēak kor wakaima. Pi kansol wotōökörōaring wēaup. Pēl ēaupök pim karurō Yesu mēmpēnēak ngōn yaan pi nerek wak nemaan ēa. ⁵² Omēn pöpök Pailatē naē sē Yesuu sokuren ök mēēa. ⁵³ Pēl ēēn kat mowiin sē yetaprakaan ent ēak poē koröp kölam ompyaō naöök kör koēak kēl öngöp naō omnarō wa wiipēnēak tēau wieēa pōrekēl wak sa. Kēl öngöp pō omēn namp wa nawiinō. ⁵⁴ Pöt kē yesa akun ngēēngkēt ēlpamök wiaan omnant kön ēa. ⁵⁵ Pēl ēēn öng Kalili yangerakaan Yesuring saurō pit Yosepē ēnēm sē omēn yangaöön itena. Pēl ēak Yosep pi sokur tolēēl yawi pōten itena. ⁵⁶ Pēl ēak kaalak kak sē kolap köp nga kamp ompyaut Yesuu sokurak wa mēēpnaan wak sēpēnēak kopēta wes wiak akun ngēēngktak ngōn kosangta wieēaul koröp kē sa.

24

*Yesu kaalak wal ëa**(Matiu 28:1-10; Maak 16:1-8; Son 20:1-10)*

¹ Sante wangam kan röökeër pan öngörö kolap köp nga kamp kopëta wes wia pöt wak yangaöökë sa. ² Së oröak itaangkën kël kësang kan wari ulmëaumpel wa olaan kan të wieëa. ³ Pël ëën pit kël öngöpöökë kakaati së itaangkën Yesuu sokur won wieëa. ⁴ Pël ëën ap wesak ëngk ma e wasö yaëen omën naar ulpëen kölam panëepëaar mëauwaar piarpim naë oröak taua. ⁵ Pël ëën öngörö itenak kas ëën tok oriak yangaakël itenaan omën pöarök epël mëëa. “Ar oröp ëënak öp wëaupön welaaröa naë ap yewas? ⁶ Pi eprek won. Yok wal ëa. Ar pim ngaan Kalili yangerak wë ngön epël ök niaö pöten kön wieë. ⁷ Pi epël niaup. ‘Omën Këep ne saun omnaröa naë neulëen pitök këra yetaprak nemöön wel wiak kët nentepar nent yangaöök wieë kaalak wal ëëmaap,’ pël niaup.” ⁸ Pël maan öngörö Yesuu ngaan ngön ök mëëa pöten kön wiak ⁹ yangaöökaan kaalak kak së Yesuu ru 11 pöröere omën muntaröen pitëm omën itaampöore kat wi ëa pötön ök mëëa. ¹⁰ Öng pörö Maria Matala kakaanëpre Soanaare Maria Semsë ëlëpre öng munt naröere pël ëak öng pöröak së Yesuu ngön yaaö omnaröen ök mëëa. ¹¹ Pël ëën pit ngön pöt kat wiak, “Öngre yokot ngön ya,” pël mëak wa yaap newasën ëa. ¹² Pël ëak Pita pi wal ëak pöömpö së yangaöök oröak tok oriak kël öngöpöök itaangkën poë koröp kör koëau pëen wiaan itena. Pël ëak omën oröa pöten kön selap ë kakë sa.

*Omën naar Emeasë kanöök Yesuun itena**(Maak 16:12-13)*

¹³ Kët tapëtak Yesuu ingre mor sauröakaan naar Emeas kakë sëpënëak sa. Ka pö Yerusalem kak naë 11 kilomita pöta ök wieëa. ¹⁴ Omën pöaar kamtaöök yesem omnant oröa pötë ngönöt aö yesa. ¹⁵ Pël yaëen Yesu pimënt piarpim naë oröak piaripring sa. ¹⁶ Pël ëën omën pöaar itenak Yesuun pi newasën ëa. ¹⁷ Pël ëën pël mëak epël mëëa. “Oröp nantëen nampnampön maö im?” Pël maan piarip leng ëak tok orieë yaköm ë sak ëa. ¹⁸ Pël ëak namp Kliopas puuk epël mëëa. “Elei, ka ël epotëaan omën pourö Yerusalem kak wëep ni kopëtapökëër omën pörek oröauten köpël wëen ma?” ¹⁹ Pël maan Yesuuk piaripön pël mëak epël mëëa. “Pöt tol ëa?” Pël maan piarip kangiir epël mëëa. “Yesu Nasaret kakaanëpë elmëa pöten yak. Pi tektek ngön yaaö namp, Anutüre omnaröa ëöetak ngön kosang aöre ya weëre kosangringöt mëmpö pël yaaupök ²⁰ kiri ar yaaö kaöaröere tiarim ngarangköröak Rom yang ngarangkëpë naë wes mëen puuk mëmpënëak maan këra yetaprak möaup. ²¹ Ten pöt, puuk Israel omnarö tiar utpetetakaan niöpnaat pël weseëan pöt pitök möön wel wia pöta ngöntere kët nentepar nent ëën munt nant oröa pötë ngönöt yak. ²² Tenim naëaan öng naröak Santeetak röökeër yangaöök së itenak wais ök niaan yaan saut. ²³ Pit së sokuren ap wesak wais epël niaut. “Ten së itaangkën ensel naarök, “Yesu pöp öp sak wë,” pël yenia.’ ²⁴ Pël niaan benim naëaan omën naar piaripta së yangaöök itaangkën öngöröa aan kat wia tapël itena. Pël ëaap pimtën itnaangkën ëa.” ²⁵ Pël maan Yesuuk kangiir epël mëëa. “Arip kön won pan. Arip oröp ëënak tektek ngön yaaö omnaröa ngön retëng ëautön kön wi kosang newasën yeë? ²⁶ Kristo Yaö Mëëaup pi këlangön kat wiak kaalak pim ëwaare weëre kosang pimot öpna pöten arip köpël ma?” ²⁷ Pël mëak Moses pim ngön ëa pötak ngës rëak tektek ngön yaauröak ngönën pepatë pimëen ngön ëa pöt pout ök mëëa.

²⁸ Piaripring kak së oröak el wesak sëpënëak yaëen piarip epël mëëa. ²⁹ “Këtëp ilaan köö olapënëak yaëërek tenipring öpa.” Pël maan piaripring kakaati sa. ³⁰ Pël ëak wë kaömp nëmpënëak wel aisëë puuk kaömpöt wak Anutuun yowe mëak pelak piarip mena. ³¹ Pël yaëen piarip pörekök kön tektek sak iten sokola. Pël ëën pi ëlëep ilëa. ³² Pël ëën piarpimënt nampnampön epël mëëa. “Tepër kamtaöök yewaisem pi ngönën pepatëaan ngön songönöt ök niaan kat wiak ya kë saut.” ³³ Pël mëak akun tapëtakëër wal ëak kaalak Yerusalem kakël sa. Pël ëak pörek së itaangkën ru 11 pöröaring piarpim karurö wëen itena. ³⁴ Pël ëën pitök epël mëëa. “Yaap pan, Aköp wal ëak wë Saimonön

ë pet elmëen itena.” ³⁵ Pël maan piaripök piarpim kamtaöök yesën ëa pöta ngönte ök mäak kak së kaömpöt yepelën piarpim piin këekë itena pöta ngönteta ök mëea.

Yesuu ruurö pit piin itena

(Matiu 28:16-20; Maak 16:14-18; Son 20:19-23)

³⁶ Pit ngön pöt aim wëen Yesu pimënt pitëm tekarak orö rëak epël mëea. “Arim lupötë mayaap wiaap,” pël mëea. ³⁷ Pël ëen pit yaan sak, “Yesuu könöpök yaë,” wesak kas ëa. ³⁸ Pël ëen pi epël mëea. “Ar oröp ëen yaan utpet sak kön selap yeë? ³⁹ Nemënt tapöpök wë. Ar nem ingre morötön iteneë. Pël ëak morö pat ëak këekë it nengëneë. Ne koröpre mësëpring wë. Kön pörö epël wonörö.” ⁴⁰ Pël mäak pim ingre moröt pet elmëa. ⁴¹ Pël ëen pit ya kë sak pim ngönte kat wiak kön wi kosang newasën om yaan sak yeem wëen epël mäak pëel mëea. “Arim kaömp nant eprek wia ma?” ⁴² Pël maan pit i kaö imën kota kaö nent mangkën ⁴³ wak pitëm itöök na.

⁴⁴ Na pet irak epël mëea. “Ne arring wë epël niaimaut. ‘Ngaanëer Mosesë ngön kosangötire tektek ngön yaauroa pepatë ngön wia pipotre tan pep Sam pöweri nemëen ngön ëa pipot pout kë rapënaat,’ pël niiaut.” ⁴⁵ Pël mäak pimtok ngönën pepeweri ngön wia pöt ök maan kat wiak pitëm lupöt kan tëa. ⁴⁶ Pël ëen Yesuuk epël ök mëea. “Ngönën pepeweri epël wia. ‘Yaö Mëëaup, Kristo, pi këlangön kat wiak wel wiak akun nentepar nent pël wieë kaalak yangaöökaan wal ëëpnaap. ⁴⁷ Pël ëen omnarö lup kaip tiin pitëm utpetat kërë moolapëna pöt pim yapintak ök maan Yerusalem kak ngës rëak aö yesem yang poutë së pet irëpnaat,’ ëaut. ⁴⁸ Pötaanök arim itenan puot tekeri wesak ök man. ⁴⁹ Kat wieë. Nem Pepapök ngaan omnant arimëen yaö niia pöt nook wes nimëëmaat. Pötaanök ar om kak eprek wëen kutömweriaan weëre kosang pöt arim naë irapnaat.”

Yesu kutömweri isa

(Maak 16:19-20; Ngön 1:9-12)

⁵⁰ Pël mäak pit mësak Petani kak naë së oröak pim moresiar ngaarëk weë pit welaköt elmëa. ⁵¹ Pël yeem wil moulmëak kutömweri isa. ⁵² Pël ëen pit piin yaya mäak ërëpsawi kaö ë kaalak Yerusalem kak së ⁵³ wë kët ël epotë ngönën tup kaöetak wakaimëe Anutuun yaya maim wakaima.

Son

Yesu pi wel wiak kutömweri sêen wê krismaki 60 pöta ök won sêen Sonök Yesuu ngön ompyaö epët retëng ëa. Son pi Yesuu ru 12 pöröakaanëpök omën pouröaan ëa. Pim ngön pöt, omnarö Yesuun kön wi kosang wesak wëwë kosangët öpenëak retëng ëa. Pötaanök Yesuu ya mëna pöta ngönte naën, pim ök mëëa pöta ngönte ëa.

Pöt epël wia.

Yesu pi Anutuu Këmët 1:1-18

Son i yamëaupre Yesuu ru wetëerö 1:19-51

Yesuu ya mënaut 2:1-12:5

Yerusalem kak Yesuu naë oröaut 13:1-19:20

Yesuu wal ëak ëö pet elmëaut 20:1-21:25

Këm Ngönte wëwëetaringtak omën sak oröa

¹ Ngaan panëer kutömre yang won wiaan Këm Ngön pi wakaima. Këm Ngön pi Anuturing wakaima. Këm Ngön pi Anutu tapöp. ² Ngaan panëer pi Anuturing wë. ³ Piaripök ël epot pout ket ëauwaar. Omën nant kan naökëlaan naaröön. Won, Anutu puuk Këm Ngön piin maan omën ël epot pout ket ëa. ⁴ Pël ëak pimënt wëwë pepap pël saarëën pim wëwë pötak omnarö piin kön wiipenëak ëwa elnia. ⁵ Ëwa pepap pi ëwa elnieim wë. Pötaanök koutak ëwaat ngep naalmëëpan.

⁶ Omën namp Anutuuk wes mëen oröa yapinte Son. ⁷ Pi ëwa pöta ngönte omnaröen ök maan ëwa pepapön kön wi kosang wasëpënëak oröa. ⁸ Son pi pöp ëwa wonöp pi om ëwa pepapë ngönte ök apënëak oröa. ⁹ Ëwa pep kë pöp pi oröak yangerakë omën pourö ëwa elnia, wë epop.

¹⁰ Anutu puuk Këm Ngön piin maan puuk yangerakë omënere omnant ket ëaup pitring wëënak pit piin ëwat nasën wakaima. ¹¹ Pi pimtë yang songöntak oröak wëënak omnarö pit piin ngöntre kar naalmëën ëa. ¹² Ën omën ngöntre kar elmëak piin kön wi kosang wesaurö tiar Yesuuk pimëën yaö niwasën wë Anutuu koröngre ru seim wë. ¹³ Tiar omnaröa yaaul Anutuu koröngre ru sak naön. Ëlre peparö pitëm kentöök ma könök pël naën. Anutu puuk elniin pim koröngre ru seim wë.

¹⁴ Këm Ngön pi omën orö réak tenim tekrak wëen ten pim ë rangiatön iteneimaut. Pi komre kolap elnieimeë ngön këët pëen ök niimaup. Ten pim ë rangiat iteneimaö pöt Anutuuk pim ru kopëtap mena.

¹⁵ Son i yamëaup pi ru pöpë songönten war wesak ök mëak epël mëëa. “Omën epopön ne ngaan arën epël ök niiaut. ‘Omën nem ënëm yewais pöp puukëer kaöap. Ne naaröön wiaan pi wakaimaup.’” ¹⁶ Pi komre kolap pepap yak tiar pourö pim naëlaan komre kolap kësangën yaalniin nganngan weim wë. ¹⁷ Pöt tol ëënak? Anutuuk tiarimëën tektek ngönöt pëen Moses pim moresi mowiin nina. Pël ëautak Yesu Kristo puuk komre kolap niwesak ngön këët tekeri wes nina. ¹⁸ Omën nampök Anutuun itnaangkëntak pim Ruup pimtökëer Pepapring wëaup. Pötaanök Pepapë songönte war wesak tiarën ök yenia.

Son i yamëaupök war wesak mëëa

(*Matiu 3:1-12; Maak 1:1-8; Luk 3:1-18*)

¹⁹ Yuta ngarangk Yerusalem kak wëaurö pit Anutuun kiri ar yaaö naröere Liwai ngönën omën narö Sonë naë wes mëen së epël pëlpël mëëa. “Ni talëp?” ²⁰ Pël maan Son pi ngep naën war wesak epël ök mëëa. “Ne Yaö Mëëaup, Kristo won.” ²¹ Pël maan pit piin kaalak epël pëlpël mëëa. “Ën ni Anutuu tektek ngön yaaö omnamp Elia ma?” Pël maan pi wonwon mëëa. Pël maan pit kaalak epël pëlpël mëëa. “Ma ni Anutuu tektek ngön yaaö omnamp tenim kor wakaima pöp ma?” Pël maan pi kaalak wonwon mëëa. ²² Pël maan pit epël mëëa. “Ën ni talëp? Tenim wes nimëauröen së ök menaan. Nim songönten ök nia. Nimitok nimtëen talëp yamëëaup?” ²³ Pël maan Son puuk epël mëëa. “Ne yang pultak wë ngön ëak epël yaaup.

‘Aköpëen kanö ngëseë.’

Ngaanëer Anutuu tektek ngön yaaö omnamp Aisaia pim tektek ngön ëa pöt nem naë kë jaarö.” ²⁴ Pël maan omën wes mëauröa naëaan Parisi ngönën omën narö pit piin epël pëlpël mëëa. ²⁵ “Ni Kristo won, ma ni Elia won ma ni Anutuu tektek ngön yaaö omnamp tenim kor wakaima pöp won ëën pöt ni tol ëënak omnarö i yamëaup?” ²⁶ Pël maan Son pi epël mëëa. “Ne omnarö i yaaptaring yamëaup. Ën omën namp arim tekarak wëen itnaangkën wë. ²⁷ Ne utpet epopök yok pangk pim ing korötepar wii nemowilngan.”

²⁸ Yotan i pouuk Petani kak Son pim omnarö i mëa lup pötak ngön pöt oröa.

Yesu Anutuu Sëpsëp Ruup

²⁹ Ëlpamök Son pi itna pöt Yesu yewaisën itenak epël mëëa. “Iteneë. Ëngkop Anutuu Sëpsëp Ruup. Kiri ar yaaurö sëpsëp ruurö Anutuuk omnaröa ketöt won wasëpënëak pit kiri ar ë yaë ök tapël Anutuuk tiar omnaröa ketöt puuk won niwasëpënëak wes mëen oröaup. ³⁰ Omën pipopönök ne ngaan epël niiaut. ‘Omën nem ënëm yewais pöp puukëer kaöap. Ne naaröön wiaan pi wakaimaup.’ ³¹ Nemëntta piin köpëlep. Pël ëautak ar Israel omnarö piin ëwat sënëak i yanimë.” ³²⁻³³ Pël niak Son pi epël yenia. “Neenta köpël wëënak Anutuu omnarö i momëëmëak neeaupök epël neeaut. ‘Ni omën namp i yemomëën Ngëëngk Pulö irë rangk ngentiak öpna puopök omnarö Ngëëngk Pulö momëëmpnaap.’ Pël neaan ne itaangkën Ngëëngk Pulö int ekëpë ök sak kutömweriaan irë pim rangk ngentiak wëa. ³⁴ Ne pöten itenak war wes niamaan. Yaap, epop Anutuu Ruup.”

Yesuuk ru kong nent koirak

³⁵ Ëlpamök Son pim ru naarring wë ³⁶ itaangkën Yesu kan yesën epël ök yenia. “Iteneë. Ëngkop Anutuu Sëpsëp Ruup.” ³⁷ Pël niaan tenip kat wiak Yesu ënëm saut. ³⁸ Pël ëën Yesu kaip ti itaangkën tenip pim ënëm yesën itenak epël pëlpël yenia. “Arip oröp wë yewais?” Pël niaan tenip epël pëël mëëaut. “Rë yanuulaup, ni ka taltak wëaup?” ³⁹ Pël maan Yesuuk tenipön epël yenia. “Arip wais iteneë.” Pël niaan tenip piiring së ka wëauten itenak kët taptak piiring wë ka uraut. Tenip wiap kan 4 kilok saut pötaanök.

⁴⁰ Yokot Son pim ngönte kat wiak neering Yesu ënëm sa pöpë yapinte Entru, Saimon Pita pim nangap. ⁴¹ Pi teëntom së pim nanëp Saimon koirak epël ök mëëa. “Tenip Anutuu Yaö Mëëaup Kristo koirak itenaut.” ⁴² Pël mëak Entruuk Saimon koirak Yesu naë waisa. Pël ëën Yesuuk Saimon piin itenak epël mëëa. “Ni Saimon, Sonë ruup. Ne nim yapinte Sipas yeniak.” Yapin Sipas pötere Pita pötepar tiarim göntak kël.

Yesuuk Pilipre Nataniel koirak

⁴³ Ëlpamök Yesu pi Kalili yangerakë sëpënëak kön wia. Pël ëak itaangkën Pilip wëen epël ök mëëa. “Ni nem ruuröaring wë.” ⁴⁴ Pilip pi Entruure Pita piarpim ka songönte Pesaita pörekaanëp. ⁴⁵ Pilip pi së Nataniel koirak epël ök mëëa. “Ngaanëer Anutuuk ngön kosangöt Moses mangkën retëng ëëre tektek ngön yaauröa retëng ë pël ëaut kat wieim pöp ten koiraut. Pöp Yesu Yosep pim ruup Nasaret kakaanëp.” ⁴⁶ Pël maan Nataniel pi epël mëëa. “Omën ompyaup ke pëlëp Nasaret kakaan naarööpanpe.” Pël maan Pilipök epël mëëa. “Wais itaampëen.” ⁴⁷ Pël mëak Pilip Nataniel koirak Yesu pim naë waisën itenak pim songönten epël yenia. “Omën yewais ëngköp pi yaap Israel omën yaapöp. Pi morököt wonöp.” ⁴⁸ Pël yeniaan Nataniel pi Yesuun epël yema. “Ni tol ëak nem songönten ëwat wëen?” Pël maan Yesuuk epël yema. “Pilipök ngön neniaan wiaan ni kem songöntak wëen itenaut.” ⁴⁹ Pël maan Nataniel kangiir epël mëëaut. “O rë yanuulaup. Ni Anutuu Ruup. Ni Israel omnaröa omën omp aköp.” ⁵⁰ Maan Yesuuk kangiir epël ök yema. “Kem songöntak wëen nem itnak niiaö kot taptaan kön wi kosang yenewasën. Pötaanök ënëmak omën kaöat oröön itaampëët.” ⁵¹ Pël mëak Yesuuk kaalak rangk epël yema. “Ne yaap pan niamaan. Ënëmak ar itaangkën kutömwer kan tëen Anutuu enselörö Omën Këep nem naë isak yeiraan itaampunëët.”

2

Yesuuk maan i yaaptak wain i sa

¹ Kët nentepar won sëen Kena kak Kalili yanggerak omën namp öng mor mampënëak yaëen Yesu pim ëlëp omën pöpë kaatak wëa. ² Pël ëen Yesure pim ruurö ten këere imën nënëak tenën yas niia. ³ Pël ëen së wë wain iit won sëen Yesu pim ëlëpök piin epël ök yema. “Pitëm wain iit kos sa.” ⁴ Pël maan Yesuuk epël yema. “Öng epop, ni nem ëëma pöten kön selap ëëngan. Nem songönte tekeri wasuma akunet naën.” ⁵ Pël maan ëlëpök inëenöröen epël ök yema. “Omën nant ëënëak niaan pöt ënëm elmëen.”

⁶ Yuta omnarö tenim ngönënta wieëaul kaömp nënëak pöt mor i yairaut. Pötaanök ka pötak yang kap 6 ëak wieëa. Kap nent peö ëaan pöt 20 ma 30 kalen i ke pël wiaapnaat. ⁷ Pël ëen Yesu pi inëenöröen epël ök mëëa. “Ar i kolak lë mëen peö ëëp.” Pël maan pit kolak wais mëak peö panë ë ulmëa. ⁸ Pël ëen Yesu pi epël ök mëëa. “Ar nant kap pötëaan lë mëak wak së këere imën ngarangkep meneë.” Pël maan pit kolak lë mëak wak së mangkën ⁹ i yaaptak wain i sa pöten kön nawiin ëa. Inëenörö i kolak së mena pörö pitökëer ewat wëa. Pël ëen ngarangkep pi omp öng koira pöpön ngön mëak epël mëëa. ¹⁰ “Omnaröa yaaul wain i ompyaut mangkën omën pourö nëmpënaatep tol ëënak ompyaut om wiaan wain i pasit wet rëak ningkën nak kep ëak wëënak ënëmak wain i misëng wesaut ëlëëp ngep ëak wakaimaut wak yaën? Talëp pël yeëa?” ¹¹ Yesu pim retëng nentere nent ëëpna ngës rëak Kena Kalili yanggerak pim weëre kosang pet elniipënëak retëng pipët ëen itenak ten pim ruurö weëre kosangö pim naë wia pël kön wi kosang wesaut.

¹² Ènëmak Yesuu ëltre nangre ruurö pël ëak ten Kapaneam kak së oröaut. Pörek së akun wali naön.

*Yesuuk ngönën tup kaöetak omnarö sum ëëim wëen waö ë mëa
(Matiu 21:12-13; Maak 11:15-19; Luk 19:45-46)*

¹³ Anutuu mait elmëa akun ngëëngkët temanöm yesën ten Yesuring Yerusalem kakë saut. ¹⁴ Pël ëak pörek së Anutuu ngönën tup kaöetak ilëak Yesu pi itaangkën omnarö ka lup nentak wë pol purimakaöre sëpsëpre intre pörö sum ë ën monat ngawingawi ë pël ëëim wëa. ¹⁵ Pël ëen Yesu pi itenak wii koö nenges wak omënere pol purimakaöre sëpsëp pörek wëaurö waö ë mëak mon ngawingawi yaauröa monat wak kömen moolëak urötta kaip ti yemoola. ¹⁶ Pël ëak intörö wak ngawingawi ëëim wëauröen epël yema. “Piporö wak kama seë. Nem Pepapë tup ngëëngk epët uröm kaatë ök wasngan.” ¹⁷ Pël yemaan pim ruurö ten ngönën pepeweri ngön epël retëng ëa pöten kön wiaut. “Ne nim kaat ompyaö wiaapnaataan weë yengenti.” ¹⁸ Yesu pit waö ë momëen ngönënë kaöaröak epël yema. “Nim ten waö yaalniin pöta songönte pet elniimëen retëng weë nent pet elniin itaampun.” ¹⁹ Pël maan Yesuuk kangiiir epël yema. “Ar tup epët tööl olaan pöt nook kaalak akun nentepar nent ök rëëmaat.” ²⁰ Pël maan pit epël yema. “Akun selap pan krismaki 46 ke pël ök rëautep. Nuuk yok pangk akun nentepar nent kaalak ök ram ma?” ²¹ Yesu pim ngön mëëa pöt ngönën tupten nemaan, pimtë koröpöön yema. ²² Pël ëautak wë ënëmak weletakaan wal ë moulmëa akun pötak pim ruurö ten pim ngaanëer ngön ök niia pöten kön wiaut. Pël ëak ten ngönën pepeweri wieëa pötëre Yesuu ök niia pöteparën kön wi kosang wesaut.

Yesu pi omën pouröa songönöt ewatëp

²³ Anutuu mait elmëa akun ngëëngktak Yesu Yerusalem kak wëen omën selap pim retëng weëre kosangring yaaö pötön itenak piin kön wi kosang yemowas. ²⁴ Pël ëen Yesu pi pitëm songönnten ewat wëa. Pötaanök pitëm piin kön wi kosang yemowas pöten yaap newasën yaë. ²⁵ Pël ëen nantön köpël naënëp yak omnaröak ök nemaan wiaan pimtök pitëm lupötë iten pet ira.

3

Yesu pi Nikotimasring ngönngön ëa

¹ Omën namp wëa yapinte Nikotimas, pi Parisi ngönën omën, Yuta omnaröa kaö namp. ² Pi röök nentak Yesuu naë së epël mëëa. “Rë yanuulaup, niin ten ewat wë. Anutuuk ni ten rë niulömëak wes nimëaup. Anutu omën nampë naë won wiaan yok pangk nim yaën epël retëng it ngolöp nent naëpan.” ³ Pël maan Yesuuk kangiir epël ök mëëa. “Ne yaap pan niamaan. Namp pi ngolöp wesak yawilën wëwë kosangtak öpna pöp Anutuuk wa ngaöök mëëpnaap. Pël naënëpök yok pangk naëpan.” ⁴ Pël maan Nikotimas pi epël mëëa. “Tol ëak omën namp pi kaö saupök ngolöp wesak wilëpën? Ma kot sak kaalak ëlëpë lupmeri ilaan ngolöp wesak wilëpën ma?” ⁵ Pël maan Yesuuk kangiir epël mëëa. “Yaap pan niamaan. Namp pi iitere Pulöök elmëen ngolöp wesak yawilën wëwë kosangtak naön ëëpna pöp Anutuuk wa ngaöök namëëpan. ⁶ Omën kepëtakaan wilëpna pöp omën möönre koröp pëen wak öpnaat. Ën Pulöök elmëen ngolöp wesak wilën wëwë kosangtak öpna pöp Pulöökë weëre kosang wak öpnaap. ⁷ Ni nem ngolöp wesak wilën wëwë kosangtak ön pël ök yeniak pötaan yaan sak ëëngan. ⁸ Kentö pi pimtë yamöaul yamö. Pël ëak omnant pout ëtëp ë yesën nga ngönpel pëen kat yawiin. Ën songönte tarëkaan oröak yewais ma tarëk së pet yair pöt ni köpël wëen. Omën Pulöök elmëen ngolöp wesak wilën wëwë kosangtak öpnaarö pit tapël ëëpnaarö. Ni Pulöökë yaë pöten köpël wëen pötaanök.” ⁹ Pël maan Nikotimas kangiir epël mëëa. “Pöt tol ëak pël ëëpën?” ¹⁰ Pël maan Yesuuk epël mëëa. “Ni Israel omnaröa rë yanuula kaö nampök tol ëënak köpël yaën? ¹¹ Ne yaap pan niamaan. Omnant tenim itenak kat wiak pël yaautön yeniak. Ök yeniaan ar kasëng yemengkaurö. ¹² Ne yangerakë omnantëel niaanakta ar kön wi kosang newasën yeë. Pötaanök kutömweriil ko wesak niamaatep ar pötön köök kön wi kosang newasën ëën sa. ¹³ Arëkaan namp kutömweri nawisën Omën Këëp nemtokëer kutömweriaan yangerakël irëaup. ¹⁴ Ngaan Moses puuk yang pultak kamal könöp ket ëak këraarak möak wesir ulmëa pöta ök Omën Këëp ne tapël elnëëpnaat. ¹⁵ Pël ëën neen kön wi kosang newasëpnaarö wëwë kosangtak öpnaarö. ¹⁶ Anutu pi yangerak omnarö lup sant elniak pim Ru kopëtap wes nemëen irëaut. Pötaanök narö ar neen kön wi kosang newasënëerö kö nasëngan, wëwë kosangtak önëerö. ¹⁷ Ruup ne ngön ë pet yairauröa yaë pöl elniimëak won, omnarö utpetetakaan kama niömëak Anutuuk wes nemëen irëaut. ¹⁸ Pötaanök namp pi kön wi kosang newasëpnaap pi ngön ya nampan. Ën namp pi kön wi kosang nenewasën ëëpna pöp pi kö sëpënëak ngön ë pet irën wë. Pöt tol ëënak? Anutu Ru kopëtap neen kön wi kosang nenewasën ëa pötaanök. ¹⁹ Ngön ya mëmpna pöta songönte epël. Yesu pi ëwa pepap yangerak oröak wëënak omnarö pit pim ëwa pöten itaampnaaten kaaö ëën kouten kent ëa. Pöt pitëm wëwëet utpet pötaanök ëwaaten kaaö ëa. ²⁰ Omën utpetat yaaurö pit ëwaaten kaaö yaë. Pit pitëm yaaut tekeri sëpan pötaan kas ëak ëwaatak naaröön yaë. ²¹ Ën namp pi këët ngar öpna pöp ëwa pöt temanöm wasëpnaap. Pël ëën pim omnant yaaut Anutu pim ngönta ököök ima pöta songönte tekeri sëpnaat.”

Sonök Yesuu songönte war wesak ök mëëa

²² Pël mëak Yesu pi pim ruurö tenring Yutia yangerakël saut. Pörek së wë omnarö i momëaut. ²³ Inon kak, Selim kak naë pörek i kësang wieëa. Pötaanök omnarö sëen Son piita i momëeim wëa. ²⁴ Akun pötak Erot pi Son wii kaatak nemoulmëen wiaan pël ëa.

²⁵ Pörek Sonë ru naröere Yuta omën namp pitëm i yamëa pötaan neneren ngön nga ela. ²⁶ Pël ëak pit Sonë naë së piin epël ök mëëa. “Rë yanuulaup, ni omën namp ngaantak Yotan i pouuk niiring wë pim songönte war wesak ök mëëan pöpön kön wiaan ma? Omën pöpök omën i yemomëen omën pourö pim ngësël sa pet yair.” ²⁷ Pël maan Sonök kangiir epël mëëa. “Pi yok pangk yaë. Anutuuk omën namp omnant ëëpënëak weëre kosang nemangkën wiaan pimtök yok pangk naëpan. ²⁸ Arimtokëer ewat wë. Ne ngaan epël niiaut. ‘Ne Yaö Mëëaup, Kristo won. Pi tapöpëen wet rëak wes nemëaup.’ ²⁹ Omën namp pim öng yaup koirën pöt öngöp pimtë naë së öpnaat. Pël ëën ompöpë karip pi naë wë pim ngöntöpë ngönte kat wiak ërëpërëp ëëpnaat. Pöta ök omnarö Yesuu naë yesën itenak nem lupmer ërëpsawi kaö yeë. ³⁰ Puukëer isëp. Ne irem.”

³¹ Omën ngaarëkaan irëaup pi omnant pout il niwesaup. Omën yangerakaan oröaup pi yangerakaanëp. Pi yangerakë omën epotëel ngön apnaat. Omën kutömweriaan irëaup pi omën epot pout il niwesaup. ³² Pi pim omnant itaampööre kat wi äautön ök yeniaanak omën naröak kat wiak kön wi kosang newasën yeë. ³³ Omën namp pi kat wiak kosang wasëpnaap Anutuu ngönte këet pöt pet yaalmë. ³⁴ Anutu pim wes mëen waisa pipop pim Pulö mangkën peö äaup. Pötaanök pi Anutuu ngön këet ya. ³⁵ Anutu pi pim Ruup lup sant elmëak ngarangk elniipënëak omnant pout pim moresi mowia. ³⁶ Pötaanök namp pi Ruupön kön wi kosang wasëpna pöp wëwë kosangtak wakaim öpnaap. Namp pi Ruupë këm ngönta ënëm naën ëëpna pöp pi wëwëet naön ëëpnaap. Anutu pim ya këlängönte pim rangk wiakaim wiaapnaat.

4

Yesu pi Sameria öngöpring ngönaak äa

¹ Akun pötak Parisi ngönën omnarö pit ngön nent epël kat wia. “Yesu pi omnarö kësang pan i momëen pim ënëm yesën Sonë ruurö il yemowas,” pël kat wia. ² Pöt Yesu pi won, pim ruurö tenimënt omnarö i momëeimaut. ³ Pël ëen Yesu pi ngön pöt kat wiak ten Yutia yangerakaan kaip tiak kaalak Kalili yangerakël saut. ⁴ Tenim kan sa pö Sameria yangerak oröak seëau. ⁵ Pöök yesem Sameria yangerak ka naö Saika pël yamëëa pöök së oröaut. Ka pö Yakop pim ruup Yosep pim yang mena pöra naë wieëa. ⁶ Ka pöökë naë Yakop pim i öngöp ngaanëer tëau wieëa. Ten kan im Yesu koröpön ëen itaangkën këtëp luptak wëen i öngöp pöökë pourak wel aisëak kë yes.

⁷⁻⁸ Kë yesem wëen pim ruurö ten ka pöökë omnaröa ngësë kaömp sum ëënëak saut. Pël ëen pimënt wëen Sameria kak pörekaan öng namp i kolöpënëak sa. Së pim naë oröa. Pël ëen pi öng pöpön iit nëmpënëak kimang mëëa. ⁹ Pël maan öngöpök epël mëëa. “Ni Yuta omnampök yaanëp ne Sameria öngöppe. Tol ëënak neen i kimang yenëaan?” Pim mëëa pöt Yuta omnaröere Sameria omnarö pit omnant ngawi naën yeëa. Pötaanök mëëa. ¹⁰ Pël maan Yesuuk epël ök mëëa. “Ni Anutuu omën ompyaut nimpna pöten ëwat wë omën niin i kimang yeniak epop neen ëwat wëen talte neen kimang nean nook i omnaröa kol mangkën nak wëwë kosangta yaö sëpna pöt nimp.” ¹¹ Pël maan öngöpök epël mëëa. “Omën kaöap, ni i kepit wonöpök äaanëp öngöp epö wali panëööp nim i won nasën yaaut yaan pipët tarëkaan öm?” ¹² Tenim äap Yakop puuk i öngöp epö tëak pimëntre pim ruuröere pim pol sëpsëpre purimakaö pörö neimau. Nuuk Yakop il mowesak i won nasën yaaut koiröm ma?” ¹³ Pël maan Yesuuk kangiir epël mëëa. “Omën i öngöp epöökäan yena piporö pourö kaalak iiten ëëpnaarö. ¹⁴ Ën omën nook iit ningkën nënëerö kaalak iiten naëngan. I köloköta olaim wë pöl arim lupötë wieë pötë menmen eim wëen ar wëwë kosangtak önëerö.” ¹⁵ Pël maan öngöpök epël mëëa. “Omën kaöap, i nim yaan pit nan. Pël ëen ne i pipët nak kaalak iiten naën ëëmaan. Pël äak eprek wais yokola pöt sëp wasumaan.”

¹⁶ Maan Yesuuk epël mëëa. “Ni së nim ompöp koirak epël waisëe.” ¹⁷ Pël maan öngöpök epël mëëa. “Ne omp wonöp,” maan Yesuuk epël mëëa. “Nim omp wonöp yaan pipët yaap. ¹⁸ Ngaan ni omp mor nas waup. Pël äaupök peene omp namp niiring wë pipop nim omp yaapöp won. Nim ngön yaan pit yaap.” ¹⁹ Pël maan öngöpök epël mëëa. “Ne peene niin ëwat yes. Ni Anutuu tektek ngön yaaö namp. ²⁰ Tenim ëarö pit rosir epöök wais Anutuun yaya maimaurö. Ën ar Yuta omnaröak pöt epël yak. ‘Omnaröa yaya mapena pörek Yerusalem kak.’” ²¹ Pël maan Yesuuk epël mëëa. “Öng epop, ni nem ngönte kat wiak kosang was. Akun nent orööpën sa. Pël äak tiar rosir epöök wais nem Pepapön yaya nemangan. Ën Yerusalem kak sëeta yaya nemangan. ²² Ar omën arim köpëlötön yaya yamëëaurö. Ën ten Yuta omnarö pöt tenim ëwatötön yaya yamëëaurö. Pöt tol ëënak? Anutu pim omnarö utpetetakaan kama yewa ya pöt ten Yuta omnaröa naë oröa pötaanök. ²³ Akun nent temanöm sëpnaat äa pöt yok oröa. Pël ëen omnarö piin yaap yaya yamëëaö pörö nem Pepapön pitëm lupötök yaap yaya mapnaat. Nem Pepap pi omën ke pëlöröaan kent yaaup. ²⁴ Anutu pi Pulö. Pötaanök omën piin yaya yamëëaurö

pit lupötök yaap yaya map.”²⁵ Pël maan öngöpök epël mëëa. “Ne ewat wë. Yaö Mëëaup orööpnaap, pim yapinte Kristo. Pim orööpna akun pötak omën epot poutëët war wesak ök niapnaap.”²⁶ Maan Yesuuk epël mëëa. “Ne tapöp, niiring ngönaak yak epop.”

²⁷ Yesuuk pël yamëem wëën pim ruurö ten kaalak së oröak pim öngöpring ngönaak yeëa pöten itenak yaan saut. Pël ëak nampök öngöpön, “Ni oröpmor ömëak yewaisën?” pël nemaan. Ën Yesuunta, “Oröp ëënak öng pipopring ngönaak yaan?” pöt nemaan äaut. ²⁸ Pël ëën öng pöp i kepit pörek wiak kak së omnaröen epël ök mëëa. ²⁹ “Waiseë. Itaampunëën. Omën namp e wais wë nem ngaan ääo pöt poutön ök yenëa. Omën epop Anutuu Yaö Mëëaup, Kristo koröp.” ³⁰ Pël maan pit kakaan oröak Yesuu ngësë waisa.

³¹ Akun pötak Yesuu ruurö tenök piin ke urak epël mëëaut. “Rë yanuulaup, ni kaömp në.” ³² Pël maan pi epël yenia. “Ne nem kaömp ke nampöt wia pöten ar köpël wë.” ³³ Pël niaan ten ruurö neneren epël mëëaut. “Omën nampök kaömp nant wak wais mena koröp.” ³⁴ Pël yemaan Yesuuk epël yenia. “Nem kaömpöt epël. Nem wes nemëaupë ngönte ngaarëk wak pim ya ngön äaut mëmpa pötak nem kaömpöt yaë. ³⁵ Ar këere kaömp önëak epël aim. ‘Ngon kong nent won sëën këere kaömp köp sëënak öpen,’ pël aim. Pël äautak ne arën ök niamaan. Omnaröen iteneë. Arim këere kaömp yewaul arök pit nemëën neweë. Nem omën nemëën öma akunet temanöm sa. ³⁶ Ya omën namp këët yeön ya pepap pi sumat yemangk. Ök tapël ya omën namp nemëën wë pöp pi kangit mempaat. Pël ëën pim öpna pörö pit wëwë kosangtak öpnaat. Pötaanök omën yangëntaupre yewaup piarip pouwaar ërëpsawi ë yaë. ³⁷ Pötaanök ngaanëer omën namp pim ngön epël äa pöt yaapët. ‘Omën namp pi ya ngëntën nampök këët yeö.’ ³⁸ Ne arim ngaan ya mënak nangëntënrekëlök om këët önëëtaan wes yanimë. Ya pöt naröak mënak ngëntën kë oröaut. Ar om pep sak këët önëët.”

³⁹ Akun pötak Sameria omën kësang ka pöök wëaurö pit öng pöpë ngönte kat wiak Yesuun kön wi kosang wesa. Pöt öng pöp epël mëëa. “Pi nem ngaan ääo pöt poutön ök yenëa.” ⁴⁰ Pël ëën Sameria omnarö pim naë wais pitring öpënëak yema. Pël ëën pi akun nentepar pitring wakaimaut. ⁴¹ Pël ëën omën selap pimtë këmtakaan ngön kat wiak piin kön wi kosang wesak ⁴² öngöpön epël mëëa. “Ten nim ngön pëente kat wiak omën epopön kön wi kosang newasën. Tenimtokta pim ngönte kat wiak epël kön yawi. ‘Omën epopök yangerakë omnarö utpetetakaan kama niöpnaap,’ pöt peene kön yawi.”

Yesuuk yang ngarangkëpë ya omnamp pim yokotup ompyaö mowesa

⁴³ Akun nentepar won sëën ten Kalili yangerakël saut. ⁴⁴ Pöt Yesu pimtök pimtëën wet rëak tekeri wesak epël ök äa. “Tektek ngön yaaö namp pimtë kaare yangerak wëën omnaröak pi kaö nasën wë wesak piin yaya nemaan ë yaë.” ⁴⁵ Pël ëak Kalili yangerak së oröaut. Pël ëën Kalili omnarö pit Yesu piin itenak ërëpsawi yaë. Pöt wet rëak pit pourö Yerusalem kak Anutuu mait elmëa akun ngëëngktak wëën pi ya yamëngkën itena. Pötaanök pi sëën ngöntre kar yaalmë.

⁴⁶ Ten Kena kak Kalili yangerak së oröaut. Pörek pimtë ngaan maan i yaaptak wain i sa pörek. Pël ëën kak pörekë naë Kapaneam kak pörek yang ngarangkëp pim ya omën nampë yokotup yauman wieëa. ⁴⁷ Pël ëën pöp pi Yesu pim Yutia yanger sëp wesak Kalili yangerak së jaarö pöt kat wiak pim naë wais oröak epël kimang yema. “Nem yokotup yauman kaö panë yeem wel wiipënëak yaë. Pötaanök ni tepër së nem yokotup ompyaö wasumëak yewais.” ⁴⁸ Pël maan Yesuuk epël yema. “Ar retëng it köpëlöt arim itöök pet naalniin ëën pöt kön wi kosang newasën ëënëerö.” ⁴⁹ Pël maan omën pöpök epël yema. “Kaöap, teënt pan sëpa, nem yokotup wel wiipanok.” ⁵⁰ Pël maan Yesuuk epël yema. “Ni së, nim yokotup öp wëërek.” Pël maan omnamp Yesuu ngönte wa yaap wesak kaalak kakë yes. ⁵¹ Pël ëak pi kan kourak yesën pim inëën ruurö së koirak epël ök mëëa. “Nim yokotup yok öp sak wë.” ⁵² Pël maan pi pitën akun taltak ompyaö sa pöten pëlpël maan pit epël mëëa. “Kusi, kët luptak wëën pim koröp es nga pöt won sa.” ⁵³ Pël maan pepap pi pimënt epël kön wia. “Akun taptak Yesuuk neen, ‘Nim yokotup yok öp öpnaap,’ pël neeautep.” Pël ëak piire pimorö Yesuun kön wi kosang wesa.

⁵⁴ Yesu pi Yutia yangerakaan Kalili yangerak sê oröak retêng weëre kosang pipët kaalak eën nentepar pël saut.

5

Yesuuk Petesta i kaöök omën namp ompyaö mowesa

¹ Wë akun nentak Yuta omnarö pitëm akun ngëengk nent temanöm sëen ten Yesu piiring Yerusalem kakë saut. ² Yerusalem kak naë sêpsêpöröa ka kanra eöök i kaö nent Yuta ngöntak Petesta pël yamëëaut wieëa, pöta eöök kët kosöp ka mor nas wieëa. ³ Ka pötë omën yauman ke nentere nent yaaurö, it ngaap saare ing il tējaore omën kël wëere pël ëaurö wë i kaö ëtëp elmëepënëak kor wakaima. ⁴ Akun nantë Aköp pim ensel namp wes mëen wais i kaö ëtëp elmëen ëtëp yaëen omën wet rëak ilapna pöp pim yaumante won sêpnaat. ⁵ Pël ë yaaurek omën namp kët kosöp ka nentak wieëa. Pi yauman eim wëen akun wali pan krismaki 38 pël won saup wieëa. ⁶ Yesu pi omën pöp ka uraan itenak akun wali yauman eimaup pöten ewat wë omnampön epël yema. “Nim yaumante won sêpënëak kent saan ma?” ⁷ Pël maan yauman omnampök epël yema. “Kaöap, i kaö ëtëp yaëënaar omën namp wa neulëpnaap won. Nemptok sumaat pangk naën ëak ilamëak yaëen wet rëak saupök il yenewas.” ⁸ Pël maan Yesuuk epël yema. “Ni wal ë tauak nim korumönte wak kan sê.” ⁹ Pël maan tapëtakëer ompyaö sak pim urte wak kan yes.

Yesu pim omnamp ompyaö mowesa akun pöt kë yesa akunetak ëa. ¹⁰ Pötaan Yuta omën kaöaröak omën ompyaö mowesa pöpön epël mëëa. “Peene akun epët kë yesa akunet. Nim korumönte ömë pötaan nga wia.” ¹¹ Pël maan omën ompyaö sa pöpök pitën epël mëëa. “Omën nem ompyaö newesaupök nem korumönte wak sum pël neeautep.” ¹² Pël maan pit epël pëël mëëa. “Omën talëpök nim korumönte wak sum pël yenia?” ¹³ Pël maan omën ompyaö sa pöp omën tok kësang ëaan Yesu omën pöröak irikor ëak yesën köpël ëak ëngk ma e wesa.

¹⁴ Ënëmak Yesu pi Anutuu ngönën tup kaöetak sê omën pöp koirak epël yema. “Ni ompyaö saupök kaalak utpetat ëënganok. Pël ëëmë pöt omën könöm nant nim yaumante il niwasëpna pöt nim naë orööpnaat.” ¹⁵ Pël maan omën ompyaö mowesa pöp Yuta kaöaröa naë sê epël mëëa. “Omën ne ompyaö newesa pöp Yesuuk ëa.” ¹⁶ Pël maan Yuta kaöarö pit pöten kat wiak kë yesa akunetak Yesuuk omnamp këëkë mowesa pötaanök pörök ngës rëak köore tok elmëak mëmpënëak kent wia. ¹⁷ Pël eën Yesuuk kangiir epël mëëa. “Nem Pepap pi akun poutë ya yamëngkaup. Pötaanök ne ök tapël yeë.” ¹⁸ Pël maan Yuta kaöarö pit akun pötak Yesu mëmpënëak nga kup ria. Pöt pi pitëm ngön kosang wiaut ilap riak kë yesautak ëa pötaanök. Pi Anutu pim Pep panëep yamëem Anutuu ök sak pimtëen omnaröen pet elmëa. Pötaanök pit pouteparëen pi mëmpënëak ngön ë kosang wesa.

Yesuuk pi ya weëre kosangöt wak wë pël ök mëëa

¹⁹ Yesu pi kangiir yema. “Ne yaap pan niamaan. Ruup ne nemptë könöök omën nant naëngan. Nem Pepap yamëngkën iteempa pöt mëmpaat. Pötaanök omnant nem yeë epot nem Pepap yaëënak ök yeë. ²⁰ Nem Pepap ne pim Ruupön kent ëak pimtë omnant yamëngka pout neen pet elnëeim wë. Pël ëak kaalak munt kësang nant pet elnëen pöt epot il wesak mëmpa pötön ar yaan sënëët. ²¹ Nem Pepap pi omën wel wiaurö wal ë moulmëak wëwë yemengkaupök tapël Ruup neenta nem kentöök omën narö wëwë yemengkaup. ²² Nem Pepap pi omnarö ngön yaatak kom naalmëen yaaup. Ngön ya yamëngka pöt pout ne nenaut. ²³ Pötaanök omën narö Pepen yaya mapnaarö, ök tapël Ruup neenta yaya neapnaat. Ën omën Ruup neen yaya nenëaan ëëpnaarö pit Pep nem wes nemëaup piinta yaya nemaan ëëpnaat.

²⁴ “Ne yaap pan arën niamaan. Omën namp nem ngönte kat wiak nem wes nemëaup piin kön wi kosang wasëpnaap pi wëwë kosangtak öpnaap. Ne pi ngön yaatak naulmëëngan. Pi yok wel yawiaurek sêp wesak peene wëwë kosangtak wë. ²⁵ Ne yaap pan arën niamaan. Akun orööpënëak ëa pöt yaarö. Pötaanök omën wëwë kosangtak naön lup

wel wiaurö pit peene Anutuu Ruup nem ngönte kat wiipnaat. Pël äak këekë kat wiipnaa pörö wëwëeta öngpök ilapnaan. ²⁶ Nem Pepap pi wëwëeta songönte. Pötaanök pi pim Ruup ne elnëen neenta wëwëeta songön saup. ²⁷ Ne Omën Këëp. Pötaanök ar omnarö ngön ya mënak kom elniimëak weëre kosang nenaup. ²⁸ Ar epëten yaan sak ëëngan. Akunet temanöm yesën omën wel yangaöök wieëaö pourö nem ngönte kat wiak ²⁹ wal ëëpnaat. Omën ompyaö ëaurö pit wal äak wëwëetak öpnaan. Ën omën utpetatringörö pit wal äak nem naë ngön ya mëmpnaat.”

Naröak Yesuu songönte war wesak ök mëëa

³⁰ Pël mëak Yesu pi kaalak epël yema. “Ne omën nant nemtë könöök naëngan. Nem Pepapök ëëmëak neea pöl ne omnarö ngön ya yemomëngk. Nem ngön ya yamëngk pöt wotpil panë yeë. Pöt ne nemtë könöök naën, wes nemëaup pim könöök yeë. ³¹ Nem ngön ök yeniak epot nemtë könööknaan nemtok nga ilak yeniak talte ar kat wiak yaap ma kaar wasënëët. ³² Nem Pepapök nem songönte aan yaap ëëpnaat. ³³ Ar ngaan omën narö Sonë naë wes mëën pëël maan puuk nem ya yamëngkautaan ngön këët ök mëëa. ³⁴ Nem Pepapök nem songönte ök yaaup yak omën nampök nem songönte ök apëna pötaan ne kön selap naën. Pël yeëetak ar neen kön wi kosang wasën Anutuuk ar utpetatë öngpöknaan niöpënëak Sonë nemëën ök niia pöt kön wiinëak ök yeniak. ³⁵ Son pi kalaötë rangiak ëwa yeë pöl omnarö ar ëwa elniin akun kot nent ëwa pöön ërëpsawi ëan. ³⁶ Ar nem songönte ëwat sënëak omën munt nantök pet yaalni. Omën weëre kosang pöt Sonë neekël utak niia pöt il yewas. Omën epot pout mëmpö së mën pet irumëak Pepak neeaut. Pötaanök nem ya yamëngk epot pimtök omnaröen nem songönte pet yaalni. Pël ëën ar itenak neen, ‘Pi Pepapök wes mëën irëa,’ pöt kön wiinëët. ³⁷ Pep, nem wes nemëaup, pimtök nem songönte tekeri wes nina. Ar pim këmtakaan ngön kot nent kat wiire ë kos itempö pël naënörö. ³⁸ Pël äak pim ngönte arim naë wi naön. Pöt ar Pepak wes mëaup nemëën kön wi kosang newasën yeë. ³⁹ Ar wëwë kosangtak önëak ngönën pepeweri ngön wia pipot pout sangk kelak kat yawiaurö. Ngön pipotök nem songönte war wes yaningk. ⁴⁰ Pël yaëënak arökëër nem naë wais wëwëet önë pötaan kaaö yeë. ⁴¹ Ne omnaröak yaya neapnakök naën. ⁴² Ën arën ne ëwat wë. Arim lupöt Anutuun rë noolaan wë. ⁴³ Nemtok nem könöök newaisën. Nem Pepapök wes nemëën waisën ar ne sant newesak nem ngönte ngar naön yeë. Ën omën namp pim könöök waisëpna pöpökëër ar pi sant mowesak pim ngönte kat wiinëët. ⁴⁴ Ar arimtok arimtëen neneraan yaya aimeë Anutu kopëtapök yaya niapnaaten kaaö yauröak tol äak Anutuun kön wi kosang wasën? ⁴⁵ Arök nook Pepa naë arimëën ngön ya mëmpaat wasngan. Moses pim ngön kosang retëng äaut wia pipotök ar ngön yaatak niulëëpnaat. Moses pim ngön kosang retëng ëa pötök, ‘Tiar kaamök elniipnaat,’ pël yewas. Pël naëpan. ⁴⁶ Moses pim ngön retëng ëa pipot nemëën retëng äaut. Pötaanök ar pim ngön pout kat wiak kosang wesang talte nemotta tapël kat wiak kosang wasën. ⁴⁷ Ar pim ngön retëng ëa pöt kat wiak kosang newasën ëauröp tol äak nemotta kosang wasën?”

6

Yesuuk omën 5000 pörö kaömp mena

(Matiu 14:13-21; Maak 6:30-44; Luk 9:10-17)

¹⁻⁴ Yesu pi ngön pit më pet irak wë Anutuu mait elmëa akun ngëëngk pöt temanöm yesën, Kalili i kaö yapin nent Taipirias pöökë we naöökël saut. Pël ëën omën selap pan pi yauman omnarö ompyaö yemowasën itenaurö yak pim ënëm waisa. Pël ëën ten Yesu pim ruuröaring rosir naöök is wel aisëak ⁵ itaangkën omën kësang pan yewaisën Yesuuk Pilipön epël yema. “Omën selap eporö kaömp tarëkaan wak mangkën pangk ëëpën?” ⁶ Pöt pimënt pöp pim ëëpnaat kön wieëak Pilipön ököök mëëa. ⁷ Pël maan Pilipök epël yema. “Tiar yok pangk mon kësang 200 kina pöta kön kaömp sum äak mempenaatep pöteta omnarö pangk naëpan sa.” ⁸ Pël maan Yesuu ru namp Entru, Saimon Pita pim nangapök Yesuun epël yema. ⁹ “Yokot omp ulwas namp e wë epop pim naë kaömp kotut

mor nas en i kaö imen kot naar pel äap epteparök tiar omen selap eporö pangk naëpan sa.”¹⁰ Pel maan Yesu itna pöt nön kësang naö wieëa. Pel een ten pim ruuröen epel yenia. “Ar omnaröen wel aisapen maë.” Pel niaan omnaröen maan wel aisëa. Omp porö kësang pan 5000. ¹¹ Pel een Yesuuk kaömp pöt wak Anutuun yowe mäak mampö së pet irak kaalak i kaö imënaar wak tapel äak mangkën pangk äa. ¹² Pel een pit na pet irën Yesu pi ten pim ruuröen epel yenia. “Ar kaömp yenem kaö olëa epot wieë utpet eëpanok wa top eëe.” ¹³ Pel niaan ten kaömp mor nas pöteparë kaut wa top äak kër 12 pötë waulön peö äaut.

¹⁴ Omnarö pit pim reteng äa pöten itenak epel yema. “Omën epop Anutuu tektek ngön yaaö kaöap tiarim kor wakaima pöp yangerak orööpnaat pel aan kat wia tapöp.”

¹⁵ Pel mäak pit Yesu moröak pitëm kaö was ulmëepënëak yaëen pimënt itenak kaalak rosiraöökë sa.

*Yesu i kaöökë roro sa
(Matiu 14:22-23; Maak 6:45-52)*

¹⁶ Wiap kan ket yeilaan Yesuu ruurö ten i kaö eöökël ngemëaut. ¹⁷ Pel äak pörek oröak wëen Yesu newaisën wiaan koö olaan ruurö tenimënt wangaöök ilëak Kapaneam kakël saut. ¹⁸ Pel äak yesën kent kësangpel yamöön kaö maat kësang panë yamöa. ¹⁹ Pel een ten kaö ma ilë luptak 7 ma 8 kilomita pöta ök yesem itaangkën Yesu pi i kaöökë roro wangaöökë naë yewaisën ten itenak kas äaut. ²⁰ Pel een Yesuuk epel yenia. “Nemtök yeëerek kas eëngan,” pel yenia. ²¹ Pel een ten pi wangaöök wa moulmëënëak yaëen tapëtakëer tenimtä san pörek jaarö.

Omnarö Yesu koirëpënëak ap wesa

²² Elpamök omnarö i kaöökë engk komuntakël wëen sa porö pit wal ë Yesuun ap wesak epel mëëa. “Kusi rö kan wang kopëtaö wiaan iteengk pöök Yesu om wëen pim ruurö pitëmënt saut.” ²³ Pel yamëem wëen Taipirias kakëlaan wang nant kusiitak Yesu pim kaömp Anutuun yowe mäak omnarö mangkën na pörek së oröa. ²⁴ Pel een omën Yesu pim kaömp mangkën na porö pit itaangkën Yesure pim ruurö ten pitëm naë won. Pel een wang nantë ilëak Yesuun ap wasö Kapaneam kakë waisa.

Yesu pi wëwë koirëpena pöta kaömpët

²⁵ Pörek wais i kaöökë engk komuntak Yesu koirak epel yema. “Rë yanuulaup, ni taan epel waisaup?” ²⁶ Pel maan Yesu pi kangiir epel yema. “Ne yaap pan niamaan. Ar nem reteng weëre kosangring pet elniin itenan pötaan won, om kaömpöt ningkën nëen kep elnia pötaan pëen neen ap wasö waisan. ²⁷ Ar kaömp lëngë sasa yangerakë epëtaan pëen ya kaö mëngkanok. Kaömp munt arim nak wëwë kosangtak önë pötaan weë ngentiak ya mëmpun. Kaömp pöt Omën Këep nook ar nimpaat. Pöt nem Pepap Anutu puuk ne wëwë kosangët nimpëak yaaö neeaö pöt tekeri wesa. Pötaanök nook ningkën nak wëwë kosangtak önëët.” ²⁸ Pel maan pit epel yema. “Ten tol äak Anutu pim yaat mëmpun?” ²⁹ Pel yemaan Yesuuk kangiir pitën epel yema. “Anutu pim yaat mëmpunëak pöt pim wes mëen waisaup neen kön wi kosang wasënëët.” ³⁰ Pel maan pit kangiir ngön epel yema. “Ni reteng talte yaëen ten itenak nim ngönte kön wi kosang niwasën? Ma ni ya oröpët mëmpëep? ³¹ Tiarim earö yang pultak imeë kaömp mana pëenë neima. Pöt ngönëntak epel reteng äa. ‘Pi pit nëmpënëak kutömweriaan kaömp meneima.’” ³² Pel mäak Yesu pi kaalak epel yema. “Ne yaap pan niamaan. Moses pi kutöm kaömpöt nemangkën eima. Nem Pepapök kutöm kaömp yaapöt yaningk. ³³ Kaömp Anutu pim yaningk epët kutömweriaan irëaut. Pötaan omën pourö nak wëwë koirënëak irëaut.” ³⁴ Pel maan pit epel yema. “Kaöap, ni kaömp epët ket poutë ten nineim öm.”

³⁵ Pel maan Yesuuk kangiir epel yema. “Nëmënt tapöpök arim wëwë koirënë pöta kaömpët. Pötaanök omën namp nem naë waisëpnaap pi kaalak këen naëpan. En namp pi neen kön wi kosang newasëpna pöp pi iitenta naëpanëep. ³⁶ Ne arën epel niiaut. Ar nem yaautön iteneëak kön wi kosang nenewasën yeë. ³⁷ Omën pourö Pepak nem ngësël waisënëak niaurö nem ngësë waisënëët. Pel een nem naë waisën nook yok pangk ke

nanuurngan. Won pan. ³⁸ Ne nemtë könöök ya mëmpëak kutömweriaan neiraan. Nem wes nemëaup pim könöök ya mëmpëak yangerak wes nemëen irëaut. ³⁹ Pötaanök omën wes nemëaupë kentöök epël ya. Omën nemëen nenaö pörö namp il nanimeëngan, won. Akun kaöaöök nenaül wal ë niulëëmaat. ⁴⁰ Nem Pepapë kentöök epël ya. Omën narö it këëkë nengënak ne Anutuu Ruup pöt kön wi kosang newasënëërö ar wëwë kosangtak önëërö. Pël ëen akun kaöaöök nook ar wal ë niulëëmaat.”

⁴¹ Yesu pi pimtök pimtëen, “Ne kaömp tapët kutömweriaan irëaup,” wet rëak pël mëëa. Pötaanök Yuta omnarö pit piin ya sangën ëak pimëen kaaö ngön mëëa. ⁴² Pit neneren epël mëëa. “Omën epop Yesu, Yosepë ruuppe. Tiar pim ëlre pepaarën ëwat wëep. Pi tol ëënak, ‘Ne kutömweriaan irëaup,’ pël ya?” ⁴³ Pël yemaan Yesuuk epël yema. “Arimënt neneren kaaö ngön mangan. ⁴⁴ Omën namp pi pim könöök nem ngësë newaispan. Nem Pepapök mök ë momëënak nem ngësë waisëpnaat. Pël ëen nook akun kaöaöök wal ë moulmëen wëwëetak öpnaat. ⁴⁵ Anutuu tektek ngön yaaurö pitök nem ngësël waisëpnaaröan wesak ngön nent ngönëntak epël retëng ëaut. ‘Anutu pi omën pourö rë niulöpnaat.’ Pël ëen omën narö Pepa ngönte kat wiak ëwat sënë pörö nem naë waisënëët. ⁴⁶ Arim naëaan nampök nem Pepapön itnaangkënrö. Anutuuk wes nemëaup nookëer nem Pepapön itenaup. ⁴⁷ Ne yaap pan niamaan. Namp pi neen kön wi kosang newasëpnaap pi wëwë kosangtak öpnaap. ⁴⁸ Nemënt kopët tapöpök arim wëwë koirënë pöta kaömpët. ⁴⁹ Ngaanëer arim ëarö pit yang pultak kaömp mana pëenöt neimeë ulöp sak wel wi saurö. ⁵⁰ Ën kutömweriaan kaömp nak kö nasënganëët nem naë epët. ⁵¹ Wëwë kosangta kaömp epët kutömweriaan irëaut. Pötaanök narö ar kaömp pöt nënë pörö wëwë koirënëët. Nem kaömp ar nimpa pöt nemtë mësëpët yangerakë omnarö wëwë koirënëëtaan nimpaat.”

⁵² Pël maan Yuta omnarö pit pitëmënt neneren epël mëak ngön nga yaal. “Omën epop pi tol ëak pim mësëpët tiar ningkën nëmpenëak ya?” ⁵³ Pël yemaan Yesuuk kangiir epël yema. “Ne yaap pan niamaan. Ar Omën Këep nem mësëpët nëere nem iit në pël naën ëënë pöt wëwëetak naön ëënëët. ⁵⁴ Omën nem iire mësëp nënë pörö ar wëwë kosangtak wëen ënëm akun kaöaöök wal ë niulëëmaarö. ⁵⁵ Pöt tol ëënak wasnganok. Yangerakë kaömp pöt kaömp pasut. Ën nem mësëp epët kaömp panëët, i epët i kë panëët. ⁵⁶ Pötaanök omën narö ar nem iire mësëp pöt në seim önë pörö ar neering wëen ne arring wakaim ömaat. ⁵⁷ Nem Pep wëwë pepapök wes nemëen irëaut. Pötaanök ne pim wëwëetakël wëaup. Ök tapël omën ne neneim önëërö ar nem wëwëetakël wakaim önëët. ⁵⁸ Kaömp kutömweriaan irëa epët arim ëaröa ngaan yang pultak neimeë ulöp sak wel wieima pötaat won. Omën narö kaömp epët nënë pörö akun wali pan wëwëetaring wakaim önëët.”

⁵⁹ Yesu pi Kapaneam kak wë Yuta omnaröa ngönën tupta kakaati ngön pipot ök mëak rë mouleima.

Wëwë kosangtak öpena ngönte Yesuu naë wia

⁶⁰ Pël maan Yesuu ënëm yaaö narö pit ngön pipot kat wiak neneren epël yema. “Ngön epot könöm yesëp. Talëp kat wiipën?” ⁶¹ Pitëmënt neneren kaaö ngön yemaan Yesu pimtë könöök itenak epël yema. “Ar ngön pipot kat wiin utpet yaë ma? ⁶² Ma ar itenaan Omën Këep ne nem ka songöntakë kaalak isën pöt tol ëënëërö? ⁶³ Pulöök tiar wëwëat yaningk. Omnaröa weëre kosangöök yok pangk pël naëpan. Nem ngön ök yeniak epot kat wiak kosang wasën Pulöök arring wëen wëwëetaring önëët. ⁶⁴ Pël ëënëëtak arim tekrakaan omën narö pit kön wi kosang newasën eim.” Pël mëëa pöt Yesu pi omën pimëen kön wi kosang newasën ëëpnaaröere ën pimëen kup mowiiipna pöpön wet rëak ëwat wëa. ⁶⁵ Pël mëak yal menak epël yema. “Songön pi taptaanök epël niiaut. ‘Omën narö nem Pepapök kan mowasëpnaarö pitëmënt nem ngësël waisëpnaat,’ pël niiaut.”

⁶⁶ Yesu ngön pötaan pim ënëm yaaö narö selap pit pi sëp mowesak sa, piiring kaal wak naën. ⁶⁷ Pël ëen Yesuuk ten pim ru 12 pöröen epël pëel yenia. “Arta sëp newesak sën ma?” ⁶⁸ Pël niaan Saimon Pita puuk epël yema. “Aköp ten talëpë ngësë sën? Ten nimtë ngöntakaan wëwë kosangët yeö. ⁶⁹ Pël niameë ten niin kön wi kosang wesak ni

Anutu pim omën ngëengkep pël yaniwas.”⁷⁰ Pël maan Yesuuk kangiir epël yenia. “Ne ar yokot 12 äak wa niuläaut. Tol ëënak arim naëaan namp Setenë ënëm yeë?”⁷¹ Pël niia pöt pi Yutas, Saimon Keriot kakaanëp pim yokotup piinök niia. Pi Yesu pim ru 12 pörö tenëkaan namp pi pöpök wë ënëmak Yesuun kup mowiipnaap.

7

Yesuu nangarö pit piin kön wi kosang newasën äa

¹ Wë ënëmak Yesu pi kaalak Yutia yangerakël sëpnaaten kaaö ëën Kalili yangerakël sa. Pöt Yuta ngarangkörök pi mëmpënëak nga wëën kat wiak nasën äa. ² Yuta omnarö akun ngëengk nent wiire këra ëp ka yaaö akun nent temanöm yesën ³ pim nangarök epël ök yema. “Ni kak eprek sëp wesak Yutia yangerakël së. Pël äak retëng nant yaëën nim ruurö itaampnaan. ⁴ Omën namp pi pim yaautön omnarö itenak kent ëëpënëak pöt ëlëëp naën yaaup. Ni retëng weëre kosangringöt yaaup. Pötaanök pitëm tekarak së wë yoolök pël yaëën omën pourö it ningampnaan.” ⁵ Pim nangarö pitta piin kön wi kosang nemowasën. Pötaan pël yema. ⁶ Pël maan Yesuuk kangiir epël yema. “Arimtokëër akun pasutë ëënëët. Ën ne pöt nem ya yamëngkaut pet elmëëma akun pöt ngolöp yaë. ⁷ Omën ngönën wonörö pit arimëën yok pangk kööre tok naalniipan. Pit nemëënökëër kööre tok yaalnëaurö. Pöt nook pitëm utpet yaaut war wesak yemak. Pötaanök nemëën kööre tok elnë yaë. ⁸ Pötaanök arökëër tiarim akun ngëengk pipten itaampunëën seë. Ën ne pöt nem ya yamëngkaut pet elmëëma akunet ngolöp yaëërek peene nasëngan.” ⁹ Pël mëak Yesu pi Kalili yangerak om wakaima.

Yesu pi akun ngëengktak Yerusalem kakë sa

¹⁰ Wëën nangarö wet rëak wa topöök së wëën ënëmak sa. Omnarö itaampanëak ëlëëp sa. ¹¹ Pël ëën Yuta ngarangkörö pit wa topöökë öngpök ap wasën won ëën epël mëëa. “Omën pöp tarëk wë?” ¹² Pël yemaan omnarö pit pimëën ngön laaök neneren narök, “Ompyaö yaaup,” pël yemaan narök, “Won, pi omnarö lup wa irikor yaalmëaup,” pël mëëa. ¹³ Pöt pit Yuta kaöaröen kas ëën ngaarëk wesak naën ëlëëp pitëmënt pël äa.

¹⁴ Akun ngëengk pöta luptak Yesu pi Anutuu ngönën tup kaöeta kakaati së omnaröen ngönën ök yema. ¹⁵ Pël ëën Yuta ngarangkörö pit yaan sak epël mëëa. “Omën epop tiarim pep kaatak neilaanëppe. Pi tol äak pepeweriaan ngönën songön ëwat sak ök ya?” ¹⁶ Pël maan Yesuuk kangiir epël yema. “Nem ngön arën ök yeniak epot nemtëët won. Anutuu ngönötök ök yeniak puuk ne wes nemëën waisaut. ¹⁷ Pötaanök narö ar Anutuu këm ngönta ënëm ëënë pörö nem ngön ök yak epotë songönöt ëwat sënëët. Pël äak ar nemtok rëak yeëan ma Anutuuk ök neaan yeëan pöt ëwat sënëët. ¹⁸ Omën namp pimtë könöokaan apna pöp pimtök pimtëën koröp ngar wak apnaat. Ën omën namp pi pim wes mëaupë yayaat orööpënëak ya mëmpëna pöpön korar won, wotpil yaë pël mapnaat. ¹⁹ Ngaanëër Moses puuk ngön kosang retëng äaut wiaan ngar naön yaaurö. Tol ëënak ne nempunëak yeë?” ²⁰ Pël maan omnarök kangiir epël yema. “Urmerap nim lupmeri ilëak wëën kaökaö saup. Talëpök ni nimpënëak yaë?” ²¹ Pël maan Yesu pi epël yema. “Ne kë yesa akun ngëengktak retëng weëre kosang kopëtet ëën ar yaan sak yeë. ²² Moses puuk arim yokoturöa koröp kaut ilënëak niia pipët yaap Mosesök nga ilak neniaan. Ngaanëër arim ëarök ngës rëaut. Pël äautak Moses puuk rangk niaan kë yesaö akunatë arim yokoturöa koröp kaut ileim yeë. ²³ Ar Moses pim ngön kosangöt ilap ringanëak kön wieimeë arim yokoturöa kë yesa akunatë pitëm koröp kaut il yeë. Pël yaaurök oröp ëën kë yesa akunetak nook omën yauman wiakaima namp ompyaö yemowas pötaan nemëën ya sangën yeë? ²⁴ Ar itöök itneë ngön köntak angan. Omnant ompyaö wesak kön wi sokolak wotpil kanöökël ë pël ëëë.”

Omnarök Yesuun, “Pi Kristo ma?” pël mëëa

²⁵ Yerusalem kakaan omën narök epël yema. “Omën mëmpënëak aim pöp e tapöp. ²⁶ Iteneë. Pi yoolök wë ngön ök yeniaan omën kaöarök pit ke urak nemaan yaëëp. Ma pit kön wiin pi Anutuu Yaö Mëëaup, Kristo tapöp yaë ma? ²⁷ Pël äaap tiar pim ka songönten

ëwat wë. Pi Anutuu Yaö Mëëaup Kristo éanéén tiar pim ka songönten köpël éan tapön.”
²⁸ Pël maan Yesu pi ngönën tup kaöetak ngönën ök yamëem ngön ëak epël yema. “Ar yaap neen ëwat wë, nem ka songöntenta ëwat wë ma? Ar pël naën yeëetak ne nem könöök newaisënëp. Nem Pepapök wes nemëen waisaup. Pi këëp. Ar piin köpël wë.
²⁹ Ën ne piin ëwat wë. Pöt ne ngaan piiring wakaimaupök puuk wes nemëen waisaup.”
³⁰ Pël maan pit wii motëëpënëak kön wiin mor könöm ëa. Pöt pim mëngkën wel wiipna akunet temanöm nasën ngolöp yaëen yak mor könöm ëen sëp wesa. ³¹ Pël ëen omën selap piin kön wi kosang wesak epël mëëa. “Omën epop Anutuu Yaö Mëëaup, Kristo tapöp koröp. Omën munt nampök ënëm oröak pim retëng yaë epot il nemowaspan sa.”

Polisörö Yesu wali öpënëak sa

³² Omnarö ngön laaök pël yemaan Parisi ngönën omnarö kat wiak kiri ar yaaö kaöaröen ök maan polis narö Yesu wak wii tëëpënëak wes mëen sa. ³³ Pël ëen Yesuuk epël yema. “Akun kot nent ne arring wë olëak kaalak nem wes nemëen waisaupë ngësë sumap. ³⁴ Pël ëen arök yok pangk ngaöl ë wais ne koirak itnaangkan. Ma nem öma pörekta ar pangk newaisngan.” ³⁵ Pël maan Yuta kaöarö pitëmënt neneren epël mëëa. “Pi talël sëen tiar ngaöl ëëpenaaten ya? Ma tiarim kar Krik omnaröaring wëaurö pitëm naë së Krik omnarö rë moulöpënëak ya ma? ³⁶ Pi, ‘Ngaöl elnëënëetak yok pangk koirak itnaangkan,’ pël niak kaalak, ‘Nem së öma pörek ar yok pangk newaisngan,’ pël yenia epëtep, tol ëënak yenia?”

Yesu pi wëwë kosangta i köloköt yaningk

³⁷ Yuta omnarö pitëm akun ngëëngkët wieë pet irëpënëak temanöm yesën akun nent ngëëngk wesak wa top kaö yeëa. Akun pötak Yesu pitëm tekrak wal ë ngön ëak epël yema. “Omën namp iiten ëen pöt wais nem naëaan iit nëmpnaat. ³⁸ Anutuu ngönëntak wia pöl, ‘Omën narö neen kön wi kosang newasëpnaarö i yaapötë kölok olaim wë pöl pitëkaan wëwë kosangët oröeim öpnaat.’” ³⁹ Yesu pim ngön mëëa pipët Pulöön kön wieëak mëëa. Pi Pul pö omën piin kön wi kosang wasëpna pöröaan wes mëen pitëk ilapnaat weseëak mëëa. Akun pötak Yesu pi pim ë rangi urtak nawisën wiaan Pulö neiraan. Pötaanök mëëa.

Omnarö kom ëak tok nentepar sa

⁴⁰ Pël maan omën narö pöten kat wiak epël mëëa. “Omën epop pi yaap Anutu pim tektek ngön yaaup tiarim kor wakaim pöp.” ⁴¹ Pël yemaan naröak epël mëëa. “Epop Yaö Mëëaup, Kristo tapöp.” Pël maan naröak epël mëëa. “Kristo puuk pöt Kalili yangerakaan newaispan. ⁴² Ngönëntak epël wia. ‘Kristo pöp Tewit pim kurmentëkaan orööpnaap. Pötaanök Tewit pim wakaimaurek Petelem pörek orööpnaat,’ pël ëaut.” ⁴³ Pël maan omnarö pit komkap ëen tok nentepar sa. ⁴⁴ Pël ëak naröak Yesu wii motëëpënëak kön wiin mor könöm ëen sëp wesa.

Omën kaöaröak Yesuun kön wi kosang newasën ëa

⁴⁵ Polisörö pit kaalak së Parisi ngönën omnaröere kiri ar yaaö kaöaröa naë oröön, “Ar tol ëënak pi koirak newaisën yeë?” pël mëëa. ⁴⁶ Pël maan polisörö pit kangiir epël mëëa. “Ngaan omën epopë ngön ya epël naënte.” ⁴⁷ Pël maan Parisi ngönën omnarö pit epël mëëa. “Pi arënta morök elnia ma? ⁴⁸ Ten Parisiire ngönënë kaöarö nampökta piin kön wi kosang yemowas ma? Won. ⁴⁹ Omën ngön kosang wiaut köpël piporö Yesuuk morök elmëen piin kön wi kosang wesa pörö pit Anutuuk kangut elmëen kö sëpnaarö.”
⁵⁰ Pël maan pitëm kar namp Nikotimas ngaan Yesuu naë sa pöpök pitën epël mëëa.
⁵¹ “Ma tiarim ngön kosang nentak omnarö pas ngön yaatak ulmëepen pël wia ma? Won. Pötaanök tiar pim songönten kat wiakök omën pipot elmëëpenaat.” ⁵² Pël maan pitök kangiir epël mëëa. “Niinta Kalili omën namp ma? Ngönëntak ngön wia pipot këëkë sangk kelak ëwat së. Anutuu tektek ngön yaaö namp Kalili yangerak naaröpanpe.”

8

Öng utpet yaaö nampë ngönte

¹ [Omën pourö pitëm kaatë repak sëen Yesu pimënt Olip tomökël saut. ² Pël äak pörekaan ëlpamök röökëer kaalak ngönën tup kaöetakë saut. Pël ëën omën pourö pim ngësë waisën pi wel aisëak pitën ngönën ök yema. ³ Pël yaëen ngönënë ngarangköröere Parisi ngönën omnarö pit öng namp ompringëpök omp këkainëpring yaëen itenak mësak Yesuu naë wais pitëm tekarak tau moulmëak epël yema. ⁴ “Rë yanuulaup, öng epop ompringëpök omp maimapring yaëen itena. ⁵ Pël äautep Moses pim ngön kosangtak pöt öng ke pëlörö kël mö wel wiipënëak äautep ni tol amte?” ⁶ Pitëm mëäa pöt pit pi morök elmëen ngön nent maan ngön yaatak moulmëepënëak kön wiak yema. Pël ëën Yesu pi wel aisëak mor wotöök yangerak retëng yaë. ⁷ Pël yaëen pit piin pëël mëak rangkëer yaëen wal ë tauak epël yema. “Arim tekraakaan namp saun wonöp wë pöt puuk wet rëak kël mööp.” ⁸ Pël mëak pi kaalak wel aisëak mor wotöök yangerak retëng yaë. ⁹ Pël yaëen pit ngön pöt kat wiak ngarangkörö wot raan omën pourö pöp pöp oröak yesem won sa. Pël ëën Yesu pimënt wëen öngöp pim naë taueäa. ¹⁰ Pël ëën Yesu pi we riak öngöpön itenak epël pëël yema. “Öng epop, omën ni mës niwak waisaurö pit tarëk wë? Ma pit nampök ni këlangön yaatak niulëepënëak ngön ë pet nairën ëëpën ma?” ¹¹ Pël maan öngöpök epël yema. “Kaöap, omën nampök yok pangk pël naalnëëpan.” Pël maan Yesu kangiir epël yema. “Nookta yok pangk ni këlangön yaatak nanuulëëngan. Pötaanök ni së wë kaalak utpetat ëënganok.”]

Yesuuk yang omnarö ëwa yaalni

¹² Yesu pi omën ngönën tup kaöetak wëauröen kaalak epël ök yema. “Ne ar yangerakë omnaröaan es ëwa yaalniaup. Pötaanök namp pi nem ënëm elnëëpna pöp koutak kan sak waisak naëpan. Pi ëwaatak ëwa elmëaan wëwëetak öpnaat.” ¹³ Pël maan Parisi ngönën omnarö pit kangiir epël yema. “Nimtok nimtë songönte war wesak aan kat wiak yaap newasën yeë.” ¹⁴ Maan Yesuuk epël yema. “Omën namp pimtök pimtë songönte yaan pöt ar pi yaap ya pël newasngan pöt yaap. Pël äaatak nemtok nemtë songönte ök yak epët yaap. Ne nemtë kak waisaurekën ëwat wë. Ën kaalak suma pörekënta ëwat wë. Pël äaap ar nem kakën köpël wë. Ën ne talël sumaap pötenta ar köpël wë. ¹⁵ Ar pöt yangerakë wëwëetakël kön wieë omnarö ngön yaatak yaalmëaurö. Ne pöt arim yeë pöl ngön yaatak naniulëënganëëp. ¹⁶ Nook omnarö komkap ëëmëak pël ëëma pöt yaapët. Pöt nemënt won, nem Pep wes nemëaup tenip pouwaarök pël ëënaat. ¹⁷ Tiarim ngön kosangtak epël retëng äaut wia. ‘Omën naar piarip ngön kopët nent, pouwaarök apna pöt yaap pël wasëpenaat.’ ¹⁸ Nemtok nemtë songönte ök yeniaan Pep wes nemëaup puukta kaamök äak ök yenia.” ¹⁹ Pël maan pit epël yema. “Nim pepap tarëk wë?” Pël maan Yesuuk kangiir epël yema. “Ar neen köpël wë. Pötaan nem Pepapönta köpël wë. Neen ëwat sanëen nem Pepapönta ëwat san tapön.”

²⁰ Yesu pi ngönën tup kaöeta ka kaö mon kiri yawiaurek wë omnaröen ngön pipot pout ök maimaut. Pël äa akun pötak omnarö pit pi wii nemotëen yaë. Pöt pim mëngkën wel wiipna akunet temanöm nasën pötaanök.

Yesuuk, “Ar nem së öma pörek newaisngan,” pël mëäa

²¹ Yesu pi ngön wet rëak ök mëäa tapët ngolöp wesak epël ök yema. “Ne ar sëp niwesak sëen neen ap wasö wais itnaangkan. Arim saunatring wë wel wiinëët. Pël ëënë pötak nem së öma pörek newaisngan.” ²² Pël maan Yuta kaöarö pit neneren epël mëäa. “Pi tol ëëpënëak, ‘Nem ömaarek ar newaisngan,’ pël ya? Ma pimtök pimënt ënën äak wel wiipënëak ya ma?” ²³ Pël yemaan Yesuuk kangiir epël ök yema. “Ar yangerakaanörö. Ën ne ngaarëkaanëp. Ar yang eprekaanörö. Ën ne eprekaan wonöp. ²⁴ Pötaanök ne epël niiaut. ‘Ar arim saunatring wë wel wiinëët.’ Ën arën nemtë songönte ök niak pöten kön wi kosang nenasen ëënë pötak arim saunatring wë wel wiinëët.” ²⁵ Pël maan pit epël yema. “Ni talëp?” maan Yesuuk epël yema. “Ne tapöp ngaan nem songönte ök niain

tapöp. ²⁶ Ne arim omnant yeë pötë ngönöt selap wia. Pël äak ök niak arim yaaut ngön ya nimpaat. Pël äëmaatak omën nem wes nemäaupë yaaut yaap yaaup. Pim neeautök ar yangerak omnaröen tekeri wesak ök niaim.” ²⁷ Pël maan pit pim Pepap Anutuun mëëa pöten kön tektek nasën äa. ²⁸ Pël äën Yesuuk epël ök yema. “Ar ënëmak ne Omën Këëp wak ngaarëk nemöönë pötakök nem songönte ök niak pöten kön wi kosang newasënëët. Pël äak pörekök ne nemtë könöök omnant naën nem Pepapök ök neeautök iman pöten ewat sënëët. ²⁹ Pep wes nemëën waisaup pi neering wë. Pi ne wil nenemëënëp kët epotë nem omnant yeë epot pim kentöök yeë.” ³⁰ Pël yemaan omën selap pan pim ngön pöt kat wiak piin kön wi kosang mowesa.

Ngön këetak söë niwasëpnaat

³¹ Yesu pi Yuta omën piin kön wi kosang wesa pöröen epël yema. “Ar nem ngönte kat wiak kosang yenewas pöt nem ënëm panë yaalnë. ³² Pötaanök ar ngön këet kat wiak ewat sënë pötak ngön epëtak söë niwasën utpetatë inëën naëngan.” ³³ Pël maan pit ngön kangit epël yema. “Ten Apram pim ëarö. Ten omën naröak pitëm inëën naniwasënöröep. Tol äënak, ‘Ar söë sënëët,’ pël yeniaan?” ³⁴ Pël maan Yesuuk kangiiir pitën epël yema. “Ne yaap pan ök niamaan. Omën narö utpetat yaë piporö pit utpetatë inëën yaë. ³⁵ Inëën ruup pi inëën yaalmäaupë kaatak sasa naön yaaup. Ën ru panëëpökëër pim pepapë kaatak sasa wëaup. ³⁶ Pötaanök narö ar Anutuu Ruup nook söë yaniwas eporö ar söë pëën önëët. ³⁷ Ar Apramë ëarö pöt ne ewat wë. Pël äaap nem ngönte arim lupötë wi naön. Pötaanök ar ne nempunëak aim. ³⁸ Ne nem Pepapë naëaan omnant itenak ewat saut arën ök yeniaan, arta arim pepapë ök niiaut pël yeë.”

Yesuuk, “Arim pepap Seten,” pël mëëa

³⁹ Pël maan pitök kangiiir, “Ten Apramë ruure ëarö,” maan Yesuuk epël yema. “Ar yaap Apram pim ruure ëarö talte pim omnant eima pöl äën. ⁴⁰ Ne Anutuu naëaan ngön kë kat wiaut ök niaan ar peene ne nempunëak aim. Apram pi ngaan omën ke pil nent naën eimaup. ⁴¹ Ar arim pepapë äaut yeë,” maan pitök kangiiir epël yema. “Ten kain ru wonörö. Tenim Pep kopëtap Anutu.” ⁴² Pël maan Yesuuk epël yema. “Anutu pöp yaap arim Pepap talte ar ne ompyaö elnëën. Pöt tol äënak? Ne Anutu piiring wakaim wiak waisaut. Nemtë könöök newaisën. Won. Anutuuk wes nemëën waisaut. ⁴³ Ar tol äënak nem ök yeniak pötön kön nawiin yeë? Ar nem ngönte kat wiinëëtaan kaaö yeë pöta songönte epël wia. ⁴⁴ Arim pepap Seten. Pötaanök ar pim kentöökë ënëm yeë. Pi ngaanëër omën mëneimaupök om pël ëeim wë. Ngön këet pim naë won. Pötaanök ngön kë yaapët sasa sëp wesak wë. Pi kaar pepap yak kaar yaaup. Pötaanök pim könöökaan kaar aim wë. ⁴⁵ Ën ne pöt, ngön kë yaapöt ök yeniaanak ar kön wi kosang newasën ëeim. ⁴⁶ Ar nampök nem saun nent nokoiringan. Ne omën ke pëlëpök ngön yaap këet ök yeniaan tol äënak kön wi kosang newasën yeë? ⁴⁷ Anutuu ruurö pit pim ngönöt kat yawiaurö. Ar pöt Anutuu ruurö won. Pötaanök pim ngönöt kat nawiin yeë.”

Yesuuk, “Ne Apram naaröön wiaan wakaimaup,” pël mëëa

⁴⁸ Pël maan Yuta omnarö kangiiir epël yema. “Ten niin, ‘Sameria omën urmerap pim lupmeri ilaan kaökaö saup,’ pël aim yaaut yaap aiman.” ⁴⁹ Pël yemaan Yesuuk kangiiir epël yema. “Urmerap nem lupmeri won. Ne nem Pepapön wak isak yaan ar koröp kolak neaim. ⁵⁰ Ne nemtën wak isak naën. Neen wak isak apna pöp omën namp wë. Pöp Anutu pi tiar wak kom elniipnaap. ⁵¹ Ne yaap pan niamaan. Omën namp nem ngön epët ngaarëk öpna pöp pi wel sasa nawiipan.” ⁵² Pël maan Yuta omnaröak epël yema. “Ten niin ewat yes. Urmerap niik isak wë. Apram wel wiaup. Ën tektek ngön yaaö omnaröeta wel wiaut. Pël äautep ni epël yaanëp. ‘Omën namp nem ngönta ë pël ëëpna pöp pi wel sasa nawiipan.’ ⁵³ Pël äautep nuuk Apram tiarim äap il mowasumëak yaan ma? Pi wel wiaup. Ën tektek ngön yauröeta wel wiautep. Nuukëër talëpë ök sak ömëak yaan?” ⁵⁴ Pël maan Yesuuk kangiiir epël yema. “Nemtok nemtëën wak isak ama pöt pangk naëpan. Nem Pepapök neen wak isak yaaup. Arök, ‘Pi tiarim Anutu pël yemak pöp,’ pël yaatak neen wak isak naën yeë. ⁵⁵ Pël äaap ar piin köpël wëen nookëër ewat wë. Ën nook

arën ne piin köpël pël niamaatep arim yeë pöl kaar niangan. Ne piin ewatëp. Pötaanök pim ngönte ngaar wak ënëm yaaup. ⁵⁶ Tiarim ëap Apram pi nem yangerak oröömaaten ewat sak ërëpre sawi ëa. Anutuuk elmëen pim könöök itenak ya kë sa.” ⁵⁷ Pël maan pitök kangiiir epël yema. “Nim krismakiat 50 naën wiaap. Ni yaap Apramön itenaup ma?” ⁵⁸ Maan Yesuuk epël yema. “Ne yaap pan niamaan. Ne ngaanëër Apram naaröön wiaan wakaimaup.” ⁵⁹ Pël maan kël korak mööpënëak yaëen Yesu ngönën tupta kakaati ëlëëp ilëak oröak saut.

9

Yesu omën it il tēaō namp ompyaō mowesa

¹ Yesure pim ruurö ten kan yesem itaangkën omën namp it il tēaup wëen itenaut. Omën pöp pim pëlëp ëlëpök wilaup wëa. ² Pël ëen ten Yesuu ruuröak Yesuun epël pël mëëaut. “Rë yanuulaup, talëpë saunetak omën epop it il tēaup ëlëpökaan oröa? Pimtë saunetak ma pim ëlre pepaarë saunetak epël ëa?” ³ Pël maan Yesuuk kangiiir epël yenia. “Pimtë saunetakre ëlre pepaarë saunetak won. Omën epët Anutuu ya yamëngkauta këët war wasëpënëak omën epop epël oröa. ⁴ Pötaanök këtëp wë epëtakëër Anutu nem wes nemëen waisaup pim yaat mëmpa. Koö olapnaan yaëërek koutak omën nampök ya nent namëngkan. ⁵ Nem yangerak öma pötak ar omnarö ewat sënëen nem es ëwaöök ëwa elniaapnaat.”

⁶ Yesu pi pël niak waasöpët ngësak yangetaring ngawi sak omën pöpë itöörarë wa yemomë. ⁷ Pël ëak epël yema. “Ni Siloam i kaöök së nim itöörar iiröm.” Siloam pöt tiarim ngöntak, “Wes mëen sa,” pël yak pöt. Pël maan së iirën it nga ngënak kaalak waisa. ⁸ Pël ëen omën pim kaköröere ka nantëaan piin ewatörö, ngaan omnaröen sum kimang yemaan itenauröak pitëmënt neneren epël mëëa. “Omën epop ngaan wel aisëëë omnaröen sum kimang yeniauppe.” ⁹ Pël yemaan naröak mëëa. “Mak, omën epop tapöp.” Pël maan naröak epël mëëa. “Won, omën munt tapöpë ök nampök wë.” Pël yemaan omën pöp pimënt kat wiak mëëa. “Ne tapöp.” ¹⁰ Pël maan pit epël mëëa. “Ni tol ëak itöörar ompyaö saup?” ¹¹ Pël maan puuk kangiiir epël mëëa. “Omën pitëm Yesu pël aim pöpök pim waasöptaring yanget ngawi sak itöörarë wa nemëak epël neea. ‘Ni Siloam i kaöök së iiröm,’ pël neaan së iiran pötak nem itöörar ompyaö sak omnantön ityaangk.” ¹² Pël maan pit epël mëëa. “Omën pöp tarëk wë?” Pël maan pi, “Ne köpël,” pël mëëa.

¹³ Pël maan Yuta omnarö pit omën it il tēak wakaima pöp mësak Parisi ngönën omnaröa naë sa. ¹⁴ Akun Yesuu yanget kaplak ngawi sak omnampë itöörar ompyaö mowesa pöt Yuta omnaröa kë yesa akun ngëëngk nentakök ëa. ¹⁵ Pötaan Parisi omnarö pit pël mëak epël mëëa. “Tol ëak nim itöörar ompyaö saup?” Pël maan itöörar ompyaö sa pöpök epël mëëa. “Puuk yanget waasöptaring kaplak ngawi sak itöörarë wa nemëen iirën it nga yangëngk.” ¹⁶ Pël maan Parisi omën naröak epël mëëa. “Omën epop akun ngëëngkët kë sëpënëak ngön kosang wiaut yailën yak ten Anutuuk wes mëen newaisënëp pöt ewat yes.” Pël maan naröak epël mëëa. “Tol ëak omën saunaringëpök retëng ke epël ëëpën?” Pitëmënt neneren pël mëak pitëm wëwëet kom ëa. ¹⁷ Pël ëak pit kaalak omën it il tēa pöpön epël mëëa. “Omën nim itöörar ompyaö niwesa pöpön talëp yemaan?” Pël maan epël mëëa. “Pi tektek ngön yaaö omën namp.”

¹⁸ Yuta kaöaröak omën pöp it il tēak wakaimaupök it nga ngëna pöten kön wi kosang wasëpnaaten kaaö ëen ëlre pepaarën yas mëëa. ¹⁹ Pël ëak epël mëëa. “Epop arpim ruup ma? Èlëpë yaatakaan it ngaap oröaup ma? Yak tol ëakök peene it nga yangëngk?” ²⁰ Pël maan ëlre pepaar kangiiir epël mëëa. “Epop tenpim ruup pöt ewat wë, ëlëpök it ngaapöp wilaup. ²¹ Pël ëaupök peene tol ëak it nga yangëngk pöten tenip köpël. Talëpök itöörar ngaul moulmëa wes pötenta tenip köpël. Ar pimtën pël maë. Pi kaö saupök pimtök pimtë songönten ök niapnaan.” ²² Èlre pepaar piarip Yuta kaöaröen kas ëënak pël mëëa. Pöt Yuta kaöarö ngön epël kosang wia. Omën nampök Yesuun pi Kristo, Anutuu Yaö

Mëëaup pël war wesak apna pöp ngönën tuptakaan yaya mepanëen waö ë mëëpnaat. ²³ Pël wieëa pötaanök ëlre pepaar piarip epël mëëa. “Pi kaö saupök arimtok pëel maë.”

²⁴ Pël maan pit kaalak omën ngaan it il téak wakaima pöpön ngön maan akun nentepar sa. Pël äak epël mëëa. “Ni Anutuu ëöetak yaap am. Ten omën pipopön ëwat wë. Pi saun omnamp.” ²⁵ Pël maan pi kangiir epël mëëa. “Pi saunaringëp ma won pöt ne köpël. Ën ne omën kopët nentenökëer kön wia. Ne ngaan itöörar ngaap wakaimaup. Pël äautak peenökëer it nga yangëngk.” ²⁶ Pël maan pit epël mëëa. “Pi tol elnia? Tol äak itöörar ompyaö niwesa?” ²⁷ Pël maan pi kangiir pitën epël mëëa. “Ar tol ëënak ök yeniaan kat wiinëten kaaö yeë? Kaalak tol äak niaan kat wiin? Ma arta pim ënëm ëën ma?” ²⁸ Pël maan pit piin utpet wesak epël mëëa. “Nimtokëer omën pömorë ënëm yaaumoröp. Ten pörö Moses pim ngön wia pöta ënëm yaurö. ²⁹ Ten pörö Anutuuk Mosesën ngön ök mëëa pöt ëwatörö. Ën omën pipmorön ten köpëlëp. Talëlaan oröa?” ³⁰ Pël maan omën pöpök kangiir epël mëëa. “Elei, omën epët piita ke nalte. Ar köpël, pi talëlaan waisa wes. Pël äaupök nem itöörar ompyaö newesaut. ³¹ Tiar ëwat wë. Anutu pi saun omnaröa ngönöt kat nemowiin yaaup. Ën omën namp Anutuun yaya maimëë pim könöökë ënëm yaaupök më yaë pötak pim ngönte kat mowi yaë. ³² Ngaanëer öng nampök ru it il tēja namp wilën omën nampök itöörar ompyaö mowesa pël aan kat nawiin äaut. ³³ Anutuuk omën epop wes nemomëën ëanëen retëng ke epëlte naën ëan tapön.” ³⁴ Pël maan pitök kangiir epël mëëa. “Nim ëlëpë yaatak saunaring wëen pötaring wil niulëen wakaimaumor. Nuuk yok pangk ten ngönen rë niulömëak yaan ma?” Pël mëak waö ë mëa.

Yesuun kön wi kosang newasën yaurö pit lupmeri it ngaap sak wë

³⁵ Yesu pitëm pimëen pël elmëa ngön pöt kat wiak omën pöp koirak epël yema. “Ni Omën Këëpön kön wi kosang yewasën ma?” ³⁶ Pël maan omën pöpök epël yema. “Kaöap, Omën Kë pöp talëp? Ni ök nea. Pël ëën ne kön wi kosang wasumaan.” ³⁷ Pël maan Yesuuk epël yema. “Ni yok piin itenaup pöp peene niiring ngönngön yaë epop.” ³⁸ Pël maan omën pöpök epël yema. “Aköp, ne kön wi kosang yaniwas.” Pël mëak pi rar rë wesirak Yesuun yaya yema. ³⁹ Pël yaëen Yesuuk epël yema. “Ne yangerakë omnarö ar kom elniimëak waisaup. Pötaanök omën it ngaap pël yewesaurö pit it nga ngëmpnaat. Ën omën pitëmtok pitëmtën it nga yangënaurö pël yewesaurö pit kangiir ngaap sëpnaat.” ⁴⁰ Pël yemaan Parisi ngönën omën narö pim naë wëaurö pit ngön pöt kat wiak Yesuun epël yema. “Nuuk tenën, ‘Arta it ngaapörö’ pël yeniaan ma?” ⁴¹ Pël maan Yesuuk epël yema. “Arim itöt ngaap talte saunaté kangut won ön. Ar it ngaarö pël yaurö. Pötaanök arim saunaté kangut wiaan ön.”

10

Sëpsëp ëmöökë watepang ngönte

¹ Yesu pi watepang ngön nent epël yema. “Ne yaap pan niamaan kat wieë. Omën namp sëpsëp ëmöök ëm kanërak neilaan maimerek ngaar kaö möak wel réak öngpök yes pipop pi koröp kosangëp omnant këkain yewaup. ² Ën ëm kanërak yeila pöpökëer sëpsëpöröa ngarangkëp. ³ Pi sëen kanweri ngarangkëpök kan tēja mowiin ilapnaat. Pël äak yapin maan kat wiin mësak oröpnaat. ⁴ Pimorö mësak orö ulmëak pimënt wet rapnaat. Pël ëën sëpsëpörö pit ngön kat yawiaurö. Pötaanök pimtë ngönte kat wiak ënëm sëpnaat. ⁵ Pit omën maimapë ënëm nasëpan. Won, pit piin kas ëëpnaat. Pöt tol ëënak? Pit omën maimaröa ngönötön köpël äak pötaan kas ëëpnaat.”

⁶ Yesu pi watepang ngön pöt maan pit pim ngön pitën mëëa pöta songönte ëngk ma e wesa.

Yesu pi sëpsëp ngarangk ompyaup

⁷ Pël yaëen Yesuuk kaalak epël yema. “Ne yaap pan niamaan. Nemënt tapöp sëpsëpöröa kanwer. ⁸ Tektëk omën kaarkaarörö, nem wet réak waisa piporö, omnant këkain yaurö. Pötaanök sëpsëpörö pitëm ngönöt köpël äak kat nemowiin eima.

⁹ Nemënt tapöpök kanwer. Pötaanök omën namp nem naë wais oröak kakaati ilapna pöp Anutuuk utpetetakaan kama moöpnaap. Pël een pi ilëak oröak eeimeë kaömp neim öpnaap. ¹⁰ Kain omën pöp pas newaispan. Pi sèpsèpörö kain wak mënak utpet wasèpnaap. Èn ne pöp ar omnarö nem naëaan wëwëet önëak waisaut. Pötaanök èrèpsawiarung wëwëetak önëet. ¹¹ Ne sèpsèpöröa ngarangk ompyaup. Pötaanök sèpsèp ngarangk ompyaup pim wëwëet sèpsèpöröaan kèepöt wes mampnaat. ¹² Omën sèpsèp pep panëep won, sumetaan pëen ngarangk yaap pi kent tokörö yewaisën itenak sèpsèpörö moolëak kas sëen mënak rep mëepnaat. ¹³ Pöt pi sèpsèpöröaan kön selap naën, sumetaan pëen yeëa pötaanök. ¹⁴⁻¹⁵ Ne sèpsèpöröa ngarangk ompyaup. Pötaanök nem Pepap pi neen ewat wëen ne piin ewat wë. Ök tapël ne nem sèpsèpörö arën ewat wëen ar neen ewat wë. Pötaanök nem wëwëet arimëen kèepöt wes nimpaat. ¹⁶ Èn nem sèpsèp munt naröeta wë. Pörö em epöök wonörö. Pötaanök ne pöröeta koirumaap. Pël een pit nem ngönte kat wiak tok kopët nent een ngarangk kopëtap nemënt pötaan nemtok ngarangk èëmaan. ¹⁷ Nem wëwëet pitëmëen sèp wesak kaalak ömaat. Pötaanök nem Pepap ne lup sant yaalnë. ¹⁸ Omën nampök elnëen pangk wel nawiingan. Won. Pöt nemtë könöök wëwëet sèp wasumaat. Ne nem wëwëet sèp wasuma pöta weëre kosangët pangk wia. Èn kaalak öma pöta weëre kosang pöteta pangk wia. Ne pël èëmëak Pepak ngan rë nenaut.”

¹⁹ Yesu pi pël maan Yuta omnarö ngön pöt kat wiak kaalak kom ëak tok nentepar sa. ²⁰ Pël ëak naröak epël mëëa. “Urmerap pim lupmeri ilëak wëen kaökaö yaë. Tol èënak ar pim ngönöt kat mowieim?” ²¹ Pël maan naröak epël mëëa. “Ngön epët omën urmerapring wëaupë ngönte won. Urmerapring wëaupök yok pangk omën it il tëaurö ompyaö mowasëpën ma?”

Yuta omnarö Yesuun kööre tok elmëa

²² Yuta omnaröa Yerusalem ngönën tup kaöeta kan tëa akunet temanöm sëen pöt ngëengk wesak kë sa yeëa pöt kopiirir akunetak temanöm sa. ²³ Pël een Yesu pi ngönën tup kaö pöta kaö nera yapinte Solomon pöta kakaati yesën, ²⁴ Yuta omnarö pit wais pi tekarak ulmëak tauëë epël yema. “Ni tol èënak nim songönte wa ngep yaëen ten kön selap yeë? Ni yaap Kristo, Anutuu Yaö Niiiaup pöt tenën war wesak ök nia.” ²⁵ Pël maan Yesuuk pitën kangiir epël yema. “Ne yok ök niautak ar kön wi kosang nenewasën yeë. Nem ya yamëngk epot pout nem Pepapë këm ngöntak yeë epotök ne Anutuu Yaö Neeaup pöt tekeri yenewas. ²⁶ Pël yeëetak ar nem sèpsèp toktakaanörö won. Pötaanök ar kön wi kosang nenewasën yeë. ²⁷ Èn nem sèpsèpörö nem ngön kat yawiaurö. Pël een ne pitën ewat wëen nem ënëm yaaurö. ²⁸ Pël een nook wëwë kosangët koir mangkën wakaim öpnaarö. Pit kö nasëpan. Won pan. Omën nampökta nem moresiaan wa ëp naëpan. ²⁹ Nem Pepapök pit nemëen nëaurö. Pi weëre kosang panëep omën ël pout il wesaup. Pötaanök omën nampök Pepa moresiaan wa ëp naëpan. ³⁰ Neere nem Pepap tenip kopëtap.”

³¹ Pël maan Yuta omnarö pit kaalak këlöt wak pi mööpënëak yaë. ³² Pël yaëen Yesuuk epël yema. “Ne ya ompyaö epot pout Pepa naëaanötök pet elniautep, tol nentaanök ar kël nemöönëak yeë?” ³³ Pël maan Yuta omnarö pit nerak wak epël yema. “Ten ya ompyaö pöt nentaan kön wiakök ni kël nimöönëak naën. Ni omën yaapöpök Anutuun ökre was aimeë nimtën Anutu pël aimën. Pötaanök kël nimöönëak yeë.” ³⁴ Pël maan Yesuuk epël yema. “Arim ngönën pepeweri Anutuuk maan retëng ëaut omën pim ya yamëngkauröaan epël wia. ‘Ar Anutu nem ökörö.’ ³⁵ Omën pörö pit ngaan Anutuu ngönte pitëm naë sëen pitën Anutuu urtak wë mëëa ngönën ngön epët kaëngk naën yaë. ³⁶ Pël ëautak ne pöt, Pep pimtök neen yaö neak wes nemëenak yangerak irëaut. Pötaanök epël yak. ‘Ne Anutuu Ruup,’ pël yakap tol èënak arök, ‘Ni Anutuun ökre was yaan,’ pël neaim? ³⁷ Nem Pepapë yaat namëngkën yeë pöt ar neen kön wi kosang nenewasën èënëet. ³⁸ Ar nem ngöntën kön wi kosang nenewasën yeë. Pël yeëetak ne nem Pepapë yaat yamëngk epot pöt Pep neering wëen ne Pëparing wë pöt kèëkë ewat sënëen nem ya

yamëngk epotön itenak neen kön wi kosang wasën.”³⁹ Pël maan pit kaalak wali öpënëak äak mor könöm eën yes.

⁴⁰ Ten Yesuring kaalak së Yotan olëak ëngk komuntakël Sonë ngaan omnarö i momëeima pörek së wakaimaut. ⁴¹ Pörek wëen omën selap pim naë wais oröak wë neneren epël yema. “Yaap, Son pi ya retëng nent naën äaut. Ën Son pim omën epopön ngön aim pöt nent kaar won.”⁴² Pël mëak omën pörek wëa pörö narö piin kön wi kosang yewas.

11

Lasaras wel wia

¹ Petani kak omën namp wëa yapinte Lasaras pi pörek yauman wieëa. Pim sasaar Mataare Maria piaripta kak taprekaar. ² Ngaan Maria pöpök i köp nga kampët Aköpë ingesiarë lë momëak pim kepön ëptaring kol mowesaup. Pim nangap Lasaras pi yauman yeëa. ³ Pël eën sasaarök Yesuu ngësël ngön epël wes mëa. “O Aköp, nim kent yaën pöp yauman yaë.” ⁴ Pël maan Yesu pi ngön pöt kat wiak tenën epël yenia. “Yauman pipët pi wel wiipënëak naën. Piptak omnarö Anutuun yaya maimeë pim Ruup neenta yaya neanëët.”

⁵ Yesu pi Mataare Mariaare Lasarasringöröen kent yeëa. ⁶ Pël yaaup yak Lasarasë yauman yaaut kat wiak pim kak wëaurek wëen akun nentepar sa. ⁷ Pël eën ten pim ruuröen epël yenia. “Tiar kaalak Yutia yangerakë sëpa.” ⁸ Pël niaan ten epël mëëaut. “Rë yanuulaup, peene tapët Yuta kaöaröak kël nimööpënëak äautep ni kaalak tapël sëpenëak yaan ma?” ⁹ Pël maan Yesuuk epël yenia. “Kët nenta öngpök aöa 12 äak wia. Pötaanök yanget ëwa wiaan omën namp këték kan yesem kawi nengentiipan. ¹⁰ Ën omën namp rö kan yesem ëwaat won pötaan kawi ngentiipnaat.” ¹¹ Pi ngön pöt niak kaalak ënëm tenën epël yenia. “Tiarim ngöntöp Lasaras pi ka uraarek së it moilmaan.” ¹² Pël niaan ten epël mëëaut. “Aköp, pi ka urak pöt ompyaö sëpnaat.” ¹³ Yesu pi Lasaras wel wiauten yeniaanak tenök pöt ka yaap uraan yenia wesan. ¹⁴ Pël yeëan pöt Yesu pi war wesak epël yenia. “Lasaras wel wia. ¹⁵ Ne wet reak pim naë nasën äaut. Ën wel wiak wiaan neen kön wi kosang newasënëëtaan së ya momëmpaat. Pötaanök arim kön wi kosang wasënëëtaan ërëpërëp yeë. Yok peenök pim naë sëpa.” ¹⁶ Pël niaan Tomas, yapin nent Ruprup Äak Wilaup, puuk ten pim karuröen epël yenia. “Sëpa, tiarta piiring erën äak wel wiipenaan.”

Yesu pi weletakaan wal yaautere wëwëeta pepap

¹⁷ Pël niak ten Yesuring së oröak Lasaras yangaöök kët kong nent wieëa pöt ëwat saut. ¹⁸ Petani kak pörek Yerusalem kak naë 3 kilomita pöta ök wieëa. ¹⁹ Pötaanök Yuta omën narö selap pan Mataare Mariaan yaare sër mapënëak së wëa. ²⁰ Pël eën Mata pi Yesu yesën kat wiak koirëpënëak kamtaöök tenim naë waisa. Pël eën Maria pi om kak wëa. ²¹ Pël eën Mata pi wais ten nikoirak Yesuun epël yema. “Aköp, ni eprek wëanëën nem nangap wel nawiin ëan tapön. ²² Pël äaap ne niin ëwat wë. Peenta ni Anutuun omën nantön kimang maan pöt yok pangk nimpnaat.” ²³ Pël maan Yesuuk epël yema. “Nim nangap kaalak wal ëëpnaap.” ²⁴ Pël maan Mataak epël yema. “Pim akun kaöaöök ten omën pourö wal ëëna pötak wal ëëpna pöten ne yok ëwat wë.” ²⁵ Pël maan Yesuuk epël yema. “Weletakaan wal yaautere wëwëeta pepap nemënt tapöp. Omën namp neen kön wi kosang newasëpna pöp pi wel sasa nawiipan. Om wakaim öpnaat. ²⁶ Pötaanök omën narö nem naëaan wëwëet wak neen kön wi kosang newasëpna pörö wel nawiipanëërö. Pit om wakaim öpnaarö. Ni pöten kön wi kosang yewasën ma won?” ²⁷ Pël maan Mataak Yesuun epël yema. “Mak Aköp, ne niin kön wi kosang yeniwas. Ni Anutuu Ruup, pim tenën Yaö Niaan Kristo, ngaan Anutuuk yangaak oröömëëp pël äaup.”

Yesu pi ing äa

²⁸ Mata pi Yesuun pël mëak së pim nangap Mariaan ngön laaök epël mëëa. “Rë yanuulaup pi wais wë niin ya.” ²⁹ Pël maan Maria pi kat wiak teënt wal äak Yesuu ngësë waisa. ³⁰ Yesu pi kakë nasën, Mataë koirä pörek om wëa. ³¹ Pël eën Maria pi teënt oröak

yewaisën Yuta omën piaripön yaare sër mapnak së piarpim kaatak wëaurö pit itaangkën Maria pi teënt wal ëäk jaaröön yangaöök së ing apënëäk yes wesak pit pim ënëm waisa. ³² Pël ëën Maria pi tenim naë wais oröak Yesuun itenak pim naë iri wel aisëäk piin epël yema. “Aköp, ni eprek wëanëen nem nangap wel nawiin ëan tapön.” ³³ Pël mëäk ing yemaan Yuta omën pim ënëm waisaö pöröeta top ëäk ing ya. Pël ëën Yesu pi pöten itenak ya ilak sa. ³⁴ Pël ëäk epël yema. “Ar pim sokur tarëk weeraurö?” Pël maan pit piin epël yema. “Aköp, së itaampa.” ³⁵ Pël maan Yesu pi ing ya. ³⁶ Pël yaëen Yuta omnarö pit neneren epël yema. “Iteneë. Omën epop pimëen kent pan kön wieëaap.” ³⁷ Yemaan naröäk epël yema. “Omën epop pi it il tëaup ompyaö mowesaupe. Pi kaamök elmëanëen Lasaras wel nawiin ëan tapön.”

Yesu pi Lasaras wal ë moulmëa

³⁸ Yesu pi kaalak ya ilak sëen yangaöök së oröa. Omën pöp kël öngöpöök wi ulmëäk kël saulöp naöök ur wari ulmëëa. ³⁹ Pël ëaan Yesuuk epël yema. “Ar kël epö wa pëlëer wieë.” Pël maan omën wel wiaupë sasëp Mata puuk epël yema. “Aköp, pi wel wiin wieë akun kong nent saup yak kamp utpet yaë.” ⁴⁰ Pël maan Yesuuk piin epël yema. “Tol ëenak yaan? Ne wet rëäk epël niakat. ‘Ni kön wi kosang wasumë pötak Anutuu weëre kosangët oröön itaampëët,’ pël niakat.” ⁴¹ Pël maan pit këlö wa pëlëer wiin Yesu pi ngarëkël iteneë epël yema. “Pep, ne niin yowe yeniak. Ne kimang niaan kat yawiaup. ⁴² Ne niin ëwat. Ni kët poutë nem kimang ngönöt kat yawiaup. Ën om omën e taua eporöaan kön wiak pit nuuk ne wes nemëen waisan pöt kön wi kosang wasëpna pötaanök epël yeniak.” ⁴³ Pël mëäk pi ngön ëäk epël yema. “Lasaras, ni wal ëäk orö.” ⁴⁴ Pël maan omën welap wal ëäk oröa. Ingre moresiarë wii tëautre ën kepönöök poë koröp kör koëaöre pöt om ëaul ëaan. Pël ëën Yesuuk omnaröen epël yema. “Wil moulmëë. Pël ëën sëpnaan.”

Kaöaröak Yesu mëmpënëäk kup ria

(Matiu 26:1-5; Maak 14:1-2; Luk 22:1-2)

⁴⁵ Yuta omën selap Mariaaring wais wëaurö pit Yesu ëa pöten itenak narö piin kön wi kosang wesa. ⁴⁶ Pël ëën naröäk së Parisi ngönën omnaröen Yesu ëa pöten ök mëëa. ⁴⁷ Pël ëën kiri ar yaaö kaöaröere Parisi omnarö pit kansolörö wa top ë ulmëäk epël mëëa. “Omën Yesu pömor retëng it ngolöpöt yaëep tol elmëëpen? ⁴⁸ Pi om pël ëeim wëen tiar kat koko öpena pöt omën pourö pim naë së rë olëäk piin kön wi kosang wasëpnaat. Pël ëën Rom ngarö wais tiarim omnaröere ngönën tup kaöere pöt utpet niwasëpnaat.”

⁴⁹ Pël yaan pitëm kar namp yapinte Kaiapas pöp krismaki pötak kiri ar yaauröa wotöök wëaup puuk epël mëëa. “Ar kön won pan. ⁵⁰ Epël kön wieë. Yuta omën pourö kö sënganëen kopëtapök wel wiipna pöt ompyaut.” ⁵¹ Pim ngön mëëa pipët pimtë könöök won, pi krismaki pötak kiri ar yaauröa wotöök wë yak Yesu kopëtapök Yuta omnaröaan wel wiipna pöten war wesak mëëa. ⁵² Pël ëaup Yesu pi Yuta omnarö tenimtëen won, Anutuuk pim omnarö yang ël epotë wë eporö rongan kopëtet ë niulëepënëäk pël ëaup. Pöt Kaiapas pi kön nawiin wë ëa.

⁵³ Pël maan pit kët pötak Yesu mëmpna ngönte ngës rëa. ⁵⁴ Pël yaëen Yesu pi Yuta omnaröa itöök sak waisak naën. Kak pörök sëp mowesak yang omën wonra kautakël kak nerekë yapinte Iprem pörök së ten pim ruuröaring wakaimaut.

⁵⁵ Yuta omnaröa Anutuu mait elmëa akun ngëëngkët temanöm yesën ka kotutëaan omnarö lup kölam tëëpënëäk wet rëäk Yerusalem kakë sa, pitëm ngön kosangta wieëaul. ⁵⁶ Pël ëën pit ngönën tup kaöeta kakaati së Yesuun ap wesak pitëmënt neneren epël mëëa. “Ar tol yewas? Pi akun ngëëngk eptak newaisën ëëpën koröp.” ⁵⁷ Pël yemaan kiri ar yaaö kaöaröere Parisi ngönën omnarö pit ngön kosang epël wia. “Omën namp pim wëaurekën ëwat wë pöt ök aan wali öpenaan.”

12

Mariaak Yesu ingesiarë i köp kaampët lë momëa

(Matiu 26:6-13; Maak 14:3-9)

¹ Anutuu mait elmëa akunet temanöm sêpënëak ngolöp yaëen kët 6 äak wiaan ten Yesuring Petani kak sê oröaut. Kak pôrek Lasaras Yesuuk weletakaan wal ë moulmëaup pim kak. ² Pël ëen omën pôrek wëaurö pit Yesuring kaömp ngawi nëmpënëak kaömp ar ëa. Pël äak Mata pi kaömp yokorön Lasaras pi omën Yesuring wel aisëëë kaömp yena pôröaring wëa. ³ Pël ëen Maria pi i köp nga kamp sum kësang yaaö kep kot nent wak Yesuu ingesiarë lë momëak pim kepön ëptaring kol yemowas. Pël ëen i pöta kamppel ka pöt ur wariak wieëa. ⁴ Pël ëen Yesuu ruurö tenim naëaan namp, Yutas Keriot kakaanëp, Yesuun kup mowiipnaap puuk epël ya. ⁵ “Tiar tol ëënak i köp nga kamp epët omnarö menak 300 kina wak omnant wonörö mempen naën?” ⁶ Pi omën omnant wonöröaan kön nawiin wë mëëa. Pi mon kërëëp ngarangk ëëë kain yaaup yakök pël ëëpënëak mëëa. ⁷ Pël yemaan Yesu pi epël yema. “Pël mangan. Pi epët nem yangerak neweerëpna akunetaan peram wiak wakaimautak yaalnë. ⁸ Omën ngöntök yaaö piporö arring akun wali öpnaarök ar ënëmak yok pangk ompyaö elmëënëët. Ën ne pöt, arring akun wali naön ëëmaap yak pim ompyaö yaalnë epët yok pangk yaalnë.”

Kiri ar yaaö kaöarö Lasaras mëmpënëak kup ria

⁹ Yuta omën selap pan Yesu Petani kak wë pöt kak wiak waisa. Pit Yesu pimtën itaampënëak won, Lasaras Yesuuk weletakaan wal ë moulmëa pöpönta itaampënëak waisa. ¹⁰ Pël ëen kiri ar yaaö kaöarö pit Lasaras piita Yesuring mëmpënëak kup ria. ¹¹ Pöt Yuta omën selap pan Lasarasë ëa pötaan kiri ar yaaö kaöarö kasëng menak Yesuun kön wi kosang wesa pötaanök.

*Yesu pi pol tongkiipök Yerusalem kakë sa
(Matiu 21:1-11; Maak 11:1-11; Luk 19:28-40)*

¹² Ëlpamök omën rongan kësang Anutuu mait elmëa akun ngëëngktak wa top äak wëa pôrö Yesu Yerusalem kak waisëpnaan yaë pöt kat wia. ¹³ Pël äak pit ërëpërëp yeem këëmre kewis wak kamtaöök koirëpënëak yewaisem ngön äak epël ya.

“Yowe.

Aköpë këm ngöntak yewais epopön yaya mepa.

Pi Israel omnaröa omp aköp.”

¹⁴ Pël yemaan Yesu pi pol tongki ru namp koirak rangk wel aisëa. Pöt ngönën pepeweri wieëa pöl ëa.

¹⁵ “Saion kak wëaurö ar kas ëëngan.

Arim omën omp aköp arim naë yewais.

Pi pol tongki ruupë rangk wel aisëak yewais.”

¹⁶ Pël elmëauta songön pöt pim ruurö ten akun pötak kön nawiin ëaut. Ënëmak pi kutömweri is ë rangiat wak wëënak ten epël kön wiaut. “Ngaan pimëën ngönën pepeweri wia pöt kë rapënëak omnarök pimëën pël elmëa,” pöt kön wiaut. ¹⁷ Ngaan omën Yesuuk Lasarasën ngön mëak weletakaan wal ë yemoulmëën itena pôrök Yesu pim ëa pöten ök maima. ¹⁸ Pël ëen omën kësang pan pim retëng ëa pöt kat wiak pi koirëpënëak kamtaöök waisa. ¹⁹ Pël ëen Parisi ngönën omnarö pitëmënt neneren epël mëëa. “Ar iteneë. Omën pourö pim naë sê rë olëak wë. Tiar yok pangk naënganpe.”

Krik omën narök Yesuun itaampënëak mëëa

²⁰ Yuta omnarö akun ngëëngktak Yerusalem kak sê Anutuun yaya mapënëak yesën Krik omën narö pitring sa. ²¹ Pël äak omën pôrö pit Pilip, Kalili yangerak Pesaita kakaanëp, pim naë wais epël mëëa. “Ngöntöp, ten Yesuun itaampunëak yewais.” ²² Pël maan Pilip pi sê Entruun mëak piarip sê Yesuun ök mëëa. ²³ Pël ëen Yesuuk kangiir epël ök mëëa. “Omën Këëp nem kutömweri is ë rangiat öma akunet temanöm yes. ²⁴ Ne yaap pan niamaan. Korupaë öpö yangerak nangëntën ngaarëk wiaapna pöt kopët tapö om wiaapnaat. Ën yangerak ngëntëpna pötak rëngap yaaröön ëlëp moö sëën kaalak kë selap ütöpnaat. ²⁵ Ök tapël namp pi pimtë möönre koröpöön kent ëëpna pöp kö sëpnaat. Ën namp e yangerak wë pi nemëën yak pim möönre koröpö këëpöt wasëpna pöp wëwë kosang koir mangkën wakaim öpnaat. ²⁶ Pötaanök omën namp nem inëën elnëëpënëak

pöt nem ngönte kat wiak enëm eëp. Pël äak nem kak öma pörek nem inëen ru sak öpnaap. Pël eën nem inëen elnëepna pöp nem Pepapök ping mowasëpnaat.”

Yesu pimtë wel wiipnaataan ök mëä

²⁷ Yesuuk pël niak kaalak epël yenia. “Nem lupmer könöm yaëep tol am? Ma epël mem ma? ‘Pep, nem naë orööpënëak yaë epët wa ap was,’ pël mam ma? Pël mema pöt pangk naëpan. Könöm orö nerëepënëak waisaut. ²⁸ Pötaanök Pep, ni nim yapinte kaö was.” Yesu pi pël yemaan kutömweriaan ngön nent epël irëa. “Ne nem yapinte kaö wesaut. Pötaanök kaalak kaö wasumaan.” ²⁹ Pël eën omën piiring taueëaurö pit ngön pöt kat wiak naröak epël yema. “Tangre kaö yera.” Pël yemaan naröak epël yema. “Ensel nampök piin ngön yema.” ³⁰ Pël yaan Yesuuk nerek wak epël yema. “Ngön pipët nemëen naën. Ar kaamök elniipënëak yaarö. ³¹ Peene Anutuuk omën ngönën wonörö këlangön yaatak niulëak yangerakë kaöap, Seten, pi il mowasëpnaat. ³² Pöt omnarö pit ne yangerakaan wak ngaarëk këraarak nemöönak yang ël epotë omnarö pourö wa nem naë niulëëmaat.” ³³ Pim ngön mëä pöt pimtë wel wiipnaaten mëä. ³⁴ Pël eën omën piiring wëaurö pit epël yema. “Ten ngön kosangtak epël kat wi yeë. ‘Yaö Mëëaup, Kristo pi akun wali wakaim öpnaap.’ Pël wiaap tol eënak ni epël yaan? ‘Omnarö pit Omën Këep wa ngaarëk mööpnaat,’ pël yaan. Omën Kë pöp talëp?” ³⁵ Pël maan Yesu pi pitën epël yema. “Nem es ëwa epö arim naë akun kot nent wiaapnaat. Pötaanök ar ëwa elniipnaatak koutak ngep elniipanok sak waiseë. Pöt omën namp koutak yesem pöt, pim sëpna kön wiaul nasën eëpnaat. ³⁶ Pötaanök ëwa elnia epöökëer pöten kön wi kosang weseë. Pël eëne pötak ar ëwa pepap nem ingre mor sënëet.”

Yuta omnarö Yesuun kön wi kosang newasën ëä

Yesu pi pël më pet irak së ëlëep ilaan pit itnaangkën ëä. ³⁷ Pit ngaanëer pitëm itöök Yesu pim retëng selap pan yaëënak piin kön wi kosang nemowasën eima. ³⁸ Pöt Aisaia pim tektek ngönte epël retëng ëä pöt kë oröa.

“Aköp, omnaröa naëaan nampök tenim ngönte kön wi kosang newasën yaë.

Ën Aköp, ni ya yamëngkem nim weëre kosangö pet elmëen nampökta pöten itenak kön nawiin yaë.”

³⁹ Pël äak pitëm Yesuun kön wi kosang newasën ëä pöta songönte Aisaia puuk ngön nent epël ëä.

⁴⁰ “Pitëm itöök itaampöore lupmeri kön wi pël äak

Anutuu naë rë olaan ompyaö mowaspanëak

Anutuuk pit it ngaap mowesak lupöt këlötë ök wes moulmëaurö.”

⁴¹ Aisaia pi Yesu kutöm ë rangiatön itneëak ngön pipot wet rëak äaut. ⁴² Pël äaut omën kaö narö selap pit Yesuun kön wi kosang weseëak war wasëpnaatep Parisi omnaröak ngönën keimön elmëëpanëak kas eën yak wesak wakaima. ⁴³ Pit Anutuuk pitëm yapinte wak isëpnaaten kent panë naën. Omnarö pitëmtok pitëmtë yapinte wak isak mapna pötenök kent pan ëä.

Yesu ngöntak omnarö kom elniipnaat

⁴⁴ Yesu pi ngön äak epël yema. “Omën namp pi neen kön wi kosang newasëpna pöp nemtën pëen naëpan. Pep wes nemëen waisaup piinta kön wi kosang wasëpnaat.

⁴⁵ Ën namp neen itnengempëna pöp Pep wes nemëen waisaup piinta itaampnaat. ⁴⁶ Ne ëwa pepap yak omën neen kön wi kosang yenewesaurö koutak önganëak ëwa elniimëak yangerak irëaut. ⁴⁷ Pötaanök omën namp nem ngönte kat wiak ngaar naön eëpna pöp ne këlangön yaatak moulmëëmëak ngön ë pet nairën eëmaap. Ne omnarö këlangön yaatak moulmëëmëak neiraan, utpetetakaan kama moömëak irëaup. ⁴⁸ Omën namp ne kasëng nemenak nem ngönten kaaö eëpna pöp ngön ë pet yairauröa ök pi kom elmëëpnaap. Pöt nem ngön wet rëak ök yeniak epotök akun kaöaöök ngön ë pet yairauröa yaë pöl eëpnaat. ⁴⁹ Nem ngön aim epot nemtë könöokaan naën. Won, Pep wes nemëaup puuk ök neeautök pim neeaul war wesak ök niaim. ⁵⁰ Pël äak ne ewat wë. Ar nem Pepapë

ngön ngaar önë pöt wëwë kosangët koir nimpnaat. Pötaanök nem ngön ök niaim epot pim ngan rë nenautök ök niaim.”

13

Yesuuk pim ruuröa ingöt i moira

¹ Anutuu mait elmëa akun ngëengketë temanöm yesën Yesu pimtë ëëpnaaten epël kön wia. “Ne yanger sëp wesak nem Pepapë ngësë suma akunet temanöm yes,” pël kön wiak omën pimorö yangerak wëaurö lup sant elnieima. Pim lup sant elnieima pöt om wiaan wel wiipnaat.

² Wiap kanök ten kaömp neim wëen Setenök Yutas Keriot kakaanëp, Saimonë ruup, pim lupmeri ilaan Yesu kööre toköröa moresi moulmëëpënëak kön wia. ³ Ën Yesu pi pöt epël kön wia. “Ne nem Pepapë naëaan irëaup kaalak pim ngësë sumaap. Pötaanök pi nook omnant pout ngarangk ëëmëak rë nemëa.” ⁴ Pël kön wiak kaömpöt sëp wesak wal ë ulpëen rangkëp përe wiak poë koröp sak kol yewas pöp nent wa ura. ⁵ Pël ëak Yesuuk iit söwarweri lë wiak ngës rëak ruuröa ingöt i yaniir. Pël ëak poë koröp pötaring kol niwesaut. ⁶ Pël ë Saimon Pitaë naë sëen epël yema. “Aköp, nuuk nem ingesiar yok pangk i neneirngan.” ⁷ Pël maan Yesuuk epël yema. “Nem yeë epëten ni köpël wëen. Ënëmak ëwat sumëet.” ⁸ Pël maan Pitaak epël yema. “Nuuk yok pangk nem ingesiar i neneirngan pan.” Pël maan Yesuuk kangiir epël yema. “Nook i naniir ëëma pöt ni neering naöngan.” ⁹ Pël maan Saimon Pitaak epël yema. “Aköp, ingesiar pëen i neirnganëp, morre kepönre pötta i neir.” ¹⁰ Pël maan Yesuuk kangiir epël yema. “Omën namp koröp pou iirëpna pöp pi ënëm kaalak irëpnaataan ya kaö namëngkën ëëpnaat. Om ingesiar pëen kaalak iirëpnaat. Pël ëaap ar kölam tëauröak pourö kölam pëen naön.” ¹¹ Pim pël niia pöt piin kup mowiipnaap tenring wëen itneëak epël yenia. “Ar pourö kölam pëen naön.”

¹² Yesu pi ten pim ruuröa ingöt iir pet irak pim ulpëen waliip wa mëak kaalak tenim naë wel aisëak epël yenia. “Ar nem yaalni epëta songönten ëwat wë ma? ¹³ Ar neen, ‘Aköp, tenim rë yanuulaup,’ pël neaim pöt yaap, ne arim pöp. ¹⁴ Pötaanök ne arim Aköp, rë yanuulaupök arim ingöt iir yanuulë epël arök arim karuröa ingöt i moirën. ¹⁵ Arim ëënëël nook peene pet yaalni. Pötaanök nem yaalni epët arök yal menak nem yeë epël ëen. ¹⁶ Ne yaap pan niamaan. Inëen yaaö nampök pim ngarangkëp il nemowaspan. Ma omën ya nga wes mëen sa nampökta pim wes mëaup il nemowaspan. ¹⁷ Ar pipët ëwat wë. Pöta ök ëënë pötak ërëpsawiarëng eim önëët. ¹⁸ Ne ngön epët ar pouröaan neniaan. Omën nemëen wesa pöröen ne ëwat wë. Pël ëaap omën epot ngönën pepeweri ngön wia pöt kë rap. Pöt ngönën pepeweri epël wia. ‘Omën neering kaömp yen epöpök neen utpet pan elnëëpënëak yaë.’ ¹⁹ Omën pöt naaröön wiaan wet rëak ök yeniak. Pötaan ënëmak oröön pöt epël kön wiinëët. ‘Pi yaap Kristo pim ök niia tapöt,’ pël kön wiinëët. ²⁰ Ne yaap pan niamaan. Omën namp nem ya ngan rë menak arim naë wes yanimë epop sant mowasënë pöt ne tapël sant newasënëët. Ën ar ne sant elnëënë pöt nem wes nemëaup tapël sant elmëënëët.”

Yesu pi Yutasë pimëen kup mowiipnaaten war wesak mëëa

(*Matiu 26:20-25; Maak 14:17-21; Luk 22:21-23*)

²¹ Yesu pi pël niak ulöp es mokotön epël yenia. “Ne yaap pan niamaan. Arim naëaan namp ngaaröa naë së nemëen kup mowiipnaat.” ²² Pël niaan ruurö ten it neneren ëak talëpön ya pël kön wiak ëngk ma e wesaut. ²³ Pël ëak ruuröa naëaan ne Yesu pi neen kent yaaup yak pim naë wëen, ²⁴ Saimon Pita puuk kepönööring, “Tol?” elnëak, “Talëpön yaarek pëël maan ök niap,” pël yaalnë. ²⁵ Pël elnëen ne Yesuu ngësël ko wiak epël mëëaut. “Aköp, talëpön yaan?” ²⁶ Pël maan Yesuuk epël yenëa. “Kaömp kaut iistak mëak mempa pipöpön yeniak.” Pël neak kaömp kaut iistak mëak Yutas, Saimon Keriot kakaanëp pim ruup, yemangk. ²⁷ Pël ëen Yutas kaömp pöt nëen Seten pim lupmeri ilëa. Pël ëen Yesuuk epël yema. “Omën nim ëëmëak yaën pipët teënt ëëm.” ²⁸ Pël ök yemaan ten piiring wëa pörö kat wiak këëkë kön nawiin ëaut. ²⁹ Pël ëak ten narök epël kön wiaut. “Yutas pi

tiarim mon kërëep wieëaupok akun ngëengktakëen omën nant wë wes yamë ma ngöntök yaurö omën nant mampënëak wes yemomë,” pël wesaut.

³⁰ Yutas pi kaömp kaö pöt wa nak tapëtakëer kakaatiaan oröak rö kan koutak sa.

Kan ngolöpö

³¹ Yutas pi oröak yesën Yesuuk epël yenia. “Peene Omën Këep nem yapin pingët tekeri jaaröön nook Anutuu yapin pingëteta tekeri wes yamë. ³² Omën Këep ne Anutuu weëre kosangöt tekeri yewas. Pötaanök Anutuuk Omën Këep nem weëre kosangöt tekeri wasëpnaat. Akun wali nasën wiaan pël ëëpnaat. ³³ Nem ruurö, ne akun kot nent arring wë olëak sëen ar neen ap wasënëet. Pötaanök Yuta omnaröen mëëa tapët arënta yeniak. Nem së öma pörek ar peene yok pangk newaisngan. ³⁴ Ne kan ngolöpö epël koir yaningk. Ar neneren lup sant ëeim ön. Nem ar lup sant elnieimaa pöl arta arimtok neneraan lup sant ëeim ön. ³⁵ Pël ëënë pöt omnaröak arën itaangkën nem ruurö pël koröp orööpnaat.”

Yesuuk Pitaë yak mowasëpnaat war wes mëëa

(Matiu 26:31-35; Maak 14:27-31; Luk 22:31-34)

³⁶ Pël yeniaan Saimon Pitaak epël yema. “Aköp, ni talël sum?” Pël maan Yesuuk kangiir epël yema. “Nem së öma pörek yok pangk peene newaisngan. Ënëmak waisumëet.”

³⁷ Pël maan Pitaak epël yema. “Aköp, tol ëënak nim ënëm newaisën ëëm? Ne nimëen wel wiimëak pöt yok pangk wel wiimaat.” ³⁸ Pël maan Yesuuk kangiir epël yema. “Ni nim wëwëet nemëen këëpöt wasumëep ma? Ne yaap pan niamaan. Kokor ngön naën wiaan ni akun nentepar nent yak newasumëet.”

14

Yesu pi tiarim Pepa ngësë sëpena kanö

¹ Yesuuk kaalak yal menak epël yenia. “Ar ya ngës ëëngan. Anutuun kön wi kosang wesak neenta kön wi kosang newasën. ² Pöt tol ëënak? Nem Pepapë kak kaat kësang wia. Pötaanök ne wet rëak pörek së arimëen ur nant kopëta wes ulmëëmaan. Pël naën wieëanëen ne wet rëak ngön pipët arën ök neniaan ëan tapön. ³ Pël ëa pötaanök ne pörek së arim uröt kopëta wes ulmëak ar neering önëen kaalak wais nikoirumaat. ⁴ Ën nem kan suma pöön ar ëwat wë.” ⁵ Pël niaan Tomasök epël yema. “Aköp, nim kan sumë pöön ten köpël. Tol ëak ëwat sën?” ⁶ Pël maan Yesuuk epël yema. “Kan pö nemënt tapöp. Ne ngön këëtere wëwëeta pepap. Kan maim naöök së Pepa naë naaröongan. Nemënt kan kopët tapö. ⁷ Ar wet rëak neen yaap ëwat sanëen nem Pepapönta ëwat san tapön. Peenök ar piin itenak ëwat yes pël kön wiinëet.”

⁸ Pël maan Pilipök epël yema. “Aköp, ni Pepen pet elniimë pötak ten yok pangk ëënaat.” ⁹ Pël maan Yesuuk epël yema. “Pilip, ne akun wali pan arring wakaimauppe. Ni neen ëwat nasën ma? Omën neen ityaangk pöp nem Pepapönta ityaangk. Oröp ëënak ni epël yaan? ‘Ni Pepen pet elni,’ pël yaan. ¹⁰ Ni, ‘Ne Peparing wëen Pep pi neering wë,’ nem yak pöt kön wi kosang nenewasën imaup ma? Nem ngön arën ök yeniak epot nemtë könöokaan nga ilak ök neniaan. Pep pi neering wë pimtök pim yaat yamëngk. ¹¹ Ar ne Peparing wëen Pep pi neering wë nem ök yeniak epot kat wiak kosang weseë. Pël naën ëak pöt nem ya yamëngk epotön itenak kön wi kosang neweseë. ¹² Ne yaap pan niamaan. Omën namp neen kön wi kosang newasëpna pöp puuk yok pangk nem ya yamëngk epot mëmpnaat. Pël ëak kaö panë wesak mëmpö yesem pim ya pötak nemët il newasëpnaat. Ne Pepa ngësë sumen ëa pötaan pël ëëpën sa. ¹³ Pël ëen ar nem yapintakël kimang neanë pöt Anutuu Ruup nook nem Pepapë weëre kosangöt tekeri wesak yok pangk nimpaat. ¹⁴ Ar nem yapintak neen omën nant ëëmëak kimang neaan pöt pangk ëëmaat.”

Yesuuk Ngëengk Pulö wes mëëpënëak ök mëëa

¹⁵ “Ar ne lup sant elnëenë pötak nem ök yeniak pöl ëënëet. ¹⁶ Pël ëak ne Pepen kimang maan puuk Ël Kaamök munt namp arimëen wes mëëpnaat. Pël ëen akun wali arring wakaim öpnaat. ¹⁷ Ngëengk Pul pö ngön këët tekeri yewesa pöta Pulö omën ngönën

wonöröak itaampöore ewat sê pël naën yaau. Pötaanök pit sant mowesak naön eëpnaat. Pi peene arring wê arim lupötê wakaim öpnaap. Pötaanök ar piin ewat wê. ¹⁸ Ne ar sêp niwasën ru wamir sak naöngan. Arim ngësê kaalak waisumaap. ¹⁹ Akun kot nent wia pöt pet irën omën ngönën wonöröak neen itnaangkên eëpën sa. Ën ar pöt neen itaampunëët. Ne öp wëaup. Pötaanök arta öp önëët. ²⁰ Akun pötakök ne Peparang wakaiman, ar neering wëen ne arring wakaiman pöten ewat sënëët. ²¹ Omën namp nem këm ngönte ngaar wak öpna pöp pi lup sant elnëepnaap. Ën namp lup sant elnëepna pöp nem Pepapök pi lup sant elmëepnaat. Nookta tapël lup sant elmëak nem songönte tekeri wesak pet elmëen itaampnaap.”

²² Yesu pi pël maan Yutas, Keriot kakaanëp won, pim ngampupök epël yema. “Aköp, ni tol eënak nim songönte tenimtën tekeri wes niak omën ngönën wonöröaanta pël naalmëen eëmëak yaan?” ²³ Pël maan Yesuuk kangir epël yema. “Omën namp ne lup sant elnëepna pöp pi nem ngönta ënëm eëpnaap. Pël eën nem Pepapök pi lup sant elmëen tenip pim naë sê piiring önaat. ²⁴ Ën namp pi ne lup sant naalnëen eëpna pöp nem ngönötê ënëm naën eëpnaap. Ngön arim e kat yawi epot nemtëët won. Pep nem wes nemëaupök nangkên wak waisaut.

²⁵ “Nemënt arring wê ngön epot pout ök yeniak. ²⁶ Ënëmak arim Ël Kaamököp, Ngëëngk Pulö, Pepak nem yapintakël wes mëepna pöök ar rë niulak arim könöt wa ngolöpngolöp niwasëpnaat. Pël eën ar nem ök niamaö pöt poutön kön wiinëët. ²⁷ Ne ar sêp niwasumëak nem mayaapët ningkên arring wiaapnaat. Nem pöt omnaröa mayaap pöta ök wontak yaningk. Ar ya ngës ëak kas eëngan. ²⁸ Ar ngön epël ök niaan kat wiaurö. ‘Ne kamaarek sê rëak kaalak waisumaat,’ pël niaut. Pep pi kaöap ne il newesaup. Pötaanök ar yaap neen lup sant elnëan talte nem Pepa ngësê suma pöten ërëpërëp eën. ²⁹ Këët naaröön wiaan wet rëak ök yeniak. Pötaan ënëmak oröön itenak ar kön wi kosang newasënëët. ³⁰ Yangerakë kaöap Seten pi waisëpënëak kan ko yaë. Pötaanök ne arën ngön wali neniaan eëm sa. Pi wais ne il nenewaspan. ³¹ Yangerakë omën ngönën wonörö nem Pepapön lup sant yaalmëa pöten itenak kön wiipënëak pim ngön ök neeautë ënëm yaaup. Yok, wal ëak sêpa.”

15

Yesu pi wain ëlweë

¹ Yesu pi ten pim ruuröen ök niak kaalak watepang ngön nent epël ök yenia. “Ne wain këwei ököp. Ën nem Pepap pi wain ya ngësëp. ² Nem lööre morötê nautön eëpna pöt ngësëpök oröak il moolapnaat. Ën mor nant utöpna pöt pi mënt il moolëak ompyaö mowasën selap utöpnaat. ³ Ar pöt, nem ngön ök niaan kat wian pötak ompyaö niwesa. ⁴ Pötaanök nem arring eim öma pöl ar neering eim ön. Wain mor nemor ëlwei yal naën pëlëer wê yok pangk nautpan. Ök tapël, arta neering naön eënë pöt kë won eënëët. ⁵ Ne wain songönte. Ar nem moröt. Pötaanök namp neering wëen ne piiring ömaap pim këët selap uteim öpnaat. Ën ar ne sêp newesak wê arimënt omnant pangk naëngan. ⁶ Pötaanök neering naön eëpna pöp ngësëpök wain morötê yaë pöl il moolaan wa top ëak esuwesi yemar pöl elmëepnaat. ⁷ Ar neering wê nem ngönte kat wieim önë pöt ar omën nenten kimang neaan yok pangk nineim ömaat. ⁸ Pötaanök ar kë selap yautön nem ruurö pöt tekeri yesën önë pöt nem Pepapë weëre kosangöt oröön omnarö itaampnaat. ⁹ Nem Pepapök ne lup sant elnëeim wê pöl nook ar lup sant yaalni. Pötaanök ar nem lup sant pöta öngpök ön. ¹⁰ Ar nem këm ngönta ënëm eim önë pötak nem lup sant pöta öngpök wakaim önëët. Neenta tapël nem Pepapë ngön ngaar weimeë pim lup sant pöta öngpök wëaup.

¹¹ “Ne ngön pipot nem ya ërëpërëp pöt arim naë oröak peö ëak wiaapënëak ök yeniak. ¹² Ne ngön epël niaut. ‘Nem lup sant elnieima pöl ar nener lup sant elmëeim ön,’ pël niaut. ¹³ Omën namp pim karuröaan wel wiipna pöpön, ‘Lup sant panë yaë,’ pël mepenaat. ¹⁴ Ar nem yeniak pöl eënë pötak nook itaangkên nem ngöntörö pël koröp

orööpnaat. ¹⁵ Inëen yaaup pi pim ngarangkëpë omnant yaauten köpël wë. Pötaanök nook arën, 'Inëenörö,' pël naniwasën yeë. Nem Pepapë naëaan ngön kat wiaut ök niaimaut. Pötaanök ne arën, 'Nem ngöntörö,' pël yaniwas. ¹⁶ Arök ne arimëen kom ë neneulëen ëaurö. Nookëer ar këet selap uteim önëak yaatak kom ë niulëaut. Pël ëen arim kë pöt oröak wiaan ar nem yapintak Pepen omën nantön kimang manë pöt yok pangk nimpnaat. ¹⁷ Ne arën kosang wesak epël yeniak. Ar neneraan lup sant ëeim ön."

Ngönën wonöröak Yesuu ruurö kööre tok elniipnaat

¹⁸ "Ngönën wonöröak kööre tok yaalniin pöt, 'Pit wet réak Aköpön kööre tok elmëaurö yak tenënta tapël yaalni,' pël wasën. ¹⁹ Ar yaap ngönën wonöröa rongantak wëan talte pitëm karurö pël wesak kent elniipën. Ar pitëm toktak wonörö. Nook pitëm naëaan kama niön pitëm wëwëet sëp wesaurö. Pötaan kööre tok yaalni. ²⁰ Arën nem ngön epël niak pöten kön wiaan. 'Inëen yaaö nampök pim ngarangkëp il nemowaspan.' Pit neen kööre tok elnëaut. Pötaan arënta tapël elniipnaat. Pit nem ngönta ënëm yeëa talte arimteta kat wiak ënëm ëëpën. ²¹ Pël ëëpnaatak pit Pep ne wes nemëaup piin köpël ëak kasëng mena. Pötaanök ar nemorö pël wesak kööre tok elniipnaat. ²² Ne yaap pitëm naë oröak ngön ök nemaan ëan talte pitëm saun pötë kangut tekeri nasën ëëpën. Pël ëëpnaatak ök maan kat wiak kaaö ëaurö. Pötaan saunat wiaapnaat. ²³ Omën neen kööre tok yaalnë piporö nem Pepapönta kööre tok yaalmë. ²⁴ Ne ya ke nentere nent omën ngaanöröa naënöt pitëm tekrak mëneimaut. Pël naën ëan talte saunatë kangut pitëm naë naaröön ëëpën. Pël ëëpnaatak pit nem ya mëna pötön itenak ten Pep pouwaarën kööre tok yaalni. ²⁵ Pël yaë pötak ngönën pepeweri ngaan ngön kosang nent epël ëa pöt kë yaarö. 'Pit pas neen kööre tok elnëaut.' ²⁶ Ël Kaamököp nook nem Pepapë naëaan wes mëen arim ngësë waisëpnaat. Pöp ngön këet tekeri yewesa pöta Pulö Pepapring wëaupök wais nem ngönöt war wesak ök niapnaat. ²⁷ Pël ëen pöt arta ngaanëer nem ya ngës räurekaan akun wali neering wakaimaurö. Pötaan nem songönte arökta tekeri wesak ök anëët."

16

¹ Yesu pi ten pim ruuröen kaalak epël ök yenia. "Ar kön wi kosang yewesaut sëp wasnganok pël niiaut. ² Pit ar pitëm ngönën tupötëaan waö ë nimëëpnaat. Pël ëak kaalak akun nent oröön pit ar mën wel yaniwiem Anutuun kaamök yaalmë pël kaar wasëpnaat. ³ Pit neen köpëlre Pepenta köpël. Pötaanök pël elniipnaat. ⁴ Naaröön wiaan ök yeniak. Pötaanök ënëmak oröön pöt epël wasënëët. 'Pim ngaan ök niia pötak yaarö,' pël wasënëët."

Ngëengk Pulöökë ya yamëngkaut

"Ne ngaan arëring wë yak ngön pipot ök neniaan äaut. ⁵ Pël äautak peene pöt nem wes nemëaupë ngësë sumëak yaëen arim naëaan nampök neen, 'Ni talël sum?' pël nenëaan yeë. ⁶ Ne sëen omën orööpnaaten ök niak pötaan ya ngës yeë. ⁷ Pötaanök ne yaap niamaan. Ne ar sëp niwesak sëen arim naë omën ompyaut orööpnaat. Ne nasën ëëma pöt Ël Kaamököp arim naë newaispan. Ën nem suma pötak nook wes mëen irapnaat. ⁸ Pi irapna pötak ngönën wonörö saunaring wëanre wotpil sak wëan pöta songönte tekeri wes menak ngön ya yamëngkauta songönteta tekeri wes mampnaat. ⁹ Saunaring wëa pöta songönte eptakël tekeri wasëpnaat. Neen kön wi kosang nenewasën yaauro pötakël tekeri wasëpnaat. ¹⁰ Ën wotpil sak wëa pöta songönte eptakël tekeri wasëpnaat. Ne nem yaat pet irak Pepa ngësë sëen ar kaalak itnaangkën ëënëët pötakël tekeri wasëpnaat. ¹¹ Ën ngön ya yamëngkauta songönte eptakël tekeri wasëpnaat. Anutuuk yangerakë kaöap Seten pi këlangön yaatak ulmëëpënëak ngön ë pet irak wë pöl pit tapël elmëëpnaat pötakël tekeri wasëpnaat.

¹² "Ngön kësang wiaap ök niamaatep peene tapëtakëer ar yok pangk ënëm naën ëënëen sa. ¹³ Ngön këet tekeri yewesa pöta Pulö irëak ngön këëta songönte pet elniin ëwat sënëët. Pël yeem pim könöokaan réak nant neniapan. Pepa naëaan kat wiaul war

wesak omën enëm orööpnaatönta ök niapnaat. ¹⁴ Pi nem ngönre omnant wak ök yeniaan nem yayaat orööpnaat. ¹⁵ Pepa omën pout nemot. Pötaanök, 'Pi nem ngönre omnant wak tekeri wes nimpnaat,' pël niaut."

Yesu pi sak kaalak waisëpnaap

¹⁶ "Akun kot nent won sëen ar neen itnaangkan. Kaalak akun kot nent tapël won sëen waisën itaampunëet." ¹⁷ Pël niaan ruurö tenimtok tenimënt neneren epël mëëaut. "Pi tol ëënak epël ya? 'Akun kot nent won sëen ar neen itnaangkan. Kaalak akun kot nent tapël won sëen waisën itaampunëet,' pël yaap. Pël niak kaalak, 'Pepa ngësë sumaat,' pël yaap. ¹⁸ 'Akun kot nent,' pël ya pöt tol nenten ya? Tiar pöta songönten köpël yeë." ¹⁹ Pël mëak ten Yesuun pëël menëak yaëen pimtök itenak epël yenia. " 'Akun kot nent won sëen ar neen itnaangkan. Kaalak akun kot nent tapël won sëen waisën itaampunëet,' ar nem pël niak pötaan pëël neanëak yeë ma? ²⁰ Ne yaap pan niamaan. Ar ingre ya ilak kaö panë anëet. Pël yaëen omën ngönën wonörö pit ërëpsawi ëëpnaat. Arim lupöt ya ngës ëëneët. Pël ëëneëtak pötak kaip tiin ërëpsawi koirënëet. ²¹ Öng namp pi ru wilëpënëak lel yailën këlangön kat wiipna akunet temanöm yesën ya ngës ëëpnaat. Pël ëëen ruup oröön pöt ya ngës pöt won sëen rungaap oröa pötaan ya ërëpërëp kön wi yaë. ²² Pöta ök ar peene ya ngësring wë. Pël yeëetak ne kaalak arën itaangkën ënëmak ar ërëpsawiarung önëet. Pël ëëen omën nampök arim ërëpsawi pöt wa ëp naalniipan. ²³ Akun pötak arök neen omën nentaan pëël nenëangan. Ne yaap pan niamaan. Ar nem yapintak Pepen omën nentaan manë pöt yok pangk nimpnaat. ²⁴ Ar ngaan omën nent önëëtaan nem yapintak kimang nemaanörö. Pötaanök kimang maan ningkën arim naë ërëpsawi kësang pan oröak wiaapnaat."

Yesu pi yangerakë omën utpetat il wesa

²⁵ "Ne wet rëak arën watelang ngön niaut. En ënëm pöt kaalak watelang neniangan. Nem Pepapë songönte tekeri wesak ök niamaat. ²⁶ Akun pötak arimtok nem yapintak Pepen kimang manëet. Nook arimëen kimang mema pöt neniaan yeë. ²⁷ Ar ne lup sant elnëak Pepa naëaan waisaup pöt kön wi kosang yenewes. Pötaan Pepak ar lup sant yaalni. ²⁸ Ne ngaan Peparang wakaim olëak pi moulmëak e yangerakë waisaup. Pël ëak peene wakaim olëak yanger sëp wesak kaalak Pepa ngësë sumaat."

²⁹ Pël niaan ruurö ten epël yemak. "Peene pöt watelang neniaan, tekeri wesak ök yeniaan. ³⁰ Ten peene niin ëwat yes. Omnarök pëlpël neniaan wiaan nim könöök war wesak yaaup. Ni omën poutön ëwatëp. Pötaanök ten peene ni Anutuu naëaan irëaup pöt kön wi kosang yewas."

³¹ Pël maan Yesuuk kangjiir epël yenia. "Yaap, peenök kön wi kosang yewas ma? ³² Kat wieë. Akun orööpnaat pël niak pöt yok oröa. Pël ëëen ar repak arim kaatë sënëak noolëak sëen nemënt ömaat. Pël ëëmaatak nemënt won. Nem Pepap pi neering wë. ³³ Ar neering wëen arim naë mayaap oröak wiaapënëak niaut. Ar yangerak wë këlangön kat wiinëet. Pël ëëneëtak yangerakë omën utpetat nook il yemowas. Pël yaëen arim lupöt kosang sak ön."

17

Yesu pim ruurö tiarimëen kaamök elniipënëak kimang mëä

¹ Yesu tenën pël niak we riak kutömweriil iteneë epël yema. "Pep, akunet yok oröa. Pötaanök nook nim yapin pingët tekeri wes mempaat, nuuk nim Ruup nem yapin pingët tekeri wes man. ² Nuuk omën nem naë wa neulëaurö wëwë kosangët koir mampëak ne yangerak omnaröa ngarangk wes neulëaup. ³ Wëwë kosangta songönte epël. Pit ni Anutu këep niin ëwat wë nim wes nemëaup, Yesu Kristo, neenta ëwat öpna pötak wëwë kosangët pitëm naë orö rëëpnaat. ⁴ Ne nim ya ngön neaan pöt mënak pet irumëak yeë. Pël yeem yangerak nim yapin pingët tekeri wes yemangk. ⁵ O Pep, ngaan kutömre yang naaröön wiaan ne nim naë wë kutöm ë rangiatring wakaimaut. Pötaanök kaalak peene ë rangi tapët nan.

⁶“Ne yangerakë omën nim ne nenan pöröen nim songönte ök maimaut. Omën nimëen yaö wesak nem naë wa neulëa pörö nim ngönta ënëm yaë. ⁷Pël ëak omën ne nenan pöt pout nim naëaanöt pöt pit ëwat yes. ⁸Ngön pout ne nenan pöt nook pit mangkën yeö. Pël ëak ne nim naëaan waisan pöt pit ëwat sak nuuk ne wes nemëan pötenta kön wi kosang yewas. ⁹Ne pitëmëen kimang yeniak. Omën ngönën wonöröaan won, omën nim ne nenan pöröaan kimang yeniak. Ni pit nimëen yaö wesaurö pötaanök. ¹⁰Omën nim piporö tepërimorö. Nem eporö tepërimorö. Pit nem weëre kosangö pet yaalmëen nem yapin pingët orö yarë. ¹¹Pit pöt yangerakë wëwëet om yal menak öpnaarö. Ën nem yangerakë wëwëet pet yair. Pël ëak ne nim naë waisumaan yeë. Pep, ni ngëengkep, nim weëre kosang nenan pötring nuuk ngarangk elmëem. Pël ëen muumöngk öpnaan. Pël ëak tepërim lup kopëtemer sak wë pöl pitta tapël ëak öpnaat. ¹²Ne pitring wë nim weëre kosang nenan pötring ngarangk elmëen muumöngk wakaimaut. Ne ngarangk yaalmëen namp kö nasën. Nim ngönëntak ëan pöt kë rapënëak kopët namp kö sëpënëak yaö ëan pöpökëer kö sa. ¹³Ne peene nim ngësë aprumëak yeë. Pötaanök nem ërëpsawiet pitëm lupötë oröak ulöl sak wiaapnaataan yangerak wë ök yeniak. ¹⁴Ne nim ngönöt ök më pet irën omën ngönën wonörö pit kööre tok yaalmë. Pöt ne omën ngönën wonörö pitëm yaaul naën ök tapël pitta omën ngönën wonörö pitëm yaaul naën. Pötaanök kööre tok yaalmë. ¹⁵Ne pit yangerakaan ömëak kimang neniaan. Omën utpetapë moresiaan ent ë moulmëemëak kimang yeniak. ¹⁶Ne omën ngönën wonörö pitëm yaaul naën, ök tapël pitta omën ngönën wonörö pitëm yaaul naën. ¹⁷Nim ngön këetak kom elmëen nimëen yaö sak öpnaan. Nim ngön pöt këet. ¹⁸Nuuk neen ya ngön neak yangerak omnaröa ngësë wes nemëen pöl nook pit ya ngön mëak omnaröa ngësë wes yemomé. ¹⁹Nuuk pit ngön këetak kom elmëen nimëen yaö sak öpënëak nook nem wëwëet pitëmëen yaö yemowas.

²⁰“Ne pitëmëen pëen kimang neniaan. Omën pitëm ngön kat wiak neen kön wi kosang wasëpna pöröaanta yeniak. ²¹Ne omën eporö pourö lup kopëtemer sak öpna pötaan kimang yeniak. Pep, ni neering wëen nem niiring wë pöl pit tepëring öpënëak kimang yeniak. Pël ëen ngönën wonörö pit pöten itenak nuuk ne wes nemëen waisan pöt kön wi kosang wasëpënëak pötenta kimang yeniak. ²²Pit tepërim lup koitemer sak wë epël pitta tapël sak öpënëak ë rangiat nim ne nangkën pöt nook pit yemangk. ²³Pit lup kopëtemer panë sak öpnaataan ni neering wëen ne pitring wë. Pël ëen omën ngönën wonörö pit pöten itenak nuuk ne wes nemëen waisan pöten kön wiak nuuk ne lup sant yaalnëen pöl pit lup sant yaalmë pötenta kön wiipnaat. ²⁴Pep, omën nim ne nangkën pörö nem kutöm ë rangiat itaampnaan nem ömaarek ten pourö önëak kimang yeniak. Nem kutöm ë rangi pöt ni ngaanëer kutömre yang won wiaan ne lup sant elnëak nenaup. ²⁵O Pep wotpilëp, omën ngönën wonörö pit niin köpël wëen nookëer niin ëwat wë. Ën omën nem naë wë eporö pit nuuk ne wes nemëen waisan pöten ëwat wë. ²⁶Ne nim songönte tekeri wes menaut. Pël ëak tekeri wes meneim ömaat. Pël ëen ne lup sant yaalnëen pöl pitta tapël elmëen. Pël ëen ne pitring ömaan.”

18

Yesu Kesemani wëen ngaaröak wali wa

(Matiu 26:47-56; Maak 14:43-50; Luk 22:47-53)

¹Yesu pi kimang ngön pet irak pim ruurö ten koirak i Kitron pömer olëak ëngk komuntakël Olip ya newer wieëa pörökë saut. ²Pörökë së wëen Yutas ngaaröen kup mowiipnaap pi Olip ngës pöön ëwatëp yak Yesure ruurö ten ngës pöök kët poutë pörökë wa top ë yaaut yak. ³Pörökë së wëen Yutas pi Rom nga naröere kiri ar yaaö kaöaröere Parisi ngönën omnaröa naëaan polis narö koirak nga ë omnant wak es mangiak waisa. ⁴Pël ëen Yesu pi omnant elmëepna pötön ëwat wëak kepöngk wiak naë së epël pëel yema. “Aë, ar talëpön ap weseim?” ⁵Pël maan epël yema. “Ten Yesu Nasaret kakaanëp koirënëak yewais.” Pël maan Yesuuk epël yema. “Ne tapöp.” Pël mëak itaangkën Yutas ngaaröen kup yemowiem pit pourö wëa. ⁶Pël ëen pit pim, “Ne tapöp,” pël mëa pötaan kasngaë kan së yangaak yengenti. ⁷Pël ëen kaalak rangk pëel yema. “Aë, ar talëpön

ap weseim?” Pël maan epël yema. “Yesu Nasaret kakaanëpön.” ⁸ Pël maan Yesuuk epël yema. “Ne tapöp niakat. Ar nemtën ap yewas pöt omën eporö om wes momëen sëp.” ⁹ Pi pim wet réak Anutuun, “Omën nim ne nenan pörö namp ap naön,” pël mëäa pöt kë rapënëak ngön pipët mëäa. ¹⁰ Pël yemaan Saimon Pita pi öpwer wëaup yak yepatuukaan përéak kiri ar yaaö wotöököpë inëen ru namp yapinte Malkas pöp möak pim kat yaapkëep per olëa. ¹¹ Pël ëen Yesuuk Pitaan epël yema. “Öpwer kaalak yepatuuk më. Këlangön Pepak yenangk epot sëp newasngan.”

Pit Yesu wak Anasë naë sa

¹² Pël maan ngaaröere pitëm wotöököpre polisörö pit Yesu wali wak wii tëa. ¹³ Pël ëak pit pi wak wet réak Anasë naë sa. Pöt Kaiapas pi akun pötak kiri ar yauröa wotöök wëaup Anasë koontup wak wëa. ¹⁴ Kaiapas pöp wetkaal Yuta omnaröen, “Omën pourö kö sénganëen kopëtapök wel wiipna pöt ompyaut,” pël mëäa pöp.

Pitaak Yesuun yak mowesa

(Matiu 26:69-70; Maak 14:66-68; Luk 22:55-57)

¹⁵ Ten Saimon Pita pit Yesu wak yesën ënëm saut. Pël ëak kiri ar yaaö wotöököp pi neen ëwatëp yak nemënt Yesu ënëm kiri ar yaaö wotöököpë ëmööké öngpök ilëaut. ¹⁶ Ën Pita pi om ëm ngësöök tauëäa. Pël ëen kiri ar yaaö wotöököpë ëwatëp nook kaalak ka tomök orö öng ëm kanëra ngarangk wëa pöpön mëak Pita koirak öngpök saut. ¹⁷ Pël ëen öng ëm kanëra ngarangk pöpök Pitaan epël yema. “Yesu ruuröakaan namp ni koröp.” Pël maan Pitaak, “Ne won,” pël yema. ¹⁸ Pël mëak polisre inëen yaurö tomök ëp ëen es merak tauëë mor yesa pöröa naë së es mor yes.

Kiri ar yaaö wotöököpök Yesuun pëël mëäa

(Matiu 26:59-66; Maak 14:55-64; Luk 22:66-71)

¹⁹ Kiri ar yauröa wotöököpök Yesuun pim ruuröen pëël mëak omnaröen ngönën ök yamëäa pötenta pëël mëäa. ²⁰ Pëël maan kangiiir epël mëäa. “Ne omnaröa ëöetak ngön ök yamëäaup. Yuta omnaröa ngönën tupötëere ngönën tup kaöetak wa top ëak wëen ök yamëäaup. Ëlëep naën. ²¹ Tol ëen neen pëël yenëaan? Nem ngön ök yamëäauröen pëël ma. Pit nem yamëäa pöt ëwat wëerek kat mowi.” ²² Pël yemaan polis namp pim naë tauëäaupök Yesu mor kaë momöak epël mëäa. “Ni wotöököpön pil mangan.” ²³ Pël maan Yesuuk epël mëäa. “Ne ngön utpet yak pöt utpet pöt war wesak aan ten kat wiinaatep. Yaap yakap oröp ëënak pas yenëmöön?” ²⁴ Pël maan pim moresiarë wii motëa pöt om ëaul ëaan Anasök wes momëen kiri ar yaaö wotöököp, Kaiapas, pim ngësë sa.

Pitaak kaalak Yesuun yak mowesa

(Matiu 26:71-75; Maak 14:69-72; Luk 22:58-62)

²⁵ Saimon Pita pi es mor yesem tauaan piiring wëa pöröak epël yema. “Niinta pim ru namp koröpök.” Pël maan pi yak wesak, “Ne won,” pël yema. ²⁶ Pël maan kiri ar yaaö wotöököpë inëen ru namp Pitaë öp möak katëep per olëa pöpë karipök epël yema. “Yaap, ne itaangkën Olip yaöök piiring wëen itenaut koröp.” ²⁷ Pël maan Pitaak epël yema. “Ne won.” Pël yemaan kokor namp ngön ya.

Pit Yesu wak Pailatë naë sa

(Matiu 27:1-2, 11-14; Maak 15:1-5; Luk 23:1-5)

²⁸ Pit wangam kan röökëer Yesu Kaiapasë naëaan mësak Rom yang ngarangkëpë ka kaöetakë mësak yes. Pël ëak pitëmënt pörö yang ngarangkëpë kaatak lup kewil ëëpanëak kakaati neilan ëa. Pöt tol ëënak? Pit lup kewil ëak pöt Anutuu mait elmëa akun ngëëngktak kaömp nanën ëëpën sa pötaanök. ²⁹ Pël wesak om tomök tauaan Pailat pi pitëm naë së epël pëël yema. “Ar oröpmor ëen omën epop ngön yaatak ulmëenëak mësak yewais?” ³⁰ Pël maan pit epël yema. “Pi utpet naën ëanëen ten pas mësak newaisën ëan tapön.”

³¹ Pël maan Pailatök epël yema. “Arimtok mësak së ngön yaatak ulmëak arim ngön kosangta wieëaul elmëëë.” Pël maan Yuta omnaröak epël yema. “Ar Rom omnarö arim

ngön kosangtak tenim naë omën yamëngkautaan nga wia.” ³² Yuta omnarö pit pël yemaan ngaan Yesu pimtök pim këra yetaparak möön wel wiipnaat ngön pël mëëa pöt kë oröa. ³³ Pël maan Pailat pi kaalak kakaati ilë wë Yesuun ngön maan sëën epël mëëa. “Ni Yuta omnaröa omën omp aköp ma?” ³⁴ Maan Yesuuk epël mëëa. “Ngön pit nimtök kön wiak yaan ma omën naröak ök niaan yaan?” ³⁵ Pël maan Pailatök kangiir epël mëëa. “E, ne Yuta omnamp ma? Nimtë omnaröere kiri ar yaaö kaöaröak nem naë mësak wais yanuulëp. Ni tolël ëaup?”

³⁶ Pël maan Yesuuk kangiir epël mëëa. “Nem omnarö wa ngaöök yamëa pöt yangerakaan wonte. Pël ëëëanëën nem ruuröak nga elmëën Yuta omnaröak ne neneön ëan tapön. Nem omnarö wa ngaöök yamëa pöt yangerakaan wonte.” ³⁷ Pël maan Pailatök epël mëëa. “Ën ni omën omp ak namp ma?” maan Yesuuk epël mëëa. “Nim neen omp ak namp pël yenëaan pipët yaap. Ne ngön këët tekeri wasumëak yangerak wes nemëën nem ëlëpök newilaup. Pötaanök namp pi ngön këëta ënëm ëëpna pöp nem këm ngönte kat wiipnaap.” ³⁸ Pël maan Pailatök epël mëëa. “Ngön kë pöt tol nent?”

Pailatök Yesu këra yetaparak mööpënëak mëëa

(Matiu 27:15-31; Maak 15:6-20; Luk 23:13-25)

Pël mëak kaalak tomökël orö epël yema. “Nem piin nga elmëëma utpet nent pim naëlaan nokoirën. ³⁹ Arim yeë pöl ne Anutuu mait elmëa ngëëngk akunetak omën namp wii kaatakaan öpënëak wes nimë yeë. Pötaanök ne ar Yuta omnaröa omën omp aköp wes nimëën sëpën ma?” ⁴⁰ Pël maan pit ngön ë olëak epël yema. “Pipmor won. Ni Parapasökëer wes nimë,” pël yema. Parapas pöp pi omnarö mënak pitëmot kain yewaup.

19

¹ Pailatök pim ngaaröen maan Yesu pol koröp wapötringöök momöa. ² Pël ëak ngaaröak ökre was mëak wii këmampön ulte ket ëak kepönöök mowaëak ngaaröa ulpëën köp möa namp wa momëa. ³ Pël elmëak naë së epël mëëa. “Yowe, Yuta omnaröa omën omp aköp,” pël mëak mor kaë momöa. ⁴ Pël yaëën Pailat pi kakaatiaan orö Yuta omnaröen epël yema. “Iteneë. Ne piikaan nga elmëëma utpet nent nokoirën. Pötaan arimëntta ëwat sëneëak wes yanimë.” ⁵ Pël mëak Yesu pi këmampön ulre ulpëën pötring mësak tomök orö ulmëak epël yema. “Omën epopön iteneë.” ⁶ Pël maan kiri ar yaaö kaöaröere polisörö iteneë ëlak wiak epël yema. “Këra yetaparak möön wel wiip. Këra yetaparak möön wel wiip.” Pël yemaan Pailat pi epël yema. “Piikaan nga elmëëma utpet nent nokoirën. Pötaanök arimtok wak këra yetaparak momöeë.” ⁷ Pël maan Yuta omnaröak epël yema. “Pimtök pimtën, ‘Ne Anutuu Ruup,’ pël yamëem Anutuu yapinte wa ngep yaë. Pötaanök tenim ngön kosangtak, ‘Pi wel wiip,’ pël ya.” ⁸ Pël yemaan Pailat pi ngön pöt kat wiak kas pan ëa. ⁹ Pël ëak kaalak Yesu mësak pim ka kaöeta kakaati ilë epël mëëa. “Ni tarëkaan oröaup?” Pël maan Yesuuk kangiir nemaan ëa. ¹⁰ Pël ëën Pailatök epël mëëa. “Töl ëënak neen ngön nenëaan yaën? Ne wil niulëëmaare këra yetaparak nimööma poutë weëre kosangët pangk ëaap. Ni pöten köpël ma?” ¹¹ Pël maan Yesuuk kangiir epël mëëa. “Anutuuk weëre kosang naningkën ëanëën neen ngep ëak nenëaan ëan tapön. Pötaanök omën ne newak nim ngësë wes nemëa pöpë saunetak nimët il yewas.”

¹² Pël maan Pailat pi ngön pöt kat wiak wes momëëpënëak yemaan Yuta omnaröak ngön ëak epël yema. “Ni omën pipmor wes mëëmë pöt Rom omën omp ak kaöap Sisa ngöntre kar naalmëën ëëmëët. Omën namp pi pimtök pimtën omën omp aköp apna pöp pi Sisa piin kööre tok elmëëpnaat.” ¹³ Pël maan Pailat pi ngön pöt kat wiak Yesu mësak tomököl orö ngön ë pet yaira urtak wel aisëa. Ur pöta yapinte Kël Purpurwer. Pöwer Yuta ngöntak Kapata pël yamëëa. ¹⁴ Akun pöt Anutuu mait elmëa akun ngëëngktakëën omnant wa kön yaaö këttak yak këtëp luptak wëën Pailatök Yuta omnaröen epël yema. “Arim omën omp aköpön iteneë.” ¹⁵ Pël maan pit ngön ëak epël yema. “Pi wel wiip, wel wiip. Këra yetaparak möön wel wiip.” Pël maan Pailatök epël yema. “E, arim omën omp aköp këra yetaparak möömëak yak ma?” Pël maan kiri ar yaaö kaöaröak epël yema. “Ten

omën omp ak munt nampta won, Sisa kopëtap.”¹⁶ Pël maan Pailat pi ngön pöt kat wiak Yesu këra yetaprak mööpënëak ngaaröa naë wes yemomé.

Yesu këra yetaprak möa

(*Matiu 27:32-44; Maak 15:21-32; Luk 23:26-43*)

¹⁷ Ngaarö pit Yesu pimtë këra yetapër menak waalën kakaan mësak yang lup nenta yapinte Kepön Kos, Yuta ngöntak Kolkota, pörekë yes. ¹⁸ Pörek së Yesu këra yetaprak mö yemoulmä. Yesu tekrak, ën omën naar, namp we naöök ë yaulmä. ¹⁹ Pël ëën Pailatök ngön nent epël retëng ëäk këra yetaprak wi yaulmä. “Yesu, Nasaret kakaanëp, Yuta omnaröa omën omp aköp.” ²⁰ Yesu yetaprak möa yang lup pöt Yerusalem kak naë yak Yuta omnarö kamtaöök kaal wak yeem sangk kel yeëa. Retëng pöt Pailatök Yuta ngöntakre Rom ngöntakre Krik ngöntak poutë wi ulmäaut. ²¹ Pël ëën Yuta omnaröa kiri ar yaaö kaöaröak Pailatën epël yema. “Ni, ‘Yuta omnaröa omën omp aköp,’ pël retëng ëënganëp. Epël ë. ‘Puuk, ‘Ne Yuta omnaröa omën omp aköp,’ pël yaaupok,’ pël retëng ë.” ²² Pël maan Pailatök epël yema. “Yok retëng ëanrek epël wiaap,” pël yema.

²³ Ngaarö pit Yesu yetaprak mö ulmäak pim ulpëenre poë koröpöt kom ëäk kong nent wesak neenemot ëa. Pël ëäk pit pim ulpëen waliip omnaröa ket yeem ilak korir namëenëp wa. ²⁴ Pël ëäk pit neneren epël ök mëëa. “Tiar epop kelinganëp. Om ngasamtak wiak talëpök öpën pöten itaampa.” Pit pël ëën ngönëntak epël ëa pöt kë oröa.

“Pit nem ulpëenre poë koröpöt kom ëäk wak ngasamtak wiak talëpök nem ulpëen waliip öpën pöten itena.”

Pël wia pötak ngaarö pit pël ëa.

²⁵ Yesuu këra yetapra ingtak öng epël ëäk taueëa. Yesu ëlëpre ëlëpë nangapre Maria, Klopasë öngöpre Maria Matala kakaanëp pël ëäk taueëa. ²⁶ Pël ëën Yesu pi itaangkën pim ëlëpre ne pim ru kent yaaup, tenip pim naë tauaan ëlëpön epël yema. “Ma, epop nim ruup.” ²⁷ Pël mëak neen epël yenëa. “Epop nim ëlëp.” Pël neaan akun pötak ne Maria mësak nem kaatak së ulmäak ngarangk elmëeimaut.

Yesu wel wia

(*Matiu 27:45-56; Maak 15:33-41; Luk 23:44-49*)

²⁸ Pël mëak Yesu pi pim yaat pet yair pël kön wiak ngönëntak wia pöt kë rapënëak epël ya. “Ne iiten yaë.” ²⁹ Pël yaan pit i kaö kel newer wak wain i som kep nent peö ëäk wieëa pötak wariak këkalëp naö yapinte isop pöök wa tëäk këmtak yemowas. ³⁰ Pël ëën Yesu i pöt nak epël ya. “Yok pet yair.” Pël ëäk kepönö töak ngemaan pim könöp oröön wel yawi.

Nga omën nampök Yesuu kalapmorök ingëp wesira

³¹ Anutuu mait elmëa akun ngëëngktakëën Yuta omnarö pit omnant wa kön yeëa. Pötaanök pit omën sokur akun ngëëngktak këra yetaprak möaurö ngaarëk utaaapnaaten kaaö ëën së Pailatën epël mëëa. “Ten yok pangk së ing kilöt rë moutak sokur ent ë wiin ma?” ³² Pël maan Pailatök ngaarö wes mëën së omën Yesuu naë möa pöaarë ing kiltepar rë yemout. ³³ Pël ëäk Yesuun itaangkën pi yok wel wia ëën ing kiltepar nemoraan yaë. ³⁴ Pël ëautak nga omën kopët nampök ingëper kalapmorök wesirën iire ëröt jaarö. ³⁵ Omën pöt yaëën itenaup nook arta kön wi kosang wasënëak ngön yaap ök yeniak. Ne ëwat wë ngön yaap yeniak. Pötaanök ar kön wi kosang wasën. ³⁶ Ngönëntak epël wia pöt kë rapënëak oröa. “Pit pim kos naö mö narëëpan.” ³⁷ Ën ngönëntak ngön munt nent epël ëa. “Omnaröak pitëm ingëp möëa pöpön itaampnaan.”

Yesu weera

(*Matiu 27:57-61; Maak 15:42-47; Luk 23:50-56*)

³⁸ Yesu wel wiin Arimatia kakaan omën namp Yosep ngaan Yesuu ru sak wakaimaupök Yuta omën kaöaröen kas ëën ëlëëp wëaupök Pailatë naë së Yesuu sokur ent ëëpënëak ök mëëa. Pël ëën Pailat pi kuure mak maan së sokur ent ëa. ³⁹ Pël ëën Nikotimas ngaan rööök nentak Yesuu naë sa pöp pi kolap köp nga kamp yaaö kep nent pim könömët 45 kilokram

pöta ököt wak sa. ⁴⁰ Pël eën piarip Yuta omnaröa welarö weerëpënëak yaaul kolap köp nga kamp yaaö pöt wa momëak poë koröpöök kör koëa. ⁴¹ Yesuu yetaprak möa yang lup pöta nokoliil ngës naö wieëa. Ngës pöök omën sokut wak sê wiipënëak yaö ëa kël öngöp naö wieëa. Pö omën namp nawiinö. ⁴² Pöt Anutuu mait elmëa akun ngëengktakëen Yuta omnarö pit omnant kön yaëen kël öngöp pö naë wiaan yak piarip Yesuu sokur wak sê weera.

20

Yesu weletakaan wal ëa

(Matiu 28:1-8; Maak 16:1-8; Luk 24:1-12)

¹ Santeetak röökëer Maria Matala kakaanëp koutaring omën yangaöökë sa. Pël ëak sê itaangkën kël ur wari ulmëaumpel wa olaan kan tē wieëa. ² Pël eën pi itenak pöömpö wais ten Saimon Pitaë naë oröak epël yenia. “Pit tiarim omp aköp wak sê tarëk wia wes? Ten köpël.” ³ Pël niaan ten Pita kaatakaan oröak omën yangaöökë saut. ⁴ Pël ëak kan kourak yesem nook Pita ënëm rë moolëak ne wet rëak omën yangaöök sê oröaut. ⁵ Pël ëak ne öngpök neilaan. Om tok ori öngpök itaangkën Yesuu poë koröp pëenö wieëa. ⁶ Pël ëak wëen Saimon Pita pi nem ënëm wais omën yangaöökë öngpök sê itaangkën poë koröpö wieëa. ⁷ Pël eën itaangkën poë koröp Yesuu kepönöök kör koëauta wieëa. Pö muntaöring erën ëak wi naön. Ponspons ëau pëlëer wieëa. ⁸ Pël eën wet rëak sê oröaup nookta öngpök sê itenak kön wi kosang wesaut. ⁹ Pël ëa akun pötak Anutuuk ngönëntak, “Pi weletakaan wal ëëpnaap,” pël ëa pöt kön nawiin ëaut. ¹⁰ Pël ëak tenip kaalak kakël saut.

Yesu pi Maria Matala kakaanëp ëö pet elmëa

(Matiu 28:9-10; Maak 16:9-11)

¹¹ Maria pi omën yangaöök om wë ing aim wiak kël öngöpöök tok oriak itena. ¹² Pël ëak itaangkën ensel naar ulpëen kölamaar mëeauwaar kël öngöpöökë kakaati Yesuu urtak, namp ingesiarë urtak namp kepönöökë urtak ëak wel aisaëëa. ¹³ Pël ëëëaurekaan epël mëëa. “Öng epop, ni tol ëënak ing yaan?” Pël maan epël mëëa. “Omnaröak nem Aköpë sokur wa pi nerek wia. Ën ngaöl yeëep pit korak tarëk wia wes? Ne pöten köpël.” ¹⁴ Pël mëak kaip ti itaangkën Yesu tauëëa. Pël eën Maria pi itenak, “Epop Yesu,” pël newasën ëa. ¹⁵ Pël eën Yesuuk epël mëëa. “Öng epop, ni tol ëënak ing yaan? Talëpön ap yewasën?” Pël maan Maria pi ngës pöökë pepapök ya wesak epël mëëa. “Kaöap, nuuk pim sokur wak sê nerek wiaup pöt wiaurekën ök nea. Pël eën ne sê ömaan.” ¹⁶ Maan Yesuuk epël mëëa. “Maria.” Pël maan Maria pi kaip tiak Yuta ngöntak, “Raponai,” pël mëëa, pöt tiarim ngöntak, Rë yanuulaup. ¹⁷ Pël maan Yesuuk epël mëëa. “Ni ne wali neöngan. Ne nem Pepapë ngësë nawisën wë. Pël ëaarek ni sê nem karuröen epël ök mam. ‘Ne Anutu nem Pepapë ngësë isumaap. Nem Pep pöp arim Pepap. Ën nem Anutu pöp tapël arim Anutu.’” ¹⁸ Pël maan Maria Matala kakaanëp pi wais ten Yesuu ruuröen epël yenia. “Ne omp aköpön itenaut.” Pël niak Yesu ngön piin mëëa pöt tenën ök niiaut.

Yesu pim ruurö ëö pet elmëa

(Matiu 28:16-20; Maak 16:14-18; Luk 24:36-49)

¹⁹ Yesuu ruurö ten Sante rö kan Yuta omnaröen kas eën ka kan wari ulmëak kakaati wëen Yesu pi wais tenim tekarak tauëë epël yenia. “Arim naë mayaap wiaap.” ²⁰ Pël niak pim kalapre morre pöt pet elniin piin itenak ya kë saut. ²¹ Pël yaëen Yesuuk kaalak epël yenia. “Arim naë mayaap wiaap. Pepak ne wes nemëen waisaut, nook tapël ar wes yanimë.” ²² Pi pël niak pul mën nimëak epël yenia. “Ar Ngëëngk Pulö weë. ²³ Pël ëak omnaröa saunat kërë moolaan won sëpnaat. Ën nemokërëen eën pöt om wiaapnaat.”

Yesuuk Tomas ëö pet elmëa

²⁴ Yesu ten pim ru pöröen ëö pet elnia akun pötak tenim kar namp yapinte Tomas yapin nent Ruprup Ëak Wilaup, pi won. ²⁵ Pël eën tenök piin epël ök mëëaut. “Ten Aköpön itenaut.” Pël maan Tomas pi epël yenia. “Nemtok nem itöörarök pim moresiarë

wap sēeteparēn itaampööre mor wotööring morö itaampööre en kalapmorök ingöp äa seltak mores wesir itaampö pël naēn ēēma pöt yaap newasngan.”

²⁶ Wē sant nent won sēen Santeetak Yesuu ruurö ten Tomasring kaalak kakaati wa top äak ka kan wari ulmäak wēen Yesu pi kaalak wais tenim tekarak taueē epël yenia. “Arim naē mayaap wiaap.” ²⁷ Pël niak Tomasēn epël yema. “Nim mor wotö nem moresi wiak itan. Pël äak mores nem kalapmorök ingöp äa seltak wesir. Pël äak kön selap ēēnganēp kön wi kosang newasum.” ²⁸ Pël maan Tomasök epël yema. “Ni nem Aköp. Ni nem Anutu.” ²⁹ Pël maan Yesuuk epël yema. “Ni neen itenakök kön wi kosang yenewasēn ma? Omēn neen itnaangkēnöröak kön wi kosang newasēpna pörö ērēpērēp ēēpnaarö.”

Son pim pep epwer retēng äauta songönte

³⁰ Yesu pi tenim itöök retēng selap pan imaut. Pël äa pöt ne pout pep epweri retēng naēn. ³¹ Ne pi Anutuu Yaö Mēäaup, Kristo, Anutuu Ruup pöt ar kön wi kosang weseimeē pim naēaan wēwē kosangēt koirēnēēk yak kopēt eptepar retēng yeē.

21

Ru 7 pörö i kaöök wēen Yesu öö pet elmäa

¹ Wē akun nentak Yesuu ruurö Taipirias i kaöök sē wēen Yesu tenim naē oröa. Ten ru eporö, ² Saimon Pitaare Tomas yapin nent Ruprup Äak Wilaup, Nataniel Kena kak Kalili yangerakaanēpre Sepeti pim ruaarre ten Yesuu ru munt naar pël äak wēen oröa. ³ Wē Saimon Pita pi epël yenia. “Ne i kaöök imēn nga ē sumaan.” Pël niaan ten epël mēēaut. “Tiar pourö sēpenaan.” Pël mäak tenta wangaöök iläak ten pourö sē röök pötak animäö namp naön äaut.

⁴ Ten i kaöök sē wēen ewa tēak kēt mapēnēak yaēen itaangkēn Yesu pi i pisöök taueēa. Pël ēēn ten itenak piin Yesu pël newasēn äaut. ⁵ Pël yaēen Yesuuk epël yenia. “Nem ruurö ar imēn namp koran wesetak?” Pël niaan ten epël mēēaut. “Won pan.” ⁶ Pël maan pi epël yenia. “Ar wangaöökē ē yaapkēelöök olaē. Pël äak narö korönēēn.” Pel niaan ten iirēēp kaöökē öngpök olaan imēnörö kēsang pan iläak peö äak wēen werunēak poprak äaut. ⁷ Pël ēēn nook Pitaan epël mēēaut. “Engkop Omp Aköppe.” Pël maan Saimon Pita pim ulpēēnēp pērē wiak ya yamēngkem wēaurekaan Omp Aköpē yapinte kat wiak ulpēēnēp wa mäak i kaöök sörok yoola. ⁸ Pël yaēen ten wangaöökē ngaarēk sē imēn iirēēp weru wiaut. Pöt i pisö wali won, kot nent temanön, 100 mita pöta ök.

⁹ I pisöök sē el ulmäak itaangkēn es newes meraan imēnre kaömp nant ar ēēä. ¹⁰ Pël ēēn Yesuuk epël yenia. “Ar arim imēn peene wan pöröakaan narö wak waiseē.” ¹¹ Pël niaan Saimon Pita pi wangaöökē ngaarēk is iirēēp weru i pisöökēl yawi. Pël äak itaangkēn imēnörö peö pan ēēä. Pitēm saareet 153 pöt selap pan iirēēp ilēpna saltak nailēn äaut. ¹² Pël äaan Yesuuk ten sē kaömp nēn yenia. Pël ēēn ten pourö, “Epop Omp Aköp,” pël wesak tenēkaan nampök Yesuun, “Ni talēp?” pël nemaan äaut. ¹³ Pël ēēn Yesuuk wais kaömpöt kom ē ninak imēnöröeta tapël yaē.

¹⁴ Yesu pi weletakaan wal ē wē tenim naē orö nirēēn nentepar nent äa pöt pipēt.

Yesuuk Pitaan sēpsēpörö ngarangk ēēpna pötaan akun nentepar nent ök mēäa

¹⁵ Ten kaömp na pet irak Yesuuk Saimon Pitaan epël yema. “Saimon, Sonē ruup, nim neen lup sant yaalnēēn pöt eporöaat il yemowasēn ma won?” Pël maan Pitaak epël yema. “Omp Aköp, yaap ni ewat wēen. Ne lup sant yaalni.” Pël maan Yesuuk kangiir epël yema. “Ni nem sēpsēp ruurö ngarangk ēēim öm.” ¹⁶ Pël mäak Yesuuk kaalak akun nentak epël yema. “Saimon, Sonē ruup, ni neen lup sant yaalnēēn ma?” Maan Pitaak epël yema. “Aköp, yaap ni ewat wēen. Ne lup sant yaalni.” Pël maan Yesuuk epël yema. “Ni nem sēpsēpörö ngarangk ēēim öm.” ¹⁷ Pël mäak kaalak akun munt nentak epël yema. “Saimon, Sonē ruup, ni neen lup sant yaalnēēn ma?” Pël maan Pita pi Yesu pim akun nentepar nent, “Ni neen lup sant yaalnēēn ma?” pēl mēäa pötaan ya ngēs äak epël yema. “Aköp, ni omēn poutön ewat yaaup. Nem niin lup sant yaalni pötenta ewat wēen.” Pël maan Yesuuk epël yema. “Ni nem sēpsēpörö ngarangk ēēim öm. ¹⁸ Ne yaap

pan niamaan. Ni ngaan ulwas wë kan nim kent kön wiautëël sumëak nimtok nim yepatu urak seimaup. Wë ulöp sumë pötak nim moresiar elmëak wëen maim nampök wii nitëak nim kaaö ëëmë pöl mës nuwak sëpnaat.”¹⁹ Yesu pi ngön pipët Pitaë wel wiipna akunetak Anutuu yapinte wak isëpnaat pötakëlök mëëa. Pël mëak kaalak epël yema. “Nem ënëm ëëm.”

Yesuu ru kent yaaup, Son, pim ngönte

²⁰ Yesure Pita piarip yesem Pita pi kaip ti itaankën ne piarpim ënëm yesan. Ne ngaan kaömp naö akunetak Yesuu naë wel aisëëë piin epël mëëaut. “Aköp, talëpök niin kup mowiipën?”²¹ Pël ëën Pitaak neen itenak Yesuun nemëën epël yema. “Omp epop tolël ëëpën?”²² Pël maan Yesuuk kangiir epël yema. “Nem kentöök pi om wëen ne kaalak waisuma pöt nemtëët. Ën ni nem ënëm ëëm.”²³ Pël maan pit repak së pitëm karuröen epël mëëa. “Omën pöp wel nawiin ëëpën ya,” pël mëëa. Pël ëaap Yesu pi pöt, wel nawiin ëëma pöten nemaan. Pi om epël mëëa. “Nem kentöök pi om wëen ne kaalak waisuma pöt nemtëët.”

²⁴ Yesu pi neenök ngön pipot ëa. Ne tapöpök ngön epot retëng ë yaningk. Epot pout yaapöt. Nem karuröeta nem epotön yaap ya pël yewas.

²⁵ Yesu ya ke nentere nent mëneimaut kësang wiaap. Ne kön wiin pöt pout pepatë wiipena pöt selap pan ëëpnaat.

Ngön Yaaö Omnarö

Yesu wel wiak kutömweri sēen wē krismaki 33 pōta ök won sēen Luk puuk Ngön Yaaö Omnarōa Ya Mēmpemauta Ngön epēt retēng ēa. Pi wet rēak Yesuu ngön ompyaut retēng ēak kaalak epēt ēa. Ngön epēt, Ngēēngk Pulōök kaamök elmēen Yesuu ruurōak ngön ompyaut Yerusalem kak ngēs rēak ök mēak Yutiaare Sameria yang pōtē ök maō sa. Pēl ēak yang nantē ök maō sē pet ira. Pitaē ya mēnauta ngōnte Sowi 1-12 wia, ēn Poolēt Sowi 13-28 wia.

Pōt epēl wia.

Ngönēn ya mēmpēnēak kopēta wesaut 1:1-26

Yerusalem kak ngönēn ya mēnaut 2:1-8:3

Yutiaare Sameria pōtē ngönēn ya mēnaut 8:4-12:25

Poolē ngönēn ya mēnaut 13:1-28:31

1. Pim ngēs rēak ya mēnaut 13:1-14:28

2. Yerusalem kak ngönēnē wa top kēsangpel 15:1-35

3. Pim ēnēm ya mēnaut 15:36-18:22

4. Pim ēnēm panē ya mēnaut 18:23-21:16

5. Pim wii kaatak ulmēaut 21:17-28:31

Yesu pi Ngēēngk Pulō wes mēpēnēak kup mowia

¹ O Tiopilas,

Ne peene kaalak pep epwer retēng ē yaningk. Nem ngaantak ngön retēng ē nina pōtōn ni ēwat wēen pōt Yesu pim ya mēmpōöre ngönēn aō pēl ima pōtē ngönōt akun pim yaat ngēs rēa ² pōrekaan mēmpō yesem Pepapē akun mowia pōt temanōm sēen pepapök koirak kutömweri isa. Pēl ēēn akun pōtak Yesu pi weletakaan wal ēak kutömweri nawisēn wēen Ngēēngk Pulōök kaamök elmēen puuk pim ngön yaaö omēn wet rēak yaō elmēaō pōrōen pitēm ya mēmpnaata ngönōt ök maima. ³ Pēl ēak kēt akun selap 40 ruurōa naē ēō pet elmēeim wakaima. Pōt pit piin itenak pi yok yaap wal ēak wēa wesak kōn wi kosang mowasēpna yak pēl ēak pi wet rēak ruurōen Anutuu songōnōt ök maima. Puuk omēn pourō wa ngaaök nimēak wē. ⁴ Pēl ēēn akun nentak Yesuu ngön yaaö omnarō pit wa top ēak wēen Yesu pi pitēn ngön kosang wesak epēl ök mēēa. “Ar teēntom Yerusalem kak sēp wasnganok. Ar eprek om kor ön. Pēl ēēn nem Pepapök Ngēēngk Pulō nimpēnēak neen ök neaan nem arēn ök niia pō nimpnaat. ⁵ Ngaan ök niak pōt omēn eptaanök ngaan Son pi i yaaptak öngre ompōrō i momēa. Ēn kot nent wē pōt nem Pepapök Ngēēngk Pulōök i ket ēak nimēēpnaat.”

Yesu kutömweri isa

(Maak 16:19-20; Luk 24:50-53)

⁶ Akun nentak kaalak Yesu pim ngön yaaö omnarō pit Yesuring Olip tomök sē wē ruurō pit epēl pēlpēl mēēa. “Aköp aē, tiarim ēarōa ngaanēer eima pōl ni yok pangk aan Israel omnarō tiarimtok tiarimēt nener ngarangk ēēpen ma won?” ⁷ Pēl maan pi kangiir epēl ök mēēa. “Iteneē. Nem Pepap pimtök akun nenten yaō wasēn wia pōtakök omēn puot orōōpnaat. Yaō ēa pōtakök omēn pōt orōōpna akun pōten ar ēwat nasēngan. ⁸ Pēl ēēnēetak ar epēl kōn wiaan. Pi weere kosang kēsang ar nimpēnaat, akun Ngēēngk Pulō arim ngēsē waisēpna pōtak. Pēl ēēn ar nem ngōnta omnarō pēl sak wē nem songōnte tekeri wesak Yerusalem omnarōen ök mēak aō aō ē yesem Yutia omēn muntarōen ök mēak om aō yesem Sameria omnarōen ök mēak aō yesem kaare yang nantē sē pet irēp. Pēl ēēn omēn pourō neen ēwat sēpnaan.” ⁹ Akun pōtak Yesu pi ngön epot ök mē pet yairēn Anutuuk koirak kutömweri isa. Pēl ēēn ruurō pit mopōök iteneim wēen kepēltak is ilēak kō sak sa. ¹⁰ Pi sēen pit ngaarēkēl om iteneim wēen tapētakēer omēn naar pitēm naē orōak taueēa, ulpēen kōlam panēēwaar mēauwaar pōarök pitēn epēl ök mēēa.

¹¹ “Kalili omnarö, ar oröpmorëen mopöökël we riak itnakaim? Yesu pi Anutuuk koirak o kutömweri yawis. Pi peene ar itenaan yawis pi tapël kaalak irapnaap.”

Yutasë urtakëp koir ulmëa

¹² Yesu pim gön yaaö omnarö pit Olip tomökaan kaalak Yerusalem kakë sa. Tomökaan kakë saö pöt wali won, om wan kilomita pöta ök. ¹³ Pël äak Yerusalem kaöökë öngpök së oröak el wesak ka wet rëak pitëm së wakaim wiak sa pötak së ilëa. Pël äak ka kaö ngaarëkël wieëa pörek së wel aisëak wakaima. Pit omën eporö, Pitaare Son, Semsre Entru, Pilipre Tomas, Patolomiuure Matiu, Sems muntap Alpias pim ruup, piire Saimon pi ngaan Rom kamanëp sëp mowasëpënëak aima omën tok pötakaanëp, piire Yutas muntap Sems muntapë ruup. ¹⁴ Pit omën piporö öng naröaring pit pourö wa top äak wëa. Maria Yesu pim ëlëp, piire pim yokoturö pit pourö wë Anutuun ök maima.

¹⁵ Akun nentak Yesuu ru 120 pörö kaalak wa top äak wë Pita pi pitëm tekrak wal ë tauak epël ök mëëa. ¹⁶ “Nemorö, Ngëengk Pulöök ngaanëer elmëen omën omp ak Tewit puuk ngönën pepeweri gön nent retëng äaö pöt peene kë oröa. Pi Yutas pöp omën Yesu moröpnaarö mësak kan pet elmëen Yesu moröaup piinök äa. Pöt Yutas pi kawi ngentiin muntap pim urtak sëpna pötenök äa. ¹⁷ Tiar ëwat wë. Yesu pi Yutas tenring öpënëak mëëaup. Pël ëen Yutas pi tenring ya waup.” ¹⁸ Pi pël äak Yesuun kup mowia utpet pöta sumet waup. Pël äak pi sum pötaring yang lup nent sum äa pöt, kawi ngentiak yaat pör menak oröa. ¹⁹ Pël ëen Yerusalem kakë omën pourö pit gön pöt wak wë yok wel wia wesa. Pël äak pit yang pöta yapinte Akeltama pël mëëa. Yapin pöta songönte pöt epël, Omën Iita yanget. ²⁰ “Tewit pi tan pep Sam pöweri Yutas pimëen epël retëng äa.

‘Pim kaat om pas wiaap.

Omën namp pötak öpan.’

Ën Sam pöweri tan munt nentak epël äa.

‘Omën muntapök pim urtak sak pim ya mëna pöt kaalak mëmp.’

²¹⁻²² Pötaanök tiar omën munt namp pim urtak koir ulmëëpenaan, Yesu pim gön yaaö omnarö 11 tenim naë. Pël ëen puuk Aköp Yesu weletakaan kaalak wal äa pöt apnaap. Pötaanök tiar omën namp tiarimtë naëlaan koirëpenaan. Pi ngaan pan tiarring wëen Sonök Yotanëk Yesu i yemomëen itenaupök om wë yewaisem wëen Anutuuk Yesu koirak mopöök kutömweri yawisën itenaö pöpök.”

²³ Pita pi gön pël ök maan pit omën naar tekeri wesa. Nampë yapinte Yosep, omnaröak Pasap pël yamëëa pöp, pim yapin munt nent Sastas pël yamëëaup. Ën nampë yapinte Mataias. ²⁴ Pöaar wël ë ulmëak Aköpön epël ök mëëa. “O Aköp, ni omën pouröa lupötön ëwatëp. Pötaanök niin pëlpël yeniak. Omën epaarë naëaan namp ma nampök ya epët wak Yesu pim gön yaaö omnamp pël sëpnaap? ²⁵ Pël äak puuk Yutas pim ya sëp wesa epët mëmpnaan. Pi pöt yok sa, Aköpë pimëen kaare yang yaö elmëaö pörekë.”

²⁶ Pël mëak talëpök isëpënëak itena pöt Mataiasök isa. Pël ëen pit pi il moulmëen Yesu pim gön yaaö 11 pitring wakaima.

2

Ngëengk Pulö irëa

¹ Yuta omnaröa akun ngëengk kësang nent yapinte Pentikos pël ya pötak Yesuu ingre mor saurö pit ka nentak wa top äak wëa. ² Akun pötak pit kakaati wëen omën nempel mopöökaan uure kapkapëer kent ket äak teëntom irë pitëm wëa ka pötak ilëak pangk äak wieëa. ³ Pël yaëen pit itaangkën omën pitëm tekrak oröa pöt es wilëngre yangap pötë ök sak kom kap äak omnaröa rangk ngentia. ⁴ Pël äak Ngëengk Pulö Yesuu ingre mor saurö pitëm lupötë ilëak peö äak pit weëre kosang kësang kaamök elmëen ngës rëak ka nantëeröa kakë ngönötring gön ök aima.

⁵ Akun pötak Yuta omën ka waliitëaanörö Yerusalem kak së peö äak wëa. Pit ngönëntaan kent äak pitëm kaat sëp wesak së wëa. ⁶ Pël äak wë pit u pömpelën kat wiak naë së ityeengka pöt Yesu pim ruurö pit omën sa pöröa ngönötë ngönën ök maan kat

wiak yaan sa. ⁷ Pël äak epël mëä. “Elei, omën ngön ya eporö pit pourö Kalili omnaröep. ⁸ Pit tol ääkök aan tiar neenem ngönötë kat yawi? ⁹⁻¹¹ Tiarim kakë ngön ke nentere nent kësang wia. Pël äaatak tiar ka poutë ngönötëel ya kësangöt Anutu pim weëre kosangöoring yamëngkauten kat yawi. Itneë. Tiar narö Patia yangrakaanörö, narö Mitia yangrakaanörö, narö Ilam yangrakaanörö, narö Mesopotemia yangrakaanörö, narö Yutia yangrakaanörö, narö Kapatosia yangrakaanörö, narö Pontas yangrakaanörö, narö Esia yangrakaanörö, narö Prisia yangrakaanörö, narö Pampilia yangrakaanörö, narö Isëp yangrakaanörö, narö Lipia yangrakaanörö, narö Rom kakaanörö, Yuta yaapöröere köpël Yuta panëëroa öngpök ilëaurö. Ën tiarim naëaan naröeta Krit kustaakaanörö, narö Arepia yangrakaanörö. Yaap pan, tiarim kakë ngönöt selap wiaatak yok pangk tiarimtë ngönötë Anutu pim weëre kosangring ya yamëngka pöta ngönte ök niaan kat yawi.” ¹² Pël mëak pit yaan sak kön selap äak neneren epël maima. “Elei, pit tol äak epël ya?” ¹³ Pël yemaan naröak ökre wasiin wesak epël mëä. “Pit wain i ngaat nak kön irikor äak ya.”

Pitaak omnaröen ngönën ök mëä

¹⁴ Pitëmënt pël aö yesën Pita pi Yesuu ngön yaaö omnarö 11 pitëm naëaan wal ë tauak maap ngön äak epël mëä. “Yuta omnarö, ar tenim karuröere Yerusalem kak wëaurö, ar këëkë wesak kat wieë. Pël ëën omën e yaarö epëta ngönte ök niamaan. ¹⁵ Arim naëaan naröak ten i nak kön irikor äak wë yak pël aim. Pöt won. Peene wangam kan ngolöp 9 kilok yaë. Talëp epëtak i nak kön irikor yeëa? ¹⁶ Epët Anutu pim ngaanëër tektek omnamp Soel piin epël ök maan retëng ëa.

¹⁷ ‘Anutuuk epël ya. Ënëm pan yangaakë wëwëet won wasuma akunetak nem Pulö wes mëën irëak yang poutë omnarö pangk elniipnaat. Pël ëën arim koont yokoturö pit nem ngön pöt war wesak apnaat. Ën omp ulwas narö pit pöt, nook wangar ke pëlöt rë moolamaat. Ën omp ulöpörö pitta nook wangar rë moolamaat.

¹⁸ Yaap, akun pötak nem Pulö wes mëën iraan inëën öngre ompörö pitök nem ngön ompyaut war wesak ök apnaat.

¹⁹⁻²⁰ Pël ëën akun pötak elmëën mopöök retëng kësang orööpnaat. Këtëp röök wiipnaat.

Ën ngoonöp pöt, i möak omën iitë yaarö ke pöl koröp orööpnaat.

Pël ëën yangrakta tapël yaaröön ar yaan sak ëënëët.

Es koulöpre es yaapre omën i ököt orööpnaat.

Omën pipot wet rëak orööpnaat.

Pël ëën Aköp nem akun kaöet orööpnaat.

²¹ Pël ëën omën namp pi neen merëk neaan pöt ne pi kama ömaat.’

²² Soel Anutu pim tektek ngön yaaup puuk ngön lup pöt retëng ëa. Pël ëën ënëmak Pita puuk muntat kaalak yal menak epël ök mëä. “Israel omnarö, ar këëkë wesak kat wiaan. Ne peene Yesu Nasaret kakaanëp piin ök niamaan. Anutu puuk omën pipop weëre kosang retëng ke nampre nampöt tiarim it köpëlöt pet elniipënëak wes nimëaup. Anutu puuk weëre kosang pöt mangkën wak irëa pöt arim naë oröa. Pël äaut ar yok ëwat wë. ²³ Ën ngaanëër Anutu puuk Yesu pimëën kön wia pölök arök omën utpet ngaarö pitëm naë wes mëën pitök këra yetaprak möa. ²⁴ Pël ëën Anutu puuk weletakaan wal ë moulmëa. Weleta këlangön ke nentere nent kat wia pötë öngpökaan ent ë moulmëa. Pi weletak kosang sak wii naön ëa. ²⁵ Iteneë. Omën omp aköp Tewit pi ngaanëër pan wetete ngön nent Yesu pim naë omën orööpna pötaan retëng ëa.

‘Ne itaangkën Aköp pi neering wëaup.

Pi nem naë pan wë.

Pël ëën ne omën nantön kas naëngan.

²⁶ Pötaanök nem lupmer ërëpsawi panë yeë.

Pël äak ërëpsawi tan yamëem nem koröpwerta omën ompyaut orööpnaataan kor wë.

²⁷ Oröpmorëenök? Ni ne sêp newasën welaaröa wii kaatak öma saltak wal ë neulëan. Ni nim ya omën ompyaup welaaröa kaök wieë söp ëëmëak nenëaan ëan.

²⁸ Ni yok wet rëak wëwë ngölöp ompyaut öma pöta kanö pet elnëaup. Pël ëak akun poutë neering wëen ne ërëpsawi om eim ömaap.’ ”

²⁹ Pita puuk Tewitë retëng ëa pöt ök më pet irak yal menak epël mëëa. “O karurö, ne ngön epët tekeri wesak ök niamaan, omën omp aköp Tewit pim ngönte. Ngaan panëer pi wel wiin yang kel weerauppe. Pël ëaup pim yanget Yerusalem kak eprek e wiaan iteneim wë epët. ³⁰ Tewit pi Anutuu tektek ngön yaaö omnamp Anutuuk piin kosang wesak epël ök mëëa. ‘Nim ëaröa naëaan nampök nimtë ök omën omp ak sêpnaat.’ ³¹ Tewit pi Anutu pim omnant ëëpna pötön pi wet rëak ëwat sa. Pël ëak Anutuuk Kristo Yaö Mëëaup welaaröa naëaan wal ëëpnaap pöteta ök mëëa. Pël ëak pi epël ök mëëa.

‘Anutu pi omën pöp sêp mowasën welaaröa wii kaatak wieë söp naëpanëëp.’

³² Omën pöp Yesu Anutuuk welaaröa naëaan wal ë moulmëen ten itenakök pöta ngönte arën ök niaim. ³³ Pël ëaup pi Anutu pim pepapök yok pim yaapkëetakël moulmëen weëre kosang kësang wak wë. Pël ëen Pepapök ngaanëer kup mowia pöl Ngëëngk Pulö mena. Pël ëautak omnant arim itaampöore kat wi pël yeë epot Yesu pim Ngëëngk Pul ten ninaö pö. ³⁴ Pël ëaap tiar ëwat wëep. Tewit pi pimtëenök ngön epot naën. Pi kutömweri nasënëpök om ngön epot epël ëa.

‘Anutu puuk nem Aköpön epël ya.

Ni wais nem yaapkëetakël öm.

³⁵ Pël ëëë neen kor wëen pöt omën nimëen köore tok yaaö piporö nook maan nim weëre kosangöökë karök ilapnaat.’

³⁶ Pötaanök Israel omnarö ar epël kön wieë. Yesu epop arök këra yetaprak möan pöp Anutu puuk kaö wes moulmëen pi tiarim Kristo pim Yaö Mëëaup pël sak wë.”

Omën selap pan lup kaip tiin i momëa

³⁷ Pita pi pël maan omnarö pit pöt kat wiak pitëm lupöt könöm ëa. Pël ëen narö pit Pitaan pël mëëa. Ën narö pit ngön yaaö omën muntaröen pëlpël mëak epël mëëa. “Karurö, ten tol ëen?” ³⁸ Pël maan Pita pi pitën epël ök mëëa. “Ar neenem utpet yaaut kasëng mampun. Pël ëen Anutuuk arim ketöt ent elniin ar Yesu Kristo pim ru ulöpökörö pël sak önë pötaan ten ar i nimëënaan. Ar pël ëak wëen Ngëëngk Pulö nimpnaat. ³⁹ Pöt oröpmorëenök? Anutu pim ngön kosang wesa pöt epël wia. ‘Ne omën epot ningkën pöt arimëntre arim koröngre ruuröere ën omën yang ël epotë wëaurö pourö pangk elniipnaat.’ Omën epot Aköp tiarim Anutu puuk omën pourö yas niaan pim naë sëpenaarö tiar nimpnaat.”

⁴⁰ Pita pi ngön pöt ök më pet irak kaalak ngön nant kosang wesak epël ök mëëa. “Omën utpet yaauröaring ar pourö kö sënganëen.” ⁴¹ Pël maan omën kësang pan pit ngön pöt kat wiak kön wi kosang wesa. Pël ëen Yesu pim ngön yaaö omnarö pitök i momëa. Akun pötak omën i momëa kësang pan, 3000 pörö, pit Aköpök wet rëak kön wi kosang yewesa pöröaring erën ë moulmëa. ⁴² Omën pël ëa pörö pit Yesu pim ngön yaaö omnarö pitök omnant rë moulopna pötaan kent pan ëeima. Pit pël ëak wa top ëak kaömp ngawi neimeë Anutuun yaya maöre kimang maö pël eima.

Ingre mor saurö ompyaö wakaima

⁴³ Anutu puuk kaamök elmëen pim ngön yaaö omnarö weëre kosang ke nentere nent yaëen omnarö pöten itenak yaan seima. ⁴⁴ Pël ëen omën wet rëak Yesuun kön wi kosang wesa pörö pit lup kopëtemer sak wë pitëm omnant neenemot wieëa pöt sêp wesak ngawingawi ëeim wakaima. ⁴⁵ Pël ëak akun nantë pit pitëm yangre omën nantë sumat wak pöt kaömp sum ëak omën ngöntök yaaurö meneima. ⁴⁶ Pël eimeë akun poutë pit Anutu pim ngönën tuptak wa top ëak pitëm kaatë kaömp ngawi në pël eimeë ërëpsawi yaautaring wakaima. Pël ëak pit lup kopëtemer sak wë kaömp ngawi neimeë, Anutuun yaya maima. ⁴⁷ Pël ëen Yerusalem kak omën wëaurö pit pitëm wëwë pöten itaangkën

ompyaö pan äa. Pël äen kët poutë Aköpök omën muntarö koirak kön wi kosang yewesa pöröaring yal men moulmëa.

3

Omën ing il téaup ompyaö mowesa

¹ Kët nentak wiap kan 3 kilok Yuta omnaröa Anutuun kimang yamëea akun pötak Pitaare Son piarip Anutu pim ngönën tup kaöetakë sa. ² Pël äak itaangkën ngönën tup kaöetak ka kanër pitök ka kan ompyaur pël yamëea pöra naë omën namp ing il téaup wëa ngaanëer ëlëpë yaatakaan pël äaup wilaup pi pimtok kan sak waisak pël naën yaaup. Pi akun poutë omnaröak wak së moulmë pël yeëa. Pël äen omnarö Anutu pim ngönën tuptak ilëak jaaröön sumatön kimang maim yeëa. ³ Pël äaö pöpök Pitaare Son piarip Anutu pin ngönën tup kaöetak ilapënëak yaëen sum kot nent mampënëak mëea. ⁴ Pël äen piarip pörek tauak omën pöpön it kökö ngëneë Pitaak epël mëea. “Ni tenipön itan.” ⁵ Pël maan pi omnant mampënëak ya wesak piaripön itena. ⁶ Pël äen Pita puuk epël mëea. “Yaköm, ne kot nim nimpaat won. Pël äaatak ne omën maim nent wa pötaar ni nimpaan. Yesu Kristo Nasaret kakaanëp pim weëre kosangöök ök niamaan. Wal äak kan së.” ⁷ Pël mëak Pita puuk mor yaapkëesi moröak kaamök elmëak wal elmëen tapëtakëer pim ingesiar el mö rëen kosat kosang sa. ⁸ Pël äak ingesiar ompyaö sëen pi sörok olëak tauak kan ing äa. Pël äak piaripring Anutu pim ngönën tup kaöetak ilëak kaalak kan ing äak sörok olëak Anutuun yowe mëea. ⁹ Pël äen omën Anutu pim ngönën tup kaöeta kakaati wëaurö pit itena pöt pi kan ing ë Anutuun yaya yamëea. ¹⁰ Pël äen pit itenak epël mëea. “E, omën epop pi Anutu pim ngönën tup kaöeta ka kan yapinte ompyaur pörek wë sum kimang yaaup,” pël mëea. Pël mëak pit omën pöpön itenak pim naë oröa pöten yaan sa.

Pitaak Anutuu ngönën tup kaöetak ngönën ök mëea

¹¹ Omën pöp pi Pitaare Son ent ë moulmëak sëpnaaten kaaö äa. Pël äak pi piaripring mor yal äak Anutu pim ngönën tup kaöetak purpur omnarö pitëm äapë yapin ngamp Solomon pël yamëeauweri wëen omnarö pit yaan sak së pitëm naë wa top äa. ¹² Pël äen Pita pi pitën itenak epël mëea. “O Israel nem karurö, ar epëten yaan sak äëngan. Tenip tenpimtë weëre kosang nentak omën epët naën. Arök tenpim ngönën wak wëaö pötaan omën epop ompyaö sa wesak tenipön itaangkan. Won. ¹³ Omën epët Anutu pimtok yaë. Anutu, pöp pi tiarim äarö Apramre Aisakre Yakop pitëm yaya maima pöp, tiarim Anutu, puuk pim inëenëp, Yesu, pim weëre kosangöt tiarën pet yaalni. Pöp ngaan arök kaöaröa naë wes momëenak pimëen ngön ya mënaup. Pël äak Rom yang ngarangkëp Pailat pi mangkën puuk kan wes momëepënëak äa pöt ¹⁴ arök kosang ngentiak omën wotpil ompyaö pöp kasëng menaurö. Mak, ar ke urak Pailatën maan Yesu pim urötak omën yamëngkaup wii kaatakaan kan wes mëen sa. ¹⁵ Pël äen arim ngöntaan pitök tiarim omën wëwë ompyaut yaningkaup mëna. Pël äaupök Anutu puuk weletakaan wal ë moulmëen wëwëetaring wëen tenip itenaut. Pötaanök pöta ngönte ök aim wë. ¹⁶ Tenip Yesuun kön wi kosang yewasën pim weëre kosangööring omën epop ompyaö yemowas. Yaap, Yesu pi tenip piin kön wi kosang wasënëak kaamök elnia pötak omën epop arim itöök ompyaö sak wë.

¹⁷ “Ngöntre karurö, ne arën ewat wë. Arre arim kaöaröak Yesuun utpet elmëaurö. Pël äautak ar pim songönte ewat nasën wë yak pël elmëaurö. ¹⁸ Pël äaap Anutu pim ngaanëer tektek ngön yaaö pöröen ök maan tekeri wesa pöt kë oröa. Pi ngaan epël mëea. ‘Kristo Anutu pim Yaö Mëeaup pi këlangön kaö pan kat wiipnaap.’ ¹⁹ Pël mëea pötaanök ar arim lupöt kaip tiak Anutu pim ë pël elmëen. Pël äen arim saunat won niwasëpnaan. ²⁰ Pël äak wë ënëmak Anutu puuk ulöpre moup elniak arim lupöt weëre kosang niwasëpnaan. Pël äak kaalak Yesu Anutu puuk tiarim kama niöpënëak Yaö Mëeaö pöp arim naë wes mëepnaan. ²¹ Pël äëpnaatak pi kutömweri om wë Anutu pim ngolöp ngolöp wasëpna akun mowia pöten kor wë. Pël äëpënëak ngaanëer Anutuuk tektek ngön yaaö omën ngëngköröen ök maan tekeri wesa. ²² Pöt Moses puuk nant epël äa. ‘Anutu,

tiarim Aköp, puuk tektek ngön yaaö namp wes mēen waisēpnaat. Pöp arimtē naēaan namp. Pēl ēēn Anutu pi neen yaö elnēa ke pēlēp. Ar pim ngön apna pipöt pout ngar ön. ²³ Ēn omēn Anutu pim tektek ngön yaaö omnampē ngön kat nawiin ēēpna pörö Anutu pim omnarōaring naōpan. Pit kō sēpnaat.’ ²⁴ Moses puuk ngön pēl retēng ēa. Pēl ēēn Anutu pim tektek ngön yaaö omēn muntarō Samuelre pim kasngaēl pörōen ngön ök maan tekeri wesa pöt peene tiarim tekrak jaarō. ²⁵ Ngön epot Anutu puuk tektek ngön yaaö omnarōen maan pitök pitēm kēmötēaan ngaanēer retēng ēēn wiakaimautök peene tiarim naē kēēt jaarō. Tol ēēnak wasngan. Ar pitēm kurmentēkaanörö. Pötaanök ngön kosang wia epēt Anutu puuk arim ēarōaan ēaō epēt ar pourōaan yes. Kat wieē. Anutu puuk Apramōn epēl ök mēēa. ‘Ne nim ēere körōörö ulōpre moup elmēen yangerak omēn pourō pangk ē pet irēpnaat.’ ²⁶ Pēl ēak Anutu pi pim Inēēnēpōn yaö mēak wes mēen wet rēak arim ngēsē waisa. Pi ulōpre moup elniin arim utpet yaaut sēp wasēnēak waisa.”

4

Pit Pitaare Son ngön yaatak moulmēa

¹ Pitaare Son piarip omnarōen ngön ök maim wēēn kiri ar yaaurōere Anutu pim ngönēn tup kaōeta polisörōa ngarangkēpre Satusi ngönēn omnarō piarpim naē sa. ² Pit sē kat wiin piarip Yesu pim wel wiak weletakaan wal ēa pōta ngōnte ök mēak tiarta wel wiak tapēl wal ēēpenaarō omnarōen pēl ök maim wēēn pit sē kat wiak piarpimēēn ya sangēn kön wia. ³ Pēl ēak kētēp irē ilapēnēak yaēēn yak om morōak ēlpamök ngön ya mēmpēnēak wii kaatak moulmēa. ⁴ Ēn piarpim ngön ök maima omēn pörōa naēaan omēn kēsang pan saareet 5000 pörö Yesuun kön wi kosang wesa.

⁵ Ēlpamök ngönēnē ngarangkörōere kaōarōere ngön kosangötē ngarangk yaaurō pit pourō Yerusalem kak wa top ēa. ⁶ Anas kiri ar yaaurōa wotōököp piire Kaiapas, Sonre Alesantaare Anas pim kurmentēkaanörö pit pourō wa top ēak wēa. ⁷ Pēl ēak wa top pōtak Pitaare Son piarip pitēm tekrak tau moulmēak pēlpēl mēēa. “Arip talēpōn maan pimtok pimtē weere kosang ningkēnak omnamp ompyaō wesauwaar? Ma talēpē yapinte mēak ompyaō wesauwaar?”

⁸ Pit pēēl maan Pita pi Ngēēngk Pulō pim lupmeri peō ēēn epēl ök mēēa. “Omēn kaōere ngarangkörö, ⁹ ar tenpim omnamp ngaanēer ing il tēaup ompyaō mowesan pōten pēlpēl yeniak. ¹⁰ Pötaanök arēn ök niaan Israel omnarō ar pourō ēwat seē. Yesu Kristo Nasaret kakaanēp pim weere kosangōök omēn arim tekrak taua epop ompyaō sak wē. Arök Yesu Kristo pöp kēra yetaprak möön wel wiaupök Anutuuk weletakaan wal ē moulmēa. ¹¹ Ngönēntak ngön nent epēl wia.

‘Wap omēn ka ök yarēaurōa wēl ē moolēaut

Anutuuk ompyaut wesak möör wap wes yewesir.’

Wap pōta yapinte Yesu. ¹² Pi tapöpök tiar niwak wēwē ompyautak niulēēpnaap. Yang epera rangk omēn wē eporō tiarim naēaan nampök tiar niwak wēwē ompyautak niulēēpna pōten yaö neniaan. Yesu pimēnt kopēt tapöp.”

¹³ Pēl maan ngönēn ngarangkörö pit yaan panē sa. Pöt Pitaare Son piarip kaō wonaar. Pēl ēak piarip ēwat kaatak neilaanaarök wa top kaōetak ngön apnaaten kas kōpēl weere kosangring ök mēēa. Pēl ēēn pit piaripōn epēl wesa. “Piarip Yesuring wē weere kosang epēl wa,” pēl wesa. ¹⁴ Pēl ēak pit itaangkēn omēn ingesiar ompyaō mowesa pöp piarpim naē yaap tauaan itenak ngön kangiir mapnaat pangk naēn ēēn sēp wesa. ¹⁵ Pēl ēak omēn kaōarō pitēmēnt ngōnaak apēnēak piarip ka ngerō nentakēl wes momēa. ¹⁶ Pēl ēakök pitēmēnt ngön epēl ē kopēta wesa. “Tiar omēn epaar tol elmēēpen? Omēn Yerusalem kak wēa pörö pit epēl kön wia. ‘Omēn weere kosang epēt omnarō yok pangk naēnganēēt. Retēng piarpim yaē epēt tiar yak newasngan.’ Ngarangkörö tiar piarpim ēa pöt kaar newasngan. ¹⁷ Kopētet om ulōl sak sēpan pötaanök tiar ngön ē kosang wasēn piarip kaalak Yesu pim ngōnte naēn ēēpnaan.”

¹⁸ Pēl mēak pit kaalak piaripōn yas maan koirak sē tau moulmēak Yesu pim ngōnte omēn muntarōen ök mapanēak nga mēēa. ¹⁹ Pēl maan Pitaare Son piarip tauēē Pitaak

ngön kangit epël mëëa. “Arimtok omën eptepar kom ëak iteneë. Kan taltakëer ompyaut? Ten arim ënëm ëën ma Anutu pim ënëm ëën? Pël ëautak ten Anutuu ënëm ëëna pöt arim ënëm naëngan. ²⁰ Tenip yok pangk pim ngönte anaaten kaaö naëngan. Omnant Yesu pim yaëën tenpim itenak kat wiak pël ëaö pipot tenip yok pangk ngep naëngan.” ²¹⁻²² Omën Anutuuk pim ingesiar ompyaö mowesa pöp pim krismakiat omën naar ulpëen il wesaup pöp pi ulwas wonöp. Pël ëën omnarö pit Anutuuk omën pöp ompyaö mowesa pötaan Anutuun yaya mëëa. Pötaanök ngönënë kansolörö pitök piarip këlangön kat mowiipënëak itaangkën kan won ëën ap wesak piarip kaalak omnaröen ngön ök mepanëak nga mëak wes mëën sa.

Ingre mor saurö pit ngönënë ök apnaataan weëre kosang öpënëak Anutuun kimang mëëa

²³ Pitaare Son piarip wes mëën kaalak piarpimoröa naë së kiri ar yaaö kaöaröere ngönënë ngarangköröa ngön mëëaö pöt ök mëëa. ²⁴ Pël ëën kat wiak pit pourö kön kopëtaö wesak Anutuun epël ök mëëa. “Nuukëer kaöap, ni kutömwer ket ëak pöweri omnant mowian. Pël ëak yanger ket ëak pörak omnant moulmëan. I kaö ket ëak i kaöökë omnant moulmëan. ²⁵ Ni ngaan panëer Ngëëngk Pulö elmëen tenim ëap omën omp aköp Tewit nim inëen ngaanëpön maan ngön nent epël retëng ëa.

‘Tol ëënak köpëlörö neen ya sangën ëa?

Ën tol ëënak omnarö nemëen kup riipënëak ëa?

²⁶ Yang omp aköröere wotöökörö ne Aköpre nem Yaö Mëëaup nga elniipënëak wa rongan ëa.’

²⁷ Ngön pöta këet peene e yaarö. Pöt oröpmorëen? Yerusalem ka kaö eprek omën omp aköp Erot piire Pontias Pailatre köpël omnarö pit Israel omën kaöaröaring wa top ëak Yesuun nga elmëepënëak ëa. Pi nim Inëen ompyaup ni ngaan ya yaö mëëaup. ²⁸ Pit wa top ëak omnant orööpënëak ngaan nim kopëta wes menan pöpön nga kupre wap wieima. Pël ëeim wëen omnant orööpënëak ëan pöt nimtë weëre kosangöök elmëen oröa. ²⁹ Pötaanök ten peene ni tenim Aköpön kimang yeniak. Omnarö pit nga kup yari pötaanök ni ten nim inëënörö kaamök elniaan kas köpël nim ngön ompyaut war wesak ök menaan. ³⁰ Ni kaamök elniaan yauman omnarö ompyaö mowesak weëre kosang it ngölöp ke nampöt nim inëen ru ngëëngkëp Yesu pim weëre kosangöök mëmpunaan.”

³¹ Pit Anutuun ngön pil ök maö së pet yairën ka pitëm wëa pöt moup ket ëak möa. Pël ëën Ngëëngk Pulö pitëm lupötë ilëak peö ëën pit Anutuu ngönte kas köpël omnaröen ngës rëak ök maö sa.

Ingre mor saurö pit lup kopëtemer sak wakaima

³² Akun pötak omën Yesuun kön wi kosang wesa pörö pit lup kopëtemer sak pitëm naëaan nampök epot nemtëet pöt naën. Won. Pitëm omnant pout ngawi wiak wakaima. ³³ Pël ëak Yesuu ngön yaaö omnarö weëre kosang kësang wak pitëm Aköp Yesu weletakaan wal ëa pöten omnaröen ök maan Anutuuk omën piin kön wi kosang wesa pörö komre kolap kaö elmëen pit ompyaö wakaima. ³⁴⁻³⁵ Pël wakaimeë pitëm tekrakaan nampök omën nentaan ngöntök naën. Pit tol ëakök pël eima wasngan. Pitëm naëaan nampök kaare yangatë sumat wak pöt Yesu pim ngön yaaö omnarö pitëm naë wak së mangkën kom ëak ngöntök yaaurö meneima.

³⁶ Akun pötak omën namp pim yapinte Yosep pi pitring wakaima. Omën pöpön Yesu pim ngön yaaö omnarö pitök pim yapin nent Panapas pël maima. Yapin pöta songönte Omnarö Lup Ketumön Yemowesau. Pi Yuta omnamp Liwai pim kurmentëkaanëp Saipras kustak wilaup. ³⁷ Omën pöp pim yang lup nent omnarö menak sumat wak ngön yaaö omnaröa naë së kom ë mampënëak mena.

5

Ananiasre Sapaira

¹ Panapas pi pël ëa. Ën omën pöröa naë öngre omp naar wëa. Ompöpë yapinte Ananias. Ën öngöpë yapinte Sapaira. Ananias puuk pim yang lup nent omnarö menak

sumat wa. ² Pël äak kaö nent yoolök wasëpënëak kaö nent ëlëep wia. Pël ëen pim öngöp piita ëlëep wia pöten kön wiin ompyaö ëa. Pël ëen pi sum kaö nent wak së ngön yaaö omnarö menak, e tapët pël mëea. ³ Pël ëen Pitaak piin epël ök mëea. “Ananaias, Seten puuk nim lupmer utpet panë niwasën Ngëengk Pulöön morök elmëemëak nim yangeta sumat wak kaö nent ëlëep wian. ⁴ Ni wet rëak yanget sum naën wieëa akun pötak yang pöt nimtëët pël wieëa. Ën ënëmak ni yang pöt omnarö menak sumat ningkën wan pöt nimtëët. Oröpmorëënök ni sum kaö nent ëlëep wiak ngön kaar ëaup? Nim ngön kaar pipët ten omnaröen pëen nenian, Anutuun kaar yemaan.” ⁵⁻⁶ Pël maan Ananaias pi ngön pöt kat wiak wel wiak së ngentia. Pël ëen yokoturö pit kat wiak së pim sokur poë koröpöök kör koëak wak së yang kel weera. Pël ëen omnarö pit ngön pöt kat wiak kas kaö panë ëa.

⁷ Kot nent wë ngöpngöp äak 3 aöa pël won yesën pim öngöp Sapaira pim ompöp wel wia pöten kat nawiin yak Pita pim kaata kakaati së ilëa. ⁸ Pël ëen Pita pi epël pëlpël mëea. “Arip yangeta sumet epët pëen wauwaar ma?” Pël maan öngöpök epël mëea. “Yok nim wan pi tapëtep.” ⁹ Pël maan Pita puuk epël mëea. “Aripök Aköpë Pulöön morök elmëënë pöten kön wiin kengkën sa ma? Kat wiaam. Omën nim ompöp yang kel weeraurö pit ka kanrak pi yawir niinta niöpnaat.” ¹⁰ Pël maan tapëtakëer öngöpta wel wia. Pël ëen yokoturö pit kaalak wak së pim ompöpë naë moweera. ¹¹ Pël ëen Yesuu ingre mor sauröere omën muntarö ngön pöt kat wia pörö pourö kas kësang panë ëa.

Retëng it köpëlöt mëna

¹² Akun pötak Yesu pim ngön yaaö omnarö pit weëre kosang it ngolöpöt kësang omnaröaan elmëa. Pël ëen omën Yesuun kön wi kosang wesa pörö pit Anutuu ngönën tup kaöetak purpur omnarö pitëm ëapë yapin ngamp Solomon pël yamëëauweri wa top äak Anutuun ök maim wakaima. ¹³ Pitëmënt pëen pël ëeim wëen omën muntarö pitëm wëwëatön itenak pit ompyaö wëaurö pël yamëëaurö yak pitring öpnaaten kas ëeima. ¹⁴ Pël ëaatak omën kësang pan Aköpön kön wi kosang wesak pim ingre moröröaring yal mena. ¹⁵ Pël ëen Yesuu ngön yaaö omnarö pit pitëm yaat om mëmpö yesën omnarö pit pitëm yauman omnarö wak së kamtaöökë kan ëöök urötring wi moulmëa pöt pit epël mëakök ëa. “Pita pi kamtaöök yesem pim moresök moröpnaat. Ën nent pöt pi yesën pöt pim könöpök pitëm rangk ilap riak sëen ompyaö sëpnaat.” Pit pël mëak wak së mowieima. ¹⁶ Pël ëen Yerusalem kak we naöökëan naöökë ka pötëaan yauman omnaröere omën pitëm lupötë urmerarö wëaurö pourö wak së Yesu pim ngön yaaö omnarö pitëm naë oröön waö ë momëak ompyaö mowesa.

Ensel nampök ngön yaaö omnarö wii kaatakan ent ë moulmëa

¹⁷ Ënëmak kiri ar yaurö pitëm wotöököpre omën piiring wëaurö pitëm yapinte Satusi, pit Yesuu pim ngön yaaö omnarö yaaö pötön itenak war kön wiak ya sangën ëen utpet mowasëpënëak kön wia. ¹⁸ Pël äak së ngön yaaö omnarö wak wii kaatak moulmëen utpet yauröaring wëa. ¹⁹ Pël ëen rö kan Anutuu ensel nampök wii kaata kanwer të mowiak ngön yaaö omnarö wël äak mësak orö epël ök mëea. ²⁰ “Ar Anutu pim ngönën tup kaöetak së wëwë ngolöpta ngönente omnaröen ök man.” ²¹ Pël maan pit ngön pöt ngar wak wëen këtëp ngampi yoolaan ngönën tup kaöetak ilëak ngës rëak omnarö rë moula.

Pit pël ëeim wëen kiri ar yauröa wotöököpre pim omnarö pit Yuta omën kaöaröen yas maan ngönënë kansolörö wa top ëa. Pël äak wii kaata kaöapë ngësël ngön wes mëa, Yesu pim ngön yaaö omnarö wii kaatakan koirak waisëpënëak. ²² Pël ëaatak ngönënë polisörö pit wii kaata kakaati së itaangkën Yesu pim ngön yaaö omnarö pit won wieëa. Pël ëen pit kaalak ngönënë ngarangkörö naë së pitën ök mëea. ²³ “Ten wii kaatak së itaangkën kan ngarangkörö wëen ka kanötta om wari seëa. Pël ëaan ten koirënëak kakaati së itaangkën won wieëa.” ²⁴ Pël maan ngönën tup kaöeta polisöröa kaöapre kiri ar yauröa wotöököp pöt kat wiak kön selap wiak neneren epël mëea. “Pitëm yaë pipëtakaan oröpöt orööpënëak yaë?” ²⁵ Pël aö yeem wëen omën namp pitëm wa topöök së epël ök mëea. “Kat wieë. Arim omën wii kaatak ulmëan pörö pit ngönën tup

kaöeta kakaati së omnaröen ngönën ök maim wë.” ²⁶ Pël maan polis ngarangkëpre pim koturö pit së Yesuu ngön yaaö omnarö koirak sa. Pit koirak yewaisem tang nemomöön, omnaröak pit kël momööpanëak kas ëa.

Ngön yaaö omnarö pit ngönënë kansolöröen kas naën, ngön ök mëä

²⁷ Pit Yesu pim ngön yaaö omnarö koirak kakaati së ngönënë kansolöröa naë tau moulmëen tauaan kiri ar yauröa wotöököpök pitën epël pëel mëä. ²⁸ “Ten arën Yesuu ngönte anëëtaan nga nenian ëan ma? Ma arök kön wiin pöt omën pasit yaë ma? Yerusalem omnaröen ngön pöt ök maan pitök tenën Yesu möan pël apna pöten ar kent yeë.” ²⁹ Pël maan Pitaare karurö pit kangiiir epël mëä. “Ten yok pangk ar yang omnaröa ngönte ngar naöngan. Ngön Anutu pim ök niia pöta ënëm ëënaat. ³⁰ Arök Yesu këra yetaprak möön wel wia. Pël ëaupök tiarim ëere körööröa Anutu puuk weletakaan wal ë moulmëa. ³¹ Pël ëak Anutuuk koirak së pimtë naë ulmëen pim yaapkëetakël wë. Pël ëën Anutu puuk kaö wes moulmëen tiarim kepönöök wë kaamök elniak Israelörö tiarim kanöökël pourö wa nuulëen utpetat kasëng mampunëen. Pël ëën Anutuuk arim utpetat wa moolapnaat. ³² Ngön pöt tenök ök yeniaan Ngëengk Pulöökta omën pötön war wesak yenia. Anutuuk omën pim ngönte kat yawiaurö ten Pulö yaningk.”

Kameliel pi ngönënë kansolöröen ngön yaaö omnarö kön wialök elmëepënëak mëä

³³ Ngönënë ngarangkörö ngön pöt kat wiak ya sangën ëën Yesuu ngön yaaö omnarö mëmpënëak ëa. ³⁴ Pël yaëën Parisi omën kaö namp Moses pim ngön ë kosang wesaut rë yemoulaup pi pitëm tekrak wëa, pim yapinte Kameliel. Pit omën pöpön kön wiin ompyaö yaaup. Puuk ngönënë ngarangköröa tekrakaan wal ëak Yesuu ngön yaaö omnarö ka kaö nerakël wes momëen sa. ³⁵ Pël ëën pitën epël ök mëä. “Israel omën nem karurö, tiar omën eporö omën nant elmëepenëak pöt kön wialök elmëëpenaan. ³⁶ Kat wieë. Ngaan panëer won, peen peen omën namp wakaima yapinte Tiutas. Pimtok pimtën kön wiin, ‘Ne omën kaöap,’ pël wesak omnaröen maan omën kësang 400 ke pël ëak yang ngarangkëpön nga elmëepënëak sa. Pël ëën narö pitök pi mëngkën pim iri wëaurö pit pim ngön pöt sëp wesak repak sa. ³⁷ Pël ëën kaalak Yutas Kalili omnamp puuk omën muntarö wak Rom yang ngarangkëpëen nga elmëa. Pël ëa akun pötak yang ngarangkëp pi ka poutë omnaröa yapinöt wë yesën ngaarö pitök pöpta mëna. Pël ëën pim iri wëauröeta pim ngönte sëp wesak repak sa. ³⁸ Pël ëaut pötaanök Yesuu ngön yaaö eporöen tiar mop mowiak itöök elmëaapa. Pitëm ngön epot omën pëenök yeëa pöt won sëpnaat. ³⁹ Ën omën puot Anutuuk kaamök elmëen pim weëre kosangöök yeëa pöt tiarök yok pangk il nemowasngan. Pötaanök mowëen it mongënaapa. Tiar pël yeem Anutu pimtën nga elmëënganok.”

Ngön yaaö omnarö Yesuu yapintaan ëö sëpna pöten ërëpërëp ëa

⁴⁰ Pël maan ngönënë kansolörö pit Kameliel pim wes mëen sëpënëak ëa pöt ngar wa. Pël ëak pit Yesuu ngön yaaö omnarö koirëpënëak maan koirak sëën ngönën ngarangköröak polisöröen maan pës möön epël mëä. “Ar kaalak Yesu pim ngönte omnaröen ök manganok.” Pël mëak wes mëen sa. ⁴¹ Pël ëak Yesuu ngön yaaö omnarö pit wa toptakaan oröak yesem ërëpsawi ëa. Pöt Anutuuk pitëm ya mëna pöten itaangkën yok pangk ëën pit Yesuu ngöntaan yok ëö mongawisëpnaat pël wesa. ⁴² Pël ëak kët ël epotë pit ka yaapötëere Anutuu ngönën tup kaöetak së omnaröen Yesu Anutu pim Yaö Mëäup ngön ompyaö pöt ök maima.

6

Pit omën 7 ëak ngön yaaö omnarö kaamök ëëpënëak moulmëa

¹ Akun pötak Yuta omën narö Yesuu ingre mor saurö selap sak wë tok nentepar pitëm tekrak kom kap oröa. Pöt Krik ngön yauröak Yuta ngön yauröen kaaö ngön mëak epël mëä. “Kët poutë omën omnant ngöntök yaurö kaömp yemangkem ar Krik ngön yauröa öng kapirörö ompyaö wesak nemangkën ë yeë.” ² Pël ëën Yesu pim ngön yaaö omnarö 12 pöröak Yesuu ingre mor sauröen yas maan së wa top ëën epël ök mëä. “Kat

wieë. Kaömpre monat kom yaaö ngön pötak tenim ya mëmpuna kanöt il yeniwari pipët pangk naën yaë. Tenim ya kë pöt Anutu pim ngönte omnaröen ök nianëak äaut. ³ Karurö, ar peene arim naëaan omën 7 äak kom ë moulmëen pitök omnant kom ëëpëna ya pöt ngarangk ëëp. Pit omën Ngëengk Pulö pitëm lupötë wieëa könringöröak moulmëen. ⁴ Pël ëen tenimtokëer kët ël epotë Anutuun ök maimeë pim ngönte tekeri wesak ök niaim önaan.” ⁵ Pël maan omën pourö ngön pöten kent äak omën eporö ulmëa. Wet rëak Stiwen omën pöp pi Anutuun kön wi kosang pan yewesauw Ngëengk Pulö pim lupmeri peö äaö pöp moulmëa. Pël äak namp Pilip, namp Prokoras, namp Naikena, namp Taimon, namp Pamenas, namp Nikolas Antiok kakaanëp, pi köpël omnamp ngës rëak Israel omnaröa ngönën wak wëaö pöt yaaup. Pël äak Yesuun kön wi kosang wesauw. Pit omën piporö moulmëa. ⁶ Pël äak pit Yesu pim ngön yaaö omnaröa naë moulmëen pitëmëen Anutuun ök mëak pitëm moröt kepönötë mowiak welaköt elmëa.

⁷ Anutu pim ngönte ulöl sëen Yerusalem kak omën wëaurö pitëm naëaan selap pan Yesu pim ru sa. Pël ëen kiri ar yaauröa naëaan selap pitta Yesuun kön wi kosang wesa.

Yuta omnarö pit Stiwen wali wa

⁸ Stiwen pi Anutuuk komre kolap elmëak ngönënë weëre kosang ke nentere nent kaamök elmëen retëng weëre kosang omnaröa yok pangk naënganëët omnaröa tekrak mëneima. ⁹ Pël yaëen omën narö Stiwen pim yaaö pötön kaaö ëeima. Omën pörö pit tok nentak wë Yuta omnaröa ngönën tup nent, yapinte wii natëenöröa ka pötak wa top ëeima. Omën pörö pit Alesentriaare Sairini kakaanörö. Ën narö Silisiaare Esia yangrakaanörö. Pit së wa top äak Stiwenring ngön nga ela. ¹⁰ Pël äaap Pulöök kaamök elmëaan yak pitök pi il nemowasën äa. ¹¹ Pël ëen pit omën naröak Stiwen pimëen ngön mööngk rëak mapëna yak sum elmëen pitök ngön mööngk rëak epël mëëa. “Pi Moses tiarim äapre Anutuun pim këmtakaan utpet wesak yaan ten kat wiaut.” ¹² Pël maan omën pörö pit omën yaapöröere ngönënë ngarangköröere ngön kosangötë ngarangkörö pit es nga mowesak Stiwenë naë së moröak wais ngönënë kansolöröa tekrak tau moulmëa. ¹³ Pël äak omën ngön kaar apnaaröeta piiring tau moulmëen kaar epël mëëa. “Omën epop pi akun poutë Anutuu ngönën tup ngëengk epëtëre Mosesë ngön kosangötön utpet wesak yaaup. ¹⁴ Ten kat wiin pi epël ya. ‘Yesu Nasaret kakaan pipopök ngönën tup epët tööl komun äak Mosesë ngaantak tiarim ëarö ngön mena pötë urtaköt wiipnaat.’ ” ¹⁵ Pël maan ngönën ngarangk kaöarö pourö pit Stiwen pim ë kosaöön it kökö mongnaan ëwa panë tëak enselöröa ë kos koröp oröa.

7

Stiwen pi ngönënë kansolöröen ngön ök mëëa

¹ Pël ëen kiri ar yaauröa wotöököpök Stiwenën epël pëlpël mëëa. “Ngön e ya epët kaar ma yaap?” ² Pël maan pi kangiir epël ök mëëa. “Nem pepere karurö, ar nem ngön epët kat wieë. Anutu, ëwa pepap, pi ngaanëer tiarim äap Apram pi Mesopotemia yangerak om wëënaar Anutu pi pim naë oröak epël ök mëëa. ³ ‘Ni nim omënere kaare yanger sëp wesak nem yang pet elniima pörök së öm.’ ⁴ Pël maan pi Kaltia yang pör sëp mowesak ka kaö naö Aran pörök së wëen pim pepap wel wia. Pël ëen ënëmak Anutu puuk wes mëen kaalak yang Israel omnarö tiarim wë eprekël waisa. ⁵ Pël äaap Anutu pi yang lup nent pimtëen panë wesak, ‘Epët nemët,’ pël apna nent wël ë nemangkën äa. Won pan. Anutu pöp om epël kosang wes ök mëëa. ‘Ënëmak yang epër nimpaat. Pël ëen nim ruure ëarö oröak pep sak öpnaat.’ Pël mëëaö akun pötak Apram pim öngöp ru nawilën äa. ⁶ Pël ëen Anutuuk kaalak ngön munt nent epël ök mëëa. ‘Nim ruure ëarö yang maim nerek së wëen omën pörök wëauröak ngarangk elmëen ya pas mëneim sum won öpnaat. Pël ëen pörökörö pitök këlangön ya pas mangkën krismaki 400 pil wakaimpënaat. ⁷ Pël ëen ënëmak nook omën pit këlangön kat mowiipna pipörö ngön ya mëmpaap. Pël ëen ënëmak nim ruure ëarö pit yang pör sëp wesak yang eprek wais wë neen yaya neaimpënaat.’ ⁸ Pël mëak Anutuuk Apramre ëaröaan pim ngön kosang wes mëëa pöt pet elmëëpënëak Apramön

pim ruure earöa koröp kaut ilëpënëak ök mëä. Pël ëen omnaröak koröp kaut ila pöten itenak Anutu pim Apramön ngön kosang wes mëä pöten kön wiipnaan. Pël ëen wëak pim öngöp yokot namp wila yapinte Aisak wë akun 7 ëak won sëen 8 pötak koröp kaut ila. Pël ëen Aisak puuk wë pim ruup Yakop wilak tapël elmëa. Pël ëen Yakop puukta wë pim ruurö 12 pörö tapël elmëa. Pël ëen pöröak wë 12 tapël ëak pitëm naëaan Israel omnarö tiarim kur 12 ëak oröa.

⁹“Yakopë ruurö pit omp kaö sak wë Yosepëen këepöt kön mowia. Pël ëak pi omën narö mës menak sumat öpënëak kön wiak mangkën pit koirak Isëp yangrakë sa. Pi pörök së inëen ru sak wë waur eima, sum won. Pël ëen Anutuuk pi sëp nemowasën, ¹⁰könöm nant pim naë jaaröön Anutu puuk ngarangk elmëeima. Pël ëak Anutuuk pi ël kaamök elmëak kön tektek kaö mangkën Pero Isëp yang omën omp aköp pim naë wëen piin itaangkën ompyaö ëen kaö wes moulmëen puuk Isëp yang ngarangkëpë yaat ngarangk ëa. Pël ëak wë Pero pim kaata yaat pour pi ngarangk ëak wakaima. ¹¹Pël ëen wë ngöntök kësang nempel Isëpre Kanan yangrak oröak wiaan omnarö kaömpëen utpet ë yesën Israel tiarim earöeta tapël ëa. ¹²Pël yeem Yakop pi kat wia pöt Isëp yangrak omnaröak wet rëak akun pötaan kaömpöt wa kön wiout wia. Pël maan pi ngön pöt kat wiak tiarim earö pim ruurö ngës rëak wes mëen Isëp yangrak së kaömp wak waisa. ¹³Pël ëak wais wë akun nentak kaalak sa. Së oröön Yosepök nanöröen epël ök mëä. ‘Ne arim nangap Yosep.’ Pël yemaanak Pero piita Yosepë nanöröen ewat sa. ¹⁴Pël ëen Yosepök nanöröen epël ök mëä. ‘Ar së tiarim pepap Yakopön maan wais eprek Isëp tiarim karuröaring öpenaan.’ Yakopë omën kurmentëkaan pörö 75. ¹⁵Yakopre pim kuröökaan pörö Isëp yangrak së wë ulöp sak we pöök wel wia. ¹⁶Pël ëen ënëmak pit pouröa kosat wak së omën yangaöökë wieëaurek Sekem pörök weera. Yang pör ngaanëer Apram puuk Emo pim omnaröa naëaan sum ëa.

¹⁷“Israel omnarö pit Isëp yangerak wë ulöl sa. Pël ëen Anutu pim Apramön yang yaö mëä pörökë sëpënëak Isëp yanger sëp wasëpna akun mena pöt temanöm sa. ¹⁸Pël ëa akun pötak Isëp omën omp ak munt namp oröa, pöp Yosepön köpëlëp. ¹⁹Omën pöpök Israel tiarim ëere köröröen morök elmëak epël maima. ‘Ar ru wilak pöt wak së pëlëer mowiin. Pël ëen wel wiipnaan.’ ²⁰Pël maan akun pötak Moses pi pim ëlëpök wilak itaangkën pim möönre koröp ompyaö ëen itenak ëlëpök ngarangk ëak kapa yemangkën ngoon naar namp won sa. ²¹Pël ëen ëlëp pi yang ngarangkëpë ngönte ngar wak Moses wak së pëlëer mowia. Pël ëen yang ngarangkëpë koontupök së koirak pim ru ket ëak ngarangk elmëeima. ²²Pël eim wëen Moses pi kaö sak wë Isëp omën kaöaröa naëaan kön tektek wak kaö panë sa. Pël ëak pi ya kësangöt wak ngön weëre kosangringöt pitën ök maima.

²³“Wë ënëmak krismaki 40 ëak won sëen Israel omën pim karurö kaamök elmëepënëak kön wia. ²⁴Pël ëak pi yesem itna pöt Isëp omën nampök Israel omën namp möa. Pël ëen pi pim karip kaamök ëak Isëp omnampë utpet elmëa pöta kangiir Isëp omnamp mëna. ²⁵Pël ëa pöten Moses pi epël kön wia. ‘Nem omnarö pit neen epël kön wiipnaat. “Anutuuk pi kaamök elmëen tiar Israel omnarö Isëp yangrakaan nikoirepënëak yaö mëäaup,” pël kön wiipnaat.’ Pël ëa pöt pit pël kön nawiin ëa.

²⁶“Ka urak wangam kanök Israel omën naar nga yaalën pi ngeröök yaalmëem epël mëä. ‘Arpimënt tapaarök yeëerek nga elngan.’ ²⁷Pël maan omën ngöntöp ngep ëak yamöa pöpök Moses mök ë moolëak epël mëä. ‘Talëpök ni tenim kaö sak wë ngön ë pet irumëak niia? ²⁸Ma nim peen kusi Isëp omnamp mënan pöl kaalak neenta nemëmpëak yaan ma?’ ²⁹Pël maan Moses pi ngön pöt kat wiak yang pör sëp wesak Mitian yangerak kas së wakaim wë öng namp wak yokot naar wila.

³⁰“Moses pi yang pörök wëen krismaki 40 ëak won sëen akun nentak yang pultak Sinai tomök ikanöök këra kot nementëk es wëlëng yokota. Pël ëen Anutu pi enselëpë ök sak es wëlëngöökë öngpök wëen ³¹Moses pi pöten itenak yaan sak itaampënëak naë yesën Aköpök epël ök mëä. ³²‘Ne nim earö Apramre Aisakre Yakop pitëm Anutu.’ Pël maan Moses pi yaan sak reireë urak kaalak itaampnaaten kas ëa. ³³Pël yaëen Aköpök epël

ök mëëa. ‘Ne ngëëngkëp yang eprek wë. Pötaan yang nim tauaan pipët welakët yak kan wariaarek nim ing korötepar përe ola. ³⁴ Ne itaangkën Isëp omnarök nem omnarö utpet moweseim wë. Pël ëën ne kat wiin pit ya utpetaring wë neen merëk neaim wë. Pötaanök ne pitëm könömöt ent ë moolamëak yewais. Wal ë. Wes nimëën Isëp yangerakë sumëën.’ ”

³⁵ Stiwen puuk kaalak epël ök mëëa. “Moses pi ngaanëër Israel omnarö pitök pim ngönte wa moolëak epël mëëa. ‘Talëpök ni tenim kaö sak wë ngön ë pet irumëak niia?’ pël mëëa. Pöt pit omën pöp Anutuuk Israel omnarö pit ngarangk ëak këëmre këlangönë öngpökaan ent ë moulmëëpënëak yaö maan wëën enselëpök këra kotumentëk es wëlëngöokaan ök mëëa pöten pit köpël pötaanök. ³⁶ Pël ëak Moses puuk omën pörö mësak yesem Isëp yangerakaan i kaö Köp Möauukaan yang pultakë pötë yesem retëng ke nampöt mëneim wëën krismaki 40 ëak won sa. ³⁷ Pël ëak Moses puuk Israel omën pimoröen epël ök mëëa. ‘Anutu tiarim Aköp puuk tektek ngön yaaö namp wes mëën waisëpnaat. Pöp arimtë naëaan namp. Pël ëën Anutu pi neen yaö elnäa ke pëlëp,’ pël mëëa. ³⁸ Moses pi tapöp ngaan yang pultak omnaröaring wa top ëak wakaima. Pi akun pötak tiarim ëaröaring wëën ensel Sinai tomök ngön ök mëëa pöp piarip pouwaar wëa. Pël ëëëak Moses pi Anutu pim naëaan pim ngön lëngë nasëpanë pöt wak tiarimëën mena. ³⁹ Pël ëënak tiarim ëarö pit Moses pim ngön pipët wa olëak kaalak Isëp yangerakël sëpënëak ëa. ⁴⁰ Pël ëak pit Moses pim nanëp Eron pim naë së oröak epël mëëa. ‘Moses pi tiar Isëp yangerakaan mësak wais eprek niulëak pi talël sa wes? Ten köpël yaëërek nuuk omën kön nent ket ë nin pötak tenim omp ak sak wotöök rëak mës niwak sëpnaan.’ ⁴¹ Pël mëak akun pötak purimakaö ru kön namp ket ëak animaö narö möak kön kaar pöpëën kiri ar ë mowiak pitëmtë omën ket ëaö pötaan ërëpsawi elmëeima. ⁴² Pël eim wëën Anutuuk mopöök omnant wia epot këtre ngoonre ari puotön yaya mapënëak pit kasëng momena. Omën pipot Anutu pim tektek ngön yaaö omën nampök epël retëng ëa.

‘Israel omnarö ar yang pultak imeë krismaki 40 ëak sa.

Akun pötak animaö kiri ar ëeiman.

Pël ëan pöt nemëën won.

⁴³ Ar wet rëak omnant arimtë ket ëautön yaya maimaurö.

Pël ëak ar omp ak kaarëp Molok pim poë koröp ngönën tup kaarkaarte tiak wak

pötaring omp ak kaarëp Repan pim ari könthe wak sa pël eimaurö.

Pötaanök peene nook ar kama niwak wes nimëën maimerek Papilon yangrakë sënëën.’

⁴⁴ “Tiarim ëarö pit yang pultak wakaima akun pötak poë koröp ka nent Anutu pi pitring wë pöta ökre waste tiak wak ima. Ka pöt Anutu pimtok Mosesën ök rapnaal pet elmëën ök rëak wak ima. ⁴⁵ Pël ëën ënëmak tiarim ëarök poë koröp ka pöt pitëm pëparöa naëaan wak Yosuaaring imeë yang munt ner Anutuu omën yang pörëk wëaurö waö ë momëa pörëk së oröa. Pël ëaut poë koröp ka pöt om wiakaim wiaan yang omën omp aköp Tewit pi oröa. ⁴⁶ Pël ëën Tewit pim wëwëeten Anutu kent elmëa. Pël ëën Tewit pi Anutuun epël kimang mëëa. ‘Ne yok pangk ni, nem ëap Yakop pim Anutu, nimëën ngönën tup ompyaö nent ök ram ma?’ ⁴⁷ Pël mëëautak omën omp aköp Solomon, Tewit pim ruup, puuk ka pöt ök rëa. ⁴⁸ Pël ëaap Anutu O Ngaarëkëp pi ka omën moresök ök yera epotë pëën naöpanëpön tektek ngön yaaö omnampök pël ëa.

⁴⁹ ‘Aköp pi epël ëa. Ne kaöap kutömweri wë omën pout ngarangk ëak wëaup.

Ën yang pipër nem weëre kosangöökë iri wia.

Pötaanök arök yok pangk ka nent nem wel aisëëë kë sumaan ök nenerangan sa.

⁵⁰ Iteneë. Nemtok nem omën ket ëaö epot pout il wesak wë.’ ”

⁵¹ Stiwen puuk kaalak kansolöröen epël ök mëëa. “Arim lupötë wa olëere kön utpet pötök peö ëak wë köpël omën ket ëak Anutuu ngönte kat nawiin yaurö. Ar kët ël epotë Ngëëngk Pulöökë ngönötta wa olaim wëaurö. Tiarim ëarö pit pim ngönöt wa olaimaurö. Arta tapël yeë. ⁵² Yaap, tiarim ëarö pit Anutu pim tektek ngön yaaö omnarö pitëm naëaan namp öp sa wasngan. Pourö utpet mowesa. Pit omën wotpil waisëpnaapön

tektek ngöntak war wesak ääo pörö pourö mênak won wesaurö. Pël äauröak peene arökta omên wotpil tapöp ngaaröa naë wes mēen mēna. ⁵³ Tiar tapöröak Anutuu naëaan ngön ë kosang wesa pöt öpenëak enselöröak tiarim ëaröen ök mēëautak arta ngön pötë ënēm naën yeë.”

Pit Stiwen kël möön wel wia

⁵⁴ Stiwen pi pël maan ngönënë kansolörö pit ngön pöt kat wiak ya sangën ëen kē ruru kön wia. ⁵⁵ Pël ëen Ngëëngk Pulö pim lupmeri ilëak peö ëa. Pël ëen pi we riak itena pöt Anutuu naë ëwa kësangpel ëaan Yesu Anutu pim yaapkëetak tauaan itena. ⁵⁶ Pël ëak Stiwen pi pitën epël ök mēëa. “Kat wieë. Ne peene itaangkën kutömwer kan tēen Omên Këep pi Anutu pim yaapkëel tauaan ityaangk.” ⁵⁷ Pël yemaan kansolörö pit Stiwen pi Anutuu yapinte ngep yaë wesak kat wiipanëak kat ur wariak ngön kaëpre ngön ëak wal ëak sē moröak ⁵⁸ weruak Yerusalem ka pöökë wilëngkëel koliil sē olëak kël momöa. Pël ëak omên pimēen ngön aima pöröak pitēm ulpëenöt përeäk omp ulwas nampë yapinte Sool pim naë rongan ë ulmëa. ⁵⁹ Pit pi kël yemomöön Stiwen pi kimang ngöntak Aköpön epël ök mēëa. “O nem Aköp Yesu, ni nem könöp kama neö.” ⁶⁰ Pël mëak rar rë wesirak ngön ëak epël mēëa. “Aköp, ni omên utpet yaalnë eporö kangit mangkan.” Pi ngön pil ök më pet irak wel wia.

8

Sool pi Yesuu ingre mor saurö utpet moweseima

¹⁻² Sool pi Stiwen mëngkën ya kē sa. Pël ëen omên ngönën kat wiaurö pitök pim sokut wak sē yang kel weera. Pël ëak pit ingre ya ilak aima. Pël ëa akun pötak Yerusalem kak omên wëa pöröak ngës rëak Yesuu ingre mor saurö mëmpö waö ëak rep momëen Yutia yangrakaan Sameria yangrakë sa. Pël ëen Yesu pim ngön yaaö omnarö pitëmënt Yerusalem kak wakaima. ³ Pël ëaan Sool pöpök Yesu pim ingre mor sa pörö utpet mowesak pitëm kaatë kakaati ilëak öngre omp pourö moröak wii tëak wak sē wii kaatak ulmëa.

Pit Sameria kak ngön ompyaut ök mēëa

⁴ Yesu pim ingre mor rep momëen saö pörö pit neenem yesautë pim ngönte ulöl wesak ök maö sa. ⁵ Pël ë yesën Pilip pi Sameria kak sē omnaröen Kristo Anutuu Yaö Mëëaup pim ngönte ök mēëa. ⁶ Pël yemaan omên kaö pan pim naë wa top ëak retëng omnaröa it köpëlöt ääo pötön itenak pim ngönöt këëkë pan kat wieima. ⁷ Pël yaëen omên selap urmerarö pitëm lupötë wëa pörö waö ë mëen merëkre ngönëer öröak sa. Pël yaëen omên kosat kël waare kan utpet yaaö pourö ompyaö panë sa. ⁸ Pël ëen omên Sameria kak wëaö pörö Pilip pim ëa pöten itenak ërëpsawi kaö pan ëa.

⁹ Akun pötak kak taprek omên namp wëa pim yapinte Saimon pi kempre pölang pöt ëwat panëëp. Pël ëen Sameria kak pörökë omnarö pit pim yaaö pöten yaan sa. Omên pöp omnaröen pi pitëm kaöap pël maim yeëa. ¹⁰ Pël ëen kak pörökë omên kotre kaö pourö pit pim ngön mëëaö pöten këëkë pan kat wiak epël maima. “Omên epop pi weëre kosang kaö pan wak Anutuu naëaan irëa.” ¹¹ Yaap, pit akun wali pim yaaö pötön itenak yaan sak pim ngön yaaut këëkë kat wieima. ¹² Pël eim wëënak Pilip pi waisak Anutu pi omnarö wa ngaöök nimëak wë pöpë ngön ompyaö pötre Yesu Kristo Anutu pim Yaö Mëëaup pim ngön ompyaö pöteta ök maan omên narö piin kön wi kosang wasën Pilip pi omên pörö i momëa. ¹³ Pël ëen Saimon piita Yesuun kön wi kosang wasën Pilipök i momëen Pilipring wakaima. Pël ëak pi Pilipë retëng kësang ke nalöt yaaö pötön itenak yaan sa.

¹⁴ Yesu pim ngön yaaö omnarö pit Yerusalem kak wë Sameria omnarö Anutuu ngönte wak wëa pöt kat wiak Pitaare Son wes mëen itaampö sa. ¹⁵⁻¹⁷ Pël ëak pitëm naë sē örök itaangkën pit Aköp Yesu pim ru ulöpöökörö pël sak wëa pötaan i momëen wëa. Pël ëaap itaangkën Ngëëngk Pulö pitëm naë neiraan wieëa. Pël ëen Pitaare Son piaripök Ngëëngk Pulö pitëm lupötë ilapna pötaan kimang mëak piarpim moresiar pitëm kepönötë rangk mowiin Ngëëngk Pulö pitëm lupötë ilëa. ¹⁸ Pël ëen Saimon pi Yesu pim ngön yaaö

omnaarë moresiar omnaröa kepönötë yemowiin Ngëengk Pulö pitëm lupötë ilëa pöten itenak pi weëre kosang pöt piarpim naëaan sum ëëpënëak kimang mëëa. ¹⁹ “Arpim weëre kosang wa pipët nampun. Pël ëën nookta omnaröa kepönötë nem moresiar mowiin Ngëengk Pulö pitëm lupötë ilapnaan.” ²⁰ Pël maan Pita pi epël mëëa. “Ni korar pan yaanëp. Nim sum pötak yok pangk Anutuu naëaan Pulö sum ëëm wesak yaan. Pötaanök nim sumetaring utpet kak sumëët. ²¹ Anutu pi nim lupmeri itaangkën yok pangk naën. Pötaanök ni tenring ya epëtak naön ëëm sa. ²²⁻²³ Yaap, ne niin ewat wë. Nim lupmer warre kaur pömpelök peö ëäk wiaan utpetatök par elniak wë. Pötaanök ni pipot kasëng menak Aköpön kimang maan puuk nim utpetatë saunat lupmeri wia pipot won niwasëpnaan.” ²⁴ Pël maan Saimon pi piaripön epël mëëa. “Arip nemëën Aköpön kimang maë. Pël ëën omnant nim yenëaan pöt nem naë kaalak naaröön ëëpnaan.”

²⁵ Pitaare Son piarip ngön weëre kosangringöt pël ök mëak Yesuu naëaan ngön kat wia pöt ök mëak Yerusalem kakë sa. Yesem Sameria yangera öngpök ka wieëa pötë ngön ompyaut ök maö sa.

Pilipök Itiopia omnampön ngön ompyaut ök mëëa

²⁶ Ënëmak Aköpë ensel nampök së Pilipön epël ök mëëa. “Wal ëäk ëngkël së Yerusalemëlaan kan Kasa kakël sa pipöök sum.” Kan pö yang pultak yesau. ²⁷⁻²⁸ Pël maan Pilip pi wal ëäk sa. Yesem itaangkën omën kaö namp Itiopia yangerakaanëp piita kan tapöök yesa. Omën pöp Itiopia yangerak öng aköp yapinte Kantesi pim kaatere ya omnaröa ngarangkëp, pi Yerusalem kak së Anutuun yaya mëak kakë sëpënëak kar pol osöröak weruak yaaö naöök wel aisëak yesem Aisaia Anutuu tektek ngön yaaup pim pep retëng ëauwer sangk kelö yesa. ²⁹ Pël yaëën Anutuu Pulöök Pilipön epël ök mëëa. “Ni kar osöröa weruak yes ëngköökë naë së.” ³⁰ Pël maan Pilip teëntom së itaangkën omën pöp Aisaia pim pep ngaan retëng ëa pöwer sangk kelö yesa. Pël ëën pi omën pöpön pëël mëëa. “Ni ngön sangk yaalën pita songönten ewat wëën ma won?” ³¹ Pël maan pi kangiir epël ök mëëa. “Omën nampök pet naalnëën ëëpna pöt ne tol ëäk ewat sum? Pötaanök ni nem naë wais wel aisëak ök nea.” ³² Pël maan Pilip pi karöökë ngaarëk is wel aisëak omën pöpë ngönën pepeweriaan sangk kelö yesa pöten kat wia. Pöt epël.

“Omnaröa sëpsëpörö mööpënëak wak yes pöl elmëa.

Sëpsëp ruuröa ëpöt ilëpënëak yaëën këlël naën yaë pöl ngön won sak wëa.

³³ Omnarö pit pi ngep ëäk utpet elmëak ngön yaat wotpil wesak namëngkën ëa.

Pit pim wëwëet won pan wes moolaan pim yangerakë wëwëet won sa.

Omnarö pitök pim ru wilëpnaaröen itnaampan.”

³⁴ Omën kaö pöpök Pilipön epël pëlpël mëëa. “Omën epop ngön epot pimtëën ya ma omën nampëën ya?” ³⁵ Pël maan Pilipök ngön kangit ök mëëa. Pi ngës rëak Anutu pim ngönën pepeweriaan omën kaöap pim sangk kela pöt war wesak Yesu pim songönte pim ngön ompyao pöt ök mëëa. ³⁶ Pël ëäk kamtaöök om yesem omën kaö pöpök i kaö naöön itenak Pilipön epël ök mëëa. “Itan. I kaö nent ëngk wiaap. Ni yok pangk ne i nemëëm ma won?” ³⁷ [Pël maan Pilip pi epël mëëa. “Nim lupmerök Yesuun kön wi kosang wasën pöt ne yok pangk i nimëëmaat.” Pël maan pi epël mëëa. “Ne Yesu Kristoon pi Anutuu ruup pöt kön wi kosang yewas.”] ³⁸ Pël mëak pi karaö leng ëëpën maan leng ë ulmëën piarip i kaöötak ngemë Pilipök i momëa. ³⁹ Pël ëäk piarip i kaöötakaan yaaprën Aköpë Pulöök Pilip kama wak yang maimerekël sa. Pël ëën omën kaöap pi Pilipön itnaangkën ëäk pim sëpënëak sa pöl yesem ërëpërëp kaö ë sa. ⁴⁰ Ën Pilip pi itaangkën pi Astot kak wëa. Pël ëäk Astot il mowesak kan yesem kamtaöök ka wieëa pötë Anutuu ngön ompyaut ök maö yesem Sisaria kak së öröa.

¹ Sool pi Aköp Yesu pim ingre mor saurö mëmpënëak ngön kosang wia. Pël ëak pi kiri ar yauröa wotöököpë naë së ² pep nant Yuta omnaröa ngönën tupötë ngarangk Tamaskas kak wëauröaan retëng ëëpënëak maan pël ëak Sool mena. Pep pötë ngön epël retëng ëa. Sool pi omën öngre omp Yesuu ingre mor saurö koirak wii tëak Yerusalem kakë wak sëpënëak wiak mena. ³ Pël ëën Sool pi sa. Seim Tamaskas kak temanöm yewasën kutömweriaan ëwa naö teënt pan irë piik ela. ⁴ Pël ëën pi yangerak së ngentiak kat wiin ngön nent epël mëëa. “Sool, Sool, ni tol ëënak ne utpet neweseimën?” ⁵ Pël maan pi kangiir epël mëëa. “Aköp ni talëp?” Pël maan pi epël ök mëëa. “Ne Yesu. Ni kët ël epotë ne utpet neweseimën. ⁶ Wal ëak Tamaskas kak së orö. Pël ëën omën nampök nim omën ëëmë pöt ök niapnaat.” ⁷ Pël yemaan omën Soolring kan pöök yesaö pörö pit yaan sak ngön wonök taueë pit ngön yamëëa pöt yok kat wieëak omën ngön pöt yaaö pöpön itnaangkën. ⁸ Pël ëën Sool pi yangerakaan wal ëak it ngaulak omnantön itaampënëak ëa pöt pangk naën. Pël ëën omnaröak mor yal ëak Tamaskas kak së moulmëa. ⁹ Pël ëën akun nentepar nent om it ngaap sak wakaima. Pël yeem iire kaömpre omnant nanën.

¹⁰ Tamaskas kak pörek Yesuu ingre mor saö namp wëa yapinte Ananias. Pi wangerötë yemangk ke pël ëak itaangkën Aköp pim naë së öö pet elmëak epël ök mëëa. “Ananias.” Pël maan pi kangiir epël mëëa. “Aköp, ne e wëep.” ¹¹ Pël maan Aköpök piin epël mëëa. “Ni wal ëak kan naö yapinte Wotpil kan pöök së Yutas pim kaatak oröak pitën epël pëlpël mam. ‘Omën namp Tasas kakaanëp yapinte Sool pi wë ma?’ ¹² Omën pöp pi wangerötë yemangk ke pël ëak itaangkën omën namp pim yapinte Ananias pöpök së pim moresiar kepönöök mowiin pim itöörar kaalak ompyaö sa pël itena.” ¹³ Pël maan Ananias pi kangiir epël mëëa. “Aköp, omnaröak omën pipopön aan kat wiaut. Pi nim omnarö Yerusalem kak wëaurö utpet yemowesaup. ¹⁴ Pël yaaupök kiri ar yauröa kaöarö pitök maan pi omën niin yaya yeniaurö wii tëëpënëak Tamaskas kakë waisa.” ¹⁵ Pël maan Aköpök epël mëëa. “Ni pim ngësë së. Omën puop pi nem ngönte wak köpël omënere yang omp aköröere Israel omnarö arën ök niapënëak yaö mëëaut. ¹⁶ Pötaanök nemtok pim ënëmak nem ngönte aö yesën këëmre këlangön orö morëëpna pötönta ök memaat.” ¹⁷ Pël maan Ananias pi së ka pötak ilëak pim moresiar Sool pim kepönöök mowiak epël mëëa. “Sool, nem karip, Aköp Yesu kamtaöök koirak ngön ök niia pöpök nook nim itöörar nganga sëën Ngëëngk Pulö nim lupmeri ilëak peö ëëpënëak wes nemëën yewais.” ¹⁸ Pël maötaring omën pim itöörarë pe ëëëa pömpel ilak unkgön it nganga sa. Pël ëak wal ë tauaan Ananias puuk i momëa. ¹⁹ Pël ëënak Sool pi kaömp nak weëre kosang wa.

Sool pi Tamaskas kak ngönën ök mëëa

²⁰ Sool pi Yesuu ingre mor saurö Tamaskas kak wëaö pöröaring akun nentepar ma nentepar nent wë teëntom Yuta omnaröa ngönën ka wieëautë ilëak Yesuu songönte war wesak omnaröen epël ök mëëa. “Yesu pi Anutu Ruup.” ²¹ Pël maan omnarö pit kat wiak yaan sak epël mëëa. “Elei, omën epop pi Yerusalem kak omën Yesuun yaya yamëëauröaan nga yaaupök kaalak eprek wais tapël ëak wii tëak wak kiri ar yaaö kaöaröa ngësë sëpënëak waisaupök tolël ëak epël ëa?” pël mëëa. ²² Pël ëaap Sool pi weëre kosang pan wesak Yesu pi Kristo Anutu pim Yaö Mëëaup pöta ngönte ök maan Yuta omën Tamaskas kak wëaurö pit ngön kangit mapnaat won ëa.

²³ Wë akun wali yesën Yuta omën ngönënë ngarangkörö pit wa top ëak Sool mëmpënëak ngön ëa. ²⁴ Pöt pi kat wiak wëën omnarö pit Tamaskas ka pöök kël ëmööké ëm kanrak kët kanaan rö kanë Sool mëmpënëak nga wieima. ²⁵ Pit pël ëaan röök lupöök omën pim karuröak Sool mësak së kolöm ëp kër naëëpök waulak ëm kë kanöök wii ngan ëak wilëngkëël wes momëën ngemë ngentiak oröak sa.

Sool Yerusalem kak wakaima

²⁶ Yerusalem kak së Yesuu ruuröaring yal mampënëak ëën pit pim Yesuu ru sak wëa pöten kaar yema wesak pit piin kas elmëa. ²⁷ Pël ëën Panapas pi Sool koirak Yesuu ngön yaaö omnaröa naë sa. Pël ëak Panapas puuk Sool pim kamtaöök yesem Aköpön itaangkën ngön ök maan Tamaskas kak së kas köpël omnaröen Yesuu ngönte ök mëëa pöten Yesuu

ngön yaaö omnaröen ök mëä. ²⁸ Pël een Sool pi pitring wë Yerusalem kak we naöökaan naöök kas naën Yesuu ngönte ök maima. ²⁹ Pël eimeë Sool pi Yuta omën Krik ngön yauröaring ya mëmpööre ngön nga elö pël eim wëen pit kangiir pi mëmpënëak nga kup rieima. ³⁰ Pël yaëen pim ingre moröröak kat wiak Sool koirak Sisaria kak së wes mëen Tasas pim kakë sa.

³¹ Akun pötak Yutiaare Kaliliire Sameria yang pötë omën Yesuu ingre mor saurö pitëm naë mayaap oröak wiakaima. Pël äaan pit Aköpë ikanöök wëen Ngëengk Pulöök kaamök elmëen weëre kosang wak ulöl sak wakaima.

Pita pi Inias ompyaö mowesa

³² Pita pi yang poutë Anutuu ingre mor sauröa wëwëatön wa kom ë sak waisak eima. Akun nentak pi Anutuu omnarö Lita kak wëaurö pitëm naë së oröa. ³³ Pël äak itaangkën omën namp ingre mor kël waup yapinte Inias pöp wëa. Pi urtak pëen ka urakaimën krismaki 8 äak won saup. ³⁴ Pël een Pita puuk piin epël ök mëä. “Inias, Yesu Kristo ompyaö yaniwas. Pötaan wal äak nim urre korumön ompyaö was.” Pël maan tapëtakëer wal äa. ³⁵ Pël yaëen Litaare Seron ka pöteparë omën pörö pit pöpön itenak lup kaip tiak Aköpë ë pël äa.

Pitaak Tapita öp wes moulmëa

³⁶ Kak nereké yapinte Yopa pörek Yesuu ingre mor sa öng namp wëa yapinte Tapita, Krik ngöntak Tokas pël yamëä. Öng pöp pi kët poutë omnaröaan ompyaö elmëimeë pit omnant ngöntök yaëen pöt kaamök elmëeim wëaup. ³⁷ Pël äak akun pötak öng pöp pi yauman nent koirak wel wia. Pël een öngörö pit sokur i moirak wak së ka ngerö ngaarëk nentak së mowia. ³⁸ Yopa kak pörek Lita kak naë wieä. Pötaan Yesuu ingre mor saurö pit Pita Lita kak wë pöten kat wiak omën naar wes mëen së epël mëä. “Ni tiarip koirak teënt sëpa.” ³⁹ Pël maan Pita pi wal äak piaripring sa. Pël äak ka tomök oröön mësak ka kaö ngaarëktakël isa. Pël een öng kapiröröak Pita tekarak ulmëak elre waar ë poë koröpre ulpëen Tokas pim öp wë korir mëak pit menautön pet elmëa. ⁴⁰ Pël een Pita pi öngörö waö ë tomökël momëen yaröön rar rë wesirak Anutuun kimang mëä. Pël äak sokura ngësël kaip tiak epël ök mëä. “Tapita, wal ë.” Pël maan öngöp it ngaulak Pitaan itenak wal ë wel aisëa. ⁴¹ Pël een Pita puuk moresi moröak wal ë tau moulmëak öng kapiröröere Anutu pim omën muntaröen ök maan ilaan Tapita mës mena. ⁴² Pël een Pita pim äa pöta ngönte ulöl sak sëen omën munt narö kësang pan Yopa kak wëaurö Aköpön kön wi kosang wesa. ⁴³ Pël äa akun pötak Pita pi Yopa kak pörek omën pol koröpöt ket ëëpënëak kopëta yewesa nampë yapinte Saimon pöpring akun wali wakaima.

10

Ensel nampök Koniliasën ngön ök mëä

¹ Sisaria kak omën namp wëa pim yapinte Konilias pi Rom nga omën 100 pöröa wotöököp. Nga omën pörö pit Itali yangerakaan waisa. ² Omën pöp pi ngönënringëp yak pit öngre ruurö Anutuun yaya maim wëaup. Pël ëeimeë omën pöp Yuta omnarö omnantëen ngöntök yaëen kaamök äak Anutuun ök yamëäaup. ³ Kët nentak wiap kan 3 kilok pötak pi wangarötë yemangk ke pël äak itaangkën Anutuu ensel nampök së piin epël mëä. “Konilias.” ⁴ Pël maan pi enselëpön itenak kas äak pëlpël mëä. “E Aköp tol ë?” Pël maan enselëpök epël mëä. “Anutu pi nim kimang ngönöt kat wiak nim omën ngöntök yaurö kaamök yaalmëan pöten itaangkën ompyaö een puuk kangut nimpnaat. ⁵ Pötaanök ni peene omën narö wes mëen Yopa kak së omën namp yapinte Saimon, yapin nent Pita, pöp koirak waisëp. ⁶ Omën pöp pi Saimon yapin ngampup pol koröpöt ket ëëpënëak kopëta yewesaup pim kaatak wë. Ka pöt i kaö ëöökël wia pipët.” ⁷ Pël mëak sëen Konilias pi pim inëen ru naarre nga omën ngönënring namp piiring wëaup pöröen ngön maan sëen, ⁸ Konilias pi pitën enselëpë ngön ök mëä pöt pout ök mëak wes mëen Yopaë sa.

Pita pi wangarötë yemangk pöl äa

⁹ Omën pörö sē ka urak ēlpamök kan kourak yesem sē Yopa kak temanöm oröak itna pöt kētep luptak wēen Pita pi Anutuun ngön mapēnēak ka kaö kē yesaur ngaarēkēl wieēa pōrekēl isa. ¹⁰ Pēl ēak pi kēen pan ēen kaömp nēmpēnēak yeēa. Pēl ēen pit kaömp kopēta yewasēn Pita pi kor wē wangerötē yemangk ke pēl ēak itaangkēn, ¹¹ kutömwer kan tēen omën nempel poē koröp kaöatē ök nempel irēa. Kaut kong nent ulöp urak wes mēen yangerak irēa. ¹² Pōmpelē öngpök animaö ke nampre namp intre imēn, kamal pörö wēa. ¹³ Pēl ēen Pita pi ngön nent epēl kat wia. “Pita, ni wal ē narö möak ar ēak nē.” ¹⁴ Pēl maan Pita pi epēl mēēa. “Aköp, ne yok pangk pēl naengan. Omën epot Yuta omnarö tenim naē nga pan wia. Pēl ēen ne ngaanta nanēn yaaup.” ¹⁵ Pēl maan ngön tapēt kaalak rangk mēēa. “Anutu pim kaömp numēak nimpēna pipotön nuuk nga wia pēl angan.” ¹⁶ Omën pöt akun nentepar nent oröak teēt kaalak kutömweri isa.

¹⁷ Isēn Pita pi wel aisēak pim wangerēta ök itena pōta songönten kön wieim wēen Koniliasē naēaan sa pörö pit Saimon pim kaaten pēel maan omnaröak pet elmēen ka pōta emöökē em kanrak sē tauēē, ¹⁸ epēl pēlpēl mēēa. “Omën namp yapinte Saimon, yapin nent Pita, pöp eprek wē ma?” ¹⁹ Pēl maan Pita pi omën pim naē oröa pōten kön ya mēneim wēen Ngēengk Pulöök epēl mēēa. “Kat wi. Omën naar namp ēak ni nikoirēpēnēak waisaurö e wē. ²⁰ Pōtaanök wal ēak orö pit koirak pitring sē. Nemtok wes mēen yewaisrek kön selap ēengan.” ²¹ Pēl maan Pita pi oröak ngemē pitēn epēl mēēa. “Arim ap weseiman pöp ne epop. Ar tol ēēnak yewais?” ²² Pēl maan pit kangiir epēl mēēa. “Rom nga omnaröa wotöököp yapinte Konilias puuk ten nim ngēsē wes nimēen yewais. Omën pöp pi ompyaö panēep Anutuun yaya maim wēaup. Pēl ēen Yuta omnarö pit pim wēwēeten itaangkēn ompyaö yaaup yak Anutuu ensel nampök ni koirak pim naē sēen nim kēmtakaan ngön kat wiipēnēak mēēa.” ²³ Pēl maan Pita pi omën pörö koirak sē piiring ka ura.

ēlpamök Pitaare omën Yopa kakaan Yesuu ingre mor saurö pit kopēta wesak pitring sa. ²⁴ Pēl ēak pit yesem kan kourak sē ka nent ura. Wangam kan yesem Sisaria kak sē oröa. Pēl ēen Konilias pi pim nanang karuröen ök mēak wa top ēak Pitaan kangk eim wēa. ²⁵ Pēl ēen Pita pi sē oröak kakaati ilapēnēak yaēen Konilias pi koirak ngēengk mowesak rar rē mowesira. ²⁶ Pēl ēen Pitaak Koniliasēn epēl ök mēēa. “Wal ē. Ne ngēengkēp won, omën nim karip.” ²⁷ Pēl mēak piarip ngönngön aö kakaati ilē itaangkēn omën kēsang pan wa top ēak wēen Pita puuk pitēn epēl mēēa. ²⁸ “Ar ten Yuta omnaröa songönten ēwat wē. Ten omën muntaröaring omnant ngawi ēenganēak kan waria. Pēl ēautak Anutuuk ne arim naē waisumaaten ngel könöm ēenganēak wangerētak ök neak pet yaalnē. ²⁹ Pōtaanök ne arim ngönte kat wiak wa nanuulaan ngar wak yewais. Pōtaanök ne pēlpēl niamaan. Oröp ēēnak neen ngön neeaurö?”

³⁰ Pēl maan Konilias pi kangiir epēl ök mēēa. “Ne omën it ngolöp nenten itenak wēen kēt akun nentepar nent yes. Pēl ēēnak niin yas niaut. Pöt epēl. Ne wiap kanök 3 kilok pōtak Anutuun kimang maim wēen akun tapētakēer omën poē koröp kölām panēö wetaö namp nem naē oröak epēl ök neeaut. ³¹ ‘Konilias, Anutu pi nim kimang ngönöt kat wiak nim omën ngöntök yaurö kaamök yaalmēan pōten itaangkēn ompyaö ēen puuk ni kangut nimpnaat. ³² Pōtaanök ni peene omën narö wes mēen Yopa kak sē omën namp, yapinte Saimon yapin nent Pita, pöp koirak waisēp. Omën pöp pi Saimon yapin ngampup pol koröpöt ket ēēpēnēak kopēta yewesauup pim kaatak wē. Ka pöt i kaö ēöökēl wia pipēt.’ ³³ Pēl neaan ne nim ngēsē teēntom ngön wes nimēaut. Pēl ēen ni ompyaö ēak tenim naē wais oröön ya kē yes. Pōtaanök ten Anutuu ēöetak wais wa top ēak wē. Aköp pi ngön tol nent ök niamēak nia?”

Pita pi Konilias pim kaataköröen ngönēn ök mēēa

³⁴ Pēl maan Pita pi ngēs rēak epēl ök mēēa. “Yaaup pan. Anutu pi omnarö mööngkraar kangk naalmēen yaaup. ³⁵ Pi yok pangk omën ke nampre namp, ngön nerre ner pimēen yaya maö ompyaö elmēeim wēaö piporöaan kent yaaup. ³⁶ Anutu pim Israel omnarö tenēn ngön ök niaaö pōten ar ēwat wē. Pi Yesu Kristo pim ngön ompyaut war wesak ök

nii. Pi omën pouröa Aköp pël sak wëen tiar Anutuuk yal mangkën lup kopëtemer sak öpenaat. ³⁷ Ar Son pim omnarö i momëen omën ompyaut oröa pöten ewat wë. Pöt Kalili yangerak oröak Yuta yang poutë ulöl sak sa. ³⁸ Ar yok ewat wë. Anutu pi Yesu Kristo Nasaret kakaanëp yaö mëak pim Ngëengk Pulö elmëen weëre kosang kaamök elmëen pi yang poutë ya ompyaö mëmpö yesem Setenë omën utpet mowesaö pörö ompyaö moweseima. ³⁹ Pël ëen ten pim ngön yaaö omnarö pim Yerusalemre Yuta yang poutë ëa pöt pout iteneim wëen pit pi këra yetaprak momöön wel wia. ⁴⁰ Pël ëen yangaöök wieë kët nentepar nent won sëen Anutuuk wal ë moulmëen omën naröen ëö pet elmëa. ⁴¹ Pël ëaup pi Yuta omën pouröa ëöetak naröön. Ten Anutu pim ngönte anëak yaö niaurö tenimtokëer piin itenaut. Pi weletakaan wal ëen ten piiring iire kaömp ngawi naut. ⁴² Pël yeem tenën pim ngön ompyaut omnaröen ök maö yesem Anutuuk omën öpre wel pourö pim naë ngön ë pet irëpnaat pöta ngönte omnaröen ök menëak niaut. ⁴³ Anutu pim tektek ngön yaaö omnaröak epël ëa. ‘Omën namp pi Yesuun kön wi kosang wasëpna pöp pim utpetat Anutuuk Yesuu weëre kosangöök ent ë moolapnaat.’ ”

Ngëengk Pulö köpël omnaröa naë irëa

⁴⁴ Pita pi ngön pöt ök maim wëen Ngëengk Pulö omën pim ngön kat wieim wëaö pöröa naë irëa. ⁴⁵⁻⁴⁶ Pël ëen omën pörök wëa pörö pit omën muntaröa kakë ngönötë aö Anutuun yaya maima. Pël ëen Yuta omën Yesuu ingre mor saurö Yopa kakaan Pitaaring sa pörö pit Anutuuk Ngëengk Pulö köpël omnarö ulöl wes mena pöten itenak yaan sa. Pël ëen Pitaak epël ök mëëa. ⁴⁷ “Ngëengk Pulö ngaan tiarim naë irëa pöl peene pitëm naë yeira. Pötaanök tol ëen tiar i nemomëen ëëpen?” ⁴⁸ Pël mëak Pitaak pit Yesu pim ru ulöpöökörö pël sak wëa pötaan i momëëpënëak maan pël ëa. Pël ëak pit Pita pitring wëwë yeem moulmëak sëpënëak mëëa.

11

Pita pi Yerusalem kak ingre mor sauröen ngön ök mëëa

¹ Yesuu ngön yaaö omnaröere ingre mor sa Yutia yangerak wëauröak köpël omën narö pitta Anutuu ngönte wa kosang wesa pël aan kat wiak wëen, Pita pi Yerusalem kakë sa. ² Pël ëen akun pötak Yesuun kön wi kosang wesa narö ngön ë kosang wesautak Anutuun yaö ëak koröp kaut ila pöröak piin epël mëëa. ³ “Ni tol ëënak Anutuun yaö ëak koröp kaut nailënöröa naë së pitring kaömpre omnant ngawi yaën?” ⁴ Pël maan Pita pi omnant pim naë oröa pötön ök mëëa.

⁵ “Ne Yopa kak wë Anutuun ök yemaan wangerötë yemangk ke pël ëak itaangkën omën nempel poë koröp kaöatë ök nempel irëa. Kaut kong nent ulöp urak wes mëen kutömweriaan irë nem naë ngentia. ⁶ Pël ëen ne öngpök itaangkën animaö ke nampre namp kosangöökaan kakë, kamalre int pourö omën pömpelë öngpök wëa. ⁷ Pël ëen ngön nent epël yaan kat yawi. ‘Pita, ni wal ë narö möak në.’ ⁸ Pël neaan ne epël yemak. ‘Aköp, ne pël naëngan. Omën epot Yuta omnarö tenim naë nga pan wia. Pël ëen ne ngaanta nanënëp.’ ⁹ Pël maan ngön tapët kaalak rangk kutömweriaan epël yenëa. ‘Anutu pim kaömp numëak nimpëna pipotön nuuk nga wia pël angan.’ ¹⁰ Omën pöt akun nentepar nent oröak kaalak sasa kutömweri isa. ¹¹ Pël ëen akun tapëtak omën naar namp ëak ka nem wëauta ka kauni wais taueëa. Omën pörö pit Sisaria kakaan omën nampök ne koirak sënëak wes mëen waisa. ¹² Pël ëen Pulöök neen epël ök yenëa. ‘Ni omën eporöaring sum. Köpëlöröak ya wesak kön selap ëënganok.’ Pël neaan ne omën tiarim kar ingre mor sa 6 ëak neering e taua eporöaring së Konilias pim kaatak oröak kakaati ilëaut. ¹³ Pël ëen ensel namp pim kaata kakaati tauaan itaangkën ngön ök mëëa pöt tenën ök yenia. Enselëpök Koniliasën epël ök mëëa. ‘Ni peene omën narö wes mëen Yopa kak së Saimon, yapin nent Pita, pöp koirak waisëp. ¹⁴ Pël ëen omën pöpök wais Anutuuk kama niön niire nim kaatakörö ompyaö sënë pöta ngönte ök niapnaat.’ ¹⁵ Konilias pi enselëpë ngön ök mëëa pöt ök yenia. Pël ëënak ne ngës reak ök yemaan Ngëengk Pulö ngaan tiarim naë irëa pöl pitëm naë yeira. ¹⁶ Pël ëen ne Aköp pim ngaan ngön ëa pöten kön yawi. ‘Son

pi i yaaptak omnarö i momëa. Ën ënëmak nem Pepapök Ngëëngk Pulöök i ket ëak ar nimëëpnaat.' ¹⁷ Pël ëaut yak Anutuuk akun tiarim Aköp Yesu Kristo piin kön wi kosang wesa pötak tiarim naë kësangën porpor elniaut ök tapël peene pit kësangën yaalmëën nook tol ëën Anutuun kan mowariim?" ¹⁸ Pita pi pël maan pit ngön pöt kat wiak pitëm nga ëa pöt sêp wesak Anutuun yaya mëak epël mëëa. "Anutuuk pit wetete mowasën köpël omnaröeta pitëm utpetat kasëng menak wëwë ngolöpta kanöök yes."

Antiok kak ngönën oröa

¹⁹ Stiwen wel wiin ngönënë ngaaröak Yesu pim ruurö këemre këlangön ke nentere nent wa menak rep momëën narö Pinisia yangerakël yesën, narö Saipras kustakël yesën, narö Antiok kakël yesën, pël ëa. Pël ëak pit pötë së wë Yuta omnaröen pëen ngönën ök maima. ²⁰ Ën omën narö Saipras kustakaanre Sairini yangerakëlaan Antiok kakël sa pöröak kopëloröenta Aköp Yesu pim ngön ompyaut ök maima. ²¹ Pël ëën Aköpök omën pim ngön ompyaut ök maima pöröak weëre kosang mangkën omën kësang pan piin kön wi kosang wesak pim naë rë olëa. ²² Pël ëën Yesuu ingre mor Yerusalem kak wëaurö pit ngön pöt kat wiak Panapas Antiok kakë wes mëen sa. ²³ Së oröak Anutu pim omnarö ompyaö elmëa pöten itenak ërëpsawi ëak Aköpë naë rë olëak öpënëak kosang wesak ök maima. ²⁴ Panapas pi omën ompyaup, kön wi kosang yewesautere Ngëëngk Pulö pim lupmeri peö ëëëaup. Pötaanök omën kësang pan Aköpë ingre mor sa. ²⁵ Pël ëën Panapas pi Sool koirëpënëak Tasas kakë sa. ²⁶ Pël ëak koirak kaalak Antiok kakë sa. Pël ëak piarip pörök Yesuu ingre mor sauröaring wë krismaki kopët nenta öngpök omën kësang pan rë mouleima. Pël ëën Antiok kak omën wëa pöröak ngës rëak Yesuu ingre mor saö pöröen yapinte Kristoëërö pël maima.

²⁷ Akun pötak Anutuu tektek ngön yaaö narö Yerusalem kakaan Antiok kakë sa. ²⁸ Pël ëaö pöröa tekrakaan omën namp Akapas pi Pulöök elmëen ënëmak yang poutë ngöntök kësangpel orööpna pöta ngönte pitëm tekrak wal ë tauak tekeri wesak ök mëëa. Pël ëën ënëmak Klotias Rom omën omp aköp pim wëa akunetak ngöntök pömpel oröa. ²⁹ Pël ëën Yesuu ingre mor saurö pit neenem sumatëaan kaut ingre mor sa pitëm karurö Yutia yangerak wëa pörö kaamök elmëëpënëak ngön kopëta wesa. ³⁰ Pël ëak sum pöt Panapasre Sool mangkën wak Yerusalem kak së Yesuu ingre mor sauröa wotöökörö mena.

12

Erot puuk Sems mënak Pita wii kaatak ulmëa

¹ Akun pötak yang omp aköp Erot pi Yesuu ingre mor sa narö utpet mowasëpënëak ngës rëa. ² Pël ëak maan Sems Son pim nanëp öp wesirën wel wia. ³ Pël ëën pi Yuta omnaröen itaangkën pit pöten kent ëa. Pël ëën kaalak maan Pita wali wak wii tëa. Pël ëa akun pötak kaömp peret yis namëënöt yena akun ngëëngkët wia. ⁴ Pël ëa akun tapëtak pit Pita moröak wii kaatak moulmëen wëen nga omën 16 pöröak akun nentak kong nent pöröak ngarangk yeem kaalak akun nentak kong nent pöröak së ngarangk yeem pël eima. Anutuu mait elmëa akunet pet irënak Erot pi omnaröa itöök ngön yaatak moulmëëpënëak ëa. ⁵ Pël ëën pit Pita wii kaatak moulmëak ngarangk pan ëaap Yesuu ingre mor saurö pitök Anutuun kaamök elmëëpënëak kosang wesak kimang maima.

Ensel nampök Pita wii kaatakaan ent ë moulmëa

⁶ Erot pi ëlpamök Pita ngön yaatak moulmëëpnaat yak nga omën naar, namp mor nasring wii motëa, namp nasring motëa. Pël ëën rö kan Pita piarpim tekrak ka uraan nga muntarö ka kanrak ngarangk wëa. ⁷ Pël ëaan tapëtakëër Aköpë ensel namp oröön wii kaata kakaati ëwa kësang ëa. Pël ëën enselëpök kuröpweri moröak yaan mowesak epël ök mëëa. "Ni teënt wal ë." Pël yemaan pim moresiarë wii tëa pöngesiar wilak yangaak ngentia. ⁸ Pël ëën enselëpök epël ök mëëa. "Nim poë koröpö taë wes urak ing körötepar wa më." Pël maan Pita pi pël yaëen enselëpök kaalak ök mëëa. "Nim ulpëënëp wa mëak nem ënëm wais." ⁹ Pël maan Pita pim ënëm oröak wë enselëpë elmëa pöten yaap yeë pël

newasën, wanger yemangk pël wesa. ¹⁰ Pël äak ngarangk rongan nent il wesak sê kaalak rongan munt nent il wesak sê ka kan aini kosangpelök warieëa pömpel pimënt om tæk yesën itnal oröak sa. Ka kan pömpel Yerusalem kakël ko wesak wieëa. Pël äak piarip kamtaöök yesem enselëp pi tapëtakëer irikor äak kö sa. ¹¹ Pël ëën Pita kön tektek sak epël äa. “Ne peenök kön tektek sak kön yawi. Aköp pi pim ensel namp wes mëën wais ne Erot pim moresiaanre Yuta omnarö pitëm omnant elnëëpënëak äaö pötëëlaan ent ë yeneulë.”

¹² Pi kön tektek sa pet irak Maria, Son yapin nent Maak, pim ëlëpë kaatakë sa. Ka pötak omën kësang pan wa top äak Anutuun kimang maim wëa. ¹³ Pël ëën Pita pi ka pöta kanrak sê körang körang yaalmëën inëën koont namp yapinte Rota pi kanwer motëëpënëak wal äak orö, ¹⁴ kat wia pöt Pitaë ngön kõngkômö äa. Pël ëën pi ërëpërëp pan äak teëntom kakaati ilë wëauröen, “Pita e ka kanrak taua,” pël mëëa. ¹⁵ Pël maan pit epël mëëa. “Ni kaökaö yaan ma?” Pël maan pi ke urak, “Yaap, e wë,” pël maan pit epël mëëa. “Pipop pim enselëpön yaan.” ¹⁶ Pit pël aim wëën Pita pöp om ka kanwer körang körang maim tauaan orö kanwer tē mowiak itena pöt Pita ëën yaan kaö sa. ¹⁷ Pël ëën Pita pi pit ngön ngaarëk wesak apanëak moresring angan elmëak Aköpë wii kaatakaan mësak sê wes momëa pöten ök mëëa. Pël mëak epël mëëa. “Ar Semsre pim karuröen ök man.” Pël mëak Pita pi oröak we naöökël sa.

¹⁸ Ëlpam walën ngaarö pit yaan kaö sak Pita talël sa pël mëak ap wesa. ¹⁹ Pël ëën Erot pi omën narö wes mëën Pitaan ap wes pet ira. Pël ëën pi nga omën wii kaatak ngarangk wëaurö koirak omën pöten pëël maan ök nemaan äa. Pël ëën Erot pi pit mëmpënëak mëëa. Pël äak Yutia yangerakaan Sisaria kakël sê wakaima.

Erot wel wia

²⁰ Erot pi Taiaare Saiton omnaröaan nga elmëeim wëën pit pöta ngönte piiring apënëak wa top ë sê wet rëak Erot pim kaata ngarangkëp Plastas pim naë oröa. Pël äak piin ngöntre kar elmëak Erot pim kööre tok wieëa pöt won wasëpënëak ök mëëa. Pöt tol ëënak? Pit omën omp aköp Erot pim yangerakaan kaömp sum yeëa pötaanök. ²¹ Pël äak Erot pi omnarö akun mena. Pël äak wë akun pöt temanöm sëën pi ë rangiak pim omp ak urtak wel aisëëë ngön kësang pan ök mëëa. ²² Pël yemaan omnarö pit ëlak wiak epël mëëa. “Omën epop omën ngön won, Anutuu apna pöl ya.” ²³ Pël yemaan Erot pi ngön pöt kat wiak pimtëën kön wiin isën Anutuu yapinte wa ngep äa. Pötaanök tapëtakëer Anutuu ensel nampök elmëën pim yaatak iwalörö ka äak mën ilën wel wia.

²⁴ Anutuu ngönte kaö sak ka poutë sa.

²⁵ Pël äa pötak Panapasre Sool piarpim yaat pet irak Son, yapin nent Maak, pöp koirak pit pourö Yerusalem Antioch kakë sa.

13

Soolre Panapas ngönën yaatak wes mëa

¹ Antioch kak Yesuu ingre mor sauröa tekrak tektek ngön yaaöre rë yemoula narö wakaima. Pitëm yapinöt epot. Panapasre Simion yapin nent Koröp Koup, piire Lusias Sairini yangrakaanëp, Maneyen Erot yang omp aköp piiring piarip piarip yaaupre Soolre piporö wakaima. ² Pël äak ingre mor saurö pit akun nentak Anutuun yaya mapënëak kaömp ngës olëak wëën Ngëëngk Pulöök epël ök mëëa. “Ar Panapasre Sool piarip nem ya mëmpënëak mëëaö pöt menak wes momëëë.” ³ Pël maan pit kaömp ngës olëak om wë Anutuun kimang mëak pitëm moröt piarpim rangk mowiak welaköt elmëak wes mëën sa.

Soolre Panapas Saipras kustak ngön ompyaut ök maima

⁴ Ngëëngk Pulöök wes momëën piarip Son, yapin nent Maak, pöp ya kaamök elmëëpënëak koirak piaripring yesem Selusia kak sê oröak i kaö wangaöök ilëak sê Saipras kustak oröa. ⁵ Pël äak wangaöökaan ngentiak pit Salamis kak Yuta omnaröa ngönën tupötë Anutuu ngön ompyaut ök maima. ⁶ Pël äak pit kus pötak ya mëmpö

wirö wa pak äak yesem Pepos kak sê oröak itaangkên Yuta omên namp kak pôrek pôlangre kêap ke nentere nent yaaup wêa yapinte Payesu. Omên pôpök omnaröen, “Ne Anutuu tektek ngön yaaup,” pël kaar maima. ⁷ Omên pôp pi kus pôtakê Rom yang ngarangkêp Sesias yapin nent Polas piiring ngönt rêak wêa. Yang ngarangk pôp pi êwat panêep. Pötaanök Panapasre Sool piarpim kêmatakaan Anutuu ngönte kat wiipênêak yas määautak ⁸ pôlangre kêap omên pôp Krik ngöntak Elimas pël yamääaup pôpök yang ngarangkêp pi Yesuu ngön ompyaut kat wiipanêak piaripön nga määa. ⁹ Pël êên Sool yapin nent Pool pim lupmeri Ngëengk Pulö peö äak wêên Elimas pôpön nga iteneê epël määa. ¹⁰ “Setenê ruup, ni omnant ompyautêên kööre tok yaaup. Ni kaarötêên wot kaö sak wê saun koireim wêaup. Ni Anutu pim ngön yaapöt wak kaip tiktik äak nimtê könöökkaan kaaröt yaaup. ¹¹ Pötaanök peene Anutu pim weêre kosangta songönte nim naë oröön ni itöörar ngaap sak akun nantê êwaaten itnaangkên êëmêet.” Pël yemaan tapêtakêer kepil koutê ök nempel itöörarê kaka elmêên pi talêpök mor yal äak kan pet elmêepênêak eim wakaima. ¹² Pël êên omên pôten itenak yang ngarangkêp pi Yesuun kön wi kosang wesa. Pël êên piarip Aköpê ngönte ök yemaan kat wiak yaan sa.

Poolre Panapas Antiok kak Pisitia yangerak ngönên ök määa

¹³ Poolre karurö pit Pepos kakaan wangaöök ilêak Peka kak Pampilia yangerakêl sê wangaöökkaan ngentiak Son Maak sêp wesak kaalak Yerusalem kakê sa. ¹⁴ Pël êên pitêmênt Peka kak sêp wesak Antiok munterek Pisitia yangerak sê oröa. Pël äak pit kê yesa akunetak Yuta omnaröa ngönên tuptak ilêak wel aisêa. ¹⁵ Pël êên omnarö Moses pim ngön kosangötre tektek ngön yaauröa ngönöt ngönên pepeweri wia pöt nent sangk kelên kat wia. Pël äak ngönên tup ngarangkörök Poolre Panapas piarpim ngêsêl ngön epël wes määa. “Karaar, arip ngön ompyaö ten lup taë niwesak ök nianê nent wiaan pöt peene ök niaan kat wiinaan.” ¹⁶ Pël maan Pool pi wal äak moresring angan elmêak ngês rêak epël ök määa.

“Ar Israel omnaröere köpêl omên ngönên kat wiaurö, ar kat wieê. ¹⁷ Ngaan panêer ten Israelöröa Anutu puuk tenim êere körööröen yaö elmêên pit akun walî Isêp yangerak yaam wêên Anutuuk kaamök elmêên ulöl panê sa. Pël äaan Anutu pim weêre kosangöök elmêên pit yang pôr sêp wesa. ¹⁸ Pël êên Anutu pi pitêm yang pultak eima pötaan könömêt wak wêên krismaki 40 äak won sa. ¹⁹ Pël êên ênêmak yang 7 pôtê omên Kanan yangerak wêaurö Anutuuk won wes moolêak pitêm yanger Israel omnarö mangkên pit krismaki 450 pël wakaima. ²⁰ Wê ênêmak Israel ngarangk narö moulmêên wê wê ê yesem Samuel tektek omên pôp oröa. ²¹ Akun pôtak pitêm naë omên omp ak namp orööpênêak maan Anutuuk Pensaminê kurtakaan Kis pim ruup, Sool pôp tekeri wes mangkên pôpök Israel omnarö ngarangk äak wêên krismaki 40 äak won sa. ²² Pël êên Anutu puuk Sool wa moolêak Tewit urtak moulmêa. Pël äak Anutu pi Tewit pimêên epël määa. ‘Ne Sesi pim ruup Tewit pim wêwêeten itaangkên ompyaö êên kent yaalmê. Pötaanök nem ya ngön mema pöt mëmpnaat,’ pël määa. ²³ Pël äautak Anutuuk Tewit pim êere körööröa naëlaan Israel omnarö tenim ompyaö niwasêpna namp orööpênêak yaö äa pôtak Anutuuk maan Yesu oröa. ²⁴ Yesu naaröön wiaan Sonök Israel omnarö pitêm utpetat kasêng mangkên i momêepênêak määa. ²⁵ Pël äak Son pi pim ya pet irêpna akunet temanöm yesên omnaröen epël ök määa. ‘Ar neen tol weseim? Ne Anutuu kama niöpênêak Yaö Määäö pôp wasngan. Ar kat wieê. Omên namp nem ênêem yewais pôp pi omên kêsangêp. Ne utpet epopök yok pangk pim ing körötepar wii nemowilngan. Omên pôp arim kor wakaima pôp.’

²⁶ “Karurö, Apramê êaröere köpêl omên ngönên kat wiaurö, ar kat wieê. Anutuuk tiar utpetatê naëaan niöpêna pöl pet elnia ngön pöt tiarim naë jaarö. ²⁷ Omên Yerusalem kak wêauröere pitêm wotöökörö pit omên pôpê songönten kêêkê kön nawiin äa. Pël äak pit tektek omnaröa ngönöt pitêm kê yesaö akunatê ngönên pepeweri sangk kelak pôtê songönötta kön nawiin wel wiipêna ngön yaatak moulmêa. Pöt tektek omnarök ngön pël êêpnaat äa pöt kê oröa. ²⁸ Pit Yesu pim saun nent nokoirênrek om pas Rom

yang ngarangkëp Pailatök këk maan möön wel wiipënëak ke urak mëä. ²⁹ Pit tektek ngön yaaö omnaröa pimëän ngön äa pöt pout elmë pet irak këra yetaprakaan ent äak së yangaöök weera. ³⁰ Pël ëän Anutuuk weletakaan wal ë moulmëä. ³¹ Omën wet rëak piiring Kalili yangerakaan Yerusalemë sa pörö pit kët selap piin iteneima. Pël äa omën pöröak pöta ngönte Yuta omnaröen ök maim wë. ³²⁻³³ Pël ëänak tenök Aköpë ngön ompyaut arën epël ök niaim. Omën pipëten Anutuuk tiarim ëaröen ök mëäut peene pitëm ruure ëarö tiarën ök yenia. Pi Yesu wal ë moulmëä pötak tan pep Sam pöweri tan 2 pöta lupët epël ya.

‘Ni nem Ruup.

Peene kët eptak ne nim Pepap pöt pet yaalmë.’

³⁴ Anutuuk pi weletakaan wal ë moulmëaup. Pötaanök kaalak wel wiak söp naëpan. Anutuuk pim ngönte pil ök mëä.

‘Nem Tewiten kup mowia pöt ne wëwë ompyaö pöt nimpaat.’

³⁵ Pël ëän tan munt nent Tewit puuk Anutuun epël mëä.

‘Ni nim ya omën ompyaup welaaröa kaöök wieë söp ëëpënëak nenëaan ään.’

³⁶ Pël retëng äak omën omp aköp Tewit pi Anutuuk ya ngön mëä pöt omën pimoröa öngpök mëneim olëak wel wia. Pël ëän pit pim ëere köröröa naë yang kel weerën pim koröpö yangaöök wieë söp äa. ³⁷ Ën Tewit pim mëä pöp yangaöök wieë söp naën Anutuuk wal ë moulmëaup. ³⁸ Pötaanök ar këëkë ewat seë. Ten arën epël ök niaim. Omën pöpök arim utpetat wa niolëaut. ³⁹ Moses pim ngön kosang pötak arim utpetat ent ë niolëak ar omën wotpil pël naniwasën. Omën pöpök omën pouröa utpetat ent ë niulaan piin kön wi kosang mowasën puuk, ‘Nem omën wotpilörö,’ pël niaim wë. ⁴⁰ Pötaanök ar këëkë ngarangk yeemak ön, tektek ngön äa pöt arim naë orööpanëän. Pit epël äa.

⁴¹ ‘Kat wieë, ar Anutuun ökre was yaaurö.

Ar itenak yaan sak wel wiinëän.

Ne omnant arim tekrak ëëmaatëp ar yok pangk kön wi kosang newasngan.

Ën omën nampök pöten ök niaan yok pangk yaap ya pël newasngan.’ ”

⁴² Pool pi ngönën ök mëak piar Panapas kakaatiaan orööpënëak yaëän omnarö pit epël mëä. “Kaalak kë yesa akun muntetak ngön pipot ök nian.” ⁴³ Pël mëak ngönën tuptakaan tomökël oröa. Pël ëän Yuta omën naröere kopël ngön kat wia narö pit Poolre Panapas piarpim ënëm sa. Pël ëän piarip ngönën ök mëak pitëm lupöt es nga mowasën pit weëre kosang Anutuu ulöpre moup pötak öpënëak mëä.

⁴⁴ Kë yesa akun muntetak ka pöökë omën pourö Anutuu ngönte kat wiipënëak wa top äa. ⁴⁵ Omën kësang pan së wa top ëän Yuta omën narö pit itenak piarpimëän ya sangën äa. Pël äak Pool pim ngöntën wak irëak koröp kolak mëä. ⁴⁶ Pël ëän Poolre Panapas piarip kas köpël ngön epël mëä. “Yaap, tenip Anutu pim ngönte wet rëak ök niiaut. Pël äautak ar kasëng menak Anutuuk wëwë ompyaut nimpëna pöt pangk naën pël pet yaë. Pötaanök tenip ar sëp niwesak köpël omnaröa ngësë sënaat. ⁴⁷ Aköpök ngönën pepeweri epël retëng äak ten nina pöt yaapët pötaanök.

‘Nook ar köpël omnaröa es ëwaö pël wes yanuulë.

Pötaanök ar ëwa ngön pöt yang poutë ök më pet irën pöt Anutuuk pit kama möpnaat.’ ”

⁴⁸ Pël maan köpël omnarö pit ngön pöt kat wiak ya kë sak Anutuu ngöntën ompyaö pan pël mëä. Pël ëän Anutuu wëwë kosangtaan yaö elmëä pörö piin kön wi kosang wesa. ⁴⁹ Pël ëän Anutuu ngönte yang pörök ulöl sak sa. ⁵⁰ Pël ëän Yuta omën narö pit öng kaöarö ngönën wak wëauröere kak pörökë kaöarö es nga mowasën Poolre Panapas utpet panë mowesak waö elmëän pitëm yang pör sëp mowesak sa. ⁵¹ Pël ëän piarip pitëm utpetat wieëä pötë ökre was äak piarpim ingesiarëaan yangre ulölot këre ngep elmëak Aikoniam kakë sa. ⁵² Pël ëän Yesuu ru Antiok kak wëaurö pit ërëpsawiarëng wëän Ngëängk Pulö pitëm lupötë peö äak wiakaima.

¹ Poolre Panapas piarpim Antiok kak äa pöl kaalak Aikoniam kak pörek äa. Piarip Yuta omnaröa ngönën tuptak iläak ngönën ök maan pit piarpim ngön pöten kat wiin ompyaö panë äen omën kësang pan Yuta omën naröere köpël omën narö pit Yesuun kön wi kosang wesa. ² Pël äen Yuta omën piarpim ngön wa yoolëaurö pit köpëlöröen kék maan Yesuu ingre mor sauröen kaaöre kääpöt elmëa. ³ Pël äen piarip Aikoniam kak akun wali wë Aköpë ngönte ök mapnaaten kas naën Yesuuk weëre kosang kaamök elmëaan retëng ke nentere nent weëre kosang panëet mëna. Piaripim ya ke pël mëna pötak Aköpë lup sant pömpel kësang pan pitëm naë wia pöta ngönte yaapët pet elmëa. ⁴ Pël äa akun pötak ka pöökë omnarö pit kom äa. Narö Yuta omnarö pitëm ënëm äa. Ën narö pit Yesuu ngön yaaüwaar piarpim ënëm äa. ⁵ Pël äen Yuta omnaröere köpëlörö pit pitëm kaöaröaring wa top äak Poolre Panapas utpet mowasëpënëak ngön äak kël mööpënëak mëëa. ⁶ Pël äen piarip kat wiak kas së Likionia yangerak Listraare Tepi ka kaö pöörarë sa. Pël äak pöörarë naë ka kot wieëa pötë wa pakpak ëeim wakaima. ⁷ Pël ëeimeë Yesuu ngön ompyaut ka pötë ök maim wakaima.

Poolre Panapas Listraare Tepi pöörarë ya mëna

⁸ Listra kak pörek omp namp ingesiar utpet äaup wëa. Omën pöp pi ëlëpë yaatakaan pël äak oröaup yak kan naënëp. ⁹ Pi wel aisëë Pool ngön ök yaan kat wieëa. Pël äen Pool pi omën pöpön itaangkën pi Yesuuk ompyaö mowasëpnaat pöt kön kosang wieëa. Pël äen Pool pi it kökö ngëneë kosang wesak epël mëëa. ¹⁰ “Ni wal äak nim ingesiar mëngkre mëngk mësäak tau.” Pël maan omën pöp pi teëntom wal äak yok kan ing yaap äa. ¹¹ Pël äen Likionia yang pörek wëaurö pit Pool pim äaö pöten itenak pitëm ngönrak ngön äak epël aö sa. “Ëlaröro pit omën möönre koröp wak tiarim tekarak oröak wë.” ¹² Pël mëak pit Panapas pöpön pitëm ëlar nampë yapinte Sus pöpë ngamp mëëa. Pël äak Pool pöp pi ngön kaö yaaup pël mëak pitëm ëlar nampë yapinte Emis pöpë ngamp mëëa. ¹³ Pël äen pitëm ëlar Sus pöpë tupët ka pöökë wilëngkëël wieëa. Tup pöta ngarangkepök pol purimakaö omp narö wak këra puut wii mëak öngö moutak ka kaö pöökë ëm kanrak wak së omnaröaring wa top äak pol pörö möak piarpimëen kiri ar ëëpënëak äa. ¹⁴ Pël äen Poolre Panapas piarip pöt kat wiak pitëm elmëëpënëak äa pöten kaaö yaë pël pet elmëak ulpëënaar wa keliak pitëm toköök së ngön äak epël mëëa. ¹⁵ “Ar pël ëëngan. Tenip omën arim karaar. Tenip arën ngön ompyaut omën utpet pipot sëp wasënëak ök niaim. Pël äen ar lup kaip tiak Anutu wëwë pepap pim naë önëak niaim. Pi kutömrë yangre i kaö epot ket äak pötë omën wia epot ket äaup. ¹⁶ Yaap, omnarö pit ngaan pitëmtë könöök omnant yaëen pi it mongnaan ë seima. ¹⁷ Pël äaatak pi akun poutë ompyaö elmëëim wiak pi yaap wë pöt pet elmëëima. Pi mopöök kopiimor elmëen kaömp këët orööpna akunet yemangk. Pël äen pöt nak kep äak wë ërëpsawi eim wë.” ¹⁸ Pël mëak piarpimëen kiri ar ëëpënëak äa pötaan ke panë urak maan sëp wesa.

¹⁹ Yuta omën narö Antiokre Aikoniam ka pöörarëaan së omnaröen kék maan pit Pool kël möak wel wia wesak weruak kaöökë wilëngkëël koliil së moolëak kaalak kakë sa. ²⁰ Pël äen Yesuu ingre mor saurö pit së pi tekarak ulmëak wëen wal äak kaalak kakë sa. Pël äak ëlpamök Panapas koirak Tepi kakë sa. ²¹ Pël äak piarip ngön ompyaut ök maim wëen ka pöökë öngpök omën kësang pan pit kat wiak Yesuu ënëm äa. Pël äen piarip kaalak Listraare Aikoniam kak së wë kaalak Antiok Pisitia yangerak wieëa ka pötakël sa. ²² Yesem Yesuu ingre mor sauröen ngön kosang wesak epël ök maö sa. “Tiar Anutuuk wa ngaöök nimëëpënëak kent yeë pöt wet rëak e wë eprek këëmrë këlangönë rangk öpenaat. Pötaanök ar kön wi kosang yewesautak kosang sak ön.” ²³ Piarip ök maö yesem ka poutë ingre mor saurö pitëm wotöökörö moulmëak piarip kaömp ngës olëak Aköpön kimang ngöntak mëak pitëm kön wi kosang yewesaup pim naë wa moulmë sa.

Poolre Panapas kaalak Antiok kak Siria yangerakë sa

²⁴ Ënëmak piarip kaalak Pisitia yangerak së oröak yesem Pampilia yangerak së oröa. ²⁵ Pël äak Peka kak ngönën ök mëak Atelia kak së oröak, ²⁶ wangaö wak kaalak yesem Antiok kak së oröa. Kak pörekök ingre mor sauröak Anutuu lup sant pöta öngpök wa

moulmäak wes meän sa. Piarip ya ngön meäa pöl mëmpö së pet irak kaalak së piarpim ya ngön wak saö pörek së oröa. ²⁷ Pël äak ingre mor saurö wa top elmäak Anutuuk kaamök elmäaan piarpim ya mëmpö ima pötë ngönötre ën köpël omnarö Anutuuk kan të mowiin piin kön wi kosang wesa pöta ngönöt ök meäa. ²⁸ Pël äak piarip akun wali pan Yesuu ruuröaring pörek wakaima.

15

Ngönënë wa top kësangpel Yerusalem kak oröa

¹ Yesuu omën narö Yutia yangerakaan së Antiok kak oröak ingre mor sauröen epël ök maima. “Ar Moses pim ngön ë kosang wesa pöt ngar wak arim koröp kaut nailën ëënë pöt Anutuuk yok pangk kaalak naniöpan.” ² Pël maan Poolre Panapas ngön pöten kaaö äak piarip pitëmëen ngön kosang kaö pan äak piaripring ngönngön apanëak nga meäa. Pël ëen ingre mor saurö pit Poolre Panapas piarip omën naröaring Yerusalem kak së Yesuu ngön yaauröere wotöökörö pitring ngön pöt wotpil wasëpnaan sëpënëak meäa. ³ Pël äak ingre mor saurö pit wes momëen yesem Pinisiaare Sameria yang pötë ingre mor sa pöröen köpël omnarö Yesu pim ënem sa pöten ök maan pit ërëpërëp pan ëa. ⁴ Pël ëen pit Yerusalem kak së oröön Yesuu ngön yaaö omnaröere wotöököröere Yesuu ingre mor saö muntarö pit itenak yoöre ërëp kaö meäa. Pël ëen piarip Anutuuk kaamök elmäaan piarpim ya mëmpö ima pötë ngönöt ök meäa. ⁵ Pël ëen Yesuun kön wi kosang wesa narö Parisi pöröak wal äak epël meäa. “Ar pitëm koröp kaut ilak Anutuun yaö mowesak Moses pim ngön ë kosang wesauta wia pöl ëëpnaan ök maë.”

⁶ Pël maan Yesuu ngön yaauröere wotöökörö pit ngön pöt äak söë wasëpënëak wa top ëa. ⁷ Pël äak pit ngön selap aim olëak Pita pi pitëm tekrak wal ë tauak epël ök meäa. “Nem karurö, ar ëwat wë. Ngaanëer Anutuuk tiar ya kom ë ninak neen köpël omnaröen ök maan pit kat wiak kön wi kosang wasëpënëak neeaut. ⁸ Anutu tiarim lupötön ityeengkaupök tiarimëen elnia pöl Ngëengk Pulö köpël omnarö mena. Pim elmäa pötak pitëmëen ya kë sa pöt pet yaalni. ⁹ Pi tiarën nal elniak pitën nal naalmëëpan. Won. Pit piin kön wi kosang mowesa. Pötaanök pitëm lupöt kölam mowesa. ¹⁰ Pël yaalniin oröp ëënak ar Anutuun ököök elmëënëak yeë? Tiarim ëaröa eima pöl tiarta Moses pim ngön ë kosang wesa pöta ënem naën yaaurö. Ngön ë kosang wesa pöt tiarim kasngelötë omën könöm nant weta pöl wetak imaut. Pötaanök könöm tapöt kaalak Yesuu ingre mor saurö er mowatngan. ¹¹ Tiar epël kön wi kosang wesaut. Aköp Yesu pim lup sant pötak Anutu tiar niwaupök omën pöröeta yemoö.”

¹² Pita pi pël maan wa topöök wëäö pörö ngön naën wëen Panapasre Pool piarip piarpim ya mëmpö yesën Anutuuk kaamök elmëen köpëlöröa itöök ya retëng nant mëmpö ima pötë ngönöte ök maan kat wia. ¹³ Pël äak Sems pi epël meäa. “Karurö, ar nem ngönöte kat wieë. ¹⁴ Anutu puuk wet rëak köpël omnarö pimtëen wesak mokoira pöta ngönöte Saimon yapin nent Pita puuk ök niaan kat yawi. ¹⁵ Anutuu këmtakaan tektek ngön yaaurö pitëm ëa pötëët ök yenia. Pöt epël ëa.

¹⁶ ‘Aköp pi epël ya.

“Ne ënemak kaalak waisak omën omp ak Tewit pim ka töölak wia pipët köpre mor äak ka pöta omnant köt sa pipot ngolöp ngolöp wesak wa wesir ulmëëmaat.

¹⁷ Pötaanök omën muntarö pit ne pitëm Aköp neen ngaöl elnëëpnaat.

Köpël omën tapörö nemëen wesak yaö wesaurö.”

¹⁸ Aköp ngaanëer pan ngön pöt tekeri wes wiaupök peeneeta tapël ya.’

¹⁹ Pël yaatak ne kön epël yawi. Köpël omën narö lup kaip tiak Anutuu ngësël ko yawi piporö tiarök kaalak könömër nemangkan. ²⁰ Köpëlörö pit omp ak kaarkaaröroaan animaö kiri ar äak wak në imeë, öngre omp nga ë, animaurö iit orööpanëak nailën om ar ëaut në, ën animauröa iit në, pël eim wë pöt sëp wasëpnaan pep retëng ë mempen.

²¹ Köpëlörö pit Yuta omnarö ya utpet mowesak omën pipot ëëpan. Yuta omnarö pit omën pipot Moses pim pepeweri retëng ëa pötön ngaantakëer iteneë kë yesa akun

poutë ngönën tupötë së ilëak sangk kelak kat wieim wë. Pötaanök tiar kan kosang mowariipenaan.”

Pit köpël omën ingre mor sauröa ngësël pep wes mäa

²² Pël mäak Yesuu ngön yaaö ommaröere wotöököröere ingre mor saö muntarö pit ngön kopëta wesak omën naar Poolre Panapasring Antiok kakë sêpënëak yaö mëea. Pël ëen Yutas yapin nent Pasapasre Sailas piarip sa. Omën pöaar ingre mor saö pöröa wotöökaar. ²³ Piarip sêpënëak yaëen pep newer epël retëng ëak piarip mena. “Ten Yesuu ngön yaaöere wotöök arim karurö, tenök arimëen pep epwer retëng ë yaningk. Ar köpëloröa öngpökaan ingre mor sak Antiok kakre Siria yangerakaan Silisia yangrakë wëaurö arën yowe yeniak. ²⁴ Tenim naëaan omën narö wais arën ngön ke nampnampöt ök niak arim könöt wa irikor elnia pöt yaan kat yawi. Piporö tenök arim ngësë wes namëen. ²⁵ Pötaanök ten wa top ëak lup kopëtemer sak omën epaar wes mëen arim ngësë yewais. Piarip Panapasre Pool tiarim kar ompyauwaar piaripring wes momëen yewais. ²⁶ Panapasre Pool piarip tiarim Aköp Yesu Kristo pim yaatak wë kö sêpnaaten kön selap naën yaauwaar. ²⁷ Yutasre Sailas pöaar arim ngësë wes mëen yewais. Pël ëak tenim ngön pepeweri retëng ëan pöt piarpim këmtakaanta ök niapnaat. ²⁸ Ten Ngëëngk Pulööring kön kopëtaö wesak wë. Pötaanök Yuta ommaröa yaë pöl könöm muntat naningkan. Ar omën epotökëer eim ön. ²⁹ Omp ak kaarkaaröröaan kiri ar ëaut nënganok. Ar Animauröa iit nënganok. Animaurö iit orööpanëak nailën om ar ëaut nënganok. Öngre omp nga ëënganok. Ar ngarangk këëkë ëak omën pipot keker elmëeim önë pöt ompyaö önëet. Yowe pan. Ompyaö ön.”

³⁰ Pit pepeweri pël ëak mangkën wak Antiok kak së oröön Yesuu ingre mor saurö wa top ëen pep pöwer mena. ³¹ Pël ëen pep pöweri ngön wieëa pöt sangk kelak pit ngön ompyaö pöt kat wiak ërëpërëp kaö ëa. ³² Pël ëen Yutasre Sailas piarip Anutu pim tektek ngön yaaö omnaar pël sak wë akun wali pan ingre mor sauröen ngönën ök maim wë taë mowesa. ³³ Piarip Antiok kak pörek akun wali wakaim wiak sêpënëak yaëen ingre mor sauröak kan yaö mëak wes momëen saö pöröa ngësël sa. ³⁴ [Pël ëautak Sailas pi pimtë kentöök Antiok kak om wakaima.] ³⁵ Pël ëen Poolre Panapas Antiok kak om wë ingre mor saö naröaring omën muntarö rë mouleim Aköpë ngönënte ök maim wakaima.

Poolre Panapas kom ëa

³⁶ Wakaim wiak ënëmak Pool puuk Panapasën epël ök mëea. “Tepër kaalak ka poutë yesem ingre mor sauröen itaampö sëpa. Tepër ngaan pitën ngön ompyaut ök mëeaüt. Pötaan pit ompyaö wë ma utpet wë pöten itaampëaan.” ³⁷ Pël maan Panapas pi Son, yapin nent Maak, pöp koirak piaripring sêpënëak maan, ³⁸ Poolök epël mëea. “Omën pipop ngaan Pampilia yangerak së ök ë nimëaup. Pötaan tepëring nasëpan.” ³⁹ Pël mäak piarip ngön nga yaalem wiak kom ëak Panapas pi Maak koirak wangaöök Saipras kustakël sa. ⁴⁰ Pël ëen Pool pi Sailas koirak piarip sêpënëak yaëen ingre mor saurö pitök Aköpë lup sant pöta öngpök moulmëak wes mëen sa. ⁴¹ Siriaare Silisia yang pötë yesem ingre morörö taë mowasö sa.

16

Timoti pi Poolre Sailasring sa

¹ Poolre Sailas piarip Tepi kak së wë olëak Listra kak së oröa. Pël ëak itaangkën omën Yesuun kön wi kosang yewesaö namp wëa pim yapinte Timoti. Pim ëlëp Yuta öngöp tapël Yesuun kön wi kosang yewesaup. Ën pim pepap pöt Krik ompöp. ² Ingre mor sa Listraare Aikoniam ka pöörarë wëa pöröak Timoti piin, “Omën ompyaup,” pël maima. ³ Pötaanök Pool pi Timoti piiring pim yaatak sêpënëak kön wia. Pël ëen Yuta omën ka pötë wë seëaurö pit Timoti pim pepap Krik omnamp yak kön selap ëa. Pöt tol ëënak? Pit Anutuun yaö ëak koröp kaut nailënörö. Pötaanök Pool puuk Timoti koröp kaut ila. ⁴ Pël ëak pit ka poutë yesem Yerusalem kakaan Yesuu ngön yaaö ommaröere wotöököröa ngön ëmön ë mena pöt ingre mor sauröen ök mëak ngar weim öpënëak mëea. ⁵ Pël ëen ingre

mor sauröa kön wi kosang yewesa pöt kaö seen kët poutë omën muntarö yal mangkën selap sa.

Pool pi Masetonia kak wangerötë yemangk pöl ëa

⁶ Ngëengk Pulöök Esia yangerak së ngön ök mapanëak nga maan pit om yesem Prisiaare Kalesia yang pöraarël sa. ⁷ Pël ëak pit Misia yangera kautak së oröak Pitinia yangerakël sëpënëak yaëen Yesuu Pulöök kan mowaria. ⁸ Pël ëen pit Misia pörekaan el wesak Troas kak së oröa. ⁹ Pël ëak rö kan Pool wangerötë yemangk pöl ëak itaangkën Masetonia omën namp pim naë wais tauëë kosang wesak epël ök mëëa. “Ni i kaö olëak Masetonia yangerak wais ten kaamök elniim.” ¹⁰ Pël yemaan Pool pi itenak ten Sailasën ök niaan Anutuuk Masetonia yangerak ngön ompyaut ök manëak yas yenia pël wesak sëneak teëntom ko ëaut.

Litia pi Pilipai kak ingre mor sa

¹¹ Ko ëak wangaöök ilëak Troas kakaan Samotres kustak së oröak ëlpamök Niapolis kak së oröak, ¹² wangaöökaan ngentiak pörekaan yangerak së Pilipai kak së oröaut. Ka pö Rom omnaröa wëau, Masetonia yang pörökë ka kaöaö. Pöök ten akun selap selap wë, ¹³ kë yesa akunetak ka ëmöökö ëm kanërak wele rëak imeri saut. Ten kat wiin Yuta omnarö pit pörök Anutuun ök yamëëa. Pël ëaut yak së itaangkën öng narö wais wëa ëen pitring wel aisëak ngönaak ëaut. ¹⁴ Pël ëen öng pöröa naë Tiatira kakaan öng namp poë koröp köp möömaap ëa ompyaut ket yeem mon yewaup yapinte Litia pi Anutuun yaya yamëëaup. Aköpök lupmer kaip motiin Poolë ngön ök yamëëa pöt këëkë kat wiak kön wi kosang yewas. ¹⁵ Pël ëen piire pim kaatakörö i momëen öng pöpök tenën epël yenia. “Ar neen kön wiin, Aköpë ënëm yes pöt, nem kaatakë waisë.” Pël niak ke yaurön ten pim ngönte ngar wak piiring saut.

Pit Poolre Sailas Pilipai kak wii kaatak ulmëa

¹⁶ Akun nentak ten yang lup Yuta omnaröa Anutuun ök yamëëautak yesem koont urmerap pim lupmeri wëaö namp koiraut. Urmer pöp piiring wë omën orööpnaatön ök më pël yaaup. Pël ëen omën kësang pan pitëm naë omnant ënëm orööpnaatön puuk itenak yemaan sumat mangkën pim ngarangk yaaurö pit mon kësang pan weim yeëa. ¹⁷ Koont pöp tenim ënëm yewaisem ngön ëak epël aö yewais. “Omën eporö Anutu O Ngarëkëpë ya omnarö. Pitök Anutuuk kama niöpna pöta ngönte ök niaaö yaaurö.” ¹⁸ Kët ël epotë pël aimën Pool pi kaaö ëen kaip tiak urmerapön epël yema. “Ne Yesuu weëre kosangöoring yeniakerek koont pipop sëp mowesak oröak së.” Pël maan tapëtakëër koontup sëp wesak oröak yes.

¹⁹ Oröak seen koontupë ngarangkörö pit itaangkën pitëm ngaanë mon yewa pöl kaalak naöpanëen yeëa. Pël ëen Poolre Sailas moröak ka tomök së kaöaröa naë ngön yaatak yemoulmë. ²⁰ Pël ëak ngön ë pet yauröen epël yema. “Iteneë. Yuta omën epaar ieping ëak wëwë utpetat tiarim tekrak wais yawi. ²¹ Pël ëak piarip tiar Rom omnaröa ëenganëak nga wieëaut pet elniak ënëm ëëpenëak yenia.” ²² Pël maan omën ngön pöt kat wia pörö pit pourö el sak maan ngarangköröak ulpëënaar keli moolëak pitëm nga omnaröen maan pës yemomö. ²³ Pël ëak utpet mowesak wii kaatak moulmëak ka pöta ngarangkëpön këëkë pan ngarangk ëëpënëak ök yema. ²⁴ Pël maan wii kaata ngarangkëp kat wiak wii kaata ka kakaati panëetak së moulmëak ingesiar këra uamngesiarë tep mö mowia.

²⁵ Röök lupöök Poolre Sailas Anutuun kimang mëak rangk tan yemaan wii omnarö kat wiaan, ²⁶ tapët pöt moup kësang nempel möön wii kaata wapöt tiak së yengentiin ka kanöt tëak yesën wii omnaröa morötë wii tëa pötta wilak sa. ²⁷ Pël ëen wii kaata ngarangkëp pi ka ureimaurekaan wal ëak itena pöt wii kaata kanöt të wiaan itenak wii omnarö oröak kas sa pël wesak yepatöökaan öpwer tëak pimtök pimënt wesirëpënëak ëa. ²⁸ Pël yaëen Poolök ngön ëak epël mëëa. “Nimtok nimënt utpet wasngan. Ten pourö e om wë.” ²⁹ Pël maan wii kaata ngarangkëp pim ya omën nampön maan esuwes mangkën wak pöömpö kakaati ilëa pöt kas ëak reireë urö Poolre Sailasë naë së ngentia. ³⁰ Pël ëak piarip koirak tomök orö epël ök mëëa. “O nem kaöaar, ne tol yaal ëënak Anutu pi

ne kama neöpën?” ³¹ Pël maan piarip epël ök mëëa. “Ni Aköp Yesuun kön wi kosang wasumë pötak niire nimorö Anutuuk kama niöpnaat.” ³² Pël mëak piarip Aköpë ngönte piire pim kaatak wëauröen ök mëëa. ³³ Pël maan röök tapëtakëër pi piarip koirak së piarpim pës momöaut i moirën teëntom piire pimorö i momëa. ³⁴ Pël elmëen pi piarip koirak pim kaatak së ulmëak kaömp menak piire pimoröa Anutuun kön wi kosang wesa pötaan ërëpsawi kaö ëa.

³⁵ Pël ëak wëen ëlpamök ngön ë pet yairaurö pitök polis narö wes mëen së epël ök mëëa. “Ni omën epaar wes momëen sëpën pël ya.” ³⁶ Pël maan wii kaata ngarangkëp pi ngön pöt kat wiak Poolön epël mëëa. “Ngön ë pet yairaurö pit ne arip wes nimëëmëak ya. Pötaanök wes nimëëmaatak lup wiaptaring sën.” ³⁷ Pël maan Pool pi polisöröen epël mëëa. “Tenip Rom omën sauwaarök tenpim saun nant wiaan pöt pit yok pangk ngön yaatak niulëak tekeri wasëpnaatep pit köntak tenip pouröa ëöetak niulëak pës nimöak wii kaatak niulëaurö. Pël ëautep peenök kaalak ëlëëp wes nimëëpënëak ëa ma? Pël naëngan pan. Pitëmtok waisak wes nimëen oröonaat.” ³⁸ Pël maan polisörö pit piarpim ngön pöt kat wiak së ngön ë pet yairauröen ök maan pit kat wia pöt Rom omnaarök ëa. Pël ëen pitëm utpet elmëa pöten kön wiak kas ëa. ³⁹ Pël ëak pit së yaköm köm mëak wii kaatakaan wes mëen oröa. Pël ëen piaripön epël ök mëëa. “Arip yok pangk ka epö sëp wesak sën ma?” ⁴⁰ Pël maan piarip wii kaat sëp wesak Litia pim kaatak së ingre mor sauröen itenak wa korkor ngön mëak sa.

17

Tesalonaika kak Poolre Sailas mööpënëak ëa

¹ Poolre Sailas piarip së Ampipolisre Apolonia ka pöörar il wesak Tesalonaika kak së oröa. Kak pörek Yuta omnarö pitëm ngönën tupët wieëa. ² Pël ëak Pool pim yaaul Yuta omnaröa ngönën tuptak së ilëak ngönën pepeweri ngön wia pöt omnaröaring aima. Pi kë yesa akun nentepar nent pötë öngpök pël eima. ³ Pi Anutuu ngönte songönte werak epël ök mëëa. “Anutuuk Kristo pim Yaö Mëëaö pöp këlangön kat wi yesem wel wiak kaalak wal ëëpënëak mëëaup. Yesu nem peene ök yeniak epop pi Kristo Anutu pim Yaö Mëëaup.” ⁴ Pël maan pitëm naëaan omën narö pit kat wiak wa yaap wesak Poolre Sailas piarpim ngësël rë olëa. Pël yaëen Krik omën Anutuun yaya maim wëaö naröere öng isa narö pitta tapël ëa. ⁵ Pël ëen Yuta omnarö pit pöten itenak ya sangën ëen omën utpet kan paspas eim wëaö naröen maan pitök omën ka pöök wëa muntarö koirak ëlakëlakëër Sesonë kaatak së Poolre Sailas ngön yaatak moulmëëpënëak kaata kanöt të moolëa. ⁶ Pël ëak Poolre Sailas won ëen ap wesak Sesonre ingre mor saö narö koirak ka ngarangköröa ngësë weruak yesem ngön ëak epël maö sa. “Omën pöaar utpet petpet ë ka nantë imauwaarök eprek wais oröön, ⁷ Sesonök pim kaatak koirak së ulmëak wë. Omën pöaar piarip Rom omën omp aköp Sisa pim ngön ë kosang wesaut ilak omën omp ak ngolöp namp yapinte Yesu pim ënëm ëëpënëak ök aö yaauwaar.” ⁸ Pël maan ka ngarangköröere omnarö pit ngön pöt kat wiak yaan kaö sa. ⁹ Pël ëak Sesonre piiring wëaurö pitëm naë oröa pöt kaalak orööpanëak pitëm naëaan sumat wak wes mëen sa.

Poolre Sailas Peria kak ya mëna

¹⁰ Rö kan tapöök ingre mor saurö pit Poolre Sailas wes mëen Peria kak së oröak Yuta omnaröa ngönën tuptak së ilëa. ¹¹ Omën pörek wëaurö pit ngön kat yawiaurö, Tesalonaikaaröa ök wonörö. Pit Anutuu ngönte kat wiipënëak kent ëak kët poutë ngön pöten yaap ma kaar pöten itaampënëak ngönën pepat wak iteneima. ¹² Pël ëak Yuta omën naröere Krik öng yapinring naröere omp narö pit selap Yesuun kön wi kosang wesa. ¹³ Pël ëen Yuta omën Tesalonaika wëaurö pit Pool Peria kak wë Anutuu ngönte ök yamëem wëaut kat wiak kak pörek së piarip utpet mowasëpënëak omnaröa könöt irikor mowesak lupöt es nga mowesa. ¹⁴ Pël yaëen ingre mor saurö pit Pool wes momëen i kaöökël sa. Ën Sailasre Timoti piarip Peria kak om wakaima. ¹⁵ Pël ëaan omën Pool

mesak saurö pit Atens kak moulmäa. Pël äak kaalak sêpênäak yaëen Pool pi Sailasre Timoti pim ngêsêl teëntom sêpênäak maan sa.

Pool Atens kak ngönên ök mëäa

¹⁶ Pool pi piaripön kor Atens kak wê itaangkên kak pôrek omp ak kaarörö kêsang wêen itenak pim yaat utpet pan äa. ¹⁷ Pël êen pi Yuta omnaröa ngönên tuptak sê ilêak Yuta omnaröere köpêl omên munt Anutuun yaya yamëäa naröaring ngönêntaan aima. Pël äak pi kêt poutê wa top yaaurek sê omên pas sê wêauröen ngönên ök maima. ¹⁸ Pël êen Epikurianre Stoik êwat omên narö pit piiring ngön nga yaalem pitêm naëaan naröak epêl mëäa. “Omên ngön paspas aö pipop pi tol apênäak aim?” Pël yemaan naröak epêl mëäa. “Pi ka nantêeröa omp aköröa ngön nant apênäak niaim koröp.” Pool pi Yesu weletakaan wal äaup pim ngönênte ök yemaan yak pit pël maima. ¹⁹ Pël äak pit Pool koirak ngön ök äak kat yawiaö yang lup nent yapinte Ariopakas pôrek sê kaöaröa naë ulmëak epêl mëäa. “Ten nim ngön ngolöp omnaröen ök maimên piten aan kat wiin. ²⁰ Ten nim ngöntên kat wiin maim yaë. Pötaanök ngön pita songönte ök aan kat wiinaan.” ²¹ Pitêm Poolön mëäa pöta songönte epêl. Pit omên suure kak Atens kak wêaö pôrö pit akun poutê ngön ngolöpöt ök äak kat wieima.

²² Pit Pool Ariopakas pôrek moulmëak, pëel maan wal äak kaaröen epêl ök mëäa. “Atens omnarö, arim omp aköröen kosang wesak yaya yamëëauten ne êwat wê. ²³ Ne arim kak yesem itaangkên arim omp ak yaya yamëëauröa kaat wia. Pël äaan itaangkên omp ak nampê könta rangk retêng nent epêl wiaan itenaut. ‘Epêt omp ak tiarim köpêlep pimêt.’ Pël äaan itenaut. Pötaanök arim omp ak köpêl wê yaya pas maö iman pôpê ngönte ök yenia. ²⁴ Anutu pi yanger ket äak yangera rangk omnant wia epot ket äaup pi kutö mre yangê Kaöap. Pötaanök pi yok pangk ka omnaröa ök rêautak naöpanëp. ²⁵ Pi nantön elek êen aan omên moresök yok pangk kaamök naalmëënganëp. Piita pimtök omnaröa wêwê pipotre omên pout nineim wêaup. ²⁶ Anutu pi tiarim ê kopetap ket äaup. Pël êen piikaan ulöl sak wêen rep nimëak kaare yang ninaup. Pimtök tiar öpenëak yaö niak niulëaup yak tiar yanger ninak yangerak öpena akunet ninaup. ²⁷ Tiar Anutuun ngaöl ê yesem koirëpenaat pël êëpenëak epêl ket elnia. Pël äak pi kamaarek naön tiar omên pouröak pangk pangk äak wêaup. ²⁸ Pël äa pötaanök puuk tiarim songön ket äak wêen tiar wêwëetaring wê kan sê waisö êeim wê. Pötak arim naëlaan êwat omên naröak epêl niaim. ‘Tiarta pim ruurö,’ pël niaim wê. ²⁹ Yaap, tiar Anutuu ruurö. Pötaanök tiar piin kön wiin omp ak morökörö kolre siluwaare këlötök omnaröak kön wiak moresring ket äak pitêmëen ngëëngk mowasö ima pötêel kön nawiingan. ³⁰ Yaap, ngaanëer omnarö pit köpêl wê yak omnant pipot ket êeima. Pël yaëen Anutu pi pitêm omên wak ima pötön nga nemaan äa. Ên peene akun eptak Anutuuk yang êl epotê omên pouröen pim ngön kosangët epêl ök yenia. ‘Ar arim utpet yaaö pout kasëng menak nem naël waiseë.’ ³¹ Pël äak pi yang êl epotê omên pourö wotpil niwesak wêl äak kom elniipna yak akun nent wia. Pi ngaanëer omên namp tiar kom elniipênäak yaö mëäaup. Pi pim êëpna pöt yaapöt tiar omên pouröen pet elniipênäak omên pôp weletakaan wal ê moulmäa.”

³² Pël maan pit omnamp weletakaan wal äa pöt kat wiak naröak ökre was mëäa. Ên naröak epêl mëäa. “Ni ênëmak omên pipëta ngönte kaalak aan ten kat wiinaan.” ³³ Pël maan Pool pi pit sêp mowesak sa. ³⁴ Pël êen narö Pool pim ênëm äak Yesuun kön wi kosang wesa. Pël äa pôrö eporö, namp Taionisias Ariopakas kaöaröa naëaanëp, ên öng namp yapinte Tamaris, piaripre ên piarpim kar narö.

18

Pool pi Korin kak ya mëna

¹ Ênëmak Pool pi Atens kak sêp wesak Korin kakê sa. ² Pël äak sê Yuta omên yapinte Akuila pôp koirä. Pi Pontas yangerakaanëpök piar öngöp Prisila Itali yangerak wê olêak ngaan ngaantakëer sê wêa. Pöt Rom omên omp aköp Klotias puuk Yuta omên Rom kak wêaö pourö kan sêpênäak maan sa. Pël äauwaar piarpim naë Pool pi sa. ³ Pi piaripring ya

ngawiap yak piaripring sê wê poë koröp ka ök yarëaut ket ëeima. ⁴ Pël ëeimeë Pool pi kë yesaö akumatë Yuta omnaröa ngönën tuptak sê ilëak Yutaare Krik omnaröaring Yesuun kön wi kosang yewesauta ngönöt aima.

⁵ Pël eim wëen Sailasre Timoti Masetonia yangerakaan ënëm sê oröön Pool pi pim waur muntet sêp wesak akun poutë Yesu pi Kristo Anutu pim Yaö Mëëaup pöta songönte kosang wesak ök maima. ⁶ Pël ëën narö pit kat wiak pim ngönte wa olëak piin utpet wesak maan pi kangiir pim ulpëënëpökaan ulölöt keke ur moolëak epël mëëa. “Ar kö sënë pöta songönte arimtëët, neering ngawi won. Pötaanök ne peene ar sêp niwesak köpël omnaröa ngësë sumaan yeë.” ⁷ Pël mëak Pool pi Yuta omnaröa ngönën tupët sêp mowesak Tiasas Sastas pim kaatak sê wakaima. Omën pöp pi Anutuun yaya maim wëaup pim kaat Yuta omnaröa ngönën tupta naë wieëa. ⁸ Pël ëën Yuta omnaröa ngönën tupta wotöököp, pim yapinte Krispas, piire pim kaatakörö pit Aköpön kön wi kosang yewasën Korin omën narö pitta Pool pim ngönte kat wiak Aköpön kön wi kosang wasën i momëa. ⁹ Pël ëak rök nentak Pool pi wangarötë yemangk pöl ëën Aköpök ngön nent epël ök mëëa. “Ni kas ëak ngönën ök yamëëaut sêp wasnganok, om ök maim öm. ¹⁰ Ne niiring wëen omën nampök wal ëak ni utpet naniwaspan. Ne omën selap pan ka epöök nem ënëm sêpënëak yaö mëëaup pötaanök.” ¹¹ Pël maan Pool pi ka pöök Anutu pim ngönte ök maim wëen ngoon 18 ëak won sa.

¹² Ënëmak Rom yang ngarangk namp, pim yapinte Kalio, pi Krik yang pör ngarangk ëak wëen akun pötak Yuta omnarö pit wa top ëak Pool wali wak sê ngön yaatak moulmëak epël ök mëëa. ¹³ “Omën epop Rom omnaröa ngön kosangöt ilap riak omnaröen Anutuun yaya mapënëak kan maimat pet yaalmë.” ¹⁴ Pël maan Pool pi ngön apënëak yaëën Kalio pi wal ëak Yuta omnaröen epël mëëa. “Yuta omnarö, ar kat wieë. Omën epop Rom ngön ë kosang wesaut ilap riak utpet nant yaëën neen neanë pöt ne yok pangk arim ngönöt kat niwiimaat. ¹⁵ Pël ëëmaatëp ar neen ngön nentere nent, yapin ke nentere nent arim ngönëntakël wieëaut aim. O o, arök neen ngön ke pilöt kat wiimaat wesaurö ma? Won pan. Arimtok omën pita ngönte wotpil weseë.” ¹⁶ Pël mëak ngön yaatakaan waö ë momëa. ¹⁷ Pël ëën pit tomök oröön Krik omnaröak Yuta ngönën tupta ngarangkep yapinte Sostenis, pöp moröak tang möak utpet mowasö yesën Kalio pi om it mongneëa.

Pool pi kaalak Antiok kak Siria yangerakël sa

¹⁸ Pool pi Yesuu ingre mor sauröaring kët selap wê ënëmak pit sêp mowesak Akuilaare pim öngöp Prisila pit naar namp ëak Senkria kakël sa. Pël ëak pörek sê Anuturing ngön kosang wesaö pöta këët pet irak pim ngan ëpët kat ë moolëa. Pël ëak wang Siria yangerakël sêpna naöök sa. ¹⁹ Pël ëak Epesas kak sê oröak pit Yuta omnaröa ngönën tuptak sê ilëak Pool pi pitring ngönaak wali aima. ²⁰ Pël ëën pit Pool akun wali pitëm naë öpënëak maan, “Pël naëngan,” mëak sêpënëak yeem epël ök mëëa. ²¹ “Ënëmak Anutuuk kaalak arim naë waisumëak neaan pöt waisumaat.” Pël mëak Akuilaare Prisila piarip kak pörek moulmëak pit pouröen yaköm köm mëak sa. ²² Yesem Sisaria kak sê oröak Yerusalem kak sê ingre mor sauröen yoöre ërëp mëak kaalak Antiok kakël sa. ²³ Pörek sê oröak wê akun wali wali sëën Antiok kak pörek sêp wesak ka nantë Kalesiaare Prisia yang pöraarël yesem Yesuu ingre mor sauröen ngönën ök mëak taë mowasö sa.

Apolos pi Epesasre Korin pöteparë ya mëna

²⁴ Omën namp, Alesantria kakaanëp pim yapinte Apolos, pi Epesas kak sê wakaima. Omën pöp pi omnant kësang ëwat sa pet irak ngönën pepeweri ngön wia pöt pout ëwatëp. ²⁵ Omën pöp pi Aköpë elnia kan pöt ëwat wê pöta ngönte kosang wesak yaaup. Pël ëak pi Yesu pim songönte apënëak pöt pout mëngkre mëngk yaaup. Pël ëaap pi om Son pim omnarö i momëa pöten pëen ëwat wakaima. Ën Yesuu ru ulöpöököp pël sak wê pötaan i momëëpna pöten köpël wëa. ²⁶ Pi ngön pöt kosang wesak Yuta omnaröa ngönën tuptak ök maima. Pël ëën Akuilaare Prisila piaripök koirak sê piarpim kaatak ulmëak kan Anutuuk tiarimëen elnia pötön ök maima. ²⁷ Pël ëën Apolos pi Krik yangerakë sêpënëak kent yaë maan Epesas kak ingre mor sauröak kaamök elmëak pep newer Yesuu ingre

mor saö Krik yangerak wëauröaan pi sant mowasëpënëak retëng ë mena. Pël ëën pörek së wë Anutuuk lup sant elmëen omën piin kön wi kosang yewesaurö pit ompyaö kaamök elmëeima. ²⁸ Pël eimeë Yuta omnaröa köpël waswas eim wëaut omnaröa itöök ke ur moolëak pepeweri ngön wia pipot Yesu Kristo Anutuu Yaö Mëëa pöp pim ngönte këkë wesak ök mëëa.

19

Pool pi Epesas kak ya mëna

¹ Apolos pi Korin kak wëen Pool pi yang lup nerak ya mëmpö yesem Epesas kak së oröak itaangkën Yesu pim ënëm yaaö narö wëa. ² Pël ëën pitën epël pëlpël mëëa. “Ar ngaan Yesuun kön wi kosang wasën Anutuuk Ngëengk Pulö nina ma won?” Pël maan pit ngön kangit epël mëëa. “Ten ngaan Anutuuk Ngëengk Pulö yemengka pipët kat nawiinörö.” ³ Pël maan Pool pi pitën epël pëlpël mëëa. “Ën ar i mëënëak talëpë ënëm ëaurö?” Pël maan pit epël mëëa. “Ten pörö Son pim omnaröak i nimëak ngön niaïö pöta ënëm yaaurö.” ⁴ Pël maan Pool pi pitën epël mëëa. “Son pim i momëa pöt omnarö pit lup kaip tiak pitëm utpetat kasëng mena pötaanök pël elmëa. Pël ëak pi pitën epël ök mëëa. ‘Ar nem ënëm waisëpna pöpön kön wi kosang wasën.’ Omën pöp Yesu.” ⁵ Pël maan pit ngön pöt kat wiin Aköp Yesu pim ru ulöpöökörö pël sak wëa pötaan i momëa. ⁶ Pël ëak Pool pi pim moresiarring pitëm kepönötë mowiin Ngëengk Pulö pitëm rangk iraan ngön maimat aö Anutu pim ngönöt tekeri wesak ök mëëa. ⁷ Omën pörö pit 12 ëak wëa.

⁸ Pool pi Yuta omnaröa ngönën tuptak ilëak pitring ngönënenëen yak aöre elö eim wëen ngoon naar namp ëak ilëa. Pi Anutu pim tiar wa ngaöök nimëa pöt pit kat wiipënëak kent ëa. ⁹ Pël ëën omën narö pit lup kosang panë ëak kön wi kosang newasën omnaröa ëöetak Aköpë elnia kan pötön utpet wesak ëa. Pël ëën Pool pi Yesuu ingre mor saurö pit koirak omën kaö namp yapinte Tiranas pim pep kaatak së omnaröaring ngön ngawi aima. ¹⁰ Pi pël eim wëen krismaki nentepar pöteparë öngpök Yuta omënre köpël omnarö pit pourö Esia yangerak wëaurö Aköpë ngönte kat wia.

Siwa pim ruuröa ngönte

¹¹ Anutu pi Pool weëre kosang kaamök elmëaan retëng omnaröa it köpëlöt eima. ¹² Omnarö pit poë koröp kaut Pool piik mësël ëak wak së yauman yaaurö mësël elmëen ompyaö sa. Ën urmerarö wëaurö tapël ëak waö ë momë pël ëeima. ¹³⁻¹⁴ Pël ëën Yuta omën Anutuun kiri ar yaauröa wotöök namp pim yapinte Siwa pim ruurö 7 ëak pit kaatë sak waisö imeë omën urmerarö pitëm lupötë wëaurö waö ë momë pël eima. Pël ëak pit Yesuu yapintak urmeraröen ököök mëak epël mëëa. “Ni urmer utpetap, ten Yesu, Pool pim ök aö yaaup, pim weëre kosangtak waö ë yanimë.” ¹⁵ Pël maan urmerap epël mëëa. “Ne Yesuun ëwat wë, Poolönta ëwat wë. Pël ëaap ar tarëkaanörö?” ¹⁶ Pël mëak omën urmerap wëa pöpök akak sak omën ököök eima pörö mëmpö waö elmëak poë koröp pöt keliak moolaan koröp yoolörö kaatakaan oröak kas sa. ¹⁷ Pël ëën Yuta omënre köpël omën Epesas kak wëa pörö pourö omën pöta ngönte kat wiak pit kas panë ëën Aköp Yesu pim yapinte ngar wa. ¹⁸ Pël ëën Yesuun kön wi kosang wesa narö së omnaröa ëöetak pitëm ngaan utpet eima pötön war wesak ök mëëa. ¹⁹ Pël ëak kempre këar nga yaaurö pit pitëm kempre këar pep kësangöt wak së omnaröa itöök war wesak es momera. Pep pötë sumat 50,000 kina ke pëlëët. ²⁰ Pël ëën omën weëre kosangring pöten itenak maan omën muntarö pitëk yal mangkën pitëm lupötë Aköpë ngönte taë sa.

Epesas omnarö pit ngön ë olëak mëëa

²¹ Ënëmak Aköpë Pulöök Poolön ya ngön maan pi Masetoniaare Krik yang pöraarëël ya nga ë yesem kaalak Yerusalem kak orööpënëak mëëa. Pël maan Pool pi pim omnaröen epël mëëa. “Ne pötë sa pet irak pöt Romëelta sumaap.” ²² Pël mëak pi Timotiire Erastas pim kaamökaar piarip Masetonia yangerak wes mëen yesën pi Esia yangerak wakaima.

²³ Akun pötak omën narö selap pan Epesas kak wëaurö pit Aköpë kanöök yesauröaan kööre tok kësang pan elmëa. ²⁴ Pöta songönte epël oröa. Omën namp yapinte Temitrias

pi siluwaatring öng ak nampë yapinte Atemis pim ka könöt ket ëeima. Piire pim ya omnarö sum kësang orööpnaak yak ket ëak wes mëeima. ²⁵ Pël yaaurö yak Temitrias pi pim ya omnaröere ën pim ngönt ya tapët yamëna narö pitën yas maan sëen epël ök mëëa. “Karurö, ar ëwat wë. Tiarim omën eptak mon kësang koir yaningkën ompyaö wëaut. ²⁶ Ar Pool piin ëwat wë. Pim yaautön tiar kat yawiaurö. Pi Epesas kak eprekaan Esia yangerakë omnaröen epël ök maim wëaup. ‘Öngre omp ak kaarkaar omën moresök ket ëa eporö kë wonörö.’ Pool pi pël yemaan omën kësang pim ngön pöta ënëm yaë. ²⁷ Tiarim mon wauret utpet ëëpnaaten ne ya ngës yaë. Pël ëën omnaröak ökre was niapanëak. Pötaanök tiar këëkë ngarangk naën ëëpena pöt ngön pöt kaö sak Atemis pim yaya yamëëa kaat utpet wasëpnaat. Pi tiarim öng ak kaöap Esia yangerakre ën yang kaö nantë omnaröa yaya yamëëaup pöt kön nawiipan.”

²⁸ Pël maan pit Temitrias pim ngön pöt kat wiak ya sangën ëën ngön ëak epël maima. “Atemis pi Epesas omnarö tiarim kaö panëëp,” pël maima. ²⁹ Pël mëak Epesas kak pörekaan omën kësang pan ngön pöt maö së Masetonia yangerakaan Pool pim ya kaamök omën naar Kaiasre Aristakas piarip moröak wak weruak së pitëm wa top kaöaöök moulmëa. ³⁰ Pël ëën Pool pi pitëm wa topöök sëpënëak yaëen Yesuu ruurö pitök pörek sëen utpet mowaspanëak kan mowaria. ³¹ Pël ëën Esia yangerakaan yang ngarangk Pool pim ngönt naröakta pi wa topöök sëpanëak nga mëak ngön wes mëa. ³² Pël ëën wa topöök wëaö pörö pit kön irikor ëak pitëm wa top ëa pöta songönten kön nawiin, narö ngön nent aö yesën, narö nent aö yesën pël eima. ³³ Pël eim wëen Yuta omnarö omën namp yapinte Alesanta pöp mök ë momëën wa topöök tauaan pit itenak wa top pöta songönte apënëak yaë wesa. Pël ëën Alesanta pi moresring angan elmëak wa top pöta songönte Yuta omnaröak naente pöt ök mapënëak ëa. ³⁴ Pël ëën omnarö pit itena pöt, pi Yuta omnampök yeëa ëën pit këm top ëak ngön ëak epël mëëa. “Atemis pi Epesas omnarö tiarim kaö panëëp.” Pël maim wëen aöa nentepar sa.

³⁵ Pël ëën ka pöökë omnant komre kap yaaupök omnaröen ngön angan pël mëak epël mëëa. “Epesas omnarö, ar kat wieë. Omën ka nantëerö pit Epesas omnarö tiar öng ak kaöap, Atemis, pim yaya yamëëa kaatere kël ngëëngk mopöökaan irëa pö ngarangk yeë pöt pit ëwat wë. ³⁶ Omën nampök ngön pöt yok pangk wa noolapan. Pötaanök arök pas köntak ëënganëp wiap sak weë. ³⁷ Ar iteneë. Omën tiarim wa topöök wak waisan epaar piarip tiarim ngönën tuptakaan omnant kain naön. Pël ëak tiarim öng aköpönta utpet wesak naënaar. ³⁸ Pötaanök Temitriasre pim mon waur yaaurö pit omën nampëën kööre tok wieë pöt ngön yaaö akunetak ngön yaatak moulmëën kat yawiaupök kat wiak wotpil mowasëpnaan. ³⁹ Ën ngön nant om wieë pöt yok pangk wa toptak ngön yaaö akunetak ëak söë wasënëët. ⁴⁰ Pötaanök tiarim wa top epö utpet yeëerek Rom yang ngarangköröak ngön yaatak niulëpnen ëa. Iteneë. Peene wa top epöök ngön kaëpre ngön ë yoolak pötë songön nent won. Pötaan yang ngarangkëp pëël niaan tol mapen?” ⁴¹ Pël mëak omnant komre kap yaaup puuk rep momëën pitëm kaatë sa.

20

Pool pi Masetoniaare Krik yangeraarë sa

¹ Ënëmak ngön kaëpre ngön pöt ë olëak won wesak wëen Pool pi Yesuu ingre mor sauröen yas maan së pim naë wa top ëën pepanöm ngön ök mëak yaköm köm mëak Masetonia yangerakë sa. ² Pël ëak pi omën we pöököröa naë yesem ingre mor sauröen ngön kësang mëak lup taë mowasö yewaisem tenim naë Krik yangerak wais yaarö. ³ Pël ëak pörek wëen ngoon naar namp ëak won sa. Pël ëën pi ko ëak wangaöök Siria yangerakë sëpënëak kat wia pöt Yuta omnarö pimëën nga wia pël maan kat wiak kaalak Masetonia yangerakël sëpënëak kön wia. ⁴ Pël ëën omën ke epëlok Timotiiring Poolë ënëm elmëa. Peria kakaan Sopata, Pirasë ruup, Tesalonaika kakaan Aristakasre Sekantas, Tepi kakaan Kaias, ën Esia yangerakaan Tikikasre Tropimas omën piporö Timotiiring Poolë ënëm elmëa. ⁵ Pël ëak pit pörö wet rëak Troas kak së oröak tenën kor wëa. ⁶ Pël ëën Yuta omnaröa kaömp peret yis namëënöt yena akun ngëëngkët won sëen Pilipai

kakaan wang naöök ilëak akun mor nas kan kourak yesem won sëen Troas kak oröak pitring sant kopët nent wëen won saut.

Pool pi Troas kak Yutikas öp mowesa

⁷ Wangam kan sënaat yak Sante wiap kan kë nënëak wa top ëak wë Pool pi ngönën wali pan ök maim wëen röök lup yes. ⁸ Ka ngaarëk tenim wa top ëan pötak es rompeet selap uteëa. ⁹ Pël ëen omp ulwas namp yapinte Yutikas pi ulöl kanöök wel aisëë Pool ngönën ök yaan kat men ë wë ka kom eim olëak ka sasa ura. Pël ëak ka kaö wali pan nentepar nent ngaarëk pötakaan kawi ngentiak së yangaak ngentiin oröak itena pöt wel wia. ¹⁰ Pël ëen Pool pi oröak ngemë wa kapariak epël yema. “Ar kön selap ëëngan. Pi öp wë.” ¹¹ Pël mëak Pool pi kaalak kakaati ilëak këët pelak naut. Pël ëak kaalak ngön kaut ök maim wëen ëwa tëen ten saut. ¹² Pël ëen omnarö pit omp ulwas pöp öp wëen mësak së pim kaatak ulmëak pit ya kë pan sa.

Pool pi Troas kak wë olëak Mailitas kakë sa

¹³ Pool pi ten Asos kak së kor ön niak wet rëak wangaöök wes nimëak pimënt yangaak wais kak tenim wëa pörek oröaut. ¹⁴ Pël ëen koirak ten pourö kaalak wangaöök ilëak Mitilini kakë saut. ¹⁵ Pörekaan yesem ëlpam walën Kaios kuste il wesak kët kopët nent won sëen Semos kustak oröaut. Pörekaan yesem ëlpam walën Mailitas kak së oröaut. ¹⁶ Pël ëak Pool pi Yuta omnaröa akun ngëëngk kësang nent yapinte Pentikos pël ya pötak Yerusalem kak së omnaröaring wa top ëëpënëak kön wia. Pötaanök Esia yangerakë sëna akunet won ëen Epesas kak il wesak wangaöök el wesak Mailitas kakë saut.

Pool pi Epesas ngarangköröen yaköm köm mëëa

¹⁷ Pool pi pörek wë ingre mor sauröa wotöökörö pim naë wais wa top ëëpënëak Epesas kakël ngön wes mëa. ¹⁸ Pël ëen pit naë wais oröön epël ök yema. “Karurö, ar ëwat wë. Nem ngaan Esia yangerak wais oröak ya ngës rëak mëmpö wais pötön ar ëwat wë. ¹⁹ Yuta omën narö kët ël epotë ne utpet newasëpënëak kan ëël eim wëen ne ya këlangön pötaring wëen nemtë yapinte wak irëak Aköpë yaat yamëngkaup. ²⁰ Pël yeem nem ngön ök niaöre rë niulö pël yaautë nant ök niak nant ngep naën ne ar kaamök elniak ompyaö sënëëk yak wa topötëere neenem kaatë ök niaö imaut. ²¹ Ne ngön pöt kosang wesak ar Yuta omënere köpël omnaröen epël niiaimaut. Ar utpetat kasëng menak Anutuu naë rë olëak tiarim Aköp Yesuun kön wi kosang wasënëak ök niiaimaut. ²² Peene pöt ne Yerusalemë sumëak Ngëëngk Pulöök yenëa. Pël ëaap ne pörek së oröp nent koirum wes ne pöten köpël yaë. ²³ Om nem imautë yesën Ngëëngk Pulöök epël neaimaut pöten ëwat wë. ‘Ni wii kaatak wa niulëak këlangön kat niwiipnaat,’ pël neaimaut. ²⁴ Pël ëaap ne nem koröpöön kön selap naën. Nemëngkën wel wiima pöteta yok pangk. Ne pöt, tiarim Aköp Yesuuk kan yaö neea pöök ulöp ngarngar wë mësaö yesem mës pet irumëak kent yaë. Pël ëak Anutu pim ngön ompyaö pötak komre kolap niweseim wë pöta ngönte kaö wes ök amëak kön wia.

²⁵ “Ar kat wieë. Ne ngaan arim tekötë imeë Anutuuk wa ngaöök nimëak wë pöta ngönte ök niaö imaut. Ën peene pöt ne kön wiin ar kaalak neen itnaangkan. ²⁶⁻²⁷ Pötaanök ne peene war wesak ök niamaan. Akun poutë ne arring wë Anutu tiarim naë ya yamëngk pöta ngönte war wesak ök niaö imaut. Pël ëak ne pim ngönte amaataan pölöp naënëp. Pötaanök arim tekrakaan namp kö sëpna pöpë songönte nemët won. ²⁸ Ngëëngk Pulöök ar omnarö pol sëpsëp ket ëak ngarangk elmëënëak nina piporöere arimënt ngarangk këëkë ëeim ön. Anutu pimtë Ruupë iitak omën piporö kama wak pim ingre mor wesaurö. Pötaanök ar ngarangk këëkë ëeim ön. ²⁹ Ne ëwat wë. Ënëmak nem ent ë niulëëma akun pötak omën utpetarö arim tekrak oröak utpet niwesak kent tokoröa sëpsëpörö mëmpënëak waö yaalmë pöl elniipën sa. Pötaanök ngarangk këëkë ëeim ön. ³⁰ Arimtë tekrakaanta narö oröak Yesuu ingre mor saurö ar pitëm ngësäl sënëëk yak pitëmte könötëaan ngön kaar rëak niapnaan yaë. ³¹ Pötaanök ar këëkë panë ngarangk ëak nem elnieima pöten kön wieim ön. Ne arring krismaki nentepar nent pötë öngpök kët kanaan

rö kanë ngön ompyaut ök niak taë niwasö imeë akun nantë arimëen yaköm ëak ing lelaptaring kaamök elnieimaut.

³²“Peene ne ar Anutuu naë niulëak pimtök ngarangk elniipënëak piin kimang yemak. Pël ëen ar pim naëaan ngön ompyaö poutë weëre kosang pöt pim komre kolaptakaan önëet. Pim ngön pötak kosang niwasëpnaat. Pël ëen omën ompyaö Anutu pim omnaröaan yaö ëaö pöt yok pangk nimpnaat. ³³Ne monere uröm pötön kaur ëak arën kimang neniaanëp. ³⁴Ar ewat wëen neenta mor epesiarring ya mënak koirak nemënt weëre nem kaamökörö mampö pël yaaup. ³⁵Nem pël yeë pötak nook arën ya kosang mënak omnant koirak koröp wiap yaurö kaamök elmëenë pöt pet elnieimaut. Tiar pël yeem pöt Aköp Yesu pim ngön epël mëëa pöten kön wiipenaat. ‘Omnant yemangk pöpë ërëpsawi pötak yeö pöpë ërëpsawi pöt il wasëpnaat.’”

³⁶Pool pi ngön pipöt ök më pet irak ngarangköröaring rar rë wesirak Anutuun ök yema. ³⁷⁻³⁸Pël ëak pit pim wet rëak epël mëëa pöten kön wia. “Ar neen kaalak itnaangkan,” pël mëëa pöten kön wiak kapariak tot nak ingre ngön elmë mësak së wangaöök yanuulë.

21

Pool pi wangaöök Yerusalemë sa

¹Pit ent ë moulmëak wangaöök ilëak el wesak Kos kustakël saut. Pörekaan yesem ëlpam walën Ros kustak së oröaut. Pël ëak pörekaan Patara kak së oröaut. ²Pël ëak itaangkën wang munt naö Pinisia yangerakë sëpënëak yeëa ëen pöök wamp riak saut. ³Pël ëak yesem Saipras kuste katnëël wiaan itnal keker elmëak Siria yangerakël yesem Taia kak së leng ë ulmëak kak pörekë urömat të menaut. ⁴Pël ëen pörek Yesuu ingre mor saurö koirak pitring wë sant nent won sëen Pulöök pit kaamök elmëen Pool Yerusalemë sëpanëak nga yema. ⁵Pël ëen pörek wëen tenim akunet won sëen kak pörek sëp wesak yesën Yesuu ingre mor sauröere pitëm öngre ruurö ten wes nimëëpënëak kakaan weler rëak i kaö pouuk së rar rë wesirak Anutuun kimang mëëaut. ⁶Pël ëak neneren yaköm köm mëak ten wangaöök wamp yariin pit kaalak kakë yes.

Akapas Sisaria kak Poolön tektek ngön mëëa

⁷Wangaöök ilëak Taia kakaan yesem Tolemes kak së oröak Yesuu ingre mor sauröen yoöre ërëp mëak pitring wë ka kopët nent yaur. ⁸Ëlpamök Tolemes kakaan wal ëak yesem Sisaria kak së oröak ngönën ök yamëëa namp kak pörek wëa yapinte Pilip pim kaatak së piiring wakaimaut. Omën pöp pi Yesuu ngön yaaö omnaröa ngaan omën 7 ëak ya ngön mëëaö pöröakaan namp. ⁹Pöp koont kong nent wëa. Pit omp naön Anutuu tektek ngön aim wëaurö. ¹⁰Ten Sisaria kak om wëen Yutia yangerakaan tektek ngön yaaö omën namp pim yapinte Akapas pi wais jaarö. ¹¹Pël ëak tenim naë wais Pool pim yepatu wak pimtë ingre moresiarë tëak epël ök ya. “Pulöök epël yenëa. ‘Yepat epöökë pepap Yerusalem kak sëen Yuta omnaröak epël elmëak köpël omnarö mampnaat,’ pël ya.” ¹²Pël aan ngön pöt kat wiak ten ka pöökë omnaröak Pool pi Yerusalemë sëpanëak nga mëëaut. ¹³Pël maan Pool pi epël yenia. “Oröpmorëenök ingre yailak ëak nem lupmer wa könöm yenewas? Ne Yerusalem kak sëen wii kaatak neulëere nemöön wel wi pël ëëma pöten kas naën. Pöt oröpmorëen? Omnarö Yesuu ngönte kat wiipënëak kent yaë.” ¹⁴Pël niaan ten pim könö ilak menaat pangk naën ëen epël yemak. “Aköpë kentöökë ya pil ëëp.”

¹⁵Akun nant won sëen Yerusalem kakë sënëak ko ëak, ¹⁶Sisaria kakaan Yesuu ingre mor saö naröaring ten pourö së Saipras kustakaan omën namp yapinte Neson pim kaatak niulëaut. Omën pöp ngaanëer Yesuu ënëm eim wëaup.

Pool pi Sems pim naë sa

¹⁷Yerusalem kak së oröön Yesuu ingre mor sauröak ërëpsawi ëak koir yanuulë. ¹⁸Pël ëen ëlpamök Poolring Sems pim naë së itaangkën wotöökörö piiring wëa. ¹⁹Pël ëen Pool pi yoöre ërëp mëak Anutuuk kaamök elmëaan köpëlöröa öngpök ya ke nentere nent mëmpö ima pötë ngönöt ök yema. ²⁰Pël ëen pit ngön pöt kat wi pet irak Anutuun yaya

mëak Poolön epël yema. “Karip, ni ewat wëen, Yuta omën kësang pan, tausen selap narö, Yesuun kön wi kosang wesa. Omën pörö pit Moses pim ngön ë kosang wesauta öngpök ilëak wë. ²¹ Pël ëaap omën naröak nimëen epël ya. ‘Pool pi Yuta omën köpël omnaröa öngpök wëauröen Moses pim ë kosang wesa pöt ngar wak rungaaröa koröp kaut moilööre Yuta omnaröa kan ngaanöök së pël ëëpanëak nga yamëean,’ pël yaap. ²² Nim eprekë waisauteta pit kat wiaap tiar tol ëëpen? ²³ Pël ëa pötaanök ni tenim niana epël ëëm. Tenim naëaan omën kong nent pit Anutuu ëöetak omën nant naën ëëpënëak ngön ë kosang wesaurö wë. ²⁴ Pötaanök ni omën pöröaring Anutuu ngönën tup kaöetak së pitëm öpna pöl wë ngönënëen kölam tëak öm. Pël ëak ni pit sum elmëen pitök ngönënëen kölam tëak öpënëak yaaö pöl kiri ar ëak pitëm kepön ëpöt kat ëëpnaan. Pël ëëmë pötak omnarö pitök niin itaangkën ten Yuta omnaröa yaaul ëan pël niwasëpnaat. Pël ëëmë pötak pit itenak omnaröa nimëen ngön aö ima pötön kaar pël wasëpnaat. ²⁵ Ën köpël omën Yesuun kön wi kosang wësauröaan tiar ngaan ngön epël kosang wesak pep retëng ë menaut. ‘Ar omp ak kaarkaaröröaan kiri ar ëaut nënganok. Ar animaurö iit orööpanëak nailën ar ëaut nënganok. Ar animauröa iit nënganok. Ar öngre omp nga ëënganok.’ ” ²⁶ Pël maan Pool pi omën pörö koirak ëlpamök së Yuta omnaröa ngönënëen kölam tëak öpënëak yaaö pöl ëa. Pël ëak pi Anutuu ngönën tup kaöetak së kiri ar yauröen kët taltak omën pörö ngönënëen kölam tëa pöta kiri wiipën pël mëea.

Yuta omnaröak Pool Anutuu ngönën tup kaöetak moröa

²⁷ Akun 7 kosang wesa pöt temanöm yesën Yuta omën Esia yangerakaan naröak Pool Anutuu ngönën tup kaöetak wëen itenak omnaröen kék maan moröeë ngön ëak epël mëea. ²⁸ “Israel omnarö, ten kaamök elnieë. Omën epop kaatë yesem Israel omënere Mosesë ngön ë kosang wesautre Anutuu ngönën tup kaö epëten wak irëak yaap. Pël ëak nenteta, pi köpël omnarö mësak Anutuu ngönën tup kaö epëtak wais kewil elmë pël yaaup,” pël mëea. ²⁹ Pöt pit ngaan Tropimas köpël omnamp Epesas kakaanëp piiring ka pöök wëen itenak Yuta omnaröa ngön ë kosang wesaut ilak Poolring Anutuu ngönën tup kaöetak yesaup pël wesak mëea.

³⁰ Pël maan omën Yerusalem kak wëa pörö pourö lup es nga sak së wa top ëak Pool moröak Anutuu ngönën tup kaöeta kakaatiaan weruak tomök së moulmëak tapëtakëër kanöt waria. ³¹ Pël ëak Pool mëmpënëak omën Yerusalem kak wëaurö pourö lup es nga sak nga yaal ngön pöt Rom nga omnaröa wotöököpë ngësël sa. ³² Pël ëen tapëtakëër pi nga omnaröere pitëm ngarangkörö koirak teëntom pitëm naë sa. Pël ëen omnarö pit piire pim nga omnaröen itenak Pool tang mööpënëak ëaurekaan sëp wesa. ³³ Pël ëen nga omnaröa wotöököp pi Pool pim naë së wali weë pimoröen epël mëea. “Omën epop wii weë naöörar motëëë.” Pël mëak omnaröen pëel mëea. “Epop talëp?” ³⁴ Pël maan omën kësang pörek wëaurö pit ngön ëak naröak nent aö yesën naröak nent aö yesën ngaaröa wotöököp pi omën pöta songönten këekë kat nawiin ëak nga omnaröen maan Pool mësak pitëm kaatakël sa. ³⁵ Pël ëen Pool pi ka pöta riringeweri së tauaan omnaröak mëmpënëak kosang pan ëa. Pël yaëen nga omnarö pit Pool ngar wak sa. ³⁶ Pël ëen omën kësang pan pitëm ënëm yesem ngön ëak epël mëea. “Pipop mën wel wieë,” pël mëea.

Pool pi pimtë songönte ök mëea

³⁷ Nga omnarö pit Pool pitëm kaata kakaati wak ilapënëak yaëen Pool pi pitëm wotöököpön epël pëel mëea. “Ne niin ngön nent ök niam sa ma?” maan wotöököpök epël mëea. “Ni Krik ngönör ewat wëen ma? ³⁸ Ne kön wiin ni Isëp omnamp ngaantak pi nga wak yang ngarangkëpëen nga omën kësang pan 4000 pörö nga ë öpöt wak yang pultak mësak saup.” ³⁹ Pël maan Pool pi epël mëea. “Ne Yuta omnamp Silisia yangerak Tasas ka kepönöökaanëp. Ne yok pangk omnaröen ngön ök mam ma?” ⁴⁰ Pël maan wotöököp pi kuure mak maan Pool pi riringeweri tauëë moresring omnaröen angan elmëen pit ngön leng ëen Yuta ngöntak omnaröen ngön ök mëea.

22

¹ Pool pi epël ök mëä. “Pepere kar nemorö, ar kat wieë. Ne saun wonöp pël niamaan.”
² Pël maan pit kat wiaan Pool pi pitëmtë Yuta ngöntak ök yemaan pit ngön kaëp sëp wesak kat kökö wiaan pi epël mëä.

³ “Ne Yuta omën arim karip. Nem ëlëpök Silisia yangerak Tasas kak newilaup. Pël ëën kotuukëer Yerusalem kak e taprek Kameliel pim pep kaatak wëen rë neulön omën tiarim ëere körööröa ngön ë kosang wesa pöt pout ëwat saup. Pël ëak ar epreköröa yeë pöl neenta Anutuu ënëm ëëmëak kosang ngentieimaup. ⁴ Ne ngaan öngre omp Yesuu kan ngolöp epöök yaauro mëmpënëak utpet mowesak moröak wii kaatak moulmëeimaup. ⁵ Kiri ar yaauroa wotöököppe Yuta ngönënë kaöarö pitökta niapnaat. Omën pörö pit ne Yesuu ruurö wali ömëak pep newer retëng ë Yuta omën tiarim karurö Tamaskas kak wëaurö mampëak nena. Pël ëën omën pörö wali wak waisën Yerusalem kak eprek këlangön kat mowiipënëak saut.”

Pool pim ingre mor sa pöta songönte ök mëä

⁶ “Ne seim Tamaskas kak temanöm yewasën këtëp luptak wëen kutömweriaan ëwa kaöempel teënt pan irë neek yaalnë. ⁷ Pël ëën ne yangerak së ngentiak kat wiin ngön nent epël yenëa. ‘Sool, Sool, ni tol ëënak ne utpet neweseimën?’ ⁸ Pël neaan ne kangiir epël mëëaut. ‘Aköp, ni talëp?’ Pël maan pi epël ök yenëa. ‘Ne Yesu Nasaret kakaanëp. Ni kët ël epotë ne utpet neweseimën.’ ⁹ Pël ëën omën neering sa pörö ëwa pëenpelën itena. Ën omnampë neen ngön neea pöt pit kat nawiin. ¹⁰ Pël ëën ne epël pëlpël yemak. ‘Aköp, ne peene tol ëëm?’ Pël maan Aköpök epël yenëa. ‘Wal ëak Tamaskas kak së orö. Pël ëën omën nampök nim ëëmëak Anutuu yaö ëa pötön ök niapnaat.’ ¹¹ Pël neaan ëwa pömpelök nem itöörar ngaap wes noolaan wëen omën neering sauröak mor yal ëak Tamaskas kak së neulnëa.

¹² “Omën namp kak pörök wëa yapinte Ananias, pi Moses pim ngön ë kosang wesa pötë ënëm yaaup. Omën pöpön Yuta omën ka pöök wëauröak pimëën kön wiin ompyaö yeëa. ¹³ Omën pöpök nem naë wais tauak neen epël yenëa. ‘Sool, nem karip, ni peene kaalak itöörar nganga së,’ pël neaan tapëtakëer nem itöörar nganga sak piin itenaut. ¹⁴ Pël ëën pi epël yenëa. ‘Anutu, tiarim ëere körööröa yaya maimaup, pim ëëpnaatön ëwat sumëak kom ë niulëak pim ya omën wotpilëpön itenak pim këmtakaan ngön kat wiimëak kom ë niulëaup. ¹⁵ Pötaanök ni Anutuu ya omën sak nim omën itenak kat wiak pël ëan pipot omën pouröen ök maan kat wiip. ¹⁶ Oröpmorëen kor ëëm? Wal ë. Pël ëën i nimëen tiarim Kaöapön merëk maan nim utpetat wa niulapnaan.’ ”

Anutuuk Pool köpëlöröa ngësël wes mëä

¹⁷ “Ne kaalak Yerusalem kak wais wë Anutuu ngönën tup kaöetak së kimang yamëem omnant wangartak ityaangk pöl ëaut. ¹⁸ Pël ëak itaangkën Aköpök neen epël yenëa. ‘Ni eprek wë nem ngönte ök amë pöt omnarö kat wiak kosang newaspan. Pötaanök teëntom sëp mowesak sum.’ ¹⁹ Pël neaan ne kangiir epël mëëaut. ‘Aköp, pit ëwat wë. Ne ngaan ngönën tupötë së omën niin kön wi kosang yewesaurö moröak wii kaatak moulmëere pës mö pël eimaut. ²⁰ Pël ëën Stiwen nim ngön ompyaut yaaup omën naröak mën wel wiaut. Akun pötak ne iteneë yok pangk yaë wesak pim momënauröa ulpëenöt ngarangk ëaut.’ ²¹ Pël maan pi epël yenëa. ‘Ni peenëer sum. Ne kan maim panë nerek köpël omnaröa naë wes nimëëmaan yeë.’ ”

Rom nga omnaröa wotöököpök Pool ngarangk elmëa

²² Yuta omnarö pit kat wiaan Pool pi ngön ök aö së köpël omnaröa ngësël sëpëna ngön lup pöt yaan pit kaaö ëak ngön ë olëak epël mëä. “Mën wel wieë. Omën ke pilëp yang eprek naöpan. Pi öp öpan.” ²³ Pël mëak pit ya sangën kaö ëak ëlak wiak pitëm ulpëenöt ent ëak keke elmëak yangerakaan sumplolöt wes ngaarëk momëa. ²⁴ Pël ëën nga omnaröa wotöököpök pim koturöen maan pit Pool kaatak mësak së moulmëa. Pël ëën nga omnaröa wotöököpök Yuta omnaröa Pool pimëën ngön ë olëak aö yesa pöta songönten kat wiipënëak pës kaö pan momööpënëak mëä. ²⁵ Pël ëën pit pës

momööpënëak wii yatëen Pool pi nga omnaröa ngarangk namp pim naë tauaan epël ök mëëa. “Arim ngön ë kosang wesautak ngön ë pet nairën wieë yok pangk ne Rom omnamp pës yamöaurö ma? Oröp ëënak ne pil elnëeim?” ²⁶ Pël maan nga omnaröa ngarangk pöp pi wotöököpë naë së epël mëëa. “Ni tol elmëëmëak yaën? Omën epop Rom omnamp tiarimënt tapöröep.” ²⁷ Pël maan nga omnaröa wotöököp pi Poolë naë së epël mëëa. “Ni neen ök nea. Ni Rom omnamp ma?” Pël maan Pool pi mak mëëa. ²⁸ Pël maan wotöököpök epël mëëa. “Ne sum kësang panë ëak Rom ka pep saup.” Pël maan Pool pi epël mëëa. “Nem ëlre pepaar Rom kakaanaarök ne newilau. Pötaan neenta Rom tapöp.” ²⁹ Pël maan omën Pool pës möak songönte kat wiipënëak yaaurö pit teëntom pan pölöp ëak sëp mowesa. Pël yaëen nga omnaröa wotöököp piita kat wiin Pool pi Rom omnampök wii motëa pöt kat wiak kas ëa.

³⁰ Ëlпамök nga omnaröa wotöököp pi Yuta omnaröa Poolön nga elmëa pöta songönten kat wiipënëak wii wil moulmëak kiri ar yaauröa wotöököröere ngönënë kansolörö wa top ë moulmëak Pool wii kaatakaan pitëm tekrak mësak orö moulmëa.

23

Pool Yuta ngönënë kansolöröen ngön ök mëëa

¹ Pool pi ngönënë kansolöröen nga iteneë epël mëëa. “Karurö, ne Anutuu itöök wëaup. Peene wë epëtenta kat men ëen utpet nentaring naön.” ² Pël maan kiri ar yaauröa wotöököp Ananias puuk Pool pim naë tauëëauröen këm kankak mor kaë mööpënëak këk mëëa. ³ Pël ëen Pool pi epël mëëa. “Ni nim koröpöök ompyaö saan lupmer pöt titi tëak utpet ëaup Anutuuk nimööpnaap. Ni ngön ë kosang wesauta ököök ne wotpil newasumëak nimënt pöp ngön ë kosang wesa tapët ilak nemööpënëak këk maan yenemö.” ⁴ Pël maan Pool pim naë tauëëa pöröak epël mëëa. “Ni Anutu pim kiri ar yaauröa wotöökö kaöpön utpet wesak yemaan.” ⁵ Pël maan Poolök epël mëëa. “Karurö, pi kiri ar yaauröa wotöököp pöt ne köpël yak mëëan. Ne piin ëwat ëen pël nemaan ëan tapön. Ngönëntak omën ngarangk ke pilöröen ökre was mangan yak nga wia pöten ne ëwat wë.”

⁶ Pool pi ëwat wëen ngönënë kaöaröa naëaan, narö Parisi ngönën yaaurö, narö Satusi ngönën yaaurö pël ëwat wë pitën epël ök mëëa. “Ne Parisi omnamp. Nem ëarö tapörö. Ne kön wiin omnarö weletakaan wal ëëpnaat kön kosang wieë ök yaautaan yak ngön yaatak yeneulë.” ⁷ Pël maan Parisiire Satusi omnarö pit neneren ngön kaö mëak komkap ëa. ⁸ Pit epëtak pël ëa. Satusi omnarö pit weletakaan wal yaaöre omnarö könöpringöröere enselörö wë pötön kon wi kosang newasën yaaurö. Ën Parisiirö pit omën pötön kön wi kosang yewesaurö. ⁹ Pötaanök pit neneren ngaare ngön maö yesem Parisi omnaröa naëaan ngön kosangötë ngarangk naröak wal ë tauëë ngön ëak epël mëëa. “Ten pim utpet nent nokoirën. Ensel nampök ma kön nampök piin ök maan apna pöt yok pangk.” ¹⁰ Pël ëak pit ngaampel kaö wesak yaalën nga omnaröa wotöököp pi omnarö Pool narö nal sak weruak yesën koröp ilak wel wiipanëak kas ëen pim nga omnaröen epël ök mëëa. “Ar pitëm tekrak së Pool wali wak së tiarimtä ka kaöetak ulmëëë,” pël mëëa.

¹¹ Röök pötak Aköpök Pool pim naë së oröak epël ök mëëa. “Ni ya ngës ëëngan. Nem ngönte Yerusalem kak eprek war wesak omnaröen ök yemaan tapël Rom kak së ök mam.”

Yuta omnarö Pool mëmpënëak kup ria

¹²⁻¹³ Ëlпамök Yuta omën selap 40 il wesaurö wa top ëak Pool mëmpënëak Anutuu ëöetak ngön ë kosang wesa. Pit pi pan mëmpënëak pitëm iire kaömp ngës olëak wet réak pi pan mënakök ënëmak iire kaömp nëmpënëak ngön ë kosang wesa. ¹⁴ Pël ëak pit kiri ar yaaö kaöaröere ngönënë wotöököröa naë së epël ök mëëa. “Ten kaömp ngës olëak Pool mënakök kaömp nënëak Anutuu ëöetak ngön ë kosang wesaut. ¹⁵ Pötaanök arre ngönënë ngarangkörö nga omnaröa wotöököpë ngësë ngön wes mëak epël ök maë. ‘Ni yok pangk

Pool tenim naë wes mëen waisëpën sa ma? Ten pim ngön äauta songönten këëkë kat wiinaan.’ Pël maan arim ngësë wes mëen yewaisën kan kourak nga wiak mëmpunaan.”

¹⁶ Nga kup yariin Pool pim sasëpë ruup kat wiak nga omnaröa kaata kakaati së Poolön ök mëëa. ¹⁷ Ök maan Pool pi nga omnaröa ngarangk nampön ngön maan sëen epël mëëa. “Ni yokot epop wotöök kaöapë naë mësak së. Pël ëën pim ngön nent ök mapnaan.” ¹⁸ Pël maan nga omnaröa ngarangk pöp yokotup mësak wotöök kaöapë naë së epël ök mëëa. “Wii omnamp Pool pöpök yokot epop nimëën ngön nent waarek mësak waisën ök niapën pël anak mësak yewais.” ¹⁹ Pël maan nga omnaröa wotöök kaöpök yokot pöp moresi wak së pëlëer moulmëak piarpimënt wë ëlëep epël pël mëëa. “Ni ngön tol nent ök neam?” ²⁰ Pël maan yokot pöpök epël ök mëëa. “Yuta omën ngönënë wotöökörö pit ngön kup riak ni ëlpamök Pool pitëm naë wes mëen së pim ngön äauta songönte këëkë wesak maan kat wiipën pël morök ya. ²¹ Pötaanök ni pitëm ngönte kat mowiingan. Pit omën 40 il wesak selap pan kaömp ngës olëak Pool mënakök iire kaömp nëmpënëak Anutuu ëöetak ë kosang wesak Pool kan kourak yesën nga wiak mëmpënëak nim kuure mak mamë pötaan kor wë.” ²² Pël maan nga omnaröa wotöök kaöpök yokotupön epël ök mëëa. “Nim ngön ök yenëaan epët omnaröen manganok.” Pël mëak wes mëen sa.

Nga omnaröa wotöököpök Pool yang ngarangkëp Pilis pim ngësë wes mëa

²³ Nga omnaröa wotöök kaöpök ngön maan pim ngarangk naar sëen epël ök mëëa. “Arip nga omën selap pan 200 ëak koirak kaalak omën 70 pol osöröak yesauröere kaalak omën munt 200 ëak ingëpöt wak yaaurö pöröeta koirak rö kan 9 kilok pötak sënëen kopëta wasën. ²⁴ Pël ëak Poolëenta pol os narö koirën. Pël ëak ar ngarangk këëkë elmë yesem Rom yang ngarangkëp Pilis pim naë së moulmëen.” ²⁵ Pël mëak nga omnaröa wotöököpök epël retëng ëak mena.

²⁶ “O Pilis, Klotias Lisias nook yang ngarangk ompyaup nimëën pep epwer retëng ë yaningk. Yowe. ²⁷ Yuta omnarö pit omën pipop moröak mëmpënëak yaëen ne kat wian pöt pi Rom omnampök ëa. Pël ëën neere nem nga omnarö tenök pitëm morötëaan wa ëp äaut. ²⁸ Pël ëak pit songön oröptak utakök Pool mëmpënëak yaë pöta songönte ëwat sumëak ngönënë ngarangköröa wa toptak wak së moulmëaut. ²⁹ Pël ëak ne pitëm Poolëen ngön ëaö pöt kat wian pöt Yuta ngönënta ngön ë kosang wesautë wieëaul ëa. Pi omën utpet mëmpö ma wii motë pël ëëpna nent naën. ³⁰ Pël ëën ne kat wiin omën naröak Pool mëmpënëak nga kup riak yaë pël ök yenëa. Pël ëën kat wiakök nim ngësë wes mëen waisëpën yewas. Pël ëak omën pimëen ngön apnaaröen epël ök mëëaut. ‘Ar Sisaria yang ngarangkëpë naë sëak ngön aë,’ pël ök mëëaut. Yok nem ngönte pi tapët.”

³¹ Nga omnarö pit pitëm wotöököpë mëëa pöl ëak Pool mësak ngarangk ë yesem rö kan Antipatris kak së oröa. ³² Pël ëak ëlpamök nga omën yangerak yaaurö pit kaalak pitëm kakë yesën pol osöröak yaaurö pitëmënt mësak Sisaria kak së oröa. ³³ Pël ëak yang ngarangkëpë naë së pepewer menak Pool moulmëa. ³⁴ Pël ëën yang ngarangkëp pi pep pöwer sangk kelak Poolön epël pël mëëa. “Ni yang lup taltakaanëp?” Pël maan Poolök epël mëëa. “Ne Silisia yangerakaanëp.” ³⁵ Pël maan epël mëëa. “Omën nimëën ngön aimaurö pit waisënak nim ngönten kat wiimaat.” Pël mëak pim nga omnaröen Pool wak së omën omp ak Erot pim ka ngaantak ulmëak ngarangk ëëpënëak mëëa.

24

Yuta omnarö Poolëen ngön ya mëna

¹ Wë kët mor nas won yesën kiri ar yaauröa wotöök kaöap Ananias piire pim ngarangk narö ën ngön yaatak ngön apna omën namp yapinte Tetalas pit pörö Sisaria kak së oröak yang ngarangk kaöap Pilis piin Poolëen ngön ya mëmpna pöta ngönöt ök mëëa. ² Pël ëën Pool pitëm naë wëen yang ngarangkëp Tetalasën ngön maan wal ë Poolë ngësël wesak epël mëëa.

“Tenim kaöap Pilis, ni ëwat kësangëp yak yoöre ërëp nianaan. Ni kan ompyauuk niulëak ngarangk elniaan tenim yang eprek mayaap wiaan wakaimaut. ³ Pötaanök ten

ya ompyautaring wë niin yoöre ërëp yeniak. ⁴ Ne ngön muntat yal menak niaan wali sëpan. Pötaanök ni sant elniak tenim ngön kot niana epët kat wi. ⁵ Omën eit epmor, pi omën kööre tok koir mampö yaaumor. Pi Yuta omën kaare yang poutë wëauröa naë öngöpöngöp ëak nga wilö yaaumor. Pël ëak puuk Nasaret ka pepemor pël ya omën pömörë ngönnges wak yaaö pömeriarë kaö sak wëaumor. ⁶ Omën epmor pi Anutuu ngönën tup kaöet kewil elmëëpënëak yaëënak ten waut. [Pël ëak tenim ngön ë kosang wesauta wieëaul ngön yaatak moulmëëneak yaëënak, ⁷ nga omnaröa wotöököp Lisias puuk waisak kosang kaö ëak tenim moresiaan wa ëp ëaumor. ⁸ Pël ëak Lisias pi omën Poolön ngön apna pörö nim naë wais ök niapënëak mëëaut.] Pël ëen nimtok omën epmorön pëel maan pimtok pimtë këmpelëkaan niaan kat wiimëen. Pi tol yaëënak ten pimëen ngön ya mënan pöt ök niapnaat.”

⁹ Pël maan Yuta omnarö pitta kaamök ëak Poolë ngësël wesak epël mëëa. “Ngön pout yaapöt.”

Pool pimtë songönte Pilisën ök mëëa

¹⁰ Pël maan yang ngarangkëpök Poolön moresring ni a pël elmëen Pool pi epël ök mëëa.

“Ne niin ëwat wë. Ni yang epëra kaö sak wëen krismaki selap saup. Pötaanök nem ngönte niin ök niamëak ërëpsawi yeë. ¹¹ Pöt epël. Ne Yerusalem kak së Anutuun yaya memëak saut. Pörek së wëen akun 12 pëen yes. Ni pitën pëel mamë pöt pit ök niaan kat wiak yaap ëa wasumëet. ¹² Akun pötak pit neen itenaan ne Anutuu ngönën tup kaöetak omën nampring ngön nga naalëënëp. Ne omën narö nga elëpënëak Yuta omnaröa ngönën tupötëere ka kaöaökë öngpök wa top naalmëen ëaut. ¹³ Pitëm ngön nemël wesak aö ngön ya mëmpö pël yaë epot yaap wonötök ya. Kë nentaring aan ni kat wiak wa yaap newasnganëëtök ya. ¹⁴ Ën nem peene niama epët yaaptak niamaan yeë. Ne kan ngolöpöök yesem Anutu tenim ëaröa yaya maimaö tapöpön yaya yamëëaup. Pël yaëënak pitök itenak ten kan ngolöp epöök yesauröen Yuta ngönën ngaante utpet mowasënëak yeë wesa. Pël ëaap ne Mosesre tektek ngön yaauröa retëng ëaö pöt pout erën ëak itaangkën yaap ëen kön wi kosang wesaut. ¹⁵ Ne yaap Anutuun kön wi kosang wesak pimtën kor wë. Ënëmak pimtok omën utpetre ompyaö pourö weletakaan wal ë niulëëpna pöten kor wë. Yuta omën eporöeta ten pourö pël kön wi kosang wesa. ¹⁶ Ne akun poutë Anutüre omnaröa ëöetak ompyaö ömaataan kosang ngentieim wëaup. Pötaanök nem lupmerën kat men ëen utpetat won.

¹⁷ “Ne Yerusalem kak nasën wëen krismaki selap sëen ënëmak omnarö kaamök elmëak mon mampööre Anutuun kiri mowi pël ëëmëak kaalak Yerusalemë saut. ¹⁸ Pël ëak ne Anutuu ngönën tup kaöetak së ngönënëen kölam tëak öma pöta kiri yawiem wëen pit neen itenaut. Pël ëautep omën selap neering wa top ëak wë ngön paspas aim naön. Won. ¹⁹ Yuta omën Esia yangerakaan waisa naröakëer pörek wëaut. Pötaanök pit nemëen ngön apënëak ëanëen eprek waisan tapön. ²⁰ Pötaanök omën eporö pitök ne utpet tol nent ëak ngönën ngarangköröa ëöetak tauaan itena pöt ök niap. ²¹ Songön kopët nent wia. Ne ngaan pitëm tekrak tauëë ngön ëak epël mëëaut. ‘Ne kön wiin omnarö weletakaan wal ëëpnaat kön wi kosang weseë ök yaautaan peene ngön yaatak yeneulë.’ ”

²² Pool pi pël më pet irën Pilis pi Aköpë kan ngolöpöök yesauröa wëwëatön ëwat panë wë Yuta omnarö kor öpënëak epël ök mëëa. “Ënëmak nga omnaröa wotöököp Lisias pi waisënak ne arim ngönte pet irumaat.” ²³ Pël mëak nga omnaröa ngarangk nampön Pool wii nemotëen kakaati ulmëëpënëak mëëa. Pël ëak pim karurö itenak omnant mampööre ngarangk elmë pël yaëen nga mepanëak ök mëëa.

Pilis pi Pool wii kaatak krismaki nentepar moulmëa

²⁴ Kët akun nant won sëen Pilisre pim öngöp yapinte Trusila Yuta omnaröa naëaanëp piarip pouwaar sa. Pël ëak Pilis pi ngön kat wiipënëak Poolön yas mëëa. Pël ëen Pool pim naë së omnaröa Yesu Kristo piin kön wi kosang yewesa pölön ök maan kat wia. ²⁵ Pël ëen Pool pi kaalak yal menak omnarö wëwë wotpil öpenaatare utpet ëënganëen ngarangk

ëëpenaatre Anutuuk ënëmak tiar ngön yaatak niulnëëpnaata ngönte pël ëak mëëa. Pi pël maan Pilis pi kat wiak kas ëak epël ök mëëa. “Ni sê, ënëmak mop nent oröön ngön niamaatak.” ²⁶ Pim pël mëëa pöt, “Ne ngaak Poolön ököök pël elmëen mon nangkën wii kaatakaan wes momëëmakok,” pël weseë akun selap Poolön yas yemaan sê piiring ngönngön eima.

²⁷ Ënëmak krismaki nentepar sëen Posias Pestas puuk yangerak ngarangk ëëpënëak Pilis pim urötak sak wëen Pilis pi sëpënëak yeem Yuta omnarö ya kë sëpnaak yak Pool wii kaatak om wëen sa.

25

Pool pi Sisa pim ngönte kat wiipënëak ngön ëak mëëa

¹ Pestas puuk pim yanger ngarangk ëëpënëak Sisaria kak sê wëen akun nentepar nent won sëen Yerusalemë sa. ² Pël ëen kiri ar yaaö kaöaröere Yuta ngarangkörö pim naë sê Poolë ngësël wesak epël ök mëëa. ³ “Ni tenim ngönte kat wiak Pool pipop wes mëen Yerusalemë waisëp.” Pit kamtaöök nga wiak mëmpënëak kaar pël mëëa. ⁴ Pël maan Pestas pi kangiir epël mëëa. “Pool pi Sisaria kak wii kaatak om wëen ne akun kot nent kaalak sumaap. ⁵ Pötaanök arim omën kaöarö neering sënaat. Pël ëak sê omën pöp utpet nent ëa ëen pöt yok pangk pimëen ngön apnaat.”

⁶ Pël mëak Pestas pi Yerusalem kak pitring wëen kët 8 ma 10 ëak won sëen kaalak Sisaria kakë sa. Pël ëak pi ngön kaatak sê wë Pool mësak sëpënëak mëëa. ⁷ Pël ëen pi sê wëen omën Yerusalemaan sa pörö pim naë tauëë ngön könöm nant pim ngësël wesak mëëa. Pël ëaap pitëm Pestasën mëëa pöt pi kat wiak yaap wasëpna nant nemaan ëa. ⁸ Pël ëen Pool pi pitëm ngön pöt ilak kangiir epël mëëa. “Ne utpet ëak Yuta omnarö tenim ngön ë kosang wes wia pöt ilap nariin ma Anutuu ngönën tup kaöetenta utpet nent naënëp. Pël ëak tiarim omën omp aköp Sisaanta utpet wesak nemaan yaaup.” ⁹ Pël maan Pestas pi Yuta omnarö wiap mowesak Poolön epël ök mëëa. “Ni yok pangk kaalak Yerusalem kak sëen ne pörekök nim ngönte kat niwiimaaten kent yaën ma?” ¹⁰ Pël maan Pool pi epël mëëa. “Ka e nem taua epët omën kaöap Sisa pim ngön yaaö kaat. E tapëtakökëer nem ngönte kat wiimëet. Ni ëwat wëen ne Yuta omnarö utpet nent naalmëenëp. ¹¹ Ne utpet nent yaëen pit itenak nemëen ngön ëak nempëna pötaan ngön won. Yok pangk nempënaat. Pël ëaap pitëm nemëen ngön ya pipot kaar ya. Pötaan yang ngarangk omën nampök pitëm moresi pas wes namëen ëëpnaat. Pötaanök ne Rom omën omp aköp Sisa puuk ë pet irëpënëak yak.” ¹² Pël maan Pestas pi pim kaamököröaring ngön ëak Poolön epël ök mëëa. “Ni ngön ë olëak Rom omën omp aköp Sisa puuk nim ngönte pet irëpënëak yaan. Pötaan ne pim ngësë wes nimëëmaan sum.”

Pestas pi Akripaan Poolön pëël mëëa

¹³ Ënëmak akun nant won sëen omën omp ak namp Akripa, piire öng nangap Penaisi, piarip Sisaria kak Pestasën yoöre ërëp mapënëak sa. ¹⁴ Pël ëak wë akun selap selap yesën Pestas puuk Poolë ngönte Akripaan epël ök mëëa. “Omën namp eprek wii kaatak wë. Pilis pi pim ngönte ë pet nairën ëen om wëaup. ¹⁵ Pël ëen ne Yerusalem kak sê oröön kiri ar yaaö kaöaröere Yuta ngarangkörö pit nook pim ngönte pet ir olëak mëmpënaan memëak ök yenëa. ¹⁶ Pël ëen ne pitën epël ök mëëaut. ‘Ten Rom omnarö om pas könömöt omën muntarö nemangkën yaurö. Omën ngönte wieëaup pimënt ngön yaatak tau moulmëen pimëen ngön eaö pöröa ëöetak tauëë ngön apnaat. Pötaanök ten akun mangkën pim ëen pitëm ngön yaatak moulmëa pöta songönte ök niapnaat.’ ¹⁷ Pël maan Yuta omnarö wais wëen kau naën wangam kan tapëtakëer ne ngön kaatak sê wë pi koirak waisëpënëak mëëaut. ¹⁸ Pël ëen wais wëen omën pimëen ngön yaaö pörö ngön ëa. Pël ëen ne wet rëak pi utpetat yaup wesak pit pim utpet ëaö nent apënëak ya wesak kat wian pöt won. ¹⁹ Pit pitëmtë ngönën wak wëautaan ngön iraan isën yeemak aö omën namp yapinte Yesu pël yamëëaup wel wiaup pël ya. Ën Poolök pöt öp wë pël ya. ²⁰ Pël ëen ëngk ma e wesak Poolön epël pëlpël mëëaut. ‘Ni kaalak Yerusalem kak sê nim ngönte pörek pet irum ma?’ ²¹ Pël maan Pool pi kaaö neak wii kaatak wë ënëmak Rom omën omp ak Sisa

pim naë së ngönte ë pet irëpënëak yenëa. Pël ëën ne maan pi wii kaatak om wëen nga omnarö pit ngarangk eim wëen nem pi Sisaapë ngësë wes mëëma pötakök pet irëpënëak mëëaut.”²² Pël maan Akripaak Pestas piin epël ök mëëa. “Nemtok omën pipopë ngönte kat wiimëak yeë.” Pël maan Pestas puuk, “Ëlpamök yok pangk kat wiimëet,” pël mëëa.

²³ Ëlpamök Akripaare Penaisi piarip ë rangi kësangöt ëak omnaröa itöök wa top kaatak yesën nga omnaröa wotöök kaöaröere kak pörekë omën yapinringörö pourö piaripring kakaati së wa top ëa. Pël ëën Pestas puuk maan Pool koirak sa.²⁴ Pël ëën Pestasök pitën epël mëëa. “Omën omp ak Akripaare ar omën e wë epörö peene kat wieë. Ar omën epopön iteneë. Yuta omën selap pan Yerusalem kakaan eprekë wëaurö pit pourö ne omën epop pëël elmëen mëmpëna pötaan aim wë.²⁵ Pël ëaap ne pim utpet ëa nenten kat wiin mëmpënaata ök naën yaë. Pël ëak pimtök neen pi Rom omën omp ak Sisa puuk pet irëpënëak yenëa. Pötaanök wes mëen sëpnaan yaë.²⁶ Pël ëak ngön këet ap wesak omp ak kësangëpëen pep retëng ëak wes mëëmaataan poprak yeë. Pötaanök omën epop omp ak Akripa nimëntre arim naë tau yaulmë. Pötaanök arök pim songönte tekeri weseë. Pël ëën pepewer retëng ëak wes mëen sëpnaan.²⁷ Ne wii omën namp wes mëëmëak pepetak pim songönte wes mëëma pötaar yok pangk ëëpnaat. Ën pël naën ëëma pöt pangk naën ëëpnaat.”

26

Pool pim ngönte Akripaan ök mëëa

¹ Akripa pi Poolön epël mëëa. “Ni nim ngönte yok pangk a,” maan Pool pim utpet naën pöten apënëak mor ngar wesak epël ök mëëa.

² “Omp ak kësangëp Akripa, ne kat men ëën ompyaö pan yaëen nim ëöetak war wesak Yuta omnaröa nem ngësël wesak aim pöta kangit niamaan yeë.³ Tiar Yuta omnaröa ngönënenë ngaal witwit ë omnant yeë pöten ni ëwat wëen. Pötaanök ni wiap sak kat wiaan ök niamaan.

⁴ “Nem kotuuk kak wëwë wakaimautre Yerusalem kak së wakaimaö pöten Yuta omnarö pit ëwat wë.⁵ Ne ngaan pitring wakaimaup yak neen ëwat wë. Pötaan pitök yok pangk apënëak pöt nem pitëm naë ngönën ya mënäimautön apnaat. Ne ngaan Parisi omnaröaring wë pitëm yaaö kan pöök imaup Pötak ngönën muntatë wëwëatre yaaut il yewas.⁶ Ne peene eprek wëen pit nemëen ngön ya yenemëngk. Pöta songönte epël. Anutu pim tiarim ëaröen weletakaan wal ëëpenëak ngön ök mëëaö pöt kön wi kosang wesak këet orööpnaataan kor wëaö pötaanök ngön yaatak yeneulë.⁷ Tiarim ëarö, kur 12 pötëaan pörö, kët kanaan rö kanë Anutuun yaya maimëë kön wi kosang wesak omën pötön kor wakaima tapël ne yeë. O omën omp aköp, ne pöten kor wëaö pötaanök Yuta omnarö pit nem ngësël wesak aö ne ngön yaatak neulnëim.⁸ Tol ëënak ar Yuta omnarö Anutuun kön wiin puuk yok pangk omnarö weletakaan wal ë niulëëpna pöt pangk naën pël weseim? Ngön pöt kaar won.

⁹ “Ne ngaanëër Yesu Nasaret kakaanëp pim yapinte wak irapënëak omnant kësang elmëëimaut.¹⁰ Ne Yerusalem kak ya pöt mëngkën kiri ar yaaö kaöarök neaan Yesuu ingre mor saö narö selap pan wii kaatak moulmëaup. Pël ëën ngön yaatak wëen ne omnarö pitring kaamök ëak mëmpënëak maimaut.¹¹ Pël eimeë akun selap ngönën tupötë ilëak omnarö Aköpön utpet wesak apëna yak këlangön kësang meneimaut. Pël ëak ya sangën pan ëën ka kamaatëëta tapël utpet mowasumëak seimaut.”

Pool pim ingre mor sa pöta songönte ök mëëa

(Ngön 9:1-19; 22:6-16)

¹² “Ne pël eim wëen kiri ar yaaö kaöarök Yesuu ingre mor saurö ömëak kosang newesak pep nant nangkën wak Tamaskas kakë saut.¹³ O omën omp aköp, ne kan kourak yesem këtëp luptak wëen itnan pöt kutömweriaan ëwa kësang kët ëwaat il wesao nempel irë neere omën neering saurö tenëk yaalni.¹⁴ Pël ëën ten yangerak së ngentiak wieë ne kat wiin Yuta ngöntak ngön nent epël yenëa. ‘Sool, Sool, ni tol ëënak ne utpet

neweseimën? Nim nemëen pël eimën pitaan omën kë nga ket ëa nent ing möak rë niwalën këem kat yawiin,' pël yenëa. ¹⁵ Pël neaan ne kangiir epël mëëaut. 'Aköp, ni talëp?' Pël maan Aköpök epël yenëa. 'Ne Yesu. Ni kët ël epotë ne utpet neweseimën. ¹⁶ Ni wal ë tau. Ne peene ni nem inëen niwasumëak ëö pet yaalni. Pötaanök ni nem omën pet yaalni epëtere ënëmak pet elniima pötön omnaröen ök mam. ¹⁷⁻¹⁸ Pël ëen ne Yuta omnaröere köpël omnaröa morötëaan ent ë niulëëmaan. Köpëlöröa ngësël wes nimëen pitëm naë së it ngaul moulmëen kout kasëng menak ëwaatakël ko wiak Setenë yaat sëp wesak Anutuu ngësël rë olapnaan. Pël ëak pit Anutuun kön wi kosang wasën pitëm utpetat kërë moolaan pit Anutuu yaö mowesauröa ronganta öngpök ilëak öpnaat.' "

Pool pim ya mënauten Akripaan ök mëëa

¹⁹ "Omën omp ak Akripa, ne kutömweriaan omën pöt itaampöore ngön kat wi pël ëak wa nemoolaan ëaut. ²⁰ Wet rëak Tamaskas kak ök mëak pörekaan Yerusalem kak së ök mëak Yutia yangerak ka wieëa pötë ök maö yesem köpël omnaröenta epël ök mëëaut. 'Arim utpetat kasëng menak Anutuu ngësël ko wiak wëen arim omnant yaautön itaangkën lup kaip tiauröa yaaul ëëpnaan.' ²¹ Nem pël ëaö pötaanök Yuta omnarök ne Anutuu ngönën tup kaöetak wëen wali newak nempënëak ëa. ²² Pël ëaatak Anutu pi ne kaamök elnëaan omën isaare irëa pouröen ngönën ök maö imeë tektek ngön yaauröere Moses pitëm ngönötta ök maö imaupök peeneeta e tauëë ök yak. ²³ Pit epël ëa. Kristo, Anutuu Yaö Mëëaup, pi këlangön kat wieim olëak wel wiipënëak mëëaup. Pël ëak weletakaan wet rëak wal ëak Yuta omënere köpël omën pouröaan ëwa ngön pöt tekeri wes mampënëak mëëaup pitëm ngön pöt kaamök yaaup."

²⁴ Pool pi pim utpet naën pöten pël maan Pestas pöpök ngön ëak epël mëëa. "Pool ni kaökaö yaën. Pep kaatë ilëak ëwat kësangöt ömëak kön waur eimeë kön irikor ëak kaökaö yaën." ²⁵ Pël maan Pool pi epël mëëa. "Ngarangkëp, ne kaökaö naën. Yaap kön wieë yak. ²⁶ Omën omp ak Akripa pi omën epotön ëwat wë. Pötaanök ne kasinkasin naën ök yak. Omën epot ëlëëp naaröönöt. Pötaanök ne kön wiin omën omp aköp piita itenak kat wiak ëak ëwat wë. ²⁷ Omën omp ak Akripa, ni ngaanëer tektek ngön yaaurö pitëm ngönöt kön wi kosang yewasën ma? Ne ëwat wëen ni kön wi kosang yewasën." ²⁸ Pël maan Poolön epël mëëa. "Ni pil neaim wë akun wali nasën tapët ne Yesuu ënëm ëëma yangap yeë pël yewasën ma?" ²⁹ Pël maan Pool pi epël mëëa. "Peen ëëmëere ënëm ëëmë poutepar yok pangk. Ne Anutuun epël yemak. Niire ar omën ngön epët kat yawi eporö pourö nem yeë epël Yesuu ënëm ëënëak yeniak. Pöt nem wii netëen wë epël ëënëen won."

³⁰ Pool pi pël maan omp ak Akripaare Rom yang ngarangkëpre Penaisiire pitring wel aisëaurö pit wal ëak, ³¹ repak yesem pitëmënt neneren epël mëëa. "Omën epop pi mëmpöore wii kaatak ulmë pël ëëpëna pöta ök naën." ³² Pël maan Akripaak Pestasën epël ök mëëa. "Omën epop pi omën omp ak kaöap Sisa puuk pim ngönte kat wiipënëak ngön nemaan ëen pöt nuuk yok pangk wes momëen sëpnaat."

27

Pool wangaök ilëak Rom kakël sa

¹ Pestas pi ten wangaök Itali yangerakë sënëak yenia. Pël ëen Rom omnarö Poolre wii omën munt narö Sulias mës yemangk. Sulias pöp Rom omën omp ak kaöap Sisa pim nga omën 100 pöröa wotöököp. ² Ten wang naö Atramitiam kakaan waisa pöök wamp riaut. Wang pö Esia yangerak kaö yangapötë sëpnaö. Pël ëen ten Aristakas, Masetonia yangerak Tesalonaika kakaanëp, pi ten pourö saut. ³ Pël ëak ëlpamök Saiton kak së orök Sulias pi Poolön ompyaö elmëen pim karuröa naë së itenak kaömpre omnant yeö. ⁴ Pël ëak Saiton kak sëp yewasën kent kësangpel weëre kosangring yamöön wangaökë ngarangkörö pitök wangaö wotpil wesak we kent wonöök Saipras kustakël saut. ⁵ Pël ëak i kaö olëak Silisiaare Pampilia yangeraar ngësngës elmëak yesem Maira kak Lisia yangerak orök ngentiaut. ⁶ Pörek nga omnarö wotöököpök wang munt naö Alesantria kakëlaan Rom kakël sëpënëak yaëen koirak pöök wamp riaut. ⁷ Pël ëak yesën kent nga

yaëen poprak ë yesem akun nant won sëen Naitas kak temanöm wesaut. Pël ëen kentöök kan niwariin Krit kustakël yesem we kent wonöököl Salmoni wot kõngkömö temanöm wesaut. ⁸ Pël ëak wang ngarangkörö pit ya kësang mëngkën ten Krit kusta ngësngësöök i kaöök yesem yang lup nenta yapinte Kaö Yangap Ompyau pël yamëea naö Lasia ka kaöaöökë naë wieëa pörek së oröaut.

⁹ I kaöök akun wali seimën Yuta omnaröa Anutuuk utpetat won mowasëpënëak kön yawia akunet won sa. Pël ëen kaö ma nga yaaö akunet temanöm sëen wangat sëpënëak pomp yaëen Poolök epël ök yema. ¹⁰ “Ompörö, ne kön wiin peene sëpena eptak omën nant kö sëpenaan yeë. Urömat pëen wasngan. Wangaö utpet ëen omënere urömere pout i kaöök ilapenaan yeë.” ¹¹ Pël maan nga omnaröa wotöököp pi Poolë ngön pöt kat wiak yaap newasën wangaöökë pepapre ngarangkëpë ngöntepar kat wiak yaap wesa. ¹² Kaö yangap pö kent akunaöök wangatë wiaapna urte wonrek yak omën wangaöök wëaurö Krit kus taptak kaö yangap munt naö yapinte Pinis pörek së önëak ya. Pö këtëpë yeilëaul wieëau yak kentö maap namöön yaau.

Kent kaöempel möa

¹³ Kaö Yangap Ompyaö pöök wëen i kaöökaan kent ulöl kot nent yamö. Pël ëen pit pipöök kaamök elmëen yok pangk Pinis së orööpnaat wesa. Pël ëak wangaö taë yewesau weruak kopël ngaarëk wiak Krit kus pöta ngësngësöök saut. ¹⁴ Pël ëen akun wali nasën tapët kent kësang nempel kus pötakëlaan yamö. ¹⁵ Pël ëak kent pöök wangaö mök ëak wak yesën ten kaalak i kaöökël wak sënëak ök ëen pangk naën ëen sëp mowesak wëen kentöök niwak saut. ¹⁶ Pël ëen we kent wonöök kus kot nent yapinte Kota pötakël saut. Pël ëak ten wang kot weruak yesaut wa kaöaöökë ngaarëk wiinëak ya kaö mënaut. ¹⁷ Pël ëak wangaöök waur yaaurö wa wang kaöaöökë ngaarëk wiak wang kaöaö kelpanëak wa ngaöök mëak wii yatë. Pël ëak pit Aprika yangerak i kaö kep rorookël sëpanëak kas ëa. Pël ëak poë koröpöt ent ë ulmëen kentöök niwak saut. ¹⁸ Pël ëen ëlpamök kaö maare kent nga kaö ëen wangaöökaan uröm nant ngës rëak yemoola. ¹⁹ Pël ëak yesem wangam kan muntetak pitëmtë morötring wangaöökë omnant wa yemoola. ²⁰ Pël ëen seimeë këtëre ngoon nampön itnaangkën kent kësangpel möeim wëen omën pourö kö sënëak yeë wesaut.

²¹ Omnarö akun wali kaömp nanën. Pël ëen Poolök pitëm tekrak së tauak epël ök yema. “Ompörö, ar nem ngön kat wiak Krit kuste sëp newasën ëanëen tiar utpet epot nokoirën ëan tapön. ²² Pötaanök ne epël niamaan. Ar kosang sëë. Tiarkan namp kö nasëngan. Wangaöökëer utpet ëëpnaan yaë. ²³ Ne Anutuu omnamp yak piin yaya yamëeaup. Pötaanök peene rö kan pim ensel nampök nem naë tauëë epël yenëa. ²⁴ Pool, ni kas ëëngan. Nim ngön pet irumëen Rom omën omp ak kaöap, Sisa, pim ëöetak taumëët. Anutu ompyaö yaaup yak nim kimang mëëan pöt kat wiak kaamök elniin niire omën niiring wangaöök wëaurö öp sënëët.” ²⁵ Ompörö, ne kön wiin Anutuu orööpënëak neea pöt pout kë orööpnaat. Pötaanök ar kosang sëë. ²⁶ Ën wang epö kentöök wak kus nentak së moolapnaö.”

²⁷ Sant nentepar won sëen Etria i kaöök warial yesem rö kan röök lupöök wangaöök waur yaauröak kat men ëa pöt kus nent temanöm yewasem ëa. ²⁸ Pël ëen pit ökö i kaöök olëak itna pöt 36 mita pël ëa. Ën kot nent yesem wiak kaalak olëak itna pöt 27 mita ëa. ²⁹ Pël ëen këlötë wieëaurek sënganëak kas ëen wangaö leng ëëpënëak wangaö taë yewesa kong nent wangaöökë ëlëerakël yoola. Pël ëak pit këlötön itaampënëak këtëp teënt ngampiipnaataan pitëm omp aköröen kimang mëëa. ³⁰ Pël ëak wangaöök waur yaaurö wangaöökaan kas sëpënëak wang kotte wes mëen i kaöök ngemapënëak yeem ngön kaar wangaö taë yewesa muntat wot karerakëlaan olapën yema. ³¹ Pël ëen Pool pi nga omnaröa wotöököpön epël ök yema. “Wangaöök waur yaaö eporö pit wangaöök naön ëëpna pöt tiar pourö kö sëpenaat.” ³² Pël maan nga omnarö wang kotta wii ngan ëaut il mëen i kaöök yes.

³³ Ëlpam walëpënëak yaëen Pool pi omnaröen kaömp nëmpënëak yema. “Akun wali ya ngësring imeë kaömp nanën waiseimën sant nentepar won yes. ³⁴ Pötaanök këk niamaan. Kaömp neë. Pötak kosang niwasën öp önëët. Kat wieë. Tiar pourö muumöngk öpenaat. Namp kot nent utpet naëngan.” ³⁵ Pël mëak pi kaömp peret nent wak pitëm ëöetak Anutuun yowe mëak pelak ngës réak yen. ³⁶ Pël ëën pit pourö ulöp ketumön sak kaömp yen. ³⁷ Ten omën wang pöök ima pörö 276. ³⁸ Kaömp na pet irak pit wangaö kengken sèpëna yak kaömp kër köpötring munt nant wa i kaöök yemoola.

Wangaö utpet ëa

³⁹ Ëlpam walën wangaöök waur yaaurö pit yang lup pöten köpël yak itaangkën kaö yangap naö i pis pëenö wieëa pöökël wangaö ökre was leng ëëpënëak yaë. ⁴⁰ Pël ëäk wii wangaö taë yewesa pöt il momëen öngpök yes. Pël ëën pit këra wangaöökë sèpnaal wotpil wasö yesauraar wil wiak poë koröp wot karërak ngan ë uteëau wëlël ë ulmëak wëën kentöök wak yesën kaö yangapöökël saut. ⁴¹ Yesem wangaö kep roro saurek sè wangaöökë wot karër i pisöök elak taë sak wëën kaö maatök kasngaëlaan möön wangaö pötöp repa. ⁴² Pël ëën nga omnarö pit wii omnarö wangaöökaan i kaöök sörok olëak kas sèpanëak mëmpënëak kön wia. ⁴³ Pël yaëen ngaaröa wotöököpök pit Poolre wii omën muntarö mëmpänëak nga yema. Pël ëäk ten pouröen ngön ëäk epël yenia. “Ar pourö kaö ma yailaut ëwat wë pöt wet réak i kaöök sörok olëak seë. ⁴⁴ Ën muntarö ar wangaöökaan këra luprak réaut wak pötë ngaarëk sè i pisöök oröëë.” Pël niaan namp utpet naën. Ten pourö muumöngk sè karmak oröaut.

28

Pool pi Molta kustak wakaima

¹ Karmak sè oröak kat wiin kus pöta yapinte Molta pël ya. ² Kak pörekë omnaröak ompyaö yaalni. Kopi ngës réak yepelën ëp yaëen pit es mer ulmëak niaan ten pourö esuwesi saut. ³ Pël ëäk Pool es nant yangerakaan wa mera pöt kamal namp es nga ëën öngpökaan oröak pim moresi kant mënak wë. ⁴ Pël ëën kak pörekë omnarö pit Poolë moresi kamalöp mënak wëën itenak pitëmënt neneren epël mëëa. “Omën epop pi omën yamëngkaupök i kaöök yewaisem wel nawiin om öp waisa. Pötaanök kangit orö yemorë.” ⁵ Pël mëëaap Pool pöp kamalöp pim moresiaan kërë es momerak won koröp oröak wëaut. ⁶ Pël ëën pit pön mampööre wel wiak sè ngenti pël ëëpënaat wesak itenaan utpet ke pël nent pim naë naröön ëa. Pël ëën pit kaip tiak neneren epël mëëa. “Omën epop ëlarëpön ëan,” pël mëëa.

⁷ Ka pöta naë yang wieëa pör kus pöta kaöapë yanget. Omën pöpë yapinte Paplias, puuk ten mës nuwak sè pim kaatak niulëak ompyaö ngarangk elnieim wëën kët nentepar nent saut. ⁸ Pël ëäk pörek wëën Paplias pim pepap pi yauman koröp es ngaare ya wiap më pël yaëen Poolök pim naë sè Anutuun kimang mëak mores pim rangk mowiin ompyaö yes. ⁹ Pël yaalmëen kus pötakë yauman omën muntarö kat wiak waisën ompyaö yemowas. ¹⁰ Pël ëën pit ten ompyaö ngarangk elnieimën wëak kan sëna akunetak kan kourakë kaömpre waatöt wa wangaöök niwiin wak saut.

Pool pi Rom kak sè oröa

¹¹ Kus pötak wëën ngoon naar namp ëäk won saut. Pël ëën kent akunaöök Alesantria kakaan wang naö kus pötak wais wiakaima pöök ten niwak saut. Wang pöökë wot karërak yang omp ak nanang naarë yapintepar Kastaare Polas pöaarë könaar wieëa. ¹² Pöök yesem Sairakius kak sè oröak wëën kët nentepar nent yes. ¹³ Pël ëën kak pörek wil ulmëak wa pak ëäk yesem Risiam kak sè oröak kët kopët nent wëën nenta kautak kent ulöl kot nent i kaöökaan yamö. Pël ëën akun nentepar won sëen Putiolai kak sè oröak ngentiaut. ¹⁴ Pël ëäk pörek Yesuu ingre mor saö narö koirak pitring önëak niaan sant nent wë olëak Rom kakël saut. ¹⁵ Ten yesën Yesuu ingre mor saö Rom kak wëaurö pit tenim yesaut kat wiak narö kan kourak wais kaömp yewaurek Apias kak pörek wais yanikoir. Ën narö kan köö ka nentepar nent ëäk wieëa pörek wais yanikoir. Pël ëën Pool pitën itenak kön

ketumön sak Anutuun yowe yema. ¹⁶Pël äak Rom kak sê oröön yang ngarangköröak Pool pi ka yaaptak öpënëak maan wëen nga omën namp kêt poutë ngarangk eim wakaimaut.

Pool pi Rom kak ngön ompyaut ök maima

¹⁷Kêt nentepar nent won sëen Pool pi Yuta omën Rom kak wëauröa kaöaröen ngön maan wais wa top ëen epël yema. “Karurö, ne ngaan Yerusalem kak wakaimaut. Pël ëëë tiarim omnarö utpet nent naalmëen ma ëaröa ngön ë kosang wesa nent wa noolaan. Pël äautak pit omën epëtaanök ne wii kaatak neulëak Rom yang ngarangkëpë ngësë wes yenemë. ¹⁸Pël ëen Rom yang ngarangkëp pi nem ngönte kat wiak itaangkën nempënaata ök won ëen wes nemëëpënëak ya. ¹⁹Pël äaap Yuta omnarö pit pöten kaaö ëen ke urak pitëmtok ngön ë pet irëpënëak ya. Pël ëen ne kan munt ëëma nent won ëen ngön äak Sisa pimtok nem ngönte ë pet irëpnaat pël mëëaut. Ne Yuta tiarim karuröaan ngön amëak newaisën. ²⁰Pitëm ne elnëa epëta songönte ök niamëak yas niaanak waisan. Nem kentöök omnaröa moresiarë wii netëa epëta songönte ar ëwat sënëak yaalnë. Pöta songönte epët. Anutuuk omën namp tiarimëen yak wes nimëëpënëak maan Israel omnaröa kor wakaima pöpë ngön epëtaanök.” ²¹Pël maan pit epël yema. “Yuta omnarö pitök Yuta yangerakaan nimëen ngön anëak pep wes nanimëen ma nampök nim ngönte wak wais ök niaan nimëen utpet wesak naën. ²²Pël äaatak omën we nantëaanöröak waisak pit omën Yesuu ingre mor sauröen kaaö yaë pël aim. Pötaanök ni omën Yesuu ingre mor sauröaan tolël kön wiaan pöten kat yaniwi.”

²³Pël mëak akun wiak omën selap pan röökëer Pool pim kaatak wais wa top ëen ngönën songönöt ök maim wëen kêtëp ngemë yeila. Ök maö sê Anutu pim tiar wa ngaöök nimëak wë pöta ngönte ök yema. Pël äak Mosesre tektek ngön yauröa retëng ëa pötta ök maan pit kat wiak pitën lupöt wal ëen Yesuun kön wi kosang wasëpënëak ök yema. ²⁴Ök maan kat wiak narö kosang yewas. Ën narö kat wi kosang newasën yaë. ²⁵Pël äak pitëmënt ngön ngës wi yesa. Pöt Pool pi wet rëak epël yema. “Ngëëngk Pulöök kaamök elmëen ngaanëer tektek ngön yaaup Aisaia puuk ngön këet tiarim ëaröen epël ök mëëa. ²⁶‘Ni sê omën piporöen epël ök ma.

Ar ngön pëen kat wiinëetak songönte ëwat nasëngan.

Pël äak itaampunëetak yok pangk omnantön itnaangkan.

²⁷Omën piporö pitëm lupöt kosang saurö, kat il wariaurö, it mësëaurö.

Pit pël naën ëanëen itaampööre kat wiire kön wi pël ëan tapön.

Pit pël naën ëanëen nem naë rë olaan ompyaö mowesan tapön,

Anutuuk pël ya.’

²⁸Pötaanök kat wieë. Anutuuk tiar utpetetakaan kama yaniö ngön ompyaö pöt köpël omnaröa ngësël yes. Pël ëen pit kat wiipnaat.” ²⁹[Pël maan Yuta omnarö pitëmënt ngön nga elö yes.]

³⁰Pool pi Rom kak ka nent pimtok sum äak wë omën pim naë yesaurö ompyaö moweseim wëen krismaki nentepar sa. ³¹Pi Anutuuk wa ngaöök nimëa pöta ngönte werak ök mëak Aköp Yesu Kristo, tiarimëen Yaö Mëëaup, pim ngönteta kas köpël omnaröen ök maim wëen nampök kan nemowariin ëa.

Rom

Yesu pi wel wiak kutömweri sèen wë krismaki 27 pöta ök won sèen Pool pi Korin kak wë pep epwer retëng ëak öng Pipi pöp mangkën wak sè Rom kakë ingre morörö mena. Rom ka pö Itali yangerakë ka kaöaö. Pool pi Rom kak sè ngönën ya menak Yesuu ingre morörö kaamök elmëepënëak kent kön wia. Pötaanök pit ewat sak kopëta wasëpënëak epwer retëng ë mena. Pep epwer Poolök ingre mor, Yutaare omën ngönën köpël wëaö pöröaan ëa.

Pool pi epël ëa. Omën pourö, Yutaare ngönën kopëlörö, utpetatë öngpök wë. Omën Yesuun kön wi kosang yewesaurökëer Anutuuk, “Wotpilörö,” pël ya. Omën pörö Ngëengk Pulöök utpetatë öngpökaan ent ë ulmëen Yesuuk yal menak wëwë ngolöptak wë.

Pöt epël wia.

Ngön ngës räaut 1:1-17

Wëwë ngaante 1:18-3:20

Anutuuk utpetetakaan kama niöpnaata ngönte 3:21-4:25

Kristook yal menak wëauta ngönte 5:1-8:39

Anutuu Israel omnaröen elmëepnaata ngönte 9:1-11:36

Ingre moröröa wëwëeta ngönte 12:1-15:13

Ngön mëët 15:14-16:27

Pool pim ya mëneimauta songönte

¹ Ne Pool Yesu Kristo pim ya omnampök pep epwer retëng ë yaningk. Anutuuk neön pim ngön yaaö omën sak wëen pi ne pim ngön ompyaut aim ömëak neulëaup. ² Ngön ompyaö pipot ngaanëer Anutuuk tiarën ök niapënëak tektek ngön yaauröen kosang wesak ök maan ngönën pep ngëengkweri retëng ëaut. ³ Ngön ompyaö pöt, Anutu pim Ruup omën sak Tewit pim kurtakaanöröa naë oröa. ⁴ Pël ëak lup kölam wakaima. Pötaanök Anutu pim weëre kosangöök weletakaan wal ë moulmëak pim songönte tekeri wasën tiar, “Yesu Kristo pi yaap Anutuu Ruup,” pël yewas. ⁵ Anutuuk elmëen Yesu Kristook komre kolap elnëak pim ngön yaaö omën newesa. Pi omën yang kaö poutë wëaurö pim ngön ngaarëk wak Kristo piin ping wasënëak pël ëa. ⁶ Ar Rom kak wëaurö arta Anutuuk pitring Yesu Kristo pim omën sënëak yas niaaurö.

⁷ Rom omnarö ar Anutuuk lup sant elniak yas niaan pim omën sak wëaurö. Ne arimëen ngön epët retëng ë yaningk. Tiarim Pepap Anuture Aköp Yesu Kristo piarpim komre kolapre mayaap pöt arim naë wiaap.

Pool pi Rom omnaröen iteempënëak ëa

⁸ Ne wet rëak ngön epët ök niamaan kat wieë. Arim Kristoon kön wi kosang yewesauta ngönte yang poutë omnarök yaan kat yawi. Pötaanök ne arimëen Yesu Kristoon yoöre ërëp yemaan Anutuu naë yes. ⁹ Pöt Anutu nem kosang ngentiak ënëm yeem pim Ruupë ngön ompyaut ök yamëëaupök neen itena. Pi neen ewat wëen ne kët ël epotë arimëen kimang maim wë. ¹⁰ Ne wet rëak arim naë newaisën wë Anutuuk kön wiin ompyaö ëen kan nent koir nangkën waisumëak kimang maim wë. ¹¹ Nem waisumëak kent yaë pöta songönte epël. Ne wais rë nuulön Pulöökaan kaamök nant wak kosang sak önëak kent pan yaë. ¹² Pöt nem kentöök arim kön wi kosang yewesautak ne kaamök yaalniën nem kön wi kosang yewesautak ar kaamök yaalniin pël ëak tiarim lupöt taë niwasëp.

¹³ Nem karurö, ar nem songönten ëngk ma e wasnganëen kat wieë. Ne omën maimaröa naë sè ngönën ök maan Anutuu naë rë olëa pöl wet rëak arim naë wais ngönën yaata kë tapët iteempëak kent kön wieimaut. Pël ëautak akun poutë omën nantök kan newariin arim naë waisumëak poprak ëeimaut. ¹⁴ Anutuuk ngönën ya epët nenaut yak omën pourö, kakaan kosangöökë ewatre köpël pourö ne yok pangk ök mam wesaut. ¹⁵ Pötaanök Rom omnarö ngönën epët arënta ök niamaataan ya walwal yaalnë.

Ngön ompyaö pöt Anutu pim weëre kosangtaringët

¹⁶ Yaap, ne ngön ompyauten ëö naën yaaup. Pipët tiar omën pourö Anutuun kön wi kosang yewasën ompyaö yaniwas. Pi wet rëak ten Yuta omnarö pël elniak peene ar omën muntaröeta tapël yaalni. ¹⁷ Pöt ngön ompyautak Anutuu tiarim saun won wasën pim ëöetak wotpil wë pöta songönte epël pet yaalni. Tiar ngës rëak Anutuun kön wi kosang mowasën wotpil niwasën kön wi kosang yewesautak öpa. Pöt ngönëntak epël wia. “Omën Anutuun kön wi kosang mowasën wotpil mowasëpna pipop wëwë kosangtak öpnaap.”

Omnarö pit Anutu kasëng mena

¹⁸ Anutuuk omën pi kasëng menak utpet eimeë pim ngön këët ngep yaalmë piporöaan kangiir pim ya sangënte kutömweriaan tekeri yewas. ¹⁹ Pöta songönte epët. Anutu pim songön nant tiarën pet yaalni. Pötaanök pim songön tiar omnarö itaampena salöt tekeri niwesautak omën utpetat yaë piporö itaampënaaten kaaö yaëen Anutuuk kangiir ya sangën elmëeim wë. ²⁰ Ngaan panëer Anutu pim omnant pout ket ëa pörekaan wais peene e wë eptak oröa pim omnant ket ëa pötön ityaangk. Anutu pöp omnaröa itnaangkënep pim omnant ket ëa pötök pim retëngre weëre kosang pömpel om wiakaim wiaapnaampel pöt tekeri yewas. Pötaanök omnarö pitëm utpetatön, “Epot utpetatok pël newasën,” yok pangk pël naëpan. ²¹ Pöt tol ëen? Pit Anutu wë pöten ëwat wëak won wiaana ëëpna pöl Anutuun ping wesak yoöre ërëp nemaan kön irikor selap pan eim wëen pötök kör mokoëen koö panëetak wëen kön won sak wakaim. ²² Pël ëëë pitëmtën, “Ten ëwatörö,” pël aö pitëmtën ing ti wak ya pötak kaökauröa ök yes. ²³ Pël ëëë Anutu, ëwa pepap wëwëetaringëp, piin yaya nemaan omën kö yesaut omënerë intre imënre kamalre pöröa könöt ket ëak pötön yaya maim wë.

Utpet ke nentere nent eima

²⁴ Pël yaëen Anutu pi pit kasëng mangkën pitëm könötök kentre kaur kësang koirak kentöröa ök eimeë pitëm möönre koröpöt kewil ë pet yair. ²⁵ Omën pël yaë piporö Anutu pim ngön këët kasëng menak pöta kangiir ngön kaarötön yaap wesak omnant Anutu pim ket ëa pötön Anutuu urtak yaya maim wë. Pël ëaap omnarö tiar kët ël epotë Anutuun yaya maim öpa. Yaap.

²⁶ Pit utpet pël yaëen Anutuuk kasëng mangkën kentöröa ök kentre kaur utpet panë eim wë. Öngörö pit Anutuu kan yaö mëëaö pö sëp wesak öng muntaröaring omën ëöaat eim wë. ²⁷ En ompöröeta tapël öngörö sëp wesak pitëm lupötë kentre kaur pötök es ket ëak yokotön ompörö pitëmtënt pitëmtënt utpet panë ëeim wë. Pël yaëen wa irikor pöta kangut lupre koröp poutë yeö.

²⁸ Pit pitëm könötök Anutu moröak öpnaaten kaaö ëa. Pötaanök Anutuuk kangiir pit wil moulmëen pitëmtë utpet pötë ënëm eimeë omën utpet ke nentere nent omnaröa naënganë salöt eim wë. ²⁹ Pit omën utpet ke nentere nent pitëm lupötë peö ëak wia. Pit utpet ëëre korar ë, omnantön kentre kaur ëëre kööre tok ë pël ëeim wë. Pit war ëëre omën mën wel wi, ngön nga elööre kaar aan muntapëët ëp ë, muntarö utpet mowasööre omnaröa ngönöt kain wak kaö wasööre ³⁰ ëöetak ökre was aö pël ëeim wë. Pit Anutuun kööre tok elmëere ngön ë olëak aö, ieping ëëre pitëmtök pitëmtën wak isak aö, utpetatëen kan ngësööre ëlre peparöa ngön wa olaö pël ëeim wë. ³¹ Pit ëwat wonörö, ngön apnaatak pitëmtë ngön pöta ënëm naën yaaurö. Pitëmtë karuröen kent naën eimeë muntaröenta yaköm naën yaaurö. ³² “Omën utpet ke pipot yaaö piporö wel wiipnaat,” Anutu pim ngön kosang wesa pöt omën piporö pit ngön pöt yok ëwat wë. Pël ëaap pit köntak utpet ke pilöt yaë. Pël yeem pitëmtënt naën, omën muntaröeta tapël yaëen pit itenak ërëpërep ëak taë yemowas.

¹ Yaap, omën ke piporö utpetarö. Pël äaap ar Yuta omën narö arimtok arimtën wak isak epël kön yawi. “Eë, omën porö utpet yaëen Anutuuk kangiiir könöm mampna pöt yok pangk yaë.” Pël kön wieë arta utpetat yaaurö. Pötaanök arim utpetatë kangut naön eëné pöta kan nent won. Ar pitëm yaë pöl yaaurö. Pötaanök ar pit utpet yaë pöt pet yaalmëem arimëntta utpet yaaurö pöt pet yaalni. ² Tiar ewat wë. Anutu pim ngön yaatak omën utpet ke pil yaë piporö pitëm utpetatë kangut mampna pöt yok pangk. ³ Ngöntörö, yaap ar pil kön yawi. Pël äaap arimëntta utpet tapël yeem ar kön wiin Anutuuk arim utpetatë kangut nangingkën eëpën ma? ⁴ Tol eën? Anutu pi ompyaö elniak akun wali kor wëen kangit teënt nangingkën yaë. Ma Anutu pim ompyaö yaalni pöten kön wiin omën pasit yaë ma? Anutu pi arim lup kaip tiinëëtaan ompyaö yaalni ar pöten köpël ma? ⁵ Pël äaap ar lup kosang pan äak kaip natiin yeë. Ar pël eëim wëen Anutu pim ya sangën pöt kaö sëen pim ngön yaatak wotpil niwasëpna akun pötak kangut nimpnaat. ⁶ Pöt Anutu pi omnant kom äak tiarim wëwëatë ökök nimpnaap. ⁷ Tiar narö wëwë kosangtaring ewaatak wëen Anutuuk yaya niap naataan weë ngentieim öpena piporö wëwë kosangët koir nimpnaat. ⁸ Èn narö pitëmtëen kön wieë ngön këet kasëng menak korar eëim öpna piporö Anutuuk ya sangën kaö pan elmëak kangut mampnaat. ⁹ Këlangönre könöm kësang pipot omën utpet yaë piporö pourö pitëm naë orööpnaat. Wet rëak Yuta omnaröa naë yaaröön muntaröa naëta orööpnaat. ¹⁰ Èn tiar omën ompyaö yeë porö Anutuuk elniin mayaaptaring ewaatak wëen yaya niapnaat. Wet rëak Yuta omnarö pël elniak omën muntarö tapël elmëëpnaat. ¹¹ Anutu pi mööngkraar kangk naën yaaup.

¹² Omën köpël wëa narö Moses pim ngön kosangöt won wë utpet yaë piporö Anutuuk pit pourö ngön kosangöt won om wëen ngön ë pet irën kö sëpnaarö. Èn Yuta omën Moses pim ngön kosangötring wë utpet yaë piporö Anutuuk ngön kosang pötë wieëa pöl pitëm ngönöt ë pet irën kö sëpnaarö. ¹³ Pöta songönte epët. Omën Moses pim ngön kosangöt kat pëenötë kat yawi piporöen Anutuuk, “Wotpilörö,” pël naëpan. Ngön kosangöt kat wiak ngaarëk yeö piporöen Anutuuk, “Omën wotpilörö,” pël mapnaat. ¹⁴ Omën maim narö ngön kosangöt ök nemaanöröak pitëmtë könöök ngön kosangötë wieëaul yaë. Pël yaë piporö ngön kosangöt won wëetak pitëm könötök ngön kosangöt pet yaalmë. ¹⁵ Pël yaëen pötök ngön kosangöt pitëm retëng ëa pöt tekeri yewas. Èn pitëm lupötökta kön ke nentere nent ök eën nantëen, “Pangk,” nantëen, “Pangk naën,” pël yaë. ¹⁶ Pipët akun kaöaöökëenök pël yaë. Ènëmak Anutuuk Yesu Kristoon maan tiarim lupötë omnant ëlëep yeë pipot pout tekeri wasëpnaat. Nem ngön ompyautak ök ni yeë pöl eëpnaat.

Yuta omnarö pit kön wiin ngön kosangöt yok pangk kaamök elmëëpnaat pël wesa

¹⁷ Ar narö arimtën, “Ten Yuta omnarö,” pël aimeë Moses pim ngön kosangöt kosang wesak wak wëen, “Pötök ngön yaatak yok kaamök elniipnaat,” pël yewas. Pöt arimtok arimtën ping wesak pipël yeem, “Ten Anutuu omnarö,” pël yak. ¹⁸ Ar Anutu pim kenten ewat wë. Ngön kosangöt rë nuulaurö. Pötaanök wotpilre korar pöteparë songönöt ewat wë. ¹⁹⁻²⁰ Ar kön wiin, “Ten ngön kosangötring wëen ewat poutë songönöt pötë öngpök wia,” pël weseë, “Ten omën it ilëaurö kan pet elmëere koutak wëaurö ewa elmë, kön ëngk ma e yaaurö wetete mowasö, rungaarö rë moulö pël yaaurö,” ar pël aim. ²¹ Yaap, ar omën muntaröen ngönën ök yamëem arimtë lupötëelta ök nemaan yaaurö. Ar omnaröen, “Kain eënganok,” pël yaauröak arimëntta kain yaaurö. ²² “Öngre omp wëwëat kon eëngan,” pël yamëëauröak arimtokëer öngre omp wëwëat kom yaaurö. Pël yeem omën muntaröa ngönën kaarötë ngëëngk yewesautön kaaö yaauröak pitëm tuptakaan kaar ngëëngk yewesa tapöt kain yewaurö. ²³ “Ten Anutuu ngön kosangöt ngaarëk yewaurö,” pël aö arimtën wak isak yaauröak Anutuu ngön kosang pöt ilap riak pim yapinte utpet yewasaurö. ²⁴ Arim yeë pipta ngönte ngönëntak epël wia. “Arim utpet yeë pipotön omën muntaröak itenak Anutuu yapinte utpet wesak ya.”

Koröp kaut yaila pötak Yuta omnarö kaamök naalmëen ëa

²⁵ Ar Anutuu ngön kosangöt ngaarëk yewan talte arim Anutuun yaö äak koröp kaut yail pöt kë eëpën. Pim ngön kosangöt ilap yariauröak Anutuun yaö äak koröp kaut yail

pörö omën Anutuun yaö äak koröp kaut nailën wëäö pöröa ök wë. ²⁶ Ën omën Anutuun yaö äak koröp kaut nailën wë pim ngön kosangöt ngaarëk yeö piporö Anutuuk pitëmëen kön wiin ompyaö sëen omën pimëen yaö äak koröp kaut yail pöröa ök mowasëpnaat. ²⁷ Pël äak omën Anutuun yaö äak koröp kaut nailënkrek pim ngön kosangöt ngaarëk yeö piporöak ar Yuta omën Anutuu ngön kosangötring wë pimëen yak koröp kaut yailerek pël weseë ngön kosangöt ilap yari pöröen utpet yeë pöt pet elniipnaat. ²⁸ Pöt tol ëen? Koröpöök pëen Yuta omnaröa möönre koröp wak wë koröp kaut ilak Anutuun yaö yewas pöt kaar yaë. Pit koröpöt ilauröak könöt Anutuu naë rë noolaan. Pötaanök pit Yuta omën panëerö won. ²⁹ Yuta omën panëerö, Anutu pimörö, pitëm songönte epël wia. Pit lupmerök Yuta koröp oröak wë Anutuun sak wë. Pitëm koröp kaut yail pipët lupmeri yaat. Pipët ngön kosangtaanök naën, Pulöökë yaat. Omën pël yaë piporö omnaröak pëen ping wesak nemaan Anutuukta ping wesak ya.

3

Wëwë utpet pötak wëwë ompyaut wak neirapan

¹ Koröpöök pëen koröp kaut yaila pöt yok pangk kë naarööpan. Pötaanök tiar Yuta omnarö omën muntarö il mowesak Anutuun sak wë ma won? Ma Anutuun yaö äak koröp kaut yaila pötakaan omën ompyaut yaarö ma won? Pöten kön wiipa. ² Yaap, tiar Yuta omnaröak omën ke nentere nent poutëen omën muntarö il mowesak Anutuun sak wë. Wet réak Anutuuk pim ngönënte omën pouröa naë tekeri wasëpenëak ningkën tiarim naë wia. ³ Pël äaan narö, “Tiar ngönën epta ënëm sëpenaat,” neneraan pël maimeë ënëm nasën yaëen ar kön wiin Anutuukta omnaröa yeë pöl pim ngön kosang wesak nina pöt sëp wasëpën ma? ⁴ Won pan. Tiar omën pourö tiarim ngön kosang wesa pöt kaar apenaat, Anutu pi kaar naënëp aan kosang yesaup. Pöta ngönte ngönëntak epël wia. “Omnaröak nim ngön kosangöt kë yaarö pöt itaampnaat. Ën ngön ë pet yairautak ngön yaatak niulëen il mowasumëep.”

⁵ Ën nent epël kön wieë. Tiar utpet yaëen Anutu akun poutë wotpil yaaup. Pötaanök tiarim utpet pötak Anutuu wotpil yaaö pöt tekeri wasën pöt tol apen? “Anutuuk tiarim utpetatë kangiir elniipnaatak pi korar yaalni,” yok pangk pël apen ma? Ngön epët nem könöökkaan won, omnaröa yaautak yeniak. ⁶ Won pan. Anutu pi korar elnia talte wotpil wesak tiar omnaröa ngön ë pet nairën ëëpën. ⁷ Ën nenteta kön wieë. Omën naröak epël kaar ya. “Tiarim ngön kosang wesa pöt sëp yewasem kaar yak. Pël yeëetak Anutu pi ngön aan kosang yesaup. Pötaanök tiarim ngön kaar pötök Anutuu ngön yaapöt tekeri wes yaë. Pël ëen pötök Anutuun yaya kaö panë yes. Pël yaë pi tol ëënak tiarën, ‘Saun omnarö’ pël niak utpet kangut yaningk?” pël yak. ⁸ Pël äak omën naröak epël apën koröp. “Anutuu yapinte ompyaö sëpnaan utpet ëëpa.” Omën naröak nem yapinte utpet wasëpënëak neen köntak, “Pool pi ngön utpet pipët ya,” pël yak. Pitën ngön kaar piptaan Anutuuk utpet kangut mampna pöt yok pangk.

Omën wotpil namp naön, won pan

⁹ Pöt tolëel? Tiar Yuta omnaröak ompyaö äak omën muntarö il yemowas ma? Won pan. Yutaare omën muntarö tiar pourö utpetatë weëre kosangta öngpök wë pöta ngönte wet réak war wes niiaut. ¹⁰ Pöta ngönte ngönëntak epël wia.

“Omën wotpil namp naön, won pan.

¹¹ Omën Anutuun ëwat namp naön.

Omën nampök Anutuun ëël naën yeë.

¹² Pourö Anutu kasëng menak yes.

Pël yeem pourö utpet panë sak wë.

Omën ompyaö yaaö namp naön, won ë won pan.

¹³ Omën yangaöök sok ner weerak yang ngep naën ëen kamp yaë pöl pitëm këmöteaan ngön pipot kamp yaë.

Pit ngön kaar kësang yaaurö.

Pit kamal ngaaröa omën utpet wesak yamëngk pöl ngön nga yaauro.

¹⁴ Kët ël epotë omnaröen utpet panë wesak ngön kosang yamëëaurö.

¹⁵ Nga kan kengkën eimeë omën mën wel yawiauro.

¹⁶ Pitëm yesautë omnarö utpet elmëere këlangön mampö pël yaauro

¹⁷ Pit ngöntre karuröaring lup koptemer sak naön.

¹⁸ Kot nent Anutuun kas naën yaauro.”

Ngön pipot ngönëntak wia.

¹⁹ Yaap, tiar ewat wë. Ngönëntak ngön kosang epot Anutuu ngön kosangötë öngpök wëaurö tiarimëen äaut. Pötaanök tiarim naëaan nampök, “Ne wotpilëp,” pël naëngan. Yang ël epotë omën pourö tiar Anutuu ëöetak saunaringörö pëen wë. ²⁰ Pöta songönte epët. Omën namp ngön kosangötë ënëm yaëen Anutuuk, “Wotpilëp,” pël nemapan. Ngön kosang tapötök tiarim saunat war yewas.

Omën Kristoon kön wi kosang wasëpna pöpön Anutuuk, “Wotpilëp,” pël mapnaat

²¹ Pël yaëetak peene pöt, Anutuu tiarim saunat won wasën pim ëöetak wotpil wë pöt tekeri yewas epët Moses pim ngön kosang pöta kanöököl won, maimaöököl yaarö. Pöta ngönte Moses pim ngön kosangtakre tektek ngön yaauroak wet reak äaut. ²² Wotpil öpena pöt epët. Omën namp Yesu Kristoon kön wi kosang yewas pipopön Anutuuk, “Wotpilëp,” pël yema. Yutaare omën muntarö tiar omën pourö piin kön wi kosang wasën pöt Anutuuk, “Omën wotpilörö,” pël niapnaat. Pöt tiar omën kopëtarö, narö maimarö won. ²³ Tiar pourö utpet ëak Anutu pim ompyaö öpenëak niia pöl naön yaauro. ²⁴ Pël yaëen Yesu Kristo pi tiarim saunat wa pötaan Anutuuk komre kolap elniak utpetat pout won niwesak tiarën, “Omën wotpilörö,” pël niia. Pöt pi tiarim ompyaö yaaö nenta kangiir naalniin, yaap nina. ²⁵ Anutuuk Yesu pi wel wiin iit yangerak ngentiin omën pourö piin kön wi kosang wasën tiarim saunat won nuwesak Anutuu naë nuulëpënëak wes nimëa. Ngaan panëer Anutuuk omnaröen wiapre kor elmëak pitëm saunatë kangut teënt nemangkën ëa. Pël äautak peene pöt, pim wotpil yewesa pöt pet elniipnaan Yesu tiarimëen wel wiipënëak wes nimëa. ²⁶ Pi wotpil yewesaöre omën pourö Yesuun kön wi kosang yewas piporöen, “Omën wotpilörö,” pël yaaö pöt peene akun epöök pet elniipënëak wes mëa.

²⁷ Pël äaap tiarimtok tiarimtën ping wesak apen ma? Won, kan pöt il waria. Oröptak kan pöt il yewari? Moses pim ngön kosangötë ënëm yaaö pötak il yewari ma? Won pan. Kön wi kosang yewesa pötak kan pöt il yewari. ²⁸ Pöta ngönte tiar epël yaauro. Omën namp kön wi kosangtaring wë pöpön Anutuuk, “Wotpilëp,” pël yamëëaup. Ën namp Moses pim ngön kosangötë ënëm yaaö pöpön Anutuuk, “Wotpilëp,” pël nemaan yaaup. ²⁹ Ma Anutu pi Yuta omnarö tiarimtë Anutu ma? Won, pi Yuta omënere omën muntaröa Anutu. ³⁰ Anutu kopëtap pi tiar pouröaap. Pötaanök tiar Yuta omën koröp kaut yailauröak piin kön wi kosang yewas pöröen, “Wotpilörö,” pël yenia. Ën omën muntarö koröp kaut nailënröak kön wi kosang yemowas pöröenta, “Wotpilörö,” pël yema. ³¹ Pël ëen, “Kön wi kosang yewesa pötak Moses pim ngön kosangöt wak yeira,” pël ya ma? Won, ngön pël naën. Tiar ngön kosang tapöt ngolöp wesak taë yewas.

4

Anutuuk Apramön, “Wotpilëp,” pël mëëa

¹ Apram omën yaapöp, tiar Yuta omnaröa äap, piin tol apen? Pim äa pöten kön wiipa. ² Apram pi ompyaö eim wiak wotpil sanëen yok pangk pimtën kön wiak ing ti wak äan tapön. Pël äaap Anutuu ëöetak won. ³ Pöta ngönte ngönëntak epël wia. “Apram pi Anutuun kön wi kosang wesa. Pötaanök Anutuuk piin kön wiin wotpil sa.” ⁴ Pöta songönte tiar ewat wë. Omën namp waur elniin omnant yemangk pötak kësangënte pël naën, waur äa pöta sumet pël ë yaë. ⁵ Ën omën namp pimtök pimtën, “Nem ompyaö yeë pötaan Anutuuk nemëen kön wiin wotpil yes,” pël newasëntak, “Anutu pimtökëer kësangën elnëak wotpil yenewas,” pël kön wiin Anutuu pim piin kön wi kosang yewas

pötaan, “Wotpilëp,” pël yema. ⁶ Tewitökta ngön ke pilöt ök äa. Pi omën Anutuuk kön wiin wotpil yes pöpön ök äa. Anutuuk omën pöpë ompyaö yaë pötaan won, pimtë kësangëntaan kön wiin wotpil yes pël ök äa. Omën pöp ërëpsawi yaë pël äa. Tewit pi ngön ke pilöt epël äa.

⁷ “Omën Anutuuk pitëm ketöt ent ë moolëak saunat won wes yeemoola pörö ërëpsawi ëëpnaarö.

⁸ Omën namp Kaöapök kön wiin saun won yaë pöp ërëpsawi ëëpnaap.”

⁹ Yuta omën Anutuun yaö ëak koröp kaut yail pöröakëer Anutuuk tiarim saunat won yewas pötaan ërëpsawi yeë ma? Won. Omën muntarö koröp kaut nailënöröeta Anutuuk pitëm saunat won yemowas pötaan ërëpsawi yaë. Tiar ëwat panë wë. Anutu pi Apram pim kön wi kosang yewesauten kön wiin wotpilëp pël äa. ¹⁰ Anutuuk akun taltak Apramön kön wiin wotpilëp pël äa? Koröp kaut ilak wëautak ma nailën wëautak? Pi pël naënëpök Anutuuk piin kön wiin wotpilëp pël äa. ¹¹ Apram pi koröp kaut nailën wë Anutuun kön wi kosang wasën Anutuuk piin kön wiin wotpilëp pël äa pöt pet ëëpnaan pim koröp kaut ilëpënëak ök mëä. Pötaanök Apram pi omën koröp kaut nailën Anutuun kön wi kosang wasën Anutuuk kön wiin wotpilörö pël yaë pöröa ëap. ¹² Pi tiar Yuta omën koröp kaut yail pöröeta tiarim ëap. Tiarim koröp kaut yail pötaan won. Tiarim ëap Apramë koröp kaut nailën Anutuun kön wi kosang wesa pöl yeë pötaan pi tiarim ëap.

Kön wi kosang yewas pörö Anutu pim kup wia pöta yaö yes

¹³ Ngaanëer pan Anutuuk Apramre pim ëarö yang eprak pangk ëak öpenëak kup mowia. Pöt Apram pi Moses pim ngön kosangta ënëm yaëënak pël nemaan. Apram pi Anutuun kön wi kosang wasën Anutuuk kön wiin wotpilëp pël äa pötak pël kup mowia. ¹⁴ Omën ngön kosangta ënëm pëen yaaurö Anutu pim yaö mëä pöt yewan talte Anutuun kön wi kosang yewesaut om pas wiaapën. Pël ëen Anutu pim kup mowia pöteta wiap sëpën. ¹⁵ Pöt ngön kosang pötak tiar utpet yaë pöt pet elniin saunatë kangut tiarim rangk yaarö. Pël yaëetak ngön kosangöt won talte tiar ngön kosangöt yail pël naën ëepen.

¹⁶ Anutu pi Apramre pim ëarö ënëm orööpnaarö tiar komre kolap elniak ngön kup niwia. Pötaanök Aköpök kup niwia pöt öpena pörö tiar piin kön wi kosang wesak öpenaat. Pöt omën ngön kosangtaring wëaurö tiarimënt won, om ke tapël kön wi kosangtaring Apramë äa pöl yaaö pörö pourö öpenaat. Apram pöp tiar pouröa ëap. ¹⁷ Anutuuk Apram pimëen ngönëntak ngön nenteta epël kup mowia. “Nook ni omën pouröa ëap pël wes yanuulë.” Ngön pöt, Apram pi yaap Anutu pim kön wi kosang wesa pöpë ëöetak tiarim ëap. Anutu pöp omën wel wiauröa wëwëat yemangk. Pimënt tapöpök omnant won wieëautön maan yaarö.

¹⁸ Anutuuk Apramön, “Nim ëarö selap kaö pan orööpnaat,” kup mowia. Pël maan Apram pim ru won ëen yang kaö nantë omnaröa ëap pël sëpna pöt kön wi kosang wesakaima. ¹⁹ Apram pim krismakiat 100 pöt temanöm yesën koröpö won sa. Ën Seraata tapël koröp won sëen ru wilëpna akunet pet ira. Pël ëauwaarök Apram pöp kön tapëten ëeim wë pim kön wi kosang yewesa pöt wiap newasën äa. ²⁰ Apram pi Anutuu ngön kup mowia pöten kön selap ëak kön wi kosang yewesaö pöt këlok newasën äa. Won, pi kön wi kosang yewesaut taintaë wes wak wakaima. Pël äaö pötak Anutuu yapinte wak isa. ²¹ Pöt, “Anutu pim omën nant yaö neea pöt kë orööpnaat,” pël këëkë kön wiakaima pötaanök. ²² Apram pi kön wi kosang yewesautaring ke pël wakaima. Pötaanök Anutuuk piin kön wiin wotpilëp pël äa. ²³ Ngönëntak Anutuuk Apramön wotpilëp pël kön wia ngön pöt Apram pimtën naën. ²⁴ Won, tiar pouröaan äa. Anutu, tiarim Kaöap Yesu weletakaan wal ë ulmëaup, puuk piin kön wi kosang yewesaurö tiarënta, “Wotpilörö,” pël niapnaat. ²⁵ Anutuuk Yesu pi tiarim saunatëen wel wiipënëak wes mëen wel wia. Pël ëen tiar wotpil niwasëpënëak weletakaan wal ë moulmëa.

¹ Tiar Aköp Yesu Kristoon kön wi kosang yewasën Anutuuk, “Wotpilörö,” pël yenia. Pötaanök tiarim Aköp Yesu puuk elniin tiar Anuturing lup kopëtemer sak wë. ² Pi kopëtapök komre kolapring wëauta kanwer të niwiin peene pöta öngpök wë. Pël yeë Anutuu ëwaataring kutömweri öpena pöten kön wieë ërëpsawi yeë. ³ Pötaan pëen ërëpsawi naën. Könöm nant tiarim naë orö yaë pötëenta ërëpsawi yeë. Pöt könöm pötök tiarim lupöt kosang niwas yaë pötaanök. ⁴ Tiar lup kosang pötaring wëen Anutuuk moröktak ök elniin kosang wëen tiarimëen ya kë yes. Ya kë sak omën ompyaut nimpna pöten kön wiak kor wë. ⁵ Tiar kor wëen kë naaröön yaëen ëö yes pël naën. Pöt epël. Anutuuk pim Ngëengk Pulö tiarim lupötë wes mëen lup sant yaalni. Pötaanök ëö naën yeë.

⁶ Tiar wëwë kosang öpenaata weëre kosang pöt won wëen Anutu pimtë akun mowia pötak Kristook Anutu kasëng menaurö tiar utpetetakaan niöpënëak wel wia. ⁷ Omën pimtok pimtën kön wiin wotpil yaaupëen wel wiipena pöt tiarim naë pangk won. Ën omën omnaröak kön wiin ompyaö nampëen wel wiipena pötaar yok pangk wel wiipen wes. ⁸ Pël ëaap tiar saunaring wëen Kristo pi tiar kaamök ëak wel wia. Pël ëa pötak Anutu pi lup sant yaalni pöt pet yaalni. ⁹ Pël ëen peene Kristo tiarimëen wel wiin pim iit il ngentiin tiarim saunat won sëen Anutu pi tiar pouröen, “Wotpilörö,” pël yenia. Pötaanök tiar ëwat panë wë. Kristo pi kaamök elniin Anutuuk tiarim utpetatë kangut nangingkën ëëpnaat. ¹⁰ Tiar Anutuun kööre tok elmëeim wëen pim Ruup tiarimëen wel wiak wiap niwasën Anuturing wë. Pötaanök tiar ëwat panë wë. Peene Anuturing wë eptak pi wëwë kosangtak wë kaamök elniaan ompyaö panë öpenaata. ¹¹ Pël ëen pöt pëen won. Tiarim Aköp Yesu Kristo puuk elniin tiar Anuturing lup kopëtemer saut. Pötaanök pim yaalni pötaan peene eptak Anuturing tiar pourö ërëpsawi yeë.

Atamök wel yawiaut koirën Yesuuk wëwëet koirä

¹² Ngaan panëer omën kopëtap Atam puuk saun koirën saun pöt yangerak oröa. Pël ëen saun pötaan wel yawia pöt oröa. Pël ëen omën pourö tapël utpet ëeimeë saun wak wel wieima. ¹³ Moses pim ngön kosangöt naaröön wieëa akun pötak utpet pöt yangerak ulöl sak wiakaima. Pël ëautak ngön kosang pöt won wiaan Anutuuk, “Pit nem ngön wa olëa,” pël kön wiak kangut pangk nemangkën ëa. ¹⁴ Pël ëen wel pöt Atam pim naëaan ngës rëak oröak wiaan wais Moses pim naë oröa. Pël ëen wel pötak omën pourö ngep ëak wiakaima. Omën porö köpël wë utpet eimeë Atam pim Anutuu ngön kat wiak wa olëa pöl naën ëautak weletak pitta ngep ëa.

Atam pöp wel yawiauta wotöököp omën ënëm orööpnaap Kristo pim ökre was ëa. ¹⁵ Pël ëaap komre kolap pöt ngön wa yoolëauta ök naën. Omën kopëtap Atamë wa olëautak selap wel wian. Pël yaëen Anutu pim komre kolap pöt, omën kopëtap Yesu Kristo pim kësangën elnia pötak Atamë ngön wa olëa pöt il wesak omën selap kiri elnia. ¹⁶ Anutuu kësangën pöt omën kopëtap Atam pim utpet ëa pöta ök won. Yaap, omën kopëtap Atam pi Anutuu ngön wa olaanak Anutuuk ngön ë pet irak omën pourö wel wiipënëak ök ëa. Pël ëaap omën selap Anutuu ngön wa olaanak Anutuuk kësangën elniak wotpil niwesa. ¹⁷ Omën kopëtap Atam pi ngön wa olëak utpet sa. Pim pël ëa pötak wel pöt oröak yang omën pourö ngep ëak wiakaima. Pël ëautak omën kopëtap Yesu Kristo pim ëa pöta këetak Atam pim ngön wa olëa pöta këet il yewas. Anutu pim komre kolapre kësangën pötak tiar, “Omën wotpilörö,” pël yenia. Pël niaan tiar Kristooring wë kaö sak öpenaata.

¹⁸ Pötaanök omën kopëtap Atamök Anutuu ngön wa olëa pötak Anutuuk ngön ë pet irak tiar omën pourö kö sëpenëak ök ëa. Tapël omën kopëtap Yesu Kristook wotpil wesak tiarimëen wel wia pötak Anutuuk tiarën, “Omën wotpilörö,” pël niak wëwë kosangët yaningk. ¹⁹ Omën kopëtapök ngön wa olëa pötak selap utpet san. Tapël kopëtapök ngön ngaarëk wa pötak selap wotpil niwasëpnaat. ²⁰ Pël ëen ënëmak Moses pim ngön kosangöt oröön omnarö ngön kosang pöt ilap riak utpet kësang panë yeë. Pël yeëetak Anutu pim komre kolap pötak utpet pöt ngep ëak ompyaö niweseim wë. ²¹ Këet epël orööpënëak

ëa. Saun pötak wel yawia pöt oröa tapël Anutu pim komre kolap pöt Yesu Kristo pim wel wia pötaan kaö söpna pötak Anutuuk wotpil niwasëpënëak ëa.

6

Tiar Kristoorng wel wian

¹ Yaap, Anutu pim komre kolap pötak utpetat ngep yaë. Pötaan tolëel apen? Tiar Anutu pim komre kolap pöt tiarim utpetat ngep ëak tekeri söpnaan utpet ëeim öpenaan apen ma? ² Won pan. Tiarim lupötë utpetat wel wi olëauröak tol ëen kaalak utpet pöt yal menak öpen? ³ Tiar narö Yesu Kristook yal mampenëak i yamë akun pötak pim wel wia pöl tiarta piik yal menak wel yawi. Pöten ar köpël ma? ⁴ I yamë piptak Kristook yal ëak wel yawi. Pël ëen tiar Kristoorng yang kel yaniwer. Tol ëënak pël yaë? Pep pim weëre kosang pötak Kristo weletakaan wal ë ulmëa tapël tiarta wal ë niulëen wëwë ngolöpta kanöök yes.

Kristoorng wëwëetak öpenaat

⁵ Tiar Kristoë wel wia pöl wel yawi pötak piik yal yemangk. Pötaanök tiar epël ewat panë wë. Anutuuk pi wal ë ulmëa pöl tiar wal ë niulëen piik yal ëak öpenaat. ⁶ Pöta songönte epël kat wi yeë. Tiarim lup ngaanöt Kristoorng këra yetaparak möaut. Pöt tiarim lupmeri utpetatë weëre kosang wia pöt këre olaan utpetatë inëen naën ëëpenëak pël ëaut pötaanök. ⁷ Namp pi wel wiak utpetatë iriaan ent ëaupök kaalak utpetatë öngpök naön ëëpnaat. ⁸ Yaap, tiar Kristo piiring wel wiaurö. Pötaanök kön wi kosang panë wasën wëwëetakta piiring wë. ⁹ Pöt tiar ewat wë. Kristo pi weletakaan wal ëaup. Pötaanök kaalak wel nawiiipan. Wel pötak yok pangk pim weëre kosangö wak neirapan. ¹⁰ Pi utpetatë weëre kosangöt won wes olapënëak wel wiin pangk ëa. Wel wia pötaanök kaalak wel nawiiipan. Peene wë epët pöt Anutuun yak wë. ¹¹ Ar tapël arimtën kön wiin arim lupötë utpetat wel wi olëak Yesu Kristook yal ëak Anutuun yak wë pël ëëp.

¹² Arim yang koröp lëngë sasa pipotë kentre kauratë ënëm ëënganok utpetat pörek wieë wer yanuun inëen elmëëngan. ¹³ Pël ëakta arim möönre koröp pipot korarötëël pëel elmëen utpetatëen inëen ëëpan. Ar weletakaan wal ë nuulëaurö. Pötaanök Anutu pim yaatak wë arim möönre koröpöt piin yaö elmëen wotpil wëauta inëen ëëp. ¹⁴ Pöt ar Moses pim ngön kosangötë öngpök naön Anutu pim komre kolap pötak wë. Pötaanök kaalak utpetatön kön wiin kaö nasën ëëpnaat.

Tiar wotpil wëauta inëen sak wë

¹⁵ Pötaanök tol ëëpen? Ngön kosangötë öngpök naön Anutu pim komre kolap pötak wë. Pötaanök yok pangk utpetat ëëpen ma? Won pan. ¹⁶ Ar epël kat nawiin yaaurö ma? Omën kaö namp arim möönre koröpöt pëel elmëak pim këm ngönte ngaarëk wak inëen elmëënëët. Pöta ök utpetatök arim kaö sëen pim inëen elmëeim wiak kö sënëët. Ën Anutu pim këm ngön ngaarëk yewautak arim kaö sëen pöta inëen elmëënë pötak Anutuuk, "Omën wotpilörö," pël niapnaat. ¹⁷ Ngaan utpetatök arim kaö sëen inëen elmëeim wakaimauröak peene pöt ngönën rë nuula pöt ngaarëk panë yeö. Pötaanök Anutuun yaya mepa. ¹⁸ Ar utpetatë weëre kosangtakaan ent ë nuulëen wotpil wëautak kaö sëen inëen sak wë. ¹⁹ Tiar yang omnarö pëen. Pötaanök ar ngön pipot kat wiin omnaröa omnant yautëël ök ëak yeniak. Ar ngaanëer arim möönre koröpöt kentre kaurë utpet ke nentere nent pötëël pëel elmëak pötë inëen elmëeim wakaimaurö. Tapël peene akun eptak pöt ompyaö panë sënëen arim möönre koröpöt wotpil wëautakël pëel elmëeim ön.

²⁰ Ngaan utpetatök arim kaö sëen inëen ëeimeë wotpil wëauta inëen naën eimaurö. ²¹ Pël eimeë pöta kë oröpöt koireimaurö? Utpet eima pöten peene eptak kön wiin ëö yes. Pöta këët wel. ²² Peene akun eptak pöt Anutuuk utpetatë sulöptakaan wil niulëen pim inëen sak wë. Pël yeë pöta këët arim wëwëat ngëëngk sak ompyaö wë wëwë kosangët wak om wakaim önëët. ²³ Pöt arim utpetatë inëen yaauta kang pöt wel koirënëët. Ën Anutu pim kësangën yaalni pöta këët Yesu Kristook yal menak wëwë kosangët koirënëët.

7

Tiar wëwë ngolöptak wë

¹ Karurö, ne Moses pim ngön kosangötë öngpök wëaurö arën niamaan. Ar ngön kosangöt kön yawiaurö epël ewat wë. Omën namp pi öp wë pötakëer ngön kosangötë iri wë. ² Pöta ngön nokoliil nent epël wia. Öng ompringëp pim ompöp wel nawiin wëen ngön kosangtak piar ompöp erën elmëaan wë. Ën wë ompöp wel wiin pöt ngön kosang pipët pim naë mop yemowi. ³ Pötaanök öngöp pim ompöp öp wëen sëp wesak omp muntap koirak piiring wëen pöt öngre omp wëwëet utpet wesak saun yokoir. Ën ompöp wel wiin pöt ngön kosang pipët pim naë mop mowiin wë omp muntap koirak öngre omp wëwëet utpet newasën yaë. ⁴ Karurö, arim songönte tapël wia. Kristo pi pim koröpö weletaan pëel elmëaup ar piik yal ëen ngön kosangtaan wel wiin pötë öngpökaan wil nuulëen wë. Peene pöt ar weletakaan wal ëaup Kristo pimëen sak wë. Pi tiar Anutuu inëen yaëen tiarim wëwëatë këet pim yapintak sëpënëak wal ëa. ⁵ Tiar lup ngaanötring wakaiman akun pötak ngön kosangötök elniin utpetatëen kentre kaur eimeë tiarim möönre koröpöt saun koirën pöta ya mëneimeë weletaan yaö ëaut. ⁶ Peene pöt, Kristook yal menak ngön kosangtaan wel wian pötak ngön kosangötë nitëen wakaima pötakaan wil nuulëen wë. Pötaanök kaalak ngön kosang ngaan retëng ëa pötë ënëm naën wëwë ngolöp Ngëengk Pulöök pet yaalni eptak Anutuun inëen yaalmë.

Saunatók utpet niwesa

⁷ Pötaanök tol apen? “Ngön kosang pöt utpetat,” pël apen ma? Won pan. Ngön kosangöt won ëen ne utpetatë songönte ewat nasën ëan tapön. Ngön kosang pötak epël ya. “Ni omën muntaröa omnantön war ëënganok,” pël ya. Ën pötak pël naën ëanëen war yaaö pöten köpël ëan tapön. ⁸ Ngön kosang pipët war yaaö pöten ya. Pël ëen ne war yaaö pöten kön wiaan utpet yaaö pötak kante koirak nem lupmerën kék yaalmëen war nentere nent orö yenerë. Ngön kosangöt won ëen utpet yaaö pöt weere kosang won ëan tapön. ⁹ Ne ngaan ngön kosangöt këëkë ewat nasën wë nemtën kön wiin ompyaö wakaimaup. Ënëmak war yaauta ngön kosangët orö rëa pötak utpetatë songönte ewat wëen nem lupmeri utpetat kaö sëen ¹⁰ nemtën kön wiin, “Wel yawiauta kanöököl yes,” pël ëaut. Anutu pi ngön kosang pötak elnëen ompyaö ömëak ëautak pötak ne wel yawiauta kanöököl wakaiman pöt pet elnëaut. ¹¹ Ne ngön kosang pöten kön wiaan utpet yaaö pötak kante koirak morök elnëak pipël ngön kosangtaan wel yawiauta kanöököl neulëa. ¹² Tiar epël ewat wë. Ngön kosang pöt ngëëngköt, ën kom ëak nent nent wasëneta ngëëngk, wotpil, ompyaut. ¹³ E tol am? Ngön kosang ompyaö pötak wel yawiauta kanöököl neulëa pël am ma? Won pan. Utpet yaaö pötak wel yawiauta kanöököl neulëa. Piptak ngön kosang ompyaut pet elnëak pël ëa. Omën pipët tol ëënak ëa? Ne utpet yaauta songönte tekeri yesën ewat sak utpet yaaö pöten utpet panëët pël wasumëak ëa. Pël ëen ngön kosang ompyaö pötak utpet yaaö pöt sasa utpet panëët pöt pet yaalnë.

Saunatók utpet niwesa

¹⁴ Tiar ewat wë. Ngön kosangötëel Anutu pim Pulöök pimtë kentöön pet yaalni. Pël yaënak ne yang koröpööring utpetatë öngpök wë pötë inëen yeë. ¹⁵ Ne nem omnant yaautë songönten köpël wë. Ne omën ompyaut ëëmëak kentre kaur yaalnë pöt naën yaaup. Ën utpetat ëënganëak kaaö yaalnë pötökëer yaaup. ¹⁶ Nem omën utpetat ëënganëak kaaö yaaut yaaö pöta ngönte ök yeniak pipët. “Ngön kosangöt ompyaut.” ¹⁷ Pötaanök nem korar yeë eptak nemtë könöök won, utpetatök nem lupmeri wieë kék yaalnëenak yeë. ¹⁸ Ne songönte epël ewat wë. Nem lupmeri omën ompyaut wi naön, nem lup ngaan pömeri. Pötaanök ompyaut ëëmëak yeemak pangk naën yaaup. ¹⁹ Ne omën ompyaut ëëmaap pël yeemak naën yaaup. Ën omën utpetat naën ëëmaap pël yeemak yaaup. ²⁰ Ne utpetat naën ëëmaap pël aöök yaaö pöt nem könöök won, utpetatök nem lupmeri wieë kék yaalnëenak yeë.

²¹ Ne itaangkën omën epët nem naë orö yaë. Omën ompyaut eëmëak yeem utpetat pëen ë yeë. ²² Yaap, nem lupmerök Anutu pim ngön kosangötön kent pan yaalnë. ²³ Pël yaëen ne itaangkën utpetat ngaan nem lupmeri wiakaima pötök nem ömpyaö eëmëak kön yawi pötön kööre tok elmëak wii netëen pötë öngpök wë. ²⁴ O, ne omën utpetemor. Nem koröpö weletaan yaö yaë eptakaan talëpök ent ë neulëepën? ²⁵ Ne tiarim Aköp Yesu Kristook ent ë niulëa pötaan Anutuun yoöre ërëp yamëëaup. Nem ök yeniak pipta songönte pöt epël yaë. Nemtë könre lupötök pöt Anutuu ngön kosangötëen inëen yaëetak utpetat ngaan nem lupmeri wiakaima pötëen inëen yaë.

8

Kristook saunat ent ë nuulëak Ngëengk Pulö yaningk

¹ Pötaanök omën Yesu Kristooring yal menak wëaurö tiarim naë utpetatë ngön kangit ë pet yaira pöt won ëëpnaat. ² Pöta songönte epël. Ngaan ne utpetat pëen eimeë wel yawiauta kanöököl seimaup. Peene pöt, Yesu Kristooring yal menak wë pötaan Pul wëwë kosangët yaningk pöök ent ë neulëen utpetatë öngpök sëere wel wi pël naengan ompyaö eim ömaap. ³ Mosesë ngön kosang pötök ompyaö niwasëpënëak yaëen tiarim lup ngaanötök weëre kosangöt wak iraan pomp ëa. Pël äautak Anutuuk yok pangk ëak pimtë Ruup wes mëen tiar omën utpetaröa möönre koröp wak yangerak oröa. Pël ëen Anutuuk elmëen pi tiarim saunatë kangut wak wel wia. ⁴ Anutuuk ngön kosangötë wotpil wieëaut tiarim naë orööpënëak pipël ëa. Pöt tiar lup ngaanötë wëwëetak naön wë Ngëengk Pulöökë yaalni pöl yeë pötaanök. ⁵ Omën lup ngaanötë wëwëetak wë piporö pitëm könöt ngaan wëwë pötakël rë olëak wë. Ën omën Pulöökë yaalmë pöl yaë piporö pitëm könöt Pulöökë naë rë olëak piiring wë. ⁶ Omën könöt lup ngaanötë wëwëetakël rë olëak wë piporö wel wiak kö sëpnaarö. Ën könöt Pulöökë naë rë olëak wë piporö mayaaptaring wakaim öpnaarö. ⁷ Pöta songönte epël. Omën könöt lup ngaanötë wëwëetakël rë olëak wë piporö Anutuun kööre tok yaalmë. Pël yeem pit pim ngön kosangöt ngaarëk naön yauröak tol ëak pël ëëpën? ⁸ Omën lup ngaanötë wëwëetak wë piporö Anutuuk pitën itaangkën pangk naën yaë.

⁹ Ar pöt, lup ngaanötë wëwëetakël naön. Pulöökë wëwëetak wë. Pël ëen Anutu pim Pulö arring wë. Omën namp Kristoë Pulö pim naë won ëëpna pöp pi Kristoë omnamp won. ¹⁰ Yaap, utpetat yaautak arim möönre koröpöt wel wiipënëak yaö elniaurö. Pël äauröak Kristo arring wëen yak Anutu pim arën, “Omën wotpilörö,” pël niia pötaan wëwë kosangtak wë. ¹¹ Anutu pim Pul Yesu weletakaan wal ë moulmëa pö arring wë. Pötaanök Anutu Yesu Kristo weletakaan wal ë moulmëa pöpök elmëen pim Pul arring wë pöök arim möönre koröp kö sëpënëak yaö yaalni pipot wal ë niulëen önëët.

Ngëengk Pulöök Anutuu ru yaniwas

¹² Karurö, Anutu pim tiarimëen elnia pötaan kangit elmëëpenëak pöt yok pangk lup ngaanötë wëwëetak naön ëëpenaat. ¹³ Pöta songönte epël. Ar lup ngaanötë wëwëetak önë pöt wel wiak kö sëneët. Ën Ngëengk Pulöökë yenia pöl ëen weëre kosang ningkën koröpöökë utpetat moolëak pöt wëwë kosangtak wakaim önëët. ¹⁴ Omën Anutuu Pulöökë ënëm yes piporö Anutu pim ruurö. ¹⁵ Pöt Anutu pim Pul arim wa pö ar omën nantök wii nitëen kas ëënëak naalniin ëa pötaanök. Won, Pulöök Anutu pim ruurö elniin pim weëre kosangöök Anutuun, “Pep, ni tenim Pep ompyaup,” pël maim wë. ¹⁶ Ngön pöt tiar Anutu pim ru sak wë Ngëengk Pulöök tiarim lupötë kaö wesak tekeri wasën kat wiak pël yemak. ¹⁷ Yaap, tiar Anutu pim ru sak wë. Pötaanök pim omnaröaan omën ompyaut yaö ëa pöt öpenaat. Pël yeem Anutuu Kristoëen yaö ëa pöteta piiring öpenaat. Pöt Kristo tiarimëen këlangön kat wia pöl tiar pimëen këlangön kat yawi. Pötaanök Anutuuk kutömweri tiarënta piiring ping wesak niak ë rangiat nimpnaat.

Tiar ënëmak kutömweri wëwë ompyaut öpenaat

¹⁸ Ne kön wiin kutömweri ping wesak niak ë rangiat nimpna pöt kaöet. Ën peene wë eptak këlangön kat yawi epët pöta ök won, kotte. ¹⁹ Anutuu omën ket ëa epot

pout Anutuuk pim ruurö tiarim ë rangiat tekeri niwasëpënëak ulöp kant mëneë kor ëeim wë. ²⁰ Anutuuk elmëen pim omën ket ëa pipot om pas wakaima. Pöt pitëmtë kentöök naën, Anutu pimtok pël ëëpënëak yaö mëëaut. Pël ëaut yak pit Anutu pimtë ompyaö mowasëpnaaten kor wë. ²¹ Pit Anutuuk pitëm söpre tet ëak wiakaima pötakaan ent ë ulmëen Anutuu ruuröaring yal ëak ompyaö wë kaalak omën nantë inëen naën ëëpna pöten kor wë. ²² Tiar ëwat wë. Omën pasut Anutuu ket ëa epot pout öngöröa ru wilëpënëak lel yailën këlangön kat yawiem ruupëen kor wë pöl akun kaöaö oröön ompyaö sëpnaaten kor wë. ²³ Pitëmënt pëen won, Anutuuk Ngëengk Pulö kaö wesak ningkën waurö tiarta këlangön kat yawiem Anutuuk tiar pim ru wes pet niirak tiarim yang koröpöt ent ëak ngolöpöt nimpënëak kor wë. ²⁴ Pöta songönte epël. Anutu tiar utpetatë öngpökaan ent ë nuulëa. Pël ëautak peene tiar pi pet irak koröpöt ngolöp niwasëpënëak kor wë. Pi pet irak koröpöt ngolöp wesa talte tiar pim pël ëëpnaaten kor wë. Pöt namp pim omën kor wë pöten ityaangk talte pi kaalak kor naön ëëpën. ²⁵ Omën itnaangkënten kön wi kosang wesak öpenaat pël weseë ya kë sak kor wë.

²⁶ Tiarim kön wi kosang yewesa pötak tiar weëre kosang won ëen Ngëengk Pulöök kaamök yaalni. Pöt tiar Anutuun kimang mapënëak tolëel maan pangk ëëpën pöten köpël pötaanök. Pël yeëetak Pulö pimtok tiarim lupötë wë Anutuun kimang maim wë. Pi omnaröa naënël lupötëaan ing maimeë Anutuun kimang maim wë. ²⁷ Pël yaëen Pep pi omnaröa lupötön panë ityaangkaupök Pulöökë kön pötenta ityaangk. Pöt Pulö pi Anutuu könöökë ënem ëak Anutuu omnarö tiarim kangiiir kimang maim wë pötaanök.

²⁸ Tiar ëwat wë. Anutuun lup sant yaalmëa pörö, omën nentere nent tiarim naë orö nirëak ompyaö yaniwesaut kaamök elmëëpnaat. Pi yas niapënëak kön wia pötaanök pël elnia. ²⁹ Anutuuk omën pim wet rëak kön wia pörö tiar pim Ruupë ök sëpënëak kom ëa. Pötaanök pim nangarö tiar selap sëen pimënt nan kaöap pël sak öpnaat. ³⁰ Pël ëen Anutuuk pim kom ëa pöröen yas niia. Pël ëak yas niia pöröen, “Wotpilörö,” pël niia. Pël ëak wotpil niwesa pörö ping wesak ë nirangia.

Anutuu lup sant pöt tiar sëp naniwaspan

³¹ Anutu pi tiarimëen pipël kaamök yaalni pöten tol apen? Pi tiar kaamök elniaap talëpök kööre tok elniak pim moresiaan wa ëp elniipën? Won. ³² Pi keimön naalniin pim Ruup tiarimëen wes nimëen tiarim kangiiir wel wia. Pötaanök pi kaamök elniak omën muntatta kët ël epotë nineim öpna pöt tiar kön wia. ³³ Omën Anutu pimtëen yaö wesaurö tiar talëpök ngön yaatak niulëëpën? Won. Anutuuk wotpil niweseim wë. ³⁴ Pötaanök talëpök utpetatë kangut ningkën kö sëpen? Won. Yesu Kristo pi tiarimëen wel wia pöt pëen won. Pi wel wiak kaalak weletakaanta wal ëaup. Pël ëak Anutu pim mor yaapkëesi wë tiar kaamök elniipënëak Anutuun kimang maim wë. ³⁵ Pötaanök omën oröpötök Kristo pim lup sant yaalni pötakaan ent ë nuulëëpën? Könömöt yewautak ma këlangön kat yawiautak ma utpet yaniwas pötak ma ngöntök yaautak ma omnantëen il ngentingenti yaautak ma nga yaalniautak ma yamëngkautak pötök pël naalniin ëëpnaat. ³⁶ Pöta ngönte ngönëntak epël wia.

“Ten nimëen sak wëen yak kët ël epotë utpet wesak nimëneim wë.

Pitök tenën itaangkën pol sëpsëp yamö pöröa ök sëen pël elnieim wë.”

³⁷ Omën könöm pipot tiarim naë oröak Anutuu naëaan ent ë nanuulaan yaëen tiarök könöm pipot il mowas pet yair. Pël yeë pöt Kristo lup sant yaalni pöpök weëre kosang niwasën taintaë wë. ³⁸ Nem pël yak pöta songönte epël. Nem kön kosang wia pöt omën nentak Anutu pim lup sant yaalni pötakaan ent ë nanuulëëpan. Weletak ma wëwëetak ma enselöröak ma omën kaö sak kutöweriaan yangerakë wëaurö ma omën peene wia epotök ma ënem orööpna pötök, ³⁹ omën olaanötök ma öngkölaan pötök, omën ke nentere nent wia pipotök Anutuu lup santakaan ent ë nanuulëëpan. Lup sant pöt tiarim Aköp Yesu Kristook yaalni.

9

Pool pi Yuta omnaröaan ya këlangön ää

¹ Ne Kristook yal menak wëaupök nem ök niama epot kaar won, yaapöt. Ngëengk Pulöökta ngön epot yaap pöt pet elnäen nem lupmerök kön yawi. ² Ne ngön epot ök niamaan. Yuta omën nem karuröen yaköm pan kön wieimeë nem lupmer utpet pan. ³ Nem kentöök kan nent wiaan pöt Anutuuk pit kama moöpnaan ne kangiir es parëaöökë kanöökël sak Kristo pëlëer wëen ne pëlëer ömëak kent kön yawi. ⁴ Ten Israel omnarö Anutuuk pimëen yaö niwasën pim ru sëen pim ëwaat pet elnia. Pël äak ngön taë wes mena pöt ninak pim ngön kosangöt ök niiaurö. Pël äak piin yaya maim öna kan pöt pet elniak kup ke nentere nent niwia. ⁵ Tenim ëarö ngönënë kaö sak wakaimaurö. Pël ëenak Kristo omën möönre koröp wak tenim kurtak oröaup omën poutë kaö sak wë, Anutu tapöp. Piin yaya maim öpa, kët ël epotë. Yaap.

Anutu pi omnarö pimëen yaö yaniwas

⁶ Anutuuk ten Yuta omnaröen pim omën sënëak niia pöt ten pourö pöp panë nasën. Pël äautak pim kup niwia pöt mos naën ää. Pöt Israel pöpökaan ulöl sa Yuta omën pörö pourö Anutuun kön wi kosang wasën yaö nemowasën ää pötaanök. ⁷ Ën Apram pim ëaröeta pourö pim ök nasën ää, narökëer. Pöta ngönte ngönëntak epël kup mowia. “Aisak pim ëarökëer nim yaö sëpnaat.” ⁸ Pipta songönte epël wia. Omnaröa wëwëetakël pëen Apram pim wilën ulöl sa pörö Anutuu ru nasën. Anutu pim kup mowiautakël wilën ulöl sa pöröaar pit Apramë ë panëerö pël sa. ⁹ Pöta kup mowia pipët epël ää pötaanök. “Krisimaki nent won sëen nem akun wia pötak kaalak wais kaamök elmëen Sera pi yokotup wilëpnaat,” pël mëä. ¹⁰ Pötaar won. Repeka pim naëeta tapël oröa. Pi tenim äap Aisak piiring wë ru naar yak sak wila. ¹¹ Piarip tep äak ëlëpë yaatak wë omën utpetere ompyaö pöt naën ää. Pël äautak Anutu pim wet rëak pimtë könöök omnaröaan yaö ää pöl akun pötakta pël ëëpënëak kent kön wia. Pi piarpim ää pötaan won, pimtë yaö elmëa pötaan kom elmëa. ¹² Pël äak Repekaan, “Nanëpök nangapë inëen ëëpnaat,” pël ök mëä. ¹³ Pöta ngönte ngönëntak epël wia. “Ne Yakopön kent yaë. Ën nanëp Isoon kaaö.”

¹⁴ Pötaan tiar Anutu pim ää pöten, “Korar ää” pël apen ma? Won pan. ¹⁵ Pöt pi Mosesën epël ök mëä pötaanök. “Ne omën nampön mait elmëëmëak pöt yok pangk pël elmëëmaap. Ën nampön yaköm elmëëmëak pöt pël ëëmaap.” ¹⁶ Pötaanök Anutu pi omën nampë kentööre weë yengentiaö pötaan won, pimtë yaköm pötak yaalmë. ¹⁷ Pöt Anutu pim Peroon ngön ök mëä pöt ngönëntak epël wia pötaanök. “Ne nem weëre kosang pöt nim naë tekeri wasën nem yapinte yang poutë aö së pangk ëëpënëak kaö wes niulëaut.” ¹⁸ Pötaanök tiar Anutuun ewat wë. Pi omën nampön yaköm elmëëpënëak pöt yaköm elmëëpnaap. Ën namp pim lupmer il mowariipënëak pöt yok pangk pël ëëpnaap.

Anutu pi ya sangënre yaköm pout yaaup

¹⁹ Anutu pël yaëen arim naëaan narö köpël wë epël an koröp. “Ten Anutu pim kent ëëpna pöten yok pangk kan nemowariingan. Ten utpet ëëk pim kentöökë ënëm yeë. Pël yaëen Anutu pi oröp ëënak tenën kön wiin utpet yaë?” ²⁰ Ar pël aan kangiir epël niamaat. Ar omën talöröak Anutuun ngön ke pil yemak? Pangk pël naëngan. Ma yang kap nentak yok pangk pim ket elmëaupön, “Ni tol ëënak ne epël ket yaalnëen?” pël mapën ma? Won. ²¹ Omën kap ket yaaup pim kentöök yangetaring ket ëëpënëak pöt yok pangk ket ëëpnaat. Yang ulöp kopët nentak kap nentepar, nent kaöatëen nent kotutëen, pël ket ëëpënëak pöt yok pangk.

²² Anutu pim kentöökë wia pöt kap ket yaaupë ök. Pi pim omën ket elnia eporö pim kentöök omnant elniipënëak pöt yok pangk. Omën naröen nga elmëak pitëm naë pim weëre kosangöt tekeri wasëpënëak kent kön wia. Pël äaap pi omën pim nga elmëak kö mowasëpnaaröen ya wiap elmëak teëntom namëngkën ää. ²³ Anutuuk omën munt pim yaköm elniipënëak kön wiaurö tiarim naë pi ëwaare ë rangi pout pangk ëëäaupök pöt tekeri wasëpënëak omën kö mowasëpnaaröen ya wiap elmëak teëntom namëngkën ää.

Pi wet réak tiar ëwaare ë rangi pöt öpenëak kopëta wes niwia. ²⁴ Pöt tiar tapöröen pi yas niaaup. Yuta omën tenimëntëer won, ar omën muntaröeta. ²⁵ Pöta ngönte tektek omën Osea pöpë pepeweri epël wia.

“Omën wet réak nemëen newasën ëauröen, ‘Nem omnarö,’ pël memaat.

Ën wet réak lup sant naalmëenörö lup sant elmëëmaat.

²⁶ Ën, ‘Ar nemëen newasën yeë,’ pël mëëa yang pörekta kaalak, ‘Ar Anutu wëwëetaringëp pim ruurö,’ pël memaap.”

²⁷ Ën tektek omën Aisaia puukta Israel omnaröaan ngön ëak epël ëa.

“Israel omnarö selap sak i pis i kaöaöökë öök pötë wia pöl ëëë pël ëautak Anutuuk om kopët naar kama öpnaat.

²⁸ Pöt Aköp pi ngön yaatak teënt pan ë pet irak kangut yangerakë omnarö mampnaat pötaanök.”

²⁹ Aisaia puuk kaalak tektek ngön nent epël ëa.

“Anutu kutömweri ngaarëk wëaupök tiarim ruure ëarö mait naalmëen ëanéen tiar Sotomre Komora ka pöörarë wakaimauröa ëa pöl kö san tapön.”

Israel omnarö wotpil sëpënëak poprak ëa

³⁰ Pötaan tiar tol apen? Epël apenaat. Omën muntaröa naëaan narö wotpil sëpnaataan weë nengentiin ëaurök wotpil sak wë. Pit Anutuun kön wi kosang yewasën wotpil mowasën wë. ³¹ Ën Israel omnarö ten wotpil sënëak weë ngentiak Moses pim ngön kosangöt ngaarëk weimeë pompre kaö ë imaut. ³² Pit tol ëënak wotpil nasën ëa? Pël ëëpnaan Anutuun kön wi kosang newasën, pitëmtë wëwëat kaamök ëën wotpil sëpën wesak ëa pöt pangk naën ëa. Pit Kristoon kaaö elmëak omnaröa këlötëaan söë urak kawi yengenti pöl ëa. ³³ Pöta ngönte ngönëntak Kristoën ngön nent epël ëa.

“Kat wieë. Ne Saion kak omnarö söë uröpënëak kël naö yawi.

Kël weë panë naö omnarö kawi ngentiak utpet sëpënëak yawi.

Pël ëën omën namp piin kön wi kosang wasëpna pöp öö nasëpan.”

10

Israel omnarö pit Anutu pim wotpil yewas kan pöök nasën ëa

¹ Karurö, nem lupmerök Anutuuk Israel omnarö pit utpetetakaan kama moöpënëak kent pan yaalnëen Anutuun kimang maim wë. ² Ne pitën ëwat wë. Pit Anutu pim inëen elmëëpnaaten kent ëak weë yengenti. Pël ëaap Anutuu kan ompyaut köpël wë yak köntak yaë. ³ Pit Anutuuk wotpil yaniwas kan pö kasëng menak pitëmtok wotpil sëpnaataan weë ngentiak ya yamëngk. Pël yeem Anutuu iri wë pim wotpil yaniwas kan pöököl nasën yaë. ⁴ Tiar ëwat wë. Moses pim ngön kosang pöt Kristo oröön mop mowia. Pötaanök omën pourö piin kön wi kosang yewasën pit, “Omën wotpilörö,” pël yema.

⁵ Moses pi omën Anutuuk pitën, “Wotpilörö,” pël mapënëak ngön kosangöt ngaarëk yewa pöröaan epël retëng ëa. “Omën namp ngön kosang pout ngaarëk öpna pöp Anutuuk piin, ‘Wotpilëp,’ pël maan wëwë koirëpnaap.” ⁶ Omën Kristoon kön wi kosang yewasën Anutuuk pitën, “Wotpilörö,” pël yema pörö epël kön nawiin yeë. “Talëp o kutömweri is Kristo koirak irapën?” ⁷ Ma “Talëp öngk yangera öngpök ngemë Kristo weletakaan koirak aprëpën?” Kristo pi tiar piin kön wi kosang yewasën Anutuuk wotpil wesa pörö tiarim naë wë. Pötaanök tiar piin ap newasngan. ⁸ Tiar Kristoon kön wi kosang yewasën Anutuuk wotpil wesa pörö kön pël nawiingan. Tiar epël kön wiak yak. “Anutuu ngönte arim naë wia, arim këmötëere lupötë.” Ngön pöt kön wi kosang yewesauta ngönte tenim ök yeniak pipët. ⁹ Arim këmötëaan, “Yesu tenim Aköp,” pël ök yeem lupötök Anutuuk Yesu weletakaan wal ë ulmëa pöt kön wi kosang wasënë pöt Anutuuk utpetetakaan kama niöpnaat. ¹⁰ Pöt tiarim lupötök Yesuun kön wi kosang yewasën Anutuuk wotpil niwasëpnaat pötaanök. Këmötök, “Pi tenim Aköp,” pël yaan utpetetakaan kama niöpnaat. ¹¹ Pöta ngönte ngönëntak epël wia. “Omën piin kön wi kosang wasëpna pöp pi yok pangk öö nasën ëëpnaap.” ¹² Pöt Yutaare omën muntarö tiar

omën kopëtarö, narö maimarö won pötaanök. Tiarim Aköp kopëtap puuk omën pourö kaamök elniipënëak kimang maim wë pörö komre kolap elnieim wë. ¹³ Pöta ngönte ngönëntak epël wia. “Omën Aköpön kaamök elmëepënëak kimang mapna pörö Anutuuk utpetetakaan kama öpnaat.” ¹⁴ Tol ëak omën piin kön wi kosang newasën wë pöröak kaamök elmëepnaataan mapën? Tol ëak Anutuu ngönte kat nawiin ëauröak kön wi kosang mowasëpën? Tol ëak pim ngönte ök nemaan wiaan kat mowiipën? ¹⁵ Tol ëak pim ngönte ök mapënëak wes namëen wiaan ök mapën? Pöta ngönte ngönëntak epël retëng ëa. “Omnaröa Anutuu ngön ompyaut wak yewais pöt ompyaö pan.”

Israel omnarö pit ngön ompyaut kön wi kosang nemowasën ëa

¹⁶ Ngön ompyaut pitëm naë oröautak narö ngaarëk naön yaë. Pöta ngönte tektek omën Aisaia puukta epël ëa. “Aköp, ten nim ngönte ök mëëautak kat nawiin yaë.” ¹⁷ Kön wi kosang yewesauta songönte epël. Kristoë ngön pöt, omnaröak ök niaan kat wiak kön wi kosang yewas. ¹⁸ Ne epël niamaan. Pit ngön ompyaut kat nawiin ma? Won, pit yok kat wiaurö. Pöta ngönte ngönëntak epël wia.

“Pitëm këm ngönöt yang epotë sa pet yair.

Ën ngönöt ka poutë pangk yaë.”

¹⁹ Ne kaalak pëlpël niamaan. Israel omnarö kön nawiin ëa ma? Pöta kang nent Mosesök Israel omën pimoröen epël mëëa.

“Ne omën maimarö arim urtak wa ulmëen ar pitëmëen yak wëwë ompyautaan warre kaur ëënëët.

Ën ne omën köpël narö arim kangiir ömaat.

Pël ëen ar pitëmëen ya sangën ëënëët.”

²⁰ Ënëmak Aisaia pi Anutu pim omën muntaröa ompyaö wasëpna pöten kön wieë kas köpël pitëmëen ngön epët pëen wes wia.

“Neen ngaöl naalnëenöröak nokoiraut.

Nemëen pëlpël nenëaan ëaurö ëö menaut.”

²¹ Pël ëak Israel omnaröan epël ëa.

“Ne akun wali pan pitën yas yemaan kat wiak wa olaimaut.”

11

Anutu pi Israel omën naröen yaköm elmëa

¹ Ne kaalak pëël niam. “Anutu pi pim Israel omnarö kasëng panë momena ma? Won pan. Neenta Israel omnamp, Apram pim ëap, Pensaminë kurtakaanëp. ² Anutu pi omën pim ngaanëer pimëen yaö wesa pörö kasëng nemangkën ëa. Pöta ngönte tektek omën Elia pim ngönte ngönëntak wia pöt kat nawiin ma? Elia pi kimang ngöntak Israel omnaröan Anutuun kaaö ngön epël mëëa. ³ “Aköp pit wet rëak nim tektek ngön yaaö nem karurö mënak kiri ar yaaö uröteta kelën nemënt wëen neenta nempënëak yaë.” ⁴ Pël maan Anutuuk kangiir epël mëëa. “Ne omën selap pan 7000 yang omp ak Paal pöpön yaya nemaan wë pörö ngaata öngpökaan ngarangk elmëeim wë.” ⁵ Tapël peene akun eptakta Anutuuk omën kopët naar komre kolap elniak yaö niwasën wë. ⁶ Anutu tiarim ompyaö yaautaan won, pimtë komre kolap yaalni pötaan yaö niwesa. Omnarö ompyaö yaëen pi yaö yemowas talte komre kolap yaalmë pöt kë ëëpën.

⁷ Pöten tol apen? Israel omnarö këët koirënëak weë ngenti imautak pourö nokoirën ëan. Kopët yaö niwesauwaar tenimtokëer yokoir. Ën muntarö pöt Anutuu ngön wa olaan puuk elmëen lupöt il wariak wë. ⁸ Pöta ngönte ngönëntak epël wia.

“Anutuuk pitëm lupöt wa irikor elmëak it ngaapre katun mowesa.

Pël ëa pötepar peeneta om wia.”

⁹ Ën Moses pim ngön kosang Yuta omnaröa kent eima pötak wii motëa pötaan Tewitök epël ëa.

“Pitëm kaömp neim wë pöt animauröan kalaap wiire pongön të pël yeë pötë ök ëëp.

¹⁰ Pit omnantön itnaangkën ëëpnaan pitëm itöt röök ulak ëëp.

Pit omën könöm panëet wak wëen pitëm kasngelöt pak ëeim öp.”

Anutuuk omën maimarö kama yeö

¹¹ Ne kaalak pëel niamaan. Yuta omnarö pitëm wiapre kor ëa pötak ngentiak sasa utpet ëa ma? Won pan. Pit omën muntaröa wëwë ompyautaan war ëen tapël öpënëak Anutuu ngön wa olaan Anutuuk omën munt pörö utpetetakaan kama wa. ¹² Yuta omnarö Anutuu ngön wa olaan Anutuuk omën pourö ompyaö yaalmë. Pit kawiap ëen omën muntarö ompyaö yaalmë pöt pitëm kaalak Anutuu naë rë olëak öpna akun pötak Anutuuk kaö wesak ompyaö elniipnaat.

¹³ Ne peene ar köpël omnaröen ök niamaan. Anutuuk ar köpël omnaröen pim ngönte ök niamëak yaö neaan pël yeem arim naë ya yamëngk pöten kön wiin kaöet pël yaë. ¹⁴ Ne ya pöt yamëngkën Yuta omën nem kar narö Anutuuk arën ompyaö yaalni pötaan war ëen pim naë rë olaan kama niöpën wes. ¹⁵ Anutuu pitëm kasëng mena akun pötak puuk elniin köpël omnarö ar piiring lup kopëtemer san. Pötaanök Anutuu pitëm kaalak öpna pötak tolëel orööpën? Omnarö weletakaan wal ëak wë pöl Anutuuk kaö wesak ningkën ar wëwë ompyaö panëetak ön sa. ¹⁶ Ngön nokoli nentepar epël wia. Yuta omnaröa yaaul omën namp kaömp nemes wak Anutuun yak kom ëak kaö nent mangkën pöt Anutuuk pout pimot pël wasëpnaat. Ën këraamentta Anutuuk kön wiin misënöt pimot pël wasëpna pöt morötta pimot pël wasëpnaat. Pöta ök Anutuuk kön wiin Yuta omën tenim ëarö pimorö Yuta omën pourö yok pimorö pël yaë.

¹⁷ Yuta omnarö ten këra olip yaapmentë ök, ën ar köpël omnarö këra olip kosangöökmentë ök Anutuuk yaapmentë mor nant ulöp nautön ëautaan il moolëak kosangöökmentë mor nemor urtak yal men moulmëen ëlmentök kaamök ëak mor nailënötring kolap yaningk. ¹⁸ Ar arimtën kön wiin isën Yuta omën këra mor mosutë ök ëen il moolëa pöröen ökre was manganok. Ar om mormor misënö kaamök naën, misënöök mormor kaamök yaalni. Misën pö Yuta omnaröa ëarö.

¹⁹ Ar, “Anutuuk ten urötak yal men niulëpënëak mor mosut il moolëa,” pël an koröp. ²⁰ Yok. Pël anëetak pit kön wi kosang newasën ëautaanök il moolëa. Ën ar pöt, kön wi kosang yewesautaring pitëm urötak wëerek arimtën wak isak anganëen ngarangk këkë ëen. ²¹ Anutuuk mor ëlmentëkaan oröaut Yuta omën pörö pitëm utpet ëaö pötaan mait naalmëen il moolëaut. Pötaanök arta utpet ëënë pöt mait naalniipan. ²² Tiar Anutu pim yaë pöten iteneë pim yakömre ya sangën yaaö pöteparën ityaangk. Omën pim wëwëeten kaaö yauröaan ya sangën yaalmë. Pël ëautak Anutuuk arën yaköm elniin wë. Ar pim naë önë pöt tapël elnieim öpnaat. Ën pël naën ëënë pöt arta il niolapnaat. ²³ Ën Yuta omën il moolëa pörö kaalak lup kaip tiak kön wi kosang wasën pöt Anutu kaalak yal mampënëak weëre kosang yaë pöpök pangk pël elmëepnaat. ²⁴ Ar këra olip kosangöökmentë ök wëen pömentëkaan ilak omnaröa naënganëel Anutuuk yaapmentëk yal men nuulëaurö. Pötaanök Yuta omën il moolëa pörö kaalak ëlmentëk yal men ulmëepna pöten pomp naëpan.

Anutu pi tiarën yaköm yaaup

²⁵ Karurö, ar arimtën kön wiin ispanëak ne ngön ngaan ëlëep wiakaimaut peene tekeri yes epët ëwat sënëak kent yaë. Israel omën narö lup kosang ëeim wëen akun won sëen köpël omnarö Anutuu naë rë olapënëak yaë pörö pël ë pet irënak ²⁶ pötaan Israel omën pourö Anutuu naë rë olaan kama niöpnaat. Pöta ngönte ngönëntak epël wia. “Ompyaö Niwasëpnaap Saion kak oröak utpet Yakop pim ëaröa naë wia pöt won wasëpnaat.

²⁷ Pël ëen nem pitëm saunat ent ë moolama pötak nem ngön taë wes mena pöt kë orööpnaat.”

²⁸ Yuta omnarö ngön ompyaut kasëng menak Anutuun kööre tok elmëa. Pitëm pël ëa pötak ar köpël omnarö kaamök elniin ngön ompyaut kat wiak Anutuu naë rë olëaurö. Pël ëauröak Anutu pitëm ëaröen kup mowiak Yuta omnarö pimëen yaö wesa pötaan lup sant yaalmë. ²⁹ Anutu pi pim kön kosangtak omnaröen ompyaö elmëepënëak yas

mëea pöt wiap nasëpan. ³⁰ Köpël omnarö ar ngaanëër Anutuu ngön wa olaimauröak peene Yuta omnarö Anutuu ngön wa olëa pötaan Anutuuk yaköm yaalni. ³¹ Tapël Anutuu arën yaköm yaalni pötaan puuk peene Yuta omnaröenta yaköm elmëepënëak elmëen pit peene pim ngön wa yoola. ³² Anutu pim elmëa pöta songönte epët. Pi tiar omën pouröen yaköm elniipënëak elniin pim ngön wa olaimaurö.

Anutuun yaya mepa

³³ Elei, Anutu pim könre ewat pöt maimalëp. Pim könre ewat pöt öngpök pan tiar yok pangk naëngan. Ën pim ya yamëngka pöteta ewat naëngan. ³⁴ Pöta ngönte ngönëntak epël wia.

“Aköpë könpelën talëpök ewat sa?

Ma pi köpël wëen talëpök kön mena? Won.

³⁵ Ma talëpök pi wet rëak menaurek kangit mampën? Pël naëpan.”

³⁶ Omnant poutë songönte pim naë wia. Pi omnant poutë pepap. Omën pout pi kopëtapëët. Pötaanök tiar kët ël epotë piin yaya maim öpa. Yaap.

12

Tiarim möönre koröpöt Anutuun kiri elmëëpa

¹ Karurö, ne Anutu pim yaköm yaalni pötaan kosang wesak niamaan. Ar arim möönre koröpöt Anutuun pëël elmëen kiri yemangk pöta ök ëëp. Pël ëëë arimtën pimorö pël weseë pim yaë pöt eim ön. Pël yeem pöt Anutuun yaap inëen eim önëët. ² Ar ngönën wonöröa yaaul ëënganok. Arim könre lupöt Anutuun pël elmëen ngolöp wes nimp. Pël ëak arim wëwëatta ngolöp wes nimpnaat. Pël ëen Anutuu yaalni pöten ewat panë sënëët. Ar omën ompyaöre wotpil panë Anutuu kent yaë pöt kom ëak ewat sënëët.

³ Anutuuk komre kolap elnëak ngön yaaö omën newesaup. Pötaanök ar pouröen niamaan kat wieë. Ar arimtë wëwëere ewat yaautön köntak kön wiin ispan. Anutuu nina pöl kön kosang wieë arim wëwëere ewat yaautön wotpil wesak kön weswes ëëë. ⁴ Tiar ewat wë. Tiarim möönre koröp kopëtaöökë kaut selap wë. Ën kaö pötök ya yamëngka pöt selap. ⁵ Tapël tiar omën selapök Kristook yal mangkën möönre koröp kopëtaö pël yes. Pël yeë tiar nener yal yeë.

Anutu pim weëre kosang pötring ya ke nentere nent mëmpa

⁶ Anutu pi komre kolap elniak pim ya ke nentere nent mëmpenëak weëre kosang yaningk. Pötaanök omën namp pi Anutu pim ngönte tekeri wesak apnaataan weëre kosang mangkën pöt pim kön wi kosang yewesauta ökök pim ngönte tekeri wesak ap. ⁷ Namp pi kaamök yaaö yaataan weëre kosang mangkën pöt karurö kaamök elmëëp. Namp rë yemoula yaatan weëre kosang mangkën pöt rë moulöp. ⁸ Wa korkor ngön yaaö yaataan mangkën pöt ap. Namp kësangën yaaö yaataan mangkën pöt panë wesak ëëp. Ngarangk yaaö yaataan mangkën pöt ya kaö mëmp. Yaköm elmëak kaamök yaaö yaataan mangkën pöt ërëpsawi kön wieë elmëëp.

Lup sant elmëëpena ngönte

⁹ Arim karurö yaap wesak lup sant elmëëë. Ar utpet yaaut kasëng menak ompyaö yaautakël rë olëak weë. ¹⁰ Arim karurö pitta Kristoëërö pël weseë lup sant elmëëë. Ar weë ngentiak arim karuröa yapinöt wak isak maë. ¹¹ Wiapre kor won, ya kë sak wë Aköpë inëen elmëëë. ¹² Aköpön kor eimeë ërëpsawiarëng weë. Pël ëen konöm nant arim naë oröön kosang sak tauëë kimang maim weë. ¹³ Ën Anutuu omnarö omën nantëen elek yaëen pöt pit kaamök elmëak omën ka nantëaanörö arim naë waisën pöt ompyaö ngarangk elmëëë.

¹⁴ Omën narö ar utpet yanuwäsën pöt Anutuuk ompyaö mowasëpnaan kimang maë. Ar piin utpet wasëpnaaten kimang manganëp ompyaö mowasëpnaan kimang maë. ¹⁵ Omën narö ërëpsawi yaëen pöt pit kaamök ëak ërëpsawi ëëë. Ën narö ing yaan pöt kaamök ëak ing aë. ¹⁶ Ar omnaröaring lup kopëtemer sak weë. Arimtën kön wiin ispan irëak omën yaapöröaring weë. Arimtën kön wiin ewatringörö pël ëen ping wesak angan.

¹⁷ Utpetatëen kangiir kangiir eënganok. Ar kääkë kön wiak omnaröa itaangkën ompyaö eëpna pötökëer eëë. ¹⁸ Ar nga elmëenëak kön wiinganok. Kan nent wiaan pöt karuröaring mayaap weë. ¹⁹ Karurö, omën narö utpet yaalniin pöt kangiir elmëënganok. Anutuuk kangiir elmëëpnaan wiaap. Pöta ngönte ngönëntak epël wia. “Saunaté kangut pet yaira pipot nem yaat. Nook kangiir elmëëmaat. Aköp pi pël ya.” ²⁰ Ar pöt epël eëë. “Arën kööre tok yaalniaurö këen yaëen pöt kaömp meneë. liten yaëen iit meneë. Pël eëen utpet yaautön kön wiak eë sëpnaan.” ²¹ Utpetatök ar il niwaspan. Won, ar omën ompyaut yeem utpetat ngep eëë.

13

Yang ngarangköröa ngön ngaarëk öpa

¹ Tiar omën pourö yang ngarangköröa ngön ngaarëk öpa. Yang ngarangkörö pit om pas naaröön, Anutuuk ya menak moulmëen wë. ² Namp pi yang ngarangköröa ngön wa yoola pöp Anutu pim moulmëauröa ngön wa yoola. Pël yaë pöp kangut öpnaat. ³ Ompyaurö pit yang ngarangköröen kas naën ë yaë. Utpet yaaurö pitökëer kas ë yaë. Pötaanök ar pitën kasinkasin won önëak pöt omën ompyaut pëen eëen. Pël eëen pit arën itaangkën ompyaö sëpnaat. ⁴ Piporö pit Anutuu ya omën narö pitök ar ompyaö önëak ngarangk yaalni. Pël yaëetak ar utpet yaëen pöt pit kangut nimpnaatak pitën kas eëen. Pit Anutuu ngön ngaarëk wak utpet yaauröaan nga yaalmë. ⁵ Pötaanök pitëm ngönöt ngaarëk ön. Pöt kangut elniipanëen kasiin pëen won, arim lupötökta ompyaut eëenëeten kön wiak ön. ⁶ Pit Anutuuk ya pipot mangkën yamëngk pötaan ar monat takis men yeë. ⁷ Pötaanök omnant epot mampunëak niapna piporö meneë. Pit takis ke nentere nent poutëen kimang niaan pöt meneë. Pit omën kaöarö eëen pöt pitëm yapinöt wak isak maë.

Tiar lup sant yeem Anutuu ngön kosangöt ngaarëk yeö

⁸ Ar omnaröa omën nant nina pötë kangut men pet ireë. Ën lup sant yaaö pötaar pet irnganëp om eëim ön. Omën muntaröen lup sant yaalmë pipop Anutuu ngön kosangöt ngaarëk yeö. ⁹ Anutu pim ngön kosang nant epël wia. “Öngre omp wëwëet kom eëngan. Ni omën mën wel wiingan. Ni këkain eëngan. Ni omën muntaröa omnantön war eëngan.” Ngön kosang pipotre munt nantta wia pout erën ëak epël ya. “Nimtëen lup sant yaën tapël nim karipön elmëëm.” ¹⁰ Omën lup santtaring öpna pipop muntapön utpet naalmëëpan. Pötaanök lup sant yaë pipop Anutuu ngön kosangöt ngaarëk yeö.

Tiar wotpil wesak öpa

¹¹ Pël eëenëak niiauta songönte epël. Ar akun epta songönte ewat wë. Kaëaan yaan sak wal eëpena akun temanöm yes. Pöt ngaanëer ngës réak ngönën kat wiak kön wi kosang wesang pötak Kristo pim kama yanu pöt pet irëpna akunet wali wieëaut peene pöt temanöm yes pötaanök. ¹² Kout pet irëpënëak yaëen ëlpam wal eëpënëak yetapöörar yamë. Pötaanök koutakë yaaut moolëak ëwaatakë kelre ngilö wetak öpa. ¹³ Tiar kët ëwaatak wëaul wotpil wesak öpa. I ngaat nak kön irikor ëak ngön wa olangan. Ngasam pas eimeë öngre omp nga eëngan. Ngön nga elööre omën muntaröa omnantön warre kaur ë pël eëngan. ¹⁴ Tiar Aköp Yesu Kristo pim ök sak wë tiarim koröpökë kentre kaur pötë ënëm eëpenaataan kön wiinganëp pim ënëm eëpa.

14

Karuröa wëwëat sangk kelngan

¹ Omën pitëm kön wi kosang yewesaut wiap yaë piporö mësak wais ingre moröröa öngpök ulmëë. Pël ëak pitring ngönaak anëëtaan kön ke nalre nal wiak angan. ² Omën narö pitëm kön wi kosang yewesaut weë yaë pörö pit kön wiin pangk eëen yenaut pout nëmpnaat. Ën kön wi kosang yewesaut wiap yaë piporö mësëpöt won, këenre kaömp pëen yenaurö. ³ Omën omnant pout yena pöröak mësëpöt nanën yaaö pöröen kön utpet wiipan. Ën omën mësëpöt nanën yaaö pöröak pout yenauröen kön wiin, “Utpet yaë,” pël eëpan. Won, omën piporöeta Anutuuk kama waurö. ⁴ Pötaanök arim oröptak omën kaö

nampë inëen ruupön pim yaauta songönten utpet wesak aan pangk eëpën? Pi weë sèpën ma wiap sèpën pöt pimtë kaöapökëer itenak pangk apnaat. Kaöap pi taë mowasëpna weët wieëaupök taë mowasën tauapnaat.

⁵ Omën narö Anutuun yaya mapënëak kön wiin kët nant kaöat ën nant kotut pël yaë. Ën narö pël eëpënëak kön wiin kët pout mëngkre mëngk wia pël yaë. Pit pourö pitëm eëpna pöt kön kosang wiak pël eëp. ⁶ Omën kët nant kaöat pël kön yawi piporö pit Anutuu yapinte kaö wasëpënëak pël yaë. Ën omën kaömp pout yen pöröeta Anutuun yowe mëak pim yapinte wak kaö yewas. Omën mësëpöt nanën yaë pörö pitta Anutuu yapinte kaö wasëpënëak pël yeem piin yowe yema. ⁷ Tiarim öp wë pöt tiarimtok naön. Wel yawi pöteta tiarimtok wel nawiin. ⁸ Öp wë pöt Aköpëën wë. Wel yawi pöteta Aköpëën wel yawi. Pötaanök öp öpenaarö ma wel wiipenaarö tiar Aköpëëro. ⁹ Kristo pi wel wiauröere öp wëaurö tiar pouröa kaö sèpënëak wel wiak wal ëa.

¹⁰ Ar narök tol ëen arim karuröa wëwëatön sangk kelkel ëak utpet wesak yemak? Ën narö arta tol ëen arim karuröen ökre was yemak? Tiar pourö Anutuu naë sëen pim ngön yaatakök niaan pet irëpnaat. ¹¹ Pöta ngönte ngönëntak epël wia.

“Aköp pi epël ya. Ne wëwëetaring wëaupök yaap pan yeniak.

Omëm pourö neen rar rë wesirak yaya neapnaat.

Pël ëak Anutuun, ‘Pi Anutu panëëp,’ pöt war wesak apnaat.”

¹² Pötaanök tiar omën pourö tiarim wëwëatë songönöt Anutuun ök mepenaat.

Omnant elmëen wiap eëpanëen ngarangk eëpa

¹³ Pötaanök tiar nenera wëwëatön sangk kelkel ëak utpet wesak yaaut sèp wesak kön epël wiipa. Tiarim karurö omën nant elmëen kawiap ëak saun koirpanëen ngarangk këëkë eëpa. ¹⁴ Ne Aköp Yesuuk yal menak wë omën yena nentere nent epot kewilringöt won pël kön kosang yawi. Pël yeëetak omën namp pi könöök omën nantön kewilringöt pël wesak nëmpna pöt yaap kewil mowasëpnaat. ¹⁵ Ar kaömp nant yenën arim kar namp itenak kaömp pöt kewilringöt pël wesak ya këlangön ëen pöt ar lup sant naalmëen yeë. Kristo pi omën pipopëenta wel wiaup. Pötaanök arim yena pötak utpet mowaspan. ¹⁶ Arimtok arim yeë pipotön ompyaö pël yewesetak muntaröak utpet wesak apanok sèp weseë. ¹⁷ Pöta songönte epël. Anutuu wa ngaöök yanimë pöta këët iire kaömp yena pöt won. Pöta kë pöt wotpil mayaap wë, ërëpsawiarung wë pipët Ngëengk Pulöök yaningk. ¹⁸ Omën Kristoë inëen sak wë omën pötring öpna pöp Anutu pim yaauten itenak kent yaëen omnaröakta kön wiin omën ompyaup pël sèpnaat. ¹⁹ Pötaanök tiar ompyaö pipot pëen ë yesem mayaap öpa. Pël ëak ompyaö yeem karurö lup kosang yemowas pötökëer eëpa. ²⁰ Ar yenautëen pëen kön wieë Anutuu yaat utpet wasngan. Yaap, omnant pout nënë ompyaut. Pël ëautak ar omën nant yenën pötak omën muntarö ëngk ma e wesak kön utpet yaniwiin ar saun yokoir. ²¹ Arim kar namp ëngk ma e wesak kön utpet wiippanëen animaöre wain i ngaat nëere omën ke nentere nent yeë pöt sèp wasënë pöt yok pangk. ²² Arim kön kosangötök omnant yaautön ompyaut pël yewas pipöt arimëntre Anutuukëer ewat wë. Omën namp pi kön wiin pim eëpna pöt yok pangk pël wesak pötökëer eëpna pöp ërëpsawi eëpnaap. ²³ Ën namp pi kön selap yaalmëenak köntak nëmpna pöt Anutuuk kön wiin utpet sèpnaat. Pöt pi kön kosang pöt won wiaanak ëa pötaanök. Omnant pout kön kosang nawiin wë eëpena pöt saunaring eëpnaat.

15

Tiarim karuröen kön wieë lup kosang sèpnaan kaamök elmëëpa

¹ Kön wi kosang yewesautaring wëaurö tiar omën pitëm kön wi kosang yewesaut wiap pöröen kaaö elmëenganëp kaamök elmëak pitëm könömöt öpa. Tiarimtë kentöökë ökök eëngan. ² Tiarim karuröen kön wieë lup kosang sèpnaan kaamök elmëëpa. ³ Kristo piita tapël pim kentöökë ënëm naën ëa. Pöta ngönte ngönëntak epël wia. “Omën narö niin utpet wesak yeniaan nemëen yes.” ⁴ Ngön ngaanëer ngönëntak retëng ëa pöt tiar rë nuulöpënëak retëng ëa. Ngön pipotök ëpre wiap elniak lup kosang niwasën Anutuu wais

nikoirëpnaataan kor öpenëak retëng äaut. ⁵ Anutu pi wiapre korre lup kosang yewesa poutë pepapök elniin Yesu Kristoë äa pöl lup kopëtemer sak ön. ⁶ Pël ëëë arim lupre këmët erën äak Aköp Yesu Kristo pim Pepap Anutuun yaya man.

Kristo pi Yuta omnaröere kopël omnarö kaamök elmëa

⁷ Pötaanök Kristook ar sant niwesak nuwa pöta ök Anutuu yapinte ngaarëk wes mëënëëtaan arimënt nener sant weseim ön. ⁸ Ne Kristo pim sant niwesa pötaan epël niamaan. Anutu yaap yaaup pöt pet elniak pim ten Yuta omnaröa ëaröen ngön kup mowia pöta këët orööpënëak Kristo pi wais ten Yuta omnaröa inëen elnia. ⁹ Pël äak Anutu ar kopël omnaröeta pim yaköm yaalni pöten yaya manëak pël äa. Pöta ngönte ngönëntak epël wia.

“Ne kopël omnaröaring wë yaya niameë nim yapinte ompyaö wesak tan rë wiwi niamaat.”

¹⁰ Ngön munt nent ngönëntak epël wia.

“Köpël omnarö arta Anutuu omnaröaring ërëpsawi ëën.”

¹¹ Ën kaö nenteta epël wia.

“Köpël omnarö, ar pourö Aköpön yaya maë. Omën pouröere pourö piin yaya map.”

¹² Ën Aisaia puuk ngön nent epël äa.

“Sesi, Tewitë pepap, pim kurmentëkaan omën orööpna pöp pi kopël omnaröa kaö sëpnaap.

Pël ëën kopël omnarö pit piin kön nganngan eimeë pitëm ompyaö mowasëpnaapön kor öpnaat.”

¹³ Anutu omën ompyautëen kön kosang wiak kor wë pötë pepapök ar Ngëëngk Pulöökö weëre kosangöök kön kosang wiak pim kama niöpna pöten kor önëak Kristoon kön wi kosang yewasën Anutuuk elniin ërëpsawiire mayaap pöt kësang pan ön.

Pool pi pimtë ya yamëngkautaan ërëpërëp äa

¹⁴ O karurö, nem lupmerök ar omën epot yeë pöten kön pan wia. Ar arim wëwë ompyaö pan pötaring wë arim naë ëwat ke nentere nent wiaan nener yok pangk rë yemoulan pöten kön kosang yawi. ¹⁵ Pël äaap Anutu pim komre kolap elnëak arimëen yaatak neulëa pötaan ne ar itenak kaaö ëënëëten pölöp naën omën ke nentere nent ëënëak pep epwer ngolöp wesak retëng ë yaningk. ¹⁶ Puuk ne ar kopël omnaröen Yesu Kristo pim inëen ru wes neulëa. Ne kiri ar yaaupë ök wë Ngëëngk Pulöökö ar kopëlorö ngëëngk niwasën kiri ar yaalmë pöl ëën Anutuuk arën itenak kent ëëpnaak yak ngön ompyaut ök yeniak.

¹⁷ Ne Yesu Kristook yal menak Anutuu yaat yamëngk pötaan yok pangk ërëpsawi ëëmaap. ¹⁸ Ne omën munt nantön ök neniangan. Won, kopët epëten ök niamaan. Kristook kaamök elnëen ar kopël omnaröa naë ök niaöre ya mëmpö pël elniin pim ngön ngaarëk waurö. ¹⁹ Pël yaëen Ngëëngk Pulöökö weëre kosang nena pöök retëng ke nentere nent yamëngkën ar Anutuu ngön ngaarëk waurö. Pël ëëë Kristo pim ngön ompyaut Yerusalem kakaan ngës rëak aö yesem yang maim nera yapinte Ilirikam pörek së mën pet iraut. ²⁰ Ne akun poutë ngön ompyaut omën Kristoë ngönënte kat nawiinöröen ök mamëak weë ngentieimaut. Pël yeem omën muntaröa ngës rëak ök maimaurek amaaten kaaö. ²¹ Pöta ngönte ngönëntak epël wia.

“Omën pim ngönte kat nawiin ëauröak piin itaampnaat.

Omën pim ngönte ëwat nasënöröak ëwat sëpnaat.”

Pool pi Spen yangerakë sëpnaanök Rom omnaröen itaampënëak mëëa

²² Ne ya epët yamëngkemak pötak il newariin arim naë newaisën äaut. ²³ Pël äautak peene pöt ne yang pötë ya mën pet irak arim naë wais itaampnaat. Pöt akun wali arim naë waisumëak kent kön wieimaut pötaanök. ²⁴ Ne Spen yangerakël sumaanök arim naë waisumëak kön yawi. Pël äak wais arring wë yeem ya kë sumaat. Pël äak wë olëak arim naëaan nampök mës newak së kanö pet elnëen sumaat. ²⁵ Peene pöt ne

Yerusalem kak sē Anutuu omnaröen itenak koröpöökē kaamök elmëëmaan sumaan yeë.
²⁶ Pöt Masetoniaare Krik ingre mor saurö pit ngön kopëta wesak Anutuu omën omnant
 elek yaaö Yerusalem kak wëauröaan omën nant wes mëëpënëak kom ëa. ²⁷ Pitëmtok
 pël ëëpënëak kent kön wia. Pël ëaap pit Yuta omën pöröa kangiiir nenteta wieëa. Pöt
 Yuta omën naröak köpël omnaröen ngön ompyaut ök mëak pitëm lupöt kaamök elmëa.
 Pötaanök köpël omën pöröak kangiiir Yuta omën ingre mor sauröaan koröpöökē omnant
 mampënëak kent kön wia pöt yok pangk. ²⁸ Pël ëën ya epët pet irak pitëm omën
 kom ëa epot wak sē Yerusalem kak wëaurö menak Spen yangerakë sumaanök arim naë
 waisumaat. ²⁹ Ne kön wiin nem arim naë waisuma pötak Kristo pi tiar ompyaö elniin
 pangk ëëpnaat.

³⁰ Karurö, ne ke urak epël niamaan. Tiarim Aköp Yesu Kristoore Ngëëngk Pulöök
 kaamök elniin lup sant yaaö pöteparën kön wieë neering weë ngentiak Anutuun kaamök
 elnëëpnaan kimang maim ön. ³¹ Ar nem Yutia yangerak sē omaatak Anutuuk ngarangk
 elnëak omën ngön ompyaut kasëng menauröa moresiaan neöpnaataan kimang maim ön.
 Pël ëak omnant wonörö mempaan wak sumaatak Yerusalem ingre mor saurö itenak kent
 ëëpna pötaanta kimang maim ön. ³² Pël maan Anutuuk kent yaëën pöt ne ërëpsawiarang
 arim naë wais ömaatak kë sumaat. ³³ Anutu, mayaap pöta pepap, ar pouröaring öp. Yaap.

16

Pool pi omnaröaan yowe mëëa

¹ Ne öng tiarim karip Pipi arim naë yewais pöpë songönte ëwat sënëën ök niamaan. Pi
 Senkria kak wë ingre mor saurö kaamök yaaup. ² Pi omnarö kaamök yaalmëem neenta
 tapël yaalnëaup. Pötaanök nem kentöök ar Aköpëën weseë Anutuu omnaröa yok pangk
 ëëpena pöl pi sant mowasën. Omnantëën elek yaëën pöt kaamök elmëën.

³ Ne Akuilaare pim öngöp Prisila piaripön yowe yemak pël ök man. Piarip neering Yesu
 Kristo pim yaat yamëngkauwaar. ⁴ Piarip ne wel wiimëak yaëën piarpim wëwëet utpet
 wesak nemëën wel wiipënëak ëauwaar. Pötaanök nemënt won, köpël omnaröa naëaan
 ingre mor sa muntaröakta piaripön yowe yemak. ⁵ Ne ingre mor saurö piarpim kaatak
 ngönënëën wa top yaaö pöröaanta yowe yemak pël ök man.

Pël ëak omën nem kar panëëp Epinitas piin yowe yemak pël ök man. Ne Esia
 yangerak ya yamëngkën pi wet réak ngönën kat wiak waup. ⁶ Maria arim naë ya kaö
 yamëngkaupönta yowe tapël yemak pël ök man. ⁷ Antronikasre Sunias Yuta omën nem
 kar neering wii kaatak wakaimauwaar piarpimëënta yowe yemak pël ök man. Ne om
 wëën piaripök wet réak Kristoë ngönte kat wiak wauwaar. Pël ëak pim ngön yaaö
 omnaröa ök sak wë. ⁸ Kristoën yak nem kar panëëp Amplietas pimëënta yowe yemak
 pël ök man. ⁹ Epanas tiarring Kristoë yaat yamëngköp pimëënta yowe yemak pël ök
 man. Pël ëak nem kar panëëp Stekis pimëënta tapël yeë pël ök man. ¹⁰ Apelis omnaröak
 itenak Kristoë yaat ompyaö yamëngk pël yamëëaupëënta yowe yemak pël ök man. Pël
 ëak Aristopulas pim kaatak wëauröaanta yowe yemak pël ök man. ¹¹ Yuta omën nem
 karip Erotion pimëënta yowe yemak pël ök man. Pël ëak omën Nasisas pim kaatak wë
 Aköpë ngönte wa pöröaanta yowe yemak pël ök man. ¹² Traipinaare Traiposa Aköpë
 yaat yamëngk öng pöaarëënta yowe yemak pël ök man. Pël ëak nem kar panëëp Pesis
 tapël Aköpëën yak ya kaö yamëngköpëënta yowe yemak pël ök man. ¹³ Rupas Aköpë
 omnaröak itenak ompyaö panëëp pël yema pöpre pim ëlëp nem ël sa pöpëënta yowe
 yemak pël ök man. ¹⁴ Pël ëak Asinkritasre Plikonre Emisre Patropasre Emasre pitëm kar
 pitring wë pöröaanta yowe yemak pël ök man. ¹⁵ Pël ëak Pilokokasre öngöp Suliaare
 Neriasre koont nangap Olimpasre Anutuu omën pitring wë pöröaanta yowe yemak pël
 ök man.

¹⁶ Neneren lup santak yowe mëak mor meneë. Ka poutë ingre mor sak wëauröak yowe
 yenia.

Omën naröak ingre mor saurö kom ëa

¹⁷ Karurö, ne kosang wesak epël niamaan. Omën kom elniak arim kön wi kosang yewesaut irikor yaalni pöröen ngarangk kääkë ään. Pit ngönën rë nuula pöt irikor yaalni. Pötaanök pit kasëng momampun. ¹⁸ Pöt omën ke pil yaë piporö pit tiarim Aköp Yesu Kristoë inëän naën. Won, pit pitëmtë koröpöökë kentöökë ënëm yaë. Pël yeem pit omën utpetatë songönte kääkë ewat nasënöröen morök elmëak wiap yemowas. ¹⁹ Ar ngön ompyaut ngaarëk yeö pöt omën pourö yok kat yawi. Pötaanök ne arim wëwëetaan ërëpsawi yeë. Pël yeëetak nem kentöök ar ompyaö yaauten ewat panë önëët, utpet yaauten kön wiingan. ²⁰ Pël ään Anutu mayaap pepap puuk akun wali nasën wiaan Seten ing mës olaan arim ikanöök wiapp.

Tiarim Aköp Yesu Kristo pim komre kolap pöt arim naë wiaap.

Omën naröak Rom omnaröen yowe yema

²¹ Timoti neering ya ngawiap puukta arën yowe yenia. Pël ään Yuta omën nem kar Lusiasre Sesonre Sosipata pöröeta tapël yenia.

²² Ne Tetias, Poolök ngön epot ök neaan pep epwer retëng yeë epop Aköpring wë yowe yeniak. ²³ Kaias piita yowe yenia. Ne pim kaatak neulëak ompyaö elnëän wëän ingre mor pourö wais pim kaatak ngönënëän wa top yaë. Ën Erastas ka epöökë mon ngarangkëpre tiarim karip Kotas piaripökta yowe yenia.

²⁴ [Tiarim Aköp Yesu Kristo pim komre kolap pöt arim naë wiaap. Yaap.]

Tiar Anutuun yaya mepa

²⁵ Anutu pi Yesu Kristoë ngön ompyaö nem ök yeniak epotök yok pangk taë niwasëp-naat. Ngön ompyaö epot ngaanëër ëlëöp wiakaimautök peene akun eptakök Anutuuk tekeri yewas. ²⁶ Tektek omnarö ngaan retëng ään kääkë tekeri oröa. Pël ään Anutu wakaim öpnaap omën pourö kat wiak ngön ngaarëk öpenëak kosang wesak maan ngön ompyaut tekeri sëän yang poutë omnarö pangk kat yawi. ²⁷ Yesu Kristo pim elnia pöten kön wiak kët ël epotë yayaatakaan yayaatak maim öpa. Yaap.

[Yok pi tapët.

Ne arim nanëp, Pool.]

1 Korin

Yesu pi wel wiak kutömweri sēen wē krismaki 24 pōta ök won sēen Pool pi Epesas kak wē pep epwer Korin kakē ingre morörö retēng ē mena. Korin ka pō Krik yangerakē ka kaō naō. Pōrek Yuta omēn narō Krik omnarōaring wakaima. Korin kak wēaurōakaan selap utpet eēima.

Pool pim pep epwer pōt, Korin kakaan wes mēēnak kangwer mena.

Pōt epēl wia.

Ngōn ngēs rēaut 1:1-9

Ingre morörö komkap ēa 1:10-4:21

Öngre omp wēwēeta ngōnte 5:1-7:40

Omp ak kaaröröa ngōnte 8:1-11:1

Ingre moröröa yaya yaaöre wēwēeta ngōnte 11:2-14:40

Kristoē wal äautere tiarim wal ēēpenaat 15:1-58

Yutia ingre moröröaan kaamök elmēaut 16:1-4

Ngōn mēēt 16:5-24

¹⁻² O Anutuu ingre mor sa Korin kak wēaurō, ne Pool Anutuu kēmtak Yesu Kristoē ngōn yaaō omēn sumēak neulēaup, ne tiarim karip Sostenis piiring wē pep epwer retēng ē yaningk. Anutuuk ar pim omēn wes niulēēn Yesu Kristook yal menak wēēn ngēēngk niwasēn wē. Pi ka poutēaan tiarim Aköp Yesu Kristoon yaya yamēēaurō pitta pim omēn wes moulmēa. Pi pitre tiar pourōa Aköp.

³ Tiarim Pepap Anutüre Aköp Yesu Kristo piarpim komre kolapre mayaap pōt arim naē wiaap.

Pool pi Anutuun yowe mēēa

⁴ Anutu pi Yesu Kristo pimēēn yak komre kolap elnieim wē. Pōtaan ne arimēēn kön wieē kēt ēl epotē Anutuun yoöre ērēp maim wē. ⁵ Anutuuk komre kolap pōt yaalniin Kristook yal menak wēēn ompyaō niwasēn ar kön tektek wē pōta songōnte kosang wesak ök yaurō. ⁶ Pipēt Kristoon tekeri wesak yaaō ngōn pōt arim naē kosang sak wia. ⁷ Pōtaanök ar Aköp Yesu Kristo pim orō tekeri rēēpna akuneten kor wē Ngēēngk Pulöökē yaningk pōtōn ngōnēntaan ngōntök naēngan. ⁸ Tiarim Aköp Yesu Kristo puuk wotpil niwasēn taē wēēn ēnēmak pim waisēpna akun kaōaōök Anutuu ēōetak ketre saun won önēēt. ⁹ Pōt Anutu pi pim Ruup tiarim Aköp Yesu Kristooring lup kopētemer sēnēak yas niiaurō pōtaanök. Pi pim elniipēnēak ök niia pōt yaalniin piin pangk kön wi kosang wasēpenaat.

Ingre mor saurō komkap ēa

¹⁰ Karurō, tiarim Aköp Yesu Kristo pim weēre kosang nena pōtaan ngōn epēt kosang wesak niamaan kat wieē. Ar komre kap ēēnganēp ngōn ke kopētal aē. Arim könre lupōt kopētal wiaan weē. ¹¹ Nem karurō, öng Kolowi pim kaataköröak arim tekrak komkap wia pēl neeaut. ¹² Nem pēl yeniak pōta songōnte epēt. Ar epēl yamēēaan ya. Arim naēaan narōak, “Ten Pool pimorō,” pēl yaan narōak, “Ten Apolos pimorō,” pēl yaan narōakta, “Ten Pitaēērō,” pēl yaan narōak, “Ten Kristoēērō,” pēl yeēan ya. ¹³ E tolēēl? Kristo pi welung wera ma? Ma Pool nook arimēēn yak kēra yetaprak wel wian ma? Ma ar nem ēnēm ēēnēak nem yapintak i nimēa ma? Won. ¹⁴ Ne arēkaan omēn selap i namēēn, Krispasre Kaias piarpimēnt. Nem omēn selap i nemomēēn ēan pōtaan ne kön wiin ya kē yes. ¹⁵ Pōtaanök omēn narōak nook ar nem ēnēm ēēnēak nem yapintak i nimēan ngōn pōt yok pangk naēpan. ¹⁶ Aō, ne kat kolanēp. Stepanas pim kaataköröeta i momēauppe. Munt narōeta i momēan ma won wes ne ēngk ma e wesak yaē. ¹⁷ Kristo pi ne omnarō i mēēmēak wes nenemēēn, ngōnēn ök amēak wes nemēaup. Pēl eēma pōt ne ēwatöröa ngōn ya pōl naēngōn. Pēl amaatep Kristo pim kēra yetaprak möa pōta kēēt mos sēpan.

Kristo pi Anutuu weēre kosangöt pet yaalni

¹⁸Yaap, Kristo pi kera yetaparak wel wia ngön pöten omën kö yesauta kanöök wëauröak kön wiin mos ë yaë. Ën omën Anutuuk kama yanu pörö tiarök kön wiin ngön pötak Anutu pim weëre kosangöt pet yaalni pël yewas. ¹⁹Pöta ngönte ngönëntak epël wia.

“Ne omën narö pitëmtën kön wiin ewatörö pël yewas piporö pitëm ewatöt wak moiramaap.

Pël ëak omën narö pitëmtën kön wiin kön tektek yaaurö pël yewas piporö pitëm könöt wa moolamaap.”

²⁰Pötaanök ewat omën piporö tolëel ëëpën? Ma kön tektek yaaö piporö tolëel ëëpën? Ma omën yangerakë omnantëen ngön nga eleim wë piporö tolëel ëëpën? Anutuuk yangerakë ewat pöt irikor yaaut pël pet yaalni.

²¹Anutu ewat pepap puuk kön wiin yangerakë omnarö pitëmtë könötök piin ewat nasën ëëpënëak elmëa. Pim ngönënöt ten ök yaan kaar omën naröak mosut pël yewas pöt ök aan omën narö kat wiak kön wi kosang wasën utpetetakaan kama moöpënëak kent yaë. ²²Ten Yuta omnaröak epël yak. “Ni omën it ngolöpöt tenim itöök ëen pöt nim ngönten wa yaap wasënaat.” Ën ar Krik omnaröak epël yak. “Ni ngön nent ök aan pöta songönte tenim könötök ewat sak pöt nim ngönten wa yaap wasënaat.” ²³Pël yaketak ten Kristo kera yetaparak möön wel wia pöta songönte ök yaan Yuta omnarö pit kat wiak kaaö yaë. Ën omën muntarö pitta kat wiak, “Kön irikor ëak yak,” pël yewas. ²⁴Pël yaëen omën Anutuuk pimëen yaö niwesaurö, Yuta omënre omën muntarö, tiar kön wiin Kristo kera yetaparak möön wel wia pöta ngöntak Anutu pi ewatre weëre kosangringëp pöt pet yaalni. ²⁵Omën Anutuuk elmëen naröak kön wiin irikor yaë epëtak yangerakë omnaröa ewatöt il yemowas. Ën omën Anutuuk elmëen naröak kön wiin wiapre kor yaë epëtak yangerakë omnaröa weëre kosangöt il yemowas.

²⁶Karurö, ar ngaanëer Anutuuk yas niak pimëen niwesa pötak arim wakaimauten kön wieë. Omnaröak arim tekrakaan omën selap ewatre weëre kosang yapinringörö pël naniwasën ëa. ²⁷Pël ëaap omën yangerakë omnaröak ewat wonörö pël yewas piporö Anutuuk yas niak ewat yaningkën ewatörö ëö yemongawis. Ën weëre kosang wonörö pël yewas piporö Anutuuk yas niak weëre kosang yaningkën weëre kosangringörö ëö yemongawis. ²⁸Pël ëak omën omnaröak kön wiin omën pas yapin won irëak wëen omnaröa kaaö yaaurö Anutuuk yas yeniaan isaurö il yemowas. ²⁹Anutuuk yang omnarö tiar pim ëöetak tiarimtok tiarimënt wak isnganëak pël elnia. ³⁰Anutuuk tiar Yesu Kristooring öpenëak niulëa. Tiar piiring wë ewatöt wak Anutuun kön yawi. Kristo puuk kaamök elniin Anutuuk tiarën, “Wotpilörö,” pël yenia. Anutuuk tiarimëen yak ulmëen pi utpetetakaan kama niön kölam sak wë. ³¹Anutuuk tiar ngönëntak epël wia pöt ëëpenëak pël elnia. “Namp pi ërëpsawi ngön apënëak pöt Aköpëel ko wesak ap.”

2

Pool pi Kristo kera yetaparak möa pöta ngönte ök mëëa

¹Karurö, nem ngaan Anutuu ngön këët ök niamëak wais arim naë wakaiman pötak ngön öngpökötire ewatringöröa ya pöl neniaan ëaut. ²“Ne ngön munt nant nemangön, Yesu Kristo kera yetaparak möön wel wia pöt pëen ök memaat,” pël wesak waisaup. ³Pël ëak wais wiapre korring wë ngönën wak isak niangönëak kas kön wiak reireë ureimaup. ⁴Pël yeem nem ngön aöre ngönën ök niaaö pël eiman pöt omnaröa yaë pöl ar kön ngolöpöt önëak neniaan. Won, ne ök yeniaan Ngëëngk Pulöök kaamök elnëen pim weëre kosangöön itenaurö. ⁵Omnaröa ewatötön kat wia pötaan won, Anutu pim weëre kosang elnia pötaan ar piin kön wi kosang wasënëak ne wiapre korring wakaimaup.

Anutuu Pulöök ewatöt yaningk

⁶Ne omën Anutuu wëwëetak kosang sak wëauröen ewatta ngönöt ök yeniak. Yang omnaröere omp aköröa ewatta ngönöt naën. Pörö pit kö sëpnaarö. ⁷Anutu pim ngön ëlëep wiakaimaut nem war wesak ök yeniak epot ngaanëer kutömre yang won wiaan Anutu pimtë wakaimautak kopëta wes wiin wiakaimautök peene tiar kutömweri së

ëwaatak öpenëak war wes yaningk. ⁸ Yang omp aköröak Anutu pim ëwat ëlëep wieëa pöten ëwat nasën ëa. Pit ëwat ëanëën yok pangk kutöm Aköp, iere kasir pepap, këra yetaprak namöön ëan tapön. ⁹ Pit ëwat naën ëautak ne ngönëntak epël wia pöten ök yeniak.

“Omën omnaröak itaampööre kat wiire kön wi pël naënöt Anutuuk omën piin lup sant yaalmëauröaan kopëta wes wia.”

¹⁰ Ngön pipët ëlëep wiautak Anutu pim Pulö wes mëen pöta songönte tekeri wes nina. Pöt Pulö pi omën poutë songönöt ëwatëpök Anutu pim yaauta songönteta ëwat wë. ¹¹ Tiar omnarö nampök nampë könöön ëwat naöngan. Pimënt kön pepapökëër ëwat öpnaat. Pöta ök omën nampök Anutuu könöön ëwat naöngan. Pimtë Pulöökëër ëwat wë tekeri yewas. ¹² Anutu pi yang omnaröa könö tiar naningkën ëa. Pi tiar pim omën ompyaut yaningk pöta songönten ëwat sëpenëak pim Pulö ningkën waut. ¹³ Ten Anutuu omën ompyaut yaningk pöta songönten omnaröa könötëaan ök neniaan. Ngëengk Pulöök re nuulön omën Pulööring wëauröen ngönënta songönte tekeri wes yaningk. ¹⁴ Omën Ngëengk Pulö naönörö pit Anutuu Pulöök ngön rë moula pöt korar wesak kat nawiin yaë. Ën Ngëengk Pulö waurö tiarökëër pöta songönten ëwat wë. Pötaanök omën Pulö naönörö pit songönten yok pangk ëwat nasën ëëpnaat. ¹⁵ Omën Anutuu Pulö ningkën waurö tiar omën pout yok pangk kom ëëpnaat. Ën Pulö naönörö pit tiarim songönten ëngk ma e wesak pangk kom naën ëëpnaat. ¹⁶ Pöt pit Anutuu songönten köpël wë pötaanök. Pöta ngönte ngönëntak epël wia.

“Talëpök Anutuu könöön ëwat wë?

Talëpök pi omnantön ëwat sëpnaan rë moulöpën?”

Omën Pulö naönöröak yok pangk naën ëëpnaatak tiar Pulöök rë nuulön Kristoë kön yawi pöl yeë.

3

Ngönën ya yamëngk piporö Anutuu ya omnarö

¹ Karurö, ne omën Anutuu Pulö wauröen ök yamëëa pöl arën ök niamëak ök ëen pangk naën ëaut. Kristoë ngöntaan ar öngaaröa ök köpël wë. Pötaanök ne yangerakë omnaröen ök yamëëa pöl arën ök niaut. ²⁻³ Öngaarö pit kaömp kosangöt nanëmpan, kapa pëen nëmpana. Ar öngaaröa ök ngönënten köpël wëen yak ne ngönën öngpököt pëen ök niaut. Ën peeneeta ar wëwë ngaantakël wë. Pötaanök ngön öngpököt pangk ëwat nasëngan. Ar arim karuröen kaaö ëëre neneren sërere ngön aö pël yeë pötak wëwë ngaantakël wë yangerakë omnaröa yaaul yeë pël pet yaalni. ⁴ Ar naröak, “Ten Poolëerö,” pël yaan naröak, “Ten Apolos pimorö,” yak. Pötaanök yang omnaröa wëwëetakël wë pël yeniak.

⁵ Ar tol ëen ten Apolos kom yaalni? Ar kön wiin Apolos puukëër kaöap Kristo pim ököp pël yaë ma? Ma Pool nookëër kaöap Kristo pim ököp pël yaë ma? Won, tenip om Aköpë inëen pëen yaauwaarök namp ya nentak kom ë niulëen ya yamëngkën ar piin kön wi kosang wesaut. ⁶ Tiar ya lupöök nampök wet rëak öpöt ngëntën nampök nön yati. Pöta ök ne wet rëak ngönën ök niaan Apolos ënëmak ngarangk elnia. Tenip om pël ëauwaar Anutuukëër kaamök ëen këët yaarö. ⁷ Pötaanök ngëntööre nön ti pël yaë pöaar yapin wonaar. Ën kaamök ëen këët yaarö pöpökëër yapinringëp. ⁸ Yangëntaupre nön yatiaup piarip kopëtalaar. Ën sum öpna pöt neenem ya yamëngkauta ökök Anutuuk namp nal mangkën öpnaat. ⁹ Tenip Anuturing ya yamëngkauwaar. Ën ar pöt Anutu pim ya lupö pël yeë. Pël ëen pi ngarangk yaalni. Ar tenpimorö won.

Ngönëne ya omnarö ka ök yarëauröa ökörö

Ar Anutu pim kaat pël yeë. ¹⁰ Anutu komre kolap elnäak pim yaatak neulëaup. Pël ëen omën ka ompyaut ök yarëaupök wet rëak ök ëak wap kosang panëet yewesir pöl nook wet rëak ngönënta songönte ök niaut. Pël ëen omën muntarö yal menak wap pötë rangk ök yarë pöl narö peene arim naë ngönën ya yamëngk. Omën peene arim naë ya

yamëngk pörö pit kääkë wesak ngönën ök niaa ngarangk elniip. ¹¹ Ne Kristo pim ngönte arën ök niaut. Pim ngön pöt ka wap weit wesira pötë ökö. Pötaanök omnaröak pöt ti olëak wap muntat yok pangk newesirën ëëpnaat. ¹² Wap weë pötë rangk ka ök rapënëak naröak koolre siluwaare kël sum kësangring ompyaö pipot wak pël yeë. Ën naröak këra wiapötre perre koin teënt sak yaila utpet pipot wak pël yeë. ¹³ Pël ëën omnarö tiarim neenem ya yamëngkautë songönöt tekeri sëpnaat. Akun kaöaöök Anutu pi tiarim ya mëneimautë këët esuwesök war wasëpnaat. Tiar pimëën ompyaö elmëeiman pöt koolre siluwaare kël sum kësangringötë ök nanikotön ëëpnaat. Ën utpet elmëeiman pöt këra wiapötre perre koin teënt sak yail pötë ök es kot won sëpenaat. ¹⁴ Pël ëën omën narö wap weë pötë rangk ök rëën esuwesök nokotön ëëpna pörö Anutuu naëaan kangut öpnaarö. ¹⁵ Ën narö wap weë pötë rangk utpetatring ök rëën es kotön kangut naön ëëpnaat. Pël yaëën omën pörö es nokotön wëën Anutuuk omën pëënörö esuwesiaan kama wa ulmëën öpnaat.

Ingre mor saurö pit Anutu pim ngëëngk tupët

¹⁶ Ar Anutuu ngëëngk tupta ökö. Pötaanök pim Ngëëngk Pulö arim lupötë wë. Pöten ar köpël ma? ¹⁷ Omën namp pi Anutu pim tup ngëëngk wesa pöt utpet wasën pöt Anutuuk kangiir utpet mowasëpnaat. Pöt Anutuu tup pöt ngëëngkët pötaanök. Pim ngëëngk tup pöt ar tapörö.

Tiar ngönënë wotöököröen wak isak angan

¹⁸ Arimtok arimtä lupötön morök elmëëngan. Arëkaan namp pimtën kön wiin yangerakë omnaröa ewatöt wak wë pël yewas pipop Anutuu ëöetak ewatëp pël sak öpënëak pöt yang omnaröa ewatöt kasëng menak wëën pitök piin kön irikor yaaup pël map. ¹⁹ Yangerakë omnaröa ewat pipot Anutuuk itaangkën kë wonöt pël yaë. Pipta ngönte ngönëntak epël wia.

“Omën omnaröak kön wiin ewatringörö pël yewas piporö morök yaëën Anutuuk maan pitëmtë morök pötök utpet yemowas.”

²⁰ Ën kaalak ngönëntak nenteta epël ya.

“Aköp pi yangerakë omnaröa ewatötön kön wiin pasut pël yaë.”

²¹ Pötaanök arëkaan naröak ngönënë wotöökörö komre kap ëak wak isak anganok. Omën pout arimtäëtök. ²² Pool neere Apolosre Pita ten pourö arimorö. Ën yang epërere öp wëautere wel yawiautere omën peene wia epotere ënëmak orööpnaat pipot pout arimot. Anutuuk arimëën yaö äaut. ²³ Ar pöt Kristoëërö, ën Kristo pöp Anutuup.

4

Aköp pimtök pim ya omnaröa wëwëat kom ëëpnaat

¹ Ar ten ngönënë wotöököröen kön wiin Kristo pim inëën wë Anutuu ngön kë ngaanëër ëlëëp wiakaima pöt ngarangk ëak ök yaurö pël sëp. ² Pël ëën ngarangköröa ngön kosangët epël wia. Ngarangkëp pim ya mena pöt kääkë wesak ngarangk ëëp. ³ Ne pöt, arök ma omën munt naröakta ya Anutuu nena pöt wël elnëënë pötaan ne kön selap naëngön. Pöt omnaröa wël yaë pöt pasut. Nemtokta nem yaaut wël naëngön. ⁴ Nemtok nem yaauten kön wieë utpet nent nokoirën yaaup. Nook nemtën pël aan pangk naëpan. Aköpökëër nem yaaö pöt wël elnëëpnaat. ⁵ Pötaanök akun Anutuu wia pöt naaröön wiaan omnaröa wëwëat kom ëëngan. Ënëmak Aköpë waisëpna akun pötak pi omën koutak ëlëëp wia pöt wak ëwaatak wiak omën tiarim könöök kent kön wia pötta tekeri wasëpnaap. Pël ëak Anutuuk omnarö tiarim yaaut kom ëak neenem yaautë kangut nimpnaat.

Korin omnaröak pitëmtën wak isak aimä

⁶ Karurö, ne ngön pipët ök yeniem ar kaamök elniipënëak ten Apolos tenpimtë songönte ök yeniak. Pël ëak ngön ngönëntak wia pipot ilap riinganëën tenpim ënëm ëënëëten kent yaë. Pötaanök ar naröak kom ëak ngönënë wotöökörö nampön wak isak ëak nampön wak irëak angan. ⁷ Karurö, ar muntarö il wesak ngönënë wotöökörö yok

pank kom eën ma? Won. Anutu pimtök omën pout yaningk, arimtok naön. Pötaanök Anutuuk omën pout yaningk pöten ar tol eën arimtën kön wiin naningkën koröp oröön arimtën wak yawis?

⁸ Elei, ar arimtën kön wiin lupötë ngönën peö äak wë. Ar arimtën kön wiin Anutuu omën ompyaö pout wak pim eëetak kaö sak wë ten il yaniwas pël yewas. Won, ar kaö nasën wë. Pël äaap nem kentöök ar pël äak wë pöten kent yaë. Pël kaö sak wëan talte ten kaamök elniin arring kaö sak öpen. ⁹ Ne epël kön yawi. Kristo pim ngön yaaö omnarö ten Anutuuk kot niwesak omnaröa iri yanuulë. Ten yang ngarangköröa omnarö ngön yaatak ulmëak weletaan yaö elmëen wë pöröa ök. Pël eën enselre omën pourö tenen it top yaalni. Ne kön wiin Anutuuk ten pël eëneäk yanuulë. ¹⁰ Ten Kristoë ngönte ök yak pötaan omnaröak tenen kön wiin kopël waswas yaaurö pël yaë. Ën ar Kristook yal menak wë arimtën kön wiin ewatringörö pël yaë. Omnaröak tenen kön wiin wiapre kor yaaurö pël yaë. Ën arimtok arimtën kön wiin weëre kosangringörö pël yaë. Pël eën omnaröak arën wak isak yeem tenen wak irëak yaaurö. ¹¹ Ngaanëër ngöntök äauröak om ngöntök ë imeë iire kaömpre poë koröp poutön ngöntök eëim wë. Pël yaëen omnaröak yanimöön kan yeem oröptak ilenëak yeë? ¹² Pël yeem ten këere kaömp koirënaak yak tenimtë morötök këlangön kat wiak ya yamëngk. Omnaröak tenen ökre was yeniaan kangiir ompyaö wesak yemak. Pitök utpet yaalniin kangiir utpet naalmëen yeë. ¹³ Pit utpet wesak yeniaan kangiir wiap yaalmë. Ten yang ël epotë omnaröak wa irman yaniwesaurö. Pitök tenen kön wiin utpet panëerö pël yaniwas. Tenen pël elnieimauröak peeneeta tapël yaalni.

Pool pi Korin omnaröen pim yaaul eëpënëak mëä

¹⁴ Ne ar eö sënëen ngön pipot neniaan. Ar nem ruurö yak yaköm eën kön tektek sënëak ök yeniak. ¹⁵ Ar Kristook yal menak wëen omën selap pan ngarangk elniipënëak yaë. Pël äaap ar pep selap won. Nemënt kopëtapök ngön ompyaut ök niaan Yesu Kristook yal mangkën arim pep saup. ¹⁶ Pötaanök ne ke urak epël yeniak. Nem yeë pöl eëë. ¹⁷ Ar nem yeë pöl eëneäk Timoti arim naë wes mëen yewais. Ngönëntaan pi nem ru panë sak wë ya ompyaö yamëngkaup. Puuk nem Kristook yal menak wë omnant yaaö pöten arim könöt ngolöp wes nimpnaat. Kristook yal menak ëpena ngön pöt ne ka poutë ingre mor sauröen ök maim wë.

¹⁸ Ar naröak neen, “Pi eprek newaispan,” pël aimeë kölokkölok eim wë. ¹⁹ Pël äaap Aköpök kön wiin pank eën pöt peene tapët arim naë waisumaat. Pël äak pitëm kölokkölok ngön yaaö pötaan ngön naëngan. Pitëm omnant yaautë songönöt tekeri wasën ar pit weëre kosangringörö ma won pöten itaampunëët. ²⁰ Anutu pim wa ngaöök nimëen wë pöta songönte ngön pëen yaaut won. Pöt weëre kosangring wë Anutuu ngönta ënëm yaaut. ²¹ Ar taltaan kent kön yawi? Utpet eëim wëen ne pësementring waisumaaten kent kön yawi ma ompyaö wëen lup sant elniak mayaaptaring waisumaaten kent kön yawi.

5

Korin omnaröa naë öngre omp wëwë utpet nent oröa

¹ Ne ngön nent omnaröak epël yaan kat yawi. Arim tekrak öngre omp wëwë utpet nent ngönën köpëlöröakta naën yaaut oröak wia. Omën nampök pim pepapë öngöp wak wë pël kat yawi. ² Omën utpet pöt oröak wiaan ar tol eën arimtën wak yawis? Pöt pank naën. Ar utpet oröak wia pötaan yaköm kön wiak omën pipop arring öpanëen waö ë mëenë pöt ompyaö. ³ Yaap, ne arim naë won kamaarek wë. Ën nem könö pöt arring wë. Pötaanök ne arim naë wëa eëma pöl omnampë utpet ëa pöt kat wiak kom äak epël yeniak. ⁴ Ar tiarim Aköp Yesu Kristo pimorö pël kön wieë wa top yaëen nem könö arim naë wiaan tiarim Aköp Yesu Kristo pim weëre kosangö nimpnaat. ⁵ Pël eën ar omën pöp Setenök këlangön menak pim wëwë ngaante won wes olaan Anutuuk akun kaöaöök Aköp Yesu pim tekeri sëpna pötak pim lupmer kama öpnaan waö ë mëëë.

Pool pi Korin omnaröen omën utpetap waö ë mëëpënëak mëëa

⁶ Omën utpet pöt om wiaan arimtën wak isak yak pöt pangk naën. Ngön nokoli epëten ar köpël ma? “Pol pëwëö repak kot nent oröak yaapötë sëen pout kakam ëëpnaat.” Pöta ök utpet arim naë wia pötak ar pourö utpet niwaspanëen ngarangk këëkë ëëë. ⁷ Ar pöt utpet wonörö. Pötaanök pol pout kakam ëëpanëak pëwëö ti yemoolak pöl omën pöpë utpetatök ar pourö utpet niwaspanëen pi waö ë mëëë. Anutuuk ar mait elniak arim utpetat won sëpënëak Kristo sëpsëp ket ëak möa. Pötaanök arta utpet ëënganëen omën pöp waö ë mëëë. ⁸ Yuta omnaröa ketre saunat wa moolëak Anutu pim mait elmëa pötaan yoöre ërëp yamëëa pöl tiar utpet pout kasëng menak kölam wë ngön këët apa.

⁹ Ne pep newer wet rëak epël retëng ë ninaut. “Ar omën öngre omp wëwëat utpet yaë piporö kasëng meneë,” pël niiaut. ¹⁰ Ne omën piporöen kön wieë omën ngönën köpël wë öngre omp wëwëat utpet yaaöre keimön yaaö, këkain yaaöre Anutu pim urtak omp ak kaarörö ngëëngk yewesa pörö kasëng mampun pël newasën äaut. Ar ngönën köpëlöröaring ngöntre kar naën yeëan talte yang epër yok pangk sëp wasën. ¹¹ “Ar omën namp pimtën, ‘Ne ngönën wak wë,’ pël aimeë arën, ‘Karurö,’ pël niaim wë öngre omp wëwëat utpet ëëre omnantön war ë, Anutuu urtak omp ak kaarörö ngëëngk wasöore omnaröen ökre was maö, i ngaat nak kön irikor ëëre këkain ë pël yaë ke piporö kasëng mampun,” pël kön wiak retëng ë ninaut. Kot nenteta piiring kaömp ngawi ëëngan. ¹²⁻¹³ Nook ngönën wonöröa wëwëat yok pangk kom naëngön. Anutuukëër pël ëëpnaat. Ën ar ingre mor sauröakëër arim wëwëat yok pangk kom ëënëët. Pöta ngönte ngönëntak epël wia.

“Omën utpetap arim tekrakaan waö ë mëëë.”

6

Ngönën kat wiauröak nener ngön yaatak ulmëëngan

¹ Ar ingre mor sauröa naëaan omën namp pim karipëen ngön wieë ar keker elniak ngön yaatak moulmëëpënëak pöt yang ngarangk ngönën wonöröa naë yok pangk sëpën ma? Won. Pi Anutuu omën sauröa naë së moulmëën kom ëëp. ² Ënëmak akun kaöaöök Anutuu omën saurö tiarök yangerakë omnaröa wëwëat yok pangk kom ëëpena pöten ëwat wë. Ar ënëmak yangerakë omnaröa wëwëat kom ëënë pöt kot wia epöökëër yok pangk kom ëënëët. ³ Tiarök enselöröa wëwëatta yok pangk kom ëëpena pöt ar ëwat wë. Yaap, tiar ya kaö pipët mëmpenaarö. Pötaanök yangerakë wëwë epëtaan kom ëëpena pöt kotte. ⁴ Pötaanök ar ingre mor sauröa naë yangerakë omnantëen ngön wieëa pöt tol ëënak ngönën won arim ëwat pöröen pitök kom ëëpën yemak? ⁵ Ne ngön pipët ar kat wiak ëö sënëak ök yeniak. Arim naëaan ëwat omën namp karaar kom ëëpnaap won ma? ⁶ Wë koröppe. Pël ëaap ngönën kat wia nampök karip ngönën wonöröa naë ngön yaatak ulmëën ya yamëngk.

⁷ Arim nener ngön yaatak yaulmë pötak arim ngönëntakë wëwëat wak yeira. Omnaröak ar utpet niwasöore arimot këkain ë pël yaëen kangiir naalmëën ëënë pöt yok pangk. ⁸ Pël ëaap arimtok omën naröaan utpet mowesak këkain yeë. Pël yeem ingre mor sa arim karuröaanta tapël elmëak utpet panë yaalmë.

⁹ Omën utpet yaaurö Anutuuk wa ngaöök nemomëën ëëpna pöten ar ëwat wë. Ar omën epotön köpël ëëngan. Omën öngre omp nga yaaöre Anutuu urtak omp ak kaarörö ngëëngk yewesa, öngre omp wëwëat utpet yaaöre omp nampök namp ëöaat yaalmëaö, ¹⁰ këkain yaaöre omnantön war yaaö, i ngaat nak kon irikor yaaöre utpet wesak yaaöre omnarö möak këkain yaaö utpet ke pilörö Anutuuk wa ngaöök nemomëën ëëpnaat. ¹¹ Ngaan ar narö pi tapël wakaimauröak peene Aköp Yesu Kristook yal yemangkën tiarim Anutu pim Pulöök i niirak arim utpetat won wes nuulaan wotpil sak pimtëen yaö sak wë.

Ompyaö wë Anutuu yapinte wak isak apa

¹² Ar naröak epël yak. “Omnant pout yok pangk ëëmaat,” pël yak. Pöt yok pangk yaketak omën nantök ar pangk kaamök naalniipan. Neenta, “Omën pout yok pangk

ëëmaat,” pël amaatak omën nent kaö sèen inèen elmèengönèen pël naëngön. ¹³ Ar naröak epël yak. “Kaömp pöt yaatakèet yak nëen yaatak yes. Ya epët kaömpötèet,” pël yak. Pöt yok pangk yaketak Anutuuk piptepar won wasèpnaat. Èn möönre koröp epö öngre omp nga yaaö pötè yaö wonö. Tiarim möönre koröp epö Aköpè inèen elmèepènèak yaö èau. Aköp pi tiarim möönre koröp epökè pepap. ¹⁴ Anutuuk Aköp weletakaan wal è ulmèaupök tiarta tapël pim weère kosangöök wal è niulèepèn sa. ¹⁵ Arim möönre koröp pipot Kristo pim koröp lup nant ar pöt èwat wè. Ar kön wiin arim möönre koröp wak öng kan pas yaaupring erèn èen pangk èepèn ma? Pël naëngan, won pan. ¹⁶ Omp namp öng kan pas yaaupring erèn yaë pöp pi öng pöpring koröp kopètaö yeö ar pöten köpèl ma? Pöta ngönte ngönèntak epël wia. “Piarip pouwaar erèn èen koröp kopètaö pël èepnaat.” ¹⁷ Èn namp Aköpring yal èak wè pipop piiring könre lup kopètèmer sak wè. ¹⁸ Öngre omp nga yeë pippel sèp weseë. Utpet muntat omnaröak yaë pipot pitèm koröpöt utpet newasèn yaë. Èn namp öngre omp nga èak pöt pimtè koröpö utpet wasèpnaat. ¹⁹ Arim koröp pipö Ngèengk Pulö pim ngèengk tupèt pöt ar köpèl ma? Anutuuk Pulö arim lupötè ulmèèn wè. Arim koröp pipö arimtèö won, Anutu pimö. ²⁰ Puuk sum kèsang elniak ar utpetatè öngpökaan kama wak pimèèn niwesa. Pötaanök ar ompyaö wè pim yapinte wak isak aë.

7

Öngre omp yaauta ngönte

¹ Arim ngön neen pepeweri pèel neean pöt ne kangiir ök niamaan kat wieë. Omën namp omp tek öpna pöt ompyaö. ² Pël èenèetak öngre omp nga yaaut kèsang wia. Pötaanök pötak wer niöpanok ompörö neenem öngöp wak wèen öngöröeta neenem ompöp wak önè pöt ompyaö. ³ Ompöpè koröp pipö pim öngöpèö. Pötaanök keimön elmèëpan. Èn öngöpè koröp pipö ompöpèö. Pötaanök keimön elmèëpan. ⁴ Pöt tol èen? Öngöp pimtök pim koröpö ngarangk naën, pim ompöpök pël yaë. Tapël ompöp pimtök pim koröpö ngarangk naën, pim öngöpök pël yaë. ⁵ Öngre omp weëaurö ar nener koröp keimön elmèëngan. Om Anutuun ök manèak wet rëak ngön è kat men èak akunet om wiaan arim koröp keimön èenè pöt yok pangk. Pël èen akun pöt pet irèn Setenök morök elniin arim koröp ngarangk naën wè öngre omp nga èënganèen kaalak erèn èen. ⁶ Ar öngre omp èenèak yeniak pöt ne kosang wesak neniaan. Ar pël èenè pöt yok pangk pël yeniak. ⁷ Nem kentöök ar pourö nem ök tek önèak kent yaë. Pël yaèetak Anutuuk elniin narö öngre omp wak wèen narö tek wè. Pi tiar pël èëpenèak weère kosangöt kom èak narö nant narö nant yaalni.

⁸ Öngre omp tekre kapirörö ne arèn ök niamaan kat wieë. Ar nem ök tek önè pöt ompyaö. ⁹ Pël èenèetak arim koröpöökè wèwèat ngarangk naën yeem öngre omp èenè pöt ompyaö. Koröpöökè kentre kaurat kaö sak ngep elniipna pöt pangk naën. Pötaanök öngre omp èenè pöt ompyaö.

¹⁰ Öngre omp weëaurö, ne arèn kosang wesak ök niamaan kat wieë. Ngön epët nook won, Anutu pim këm ngönte. Öngöp pi pim ompöp sèp waspan. ¹¹ Ma yok pël èak pöt om öp. Won èen pöt pim ompöp kaalak koirak lup kopètèmer sak öp. Èn ompöp piita pim öngöp wes mèëpan.

¹² Öngre omp muntarö, nem arèn ngön niama epët Aköpèet won, nemtèet. Omp ngönèn kat wia namp öng Kristoon kön wi kosang newasènèp koirèn piiring öpènèak kent yaèen pöt wes mèëpan. ¹³ Èn tapël öng ngönèn kat wia namp omp Kristoon kön wi kosang newasèn nampring wèen piiring öpènèak kent yaèen pöt wes mèëpan. ¹⁴ Pöt tol èen? Öng ngönèn kat wia pöpèen Anutuuk omp Kristoon kön wi kosang newasènèp yaö elmèa. Tapël omp ngönèn kat wia pöpèen Anutuuk öng Kristoon kön wi kosang newasènèp yaö elmèa. Pël naën èa talte piarpim ruurö Anutuu èöetak kölam nasèn èëpèn. Pit Anutuuk pimèèn yaö wesa. ¹⁵ Èn ngönèn köpèl öng ma omp nampök pim weëaup sèp wasèpènèak yaan pöt ngönèn kat wia pöpök il newariipan. Anutuuk tiar mayaaptak öpenèak yaö niwesa. Pötaanök nga elpanok ngönèn köpèlèp sèp wasèpènèak

yaan ngönën kat wiaup yok pangk kat mowiin sèpnaat. ¹⁶ Öngörö, arim ompöröak sèp niwasèpënëak yaan il mowariak kaamök elmëen Kristo pim naë rë olaan kama öpna pöten ar köpël wë. Tapël ompöröeta, arim öngöröak sèp niwasèpënëak yaan il mowariak kaamök elmëen Kristo pim naë rë olaan kama öpna pöten ar köpël wë.

Anutuu yas niaan wakaiman pöl öpa

¹⁷ Om ar pourö Anutuuk arim wëwë önëak yaö elniin wakaiman yas niaan pim naë rë olëak wëaö pötak wakaiman pöl weë. Ngön pipët ar ka poutë ingre mor sauröen kosang wesak ök niain wë. ¹⁸ Namp Anutuun yaö ëak pim koröp kaut moilën wëen Anutuuk yas mëea ëen pöt pim ila pöt ngep ëëpnaaten kön wiipan. Ën namp nailën wëen Anutuuk yas mëea ëen pöt ilëpnaaten kön wiipan. ¹⁹ Koröp kaut yailaut ma nailën yaaut piptepar om pastepar. Anutuu ngön kosangta ënëm ëëpena pötaar omën këet. ²⁰ Anutuuk yas niaan pim naë san pötak wakaiman pöl weë. ²¹ Ar inëen ëeim wëen Anutuuk yas niia ëen pöt wil niulëëpnaaten kön selap ëënganok. Arim wil niulëëpnaata kan nent oröön pöt pöök seë. ²² Inëen wë ma won pöten kön selap naën ëëpenaata songönte epët. Omën namp inëen wëen Aköpök yas mëea pöp puuk wil moulmëen pimëen yes. Ën namp inëen won wëen Aköpök yas mëea ëen pöt Kristoë inëenëp pël yes. ²³ Anutuuk ar sum kaö elniak utpetatë öngpökaan kama niwak pimëen niwesaurö. Pötaanök omnaröa yaautë ënëm ëënganëp pim ënëm seë. ²⁴ Karurö, omën pourö tiar Anutuuk yas niaan pim naë san pötak wakaiman pöl piiring öpa.

Ongre omp tekre kapiröra ngönte

²⁵ Ne öngre omp teköröa ngönte ök niamaan kat wieë. Ngön epët Anutuuk ök nenëaan, nemtok kësangën elnëak weëre kosang nangkën nem ngön këet ök yeniak epëten yaap pël wasënëet. ²⁶ Ne kön wiin akun eptak këere ngaat oröak wia pötaanök peene wë epël önë pöt ompyaö. ²⁷ Öngre omp ëaurö pöt nener wes mëenëak kön wiinganok. Ën öngre omp naën wë pöt pël ëënëëten kön wiinganok. ²⁸ Omp tekörö ar öng önë pöt saun won. Ën öng tekörö ar omp önë pöteta saun won. Om öngre omp ëak wëen pöt könömöt arim naë orööpnaat. Pötaanök orööpanëen tek önë pöten kent yaë.

²⁹ Karurö, nem yeniak pöta songönte epët. Tiar yang eprek öpenëak akun niwia pöt pet irëpënëak temanöm yes. Pötaanök akun kot eptak ar öngre omp ëauröak teköröa ök sak weë. ³⁰ Ën ingre ya ilak yaauröak pël naën koröp oröak weë. Èrëpsawi yaauröak won koröp oröak weë. Omnant sum yaauröak omnant wonöröa ök sak weë. ³¹ Yangerakë omnantëen ya kaö yamëngkauröak pötëen kent naën yaauröa ök sak weë. Yangerakë omën pöt teënt kö sèpnaat. Pötaanök tiar pipötön kaö wesak kön selap ëëngan.

³² Ar omën pasutëen kön selap naën ëënëëten ne kent yaë. Omp tekörö pit Aköpök itaankën ompyaö sèpna yak pim yaataan kön yawiaurö. ³³ Ën omp öngringörö pitëm öngöröak itaankën ompyaö sèpna yak yangerakë omnantëen kön yawiaurö. ³⁴ Pit Aköpë omnantre yangerakë omnant pouteparëen kön yawiaurö. Ën öng tekre ulwasörö pit pitëm koröpre lup pöt kölam sèpënëak kön wieë Aköpë yaataan kön yawiaurö. Ën öng ompringörö pitëm ompöröak itaankën ompyaö sèpna yak yangerakë omnantëen kön yawiaurö. ³⁵ Nem yeniak pipët arim yaaut kan wariak neniaan, kaamök elniipënëak yeniak. Nem kentöök ar wotpil wë Aköpëen yak weë ngentiak pim yaat mëmpunëak kent yaë.

³⁶ Ën omp namp pim koontup kaö sak omp öpna salëpök nga ngentiipënëak kön wiin pangk naën ëen pöt lup kaip tiak omp mampënëak kön wiin pangk ëën omp mës mampna pöt utpet nasëpan. ³⁷ Ën omën namp pim könöök koontup tek öpënëak kön kosang wiak pöt pangk pël ëëpnaat. ³⁸ Nem yeniak pipta songönte epët. Omën namp pim koontup omp mampna pöt ompyaö ëëpnaat. Ën namp pim koontup omp nemangkën ëen tek öpna pöt ompyaö pan ëëpnaat. ³⁹ Öng namp pim ompöp öp wëen sèp wesak muntap koirëpna pöt pangk naën. Ën ompöp wel wiin pim omp kent kön wiipna namp yok pangk koirëpnaat. Pöt köntak won, Aköpön kön wieë pël ëëpnaat. ⁴⁰ Pël ëëpnaatak nemtë

könöök, pim ompöp wel wiin pimënt öpna pöt pi ompyaö pan öpnaat. Ne kön wiin Anutu pim Pulöök kön pipö tekeri wes nangkën yeniak.

8

Animaut omp ak kaaröröaan kiri ar yaauta ngönte

¹ Ne omp ak kaaröröaan kiri ar yaauta ngönte ök niamaan kat wieë. Arök, “Ten kön wiin omnantë songönötön tiar pourö ewat wë,” pël yak. Pël yaketak ne epël yeniak. Tiar omnantë songönötön ewat wë pël apena pöt tiarimtën wak isak apenaat. Pël apenaatak tiar neneren lup sant elmëëpena pöt lup kosang sëpenaat. ² Omën namp kön wiin pi omnantë songönte ewat wë pim ewatten wak isak yaan pöt pi këëkë ewat nasën wë pël apenaat. ³ Ën namp pi Anutuun lup sant elmëëpna pöt Anutuuk omën pöpön ewat sak pimëën wasëpnaat.

⁴ Ar animaö omp ak kaaröröaan kiri ar äaut yok pangk nëmpen ma won pöten pëel yenëak. Arim, “Omp ak kaar omnaröak ket äa pörö kë wonörö,” pël yak pöt yaap yak. Ën, “Anutu kopëtap këëp, muntarö won,” pël yak pöteta yaap yak. ⁵ Kutömweriire yangerak omën kaöarö kësang omën naröak pitën, “Anutu” pël yamëëaurö wë. Omp ak selap omën ngönën wonöröak ngëengk wesak yaya yamëëaurö wë pöt yaap. ⁶ Pël äaap Anutu kopët namp wë. Pöp tiarim Pep panëëp. Puuk omën ël epot pout ket elniin pim inëën elmëëpenëak wë. Ën Aköp kopët namp wë. Pöp Yesu Kristo. Puuk omën ël epot pout ket elniak wëwë kosangët ningkën wë.

⁷ Ar pourö, “Omp akörö kaarörö,” pöt këëkë ewat nasën wë naröak ngaan omp ak kaaröröaan kiri ar eimaö pöten kön wiak kaömp yenem kaömp pöt omp ak kaaröröaan kiri äaut pël kön wieë yen. Pël äak arök, “Yok pangk nën ma won?” pël äak kön selapring yen pötak arim lupöt utpet yaniwas. ⁸ Kaömp yenaare won pötök kaamök elniin Anutuu naë nasëngan. Tiar kaömp omp ak kaaröröaan kiri äaut nanën ëëpena pöt Anutuuk tiarën itenak utpetarö pël newaspan. Ën kaömp pöt nëmpena pöteta puuk itenak ompyaurö pël newaspan.

⁹ Om këëkë ngarangk ëëë. Arök, “Ten kaömp omp ak kaaröröaan kiri äaut nëna pöt yok pangk,” pël yewas. Pël yeëetak omën kaömp pöten, “Yok pangk nën ma won?” pël kön selap yaë pöröak ar pël yaëën itenak tapël ëën pötak pitëm lupöt utpet mowaspanëën ngarangk ëëë. ¹⁰ Omën kaömp omp ak kaaröröaan kiri äautön, “Num ma won?” pël kön selap yaë pöpök itaangkën ar, “Omp akörö kaarörö,” pël yewas pörö nampë ngönën tupta kakaati së yenën pi tol ëëpën? Piita kaömp ke pilöt yok pangk nëmpnaat wesak arim ënëm äak kaömp pöt nëën pötak pim lupmer utpet wasëpnaat. ¹¹ Arim, “Omp akörö kaarörö,” pël yewas pötaan omën pöten këëkë wesak kön nawiin yaë pöp pim lupmer utpet sëpnaat. Ngönën kat wia arim kar pöp Kristook pi utpetetakaan kama öpënëak wel wia. ¹² Ar ngönën kat wia arim karuröen utpet pipël elmëak pitëm lupöt utpet yemowas pipët Kristoonta utpet yaalmë. ¹³ Pötaanök nem kaömp ke pilöt yena pötak nem karipë lupmer utpet yemowasën pöt animaut sasa nanëngan, pi utpet sëpanëën.

9

Pool pim ya yamëngkautaan sum naön pötaan ërëpsawi äa

¹ Anutuu yaat nem mëmpëak kent yeë epët omën nampök il newariipan. Ne tiarim Aköp Yesu Kristo pim ngön yaaö omnamp piin itenaup. Nook pim yaat mënautaan ar piin kön wi kosang wesak wë. ² Omën naröak neen, “Pi Aköpë ngön yaaö omën wonöp,” pël ya. Pël yaatak arök pöt neen, “Pi ngön yaaö omnamp,” pöt ewat wë. Pöt nook pim ngönte ök niaan kön wi kosang wesak wë pötaanök. Arim wëwëetak ne Aköpë ngön yaaö omnamp pöt pet yaë.

³ Omën nemëën kaaö ngön ya pöröen kangiir epël yemak. ⁴ Nem arim naë Anutuu yaat yamëngkaö pötaan arim naëaan iire kaömp öma pöt pangk naën ma? ⁵ Aköpë nangaröere Pitaare ngön yaaö muntarö pit pitëm öngörö mësak yesaurö. Ne yok pangk pël naëngan ma? Pangk pël ëëmaap. ⁶ Elei. Ar kön wiin ten Panapas tenpimënt arën

ngönën ök yeniem kaömpre omnantë waurat pangk eën ma? Tenpimtok pël eëna pöt pangk naëpan. ⁷ Nga omnarö kaömpre ngaë omnant pitëmtë monatök naöpan. Ëmre ya yaurö pitta këët oröön yok pangk nempnaat. Pol purmakaö ngarangk yaurö pitta yok pangk kapa kolapöt kolak nempnaat.

⁸ Ngön pipët omnaröa kön pëenëetök naën. Pipta ngönte ngönëntakta wia. ⁹ Anutu pim ngön kosangët Mosesök epël ëa. “Pol purmakaöp ya kaamök elniak korupait tööpënëak ing samsam yeem nempënëak yaëen këmët il mowariingan.” Anutu Mosesën ngön mëea pipët pol purmakaöröaan pëen nemaan ëa. ¹⁰ Won. Anutuuk ten pim ya omnaröaanta kön wieë ngön pipët Mosesën ök maan retëng ëa. Omën ya yamëngkaupre këët oröön yewaup piarip köp sëen nant öpënëak kön wieë ya mëmpna pöt yok pangk. ¹¹ Tenök arim lupöt kosang sënëak ngönën ök niaim wë. Pötaanök arök kangiir koröpöökë kaamököt nimpunë pöt yok pangk naën ma? ¹² Ya omën muntarö koröpöökë kaamök pöt yemangk. Pötaanök ten wet réak ya yamëngkaurö pit il yemowasën nimpunëet pangk önaat.

Pël eënaatak Kristo pim ngön ompyaut il wariinganëak pötön naën pas këlangön kat wiak ya yamëngk. ¹³ Ngönën omën Anutu pim tup kaöetak waur yaurö pit omnaröak Anutuun yak kaömpöt wak wais wiin pötëaan nant yeö ar pöten ewat wë. Ën kiri ar yauröeta animaö kiri yemangk pötëaan yeö. ¹⁴ Pöta ök Aköp Yesuuk ten pim ngön ompyaut ök yaurö ar kat yawiauröak koröpöökë kaamököt ningkën önëak kosang wesak ök niaut.

¹⁵ Ne pöt, arök koröpöökë omnant nampunëak neniaan ëaut. Peeneeta pël eëneak retëng naën. Won, ne omnantëen kimang neniangan. Kaömpötëen këen ëak wel wiimëak yeem pöt arën kaömpëen neniangan. Ne arim naëaan omnant naön yaaö pötaan ërëpsawi yeë. Ën nem kentöök ar nenangkën yaëen pötaan ërëpsawi eim öma pöten kent yaë. ¹⁶ Nem ngön ompyaut ök ni yeë pötaan nemtën wak isak naëngön. Pöt Kristook ne pël eëmëak kosang wesak neeaut. Ne pim ngön ompyaut ök naën yeëan talte pim ya mëmpëak neeaut sëp wesak pötaan ya këlangön kaö eëm. ¹⁷ Ya pipët nem könöök yamëngkem talte sum ömaaten kent kön wiim. Pël eëmaatak ya pipët nem könöök naën, Aköpök epël eëmëak nangkën sum naön. ¹⁸ Pël ëa pötaanök ne kangiir oröpöt yeö? Nem kangiir yeö pöt epët. Ngön ompyaut ök niak kangiir sumere omnant naön yaaup. Ngön ompyaut amëak ne kangiir sumere omnant yok pangk ömaat pël newasën yaaup.

Pool pi omën pouröa inëen sa

¹⁹ Ne omën pouröa inëen wonöpök nem könöök ngönën ök niaan omën kësang pan Kristoë naë rë olanëak ar pouröa inëen saut. ²⁰ Ne Yuta omnaröa naë ya yamëngkem pitën ngönën ök maan Kristoë naë rë olapënëak pitëmtë yaaul yaaup. Mosesë ngön kosangta öngpök naönöpök omën pöta öngpök wëauröen ngönën ök maan Kristoë naë rë olapënëak pitëm yaaul yeem pim ngön kosangöt ngaarëk yewaup. ²¹ Tapël omën munt Moses pim ngön kosangta ënëm naën yauröa naë ya yamëngkem arën ngönën ök niaan Kristoë naë rë olanëak neenta Mosesë ngön kosangta ënëm naën yaaup. Mosesë ngön kosangta ënëm naënëpök Anutuu ngön kosangët wa noolaan, Kristoë ngönte ngaarëk yewaup. ²² Omën pitëm kön wi kosang yewesaut wiap, omnant eëpënëak kön selap yaë piporöa naë ya yamëngkem pitën ngön ök maan Kristoë naë rë olapënëak pitëm ök yesën omnaröak neen kön wiin wiapöp pël yewas. Omën pouröen ngönën ök niaan narö Kristoë naë rë olaan utpetetakaan kama niöpënëak arim ök saut. ²³ Nem pël yee pipët ngön ompyaut kaö sëen nemëntta këët ömëak yeë.

Anutuu omën këët öpenaataan weë ngentiipa

²⁴ Ar omën epëten ewat wë. Ngasam yaaurek omën pourö nener il wasëpënëak pöömpö sëpnaat. Pël eëpnaatak wet réak së yaö ëaurek orööpna pöpök këët öpnaat. Pötaanök Anutuu omën këët önëëtaan weë ngentieë. ²⁵ Omën ngasam ëak nener il wasëpenëak yaë piporö weë ngentiak koröpöökë këlangön yaaö pöten kön nawiin yaë. Pit omën lëngë sëpna pötëenta pël yaë. Ën tiar pöt Anutuu naëaan omën weë panë

om wiakaim wiaapnaataan tapël ëëpa. ²⁶ Nemëntta pöömpö yaaupë ököp. Ne pöt leng ëëmëak yaö ëaurekën it kökö ngënal yesaup. Ne omën mor yamö pöpë ököp. Ne köntak namöön yaaup, kaëngk mööngönëak këëkë itneë yamöaup. ²⁷ Omën namp ngasamtak muntapök il mowaspanëak pimtë koröpö weë yewas pöl utpet ëëngönëak nem koröpöökë kentre kaur pöt ngep yaalmëaup. Nemtok ngönën ök niaim olëak kö sungönëak pël yaaup.

10

Moröktak wiap sënganëën ngarangk këëkë ëëpa

¹ Karurö, ne ar tiarim ëarö, Mosesring wakaimaurö, pitëm imautön ëngk ma e wasnganëën ök niamaan kat wieë. Anutu pi kepiltak kaka elmëak kanö pet elmëen pit seim i kaö Köp Möau olëak sa. ² I yamëa pöta ök kepil pötak kaka elmëen i kaö ilën irë olëak së Moses pim omën sa. ³ Pël ëën Anutu pim Pulöök kaömp tekeri wes mena pöt pit pourö në sa. ⁴ Iiteta Pul tapöök tekeri wes mangkën në sa. I pitëm në sa pöt kël Pulöök pet elmëa pöökaan yaaröön kolak neima. Kël pöökë yapinte Kristo. Iit kël pöökaan yaaröön nëën kaamök elmëeima pöl Kristook pit kan yesën pitring wë kaamök elmëeima. ⁵ Pël ëautak pitëm tekrakaan pouröak utpetat ëeima. Pötaan Anutuuk këëpöt kön mowiin yang mopöök wel wi won sa.

⁶ Pitëm naë omnant oröa pötök tiarën pepanöm yenia pël yaë. Pitëm ëa pöl tiar omnantön warre kaur ëënganëak pël yaalni. ⁷ Pitëm tekrakaan narö pitëm ëa pöl Anutuu urtak omp ak kaaröröaan ngëëngk wesak yaya manganok. Pöta ngönte ngönëntak epël wia. “Omnarö wel aisëëë iire kaömp nak wal ëak tan urööre ngasam paspas ë pël eima.”

⁸ Pit naröa ëa pöl tiar öngre omp nga ëënganok. Pit pël yaëën Anutuuk pitëmëen ya sangën elmëen omën kësang pan 23,000 ëak kët kopëtetak wel wia. ⁹ Pit naröa ëa pöl tiar Aköpön morök elmëëngan. Pit pël yaëën kamal ngaaröak mëngkën wel wia. ¹⁰ Pit naröa ëa pöl tiar Anutuun kaaö ngön angan. Pit pël yaan Anutuuk pim ensel ngaap wes mëen mëngkën wel wia.

¹¹ Omën muntaröak Anutu kasëng mempanëak pepanöm elmëëpënëak omën pipot pitëm naë oröa. Akunet pet irëpënëak yaëën wë eporö tiarta kön tektek sëpenëak ngönëntak retëng ëa. ¹² Pötaanök ar narö arimtën kön wiin isën tiarim ëarö il wesak wë pël yewas pörö ar wiap sak utpet ëënganëën ngarangk këëkë ëëë. ¹³ Morök ke nentere nent ar utpet ëënëak arim naë oröa pöt arimënt pëen won, omën pouröa naë yaarö. Pipot arim naë yaaröön ar yok pangk Anutuun kön kosang wiaan puuk kaamök elniin morökta weëre kosang pötak wa nuulaan wiap nasëngan. Won, ar moröktak wëen pi kaamök elniin weë sak tauanëët.

Anutuu ënëm yeem urmeraröa ënëm naëngan

¹⁴ Pötaanök, nem kar panëerö, ar omp ak kaaröröaan ngëëngk wesak yaya yamëëaut kasëng meneë. ¹⁵ Ar könringörö. Pötaanök nem niama epët kat wiak kön wi pet ëëë. ¹⁶ Wain iit kelöntak lë mëak welaköt elmëak Anutuun yowe yamëëa pöta songönte tiar ëwat wë. I pipët Kristo pim i tiarimëen lë mëa pöt. Tiar wain i pöt yenem piiring lup kopëtemer sak wë. Ën kë pelak yen pöt, yenem pim möönre koröpö këra yetaprak möa pötak yal yeë. ¹⁷ Kë kopëtet wiaan tiar pourö yen. Pötaanök tiar selap pöröak erën ëak möönre koröp kopëtaö pël sak wë. ¹⁸ Israel omnaröa yaautön kön wieë. Omën animaö Anutuun kiri yemangk pöta kaut yen piporö pit kiri ar yaautak Anuturing lup kopëtemer mowasëpënëak pël yaë. ¹⁹ Nem yeniak pipta songönte pöt tolëël? Ne, “Omp ak kaarörö pit kaöarö,” ma “Omnaröak pitëmëen kiri yemangk pöt kaöat,” pël yeniak ma? ²⁰ Won, ne epël yeniak. Omën ngönën wonörö pitëm kiri yemangk pöt Anutuun won, urmeraröaan yemangk. Pël yaëën ar pitëmëen kiri mampööre pitring kaömp ngawi në pël ëënëëeten ne kaaö yaë. ²¹ Aköpë i kelöntak yenauröak urmeraröaktakaan nëmpena pöt pangk naëpan. ²² Ar utpet pipot ëënëë pöt Aköp ya sangën mongawisën nimpënaat. Pi weëre kosangringëp, ar weëre kosang wonörö. Pötaanök pi ya sangën mongawisngan.

Anutuun ping wesak maim öpa

²³ Arök, “Tiar omën pout yok pangk eëpenaat,” pël yak pöt yaap yak. Pël yaketak omën poutök kaamök naalniipan. Arök, “Tiar omën pout yok pangk eëpenaat,” pël yaketak omën poutök kosang naniwaspan. ²⁴ Ar arim omnant eëneëten kön wiinganok, arim karurö kaamök elmëenëeten kön wieë. ²⁵ Animaut uröm kaatakaan önë pipotön, “Epot omp ak kaaröröaan kiri elmëa ma won?” pël ëak kön selap eënganëp neë. ²⁶ Pöta ngönte ngönentak epël wia. “Yangerere yangerak omnant wia epot pout Aköpëët.” Pël wia pötaanök tiar yok pangk omën pout nëmpenaat. ²⁷ Omën ngönën wonöröak ar pitring kaömp ngawi nënëak yas niak kaömpre animaut ningkën pötön, “Epot omp ak kaaröröaan kiri elmëa ma won?” pël ëak kön selap eënganëp köntak neë. ²⁸ Pël eëneëtak omën namp nim naë öpnaapök animaö pötön, “Epot omp ak kaaröröaan kiri ëaut,” pël ök niaan pöt pi utpet mowasën pim lupmer utpet eëpanëën nënganok. ²⁹ Pipot nëën arim lupöt utpet sepanëën won, arim karipë lupmer utpet eëpanëak yeniak. Ar nampök epël an koröp. “Ne tol eëën omën animautön kön selap yaë pipopön kön wiak nanën eëm? ³⁰ Ne Anutuun animautaan yowe mëak yenën omnaröak nem yena pötaan utpet wesak neneapan.”

³¹ Pël aan ne epël yeniak. Ar iire kaömp nëëre omën nant ë pël eëneëak pöt Anutuun ping wesak aöök eëën. ³² Yuta omënre omën muntaröere ingre mor saurö wiap sëpanok pël elmëengan. ³³ Nem yeë pöl ëeë. Nem omnant yeë epot omën pourö kaamök elmëëmëak weë ngentiak yeë. Nemtëën naën, omën pourö kaamök elmëën ompyaö sëën Anutuuk utpetetakaan kama moöpënëak yeë.

11

¹ Ne Kristoë kanöök ing mësëak pim ök yeë arta tapël nem yeë epël ëeë.

Ngönënë wa toptak ompyaö eëpenaata ngönte

² Ar omnant nem niaul yeem ngön ök niaut taë wak wëën ne arën kön wiin ompyaö yaë. ³ Pël yeëetak nem kentöök ar epëtenta ëwat sënëak kent yaë. Ompöröak öngörö ngarangk ëa. Kristook ompörö ngarangk ëa. Ën Anutuuk Kristo ngarangk ëa. ⁴ Tiarim yaaul omp namp pim kepönö kör koëak wëën pöt omnaröak itenak, “Pi omën munt nampë ikanöök wë,” pël ya. Pël yaatak omp namp ngönën tuptak Anutuun ök maöre pim ngönte tekeri wesak aö pël eëpna pöt pi omën munt nampë ikanöök won. Pötaanök pël yeem pim kepönö kör koëëpna pöt utpet ëak pim Kaöap Kristo ëö mongawisëpnaat. ⁵ Ën öng namp ngönën tuptak Anutuun ök maöre pim ngönte tekeri wesak aö pël yeem pim kepönö kör nokoëën wëën pöt omnaröak piin, “Ompöpë ikanöök naön wëa,” pël aan pim ompöp ëö mongawisëpnaat. Pöt öng kan pas yaaö namp pim kepön epöt kat ë olëak wë utpet yaë pöl pim kepönö kör nokoëën wëa pötak utpet sak öng ke pöpë ök sëpnaat. ⁶ Öng namp pim kepönö kör nokoëën eëpënëak pöt pim kepön epöt kat ë olap. Pël eëpnaatak öng namp pim kepön epöt kat ë olaan omnaröak piin kön wiin, “Pi öng kan pas yaaö namp,” pël wasën pi ëö kësang sëpnaat. Pötaanök öngörö pipël ëak ëö sëpanëën pitëm kepönöt kör koëëp. ⁷ Ompöp pi Anutu pim ök wë pim weëre kosangre ë rangi pöt pet yaë. Pötaanök pi Anutuu ök kaö sak wë pöt pet eëpnaataan pim kepönö kör nokoëëpan. Ën öngöp pi ompöpë iri wë pöt pet eëpnaataan pim kepönö pangk kör koëëpnaat. ⁸ Pöta songönte epët. Anutuuk ompöp ket eëpënëak öngöpökaan kaut naön. Öngöpökëër ompöpökaan kaut wak ket ëa. ⁹ Tapël ompöp pi öngöpëën yak ket naën. Öngöpökëër ompöpëën yak ket ëaup. ¹⁰ Pël ëa pötaanök öngöp pi ompöpë iri wë pöt pet eëpnaataan kepönö kör koëak öpnaat. Pël eëën pöt enselöröak pöten itaangkën ompyaö eëpnaat. ¹¹ Pël eëpnaatak tiar öngre omp Aköpë wëwëetak namp nerak naön, nampnamp kaamök ëak wë. ¹² Nem yeniak pipta songönte epët. Anutuuk öng wetëëp ompöpökaan ket eëën kangiir pörekaan wais peene wë epöök pöt öngöröak ompörö yawil. Omën pout Anutuuk maan öröak wia.

¹³ Ar omën epëten kön wieë. Öngörö pitëm kepönöt kör nokoën wë omnaröa tekrak Anutuun ök mapna pöt yok pangk pël yewas ma? Pël naëpan. ¹⁴ Tiarim wëauten ar

ëwat wë. Omp namp öngöröa ök pim kepön epöt wali sèpna pötak omnaröak ëök mapnaat. ¹⁵ Ën öngörö pit ngan ep waliit pitëm kepönöt kör koëpënëak Anutuuk menaurö. Pötaanök öng namp pim kepön epöt wali sèpna pöt ompyaö. ¹⁶ Omën namp ngön epët komun uröpna pöpön epël memaat. Ten Kristoë ngön yaaö omnaröere Anutuu ingre mor sa pourö epël pëen yaurö.

Korin omnaröak Aköpë këere iit utpet wesa

¹⁷ Ar Anutuun yaya manëak wa top yeëan pötë ompyaö newasën, utpet yewesan. Pötaanök nem yeniak epët, arën kön wiin ompyaö won. ¹⁸ Ne wet reäk epël niamaan. Ar ngönënëën wa rongan yaëen arim tekrak komre kap yaaröa pël aan ne kat wiin yaap koröp yaarö. ¹⁹ Ne kön wiin komkap pipot pas naaröön, ar yangerakë omnarö yak arën ökre was elniin ngönëntak kosang yes pörö tekeri wasëpënëak yaarö. ²⁰ Arim ngönënëën wa top yeëan pötë Aköpë këet nënëak yeem irikor yeëan. ²¹ Ar epël yeëan. Kaömp nënëak Aköpön kön nawiin apre pap arim kaömp wak yesan pöt neenemot yenan. Pël ëak narö iire kaömp kësang nak kön irikor yaëen narö këen wë. ²² Elei, ar pipël ëënëak pöt arim kaatë nënëetep won ma? Ma ar kön wiin Anutuu ingre mor saurö pipël elmëak ngöntök yaurö ëö yemowas pöt pangk yaë ma? Arim yeëan pötaan tol niam? Kön wiin ompyaö yen pël niam ma? Won, pël naëngan.

Aköp Yesu pim ruurö këerë i elmëa

²³ Ne ngön ngaan Aköpë naëaan wa pöt niaut. Pöt epël. Aköp Yesuuk Yutasök piin ngaaröen kup mowia rök pötak kaömp nent wak ²⁴ Anutuun yowe mëak pelak epël ök mëa. “Epët nem mësepët. Arimëen yak pëel elniak wel wiimaat. Neim önëël nem elniauten kön wieë neim önëët.” ²⁵ Pël mëak kaömp pöt nëen wain kelönte tapël wak yowe mëak epël mëa. “Wain i epët sulöp ngolöpta nem iit. Wain i epëtak ne wel yawiem nem iit olama pötaan Anutuu omnaröaring sulöp pöt kosang yewas pöt pet yaalni. Neim önëël nem elniauten kön wieë neim önëët.” ²⁶ Pël ëaan ar këere i nënëël Aköpë wel wiata songönte tekeri weseim wëen kaalak waisëpnaat.

Namp pi Aköpë këere iit utpet wesak pöt saun koirëpnaat

²⁷ Pël wia pötaanök omën namp Aköpë iire këet pas köntak nëmpna pipop Aköpë möönre koröpre i pöt utpet wasën saunaring ëëpnaat. ²⁸ Pötaanök ar këere i nënëak pöt wet reäk arim lupöt wa kom ëakök nën. ²⁹ Pöt namp pim lupmer wa kom naënrek Aköpë këere iit köntak nëmpna pöt pim saunaring nëmpna pötaan Anutuuk këlangön mampnaat. ³⁰ Ar pël yeëan pötaanök arim naëaan narö kësang weëre kosang won, yauman yaëen narö wel yawi. ³¹ Ën tiarimtok tiarimtë lupöt wotpil wesak wa kom yeëan talte Aköpök wa kom elniire këlangön nimpö pël naën ëëpën. ³² Aköpë tiarim lupöt wa kom yaalni pöt yang omnaröaring kö sënganëak këlangön yaningk.

³³ Pötaanök, karurö, ar Aköpë këere iit ngawi nënëak wa top yeem pöt neneren kor ëën pourö wais pet irënak ngës rë pël ëën. ³⁴ Ar këen panë ëën pöt arimtë kaatë nën, wa toptak utpet ëën kangut orö nirëëpanëën.

Ngön muntat nemtok naë waisak ök niak ngan rë nimpaat.

12

Ngëëngk Pulöök weëre kosang ke nentere nent yaningk

¹ Tiar ngönën yaat mëmpenëak Ngëëngk Pulöök weëre kosang ke nentere nent yaningk. Karurö, ne ar pöta songönten këëké ëwat sënëak kent yaë. ² Ar ëwat wë. Ngaan ngönën köpël wëen yang omp ak wëwëat wonöröak wer niön pitëm ënëm seimaurö. ³ Ne epël niamaan kat wieë. Omën namp Anutuu Pulöök kaamök elmëen pöt, “Yesu sasa kö sèpën,” pël nemaan ëëpnaat. Ën namp Ngëëngk Pulöök kaamök naalmëen ëën pöt, “Yesu pi Aköp,” pël nemaan ëëpnaat.

⁴ Pulöök Aköpë ngönën ya ke nentere nent mëmpenëak weëre kosang yaningk, Pul pö kopëtaöök. ⁵ Tiar Aköpë ya ke nentere nent yamëngk, Aköp pöp kopëtap. ⁶ Aköpë

ngönën yaat mëmpena kan ke naöre naö wia. Anutu pöp kopëtapök tiar omën pourö neenem weëre kosangöt ninak ya pipot mëmpenëak kaamök yaalni. ⁷ Pulö pi ngönëntak ompyaö wesak öpenëak neenem weëre kosangöt kom ëak yaningk. ⁸ Namp pi Pulöök weëre kosang mangkën ngönën ëwat kaö panë apnaat. Ën namp pi Pul tapöök weëre kosang mangkën ngönën öngpököt wa kotiak apnaat. ⁹ Namp pi Pul tapöök weëre kosang mangkën Anutuu yaat kosang mëmpnaataan kön wi kosang yewesautaring öpnaat. Ën namp pi Pul tapöök weëre kosang mangkën yaumanörö ompyaö mowasëpnaat. ¹⁰ Namp pi Pulöök weëre kosang mangkën ya it ngolöpöt mëmpnaat. Namp weëre kosang mangkën wetete ngön apënëak kön tektek mowasëpnaat. Namp weëre kosang mangkën Pulööre urmerarö pitëm yaautë songönte kom ëëpnaat. Namp weëre kosang mangkën këm ngön ngolöpöök apnaat. Namp weëre kosang mangkën këm ngön ngolöpöök ök aan kaip tiipnaat. ¹¹ Ya pipot pout mëmpenëak Pul kopëtapöök tekeri wes yaningk. Pël elniak pimtë könöök omën pourö neenem weëre kosangöt kom ë yaningk.

Tiarim koröpö kopëtaö, kaut selap

¹² Omnarö tiar tiarim koröpö kopëtaö. Ën koröpöökë kaut selap. Pël ëën pipot erën ëën koröp kopëtaö pël yaë. Pöta ök omën selap eporö Kristooring erën ëën kopëtap pël yaë. ¹³ Tiar narö Yuta omnarö, narö omën muntarö, narö inëen yaaurö, narö inëen naënörö. Pël ëaap tiar Anutuu Pulöök wa niulëen möönre koröp kopëtaö yeö. Anutuuk pim Pulö ningkën tiar pourö pim Pul kopëtaö wak wëen tiarim lupötë wë.

¹⁴ Tiar ëwat wë. Koröpöökë kaut kopët nent won, selap. ¹⁵ Pötaanök ingesök tol ëak epël apën? “Ne mores won pötaan koröpöökë kaut won.” Pël aö omën koröp ëlö sëp wesak pëlëer së öpën ma? Pël naëpan. ¹⁶ Ën katëëpökta tol ëak epël apën? “Ne itö won pötaan koröpöökë kaut won.” Pël aö omën koröp ëlö sëp wesak pëlëer së öpën ma? Pël naëpan. ¹⁷ Koröp pouuk itöt pëen wëanëen tol ëak ngön kat wiipën? Ën koröp pouuk katöt pëen wëanëen tol ëak wot mööpën? Pël naëpan. ¹⁸ Anutu pi ëwat wë. Pim könöök koröpöökë kaut neenem öpnaarek moulmëa. ¹⁹ Koröpöökë kaö epot ke kopëtet pëen ëanëen koröp ëlö yok pangk wi naön ëan tapön. ²⁰ Pël naën. Tiar pöt koröpöökë kaut selap pötök erën ëën kopëtaö pël yaë.

²¹ Itöök moresën epël nemapan. “Ni kaamök naalnëen ëëmëetak nemënt yok pangk ömaap.” Ën kepönöökta ingesën epël nemapan. “Ni kaamök naalnëen ëëmëetak nemënt yok pangk ömaap.” ²² Won, tiarim koröpöökë kaö nantön kön wiin kaöat won pël yewas pipot won ëëpena pöt ompyaö naön ëëpena. ²³ Ën tiarim koröpöökë kaö nantön kön wiin pasut pël yewas pipot ompyaö wesak ngarangk ëëpena. Ën ëöaatta ompyaö panë wesak kör koëëpena. ²⁴ Pël ëëpnaatak koröpöökë kaö nantön tiar itaangkën ompyaut pël yaë pipot kör nokoëen ëëpena. Anutu pimtök tiarim möönre koröpöt ket elniak kaö nantön utpetat pël yewas pipot puuk kön wiin ompyaö ëën kör koëëpena. ²⁵ Pël ëëpena pötaanök tiarim möönre koröpöök komre kap pöt naën ëëpena. Kaö pout nener kaamök ëëpënëak ëaut. ²⁶ Koröpöökë kaö kopët nent këlangön kat yawiin pöt pout këlangön kat wiipnaat. Ën kaö nent ompyaö wëen pöt pout ompyaö öpnaat.

²⁷ Ar pöt erën ëën Kristo pim möönre koröpö pël yeë. Ën neenem wëwëetak pöt pim koröpöökë kaut pël yeë. ²⁸ Pël yaëen Anutuuk pim ingre mor saurö tiarim naë ya omnarö epël ulmëa. Wet rëak ngön yaaö omnarö ulmëa. Pöröaarek tektek ngön yaaurö, pöröaarek rë yemoulaurö, pöröaarek ya it ngolöpöt yamëngkaurö, pöröaarek yauman ompyaö yewesauröere omnarö kaamök yaalmëauröere ngarangk yaalmëauröere këm ngön ngolöpöök yaaurö pël ulmëa. ²⁹ Anutuuk pourö ngön yaaö omnarö pël naulmëen ëa. Pourö tektek ngön apënëak naulmëen, pourö omnarö rë moulöpënëak naulmëen, pourö ya it ngolöpöt mëmpënëak naulmëen, ³⁰ pourö yauman ompyaö wasëpënëak naulmëen, pourö këm ngön ngolöpöök apënëak naulmëen, pourö këm ngön ngolöpöök ök aan kaip tiipënëak naulmëen. ³¹ Anutuuk ar ngönënë yaat mëmpunëak weëre kosang nimpna pöt taltak kaöet pöt wël ëak önëen kosang ëëe.

Pël yaëen nook kan ompyaö panë epö pet elniimaan.

13

Lup sant yaauta ngönte

¹ Ne ka nantëeröa ngön köngkömötëere enselöröa ngön köngkömötëe omnarö pangk kat wiipnaat pël yeem lup sant naën yeëanëën nem ngön yaaut kuupre intö ngönötë yaan omnaröa ngön këet kat nawiin yaë pöl köntak yeëan tapön. ² Ën ne tektek omnaröa ök wë ngönën tekeri wasööre ngön öngpökötëre ewat poutë songönöt ewat wëere tomönötön mop wiipënëak kön wi kosang wesak maan pël ë pël yeem lup sant naën yeëanëën omën pasuröa ök wëan tapön. ³ Ma nem omnant kom ëak omën ngöntök yaaurö mampööre Kristo pim ngöntaan yak maan naröak newak es newaliin wel wi pël yeem lup sant naën yeëan talte kangut naön ëëm.

⁴ Omën lup santring wëa pörö ya wiaptaring wë sant yemowesaurö. Pit omën muntaröa omnantëën kön utpet mowiire pitëmtën kön wiin isën kölokkölok ë pël naën yaaurö. ⁵ Pit omnant omnaröak kön wiin omën muntaröen naalmëëpanëët ëën pöt pël naën yaaurö, keimön naën yaaurö. Pit ya sangën naën yaaurö, utpet yaalmëën kangiir naalmëën yaaurö. ⁶ Pit utpetatëën ërëpërëp naën, ompyautëën ërëpërëp yaaurö. ⁷ Omën lup santring wëa pörö omnaröak utpet yaalmëën kosang sak wë elmëëpnaatön ompyaö ëëpnaat pël weseë Anutuun kön kosang wiak pim ompyaö ëëpna pöten korkor eim wë këlangön kat yawiem kosang sak wëaurö.

⁸ Lup sant yaaö pöt kö nasën ëëpnaat. Ën tektek omnaröa ök Anutuu ngönte tekeri yewesa pöt kö sëpnaat. Këm ngön ngolöpötë yaaö pöteta, kö sëpnaat. Ën ewat ke nentere nent pötta kö sëpnaat. ⁹ Pöt epël. Tiar ewatöt kaut pëen ewat wë. Ën Anutuu ngönteta kaut pëen tekeri wesak yaaurö. ¹⁰ Ënëmak Anutuu wais omën poutë songönte tekeri wes nimpnaatak kaö kot pipot kö sëpnaat.

¹¹ Ne ngaan koturöa ök wë pitëm ngön ya pöl aimaut. Pël ëak koturöa kat yawi pöl kat wieimeë pitëm könötë wia pöl wiakaimaut. Pël ëautak omp kaö sak koturöa yaaö pöt ent ë olëaut. ¹² Tiar könitweri këere wot kante itenak këëkë itnaangkën yeë pöl peene Anutuu songönte itenak om kotte pëen ewat yes. Ënëmak Kristoë tekeri sëpnaatak ëö ningkën piin këëkë itaampenaat. Peene pöt tiar Anutuu songönte kaut pëen ewat wë. Akun pötak Anutuu tiarën ewat panë wë pöl pim songön pout ewat sa pet irëpena.

¹³ Pël ëën kosang wiaapna pöt epot. Anutuun kön wi kosang yewesautere piin kön kosang wiak pim ompyaö ëëpnaaten kor wëautere lup sant yaaut, omën nentepar nent pipot kosang wiaapnaat. Lup sant yaautakëër kaöet.

14

Pulöök weëre kosang yaningk pöta ngönte

¹ Ar lup sant yaaut kaö wesak kosang ngentiak arim karurö sant elmëë. Pël ëak pöt ngönënë weëre kosang Ngëëngk Pulöök yaningk pipot önëën ök ëëë. Pipot Anutuu ngönte tekeri wasënëak weëre kosang yaningk pipot önëën wet reak ök ëëë. ² Pöta songönte epël. Omën këm ngön ngolöpöök ya pipop omnaröen nemaan, Anutuun yema. Pi Pulöök elmëën ngön ëlëëpöt ök yaan omnarö kat nawiin, Anutuukëër kat yawi. ³ Pël yaëetak omën Anutuu ngönte tekeri wesak ya pipop omnarö kaamök elmëak pitëm kön wi kosang yewesaut taë wasën kosang sak öpënëak yema. ⁴ Omën këm ngön ngolöpöök ya pipop pimënt kaamök yaë. Ën omën Anutuu ngönte tekeri wesak ya pipop ingre mor sa pourö kaamök yaë. ⁵ Ne ar pourö këm ngön ngolöpötë anëak kent yaë. Ën Anutuu ngönte tekeri wesak anëak kent kaö pan. Omën Anutuu ngönte tekeri wesak ya pipop omën këm ngön ngolöpöök ya pöp il yewas. Ën namp këm ngön ngolöpöök yaan nampök kaip tiak ingre mor saurö kaamök elmëëpna pöt omën këm ngön ngolöpöök ya pipop ya kaö yamëngk. ⁶ Pötaanök karurö, ne arim naë wais këm ngön ngolöpöök ök niaan pötak pangk kaamök naalniipan. Pël ëëmaatëp arim naë wais Anutuu ngön ök neea pöt niam ma ewat nent nimp ma pim këm ngönte tekeri wesak niam ma ngönën rë niulöm pël ëëma pötaar kaamök elniipnaat.

Anutuu ngönte apenëak këm ngön ngolöpötë pangk naëngan

⁷ Ar omën pasut nger pëep köntak mëmpööre wëlemp köntak tang mö pël yaëen ngön këet pangk kat wiin ma? Kat nawiingan. ⁸ Ën kuupö pas yamëngkën talëpök pangk kat wiak ngaëen ya pël wesak ko ëëpën? Pangk pël naëpan. ⁹ Pöta ök arta këm ngön ngolöp omnaröa pangk kat nawiipanëöök yaan talëpök pangk kat wiipën? Kat nawiipan. Arim ngönöt pas mopöök sëpnaat. ¹⁰ Yang epot poutë omnaröak këm ngön ke nentere nentak ngön ök ya. Pël yaatak köntak naën ompyaö wesak yaan kat yawi. ¹¹ Ën omën nampök ngön ök neaan kat nawiin ëëma pöt puuk neen, “Maimap,” pël yenewasën nookta piin, “Maimap,” pël mowasumaat. ¹² Arim naë tapël wia. Ar weëre kosang Ngëëngk Pulöök yaningk pipot önëak kent yeë. Pötaanök weë ngentiin Ngëëngk Pulöök ulöl wes ningkën weëre kosang ingre mor saurö kaamök elmëëpna pöt önëet.

¹³ Pötaanök omën këm ngön ngolöpöök apna pipop ngön pöt kaip tiin omnarö kat wiipnaan Anutuun weëre kosang kimang map. ¹⁴ Pöt epël. Ne këm ngön ngolöp nem köpëltak Anutuun kimang mema pöt nem këmëtere lupmerök yaan könöök naën pas öpnaat. ¹⁵ Pötaanök ne tol ëëm? Ne Anutuun kimang nemtë ngöntak lupmerre könöök memaap. Ën Anutuun tan memaanta tapël memaap. ¹⁶ Ma ar namp lupmerök këm ngön ngolöpöök Anutuun yowe yemaan omën ngolöp weëre kosang pöt naön nim ngönte pangk kat nawiin ëëpna pipop tol ëak kat wiak kaamök ëak, “Yaap,” apën? Pël naëpan. ¹⁷ Ni yaap Anutuun yowe mamëetak omën ngolöp pöp taë nemowaspan.

¹⁸ Ne ar pourö il nuwesak këm ngön ngolöpöök ngön yaaup yak Anutuun yowe yemak. ¹⁹ Pël yeëetak ingre mor sauröaring yaya yamëëautak nem kentöök ngön kopët omnaröa kat wiipnaatepar amëak kön yawi. Këm ngön ngolöp selap omnaröa pangk kat nawiin ëëpna pöt amaaten kaaö.

²⁰ Karurö, ngönöt kat wiak wël yaataan rungaaröa ök ëëngan. Utpet yaaö pötönökëër öngaaröa ök köpël ëëë. Pël ëak ngönöt kat wiak wël yaaö pötaan kaöaröa ök ompyaö wesak ëëë. ²¹ Ngönën ngön nent epël wia.

“Ne omën eporöen omën naröa ngön maimatëëre omën maimaröa këm ngönötë ök maan pit nem ngönte kat nawiin ëëpnaat, Aköpök pël ya.”

²² Pötaanök tiar kön wiin Anutuuk këm ngön ngolöpötë ngön yaaut ngönën kat wiauröaan won ngönën köpëlörö pim weëre kosangöön pet elmëen itaampënëak kön wia. Ën kangiir Anutuu ngönte tekeri wesak ök yaaut ngönën köpëlöröaan won kat wiauröaan Anutuu songönte tekeri wasën itaampënëak kön wia. ²³ Pötaanök ar ingre mor saö pourö wa top ëak këm ngön ngolöpötë ngön aim wëen ngolöp ngönën kat yawiauröere köpëlörö ilëak itenak pöt arën kön wiin kaökaö yaë pël wasëpnaat. ²⁴ Ën ar ingre mor saö pourö Anutuu ngönte tekeri wesak ök aim wëen ngönën köpëlöp ma ngolöp kat yawiaup ilëak kat wiak pöt arim yaauten itenak pim saunaton kön wiipnaat. Pim tekeri wesak yaan kat wiipna pötök pim utpet yaaut kom ëën ²⁵ pim lupmeri omnant wieëa pöt tekeri sëen itenak rar rë wesirak Anutuun yaya mëak epël niapnaat. “Yaap Anutu arim tekrak wë,” pël niapnaat.

Ngönëëën wa top yaautë ompyaö wesak ëëpa

²⁶ Karurö, ne tol niam? Arim Anutuun yaya manëak wa top ëëneëtë nampök tan nent apnaat, nampök wetete ngön apnaat, nampök Anutuu ngön ngolöp mena nent apnaat, nampök këm ngön ngolöp naöök apnaat, nampök këm ngön ngolöp pöt kaip tiipnaat. Pipot pout yaëen ingre mor saurö kaamök elmëëp. ²⁷ Këm ngön ngolöpötë anëak pöt pouröak anganok kopët naar ma naar namp pöröak kopët pöppöp yaan nampök songönöt kaip tiak ök niap. ²⁸ Ën omën kaip tiipnaap won ëën pöt këm ngön ngolöpötë anë pörö ingre mor sauröa wa toptak anganok. Namp pi pël apënëak pöt pëëntak Anutuun map. ²⁹ Ën Anutuu ngönte tekeri wesak anëak pöt omën naar ma naar namp aan muntarö ngön pöt kat wiak kom ëëë. ³⁰ Namp pi wel aisëaan Anutuuk ngön

nent apënëak kön weswes elmëen wal ë apënëak yaëen pöt wet reäk taueë ngön yaaup leng ëep. ³¹ Ar pourö Anutuu ngönte pangk tekeri wesak anëet. Pël yeem pöppöp aan kat wiak nener lup kosang wasënëet. ³² Omën Anutuu ngönte tekeri wesak ök yaaö pörö pitëm ngön apna pötön ngarangk ëëë ök apën ma won pöt kön wiip. ³³ Pöt Anutu pi tiar omnant irikor ëëpenaaten kaaö, mayaap öpenaaten kent yaaup pötaanök.

Ka nantë Anutuu omnaröa wa topötë yaaul ³⁴ ar ngönënëen wa top yeem öngöröak ngön angan. Moses pim ngön kosangtak öngörö ompöröa ikanöök öpen pël wia. ³⁵ Öngörö, arök wa topötë ngön anë pöt ëöaringët. Pötaanök ar ngön nantë songönöt ëwat sënëak pöt arim kaatë ompöröen pëel maan ök niap. ³⁶ Elei, Korin omnarö ar kön wiin arimtokëer omën muntarö il wesak Anutuu ngönte ëwat panë wë. Ar kön wiin Anutuu ngönte wet reäk arim naë oröön ök aimaurö ma? Ma arimtokëer kat wiaurö ma? Pël won.

³⁷ Arim naëaan namp pi pimtën kön wiin, “Ne Anutuu ngönte tekeri wesak yaaup,” ma “Ne ngönënë weëre kosang nant Pulöökë naëaan waup,” pël ëepna pipop pi nem ngön retëng yeë epëten Aköpë ngön kosangët pël wasëp. ³⁸ Namp ngön epët kat wiak yaap newasën ëepna pipopön, “Anutuu ngönte tekeri wesak yaaup,” pël nemangan. ³⁹ Pötaanök, karurö, ar Anutuu ngönte tekeri wesak anëëtaan weë ngentieë. Pël ëak këm ngön ngolöpötë yaaut kan wariingan. ⁴⁰ Ar ngönënëen wa top yaautë omnant irikor ëënganëp ompyaö wesak ëëë.

15

Kristo wel wiak wal ëa

¹ Karurö, nem Kristoë ngön ompyaut ök niaan ar kat wiak wak wë pipët kaalak ngolöp wes nimpaan. ² Ngön ompyaö pipët ök niaan wak pötakël wëen pöt Anutuuk utpetetakaan kama niöpnaat. Om pas kön wi kosang wesan talte pël naalniin ëëpën.

³ Omën kaöet Anutuuk neen neaan kat wiak nook arën ngës reäk ök niiaut. Pöt epët. Ngönëntak Kristo pi tiarim saunatëen wel wiipënëak ëa pöl ëaup. ⁴ Pël ëak ngönëntak ëëpënëak ëa pöl yang kel weerën kët nentepar nent won sëen kaalak wal ëaup. ⁵ Pël ëak wet reäk Pitaan ëö pet elmëak ënëmak pim ru 12 pöröen ëö pet elmëa. ⁶ Pörekaan pim ru kësang pan 500 pörö wa top ëak wëen ëö pet elmëa. Omën pörö narö wel wiin kësang om öp wë. ⁷ Pörekaan Sems ëö pet elmëak ngön yaaö omën pouröen ëö pet elmëa. ⁸ Pël ëaupök ënëmak ne runga kar yawil pöpë ök utpet yaaupön ëö pet elnëaut. ⁹ Ne ngön yaaö omën nem karuröa ök won, utpetap. Ne Anutuu ingre mor saurö mënak utpet weseimaup yak ngön yaaö yapinte nenëanganë salëp. ¹⁰ Anutuuk komre kolap elnëak pim ngön yaaö omën wes neulëen wë. Pim komre kolap pöt nem naë mos naën ëaut. Nook ngön yaaö muntarö il wesak ya kaö mëneimaut. Pöt nem weëre kosangöök won, Anutuu komre kolap elnëa pötak mëneimaut. ¹¹ Nook ma pitök ngönën ök niian pöt kotte. Kaöet pöt ngönën kopëtet ten pouröak ök niaan kat wiak kosang wesan.

Wel wiaurö weletakaan wal ëëpenaat

¹² Tenök, “Kristo weletakaan wal ëaup,” ngönëntak pël ök niaan tol ëënak arim naëaan naröak, “Wel wiaurö weletakaan wal naëpan,” pël aim? ¹³ “Wel wiaurö weletakaan wal naëpan,” arim ngön pöt yaap pöt, “Kristo weletakaan wal naën ëa,” pël apa. ¹⁴ Kristo weletakaan wal naën ëanëen tenim ngönën ök yeniautre arim piin kön wi kosang yewesaut kë naën ëan tapön. ¹⁵ Pël ëak pöt pëen won. Ten Anutuun epël niiaut. “Pi Kristo weletakaan wal ë ulmëaup,” pël niiaut. Wel wiaurö wal yaaut wi naön ëanëen Anutuuk tol ëak Kristo wal ë ulmëan tapön. Pël ëen tenim ngön yeniak epötön kön wiin, “Pit Anutuu ngësël wesak kaar yaurö,” pël ëan tapön. ¹⁶ Tiar, “Wel wiaurö weletakaan wal naëpan,” ngön pël yeëan talte Kristoonta, “Weletakaan wal naënëp,” pël apen. ¹⁷ Kristo wal naën ëanëen arim kön wi kosang yewesaut mos sëen utpetatë öngpök wëan tapön. ¹⁸ Pël ëen omën Kristoon kön wi kosang wesak wel wiaurö kö san tapön. ¹⁹ Tiar Kristoon kön kosang wiak pim ompyaö elniipnaaten kor wëen yangerakë

wewë eptakökëer kaamök elnianëen omën muntaröak tiarën, “Kaökaurö,” pël wesak yangerakë yaköm yaaut il wesak yaköm kaö pan elnian tapön.

²⁰ Pël won. Kristo pi yaap wel wiak kaalak wal äaup. Pi wet reäk wal ëen pim pël äauten tiar kön wiin omën wel yawia eporö Anutuuk tapël weletakaan wal ë niulëepnaat. ²¹ Pöt epël. Omën kopëtap Atam puuk wel yawia pöt ngës rë nina. Tapël omën kopëtap Kristo puuk weletakaan wal yaaut ngës rë nina. ²² Pöt epël. Tiar Atamë earö pötaanök pim äaul pourö wel yawi. Tapël Kristooring yal menak wë pötaanök Anutuuk weletakaan wal ë niulëepën sa. ²³ Tiar yaap wal ëëpenëak ëa pöl ëëpenaata. Kristo pi wet reäk wal ëa. Pël ëen ënem pim orööpnaatak pimëen sa pöröeta wal ëëpenaata. ²⁴ Pël ëen omën pout won sëpnaat. Akun pötak pi yangerakë ngarangkre omën kaö yapinringörö kö mowesak Setenë weëre kosangringörö tapël elmëak pim omp ak ya pöt kë oröön Anutu pim Pepap kaalak mampnaat. ²⁵ Peene pöt kaö sak wë pim yaat mëneim wë ënemak pim kööre tokörö il mowesak pim omp ak ya pöt kë oröön Anutu mampnaat. ²⁶ Kristo pi utpetat il wesak ënem wel yawiauteta il wesak won mowasëpnaat. ²⁷ Pöta ngönte ngönëntak epël wia. “Anutuuk moulmëen Kristook omnant pout il wesak kaö sak wë,” pël wia. “Omnant pout” ngön pöten tiar kön wiin Anutuuk pimëntta pötring öpnaat pël newasën ëa. Pöt Anutu tapöpök Kristo omnant pipotë kaö sak öpënëak moulmëa pötaanök. ²⁸ Pep pi omënerë omnant pout Kristoë ikanöök moulmë pet irën Ruup Pep pim kaö wes moulmëa pöpë ikanöököl wëen Anutuuk tiar pouröa kaö sak öpnaat.

²⁹ Omën wel wiaurö kaamök elmëepënëak i yamë pörö pitën tolël kön wiipen? Omën wel wiaurö weletakaan wal naën ëëpën talte oröpmorëen omën narö pit kaamök elmëepënaan i mëepën? ³⁰ Ën omnarö kët ël epotë utpet elniak këemre këlangönë rangk yanulë pöten tolël kön wiipen? Wel wiaurö weletakaan wal naën ëëpën talte ten wal ëëpenaata ngönte ök yaan omën naröak pël naalniin ëëpën. ³¹ Kët poutë ne, “Omnaröak nem Anutuun yak ya yamëngk pötaan nempën ma won?” pël kön yawi. Ngön pipët ne tiarim Aköp Yesu Kristook yal menak wë arim wëwëatön ya ërëpërëp yaë pötaan pil yeniak. ³² Wel wiaurö weletakaan wal naën ëëpën talte nem Epesas kak wakaimautak wal ëëpenaata ngönte ök yaan omnarö kent ngaaröa ök utpet elnäuta kangut naön ëëm. Wel wiaurö weletakaan wal naën ëëpën talte omnaröa ya pöl ëëpen. Pit epël ya. “Ëlpamök wel wiipënaatak peenëer këere imën nëmpa.”

³³ Nant kaar niapanok. Ar utpet yaauröaring önë pöt pitök arim wëwëet utpet niwasëpnaat. ³⁴ Kön irikor pipot sëp wesak könöt wotpil wesak weë. Utpetat ëëngan. Ar kat wieë. Arim naëaan narö Anutuun köpël wë ënem naën yeëan. Pötaanök ar kat wiak ëö sënëak yeniak.

Möönre koröp maimaö wak weletakaan wal ëëpenaata

³⁵ Naröak epël an koröp. “Wel wiaurö tol ëak weletakaan wal ëëpën? Pit möönre koröp ke tolëëlöt wak wal ëëpën?” ³⁶ Ar pël aan pöt epël niamaat. Ngön pipët ngönën köpëlöröa ngönte. Ar omnant ngëntën mout söp ë yesën rëngapöt yaarö. ³⁷ Arim omnant öpöt yangënt pöt möönre ëp ënem orööpna pöt nangëntën, lëlëpöt pëen yangënt, korupaëere omën muntat. ³⁸ Anutu pim könöök lëlëp ke nentere nent pötë elmëen neenem möönre koröpöt yaarö. ³⁹ Wëwëetaring wëaurö tapël wiaan möönre koröpöt ke kopët naö won. Omnaröa möönre koröpö naö, imënröa möönre koröpö naö, intöröaö naö, pisöröaö naö, pël wë. ⁴⁰ Kutömweri wëauröere yangerak wëaurö tapël wë. Kutömweri wëauröa ë rangiat nant, ën yangerak wëauröaat nant. ⁴¹ Këtëpë ëwaat maim, ngoonöpëëteta maim, ariatë ëwaatta maim. Ën ari pöt kom ëak neenem ëwa ke nentere nent wia.

⁴² Weletakaan wal yaauteta tapël wia. Möönre koröp yang kel yewer epö maimaö, utpet sëpnaö. Ën möönre koröp kaalak wal ëëpna pö maimaö, utpet naëpanëö. ⁴³ Möönre koröp yang kel yewer pö weëre kosang won sak utpet sëen yang kel yewer. Ën weletakaan wal ëëpna pö ompyau, weëre kosangring wal ëëpnaö. ⁴⁴ Möönre koröp yang kel yewer pö yangerakëö. Weletakaan wal ëëpna pö kutömweriö. Yangerakë möönre koröpö wia pöl kutömweriööta wia. ⁴⁵ Pöta ngönte ngönëntak epël wia. “Atam, wet reäk

oröaup, pi yangerakë wewëetaringëp.” Ën Atam muntap ënëm oröaup, Kristo pöp, pi Pulööringëp yak wewëeta pep sak wë. ⁴⁶ Pël ëaap Pulöökë wewëet wet reak naaröön. Yang eprekë wewëetakëer wet reak oröön Pulöökë wewëet ënëm yarë. ⁴⁷ Atam wet reak oröaup, yangerakaanëp, Anutuuk yangetak ket ëaup. Ën Atam ënëm oröaup Kristo pöp kutömweriaanëp. ⁴⁸ Yangerakë omën pourö Atam Anutuuk yangetak ket ëaupë ökörö. Ën omën kutömweri wewëet öpenaarö kutömweriaanëp Kristo pim ök öpenaarö. ⁴⁹ Tiarim möönre koröpö omën yangetak ket ëaup pimöökë ök wë tapël ënëmak tiarim möönre koröpö omën kutömweriaanëp pimöökë ök öpenaarö.

⁵⁰ Karurö, ngön epët niamaan kat wieë. Tiarim yang koröp epöök Anutuu kak nasëngan. Ma söpre tetring epöök kosang wieëaut pep nasëngan. ⁵¹ Kat wieë. Ne ngön ëlëep epët tekeri wesak niamaan. Tiar omën pourö wel nawiingan. Narö öp wëen Anutuuk teëntom möönre koröp ngolöpö kaip ti nimpnaat. ⁵² Ënëmak akun pet irëpna pötak ensel nampök kuup mëngkën it mësak yengaul pöta ök teëntom pan möönre koröp ngolöpö öpenaat. Kuup yamëngkën omën wel wiaurö weletakaan söp won wal yaëen öp wëaurö tiar möönre koröp ngolöpö kaip ti nimpnaat. ⁵³ Tiarim möönre koröp söp yaaö epöök ngolöp sak söp naën ëëpnaat. Ma weletaan yaö ëa epöök ngolöp sak wewë kosangët öpnaat. ⁵⁴ Yaap, tiarim möönre koröp söp yaaö epöök ngolöp sak söp naën ëere weletaan yaö ëa epöök ngolöp sak wewë kosangët epël wia pöt kë rapnaat.

“Anutuuk wel pöt ngep ëën won sa.”

⁵⁵ “Wel pöta weëre kosangët tarëk?

Wel pöta ngaat tarëk? Won.”

⁵⁶ Ngön kosangöt wa olaan saun pöt weëre kosang yeö. Pël ëak pötak nga elniin wel yokoir. ⁵⁷ Anutu pi tiarim Aköp Yesu Kristo pim weëre kosangtak kaamök elniin wel pöt il yemowas pötaan yowe mepa.

⁵⁸ Pötaanök, nem kar panëerö, ar taintaë wesak tauëë. Ar Aköp Yesu pimëen yak ya yamëngk epot mos naëpanëët pël weseë kët ël epotë kosang wesak pim yaat mëneim ön.

16

Yerusalem kak ingre mor sauröaan mon wa top ëëpënëak mëëa

¹ Ar Anutuu omën Yutia yangerak wëauröaan monat kopëta wasënëak pöt nem Kalesia yangerak omën ingre mor sauröen ök mëëan pöl ëëë. ² Ar Anutuuk kaamök elniin ya mënak neenem mon koirënë pötëaan nant kom ëak Sante poutë wa top wes wieim ön. Ne waisën wa top wasënëëtaan ya kaö mëngkanëën. ³ Pël ëën ne wais oröön omën arim monat wak sëpënëak ulmëënë pörö Yerusalem ngönënë kaöaröaan wetete pepat menak wes mëën monatring wak sëpnaat. ⁴ Ën monat kaö ëën pöt neering ten pourö sënaat.

Pool pi Korin omnaröa naë sëpënëak mëëa

⁵ Ne Masetonia yangerakël sumëak kön yawi. Pötaanök pöl sakök arim naë waisumaat. ⁶ Pël ëak akun kot nent arim naë ömaat. Ma wëen kopi akunet pet irëpën koröp. Pël ëën arök kaamök elnëak kan naö koir nangkën pöt nal sumaat. ⁷ Ne akun eptak om itningënal el wesak sëen pangk naëpan. Pötaanök Aköpön kat wiin pangk aan pöt akun wali aaring ömëak kent kön yawi. ⁸ Peene pöt ne Epesas kak om wëen Pentikos akunet won sëen sumaat. ⁹ Pöt omnarö selap ngönënëën kööre tok yaalnëëtak ya kaö mëngkën këët orööpënëak Aköpök ngönënë kanö ngolöp wes nangkën wë pötaanök.

¹⁰ Timoti nem yeë pöl Aköpë yaat yamëngkaup. Pötaanök pi waisën pöt ya kë sëpnaan sant elmëën. ¹¹ Piin kön wiin irepan. Neere kar narö piin kor wë. Pötaanök ngarangk ompyaö elmëak kan naö koir mangkën waisëp.

¹² Tiarim karip Apolos pöp pi kar naröaring arim ngësë waisëpënëak ke urak maan pangk kengkën nasën yaë. Peene won, ënëmak mop naö oröön pöt yok pangk waisëpnaat.

Ngön mëët

¹³ Ar arimtën ngarangk kääkë eeimeë kön wi kosang yewesautak taë weë. Pël eëë lupöt kosang wesak weëre kosangring weë. ¹⁴ Pël eëë arim omnant pout eëneën lup santetaring eëë.

¹⁵ Ar ewat wë. Stepanasre pim kaatakörö Krik yangerak wet reak Kristoon kön wi kosang wesak weë ngentiak Anutuu omnarö kaamök elnieim wë. ¹⁶ Karurö, ne kosang wesak epël niamaan. Omën ke pilöröere munt narö kaamök elniak ya mäneim wë piporöen itaangkën arim wotöökörö pël eëp. ¹⁷ Ne arim naë won pötaan ya utpetaring wëen Stepanasre Potunetasre Akaikasringörö pitök arim kangiir waisën ya ërëpërëp yeë. ¹⁸ Pit ne ya kë newasën wë. Pötaanök arta kat wiak ya kë sënëët. Omën ke pilöröen kön wiin ompyaö sëp.

¹⁹ Ingre mor saö Esia yangerak wëaurö pitök yowe yenia. Ën Akuilaare öngöp Prisilaare ingre mor saö piarpim kaatak wa top yaaurö pitta Aköpëen yak yowe pan yenia. ²⁰ Tiarim kar pourö yowe yenia. Ar neneren lup santak yowe mëak mor meneë.

²¹ Epët Pool nemtok nem yowe yenia epët nemtë moresök retëng yeë.

²² Namp Aköpön lup sant naalmëen eëpna pöp pi kö sëpnaap. Aköp Yesu, ni wais.

²³ Tiarim Aköp Yesu Kristo pim komre kolap pöt arim naë wiaap.

²⁴ Tiar Yesu Kristook yal menak wë pötaan ar pouröen lup sant yaalni. Yaap.

[Yok pi tapët.

Ne Pool.]

2 Korin

Yesu pi wel wiak kutömweri sseen wë krismaki 26 pöta ök won sseen Poolök pep epwer Korin kakë ingre morörö retëng ë mena. Pi wet reäk Masetonia yangerakaan pep newer Korin omnaröaan retëng ëak wes meën oröön Taitas Korin kakaan pim naë së koirak pitëm naëaan narö lup kaip tiak wëen naröak piin, “Ngön yaaö omën yaapöp won,” pël ëa pot ök maan Poolök kat wiak epët retëng ëa.

Pöt epël wia.

Ngön ngës rëaut 1:1-11

Poolre Korin ingre moröröa ngönte 1:12-7:16

Yutia ingre moröröaan kaamök elmëepna ngönte 8:1-9:15

Poolök pim ya mënauta ngönte ök ëa 10:1-13:10

Ngön meët 13:11-13

¹ O Anutuu ingre mor saö Korin kak wëauröere Krik yangerak wëaurö, ne Pool Anutu pimtë këmtak Yesu Kristoë ngön yaaö omnamp ne tiarim karip Timoti piiring wë pep epwer retëng ë yaningk.

² Anutu tiarim Pepapre Aköp Yesu Kristo piaripök komre kolapre mayaap pöt ningkën arim naë wiaap.

Pool pi Anutuun yowe mëä

³ Tiar Anutu tiarim Aköp Yesu Kristo pim Pepapön yaya mepa. Tiar kön wiin pi sant yaauta pepap, tiarim Anutu wiap yaalniaup pël yaë. ⁴ Pël yeë këemre këlangön nentere nent tiarim naë yaaröön wiap yanuwesaup. Pël ëen Anutuu wiap yanuwes pël omën narö këemre këlangön nentere nent yeön pöt tiarök pim wiap yanuwes pötaring pangk kaamök elmëëpenaat. ⁵ Yaap, Kristoë këemre këlangön kat wieima pël tiarta këemre këlangön kësang kat yawi. Pöta ök tiar Kristook yal menak wëen pi wiap kësang nuweseim wë. Pötaanök Anutuun yaya mepa. ⁶ Tenim këemre këlangön kat yawi pöt, ar wiap nuwasën Anutuuk utpetetakaan kama niöpënëak pël yeë. Ën Anutuuk ten wiap yanuwes pöt, ar wiap nuwasënëak pël yaalni. Ar ya wiaptaring tenim këemre këlangön kat yawi tapët kat yawiin Anutuuk wiap nuwasën önëët. ⁷ Tenim ar ompyaö ëënëak kön kosang wian pöt këlok nasën. Pöt ten kön wiin tenim këlangön kat yawi pël arta kat yawi pël yaë pötaanök. Tapël Anutuuk ten wiap yanuwes pël arta wiap nuwasëpnaat.

⁸ Karurö, ne tenim këlangön kat wia pöta ngönte ök niamaan kat wieë. Ne ar tenim Esia yangerak këlangön kat wia pöten ewat sënëak kent ëen ök yeniak. Ten pörek së wëen këemre këlangön kësang tenim naë oröak ngep elnia. Pël ëen ten kön wiin ompyaö sëna kanö won ëen, “Wel wiinaat,” pël ya ngës kön wiaut. ⁹ Yaap, pan ten wel wiinëak yeë pël wesaut. Pël ëautak këemre këlangön pöt om pas orö naniirëen. Tenimtë weëre kosangötön kön wiin iraan Anutu wel wiaurö wal ë yaulmëaup piin kön wi kosang wasënëak omën pöt tenim naë orö nirëaut. ¹⁰ Omën utpet panë nant tenim naë oröön wel wiinëak ëaö pötëaan Anutuuk kama ent ë niulëa. Wë ënëmak kaalak utpetetakaan ent ë niuleim öpnaap. Ten piin kön kosang elaan pi kaalak ent ë niulëepnaap. ¹¹ Pötaanök ar ten kaamök ëak Anutuun kimang maë. Pël ëen Anutu pi omën selap arim kimang pöt kat wiak kangut ninak ten ompyaö elniipnaan. Pël yaëen ar pim ten kaamök yaalni pöten Anutuun yoöre ërëp manëët.

Pool pi Korin omnaröen kaar nemaan

¹² Ten tenimtëen kön ompyaö yawi pöt eptaanök. Omën ngönën kat nawiinöröa naë tenim elmëeima pöt, tenim lupöt wiap nasën kölam wëen Anutuuk kaamök elniin wotpil wesak elmëeimaut. Ën arim naë elnieima pöt pitëm naë elmëeimaut il wesak elnieimaut. Tenim ar pouröa naë elnieima pöt yangerakë ewatötring won, Anutuuk komre kolap elniin pël elnieimaut. ¹³⁻¹⁴ Ten ngön öngpököt retëng ë naningkën. Arim sangk kelak ewat sënëët pëen retëng ë yaningk. Peene pöt, ar pöten om kot nent ewat sak wë. Nem

könöök kEEKë ewat sEnëak kent yaë. Ar pël Eëne pöt Aköp Yesu pim akun kaöaöök ten arim ewat önëëtaan kön ompyaö yawiin ar kangiir tenim kaamök yaalni pötaan kön ompyaö wiinëët.

¹⁵⁻¹⁶ Yaap, ne arën kön wiin tenimëen kön ompyaö yawi pël yaë. Pötaanök akun nentepar arim naë waisën pouteparëen ar ya kë sEnëak äaut. Pël Eëma pöt, nem könöök Masetonia yangerakë waisumaatak arim naë wais wë olëak Masetonia eprek waisumëak kön wiaut. Pël äak eprek wë olëak kaalak arim naë wais wëen ar kaamök elnëak wes nemëen Yutia yangerakë sumëak kön wiaut. ¹⁷ Pël kön wiautak arim naë newaisën äaut. Pël äaö pötaanök ar neen kön wiin, “Kön selap yaaup,” pël yaë ma? Ma kön wiin ne omnant Eëmëak kopëta wesak yang omnaröa ë yeë pöl, “Pël naengan,” weseë “Yok, pël Eëmaap,” kaar ya pël yaë ma? Won pël naën yaaup. ¹⁸ Anutu pi yaap yaaup pöt kön wiinëët. Tapël ne arën niamëak kön selap akun tapëtakëer mak ma won poutepar neniaan äaut. ¹⁹⁻²⁰ Pöta songönte epël. Anutuu Ruup, Yesu Kristo pim ngönte ten Sailasre Timoti epaarök ök niiaut. Yesu Kristoë ngön nent äak kaip tiak nent naën äaut. Won, tenök Anutuu omnant Eëpënëak ya pöt Kristook yaë, pël ök niiaut. Pël niaan kë yaarö. Yesu Kristo pim pël yaaö pötaan tiarök piin, “Pim ngön kosang niwesa pöt yaap,” pël weseë Anutuun yaya maim wë. ²¹ Anutu pimtök ten arring Kristoë naë kosang wes niulëak pim yaat mëmpunëak yenia. ²² Pimënt tapöpök tiar pimtëen yaö nuwesak, “Anutuu Pulö tiar nina pöl pim ompyaö niwas pet irëpënëak kup niwia pöt kë orööpnaat,” pël wasëpenëak Ngëengk Pulö wes mëen tiarim lupötë ilëak wë.

Pool pi Korin kakë teënt nasën äauta songönte ök mëä

²³ Nem arim naë waisumëak ök niia pöt ne kaar neniaan äaut. Anutu pi nem nian pipët yaap pöt ewat wë. Pi nem arim naë newaisën äa pöta songönte ewat wë. Ne Korin kakë waisanëen arën nga niaan ya këlangön äan tapön. Pël Eënganëak newaisën äaut. ²⁴ Nem pël yeniak pöt, arim kön wi kosang wasënë kanö nem nga niama pö pël kön wiinëëten kaaö. Yaap, ten kön wiin ar kosang wë Anutuun kön wi kosang yewas. Pël äaap om ar ya kë sEnëëk yak kaamök elniak ya yamëngk.

2

¹ Ne kaalak wais ya këlangön koir naningkan pël kön kosang wiaut. ² Nook ya këlangön koir nimpaatëp talöröak ya kë newasëpën? Won. Nook ya këlangön koir nimpa pötaan tol äak ar ya këlangönring wë ne ya kë newasën? Pangk pël naengan. ³ Pël Eëne pötaanök ne arim naë waisën ya kë newasënë salöröak ya këlangön koir nangkanëak pepewer retëng ë ninaut. Pöt ne tiarimtën epël kön kosang wiaut pötaanök. Nem ya kë suma pötak arta ya kë sEnëët. ⁴ Pël Eëneëtak nem pep retëng ë ninautak ne arimëen ya këlangön Eën ing aimeëak ar ya këlangön niwasumëak naën, nem arimëen lup sant kaö pan yaalni pöt ewat sEnëak retëng ë ninaut.

Omën utpet äaupë saunet won wasëpënëak mëä

⁵ Omën pim utpet äautaan ya këlangön kön wian pöp nemënt won, arta ya këlangön koir ninaup. Ne pimëen nga panë naalmëëngön. Pi ar pourö won, narökëer ya këlangön koir ninaup. ⁶ Pim utpet äaö pöt, ne kat wiin omën selap arök kangit pet iran. Pël Eën ne kön wiin pet yair. Pötaanök kangit kaalak mangkanok ⁷ yakömring wë sasa utpet Eëpanëen pim saunet won mowesak wa wiap moweseë. ⁸ Pël elmëak arim piin lup sant yaalmë pöt sëp newasën om wia pöt pet elmëen pi pöten ewat sëpënëak ke urak yeniak. ⁹ Nem ngönte retëng ë ninaö pöta songönte eptaanök. Nem ngönöt pout ngaarëk yeö ma won pöta songönte war wasumëak morök elniaut. ¹⁰ Ar omën namp utpet Eën pim saunet won yemowasën pöt neenta tapël Eëmaap. Eën omën namp utpet Eën nook saunet won yemowas pöt arta ompyaö önëët Kristoë Eëetak pël yaë. ¹¹ Pötaanök Setenök tiar utpet elniipënëak kön wieim wë pöten tiar ëngk ma e newasën wë. Pötaanök pi tiar ököök elniak il niwaspanëen, “Omën pöpë saunet won mowasëpa,” ne kaalak ök yeniak.

Pool pi Taitasëen ya ngës kaö äa

¹² Ne kaalak nem Masetonia yangerakë waisumëak ëa ngön ngës rëa pöta kaut yal menak ök niamaan kat wieë. Nem Kristoë ngön ompyaut ök amëak Troas kak së oröan akun pötak ne itaangkën Aköpök pël ëëmëak kanö tekeri wes yenangkën omën kësang kat wia. ¹³ Pël äautak ne itaangkën nem karip Taitas arim naëaan newaisën ëën ya ngës kaö ëën pi koirumëak pit sêp wesak Masetonia yangerakë waisaut.

Kristook pim weëre kosangët tekeri yewas

¹⁴ Wais wë Taitas koirak puuk arim ompyaö yaauta ngönte ök yenëa. Pötaanök ërëpërëp ëak Anutuun yoöre ërëp yemak. Ten Kristook yal menak wëën omën pim il niwasën inëën yaalmëaurö tenim naë Anutuuk pim weëre kosangët tekeri yewas. Pël yaëën ten wes nimëën pim ngönte ulöl wasën omnarö ëwat yesën pöten kön wiin misëng kamp ompyauta ök yaë. ¹⁵ Yaap, tenim ngönën ya yamëngk pöt Anutuuk itenak tenën kön wiin misëng kamp ompyauta ök ëën tenim Kristoëën yak ya yamëngk pöten kön wiin ompyaö yaë. Tenök Kristoë ngönte ök maan wak wëën Anutuuk utpetetakaan kama yeö pöröere kat wiak kasëng menak kö sêpna pöröa naë ngönën ya yamëngk pöten Anutuuk kön wiin ompyaö yaë. ¹⁶ Kö yesauta kanöököl wëaö pörö pit tenim Kristoë ngönte ök yak pöten kön wiin wel yawiauta kampöökë ök ëën kasëng menak kö sêpnaarö. Ën wëwëeta kanöököl wëaö pörö pit pöten kön wiin misëng kamp ompyautë ök ëën wak wëwëetak öpnaarö. Talëpök ya epët pangk ëëpën? Omën nam pimtök mëngkën pangk naëpan. ¹⁷ Ya epët omën narö mon öpënëak köntak Kristoë ngönte ök ya. Ten pöröa ök won. Anutuuk pim yaatak niulëën wotpil wesak pim ëöetak Kristoë naë rë olëak wë pim ngönte ök yaurö.

3

Sulöp ngolöpta ya omnarö

¹ Nem Anutuuk ten pim yaatak niulëën pim ëöetak wotpil wesak pim ngönte ök yaurö pël yeniak pöten ar kön wiin tenimtok tenimtën ping wesak yak pël yewas ma? Ten pöt won. Omën kaar arim naë wë piporö ar pitëm yaat ompyaut pël wasënëak pepat omën muntaröa naëaan wak yewais. Pitëm sêpnaatak arta pep ke tapöt pit omën muntarö mangkën pitta tapël pitën kön wiin ompyaö sêpënëak pitëmëën retëng ëënëak pit kent yaurö. Ten pël naëngan. ² Ar tapöröak tenim lupötë wë tenim wetete pep retëng ëauweri ökörö. Omnarö arim wëwë ompyaut itaangkën pötak tenim ya arim naë yamëngk pöta songönte tekeri wasën ompyaö pël wasëpnaat. ³ Tenök arim naë ya yamëngkën Kristoë pepewer pël saurö pöta songönte yoolök wia. Pöt i retëng yaë pötaring naën, Anutu wëwëetaringëp pim Pulöök retëng äaut. Pöt kël welingweri won, omën lupmeri.

⁴ Kristook kaamök elniin ten arimëën Anutuun kön kosang yawi pötaan pil yeniak. ⁵ Ya epët mëmpunëak tenim weëre kosangtak naën. Tenimtok yok pangk ëënaat pël newasngan. Won, Anutuuk weëre kosang ningkën yeë. ⁶ Anutu pimënt tapöpök ten pim sulöp ngolöpta ngönte ök anëak weëre kosang ninaut. Sulöp ngolöp pöt omnaröak retëng äaut won, Anutuu Pulöök ök yenia pipët. Moses pim ngön kosang retëng ëa pötak elniin kö sêpenëak ëauröak Pulöök wëwë ngolöpët koir yaningk.

⁷ Anutuuk ngön kosangöt kël wësapöök retëng il Moses mena. Pël ëa akun pötak Anutu pim ëwaö omnantëëre Moses pim këëre wot kantak elmëa. Pël ëën ënëmak ëwa pö wiap yesën Israel omnarö Mosesë këëre wot kanten itaangkën it sosor elmëa. Ngön kosang kö yesautaring pöt Anutu pim ëwaööring oröa. ⁸ Ën ëwa peene Pulöök omnarö ompyaö yaalni eptak jaarö epö kaö panëö. ⁹ Mosesë ngön kosang omnarö kö sêpenëak ëa pöt ëwaööring oröa. Ën Anutuuk omnarö wotpil niwasën wëwëetaring öpenëak ya pöt ëwa kaö panëööring jaarö. ¹⁰ Yaap, Moses pim ngön kosang pöt tiar ngaan kön wiin ëwaat pël ëa pöten peene kön wiin ëwa wonte pël yaë. Pöt epël. Pulöök tiar ompyaö yaalni epö ëwa kaö panëö ngön kosangta ëwaö il yewas. ¹¹ Moses pim ngön kosang kö sa pöt

ëwaööring oröa. Pötaanök omën ompyaö kosang wiaapnaat Pulöök yaalni epta ëwaö kaö panëö.

¹² Ten omën ompyaö pipot kosang wiaapnaat pël kön kosang wieë Anutu pim ëwa tekeri wasëpna pöön kor wë. Pötaanök weë ngentiak pim ngönte tekeri yewas. ¹³ Pël yeem ten Mosesë ök naën yaaurö. Pi Israel omnarö ëwa pim këere wot kantak wieëa pö kö yesën itaampanëak poë koröpöök kör koëaup. ¹⁴ Ten tekeri wesak yaketak pitëm lupöt kosang sak wëen yak kön nawiin yaaurö. Pöt epël. Ngaanaan wais peene wë eptak pit Mosesë ngön kosangöt sangk yekelem pitëm lupöt kör koëak wë pötaan kön nawiin yaaurö. Omën namp Kristook yal ëëpna pötaar Anutuuk kör pöt wilën ëwat sëpnaat. ¹⁵ Yaap, peeneeta pit akun poutë Mosesë ngön kosangöt sangk kelën kat yawia pötë pitëm könre lupöt kör koëen kön nawiin yaaurö. ¹⁶ Pël yaaurö pitëkaan namp lup kaip tiak Aköpë naë rë olaan pöt puuk kör pöt wilën kön tektek sëpnaat. ¹⁷ Pöt tol ëënak? Aköp pi Anutuu Pulö. Aköpë Pul pö omën nampë lupmeri wëen pöt pi ngön kosangre omën muntatë iri naöpan. Pulöök kaamök elmëen ompyaö öpnaat. ¹⁸ Ën tiar pöt, omën nentak tiarim könre lupöt kör nokoëen wëen Aköpë ëwaö tiarëk elniin pim ëwa pö tiarim naë tekeri yes. Aköp pi Pul tapö. Pötaanök ëwa pim naëaan yewais pöök tiar ngölöp yanuwasën pim ök seim öpenaat.

4

Ngön yaaö omnarö pitëmtëen kön wiin yang kaputë ök ëa

¹ Anutu pi ya ngës ëën pim sulöp ngölöpta ngönte ök anëak niulëen yak ten lup wiap naën, weë ngentiak ya yamëngk. ² Pël yeem utpetat yaëen omnaröak itaangken ëö koirnganëak ëlëëp yaaö pöt kasëng menaut. Pël ëak Anutuu ngönte ngön kaarötring irikor ëak morök yaaö pöteta naën yaaurö. Won, ten Anutuu ëöetak pim ngön këët yaan omën pourö pit neenem lupötë kom ëak pöt ompyaö pël yewas. ³ Pël yaëetak ngön ompyaö tenim ök ë yeë epot omën naröaan ëlëëp wia. Kö yesauta kanöököl yesa pöröaan ëlëëp wiaan kön nawiin ë yaë. ⁴ Ngön ompyaut kat wiak kosang newasën yaë piporö yang omp aköp Setenök pit ëwaat itaampanëak pitëm könre lupöt il mowaria. Ëwa pöt Kristo Anutuu ök panëëp pim ngön ompyautakaan yewais. Ngön pötak Kristoë ëwaöön ök ya. ⁵ Ten ngön ompyaut ök yeem tenim ngön nant ök neniaan. Yesu Kristo puukëër Aköp, ën ten pöt om pimëen yak arim inëen yaaurö pël ök ni yeë. ⁶ Anutu pi ngaanëer songöntak koö olëak wiaan ëwa tëëpënëak maan pël ëaup. Pi tapöpök ten pim ëwaata songönte ëwat sënëak niaan pim ëwaat tenim lupötë oröa. Pim ëwaöökë songönte epël. Ten Yesu Kristoon ityaangkem Anutuu ëwaöön ëwat yes. Pötaanök ten arim inëen sak wë.

⁷ Anutuu ëwa ompyaö tenim lupötë wia pö weëre kosangring wiaatak ten pöt, weëre kosangring won, yang kaputë okörö. Pötaanök Anutuuk weëre kosang tenim naë won, pimtë naë wia pöt tekeri wasëpënëak pim ëwa ompyaö pö wiapre kor wëaurö tenim lupötë niwia. ⁸ Utpet ke nentere nent yaalniitak pötök panë utpet naniwasën yaë. Ten omnantëen kön selap yeëetak pötëen panë wesak naën yaaurö. ⁹ Kööre tok yaalniitak Anutu pi ten sëp naniwasën yaë. Yanimëngktak wel nawiin yaaurö. ¹⁰ Yesu pim këlangön kat wiak wel wia pöl ten akun ël epotë omnaröak elniin tenim koröpötë këlangön kat wiak wel wi ap yaaurö. Pöt këlangön pipot tenim naë yaaröön Yesu tenim koröpötë wë pöt tekeri sëen omnarö ityaangk. ¹¹ Pöt epël. Omnarö pit ten Yesuu omnarö pël niak mën wel niwiipënëak yaë. Pöt könöm pipot tenim naë yaaröön Yesu tenim koröp kö sëpna epotë wë pöt tekeri yes. ¹² Pöta songönte epël. Ten wel yawiautakël wë pötak ar wëwëetak wë.

¹³ Ngönëntak ngön nent epël wia. “Ne Aköpön kön wi kosang wesaup yak pim ngönte ök ëaut.” Pötakël tenta piin kön wi kosang yewesaurö yak pim ngönte ök yak. ¹⁴ Ten kön epël wesal yaaurö. Anutu Aköp Yesu weletakaan wal ë ulmëaup puuk tenta Yesuuk yal menak wëen wal ë niulëak arring pim naë niulëen öpenaarö. Pël yewas pötaanök ten kas köpël pim ngönte ök yak. ¹⁵ Yaap, tenim këlangön kat yawi pöt arimëen yakök yeë. Pël

ëen omën kësang pan Anutuun kön wi kosang wasën pi ulöl wesak ompyaö elniin piin yaya maim wëen pim yapinte kaö panë sëpnaat.

¹⁶ Yesuuk yal menak wëen Anutuuk wal ë niulëen öpenaat pël kön wieë wiap naën Anutuu yaat weë ngentiak yamëngk. Tenim koröpöt kö sëpënëak yaëetak lupöt Anutuuk ket ël epotë ngolöp niwasën ompyaö yes. ¹⁷ Yaap, tenim peene yangerak këlangön kat yawi epët kotte, pet irëpnaat. Pötak kaamök elniin wëwë ompyaö kosang wiaapnaat Anutuu naëaan önaat. Wëwë ompyaö pöt puuk ulöl wes ningkën këlangön kat yawi kot epët il yewas. ¹⁸ Ten tol ëënak pël yeniak? Omën yoolök ityaangk epot kö sëpnaat yak pötëel kön kosang nawiin. Omën ëlëep wia pöt kosang wiaapnaat yak pötëel kön kosang yawi.

5

Ngön yaaö omnarö pit lup kosang sak wakaima

¹ Tenim wiap naën Anutuu yaat weë ngentiak yamëngk pöta songön nent epël. Yang koröp ka yaamta ök epöök yaam wëen sak ilën Anutuuk koröp ngolöp omën moresring ket naënö ka ket ëak kutömweri ningkën pöök wëen kosang wiaapnaat. ² Ten yang koröp epööring wë koröp ngolöpö ningkën kutömweri önaataan ing aim wë. ³ Pël ëen tenim koröp epö sëp wesak koröp ngolöpö wak öna pötak tenim lupre könöt yool naöpan. ⁴ Peene pöt, ten yang koröp yaam epööring wë könömöt yeweem ing aim wë. Wel wiak koröp epö ent ë moolanaaten kön nawiin. Won, Anutuuk koröp ngolöpö ningkën wak ompyaö önaaten kön wia. Anutuuk pël elniak tenim koröp kö sëpna pöökë kangiir ngolöpö ningkën wak piiring önaat. ⁵ Anutu pimënt kopëtapökëer omën ompyaö pöt tenimëen orö nirëen önëak tenim lupre könöt ko ë wia. Pël ëak, “Anutu pim Pulö tiar nina pöl koröp ngolöp pim kup niwia pö yaap nimpnaat,” pël wasëpenëak Ngëëngk Pulö wes mëen tiarim lupötë ilëak wë.

⁶ Pötaanök ten lup kosang sak wë. Peene pöt, ten kön wiin yang koröp epööring wë Anutuu wëaurek piiring naön. ⁷ Won, peene omën ompyaö Anutuuk nimpna pöt ten itnaangkën wieë omën pipot önaat kön wi kosang wesak wë. ⁸ Pël ëëe lup kosang sak wë tenim kentöök koröp epö ent ë olëak Aköpë wëaurek piiring önëak kent kön wia. Ten kön wiin pël ëëna pöt ompyaö pël yewas. ⁹ Pël ëaap yang koröp epööring önaat ma piiring öna pöt kaöet won, kotte. Kaöet pöt ten weë yengentiin Aköpök itaangkën pangk ëëpnaat. ¹⁰ Nem yeniak pöta songönte epël. Wë ënëmak omën pourö Kristoë ngön ë pet yairaurek oröön yang koröpööring wë omnant eimaut, utpetere ompyaö pötë kangut neenemot nimpnaat.

Anuturing lup kopëtemer sak öpenaata ngönte

¹¹ Kristook tenim omën eimaut, utpetere ompyaö pötë kangut neenemot nimpna pöten kön wieë Aköpön kasinkasin yeë. Pötaanök ten omnaröen maan pit, “Anutuu ngön pitëm ök yenia pöt yaap,” pël wasëpenëak weë ngentieim wë. Pël yaëen Anutu tenim wotpil wesak kön wiire omnant ë pël yaaö pöt ëwat wë. Ën tenim wotpil wesak wë pöt nem kentöök arta arim könötë ëwat sënëak kön yawi. ¹² Tenim pël yeniak pöt, tenimtok tenimtën wak isak yaan ar tenën kön wiin ompyaö sëpënëak neniaan. Won, arök tenimëen kön wiin isën wak isak anëak pël yeë. Pël ëen omën narö lupmeri omnantön kön nawiin koröpöökë omnant wak yawis piporöak tenën utpet wesak yaan arök kangiir maan pit ngön won ëëpnaat. ¹³ Pit tenën, “Kön irikor yaaurö,” pël ya. Pitëm ngön pöt, tenën, “Köntak Anutuu yaat pëen kaö yamëngk,” pël wesak, “Kön irikor yaaurö,” pël ya. Ën ar pöt, tenën, “Kön ompyautaring wë,” pël kön yawi wes. Yaap, ar kön tektek nimpunëak kön ompyautaring wë. ¹⁴ Kristo pim tenimëen lup sant yaalni pötak elniin Anutüre arimëen yak ya ompyaö pöt yamëngk. Pöt epël. Ten kön kosang wiin Kristo kopëtapök tiar pouröa kangiir wel wia pötak tiar pourö wel wiaut. ¹⁵ Pim wel wia pöt, omën wëwëetaring wë eporö tiar yal menak tiarimtën kön wiipenëak won, omën tiarimëen yak wel wiak wal ëaup piin kön wiipenëak pël ëa.

¹⁶ Pötaanök peene pöt, yang omnaröak muntaröa koröpöt itenak kom yaalmë pöl tenimtok kaalak pël naalmëengan. Yaap, ngaanëer ten pitëm kom yaalmë pöl Kristoon elmëak piin kön wiin omën pasip pël weseimaut. Ën peene pöt, pël naalmëen tenim Aköp pël yewas. ¹⁷ Yaap, Kristook kaamök elniin ten itaangkën pi omën wonöpök tenim Aköp pël yewas. Pötaanök omën namp Kristook yal menak wëen pöt Anutuuk ngolöp panë yemowas. Pël ëen omën utpetat ngaan pim naë wiakaima pöt won yesën ngolöpöt yaarö. ¹⁸ Omën pipot, Anutu pimtok yaalni. Puuk Kristo pim tiarimëen këra yetaparak wel wia pötaan pim kööre tok tiarën elnieima pöt won nuwasën piiring lup kopëtemer saut. Pël ëen Anutu pi ten omën muntaröenta pim kööre tok pitën yaalmë pöt won mowasëpna kanöön ök manëak niulëaut. ¹⁹ Pipët Anutuuk Kristoë këra yetaparak wel wia pötak tiar omnaröa pimëen kööre tok elmëeima pöt won nuwasën piiring lup kopëtemer sak wë. Anutu pi tiarim utpetatë kangut nimpnaaten kön nawiin tiarim kööre tok elmëeima pöt won nuwasën piiring lup kopëtemer sëpena ngön pöt anëak niulëaut. ²⁰ Pim pël elniautaan ten Kristoë ngönte yaauröak niaim pötak Anutuukta yenia. Ten Kristoë urtak wë Anutuu naë rë olaan arim piin kööre tok yaalmë pöt won nuwasën piiring lup kopëtemer sak önëak ke urak yenia. ²¹ Kristo omën utpetat naën pöp Anutuuk tiarim utpetat pim rangk mowiin wel wia pöt tiar piik yal menak wëen Anutuuk tiarën, “Omën wotpilörö,” pël niapënëak ëa.

6

Ngön yaaö omnarö pit këemre këlangönring wakaima

¹ Ten Timoti Anuturing ya ngawi yaauwaarök kosang wesak epël yenia. Anutuu komre kolap ningkën wa pöt mos ëëpan. ² Pöt Anutuuk epël ëa pötaanök. “Akun nem ar kaamök elniimëak ëautak ar neen kimang neaan kat wiaut. Pël ëak ar utpetetakaan niömëak yaö ëa pöt kaamök elniaut.” Kat wieë. Peene eptak Anutu ar kaamök elniipënëak yaë. Peene taptak utpetetakaan niöpënëak yaë.

³ Omnaröak tenim ya yamëngkauten utpet wesak apanëak pitëm ya utpet ëëpnaat naalmëen yeë. ⁴⁻⁵ Won, ten Anutuu ya omnarö pöt tenim omnant yaautök tekeri yewas. Ten epël yeë. Këlangönë öngpök wëere këere ngaë rangk wë, utpet elniire tang nimö, wii kaatak niulëere wa top ëak nga elni, ya kaö mëmpöore ka naökön ëere kaömp won wë pipot pout yeem kosang wë. ⁶ Ten ket won, ëwaring wë, omnaröak utpet yaalniin kangiir naalmëen, sant mowesak Ngëengk Pulööring wë, lup sant yaaurö. ⁷ Ngönën këët ök yeem Anutuu wëere kosang yeö. Puuk elniin wotpil wëen pötak ngaë omnant ingëpre tangre ngilö yeö pöl Setenring nga elöore pim nga yaalni pöt il wari pël yaaurö. ⁸ Omën naröak tenën wak isak yaan naröak wak irëak ya. Naröak tenën utpet wesak yaan naröak ompyaö wesak ya. Naröak tenën, “Kaar yaaurö,” pël yeniaan ten kaar naën yaaurö. ⁹ Pitök irmanörö pël yeniaan yapinring wëaurö. Tenën, “Wel wiipënëak yaë,” pël yeniaan yal menak öp wëaurö. Utpet yaniwasën kö nasën yaaurö. ¹⁰ Ya ngës kaö yaalniin pas ya ompyaöring wëaurö. Omnant wonöröak ompyaö yaalmëaurö. Omnantön ëël yaauröak omnant pout wieëaurö. Tenim pël yaaö pötak ten Anutuu ya omën këerö pöt tekeri

¹¹ O Korin omnarö, ten omnant ngep naalniin pout war wesak ök yenia. Ten arën lup sant kaö panë yaalni. ¹² Ten arën lup sant kot naalniin. Arökëer tenën lup sant kot yaalni. ¹³ Pepapë ruuröen ngön ök yema pöl ne epël niamaan kat wieë. Tenim lup sant kaö panë yaalni pöl arta kangiir tenën elnieë.

Tiar Anutuu ngëengk tupöt

¹⁴ Ar ngönën kat wiaurö ngönën kat nawiinöröen arim keerö pël wesak pitring yal ëak lup kopëtemer sak öngan. Omën wotpil yaaurö pit tol ëak utpet yaauröaring lup kopëtemer sak öpën? Ma ëwaatak wëaurö tol ëak koutak wëauröaring lup kopëtemer sak öpën? Pangk pël naëpan. ¹⁵ Kristoore Seten piarip tol ëak nampnampön ngöntre kar ëëpën? Won. Ën ngönën kat wiauröere kat nawiinörö pitta tol ëak kopëtal sëpën?

Pangk pël naëpan. ¹⁶Ma Anutuu ngëengk tupëtere polarö tol äak erën ëëpën? Pangk pël naëpan. Kat wieë. Anutu wëwëapë tup pöt tiar. Pöta ngönte Anutuuk epël äa.

“Ne pitring yal äak pitëm tekarak ömaat.

Ne pitëm Anutu pël sak wëën pit nem omnarö pël sak öpnaat.”

¹⁷Pötaanök Aköpök epël ya.

“Ar utpet yaauröa yaë pipot ëëngan.

Pëlëer weë.

Kewil yaaut kasëng meneë.

Pël ëën nemtok ar niömaan.

¹⁸Pël äak pep elniak wëën

nem koröngre ru sak önëët.

Aköp weëre kosang pout pangk äaupök pël ya.”

Anutuuk pël ya pötaanök ngönën kat nawiinöröaring yal menak öngan.

7

¹ Kar panëërö, Anutu pi ngön ompyaö pipotön kup niwia. Pötaanök omën utpet yaaut tiarim koröpre lup utpet yewesa pöt wa moolaan kölam tëëp. Pël ëën Anutuun kasinkasin yeem kölam pëën öpa.

Korin omnarö lup kaip tiin Pool ërëpërëp äa

² Arim lupöt ten keimön elniingan. Tenök arim naëaan namp korar naalniin äaut, ma utpet naniwasën äaut, ma nampön morök elniak pim omën nent naön äaut. ³ Ne ngön pipët ar utpet yeë pöt war wasumëak neniaan. Nem ngaan niak pöl tenim lupöt arimëën kosang wia. Wel wiipenaat ma öp öpena pout arring pël ëëpenëak kent yaë. ⁴ Ne arën kön kosang panë wiin nem ngönte ngaarëk önëët pël wesak arën kön wiak wa ping yewas. Ten këlangön nentere nent kat yawiem arën kön wiak lup kosang sak wë ërëpërëp kaö panë yeë.

⁵ Ten Masetonia yang eprek wais oröak kë nasën këlangön nentere nent kat wiaut. Pöt ngönën kat nawiinöröak nga yaalniin kat wiaurö utpet sëpanëak kas kön wiaut. ⁶ Pël yaëën Anutu pi omnarö këlangönring wëën wiap yewesaupök ten wiap niwasëpenëak Taitas wes mëën kaalak waisa. ⁷ Pim waisa pötaan pëën won, arim pim wiap mowesan pöta ngönte tenën ök niaan kat wiak wiap saut. Pël äak arim nem këlangön kat yawiautaan yaköm ëën neen itaampunëak kent ëën nemëën yak arim yaat ke urak yamëngkan pöt ök niaan ya kë kaö parë saut.

⁸ Nem pep ngaan retëng ë ninan pöwerök arim lupöt utpet niwesaut. Pöten ne kön wiin utpet naën yaë. Pep pöwer retëng ë ningkën arim lupöt utpet san akun pötak yaap lup utpetaring äaut. Peene kön wiin ya këlangön kön wian pöt akun mëntte pötaan ne kön wiin ya utpet naën yaë. ⁹ Won, peene pöt ne kön ompyaö yawi. Pöt ar ya këlangön kön wian pötaan won, ya këlangön pötak lup kaip yatiaut yokoir pötaan ya kë yes. Anutu pimtë könöökë wiaul ya këlangön kön wieimauröak tenim ngönötök ar utpet naniwasën äaö pötaan ya kë yes. ¹⁰ Pöt epël. Anutu pimtë könöökë wiaul tiarim ya këlangön kön yawia pötak elniin lup kaip yatiaut koirën Anutuuk utpetetakaan kama niöpnaat. Ya këlangön kön yawia ke pil pöten tiarök kön wiin ompyaö yaë. Ën yang omnaröa yaaul yaëën ya këlangön kön yawiem lup kaip natiin äautak ya sangën eim öpnaat. Tiar yang omnaröa yaaul yaëën pöt pitëm ya këlangön kön yawia ke piptak kö sëpena kanöököl niulëën öpenaat. ¹¹ Pël ëëpenaatak arim ya këlangön kön wiaö pöt, yang omnaröa ya këlangön kön wiautak lup kaip natiin yaaö pöl ar pël naën äaut. Won, Anutuu kent kön yawiaul ar ya këlangön kön wiin pöta këët arim naë oröak wia. Pöta këët epël. Nem ngaan utpet arim tekarak wia pötaan pep retëng äautak ar teëntom wak weë ngentiak utpet yaaö pipët wotpil wesaut. Ar kaalak neering lup kopëtemer sëpenëak kent kön wiin kosang wesak omën utpet pipët äaö pöp kangut elmëaut. Ar omën pipot pël yaëën pötök utpet pöta songönte arim tekarak won wia pöt tekeri wesaut. ¹² Pötaanök nem pepewer ngaan retëng ë ninaö pöt omën utpet äa pöpëën won, ma pim utpet elmëa pöpëën won,

pep pöwer Anutuu ëöetak arim lupöt nemëen kosang wia pöten ar kääkë kön wiinëak retëng ë ninaut. ¹³ Arim lup kaip tian pötak tenim lupöt wiap niwesaut.

Tenim lupöt wiap niwesau pöt pëen won, Taitas pim lupmer wiap mowasën ërëpsawi ëautaan ten kön wiin ompyaö ëaut. ¹⁴ Ne ngaan Taitas arim naë newaisën wëen arën ping wesak maan pi arim naë wais ityaangkën ne ëö nasën ëaut. Tenim arën ök niiaut pout yaapöt tapël arën ping wesak mëean pötenta pi arën itenak yaap wesa. ¹⁵ Taitas arim naë waisën ar ngëengkl elmëak sant mowesak pim ngönte ngaarëk wan pöten kön wieë arimëen lup sant elnieim wë. ¹⁶ Ne arën kön kosang wiin nem ngönte ngaarëk önëet pël weseë ërëpëp yeë.

8

Masetonia ingre mor sauröak Yutia omnaröaan kësangën elmëa

¹ Karurö, Masetonia yang eprek ingre mor sauröa naë Anutu pim komre kolap elmëen omën nant oröa pöten ten ar ëwat sënëak kön yawi. ² Pit kääre ngaë rangk wë ngöntök wakaimauröak pas ërëpsawi kësang ëak Yutia yangerak ingre mor saurö kaamök elmëak monere omnant mampënëak wa rongan ëa. ³ Yaap, ne pitëm ëauten itenak war wesak ök yeniak. Pitëm mampënëak ëa pöt menak kaalak pitëm könöök muntat mena. ⁴ Pit ke urak ten kuure mak maan pit kaamök ëak Anutuu omën Yutia yangerak wëaurö mampënëak kosang wesak niia. ⁵ Pitëm pël ëa pöt tenim monat pëen mampënëak kön wian pöt naën. Pit Anutuu kön wiaul wet rëak Aköpön pëel elmëak tenënta tapël elnia. Pël ëak monat menaut. ⁶ Pit pël ëa pötaanök ne Taitas wet rëak monat mampena ya pöt arim naë ngës rëa pöp piin ya ompyaö yewesa ya pöt yal menak pet irëpënëak kosang wesak yemak. ⁷ Arim omnant yaaö pout ompyaö pan yeë. Kristoon kön wi kosang yewesaöre ngönën ök yaaöre ngönënta songönte ëwat wëaöre ngönën yaat kaö yamëngkaöre lup sant yaalniaö pipot pout ompyaö pan yeë. Pötaanök tapël mon mampunë ya ompyaö pipteta kengkën sak mëneë.

⁸ Ne mon mampunë ngön pipët kosang wesak neniaan. Ar Masetonia omën ingre mor sauröa ëauta ök arim lup sant yaaut yaap pöt tekeri sëpnaan kosang wesak kaamök ëëpënëak ëauten ök yeniak. ⁹ Ar tiarim Aköp Yesu Kristo pim komre kolap elnia pöten kön wia. Pi omnant poutë pepapök pöt kasëng menak arimëen omën ngöntök yaauröa ök sak wakaima. Pöt ar Anutuu naëaan omën ompyautë pep sënëak Kristook kësangën elnia. Pötaanök arta monat kësangën tapël ëëë.

¹⁰ Arim mon mampunë pöt nem könöök epël niamaan kat wieë. Ne kön wiin arim krismaki iriitak ngës rëak mon wa rongan ëaö pöt pet irënë pöt ompyaö ëënëët. Pöt ar wet rëak mampunëak kön wieë ngës rëaurö. ¹¹ Pötaanök peene mon pöt men pet ireë. Arim wet rëak mampunëak kön wiak kosang wesang pöl neenem wieëaul men pet ireë. ¹² Pöt epël. Arim kentöök kësangën ëak monat mampunë pöt Anutuuk arim naë won pöten kön nawiin, wia pötenökëer kön wiin pangk ëëpnaat.

¹³ Ne ar pit kaamök elmëak mon kaö mangkën ompyaö sak wëen ar ngöntök panë önëëten neniaan, pourö kopëtal önëak yeniak. ¹⁴ Akun eptak arim naë omnant ulöl wia pötaan omën ngöntök wëaurö kaamök ëën pangk ëëpnaat. Ënëmak ar ngöntök wëen ulöl wieëauröak kanggir kaamök elniipnaat. Pël yeem ompyaö önëët. ¹⁵ Pöta ngönte ngönëntak epël wia.

“Omën kaömp kësang waurö pit nak won wesa.

Ën kotkot waurö pit nak këen naën ëa.”

Pötaanök nem könöök ar pourö kopëtal önëen monat pit mampunëak kön yawi.

Taitasre karaar Korin kakë sëpënëak mëëa

¹⁶ Anutu pi Taitasën elmëen nem yeë pöl ar kaamök elniipënëak kent kaö pan yaë pötaan Anutuun yoöre ërëp yemak. ¹⁷ Pi tenim kimang mëëaut kat wia pötaan pëen won. Pimtë kentöök kaamök elniipënëak kent kaö pan ëën arim naë kaalak waisëpnaan yaë.

¹⁸ Akun pötak tenim kar nampta wes mëen Taitasring waisëpnaat. Omën pöp ingre mor

sauröak pim ngön ompyaut ök yaauten kön wiin ompyaö yaë. ¹⁹ Pöt pëen won, epteta. Ingre moröröak ten kësangën monat yewaö ya ompyaö pöt kaamök elniipnaaten pi il ulmëa. Aköpë yapinte ngaarëk isën omnaröak tenën itenak, “Pit tiar kaamök elniipënëak kent yaë,” pël apënëak ten ya pöt yamëngk. ²⁰ Pël yaëen omnaröak tenën, “Poolre piiring wëaurö monat ngarangk naën ëa,” pël apanëak kësangën mon yewa pöt ten ngarangk ëë wa top yeë. ²¹ Tenim omnant yeë epot Aköpök pëen itaangkën ompyaö ëëpënëak won. Omnaröakta itaangkën ompyaö sëpënëak kön yawi.

²² Tenim kar munt nampta piaripring wes mëen yewais. Omën pipop akun nantë ök elmëak itaangkën pi kosang ngentiak ya yamëngkaup. Peene pöt pi arim ompyaö yaauten kat wiak ya mëmpënëak kent kaö pan ëak yewais. ²³ Taitas pipop nem karip neering arim naë ya yamëngkaup. Ën omën munt piiring yewais pipaar, ingre moröröak wes mëen yewais. Piarip ingre mor sauröa öngpök ya yamëngkem Kristoë yapinte wak isak yaauwaar. ²⁴ Pötaanök pit arim naë waisën pöt lup sant elmëë. Pël ëen ingre mor saurö pöten kat wiak tenim arën ping wesak yak pöten yaap wasëpnaan.

9

Kësangën monat kopëta wesauta ngönte

¹ Yaap, arim Anutuu omën Yutia yangerak wëauröaan kaamök ëak monat mampunë pöt yok kopëta wes pet iran ne pël yewas. Pötaanök ne pöta ngönte wali wesak retëng ë naningkan. ² Arim mon mampunëak ngës rëan pöt ne ëwat wë Masetonia yangerak wëauröen arën ping wesak epël ök mëëaut. “Tiarim kar Korin kak Krik yangerak wëaurö krismaki iriitak mon wa rongan ëëpënëak kopëta wesaut.” Pël maan arim mon mampunëak kosang wesang pöten kat wiak pitëm naëaan narö tapël ëëpënëak weë ngentiak wia. Pötaanök ar monat mampunëëtaan wali wesak retëng ë naningkan. ³ Peene pöt, tenim arim mon yawi pötaan ping wesak mëëaut mos ëëpanëak kar wes mëëmëak ök yeniak eporö wes mëen monat men pet irënëen kaamök elniipnaat. Nem könöök arën ping wesak mëëa pöl pitring kopëta wasënëet. ⁴ Pël naën ëen Masetonia omën narö neering wais itaangkën ar kopëta newasën ëen pöt tenim arën kön kosang wia pötaan ëö yesën arta ëö sënëet. ⁵ Pël ëënganëak kar eporö wet rëak wes mëen arim naë wais kësangën monat wa top ëënëak neak pöt aring kopëta wasëpnaan kék mamëak kön wiaut. Pël ëen ten ënëm wais itenak tenim kékre töötak won, arim kentöök kësangën monat wa top ëan pël wasënaat.

⁶ Epël kön wieë. Omën namp öpöt kopët nent ngëntëpna pöp këëtta tapël kopët nent oröön wa nëmpnaap. Ën namp öpöt selap ngëntëpna pöp këëtta selap tapël oröön wa nëmpnaap. Pöta ök omën kësangën ëak omnant kësang yemangk pöröakëer tapël omnant kësang öpnaarö. ⁷ Arim kësangën monat wa yemangk pöt arimtok neenem kent kön wiaul meneë. Omnaröa kék yaautaan kön selapring mangkanok. Pöt Anutu pi omën lup kengkënring yemangk pöp lup sant yaalmë. ⁸ Anutu weëre kosangringëpök moup wes nimpnaat. Arim wëwëeta kaamököt ningkën pangk ëen kaalak muntat rangk nimpnaat. Pël ëen kët ël epotë ar ulöpre moupring wë omën muntarö kaamök kësang elmëënëet. ⁹ Kaamök ëëpenaata ngönte ngönëntak epël wia.

“Omën kësangën yaap ngöntök yaaurö omnant kësang yemangk.

Pël ëen pim ompyaö yaauten omnarö kön nganngan ëeim öpnaat.”

Pël wia pötaanök arta ök tapël ëë. ¹⁰ Anutuuk öpöt omën yangëntaup mangkën pi ngëntën Anutu tapöpök ulöl wes mangkën wa yen. Pöta ök puuk arim wëwëeta kaamököt ningkën öpöt yangënt pöl omën muntarö yemangkën ulöl wasën këet oröak kaö yes pöl arim ompyaö yaaut kaö sëpnaat. ¹¹ Anutuuk ar kësangën ëënëak omën ompyaö ke nentere nent ningkën ulöpre moupring önëet. Pël ëen ten arim kësangën monat wak së mangkën pit pötaan Anutuun yoöre ërëp mapnaat. ¹² Pöt Anutuu omnarö kaamök elmëak omnant mampunëet koröpöökë kaamököt pëen naalmëëngan. Pötak elmëen ërëpre sawi ëak Anutuun yaya mapnaat. ¹³ Ar Kristoë ngön ompyaut ök yaauröak pim ngön pöt ngaarëk wak kësangën ëak Yutia omnaröere omën muntarö omnant

mampunë pöt arim kësangën monat mampunë pötak tekeri wasën omën selap itenak Anutuun yaya mapnaat. ¹⁴ Pël äak Anutu pi komre kolap kësang pan elniin arim naë wia pötaan pitëm könöt arim ngësäl wes mäak Anutuun kimang mapnaat. ¹⁵ Anutu pi kësangën kaö pan elniak Kristo tiarim naë wes mēen irēa pöten pangk tekeri wesak naëngan. Pötaanök om yaan sak piin yoöre erēp mepa.

10

Poolök omnaröa ngön yaaö omnaröen utpet wesak äauta kanggir mëäa

¹ Pool ne Kristoë pimtën wak irëak wiap elmëa pöl ke urak niamaan. Ar korar wesak neen epël yak. “Pool pi tiarim naë wë wiap ngön ya. Ën kamaarek wë pöt kosang ngön yaaup,” pël yak. Pël yaketak ne tapöpök ke urak epël niamaan kat wieë. ² Yaap, omën tenën, “Pit yang omnaröa yaë pöl yaaurö,” pël yenia piporöen pangk ngön kosang menaat. Pötaanök nem arim naë waisumaatak tapël ngön kosang niamaat elnëëngan. ³ Ten yang omnaröa yaë pöl naën yaaurö. Won, ten yangerak wëauröak omën Anutuun kööre tok yaalmëauröen nga elmëenëak yang omnaröa nga yaë pöl naën yaaurö. ⁴ Ngaë omnant wak wë epot yangaakaan wonöt. Anutuu weëre kosangringöt pangk Setenë ngaë emö tööl moolëak utpet yemowesaurö. ⁵ Pël yeem ten omnaröa ngönëntaan kaar yaaö pöta songönte tekeri wesak utpet wes yemoolak. Pël äak pitëm ewatöt wak yawisa pötak Anutuun ewat sēpenaata kanö il yemowaria pöta songönte tekeri wesak wa yemoolëaurö. Pël äak omnaröa kön yawi pöt pout Kristoë ngönte enēm eëpënëak kan pet yaalmë. ⁶ Ar Kristoë ngönte ngaarëk wak kengkën sa pet irënë pötak arim tekarak narö wa yoolaan pöt kēlangön mampunaat.

⁷ Ar omnant yoolök wia pöten kēekë iteneë. Omën namp pimtën kön kosang wiin, “Ne Kristo pimop,” pël wasēpna pöp pi Kristo pimop tapël tenta Kristoëörö pël wasēp. ⁸ Aköpök ten weëre kosang ninak ya mëmpunëak niulëa. Pöt ar utpet niwasënëak won, lup kosang niwasënëak pël äa. Nemtok tenim ya yamëngk epēten ping wesak yaketak nem yak epēten pangk ëö naëngan. ⁹ Ar nem pep epötön, “Ten kas niwesak ököök yaë,” pël wasënëēten kaaö. ¹⁰ Pöt ar naröak neen epël yak. “Pool pi pepatë pöt weëre kosangring kas ngönöt yaëetak tiarim naë wais pöt ngön pasut reireë ngönring ya.” ¹¹ Omën ngön pöt ya piporö epël kön wiip. Ten kamaarek wë pepatë retëng ë yaningk pipot arim naë wais kēet mëmpunaat.

¹² Arim naëaan narö pitëmtën wak isak aim wë piporöa ök ten pël naëngan. Omën piporö naröen kön wiin iraan pitëmtën wak isak aimeë ngön köntaköt sangk keleimeë ewat won wëaurö. ¹³ Ten pöt, Anutuuk ya nankingēnten ping wesak naëngan. Pim ya mëmpunëak yaö niia pöten pēen ping wesak anaat. Pim ya mëmpunëak yaö niia pöl mëmpö wais arim naë yaarö. ¹⁴ Tenim arim naë wais ya yamëngk pöt Anutuu sowi wia pöt ilap nariin yeë. Won, Anutuuk yaö niaan ten wet rëak arim naë wais Kristoë ngön ompyaut ök niia pötaan tenën ping wesak yak. ¹⁵ Ten omën naröa ya yamëngkaurek sē wë ngön mööngk rëak yeem tenimtën ping wesak naën yaaurö. Won, kön wi kosang yewesaut arim naë oröak ulöl sēen Anutuu yaö niia pöl tenim yaat arim naë wia pöteta kaö sēpënëak kön kosang wiak wë. ¹⁶ Pël eën arim naë tenim ya mēnaut ulöl yesën ten ar il niwesak yang munt omën naröa ngönën yaat namëngkēnrek sē ya yamëngkem omën muntaröa yamëngkaurek pitëm ya mēna pöten ieping ngön naën eënaat. ¹⁷ Pël äak ngönëntak ngön epël wia pöt eënaat. “Namp erēpsawi ngön apënëak pöt Aköpë elmëa pöt ap.” ¹⁸ Pöt epël. Omën pimtën wak isak ya pöp won, omën Aköpök piin wak isak yema pöpönökëer tiar kön wiin ompyauup pël eëpnaat. Pötaanök ten ngön yaaö omnarö tenimtën köntak wak isak naëngan. Won pan.

11

Poolök ngön yaaö omën kaaröröa songönte war wesak mëäa

¹ Ne ngak köpël ngön niaan kat wiinēten kent yaë. Pötaanök niamaan pas kat wieë. ² Arim nem ngönte kat wiinë pöta songönte epël. Anutuu arimēen kön kësang wieë

pimëen niwasëpënëak yaë pöl neenta arimëen tapël yaë. Pepapök pim koont ulwas ompyaup omp nampön yaö yaalmë pöl nook ar Kristoën yaö wes niulëaut. ³ Pël äautak Setenë kamalöpë lupmeri ilëak tiarim äap Ewa morök elmëa pöl ngönën omën kaaröröak arim könöt utpet niwasën ar wotpil wesak Kristoë ënëm nasën ëënganëak ya ngës yaë. ⁴ Nem ya ngës kön yawi pöt epël. Omën naröak arim naë wais tenim Yesuu ngönte ök niia pöl neniaan, pim ngönte wak irikor äak ök niaan ar kat wiin ompyaö äa. Ar Anutuu Pulö wauröak peene pitök niaan ar ngönën maimet wak pöta iri wë. Ar ngön ompyaut kat wiauröak peene pitök maimet ök niaan kat wiin ompyaö yaë. ⁵ Omën pörö arim naë wais, “Ten Anutuu ngön yaaö omën kaö panëerö,” pël yenia. Pël äak neen wak irëak yaatak nook pit il yemowas. ⁶ Yaap, ne pitëm ök ompyaö wesak ngön naën yaaup. Pël yaaupök ne ngönënta songönte këëkë panë ewat wë. Ne arring wë pöta songön nentere nent ök yeniem nem ewat pöt tekeri yewasën ar iteneimaurö.

⁷ Nem arën Anutuu ngön ompyaut ök niiautak ne ar kaö sënëëk yak nemtën wak irëak wë ya mënaut. Pël ëë ar kaamök elnëak omnant nampunëak kimang neniaan. Nem omnantön kimang neniaan ëan pöten ar neen kön wiin omën pasipök utpet niwesa pël yewas koröp. Won. ⁸ Ne arim naë ngönën ya yamëngkën ingre mor sa ka nantëeröak kaamök elnëa. Ne pitëm naë ya namëngkën wëen pas monere omnant neniaan. ⁹ Ne arim naë wë ngöntök ëen kaamök elnëënëak kimang neniaan äaut. Won, kar narö Masetonia yangerakaan waisa pöröak kaamök elnëen pangk äaut. Ne ngaan ar könöm ningkönëak arën kaamök elnëënëak kimang neniaanëp peeneeta tapël ëëmaap. ¹⁰ Kristo pim ngön këët nem lupmeri wia pötaan ne yaap panë yeniak. Nem arën omnant nampunëak kimang neniaan yeë pöten ping wesak yaan Krik yangerakaan omën nampök il newariin ëëpnaat. ¹¹ Ne tol ëen pël yeniak? Arën lup sant naalniin yeemak yeniak ma? Won, Anutu ewat wëen ne arën lup sant yaalni.

¹² Ën omën pitëmtën, “Ten Anutuu ngön yaaö omnarö,” pël kaar yenia piporö pitëmtën ping wesak, “Pool pim Anutuu ngön yaauröa yaat yamëngk tapël tenta yeë,” pël yenia. Pël yeniaatak nem arim naë ya mënan pötak arim naëaan monere omnant naön äautak pit pël yeem arim naëaan kangut yeö. Pötaanök pit kaalak pitëmtën ping wesak, “Poolë Anutuu ngön yaauröa ya yamëngk tapët tenta yeë,” pël apanëak ne arim naë ya yamëngken arim naëaan monere omnant naön ëan pöl ëëmaap. ¹³ Omën pörö pit Anutuu ngön yaaö omën kaarörö. Pit kaar aö morök yaëen omnarö pitën kön wiin Kristoë ngön yaaö omnarö pël yewastak pit wonörö. ¹⁴ Pitëm morök yaalni pöten yaan sak ëëngan. Seten pi ensel ëwaaringöröa ök sak morök yaaup. ¹⁵ Pötaanök pim inëen yaauröeta Anutuu inëen wotpilöröa ök sak yaëen yaan sëngan. Pit ënëmak pitëm utpet yaauta kangut öpnaarö.

Pool pi ngön yaaö omnaröa yaat yamëngkem këlangön ke nentere nent kat wieima

¹⁶ Wet rëak niak pöt kaalak amaas. Ne ngak köpël ngön yeniaan ar neen kön wiin, “Köpëlëp,” pël wasngan. Pël ëënëëtak, “Köpëlëp,” pël newasënë pöt yok pangk pël wasënëët. Pël yeem omën kaar piporö pitëmtën ping wesak yaan arim kat yawi pöl neenta nem yaaten kot nent ping wesak amaan kat wieë. ¹⁷ Nem niama epët Aköpë këm ngöntak won. Ne köpël ngön niak nem ya yamëngkauten ngak ping wesak niamaan. ¹⁸ Omën narö selap pitëm yangerak omnant yaautön kön wieë pitëmtën wak isak yaaurö. Pötaanök ne tapël amaan. ¹⁹ Elei, arën kön wiin ewatörö pël yewesautak omën pörö arim naë wais köpël ngönöt ök niaan kat yawi. ²⁰ Pitëm inëen niwasöore morök elniak arim omnant wa ëp ëëre pitëmtën wak isëpënëak arën wak irëak niiaöre ë kosaöök nimö pël yaëen ar kön wiin ompyaö yaë. ²¹ Ar tenën korar wesak, “Poolre piiring wëaurö weëre kosang wonörö yak omën munt eporöa weëre kosangring ya yamëngk epël naën äaut,” pël wesak yak. Ngön pipët yaap yak. Pitëm weëre kosangring ngönën ya utpet yamëngk pöl ten naën äaut. Pël äautak ar korar wesak tenën kön wiin, “Weëre kosangring wonörö,” pël wesak yaan ne ëö yaë.

Pël yeëetak omën namp kosang wesak pimtën wak isak yaan pöt neenta tapël amaap. Nem yeniak pipët köpëlöröa ngön ya pöl yeniak. ²² Ngön yaaö omën kaar pöröak pitëmtën, “Ten Yuta omnarö,” pël ya. Pël yaatak neenta tapöp. Pit Israel omnarö pël ya. Neenta tapöp. Pit Apramë ëarö pël ya. Neenta tapöp. ²³ Pit Kristoë ya omnarö pël ya. Neenta tapöp, nook pit il yemowas. Elei, ne peene kaalak köpëlöröa ngön ya pöl ngön köntak yeniak. Ne pit il mowesak ya kaö panë yamëngkaup. Nook pit il yemowasën akun selap wii kaatak neulëeimaut. Pit il yemowasën akun selap tang nemöeimaut. Ne Pit il yemowasën akun selap wel wi ap ëeimaut. ²⁴ Akun mornas pötë Yuta omën kaöaröak maan wii uamngesring nemöeimën 39 ëaut. ²⁵ Akun nentepar nent ëäk Rom ngarangköröak maan kourmentring nemöaut. Nentak Yuta omën naröak kël nemöaut. Akun nentepar nent ëäk i kaö wangaöök wëen wangaö utpet ëäk kaöök ilaan ne i kaöök ilëaut. Akun pötë nentak i kaöök warial seim wëen röök nent kët nent ëäk won saut. ²⁶ Ne ngönën ya mëmpö kaare yang nantë yesaup. Pël yaëen i nga yaurem newak saap ëaut. Nantë yesën nemot kain ëëpënëak ëaut. Yuta omën nem karuröere omën muntaröak nempënëak ëaut. Ka kaöatëere yang omën wonötë utpet ëëmëak ëaut. I kaöök kö saap ëaut. Ngönën omën kaaröröak nempënëak ëaut. ²⁷ Ne këlangön ya ke nentere nent yamëngkaup. Akun nantë rö kan ka naökön yaaup. Ire kaömp won ëen këen wëaup. Weë ngentiak ya mëmpëak kaömp ngës olëak wëaup. Ëp yeweem ulpëen won ëen ap yewesaup. ²⁸ Pöt pëen won. Kët ël epotë ne ka poutë ingre mor sauröaan ya ngës kön wieim wëaup pötakta ngön yaaö omën kaarörö il yemowas. ²⁹ Ingre mor sa namp lup wiap yaëen pöt ne ya këlangön kön yawi. Ën nampök nampön këk maan saun yokoiren pöt ya utpet kön yawi.

³⁰ Ne nemtën wak isak amëak pöt omën wiapre kor nem pet yaalni pöten wak isak amaap. ³¹ Anutu, Aköp Yesu pim Pepap, tiarim akun poutë yaya maim öpenaap, pi ewat wëen ne kaar naën, yaap yeniak. ³² Omën nem naë öröa eptak nem wiapre kor yaaut pet yaalni. Pötaanök ök niamaan kat wieë. Ne Tamaskas kak wëen yang omp ak Aretas pim yang ngarangkëp ne wali neöpënëak kaöökë ëm kanötë nga wieima. ³³ Pël ëen nem karuröak ne kolöm ëp këreëpök waulak wii tëak ëm kan kotuuk wilëngkëel wes nemëen yangerak ngentiak öröak kas saut. Omën nem wiapre kor yaaut pet yaalni ke piptenökëer wak isak yeniak.

12

Aköpök Poolön wangarëtak omnant pet elmëa

¹ Nemtën ping wesak aan pangk naën yaëetak köntak ping wesak niamaan. Ne wangarëtak Aköpök omnant pet elnëen ityaangkën ngön ëlëëpët ök neeauta ngönte ök niamaan. ² Ne Kristoë omën nampön ewat wë. Omën pöp pi ngaan Anutuuk koirak së kutömweri omnant pet elmëen itenak wëen krismaki 14 ëäk won yes. Pi yang koröpööring sa ma könöök pëen itena wes ne pöten köpël. Anutuukëer ewat wë. ³ Anutuuk omën pöp koirak kutömweri sa pöt pëen ne ewat wë. Yang koröpööring sa ma könöök pëen itena wes ne pöten köpël. Anutuukëer ewat wë. ⁴ Pi pörek wë ngön ke nentere nent yang omnaröa pangk naënganëet kat wia. Ngön pöt ök apanëak Anutuuk nga mëëa. ⁵ Omën pöpönökëer ping wesak amaap, nemtën won. Nemtën ping wesak amëak pöt nem wiapre kor yeë pötenökëer amaap. ⁶ Ne nemtën ping wesak amëak pöt omën köpëlöröa ngön ya pöl naëngan, yaap amaap. Yok pangk amaatak omnaröak neen kön wiin ispanëen pël naëngan. Omën nem ya mëmpöore ngön aö pël yaëen ityaangk pipot pëen wiaap.

Këmampön öngöökë yewal pöl Pool pim koröpöök këlangön nent wiakaima

⁷ Nem omën kutömweri sa pël yeniak pöp nemënt tapöp. Pörek sëen Anutuuk omën nentere nent pet elnëen itaampöore kat wi ëan pötön wak isak kaö panë wesak anganëak Anutuuk kön wiin këlangön nent nem naë öröak wia. Pöt këmampön öngöökë yewal pöl Setenök wap elnëen këlangön kat wiak nemtën wak isak naën yaaup. ⁸ Pël ëen

söp newasöpënëak akun nentepar nent Aköpön kimang mēēaut. ⁹ Pël maan pi kangiir epël yenëa. “Won, ne ni komre kolap elniin pangk yaë. Ni wiapre kor yaëen pöt nem weëre kosangöt ningkën nim naë yoolök yesën omnaröak kēëkë itaampnaat.” Pël neaan pötaanök Kristoë weëre kosangöt nem naë orööpënëak nem wiapre kor yaautön ërëpsawiarung kaö wesak amaas. ¹⁰ Pötaanök wiapre kor wëen naröak utpet wesak yenëa. Pël yaëen ne ngaë rangk wëen pit utpet newasën kēlangön kēsang kat yawi. Omën pipot pout ne Kristoë yaat yamēngk pötaan nem naë yaaröön pötëen ya kē yes. Oröptaan ya kē yes? Ne wiapre kor wëen Kristook weëre kosangöt yenangk.

Pool pi Korin omnaröaan ya ngës ëa

¹¹ Nem yeniak pipët, köpëlöröa ngön ya pöl nemtën ping wesak nian. Ne pël amaaten kaaö yaëetak arimtok neen ping wesak naën yeë. Pël yak pötak elnëen pil nian. Ne omën pasipök omën arim naë wais, “Ten ngön yaaö omën kaö panëërö,” pël niaan kat wiin ompyaö yaë pöröak ne il nēnewasën yaë. ¹² Ne arring wë lup wiapring retēng it ngolöp weëre kosangringöt, omnaröak pangk naenganëët, ngön yaaö omën yaapöröa mëmpna salöt mëneimaut. Pötak ne ngön yaaö omnamp pöt pet elnia. ¹³ Nem ka nantë ingre mor saurö kaamök elmëan pöl ar naalniin ëan ma? Won, ne tapël kaamök elniaut, kopët nentaar naën. Pöt ne ar könöm ningkanëak arën kaamök elnëak koröpöökë omnant nampunëak kimang nēniaan ëaut. Nem arën monere omnant kimang nēniaan ëäö ompyaö pöten utpet ëan pël yewas ma? Elei, utpet pipotön nemëen kön utpet wiingan.

¹⁴ Ne akun nentepar arim naë waisaup. Peene kaalak waisumëak ko yeë. Pël ëak wais arën omnantön kimang nēniangan. Ne arim monat ömëak won, Kristo pim omën panë niwasumëak waisumaap. Tiar omnarö rungaaröak ëlre peparö kaamök naalmëen, ëlre peparökëër rungaarö kaamök elmë yeë. Tapël nook arim pep sak wë pötaan arim naëaan omnant naöngan. ¹⁵ Nook pöt, arim lupre könöt ompyaö sēpënëak nem omnant pout kēëpöt wesak nem wëwëeteta pëel elniima pöten ya kē yes. Ne arën lup sant kaö yaalniin ar kangiir kot elnëen ma?

¹⁶ Ar naröak neen epël yak. “Yaap, Pool pi ëöetak tiarën omnantön kimang yeniem könöm naningkën ëaut. Pël ëautak pi morök yaaupök ëlëep pël elniak wiap sēsë niaan pim iri ilëaut.” Pël aö ar neen kön wiin, “Pi omnarö tiar morök elniin pim iri ilapenëak wes nimëa,” pël yewas. ¹⁷ Arim pël yewas piptaan pëel niamaan. Nook omnarö wes mëen waisa pötak morök elniin nem iri ilëaurö ma? Won. ¹⁸ Ne Taitasën arim naë waisöpënëak kēk mëak tenim kar nampring wes mëen waisaut. Akun pötak Taitasök morök elniak arimot ëlëep wa ma? Won, tenip pouwaar kön kopëtal wiak kopëtal yaauwaar.

¹⁹ Nem kar panëërö, arök tenën, “Wotpil yaurö,” pël wasënëak retēng ë yaningk pöt kön wieim wë ma? Won, ngön epot pout, ten Kristook yal ëak wë Anutuu ëöetak ar kosang sënëak ök yeniak. ²⁰ Ne arim naë wais itaangkën nem kent kön yawi pöl won wëen itaangkönëak ya ngës yaë. Tapël arim kent kön wiaul naalniin nga elniingönëak ya ngës yaë. Arim naë wais itaangkën utpet ke epëlöt arim naë wiaapanëak ya ngës yaë. Ngön nga yaalaöre war yaaö, ya sangën yaaöre keimön yaaö, ökre was yaaöre ngönöt kain wak yaaö, wak isak yaaöre komkap yaaö utpet pipot arim naë wiaapan. ²¹ Arim naëaan narö öngre omp nga eimeë lup kewilring wë koröpöökë kentötë ënëm eimaut lup kaip tiak wa nemoolaan wëen nem kaalak waisumaatak itenak Anutu nemopök elnëen ëö sak arim ëöetak ing aan kön wiin irapanëak ya ngës yaë.

13

Poolök Korin omnaröen pitëm kön wi kosang yewesaut kēëkë ngarangk ëëpënëak mëëa

¹ Ne akun nentepar arim naë waisaup. Peene kaalak waisën nentepar nent ëëpnaan yaë. Nem wais elniima pöt ngönëntak ngön nent epël wia pöta ök ëëpenaat. “Omën namp utpet ëen ngön ë pet irënëak pöt omën naar ma naar namp itena pöröak ök aan yok pangk pet irëpnaat.” ² Ne ngaan arim naë waisën akun nentepar ëa pötak omën saunaringöröere ar muntarö pouröen pepanöm niak pöl peene kamaarek wë tapël

yeniak. Nem waisumaatak mait naalniin eëmaat. ³ Ar, “Kristook kaamök elniaan pim ngönte ök yaan,” pöta kēēt itaampunēak kent yeēerek nem waisumaatak mait naalniin nga yeniaan itaampunēēt. Kristook omēn nent elniipēnēak pöt wiap naalniipan, weēre kosangring elniipnaat. ⁴ Yaap, ngaan wiap yaēēn kēra yetaparak möaup. Peene pöt Anutuu weēre kosangööring wal ēak wē. Tapēl ten ngön yaaō omnarō Kristook yal ēēē weēre kosang won yeē. Ēn arēn elniina pöt piiring wē Anutuu weēre kosangtaring wē pöta songönte tekeri wasēnaat.

⁵ Ar kön wi kosang yewesautaring wē ma won pöten itaampunēēn arim lupöt morök elmēak songönte tekeri wasēn. Yaap, arim lupötön ök elmē pat ēēn. Ne kön wiin Yesu Kristo arim lupötē wē pēl yewas. Pēl yewasetak arim lupöt ök ēēnē akun pötak ar ök ēēn kön wi kosang yewesaut won wiaan pöt pi arim lupötē won pēl ēēpnaat. ⁶ Pēl ēēpnaatak nem kön kosangtak arimtok tenim lupöt morök elniak Yesu Kristo wē pöten ēwat sēnēēt. ⁷ Ten ar utpet ēēnganēak Anutuun kimang maim wē. Pöt omnarō ten ar kaamök elniin ompyaō yeē pöt itenak tenēn, “Poolre piiring wēaurō ngönēn ya kēēt yamēngk,” pēl apēnēak won, ar ompyaō ēēnē pötenökēēr kimang maim wē. Ar ompyaō yaēēn pöt tolēēl wotpil niwasēn? Pēl naēngan. Pēl ēēna kanō won ēēn ngön yaaō omnarōa weēre kosangöt tenim naē wia pöt tekeri nasēn ēēpna pötaan omēn narō tenēn, “Poolre piiring wēaurō pit ngönēn ya kēēt namēngkēn yaē,” pēl apnaat. Pēl apnaatak ne omnarōak tenēn ping wesak apēnēak kent kön nawiin. Om ar ompyaō ēēnē pötenökēēr kent yaē. ⁸ Pöt tolēēl? Tenim ök epēlörōak ngön kēēt il nemowariingan, om kaō sēpnaan kaamök ēēnaat. Pötaanök ar ngön kēēt ngaarēk wak wotpil wēēn tenök pangk wotpil naniwasngan. ⁹ Tenim arim naē waisēnaatak ten itaangkēn ar ngön kēēt ngaarēk wak wē weēre kosangring önēētak ten weēre kosangring wotpil naniwasēn omnarō korar wesak tenēn, “Poolre piiring wēaurō wiapre kor yaaurō,” pēl wasēn pöt ten ya kē sak önaat. Pötaanök ar Anutuu ngön kēēt ngaarēk wak arim wēwēat wotpil wasēnēētaan piin kimang maim wē. ¹⁰ Aköpē weēre kosang nena pöt pim omnarō utpet wasumēak won, taē wasumēak nenaat. Pötaanök ne arim naē wais itaangkēn ar saunaring wēēn kēlangön kat wiinēēn niangönēak kamaarek wē pep epwer wa korkor ngön retēng ē yaningk.

Ngön mēēt

¹¹ Ngön kaut epēl niak pet irum. Karurō yaköm. Arim wēwēat wotpil wesak ön. Pēl ēak wa korkor ngön epot kat wiak lup kopētemer sak mayaap ön. Pēl ēēn Anutu lup santre mayaap pepap arring öpnaat.

¹² Neneren lup santak yowe mēak mor meneē. Anutuu omēn eprek wēaurōak arēn yowe yenia.

¹³ Aköp Yesu Kristoē komre kolap, Anutuu lup sant, Ngēēngk Pulöökē wiapre kor pöt arim naē wiakaim öp.

[Yok pi tapēt,
Ne Pool.]

Kalesia

Yesu pi wel wiak kutömweri sēen wē krismaki 17 pōta ök won sēen Poolök pep epwer Aköpē ingre mor Kalesia yangerak wëaurö retēng ē mena. Pool pi wet rëak Kalesia yangerak Antiokre Aikoniam, Listraare Tepi ka pötē sē ngönēn kopëlöröen ngönēn ök maan kat wiak Yesuu ingre mor sa (Ngön Yaaö Omnarö 13, 14). Wë akun nentak Yuta omēn Poolē ngöntēn kaaö ēa narö pitēm naē sē Anutuuk pit wotpil wasēpnaan Mosesē ngöntē ngaarēk opēnēak maan pitēm ngön kaar pötē ēnēm ēa. Pël ēēn Poolök kat wiak omēn Yesuun kön wi kosang wasēpnaaröakēer Anutuuk wotpil wasēpnaarö pël retēng ēa.

Pöt epël wia.

Ngön ngēs rëaut 1:1-10

Poolök pim ya mēnauta ngöntē ök ēa 1:11-2:21

Anutuu komre kolap ngön ompyaut 3:1-4:31

Kristoē wëwë pöt wii kaatak wë pötak ök won 5:1-6:10

Ngön mēēt 6:11-18

¹⁻² O Anutuu ingre mor sa Kalesia yangerak wëaurö, ne Pool Yesuu ngön yaaö omnamp kar naröaring wë pep epwer retēng ē yangk. Omnaröak ne ya epēt mëmpëak yaö nenëaan ma wes nenemëēn ëaut. Won, Yesu Kristoore tiarim Pepap Anutu, Yesu weletakaan wal ē moulmëa pöp, piaripök ya epēt mëmpëak yaö neeaut.

³ Anutu tiarim Pepapre tiarim Aköp Yesu Kristo piaripök komre kolapre mayaap pöt ningkēn arim naē wiaap. ⁴ Kristo pi tiarim Pepap Anutu pim kēm ngöntē ngaarēk wak tiarim utpetatēēn pim wëwëet kēēpöt wasēn mëngkēn wel wia. Pöt tiar yangerak utpet eim wë epotëëlaan ent ē nuulëpēnēak pël ēa. ⁵ Pötaanök tiar kēt ël epotē Anutuun yaya maim öpa. Yaap.

Yesu pim ngön ompyaö pöt kē kopëtet

⁶ Elei, ar Yesu Kristo pim komre kolap elnieimeē Anutu puuk yas niaan wëēn kaar omēn naröak pitēm könötëaanöt ngönëntak yal menak ök yeniaan kat wiak wali nasēn wiaan kaalak pi sēp yemowasēn ne yaan yes. ⁷ Pël ëaap ngönēn kē kopët tapët wia. Ën omēn munt naröak lup wa irikor elniak Kristo pim ngönēntē utpet wasēpna pöröaar wë. ⁸ Pötaanök tenim naëaan nampök ma kutömweriaan ensel nampök tenim wet rëak ngönēn ök niia pöt wa irikor ëak ök nian talte es parëaöökē kanöökē yaö sēn. ⁹ Tenim ngaan ök niia pöt kaalak epël ök niamaan. Omēn ngönēn ök niaan wa pöt wa irikor ëak maimat ök niia piporö es parëaöökē kanöökē yaö sēp.

¹⁰ Ne ngön pöt omnaröak kat wiak nemëēn ya kē sēpēnēak ëan ma? Won pan. Ne Anutuuk nemëēn ya kē sēpēnēak kent yaë. Ma omnaröak nemëēn kön wiin isēpēnēak kent yeë ma? Pël ëan talte Kristo pim inëēn omnamp pël nasēn ëēm.

Pool pim Yesuu ngön yaaö omnaröa yaat ngēs rëauta ngöntē

¹¹ Karurö, ne ök niamaan kat wieë. Nem ngönēn ök niaan kat wieim wë pipot omnaröa könöökāan wonöt. ¹² Ne omēn nampök ök neeaöre rē neulö pël naēn. Yesu Kristo pimtok tekeri wes nenaut. Pötaanök nem ngönēn ök yeniaak epot kēēt.

¹³⁻¹⁴ Nem Yuta omnaröaring wë ngönēnta ënēm eima pöta ngöntē ar yok kat yawiaurö. Ne Yuta omēn tenim kaöaröere ëere körööröa ngönötē ënēm ëēmëak wë ngentieimeē nem kar narö il mowesak kaö saup. Pël ëeimeē ingre mor saurö pitēm Anutuun kön wi kosang yewesa pöt sēp wasēpēnēak utpet panë moweseimaup.

¹⁵ Pël ëautak ne nem ëlëpē yaataakaan naaröön wiaan Anutuuk komre kolap elnieimeē yaö newesak pim yaat mëmpëak yas neea. ¹⁶ Pël ëak pi pim Ruupē ngöntē köpël omnaröen ök memëak kön wiak ënëmak pim Ruupön pet elnëa. Pël ëēn akun pötak ne omnaröen pim songöntaan pëel nemaan ëaut. ¹⁷ Pël ëak ne Yerusalem kakël Yesuu ngön

yaaö wet réak wakaima pöröa naë nasën, Arepia yang ngönën ngarangk won pörekël saut. Pörek së réak Tamaskas kakël saut.

¹⁸ Anutuuk pim Ruupön pet elnëen wë krismaki nentepar nent won sëen Pitaan ngönngön memëak Yerusalem kakël saut. Pörek së piiring wëen sant nentepar sa. ¹⁹ Pörek së wë Yesuu ngön yaaö munt naröen itnaangkën, Aköpë nangap Sems pöpönökëer itenaut. Pötaanök ar Yesu Kristo pimtök pim ngönte tekeri wes nena pöten ewat wë. ²⁰ Ngön e retëng yeë epot kaar won, Anutuu ëöetak yaap panëet.

²¹ Ne Pitaare Sems piarpim naë së wë Siriaare Silisia yang pöteparëel së wakaimaut. ²² Pël äaan akun pötak Yutia omën Kristoë ingre mor sak wëa pörö pit neen itenak ewat nasën äa. ²³ Pit om omnarök ngön pëente epël aan kat wia. “Tiar ingre mor saurö mö waö elnieimaupök peene ngön tapët ök ya.” ²⁴ Pël äak pit nem naë oröa pöten Anutuun yaya maima.

2

Pool pi Yerusalem kak së Yesuu ngön yaaö narö koirä

¹ Ne Yerusalem kakë nasën wëen krismaki 14 äak won sëen kaalak sumëak Panapas koirak Taitasring ten pourö saut. Taitas pi Yuta omën wonöp yak tenim yaaul koröp kaut nailënep. ² Ne köntak nasën, Anutuuk ök neaan saut. Pël äak köpël omnaröen ngönën ök yamëäa pöten ngönënë wotöökörö pëen wesak nem ya yamëngkaö pötaan ëngk ma e wesak kan newariipanëak ök mëëaut. Pit nga neaan nem ya mëmpö imautre ënëm mëmpö suma pöt mos sëpanëak ök mëëaut. ³ Pël ëen pit Taitas neering wëaupön Krik omnamp wesa. Pël äautak nem ngönte kat wiak Yuta omnaröa yaaul koröp kaut ilëpënëak nemaan äa. ⁴ Pël äaap ngönën omën kaarkaar narö pit Yesu Kristo puuk tiar wil niulëen wëaö pöten itaampënëak ingre mor saurö tenim tekarak ëlëep ilëa. Omën pörö pit tiar Moses pim ngön kosangta öngpök niulëen Kristo sëp wesak wii omnaröa ök sak öpenëak yaurö. ⁵ Pël yauröak arim naë ngön ompyaut wa irikor ëëpanëak ten pitëm Taitas pim koröp kaut ilëpna ngön pöt kot nent kat nemowiin äaut.

⁶ Ën omën omnarök ngönënë wotöök yewas pörö pit tol äa? Ne omnarök pitën kön wiin irapna ma isëpna pöten kön selap naën. Pöt Anutuuk itaangkën komkap äak wi naön. Ngönënë wotöök pörö pit ngön ngölöp nent ök nenëaan. ⁷⁻⁸ Won pit nem ya yamëngka pöten itenak epël kön wia. Anutuuk Pita pi Yuta omnaröa naë Yesuu ngön yaaö omnaröa yaat mëmpënëak weëre kosang menak kaamök elmëaupök tapël ne köpël omnarö arim naë Yesuu ngön yaaö yaat mëmpëak kaamök elnäaut. Pötaanök pit epël kön wia. Anutuuk Pita Yuta omnaröen ngön ompyaut ök maim öpënëak yaö mëëaup. Ök tapël kaalak köpël omnarö arën ök niaim ömëak neen yaö neea. ⁹ Pël ëen Semsre Pitaare Son omnarök ngönënë wotöök mowesa pörö pit Anutuuk ne komre kolap newesak ya epët nena pöten kön wiak ten Panapas ngöntre kar elniak mor yaningk. Pöt pit kön wiin tenip köpël omnarö arim naë ya yamëngkën pit Yuta omnarö pitëm naë ya mëmpnaat pël wesa pötaanök pël elniaut. ¹⁰ Pël äak ngön kopët nentakëer epël niiaut. “Ngöntök yaaö tenim naë wëaurö ompyaö elmëen.” Pël niaan neenta tapël kön wiak kent ëen kosang wesak mëneimaut.

Poolök Pitaë saunet war wesak nga mëäa

¹¹ Ënëmak Pita Antiok kak wais utpet nent ëen nook omnaröa ëöetak nga mëëaut. ¹² Pita pi utpet epël äa. Wet réak pi köpël omnaröa naëaan ingre mor sauröaring kaömp ngawi neim wëen Sems puuk omën narö Yerusalem kakaan wes mëen waisa. Pël ëen Pita pi omën Anutuuk ompyaö elmëëpënëak koröp kaut ilëpënëak këk yamëäa pöröen ök maan kaaö mepanëak kas ëen akun pötak ngës réak omën wet réak piiring kaömp ngawi neima pöröaring kaalak pël naën äa. ¹³ Pël yaëen Yuta omën pim karuröeta tapël korar yaëen Panapas piita pitëk yal mena. ¹⁴ Pël ëen ne itaangkën pit wotpil wesak ngön ompyauta kan wotpilöök nasën yaëen omnaröa ëöetak Pitaan nga mëak epël mëëaut. “Ni Yuta omnampök köpël omnaröaring kaömp ngawi neimeë Yuta omnaröa yaaut sëp

yewasën. Pël yeemak tol ëen köpël omnaröen Yuta omnaröa yaaul ëëpënëak kosang wesak aimën?”

Namp pi Yesuun kön wi kosang wesak pöt wotpil öpnaat

¹⁵ Yaap, ten köpël omën Moses pim ngön kosangta ënëm naënöröa wëwëetakël naaröönörö, Yuta omnaröa wëwëetakël oröaurö. ¹⁶ Pël ëaap ten ëwat wë. Anutu pi omën Moses pim ngön kosangta ënëm pëen ëëpënëak yaaö pöpön, “Omën wotpilëp,” pël nemapan. Won. Omën Yesu Kristoon kön wi kosang wasëpna pöpönök, “Omën wotpilëp,” pël mapnaat. Pötaanök Yuta omnarö Anutuuk tenim Mosesë ngön kosangta ënëm yeë pötaan won, Kristoon kön wi kosang yewas pötaan, “Wotpilörö,” pël niapënëak Yesu Kristoon kön wi kosang wesaut. Pöta songönte epët. Omën namp Moses pim ngön kosang pëenta ënëm ëëpënëak yaëen Anutuuk piin, “Omën wotpilëp,” pël nemapan. ¹⁷ Pël ëen ten Yuta omnarö Kristoë naë së rë olëak önëak ëakök saun omnaröa ök yeem pöt tol an? Kristo pi utpetatëen këkre tö yaaup pël an ma? Won ë won pan. ¹⁸ Ne Moses pim ngön kosangöt moolëaupök kaalak së olëaurekaan öma pötak omnaröak neen, “Saun omnamp,” pël neapnaat. ¹⁹ Ngön kosangtak mö wel newiin peene pöta iri ilëak naön. Pël elnëa pöt Anutuu naë rë olëak ömëak elnëa. ²⁰ Ne Kristooring këra yetaprak nemöön wel wiaup. Pötaanök nem peene wë epët nemtok won, Kristo pimtök nem lupmeri wë. Pël ëen Anutu pim Ruup kön wi kosang yewas pötaan peene wëwëetaring wë. Pi nemëen yak pim wëwëet këëpöt wasën möön wel wia. ²¹ Ne Anutu pim komre kolap pöten utpet wesak naën. Ngön kosangtak saunat won yewesaut wieëanëen Kristo këpök wel wian tapön.

3

Ngön kosangta ënëm yaaöre kön wi kosang yewesäo pöta songönte

¹ Kalesia omën kaökaurö aë. Ne Yesu Kristo pim koröpö këra yetaprak möa pöten këëkë ök niaan ëwat sauröak tol ëen omën naröak kön irikor elniin Moses pim ngön kosangötë iri ilanëak yeë? ² Ne omën nenten pëlpël niamaan ök neaë. Ngëengk Pulö wan pöt tol ëak waurö? Ngön kosangöt ngaarëk wakök waurö ma ngön ompyaut kat wiak kön wi kosang yewesautaan waurö? ³ Ar tol ëen kaökaö yeë? Ngëengk Pulöök kaamök elniin wëwë ngölöpët ngës réauröak Ngëengk Pulö sëp wesak arimtok arimtë koröpöök kaamök elniin wëwë ngölöp tapët önëak kön wia ma? ⁴ Omën kësangöt arim wan pöt pas waurö ma? Ne kön wiin pas naön ëan pël yaë. ⁵ Nem wet rëak pëlpël niia pöt kaalak rangk niamaan yeë. Anutuuk Ngëengk Pulö ninak arim tekrak retëng nant yaalni pipot ngön kosangöt ngaarëk wakök yewaurö ngön ompyaut kat wiak kön wi kosang yewesautaan yewaurö ma? Ar pipot ëwat wëak sëp wesak kaökaö yeë.

⁶ Pöta ngönte ngönën pepeweri epël wia. “Apram pi Anutuun kön wi kosang mowasën Anutuuk pim kön wi kosang yewesautaan piin, ‘Ni omën wotpilëp,’ pël mëëa.” ⁷ Pötaanök ar epël kön wiin. Omën Apramë ëaul ngön ompyaut kat wiak kön wi kosang yewas piporö yaap Apram pim ruure ëarö. ⁸ Anutuuk köpël omnarö pit piin kön wi kosang mowasën pitën, “Ar omën wotpilörö,” pël mapnaat pël kön wieë Apramön ngön ompyaut epël mëëaut ngönën pepeweri wia. “Yangerakë omën pourö nim neen kön wi kosang yenewasën pipël yaalnëen pöt ompyaö elmëëmaat.” ⁹ Apram Anutuun kön wi kosang wasën ompyaö elmëa. Pöta ök omën piin kön wi kosang yewas piporö tapël yaalniaup.

¹⁰ Omën ngön kosangöt ngaarëk yeön Anutuuk pitën, “Ar omën wotpilörö,” mapnaat pël wasëpna piporö Anutuuk pit kasëng mampnaat. Pöt ngönën pepeweri ngön nent epël wia. “Omën namp akun poutë ngön kosangötë ngön wia pipotë ënëm naën yaaö pipop Anutuuk kasëng mampnaap.” ¹¹ Ën ngönëntak nent epël wia. “Omën namp Anutuun kön wi kosang wasën piin, ‘Omën wotpilëp,’ pël mapna pipop wëwë ompyautak öpnaap.” Pötaanök tiar epël këëkë kön wia. “Omën ngön kosangötë ënëm ëëpna pipopönök, ‘Ni omën wotpilëp,’ pël neniapan.” ¹² Ngön kosangta ënëm yaaö pöt Anutuun kön wi kosang yewesautaat won. Pöt maimet. Pöt ngönën pepeweri epël wia. “Omën

namp ngön kosang poutë ënëm ëëpna pöpök wëwë ompyaut öpnaap.” Pöt tiar yang omnarök yok pangk naëngan pötaanök Anutu puuk kasëng yanimangk.

¹³ Ngönën pepeweri Anutuuk kasëng yemangk pöta ngön nent epël wia. “Omën këraatë mö yaut pörö Anutuuk kasëng yemangk.” Pötaanök Kristo pi tiarim kangiiir këraarak möön utaan Anutuuk kasëng mena. Pël ëën puuk tiar Anutuu ngön kosangöt ngaarëk naön yaëën kasëng nimena pötakaan wa ent ë nuulëa. ¹⁴ Anutuuk Apram welaköt mampënëak yaö mëëa pöt ar köpël omnaröeta ningkën tiar pourö Anutuun kön wi kosang wasën pim Ngëëngk Pul nimpënëak yaö niia pö öpenëak Kristo kasëng mena.

Ngön kosangtak Anutu pim kup mowia pöt wa noolaan

¹⁵ Karurö, tiarim yaautak ök wiak niamaan. Omën naar piarip omën nentaan kuure mak ëak taë wasën munt nampök won wasöore yal mampö pöt naëpan. ¹⁶ Ën Anutuuk Apramre pim ëap piaripön omën ompyaut pël kup mowia pöt pim ruure ë pouröaanök nemaan, kopëtap Kristoon kön wieëak mëëa. ¹⁷ Nem ngön niak pöta songönte epël. Wet rëak Anutuuk Apramön ngön taë wes mena pöta këët orööpënëak mëëa. Pël ëën wakaim krismaki 430 ëak won sëën omën munt nent Moses pim ngön kosang pöt oröa. Pël ëaap ngön kosang Anutuuk omën munt namp Mosesën ök mëëa pötak pim wet rëak Apramön kup mowia taë wes mena pöt yok pangk wa nemoolapan. ¹⁸ Pöt tiar ngön kosangta ënëm ëën Anutu pim yaö niia pöt nimpën talte pim ngön taë wes nina pötaan naön ëëpen. Pël ëaap Anutu pim Apramön ngön taë wes mena pötaan këët mena.

¹⁹ Elei, ngön kosang pöt oröp ëënak ëa? Pipët Anutuuk tiar omën pourö utpet yaaurö pöt ëwat sëpenëak ënëm kaalak ëaut. Pël ëaap ngön kosang pöt wieë Apramë ëap Anutuu kup mowia pöp oröön won sëpenëak ëaut. Pipët enselöröak tiarim omën tekrakëp Moses piin maan retëng ë ninaut. ²⁰ Ën Anutu pim Apramön kup mowia pöt omën tekrak nampön maan ök nemaan. Won, Anutu pimtök ök mëëa.

Moses pim ngön kosang pöt tiarim pep kë yaningkaupë ökö

²¹ Pötaanök ngön kosang pötak Anutuu Apramön ngön taë wes mena pöten kööre tok yaalmë ma? Won pan. Omnarö ngön kosang nenta ënëm ëak wëwë kosangët koirëpna pöt wiaapën talte ngön kosangta ënëm ëën Anutuuk tiarën, “Ar omën wotpilörö,” pël niapën. ²² Pöt ngönën pepeweri ngön nent epël wia. “Omën pourö utpetatök wii nitëën pöta öngpök wakaiman.” Tiar omnarö Yesu Kristoon kön wi kosang wesak Anutuu omnant Apramön ngön taë wes mena pöt kön wi kosang yewesa kan pöököl öpen pël wia.

²³ Kön wi kosang yewesa pöt won wiaan Moses pim ngön kosang pötak ten Yuta omnarö wii nitëën wakaiman. Pël ëak wëën ënëmak kön wi kosang yewesa pöt orö tekeri sak wil niulëa. ²⁴ Pötaanök ten ngön ompyaut kat wiak kosang wasën Anutuuk tenën, “Omën wotpilörö,” pël niapënëak Moses pim ngön kosang epot pep kë yaningkaupë ökö yal kaamök elniak kan Kristoë naë sëna pöök niulëën wëën Kristo oröa. ²⁵ Peene pöt kön wi kosang yewesauta kanö oröön ten ngön kosangta iri naön.

Kön wi kosang yewesautak Anutuu ru yaniwas

²⁶ Ar Yesu Kristoon kön wi kosang yewas. Pötaanök Anutuu ru sak wë. ²⁷ Pöta songönte epët. Kristook yal menak i yamë piporö ar pim ë pël yeë. ²⁸ Pötaanök Yuta omënere Krik omën, isaare irëa, öngre omp komkap wëaut pet irën ar pourö Yesu Kristo piiring wëwë kopëtal sak wë. ²⁹ Yaap, ar Kristoë omnarö. Pötaanök Apram pim ëere körö panë sak wë Anutuu omën piin yaö mëëa pöt önëörö.

4

Tiar omën mosutëën inëën yaauröak Anutuu ru panë san

¹ Yaö niia pötaan watepang ngön nent yal menak niamaan kat wieë. Yokot namp pim pep wel wiaupë omnant pout öpnaatak kotup pötaan yok pangk ngarangk naëpan. Pël yeem akun pötak pimtök pep nasëpan, inëën ru koröp orök öpnaat. ² Pep ngarangk yaauröa iri wë ënëmak pim pepapë akun mowia pöt temanöm sëën öpnaat. ³ Tiarim

songönte pöta ök pan. Tiar ngaan rungaaröa ök wë tiarim ëere peparöa omën mosutë iri wakaimaut. ⁴ Pël ëën ënëmak akun wia pöt temanöm sëën Anutuuk pim Ruup wes mëën öngöpë naëaan oröak Moses pim ngön kosangötë ënëm ëa. ⁵ Pöt tiar ngön kosangötë öngpökaan ent ë niulëën Anutuu ru panë sëpenëak pël elnia.

⁶ Yaap ar pim koröngre ru sak wëën yak Anutuuk maan pim Ruupök Ngëengk Pulö wes mëën tiarim lupötë ilëak wë kaamök elniaan Anutuun, “O Pep, ni tenim Pep ompyaup,” pël maim wë. ⁷ Ar pim inëën ru won, Anutuuk niön ru panë sak wë. Pötaanök ru namp pim pepapë mor kolut yeö pöl ar Anutuu yaö niia pöt önëët.

Pool pi Kalesia omnaröaan kön selap ëa

⁸ Yaap, ar ngaan Anutuun köpël wë omp ak kaarkaaröa iri wii kaatak wë pöl wakaimaurö. ⁹ Pël eimauröak Anutuun ëwat yes. Pötaanök ne peene epël yeniak. Anutu pi arën ëwat wë. Pël ëaap ar tol ëënak kaalak kaip tiak yangerakë omën mosutë öngpök së yeilak? Ar pipotök kaalak wii nitëëpanok pipël ëëngan. ¹⁰ Pël eimeë Anutuuk arën, “Wotpilörö,” pël niapënëak akun poutë këere imën në, wa top nentere nent eimeë, këtre ngoonre krismaki nantön akun kaöat pël maim wëaurö. ¹¹ Pötaanök nem arim naë ya yamëngk epët ngentiipanëak ya ngës kaö yeë.

¹² Nem karurö, ne ke urak niamaan. Moses pim ngön kosangötök wii netëën wëën Anutuuk wil neulëën arim ök sak wë. Pötaanök arta nem Kristo pimtën pëën kön wi kosang wesak wë pöl ëën. Ne arim naë wëën ar utpet nent naalnëën äaut. ¹³ Ar ëwat wë. Ne ngaan yaumanring wë nem koröpö weë nasën wëautaan ngön ompyaut ök niaimaut. ¹⁴ Yaap, nem koröpö weëre kosang won ëa pötaan ar ne sant elnëënëak poprak elnäaut. Pël äautak ar neen këëpöt ëak kasëng nenangkën. Won, ar Anutuu ensel nampë elmëënë pöl elnäaut, ma Yesu Kristo pimtën elmëënë pöl ne elnäaut. ¹⁵ Akun pötak arim nemëën ërëpsawi ëan pöt tol ëak won sa. Ne arim ompyaö eima pöten ëwat wëep. Akun pötak ar kaamök elnëënëak arim it ëënöt yatianëën ne ti nenan tapön. ¹⁶ Pël ëauröak ne ngön këët ök niamëak pepanöm niaan ar ne kööre tok yaalni pël yewas.

¹⁷ Ngönën omën kaarkaar piporö pit ar pitëm ök sënëak weë yengenti. Pël yaë pöt pit utpet niwasëpënëak yaë. Pit ar pitën kön wiin isëpnaataan nem naëaan kom elniipënëak kent yaë. ¹⁸ Omën narö omën ompyautaan ar pitëm ök sënëak kent yaalniipna pöt ompyaö. Pöt akun arim naë öma pötëër won, akun poutë. ¹⁹ Nem koontre yokot panëërö, ne omën nentak ök wiak niamaan. Ne arimëën yak öngöröa ru wilëpënëak lel yailën këlangön kat yawi pöl peene këlangön kat yawi. Nem këlangön kat yawi epët ar Kristo pim ë pël ëënëëtaan yeë. ²⁰ Peene akun eptak ne ar tolëël wë pöten kön selap yeë. Pötaanök nem retëng ë yaningk pöt sëp wesak arim naë wais wë këmtak këëkë wesak ök niamëak kent yaë.

Öng Ekaare Sera piarpim ngönte

²¹ Moses pim ngön kosangötë iri önëak yaaurö, ne arën pëël niamaan ök neaë. Ar ngön pöt sangk kelak kat yawiaurö ma won? ²² Ngönëntak epël wia. Apram pim yokot naar wakaima. Nampë yapinte Ismael inëën koontup Eka puuk wilaup, ën nampë yapinte Aisak pöp öng yaapöp Sera puuk wilaup. ²³ Inëën koontupë pöp omnaröa ru yawil pöl yaap wila. Ën öng panëëpë pöp Anutuu kosang wes mena kan pötakël wila. ²⁴ Ngön pipta këët epël wia. Öng pöaar ngön taë wes mena nentepar wia pöteparë ök ëa. Nent Sinai rosiraöök Mosesën ngön ök mëëa pöt wii yatë pöta ököt inëën koont Eka wii ket ëak motëën wakaima pöpë ök yaë. Omën ngön taë wes mena pötë iri wë pörö pit Eka pim ëaröa ëaö pöl wii ket ëak motëën wë inëën pëënë yaaurö. ²⁵ Eka pöp Arepia yangerak Sinai rosiraöök wii ket ëak motëën wëën pim ruure ëaröeta oröak piiring wakaima Yerusalem kakre Sinai rosir pötepar keerël wia. Eka pim ruure ëarö Sinai rosiraöök oröa pörö wii ket ëak motëën wakaima pöl Yuta omën Yerusalem kak oröa pörö Moses pim ngön kosangötök wii motëën wakaim wë. ²⁶ Ën Yerusalem o ngaarëk kutömweri wia pö Sera pim ökö. Sera pi inëën ru wonöp pötaan ök tapël Yerusalem ngaarëk wia pöök wëaurö Moses pim ngön kosangta inëën naën yaaurö. Pötaanök Yerusalem ngaarëk wia

pö tiarim ëlëp. ²⁷ Ngönëntak Sera ru köpël wakaimaupre inëen koont Eka akun kot nent Apramring wakaimaup piarpim ngönte epël wia.

“Öng epop, ni nim yaat kol waup ru nawilënëp, ni ërëpërëp ë.

Öng epop, ni ru wilmëak lel yailën këlangön kat nawiin yaaup, ni ya kë yesem ngön a.

Pöt öng ru köpël wëen wes mëaup pim ruure ëarö selap pan

kot nent ompring wakaimaupë ruure ëarö il wasëpnaat.”

²⁸ Karurö, ar Seraë ruup Aisak pim ökörö. Anutuu Apramön ru mampënëak kup mowiin Aisak oröa pöl kup taptakaan ulöl sak arta Anutuu ru sak wë. ²⁹ Pël ëen ngaan yokot omnaröa yawilaul wila pöpök Pulöök Sera mangkën wila pöpön kööre tok elmëa. Pël ëa pöt peeneeta omën ngön kosangta ënëm yaaö pöröak tiarën tapël yaalni. ³⁰ Pël ëaap ngönën pepeweri yokot pöaarëen ngön tolëël wia? Pi epël ya. “Inëen koontupre pim ruup piarip waö elmëen sëp. Pöt inëen koontupë ruupök öng yaapöpë ruupring pepapë pimëen yaö mëea pötë pep sëpan pötaanök.” ³¹ Karurö, tiar inëen koontupë ruure ëarö won, öng panëepë ruure ëarö, Anutuu omnarö.

5

Tiar sulöptakaan wil nuulëaurö, pötaanök ompyaö öpa

¹ Kristook tiar ompyaö sak öpenëak sulöptakaan wil nuulëa. Pötaanök wë sak taueë omën muntarök kaalak sulöptak niulëëpanëen inëen yaniwasën pöt ke mourpa.

² Ne Pool, nook niamaan kat wieë. Narök Anutuuk arën, “Omën wotpilörö,” pël niapnaan, “Arim koröp kaut ileë,” pël niaan kat mowiinganok. Pël ëenë pöt Kristook ar yok pangk kaamök naalniipan. ³ Kaalak këëkë wesak niamaan. Namp pi pim koröp kaut ilak pöt pi Moses pim ngön kosang poutë ënëm ëëp. ⁴ Ën ngön kosangötë ënëm yeem pöten, “Anutuuk, ‘Omën wotpilörö,’ pël niapnaat” yewas piporö Kristo kasëng mangkën Anutuu komre kolap pöt arim naë wi naöpan. ⁵ Pöt epël. Tiar Ngëëngk Pulöökë kaamöktak kön wi kosang yewesautaring sak wëen Anutu tiarën, “Ar omën wotpilörö,” pël niapënëak koreim wë. ⁶ Pöta songönte epët. Tiar Yesu Kristook yal menak wë pöt koröp kaut yaila pötëre pël naën yaaö pöteparën mos wasëpenaat. Ën Anutuun kön wi kosang weseë neneren lup sant yaalmëa pötenökëër këët pël wasëpenaat.

⁷ O Kalesia omnarö, ar ngaan ngönën kanöök ompyaö yesaurök peene talëpök ngön kaarötök niak ar ngön këëta ënëm ëënganëak il niwaria. ⁸ Anutu arën yas yeniaup pi ar pil ëenëak këkre tö neniaan. ⁹ Ne omën nentak ök ëak niamaan. Pol pëwëö repak kot nent orök yaaptak sëen pout utpet yaë pöl omën narö ngön kaaröt ök yeniaan ar utpet sa pet yair. ¹⁰ Nem kön kosangtak arimëen kön epël yawi. Tiar Aköpring yal menak wë ar kaar omnaröa könöt sëp wesak nem könöökë ënëm ëenëët. Pël yaëen kot ma kaö namp arim könöt wa irikor yaalni pipop pi pim wa irikor yaaö pöta kangut öpnaat.

¹¹ Karurö, ne koröp kaut ilënëak niaim wëanëen kaar omën pörö pit kööre tok naalnëen ëan tapön. Pël niaim wëanëen Kristo tiarim kangiir këra yetaprak wel wia pöta ngöntaan pitëm nemëen kön utpet wia pöteta won ëan tapön. ¹² Nem kentöök omën arim koröp kaut ilënëak kön wa irikor yaalni piporö pitëmtë koröp kaut pout ilak won wasëp.

¹³ Karurö, ar pöt Anutuuk ar Moses pim ngön kosangötök wii nitëëpanëak yas niiaurö. Pël elnia pöt ar ngön kosang pöt won wë pötaanök koröpöökë ngönöt ngaarëk önëak anganok lup santaring neneraan inëen ëeim ön. ¹⁴ Pitaanök Moses pim ngön kosangötë kepön erën ëak epël ëaut. “Nimtëen lup sant yaën tapël nim karipëen elmëem.” ¹⁵ Pël ëaap arimënt sërere ngön aöre neneraan nga elmë pël eim önë pötak pourö utpet sënëët. Pötaanök arimtok arimtën ngarangk ëeim önëëk yak ök yeniak.

Pulöökë wëwëetere wëwë ngaanta ngönte

¹⁶ Ne ngön pipot epël wesak niamaan. Ar Ngëëngk Pulöökë ënëm ëen. Pël ëenë pötak koröpöökë kentre kaur pipotön kat nemowiingan. ¹⁷ Tiarim koröpöökë kentre kaur yaautök Ngëëngk Pulöön kööre tok yaalmë. Ën kangiir Pulöökë kentre kaur pötök lup ngaanötön kööre tok yaalmë. Pël yaëen poutepar nentak nenten nga yaalmë.

Pötaanök ar omnant eëneäk kengkën sak naengan. ¹⁸ Ën Pulöökë enëm eëne pöt Anutuuk arën, “Omën wotpilörö,” pël niapnaan Moses pim ngön kosangötë iri naön eëneët. ¹⁹ Koröpöökë yaaut epot. Öngre omp nga eëre wa ngangaaringöt eëre utpetat ëak ya ngës naën ë, ²⁰ Anutuu urtak omp ak kaarörö ngëengk mowasöore kempre kêarre põlangre pöt ë, kööre tok eëre ngön nga elö, kentre kaur ë, kölöp eëre keimön ë, welung werak wëaare komkap ë, ²¹ war ë, i ngaat nak kön irikor eëre i ngaat nak kaökaö ëak tanre ngön aö pël yaaö pipotre omën utpet munt ke tapëlöt wia. Nem ngaan ök niak pöt kaalak yeniak. Omën namp utpet pipotring öpna pöp pi yok pangk Anutuuk wa ngaöök nemomëëpan.

²² Pulöök omën utpet ke pilöt eëpenëak naalniin. Won, pöök elniin kë ke epot tiarim wëwëatë yaarö. Lup sant, ya ërëp, mayaap, omën nampök utpet elniin kangiir ya wiap elmë, kësangën, ompyaö ë, ngönt kosang wesak wëwë, ²³ wiap së së, koröpöökë kentöön ngarangk ë, pipot Pulöökë këët. Ngön kosangötökta omën ompyaö pipot eëpenëak ök yenia. ²⁴ Yesu Kristoën yaö sak wëaurö pit pitëm lup ngaan pötë kentre kaur utpetatring pöt këra yetaparak möön won sa. ²⁵ Pulöök tiar pim kanöök niulëa. Pötaanök pim kanöökël sëpa. ²⁶ Tiar tiarimtä yapinöt köntak wak isak aöre tiarim karurö ya sangën mongawisak pitëm omnantëen itenak kentre kaur ë pël eëngan.

6

Tiar kar narö könömötring wëën kaamök elmëëpa

¹ Karurö, omën namp saun nent koirën pöt ar Pulööringöröak ya wiaptak ompyaö mowasën. Pël yeem pöt arimëntta Setenök morök elniipanëen ngarangk eën. ² Arim naë könöm nant wiaan pöt nener kaamök ëak won weseë. Pël yeem pöt Kristo pim ngön kosangöt pout ngaarëk onëët. ³ Omën namp pi yapin won wëak pimtën kön wiin isëpna pipop pi pimtë lupmer morök yaalmë. ⁴ Ar pourö neenem wëwëatön këëkë itenak ompyaö ma utpet pötön ewat sëë. Pël ëak ompyaö wiaan pöt omën muntaröaan won, arimtäen ërëpsawi eëneët. ⁵ Pöt omën pourö neenem könömöt wak onëët.

⁶ Ar omën ngön rë yanuulëm omnant won wë piporö omnant ompyaö wesak kaamök elmëëë.

⁷ Ne ar pouröen ök niamaan kat wieë. Arimtok arimtäen morök eënganok. Ar yok pangk Anutuun morök naalmëëngan. Omën namp pi ya mëmpna pöp enëmak pöta këët öpnaap. ⁸ Omën namp koröpöökë yaat mëneim öpna pöp pöta kë utpetat koirak kö sëpnaap. Ën namp Pulöökë yaat mëmpna pöp pi enëmak Pulöökë këët, wëwë kosang pöt koirëpnaap. ⁹ Pötaanök tiar omën ompyaut eëpenaataan kaaö eëngan. Tiarimtok wauretaan kos wiap naën eëpena pötak këët tiipena akunetak kë ompyaö kaöat öpenaata. ¹⁰ Pötaanök tiar omën pourö kaamök elmëëpena kanö oröön pöt ompyaö elmëëpa. Pël yeem wet rëak tiarim kar Anutuun kön wi kosang yewas eporöen kön wieë ompyaö elmëëpa.

Wa korkorre welaköt ngönte

¹¹ Retëng kaöat pi wia pipot nemtä moresök arimëen yeëerek iteneë. ¹² Omën narö pit omën muntaröak pitën ping wesak apënëak arim koröp kaut ilënëëtaan wëë yaë. Pit Kristo këra yetaparak möa pöten aim wë wesak utpet mowaspanëak pël yaë. ¹³ Omën Mosesë ngön kosangöt ngaarëk yeö pël weseë koröp kaut ila pörö pit Moses pim ngön kosang pout ngaarëk naönörö. Pël yaauröak arim koröp kaut ilën pitëmtën ping wesak apënëak pël ya. ¹⁴ Ne pöt, omën munt nantön won. Aköp Yesu Kristo pim këra yetaparak wel wia pötaan piin yaya yaaup. Kristo pim këra yetaparak wel wia pötak yangerakë omën utpetat nem naë wieëa pötta kö saut. Ën neenta tapël pötak wel wi olëaut. ¹⁵ Koröp kaut ilööre nailën yaaö pötak këët won. Anutuu kön ngolöpöt ningkën ngolöp sak wë eptaar këët. ¹⁶ Omën kön epö wak wë enëm yaë piporö pourö, Anutuu omën këerö, Anutuu mayaapre ya ngës pöt arim naë wiaap.

¹⁷ Ne omën nampök könöm muntat nampnaaten kaaö. Omën naröak Yesu pimëen nemöa mörmöröt nem koröpöök wia pötaanök.

¹⁸ Karurö, tiarim Aköp Yesu Kristo pim komre kolap pöt arim naë wiaap. Yaap.

Kalesia 6:18

261

Kalesia 6:18

[Yok pi tapët.
Ne arim karip, Pool.]

Epesas

Yesu pi wel wiak kutömweri sëen wë krismaki 32 pöta ök won sëen Pool pi Rom kak wii kaatak wë pep epwer retëng ëak Tikikas mangkën wak së Epesas kakë ingre mor saurö mena. Pël ëen pit sangk kelak ka naë wieëa pötë wes mäa.

Pep epweri Poolök Aköpë ingre moröröaan retëng ëa. Tiar pim möönre koröpö, pi tiarim kepönö. Tiar pim kaat, pi möör wapët. Tiar pim öng koröp oröön pi tiarim omp koröp oröa.

Pöt epël wia.

Ngön ngës räaut 1:1-2

Kristoore pim ingre morörö 1:3-3:21

Kristook yal menak wëauta ngönte 4:1-6:20

Ngön mëët 6:21-24

¹ O Epesas ingre mor saurö, kosang wesak Yesu Kristoë kentöökë ënëm ëeim wëaurö, ne Pool Anutuu këmtak Yesu Kristo pim ngön yaaö omën nampök pep epwer retëng ë yaningk. ² Anutu tiarim Pepapre Aköp Yesu Kristo piarpim komre kolapre mayaap pöt ningkën arim naë wiaap.

Tiar Kristook yal menak wëen Anutu welaköt elnieim wë

³ Tiar Kristook yal menak wëen tiarim Aköp Yesu Kristo pim Pepap Anutu puuk kutömweriaan ngönënë welaköt ke nentere nent nineim wë. Pötaanök ping wesak mepa.

⁴ Anutuuk ngaan panëer yanger won wiaan pim ëöetak ketre saun won öpenaataan Kristook yal mempenëak kom ë niulëa. ⁵ Pi ngaanëer kön pil wiin wiakaima. Pötaanök pi lup sant elniin tiar Yesu Kristook yal yemangkën pim ru niwasëpenëak kent kön wiak kön pipël kosang wes niwia. ⁶ Pi tiar pim ru paupaö panëöpök yal menak wëen komre kolap ompyaut kësangën elniin wë. Pötaanök yaya mepa.

⁷ Pi wel wiin pim iitak tiar utpetetakaan sum ëak ent ë niulëak saunat kërë niulëa. Elei, Kristo pim komre kolap pöt peö ëak wia. ⁸ Yaap, pi pöt kësangën elniak könre lup ngolöp pöt lë nimëa. ⁹ Pël ëak pimtë ngaanëer kön wiin ompyaö ëen Yesuuk ya mëmpënaat pël kön wiin wiakaima pötak ënëmak pim kön ëlëöp wia pöt tekeri wes nina. ¹⁰ Anutu pi epël kön wia. “Ne wotpil weseim wëen akun kön wian pöt temanöm sëen kutömweriaan yangerakë omën epot pout erën wasën Kristook pep sak öpnaat.”

¹¹ Anutu pi omën nant ëëpenëak kön wiak pöt yok pangk yaaupök ngaanëer tiar Kristook yal mangkën pimorö pël sak öpenëak kön wia. ¹² Tiar wet rëak Kristook kaamök elniipënëak kor wakaim wë eporö Anutuun kët ël epotë kön wieimeë pim komre kolap kësangën elnia pötaan yaya maim öpenëak pël kön wia. ¹³ Arta ngön këët, Anutuu ar utpetetakaan niöpna ngön ompyaö pöt kat wiak Kristoon kön wi kosang wasën Anutuuk Ngëëngk Pul wet rëak yaö niaa pö ar pimorö pöt pet elniipënëak ninaurö. ¹⁴ Ngëëngk Pulö tiarring wë pötaanök Anutuu omën ompyaö yaö elnia pöt öpenaat pöt ëwat yes. Pël ëak wakaim wë tiar pim komre kolap kësangën yaalnia pötaan yaya mepenëak Anutuuk sasa niön piiring wakaim öpenaat.

Pool pi Epesas omnaröaan Anutuun kimang mëëa

¹⁵ Ne ar tiarim Aköp Yesuun kön wi kosang wesak Anutuu omën tiarim karurö lup sant yaalmë pöta ngönte kat wiaut. ¹⁶ Pötaanök kët ël epotë arimëen yak Anutuun yoöre ërëp maimeë nem kimang ngöntak arimëen ök maim wë. ¹⁷ Ne kimang ngöntak tiarim Aköp Yesu Kristoë Anutu, kutöm ë rangi Pepap, piin këëkë ëwat sënëëtaan kön ompyaut nimpööre pim songönte tekeri wes nimpö pël ëëpenëak ök maim wë. ¹⁸⁻¹⁹ Ën nem kimang ngön eptakta ar yas niaan wëen kutömweriaan omën ompyaut önëak kor wë pöt ëwat sëere tiar pim ru niwesaurö omën nimpnaat kësang panëët pöt ëwat sëere weëre kosang kaö pan tiar piin kön wi kosang weseim wëaurö ningkën wia pöt ëwat së pël ëënëëtaan arim lupötë ëwa elniipënëak ök maim wë. Pim weëre kosang tiarëk wia pötak

²⁰ ngaan Kristo weletakaan wal ë moulmëak o kutömweri pim yaapkëetakël moulmëen wë. ²¹ Pël ëen Kristo pi omën kaö kutömweriaan yangerakë wëaurö pourö il mowesak kaö panë isak öpënëak moulmëa. Pöt peene eptakëer pëen won, ënëm akunaöökta wakaim om öpnaap. ²² Pël ëak Anutuuk omnant pout wa top ëak pim ingrak rongan ë moulmëen omën pötë kaö sak wë pim ingre mor saurö tiarimëen kepön erën ëak niulëa. ²³ Möönre koröpöt kepönöök yal mangkën pangk ëëpna pöl tiar ingre mor saurö möönre koröp ket ëak wë Kristook yal mangkën pangk ëëpnaat. Ën ingre mor saurö Kristook yal mangkën pangk yaë pöpök omën poutë peö ëak pangk yaalni.

2

Anutuuk tiar pourö Yesuring weletakaan wal ë niulëa

¹ Ngaanëer ar utpet ke nentere nent ëeimeë pötök arim lupöt mën wel niwieima. ² Akun pötak kan utpetaöökël wë urmeraröa kaöapök elniin pim naë së rë olëak wakaiman. Pi peeneeta ngön wa olë yaaurö pitëm lupötë wëen Anutuu ngönte wa olaim wë. ³ Tiar pourö ngaan pitëm ök koröpöökë kentötë ënëm eimaut. Pël ëeimeë tiarim koröpöökë könötë ënëm eimeë naröa ök Anutuu kölöpta iri wakaimaut. ⁴ Pël äautak Anutu pi ya ngës kësang ëak lup sant kaö pan elnia. ⁵ Pël elniak tiarim wa olë yaautaan lupöt wel wiauröak Kristooring wal ë niulëa. Yaap, Anutu pi komre kolap elniak utpetetakaan niwa. ⁶ Pi tiar Yesu Kristook yal yemangkën piiring wal ë niulëak kutöm wëwëet ninak weëre kosangring öpenëak niulëa. ⁷ Pi Yesu Kristoën pim lup sant elniä pötak omën munt ënëm orööpna pörö pim komre kolap kësang pan kësangën elnia pöt itaampënëak pël elnia. ⁸ Pöt pi komre kolap yaalniem arim Kristoon kön wi kosang yewesautaan utpetetakaan niwa. Pöt arimtok yok pangk naën ëan tapön. Anutuuk yaap elnia. ⁹ Ar Anutuuk pël elniipënëak ya ompyaö nent namëngkën ëaurö. Pötaanök arimtën ing ti wak angan. ¹⁰ Anutu pimtök wëwë ngolöp epët nina. Tiar Yesu Kristook yal meneë Anutuu kan ompyaö kopëtaö wes nina pöök ing mësaim öpenëak pël elnia.

Kristook Yuta omnaröere köpël omnarö erën ë niulëa

¹¹ Ar ngaan köpël wakaimaurö pöten kön wieë. Akun pötak koröp kaut nailën wëen Yuta omën koröp kaut ila pöröak arën koröp kaut nailënörö pël niaimaut. ¹² Pël ëen ar ngaan Kristo won wë ten Yuta omën Anutuun yaö sauröaring naön, pëlëer wakaimaurö. Ar pörök wëen omën ompyaö nent ënëm arimëen orööpnaataan kor naön. Ën Anutuunta köpël wakaimaurö. ¹³ Ngaan maimerek wakaimauröak peene Kristo pim iit arimëen il olëa pötak wa niulëen Yesu Kristook yal ëak Anutuu naë wë. ¹⁴ Pöt Kristo pimtök tiar mayaap yaningk. Ngaan Yuta omnaröere köpël omnarö tiarim naë kööre tok wiaan sowi kësangpel tekrak wiakaimaut. Pël äautak Kristook pim möönre koröpö köëpöt wesa pötak sowi pö tē olëak köpëlre Yuta omën pourö rongan kopëtet ë niulëaut. ¹⁵ Moses pim ngön kosangötre Yuta omnaröa yaaut won wasëpënëak pimtë koröpö köëpöt wesa. Omën rongan nentepar pöteparë urtak rongan ngolöp kopëtet ë niulëen tiar piik yal ëak mayaaptaring öpenëak pël elnia. ¹⁶ Pim këra yetaparak wel wia pötak Yuta omënere köpël omën pourö wa erën elniin këra yetap pörak Anutuu naë niulëak komre kap tiarim tekrak wieëa pöt won wesaut. ¹⁷ Pël ëen pi ten Yuta omën Anutuu naë wakaimauröere ar köpël omën maimerek waikaimaurö tiarën mayaaptaring öpena ngön ompyaö pöt ök niapënëak waisa. ¹⁸ Pöt Kristo tiarimëen wel wia pötaanök Yuta omënere köpël omën tiar Ngëengk Pul kopëtaöoring wë kan kopëtaö wes nina pöök së Pepa naë orööpenaat.

Ingre mor saurö tiar Anutu pim tup ngëëngkët

¹⁹ Pötaanök akun eptak ar suurö won. Ar ngönën omnaröaring erën ëak Anutuu ru sak wë. ²⁰ Tiar pöt Anutu kaat. Ar ngëlangre pasöt Yesuu ngön yaaö omnaröere tektek ngön yaaö omnarö ten wapöt.

Ën Yesu Kristo pimënt pöt möör wapët. ²¹ Pël ëen tiar omnarö piik yal mampö seim wëen taë niwasën Aköpë tup ngëëngkët pël orööpnaat. ²² Arta ten ingre mor sauröaring

Kristook yal mangkën Ngëengk Pulöök elniin Anutu pim tupët pël sak wëen pi öngpök wë.

3

Anutuuk Pool köpël omnaröen ngön ompyaut ök mapënëak ya pöt mena

¹ Pool ne Yesu Kristo pim ngönte ar köpël omnaröen ök yeniak e taptaan wii kaatak neuläut. ² Yaap, ar neen kat wian. Anutuuk komre kolap elnäak arim naë ya mëmpëak ök neeaut. ³ Pël neak pim ngön ëlëöpöt war wes nenaut. Pöta ngön mëntte wet reak pep epweri retëng äaut. ⁴ Ar ngön pipët sangk kelak pöt nem könöök Anutu pim ngön ëlëöpöt Kristoëen äaut ewat panë san pöten ewat sënëet. ⁵ Ngön ëlëöp epët ngaan omën wë aprö ima pöröa naë Anutuuk tekeri wes nemangkën äautak peene eptakök Ngëengk Pulöök ten ngön yaaö omnaröere tektek ngön yaurö tekeri wes yaningk. ⁶ Ngön ëlëöp pöt epët. Köpël omnarö ar ngön ompyaut wak wë ten Yuta omnaröaring rongan kopëtet äak Anutuu omën ompyaut tenring pep sak wë. Pël ëëë Yesu Kristook yal äak Anutuu ten Yuta omnaröen kup niwia pöt pep sak wë.

⁷ Ne pim ngön ompyaut ök niamëak Anutu pim weëre kosangöök komre kolap kësang elnäak pim ya omën wes neulä. ⁸ Ne ngönën omnaröa iri wëaupök Anutu pimtök ar kopël omnaröen ngön ompyaut ök niamëak komre kolap kaö elnäak ya epëtak neuläut. Kristo pim ulöpre moup ngön epët kaö panëet omnaröa yok pangk pout ewat nasënganëet. ⁹ Anutu ngaanëer omën ël epot ket äaup pim kön epët ëlëöp wiak wakaima. Pël äautak peenök kön ëlëöp pöt omën pourö war wes nimpëak neea. ¹⁰ Anutuu ingre mor sauröa naë pim ewat ke nentere nent epot akun eptakök wëlël ë wiin enselöröere kutömweri weëre kosangringörö pitta itenak ewat sëpenëak ëlëöp wia. ¹¹ Anutu pi ngaan akun wontak pim könöök ngön kosang wesa pöta këet tiarim Aköp Yesu Kristo wes yamëem tekeri wesa. ¹² Pël ëën tiar piik yal ëëë kön wi kosang wesak kasinkasin won Anutu naë yes. ¹³ Pötaanök epël niamaan kat wieë. Ne arimëen yak këemre këlangönë rangk wë eptaan arim lupöt irepan. Ar pöten ping weseë.

Pool pi Epesas omnaröaan Anutuun kimang mëä

¹⁴ Ne Pepen rar rë mowesirak arimëen kimang yemak. ¹⁵ Pöt pi kutömweriaan yangerakë omën pourö tiarim pep sak wëen pim naëaan oröan. ¹⁶ Anutu pi ë rangi pout pangk ëëäupök Ngëengk Pulö elmëen weëre kosang koir ningkën arim lupöt kaö sak kosang sënëak kimang yemak. ¹⁷ Pël äak ar Kristoon kön wi kosang wasën pi arim lupötë öpënëak kimang yemak. Pël äak ar pim lup sant pötak misën il tëak kosang sak tauëë ¹⁸ ngönën omën muntarö pitring ar pourö lup sant pöta songönre lööre kalap naöökään naöök pout kengkën ewat sënëak kimang yemak. ¹⁹ Pël äak Kristoë lup sant omnaröa ewatöt il yewesa pipëta öngpök önëak kimang yemak. Pël äaan Anutuu naë lup moup peö äak wia pippel ar peö elniipnaan.

²⁰ Anutu pim weëre kosangöök tiarim lupötë ya yamëngk pöpök omën kaö panëet yaalniem tiarim kimang yamëëaare elniipënëak kön yawia pöt il yewas. ²¹ Ingre mor sauröa naëre Yesu Kristoë naë pimëen yaya yal menmen aim om wiakaim wiaap. Yaap.

4

Ingre mor saurö tiar Kristoë möönre koröp sak wë

¹ Ne tiarim Aköp Yesu pim ngönëntaan wii kaatak neuläup nook kosang wesak niamaan kat wieë. Anutuuk omën kaö panëëtaan yas niiaurö. Pötaanök wëwë ompyao önëak niulëa pöl weë. ² Pël ëëë arimtën kön wiin iraan ya wiap pötaring wë kar naröa könöm elniipna pipöt lup santak wetak weë. ³ Pël ëëë Pulö pim mayaapta wiirupök wa erën elnia pipët ilpan. Pötaan ngarangk ëeim weë. ⁴ Anutuuk pim omën ompyao kopëtetaan kor öpenëak yas niaan tiarta rongan kopëtet äak Ngëengk Pul kopëtaööring wë. ⁵ Tiarim Aköp kopëtap kön wi kosang yewesaut kopëtet, ën i yamëaut kopëtet. ⁶ Pël äaan Anutu pi tiarim Pep ngawi kopëtap. Puuk pout kepön erën elnia. Pël äak tiar weëre kosang kaamök elniin pim yaat yamëngkën tiarim lupötë wëaup.

⁷ Yaap, tiar rongan kopëtet äak wëen Kristook neenem yaatë weëre kosangöt nina.
⁸ Kristo pim tiarimëen elnia pöta ngönte ngönën pepeweri epël wia.
 “Pi kutömweri isëpënëak omën kësang pan il mowesak wii téak mësak ngaarëk isa.
 Pël äak pi omnarö kësangën elmëa.”
⁹ “Ngaarëk isa” ngön pöt oröptaanök äa? Songönte epët. Pi wet réak maim o ngaarëkaanök yangerak irëa. ¹⁰ Pi irëaupök kutömre yang poutë pangk äak öpënëak kaalak kutömweri is pörek wëauröaan kaö sak wë. ¹¹ Pël ëë pi tapöpök kësangën elniak omnarö weëre kosang kaamök elnieë narö pim ngön yaaö omën niwesa, narö tektek ngön yaaö niwesa, narö ngönën ök yaö niwesa, narö ingre mor sauröa ngarangk niwesa, narö ré yanuulaö niwesa. ¹² Pipët ngönën omnarö tiar pim ya ompyaut mëmpenaataan kopëta niwasën pim möönre koröp pöt tiarim naë kaö sak kosang sëpenëak omën piporö niulëa. ¹³ Pipël pipël ya mëmpeimeë tiar kön wi kosang yewesaöre Anutuu Ruupë songönten ewat poutepar mëngkre mëngk sëen lup koptemer sak öpenaat. Pël ëë kaö sak Kristo pim wëwë ompyaö panëetakël së öpenaat. ¹⁴ Pël äak tiar rungaaröa ök nasënganëp kosang sak öpenaat. Pöt kent yamöön këra ëpotë ëtëp yaalmë pöl rungaaröa ök ëngk ma e yewas pöröak kaar omnaröa ngönötön kat wiak kön irikor äak këlok sëpnaat. ¹⁵ Pël ëëpnaatak tiar lup santaring wë ngön këët pëen aimeë kaö sak Kristo tiarim kepönöököp pim ök sëpa. ¹⁶ Pi tiarim kepönöök elniin ingre morre pöt nener yal menak omën sëen ompyaö yaë. Tiar kaö ke nentere nent neenem ëëpenëak kopëta wes nina pöta ënëm yeem lup santaring neenemëen kaamök ëë kaö sak kosang sëpenaat.

Ingre mor saurö wëwë ngolöptak öpa

¹⁷ Ne Aköpë urtak sak kosang panë wesak niamaan. Ar köpël omnaröa yaë pöl arim könöt omën pasutëel wiak önganok. ¹⁸ Pitëm lupöt koö olëaan yak ewat nasën wë lup kosang äak Anutuu wëwëet kasëng menak tomökël wë. ¹⁹ Pël ëë öö köpël pitëm könöt utpetatëel kosang wiak wë utpet ke nentere nent eimeë kewilring wë.

²⁰ Ar pöt, wëwë pipët önëak Kristoë songönte ré naniulön äaut. ²¹ Ar yaap Kristoë ngönte kat wiaurö. Ngön pipët Yesu pim ngön këët epël ré nuulön kat wiaut. ²² Ar lup ngaanötring wëen arim kentre kauratök morök elniin utpet wakaiman. Pötaanök lup ngaan pipot ent ë olaë. ²³ Pël äak Pulöök lupre kön ngolöp niwasëpnaan kuure mak mëak ²⁴ lup ngolöp pipot wa mëëë. Pipot Anutuuk pim ök mëngk wesak ket äaut, wotpilre ngëëngk panëët.

²⁵ Pötaanök ar kaar yaaut moolëak ngön yaapöt pëen neneren ök maë. Pöt tiar Kristoë ingre mor sak nener yal yeë. Neneren kaar apena pöt tiarim yal äa pöt ilpenaat. ²⁶⁻²⁷ Ar kölöptak utpet nent ëëngan. Setenëen kan motëënganëen kölöp ëeim wëen këtëp ilepan. ²⁸ Këkain yauröak pöt sëp wesak omnant koirënëen kosang ngentiak ya mënak nant ngöntök yaurö meneë. ²⁹ Arim këmötëaan ngön utpetat anganok ompyaut pëen omën kat wiipnaarö kaamök elmëëpnaan aim weë. ³⁰ Ar Anutuu Ngëëngk Pulöön ya utpet ëëpnaat elmëëngan. Pi tapöök niöpna akunetak ar Anutu pimorö pöt pet elniipënëak yaö niwesau pötaanök. ³¹ Ar omën ya utpetaring yaaö, ngaare ya sangën, ngön kosang, ökre was, utpet pipot pout moolaë. ³² Ar ngöntre karurö kaamök elmëak arim lupöt meneë. Pël äak pitëm saunat won mowesëë, Anutuu Kristoë kangiir arim saunat won niwesa pöl.

5

Tiar ëwaöök öpa

¹ Anutuuk lup sant elniin pim ru sak wë. Pötaanök pim ë pël ëëë. ² Kristo pi tiarimëen yaköm ëen lup sant elniak pim wëwëet tiarimëen yak keëpöt wesak pim möönre koröpö omën köp nga kamp misëngringöt ar yaaö pöl Anutuun kiri ëen kë sa. Tapël ar yakömre lup sant kantakël weë.

³ Ar Anutuu omnarö. Pötaanök öngre omp nga yaaö, utpet wa ngangaaring omnantön kentre kaur ngön pipot kot nent arim tekarak orööpan. ⁴ Ngön ëöaat, köntak yaaö puot,

ngön utpetat, pangk naënganë pipot anganëp Anutuun yoöre ërëp aim weë. ⁵ Ar epël kön wieë. Öngre omp nga yaaöre utpet wa ngangaaringöt yaaöre omnantön kentre kaur yaaö Anutuu urtak yangerakë omnantön omp ak yewesaö piporö Anutuuk wa ngaöök mëak wëwë kosangta yaö nemowaspan. ⁶ Ar morök omnaröa utpet ke pilöt ëënëak ngön kaar yenia pipot kat wiingan. Anutu omën pim ngön wa olëak utpet ke pil yaë piporö kangiir nga yaalmëaup. ⁷ Pötaanök ar omën piporöaring wa meilak ëëngan. ⁸ Ar ngaan koutak wakaimauröak peene pöt Aköpök wa niulëen pim naë rë olëak ëwaatak wë. Pötaanök ëwaatak wëauröa wë pöl weë. ⁹ Ëwaatak wëa pöta këët epot. Lup ompyaö, wotpil, ngön yaapöt yaaö pipot. ¹⁰ Pël ëak ar omën nant ëënëak pöt Anutuuk kent ëëpën ma won pöt ëwat sakök ëëë. ¹¹ Kar naröak kouta omën mosut yaëen kaamök ëënganok omën pouröen wëwë pipotön utpetat pël ök maë. ¹² Ne omën ëlëëp yaaö pipotön naëngan, amaaten ëö yaë. ¹³ Pël ëaap tiar omën ke pilöt tekeri wasën ëwaatak elmëen pipotë songönte yoolök sak wiaapnaat. Pöt omën tekeri yewas pöt ëwaaöök wesira. ¹⁴ Pöta ngönte epël wia.

“Ka ureëaup, ni wal ë.

Lup wel wiaup, öp së.

Pël ëën Kristook ëwa elniipnaan.”

¹⁵ Pötaanök arimtë wëwëatön ngarangk këëkë ëëë. Kön wonöröa wëwëat önganëp könringöröa wëwëat weë. ¹⁶ Peene akun eptak tiarim naë utpetat kësang pan wia. Pötaanök akun nant il mëënganëp akun poutë omnarö kaamök elmëak kosang ngentiak ya mëmpa. ¹⁷ Pötaanök ar köpël ëënganëp Aköpë ya ngön ya pipöt kön wieë.

¹⁸ I ngaat nak kön irikor ëëngan. Piptak utpet yaniwas. Pötaanök pël ëënganëen Anutuu Pulöök arim lupötë peö ëak wiaapna pötaar elniip. ¹⁹ Pël ëëë karuröaring arim këmötök ngönën tanre tan Pulöök yaningk pipot Aköpön lupre könötökta tan aim weë. ²⁰ Pël eimeë akun poutë omën ël epot poutëen tiarim Aköp Yesu Kristo pim yapintak tiarim Pepap Anutuun yowe maim weë.

Öngre ompöröa ngönte

²¹ Ar Kristoon yaya yaauro. Pötaan neneraan inëen ëëë.

²² Öngörö, Aköpön inëen yaalmë pöl arim ompöröa ikanöök weë. ²³ Kristo tiar pim ingre mor saurö utpetetakaan niwa pöp tiarim kepön erën ëak ngarangk elnieim wë pöl ompöpök pim öngöp ngarangk yaalmë. ²⁴ Pötaanök ingre mor sauröa Kristoon inëen yaalmë pöl öngörö ar arim ompöröaan inëen elmëëë.

²⁵ Ompörö ar, Kristo pim ingre mor saurö tiarimëen yak pim wëwëet këëpöt wesa pöl arim öngöröaan lup sant elmëëë. ²⁶ Kristo pim ngön ompyautak tiarim utpetat i niirak kölam niwesak tiar pim ingre mor saurö Anutuun yaö niwasëpënëak wel wia. ²⁷ Pël ëak tiar, pim ingre mor saurö, ketre saunere utpet ke nentere nent won kölam pëen ngëëngk niwesak pimtëen niöpënëak wel wia. ²⁸ Ompörö ar arimtë koröpö sant yewas pöl arim öngörö sant mowesëë. Pöt öngre omp pouwaar yal ëak koröp kopëtaö sak wë pötaanök. Omp namp pi pim öngöp sant yemowas pipop pimtë koröpöta sant yewas. ²⁹ Tiarim naëaan omën namp pimtë koröpö këëpöt newasën. Won. Pimtok pimtë koröpö kaömp menak ompyaö wesak ngarangk yaë. Pöta ök Kristook ingre mor saurö ngarangk elnieim wë. ³⁰ Pöt tiar pim möönre koröp pöökë kaut pötaanök. ³¹ Pöta ngön nent ngönëntak epël wia. “Omp namp pim ëltre pepaar sëp wesak öngöpök yal mangkën pöt piarip lupre koröp pöt kopëtap pël sak öpnaat.” ³² Ngön ëlëëp epta songönte öngpök wiaan nook kön wiin pöt Kristoonre pim ingre mor sauröaan yaë. ³³ Pël ëaap arimtëenta yaë. Ompörö ar arim koröpöön sant yaalmë pöl arim öngörö lup sant elmëëë. Pël ëën öngörö arta arim ompöröa inëen elmëëë.

¹ Rungaarö ar, Aköpëen yak ëlre peparöa ngön ngaarëk weë. Pël ëënë pöt ompyaö. ² Ngönëntak epël wia. “Ni nim ëlre pepaarë ngön ngaarëk wë.” Ngön kosang piptakëer Anutuuk yal menak kup mowia. ³ Pöt epët. “Pël ëëmë pötak yangerak akun wali ömëet.” ⁴ Ën ëlre peparö, ar arim koontre yokoturö ya sangën mongawisngan. Ar ngönën rë moulak pepanöm mëak ngarangk elmëëë. Pël ëën pit kaö sak ngönënta ënëm ëëpnaan.

Inëen yaaöre ngarangk pitëm ngönte

⁵ Inëenörö ar, arim ngarangköröa ngön ngaarëk weimeë Kristoën inëen yaalmë pöl pitën kasinkasin ëak pitëmtëen pëen inëen elmëënëak weë ngentieë. ⁶ Pöt arim ngarangköröak itaangkën ompyaö ëëpnaataan pëen won. Ar pël yeem Kristoë inëenörö pël weseë Anutuu kan yanuulë pöök kön kengkënring seë. ⁷ Pipët omnaröen kön wieë won, Aköpön kön wieë ya kë sak arim yaat mëneë. ⁸ Ar epël kön wieë. Namp pi inëen wë ma won wë ya ompyaö mëmpna pöt Aköpök kangut ompyaö koir mampnaap.

⁹ Ngarangkörö arta tapël arim inëenöröen ompyaö yaalmëem pitëm kas ëëpnaat elmëengan. Aköp ar pouröa ngarangk ngawiap kutömweri wë pöp omnarö pim ëöetak isak irëak won, mëngkre mëngk wia.

Tiar nga omnaröa ök sak öpa

¹⁰ Ne ngön kaut epël niamaan. Aköpök yal menak pim naëaan weëre kosangöt wak pötring weë. ¹¹ Ar Setenök morök elniipënëak yaëen weëre kosangring tauak pi ke ur momëënëen Anutuu ngaë omnant yaningk pöt wak weë. ¹² Tiar omën möönre koröpring eporöaring nga naalëen. Won. Ensel utpetaröere Setenë inëen yaauröere yang ngarangk utpet koutak wëauröere urmer ke nampre namp mopöök wëaurö pitring nga yaal. ¹³ Pötaanök ar Anutuuk ngaë omnant yaningk pipot wak weë. Pël ëën nga yaaröön pöt kangiir elmëen kas sëen weëre kosangring tauanëët. ¹⁴ Ar epël ëak taueë. Ngön këetak yepat ket ëak ureë. Ën wotpil wëwë pötak ulpëen kosangëp ket ëa pötë ök koröp oröön riipetakël mëak weë. ¹⁵ Anutuu mayaap yaningk pöta ngön ompyaut omnaröen ök manëët kopëta wesak ing kör ket ëak mëëë. ¹⁶ Pël ëak arim kön wi kosang yewesautakta ngilöatë ök wesak weë. Pël ëën pötök utpetatë pepap Setenë es wisangöt pörang urak sëpnaat. ¹⁷ Anutuu utpetetakaan yaniö kön pötak ul kosangta ök waëëë. Pël ëak Anutuu ngöntak Ngëëngk Pulöökë öpwer pël sëen wak weë. ¹⁸ Ar kët ël epotë Ngëëngk Pulöökë weëre kosangtak kimang maë. Anutuun kimang ke nentere nent maimeë kaaö köpël Anutuu omnaröaan kimang maë. ¹⁹ Pël yeem ne ngönën ök memëak yaëen Anutu kaamök elnëak nem mema pöt këmtak newiin kas köpël ngön ompyaö ëlëëp wia pöta songönte tekeri wasumaan nemëenta kaamök elnëak kimang maë. ²⁰ Ne ngön ompyaut ök amëak Anutuuk neulëaupök nem pël yaautaan wii kaatak neulëaup. Pël ëën ar Anutuuk ne ngön ompyaut tekeri wasum pël neeaö pöl kas köpël mëmpnaan Anutuun kimang maë.

Ngön mëët

²¹ Tikikas puuk pep epwer wak wais ninak nem yaauta ngönöt pout ök niapnaat. Tikikas pöp tiarim kar panëëp Aköpë këm ngön ngaarëk wak inëen yaaup. ²² Pi nook arën tenim songönte ök niaan kat wiak ya kë sënëëk yak wes mëen yewais.

²³ Anutu Pepere Aköp Yesu Kristo piaripök ar nem karurö mayaap tekeri wes ninak arim kön wi kosang yewesaut taë niwasën lup santaring weë. ²⁴ Ar tiarim Aköp Yesu Kristoë naë rë olëak wë lup sant yaalmëaurö arim naë Anutuu komre kolap pöt wiaap.

[Yok pi tapët.

Ne arim karip, Pool.]

Pilipai

Yesu pi wel wiak kutömweri sēen wē krismaki 32 pōta ök won sēen Pool pi wii kaatak wē pep epwer retēng äak Epaprotaitas mangkēn wak sē Pilipai kakē ingre mor saurō mena. Pool pi wet rēak Pilipai kak sē ngōnēn ök maan narō Yesuun kön wi kosang wesa (Ngōn Yaaō Ommarō 16:11-40). Pēl ēēn ēnēmak Pool pi wii kaatak wēēn ingre morōrōak mon nant wa rongan äak Epaprotaitas mangkēn wak sē Pool mena. Pēl ēēn Pool yowe mēak pep epwer mena. Pi wii kaatak wē ērēpērēp yeem pitta Kristooring wē pōtaan ērēpērēp ēēpēnēak kent kön wiak retēng äa.

Pöt epēl wia.

Ngōn ngēs rēaut 1:1-11

Poolē ngōnte 1:12-26

Kristook yal menak wēauta ngōnte 1:27-2:18

Timotiire Epaprotaitas piarpim ēēpnaat 2:19-30

Pepanōm ngōnte 3:1-4:9

Kaamök elmēautaan yoōre ērēp ngōnte 4:10-20

Ngōn mēēt 4:21-23

¹ O Pilipai kak Anutuu ommarō Yesu Kristook yal menak wē pōrōere ngōnēnē wotōökōrōere ngōnēnē ya kaamök yaaurō, Poolre Timoti Yesu Kristo pim inēēn yaauwaar tenip wē nook pep epwer retēng ē yaningk.

² Anutu tiarim Pepapre Aköp Yesu Kristo piarpim komre kolap mayaap pöt ningkēn arim naē wiaap.

Pool pi Anutuun yoōre ērēp mēēa

³ Ne arimēēn yak akun ēlōtē kön weswes eimeē Anutu nemopōn yoōre ērēp maim wē. ⁴⁻⁵ Ar wet rēak ngōn ompyaut kat wia pōtak ngēs rēak neering top äak aō aō imeē peene pēl yeē pōten kön wieē nem Anutuun ök yamēēa pōtē ērēpsawiarang wē ar kaamök elniipnaataan ök yamēēaup. ⁶ Pēl äak ne epēl kön yawi. Anutu ngēs rēak arim lupōtē ompyaō yaalni pōpök ompyaō elnii seimeē Yesu Kristo pim waisēpna akun kaōaōök pet irēpnaap. ⁷ Ar nem ru ulōpōökōrō. Pōtaanök Anutuuk ompyaō elnieim öpnaat nem kön yawi pöt yok pangk. Pöt nem wii kaatak wēaōre Kristoē ngōn ompyauta songōnte tekeri wasēn ommarō ngōn pöt taē wesak öpēnēak ngōn yaatak neulēēn wēaō pōteparē ar neering lup kopētemer sak wēēn Anutuuk komre kolap elniak kaamök yaalni. ⁸ Yaap, Anutu ēwat wēēn ne yaap pan ök yeniak. Yesu Kristoē tiarēn ya ngēs kēsang yaalni pōl ne arēn yaalni. ⁹ Pēl ēēē ne arim lup sant yewesaō pöt kaō sēēn Anutuu omnant kēēkē ēwat sak ompyaōre utpet pōtepar kom ēēnēētaan Anutuun kimang yamēēaup. ¹⁰ Pēl äak ar omnant kēēt kom äak Kristo pim waisēpna akun kaōaōök saun won, wotpil önēētaan pēl yaaup. ¹¹ Ar pēl eim wēēn Yesu Kristook kaamök elniin wotpil wēauta kēēt arim naē orōak kaō sēpnaat. Pēl ēēn ommarō pōten itenak Anutuun yaya mēak pim yapinte ping wesak aim öpnaat.

Pit Pool wii kaatak moulmēak ngōn ompyaut il newariin ēēn ulōl sa

¹² Karurō, ar ēngk ma e wasnganēēn ök niamaan kat wieē. Pit nem wii kaatak neulēautak ngōn ompyaut il nemowariin ēēn ulōl yes. ¹³ Pōtaanök nga omēn pourō Rom omēn omp ak Sisa pim kaatak ngai yaaō pōrōere omēn munt kak eprek wēaurōeta pit neen ēwat wē, nem Yesu Kristoē ngōn ök yaautaan wii ka eptak neulēa pōten. ¹⁴ Pēl ēēn ingre mor sa nem kar narō kēsang nem Kristo pimēēn yak wii kaatak neulēa pōten kön wieē Aköpōn kön kosang wiak kas kōpēl Anutuu ngōnte ök aim wē.

¹⁵ Yaap, omēn narō ne utpet wesak wak neirapēnēak Kristo pim ngōnte ök aim wē. Ēn narō neen ompyaō elnēēpēnēak pim ngōnte ök aim wē. ¹⁶ Omēn nem ompyaō elnēēpēnēak Kristoē ngōnte ök aim wēa pōrō pit omēn narōak ne ngōn ompyauta songōnte amēak wii kaatak neulēa pōten kön wiak lup sant elnēēpēnēak Kristoē ngōnte

ök aim wë. ¹⁷ Ën omën ne wak neirapënëak Kristoë ngönte ök aim wëa pörö pitëmtëen wak isak apënëak pim ngönte ök aim wë. Pit korar yeem ne wii kaatak wëen pitëm ngön ompyaut ök yaaö pötaan wii kaata ngarangköröak könöm munt nant nem rangk newiak yal mampënëak yaë. ¹⁸ Pipët ompyaö. Pöt omën narö korar yeem Kristoë ngönte ök aim wë, ën narö wotpil yeem pël eim wë pouteparëen ne ërëpsawi yeë. Nemëen pitëm Kristoë ngönte ök ya pipët kaöet. Pötaanök ërëpërëp yeë.

¹⁹ Yaap, ne ërëpsawi eim ömaap. Pöt ne epël kön yawi pötaanök. Ar nemëen Anutuun kimang yemaan Ngëengk Pul Yesu Kristoë wes mëen waisa pöök kaamök elnëen ne wii kaatakaan ent ë neulëepnaat. ²⁰ Ne omën nant yeem ëöere kaskas naën ëëmëak kent kaö pan. Ne akun ëlötë Kristoë ngönte ök ëak pim yapinte wak isak yaapök peeneeta öp wëere wel wi pël ëëma pötak kas köpël tapël pim yapinte wak isak amaap. ²¹ Nemtë könöök epël yawi. Ne yangerak öma pöt Kristoë songönte war wesak amaap. Pöt ompyaö. Ën wel wiima pöt pim naë sumaap. Pöt ompyaö pan. ²² Ne yangerak yal menak öma pöt nem Kristo pimëen yak ya mëmpa pötak kë orööpnaat. Pötaanök nem ëëmaaten kön selap yaë. Pöt nem wel wiimaat ompyaut ma öp ömaat ompyaut ne pöten kön nawiin. ²³ Yaap, ne ëngk ma e yewas. Nemtë kentöök wëwë epët sëp wesak së Kristo piiring öma pöt nemëen ompyaö pan. ²⁴ Pël ëëmaatak ne yang eprek yal menak öma pöt ar kaamök elnieim ömaat. Pöt arimëen ompyaö pan ëëpnaat. ²⁵ Ne pipten kön kosang yawi. Pötaanök ne ëwat sak wel nawiin öp wë arim kön wi kosang yewesaut kosang sëere pötaring ërëpsawi ë pël ëënëëtaan arim naë wë kaamök elnieim ömaap. ²⁶ Pötaanök nem arim naë kaalak waisumaatak ar nemëen ërëpsawi ëak yok pangk Yesu Kristoon yaya manëet.

Pilipai omnarö pit Poolring këlangön kat wia

²⁷ Ar kopët eptenökëer kosang wesak weë. Kristoë ngön ompyauta wia pöl wotpil wesak weë. Pël äaan ne arim naë wais itaampööre kamaarek wëen pöt omnarök arën, “Pit lup kopëtemer sak wë kosang sak tauëë nener yal menak weë ngentiak ngön ompyaut ök ya,” pël aan kat wiimaat. ²⁸ Pël yaëen ar kas naën yaëen itenak pit kö sëen ar muumök önëet pöt kön wiipnaan. ²⁹ Anutuuk arim naë orööpënëak ëa pöt Kristoon kön wi kosang wasënë pötaan pëen won, pim ënëm yeem këlangön kat wiinë pötaanta elnia. ³⁰ Ngaan ar itenaan ne Kristoë yaat yamëngkën omnarök këlangön kat newiak utpet neweseimaut. Peeneeta ar kat yawiin tapël yaalnë. Pël yeem arta tapël yaalni.

2

¹ Ar Kristook yal menak kosang sak wë ma? Pi ar lup sant yaalniin ya kë yesem wë ma? Ar ngëengk Pulöoring lup kopëtemer sak wë ma? Neneren lup sant elmëak yaköm elmë yeë ma? ² Ne kön wiin ar yok pël yaaurö pötaanök ërëpsawi yeë. Pötaanök ne ërëpsawi kaö pan ëëmaan epël ëëë. Ar kön kopëtal wieë neneren lup sant elmëëë. ³ Arimtën kön wiin isëpënëak omnant ëënganok arimtën wak irëak omën muntaröen kön wiinakëer isëp. ⁴ Arimtëen pëen kön wiak kaamök ëënganëp karuröaanta pël ëëë. ⁵ Yesu Kristoë pimtën kön wia pöl arimtën kön wieë. Pi epël kön wia.

⁶ Pi Anutuu wëwëere weëre kosangring wëaupök weë ngentiak Anutuu ök öpënëak naën.

⁷ Pël äaap pi pipot sëp wesak inëen yaauröa ök sak wakaima.

Pël yeem yang koröp wak omnaröa ök sa.

⁸ Pi omën möönre koröp wak wë pimtën wak irëak Anutuu ngön ngaarëk wak wel wia.

Omnarök piin utpetap wesak këra yetaprak möön wel wia.

⁹ Pötaanök Anutuuk pi ngaarëk pan wak isak yapin nent mëëa.

Pötak yapin pout wa ngep ëak wë.

¹⁰ Anutuuk omën pourö, kutömweriaan yangerakë, öpre wel pourö, rar rë wesirak Yesuun yaya mëak

¹¹ Anutu Pepapön ping wesak maimeë,

“Yesu Kristo pi Aköp,” pöt tekeri wesak apenëak pël äa.

Tiar ariatë koutak ëwa yaë pöl omnaröa tekrak ëëpa

¹² Nem kar panëerö, Kristo Anutuu ngönte ngaarëk wa pötaan nem arring wakaimau-tak akun ëlötë nem ngön ngaarëk weim pöl peeneeta kamaarek wë eptak il wesak pël ëëë. Anutuu pimëën kama niwa pöta këët orööpnaan kasinkasin yeem ompyaö wesak ya mëneë. ¹³ Pöt Anutu pimtok ar pim kent kön yawiaut kent ëak ënëm ëënëëtaan kaamök elniak arim lupötë ya mëneim wë pötaanök.

¹⁴ Ar omnant pout ya yamëngkem kaaöre këöpötre ya sangën ngön anganok. ¹⁵ Pël ëënë pöt saun won wëën naröak arën, “Pit utpet yaë,” pël neniapan. Pël ëën ar korar yaaöre utpet yaaö pöröa tekrak wotpil eim önëët. Pël yeem pöt ariatë koutak ëwa yaë pöl ëënëët. ¹⁶ Pël ëëë pöt pit kout sëp wasëpnaan wëwë kosangta ngönte ök maim ön. Pël ëënë pöt Kristo pim waisëpna akun kaöaöök ne pas köntak ya namëngkën ëaut pël wesak arimtëën ërëpsawi ëëmaat. ¹⁷ Arim kön wi kosang yewesaut Anutuun kiri yaalmë pöta ök yaëën ne arim kön wi kosang yewesaut taë wasumëak wel wiima pöt, nem iit wain iita Anutuun kiri yaë pöl il olaan arim kiri yaautak yal mangkën Anutuuk itaangkën ompyaö yaëën arring ërëpsawi ëëmaat. ¹⁸ Ën Anutuuk neaan wel wiin pöt arta tapël pötaan neering ërëpsawi ëën.

Timoti pim ngönte

¹⁹ Aköp Yesu Kristo pi kön wiin pangk ëën pöt ne arim ngönte kat wiak ya kë sumaan akun kot nent Timoti arim naë wes mëën wais rëak kaalak waisëpnaat. ²⁰ Nem naë omën munt namp won, Timoti pimënt nem arimëën yaalni pöl yeem arimëën kön nganngan yaaup. ²¹ Omën muntarö pit Yesu Kristoë yaataan kön nawiin pitëmtë omnantëën pëën kön yawi. ²² Ar Timoti pim ompyaö yaë pöten ëwat wë. Ompre ruaarë ya yamëngk pöl pi neering ngön ompyauta yaat yamëngkaup. ²³ Pötaanök nem kentöök wii ka eptak nem ëëma nent kat wiak pöt tapëtakëër pi arim naë wes mëëmaat. ²⁴ Nem kön kosangtak epël yawi. Aköp pi kat wiin pangk ëën pöt akun wali nasën wiaan nemëntta arim naë waisumaap.

Eaprotaitas pim ngönte

²⁵ Ne tiarim karip Eaprotaitas arim ngësë wes mëën waisëpënëak kön yawi. Pi neering Kristoë yaat ngawi mëmpö nga omnaröa yaë pöl weë yengentiaup. Ne omnantëën ngöntök wëën pi wes mëën wais kaamök yaalnëaup. ²⁶ Pi yauman yaëën ar kat wiak pimëën kön selap ëautaan ya këlangön kön wiak arim naë waisëpënëak yaarek wes mëën waisëpnaat. ²⁷ Yaap, pi yauman eim wel wiipënëak ëa. Pël ëaap Anutuuk piin yaköm elmëak ompyaö mowesa. Pimtën pëën won, nemëënta yaköm elnëa. Pöt ne ya këlangönring wëën pi këlangön munt pim wel wiipna pöt rangk naalnëën ëa. ²⁸ Pötaanök nem kentöök ar piin itenak ya kë sëën nem naë arimëën könöm wia pöt kengkën sëpënëak pi arim naë teëntom wes mëën waisëpnaat. ²⁹ Pötaanök pi waisën pöt Aköpön yoöre ërëp mëak piin sant elmëëë. Omën pim ök ke pilörö kaöarö pël weseë. ³⁰ Pöt arim urötak ne kaamök elnëepënëak pim wëwëet keimön naën, Kristo pim yaat yamëngkem wel wiipënëak ëaup pötaanök.

3

Omën Kristoon kön wi kosang yewas pöp Anutuuk piin, “Wotpilëp,” pël yema

¹ Karurö, ne ngön nent ök niamaan kat wieë. Ar Aköpëerö pötaanök piin yoöre ërëp maë.

Nem ngaan retëng ë niaan tapët kaalak rangk yeë. Pötak kaamök yaalni pötaan pël ëëmaaten kaaö naën. ² Omën utpet kent toköröa ököröaan ngarangk këëkë ëëë. Pit arim koröp kaut ilak Moses pim ngön kosangta öngpök wa niulëëpanëën ngarangk ëëë. ³ Pit Anutuun yaö sëpënëak koröp kaut yailtak pël naën yaë. Pël yaëëtak tiarimtok Anutuun yaö sëpënëak omën utpetat tiarim lupötë wia pöt wa moolaan Anutuuk tiarën kön wiin pim omnarö pël yes. Pël ëën Ngëëngk Pulöök tiar kaamök elniin Anutuun yaya maimeë Yesu Kristoëerö pötaan piin yoöre ërëp yamëem tiarim wëwë ngaanten kön kosang nawiin ngolöptakël wë. ⁴ Ne nem wëwë ngaanten kön kosang wiimëak kent yeë talte yok pangk ëëm. Ën omën namp pi pimtën kön wiin pim wëwë ngaante ompyaö ëën pötak

pi yok pangk kaamök elmëepnaat pël yaëen pöt nemtak pimët il mowasëpnaat. ⁵ Nem yeniak pöta songönte epël. Ne newilën wieë kët mor nas nasiaan nentepar won sëen nent pötak ten Yuta omnaröa yaaul koröp kaut neila. Pël ëen ne Israel omën Pensamin pim kurmentëkaanëp. Nem ëlre pepaar Yuta omnaar, ne Yuta panëëp. Ne Parisi ngönën omnampök tenim yaaul Moses pim ngön kosangöt ngaarëk wak weë ngentieimaup. ⁶ Pël ëaupök ne kön wiin, “Nook Yesu pim ingre mor saurö utpet yemowasën Anutuuk neen kön wiin ompyaö sëpnaat,” pël weseë eimaup. Pël yeem Moses pim ngön kosang pout ngaarëk wak weë yengentiin nem karuröak neen kön wiin pangk ëa. ⁷ Pël ëaupök ngaan omën këët wesak wak wakaima pötön peene Kristook rë olëak wë kön wiin mosut pël yaë. ⁸ Yaap, omën pipot pëen won, nem Aköp Yesu Kristoon kön wimëak omën muntatön kön wiin omën omöt yaë. Ën piin kön wiima pötak omën pout il yewas. Ne Kristo ömëak pim naë rë olëak omën nem ngaan kön wiin kaöat pël sa pöt kasëng menak pötön ulölöt pël yewas. ⁹ Pël ëak Kristook yal men pet irumëak kent yaë. Pël ëak peene Anutuuk neen, “Wotpilëp,” neapënëak Moses pim ngön kosangöt ngaarëk naön. Puuk nem Kristoon kön wi kosang wesautaan neen, “Wotpilëp,” pël yenëa. ¹⁰ Ne omën kaö kopët nentakëër ëwat sumëak kent yaë, pöt Kristoon ëwat sa pet irumaan. Ne Kristo weletakaan wal ëaup pi weëre kosang kaöet pim naë wia pöt nampënëak kent yaë. Kristo pi ngön ompyaut ök yaan naröak piin utpet wesak këlangön mena pöl elnëen pim ök ëëmëak kent yaë. Kristo pi pim wëwëet keimön naën tiarimëen wel wia pöl neenta nem wëwëet keimön naën pim ök ëëmëak kent yaë. ¹¹ Pël ëëma pöt Anutuuk weletakaan wal ë neulëëpnaat.

Pool Anutuu yaö mëëa pöta këët öpënëak ke urak pöömpö sa

¹² Pël ëëpnaatak ne Kristoon ëwat sa pet irak wotpil panë wë pël newasën. Pël ëaup omën ompyaut Kristook nampënëak newa pöt ömëak weë ngentieim wë. ¹³ Karurö, yaap, ne omën ompyaö pöt wa pet iran pël newasën yeëetak omën kopët eptakëër yeë. Nem wet rëak eima pöt kasëng menak omën ompyaö pöt ömëak weë yengenti. ¹⁴ Anutuuk Yesu Kristoë tiarimëen elnia pötaan wotpil wë kutömweri sëpenëak yaö niia. Pötaanök ne yaö niia pöta këët ömëak weë ngentiak pöömpö yes. ¹⁵ Ar narö lup kësang sauröak nem yeniak pipël kön wiak ënëm ëëë. Ën narö kön maimal yawi pörö Anutu pimtok arim kön yawi pöta songönte tekeri wes nimpnaat. ¹⁶ Pël ëëpnaatak omën kaöet epët. Anutuu kan pet elnia pöök yal menak sëpa.

¹⁷ Karurö, ar pourö nem yeë epël ëëë. Pël ëak omën munt tenim ënëm yaë pöröenta këëkë itenak pitëm yaë pöl ök ëëë. ¹⁸ Omën narö pit Kristoëërö pël aöök pim këra yetaprak möauta ngönten kaaö ëak maimal wë pötak pim ngönten kööre tok yaalmë. Ne ngaan pitëmëen ök niiautak peene kaalak ya utpetaring wë ök yeniak. ¹⁹ Pit pitëm yenautre koröpöökë omnantön kaö wesak kentre kaur yaaurö. Pël ëak omën utpet tiarim kön wiin ëö ëëpena pötön pit pitëmtën ping wesak yaaurö. Pël ëak yangerakë omnantëen kentre kaur eim wë. Pötaanök Anutuuk pit es parëaöökë kanöök moulmëen kö sëpnaat. ²⁰ Tiar pöt, kutömweri yaaurö. Pötaanök kor wëen Aköp Yesu Kristo wais nikoirën Anutuu naë së öpenaat. ²¹ Pël ëën pi wais tiarim möönre koröp pasut lëngë sëpna pöt ngolöp wasën pim möönre koröp ompyau lëngë nasën ëëpna pöökë ök sëpnaat. Pi omnant pout pim weëre kosangtak il wesaup pim weëre kosang pötak pël ëëpnaat.

4

Pool puuk lup kopëtemer sak wëëre ërëpërep ëëre omën ompyautëen kön wii pël ëëpënëak mëëa

¹ Pötaanök karurö, ne ar lup sant elnieimeë arën itaampëak kent yaë. Ne Kristoë yaat yamëngkën ar pimorö pël sak wëen arimëen ërëpsawi yeë. Nemorö, nem yeniak pipël Aköpök yal menak taë wesak taueë.

² Öng Youtiaare Sintiki, ne aripön epël niamaan kat wieë. Ne arip Aköpök yal menak wëaö pöaarök lup kopëtemer sak önëak kosang wesak yeniak. ³ Ën neering ya ngawi yaaö kë panëëp, niinta öng pöaar kaamök elmëëmëak ök yeniak. Pöt piaripre Klemenre

omën Anutuuk wëwë kosangët mampënëak pitëm yapinöt pepeweri retëng ëa muntarö pit neering top ëak ngön ompyaut anëak ya kaö mëneiman pötaanök.

⁴ Ar Aköpök yal menak wë ërëpërëp ëëë. Ne kaalak epël yeniak. Ërëpërëp ëëë. ⁵ Aköpë kaalak waisëpna akunet temanöm yes. Pötaanök omën pouröen ya wiap elmëëë. ⁶ Ar omën nantre nantëën kön selap ëënganëp kët ël epotë Anutuun ök yamëëautak piin yoöre ërëp maimeë pötëën kimang maim weë. ⁷ Pël ëën Anutuuk pim mayaap omnarö tiarim ëwat sa pet nairnganë pö nimpnaat. Ar Yesu Kristook yal menak wëën mayaap pö arim könre lupötë pangk ëak wiaapnaat.

⁸ Ne ngön më epët ök niamaan kat wieë. Ar omën epotön kön wieim weë. Ngön yaap yaaut, ompyaö yaaut, wotpil yaaut, kölam yaaut, omën omnaröak kön wiak ya kë sëpnaat yaaut, omën omnaröak kön wiin ompyaö yaaut. Pipot ompyaut, wak yawisaut pötön kön wieim weë. ⁹ Nem omnant rë nuulak pet elnian pötön ar ëwat wë. Pipot pëën ëeim ön. Pël ëën Anutu mayaap pepapök arim naë öpnaat.

Pool pi Pilipai omnaröa piin kësangën elmëa pöten ërëpërëp ëa

¹⁰ Ne Aköpök yal menak arök akun wali won sëën kaamök elnëënëak kön yawi pötaan ërëpsawi kësang pan yeë. Yaap, ar ngaan kaamök elnëënëak kent kön wieimautak pël ëënë kanö won ëën naën äaut. Pël äautak peene kanö oröön kaamök yaalnë. ¹¹ Ne omën nenten ngöntök ëaö pötaan kimang neniaan yeë. Won. Ne epël kön wiak wë. Omën ke nentere nent nem naë jaaröön pöt ya kë sumaap. ¹² Nem ngöntök wëaare omnantring wëa pouteparën kön wiin pangk yaë. Ne kep ëak wëaare këën wëa pöteparënta ya kë yesaup. Ën omnant selap wieëaare won pötenta tapël yaaup. Anutuuk nem yaaö pöten ya kë suma pöt pet elnëën pël kön yawiaup. ¹³ Yaap, Kristo pi weëre kosang nangkën omën pout yok pangk yaaup.

¹⁴ Pël yaaupök könöm nent koirak wëën ar kaamök elnëan pöt ompyaö elnëan. ¹⁵ Pilipai omnarö, ar ëwat wë. Nem ngës rëak ngön ompyaut ök äautak ne Masetonia yanger sëp wasën ingre mor sa ka muntatëërö kaamök elnëak mon nenangkën ëaurö, arökëer nenauro. ¹⁶ Ne Tesalonaika kak wëën akun nentepar kaamök elnëak sum nant wes nemëan. ¹⁷ Ne arim nenan pöten kimang neniaan äaut. Pël äautak Anutuuk arim nenan pöta kangiir omën ompyaut nimpënëak kent kön yawi. ¹⁸ Ne arim naëaan omnant kësang waut. Ar omnant kësang pan nangkën pangk yaë. Arim omën ompyaut Epaprotaitas menan pöt wak wais nangkën peö yaë. Kësangën pipot omën köp kamp Anutuun kiri yemera pötë ökö. Pi pötön itenak ompyaut pël kön wiak ya kë sa. ¹⁹ Anutu nemop pi omnant ompyaö kësang pan Yesu Kristo pim naë mowiin wia. Pötaanök ar Yesu Kristook yal menak wëën Anutuuk arim omën ngöntök yeë pöt pout nimpnaat. ²⁰ Anutu, tiarim Pepap, pim yapinte ngaapëël wak isak maim öpa. Yaap.

Ngön kaö mëët

²¹ Ne Anutuu omnarö Yesu Kristook yal menak wë pöröen yoöre ërëp yemak pël ök maë. Ën kar nem naë wë eporöeta arën yoöre ërëp yenia. ²² Anutuu omën eporö pourö arën yoöre ërëp yenia. Pël yaëën pitëm naëaan omën omp ak Sisa pim ka eptak wë inëën yaalmëa naröeta yoöre ërëp niapënëak kent pan yaë.

²³ Aköp Yesu Kristo pim komre kolap pöt arim lupötë wiaap.

[Yok pi tapët.

Ne arim karip, Pool.]

Kolosi

Yesu pi wel wiak kutömweri sēen wē krismaki 32 pōta ök won sēen Pool pi Rom kak wii kaatak wē pep epwer retēng ēak Tikikasre Onisimas piarip mangkēn wak sē Kolosi kakē ingre mor saurō mena. Pim retēng ēauta songōnte epēl. Pool pi ngōnēn ya yamēngkautaan wii kaatak moulmēēn wēēn Epapras pim naē sē omēn narōak Kolosi ingre morōrōēn ngōnēn kaarōt mēēa pōt ök mēēa. Pitēm ngōnēn kaar pōt epēl. Anutire omnarōa tekrak tiarim yaya mapenaarō wē. Nent, Yesu pi Anutuu ök won, enselōrōa ököp. Ēn nent pōt, kaōmp nant ngēs olēak wēaare korōp kaut yailaut ngōn pōt ök maan kat wiak Poolök ngōn kaar pōt tekeri wasēpēnēak retēng ē mena.

Pōt epēl wia.

Ngōn ngēs rēaut 1:1-8

Kristoē wēwēetere ya yamēngkaut 1:9-2:19

Kristook yal menak wēauta ngōnte 2:20-4:6

Ngōn mēēt 4:7-18

¹⁻² O Anutuu omnarō, Kristo pim kentōökē ēnēm ēeim Kolosi kak wēaurō ne Pool Anutuu kēmtak Yesu Kristoē ngōn yaaō omēn nampök Timoti tiarim karip piiring wē pep epwer retēng ē yaningk.

Anutu tiarim Pepap pim komre kolap pōt ningkēn arim naē wiaap.

Pool pi Kolosi omnarōaan Anutuun yoōre ērēp mēēa

³ Tenpim akun ēl epotē Anutuun arimēēn kimang yamēēautē Anutu, tiarim Aköp Yesu Kristoē Pepapōn, yoōre ērēp maim wē. ⁴ Pōt Epapras puuk ar Kristook yal ēak wē kön wi kosang mowasōōre Anutuu omēn pourō lup sant elmē pēl yaauta ngōnte ök niaan kat yawi pōtaanök. ⁵ Ngōn yaapēt, ngōn ompyaō pōt, wet rēak arim naē yaarōōn ar omēn ompyaut kutömweri arimēēn yaō ēa pōta ngōnte kat wiaurō. Pōtaanök ar kön kosang wiak omēn ompyaō arimēēn kutömweri yaō ēa pōtōn kor wē pōtaan kön wi kosang wasōōre lup sant elmē pēl yaaurō. ⁶ Anutuu ngōn ompyaō pōt wet rēak arim naē orōōn kat wiak pim komre kolap pōta songōnte kēēkē ēwat san akun pōtak ngēs rēak ngaarēk wēēn arim naē ulōl sa. Pēl yaēēn yang muntatēērōa naēēta tapēl ngaarēk yeōn ulōl sē yes. ⁷ Ngōn ompyaō pōt, Epapras, tenpim kar panēēp, neering Kristoē inēēn yaalmē pōpök rē nuulōn kat wian. Puuk nem urtak Kristo pim yaat kēēkē wesak yamēngk. ⁸ Pi tapōpök Ngēēngk Pulōök arim naē lup sant yaaut tekeri wes nina pōten tenipōn ök yenia.

Pool pi Kolosi omnarōaan Anutuun kimang mēēa

⁹ Pēl yenia pōtaanök tenip ngōn pōt kat wia akun pōtak ngēs rēak Ngēēngk Pulōök arim lupre könōt kaō nuwasēn Anutuu arim ēēnēak kön yawi pōten ēwat panē sēnēētaan kimang maim wē. ¹⁰ Pēl ēēn ar Akōpē kan pet yaalni pōök yok pangk yesēn pi itenak ērēpsawi ēēpnaat. Pēl yaēēn arim naē kēēt orōōn omēn ompyaō ke nentere nent yeem Anutuu yaauten kēēkē ēwat sēēn ēwat pōt kaō sēpnaat. ¹¹ Tenip ar ērēpsawiarīng ya wiap wēēre lup kosang wē pēl ēēnēak Anutuuk pim wēēre kosang kaō panēētak wēēre kosang nimpnaataan kimang maim wē. ¹² Pēl maimēē Pep ar kaamök elniin pim omnarōaan yaō niwesaut, ēwaatak wia pōt, tenring ōpenaataan yoōre ērēp maim wē. ¹³ Anutu pi tiar kouta ōngpōkaan nuwak pim Ru panēēpē wa ngaōök yanimē pōta ōngpök niulēēn wē. ¹⁴ Pim Ru pōpök utpetetakaan ent ē niulēak tiarim utpetat won wes nuulēa.

Kristo pim wēwēetere ya yamēngkaut

¹⁵ Kristo pi Anutu itnaangkanēpē ököp. Pi ngaanēēr omnant won wiaan wakaimaupök peene pōtē kaō sak wē. ¹⁶ Anutuu Ruup pi kutömweriaan yangerakē omēn ēl epot pout ket ē pet iraup. Omēn tiarim ityaangkautre itnaangkēnōt, wēēre kosangring kutömweriire mopōök wēaurō, isaare irēa pourō ket ēa. Anutuuk moulmēēn Kristo pi omēn ēl epot poutē pep sak ōpēnēak ket ēa. ¹⁷ Pi omēn pout won wiaan wakaimaup.

Pim weere kosangöök elmëaan omnant pout neenem urötë wë. ¹⁸ Pi ingre mor saurö tiarim kepön sak wë. Pël ëen ingre mor saurö tiarim möönre koröpö pël yaë. Pimënt tapöpök ingre mor saurö tiarim songönte. Puuk omën poutë kepön erën elniak öpënëak weletakaan ngës reak wal ëa. ¹⁹ Pöt Anutu pim kentöök pimtë wëwëere weere kosang pout yang elmëen wak wë. ²⁰ Pël yaëen Anutu pi pim Ruupön maan omën ël epot pout kutömweriaan yangerakë, piiring lup kopëtemer sak öpënëak kön wia. Pël ëëpënëak pim Ruup këra yetaprak möön iit il ngentiin pötak mayaap pöt tekeri wes nina.

²¹ Ar pöt, ngaanëer Anutu nerek wëen ar nerek wë omën utpetat ëeimeë piin kööre tok elmëeimauro. ²² Pël ëauröak Kristo pim koröpre mësëpring oröak wel wia pötak ar wiap nuwasën peene Anutu piiring wë. Puuk arim ketre saunat won nuwasën lup kölam wëen Anutuu ëöetak niulëëpënëak pël ëa. ²³ Pötaanök ar kön wi kosang yewesautak weë panë sak tauaan omën nantök wer nuön kön wi kosang yewesaut këlok sëpanëen ngönën rë nuula pöt taë wes wak ön. Pool ne ngön ompyaö piptaan ya omën saup. Ngön ompyaö pöt tenök ar yang ël epotëeröen ök niaim.

Pool pi Kolosi omën ingre mor saurö kaamök elmëa

²⁴ Nem arimëen këlangön kat yawi eptaan ya kë yes. Kristo pim ingre mor saurö, tiar pim möönre koröp wak wë pöröaan këlangön kat wia. Pöta ök neenta arimëen këlangön kat wiima nant om wia. Pötaanök ar ingre mor saurö kaamök elniak këlangön om wia pöt kat wi pet irumaaten kent yaë. ²⁵ Anutu pim ngönte tekeri panë wesak ök niamëak ingre mor sauröa ya omën neulëaup. ²⁶ Pim ngön epët, ngaanëer ëlëëp wiaan tiarim ëere köröörö kat nawiin wë aprö imautak peeneek pim omnarö tiar tekeri wes yaningk. ²⁷ Anutuuk pim omnarö tiarën ngön ëlëëp ompyaö panëet, omën ngönën kopëlörö arim naë wia pöt, tekeri wes nimpënëak kent yaë. Pöt epët. Kristo pi arring wë. Pötaanök ar piin kor wëen puuk nukoirak kutömweri së piiring önëet. ²⁸ Pötaanök tenök Kristo pim songönte omën pouröen tekeri wesak niaim. Pël eimeë utpet yaaut kasëng mampunëak pepanöm niaöre ewatring wë rë nuulëeim. Ar Kristoë ök sak önëek yakök yaalni. ²⁹ Ne ar pël ëënëak pim weere kosang kaöat yenangk pötring weë yengenti.

2

Kön wi kosang wesak wë ngön kaaröt ke ur olapa

¹ Ne ar omën epotön ewat sënëak kent kön yawierek kat wieë. Arre ingre mor sa Leotisia kak wëauröere omën ingre mor sa munt neen itnaangkën naröaanta weë ngentiak ya kaö yamëngk. ² Ne ar lup kopëtemer sak neneren lup sant elmëeë lup kosang sëere kön këëkë wieë kön wi kosang wasö pël ëënëak weë yengenti. Ar pël ëënë pötak Anutu pim ngön ëlëëp wiakaima pöta songönten ewat sënëet. Pöta songönte Kristo. ³ Pi kön tektekre ewat pepap yak omën poutë songönöt ewat wë. ⁴ Nem pël yeniak pöt, omën naröak ngön kaar niak wiap nuwaspanëak ngön pipët ök yeniak. ⁵ Nem yeniak pöta songönte epël. Nem koröpöök maimerek wë, ën lupmer pöt arring wë. Pël ëëë arën itaangkën arim lup kopëtemer sak wë wotpil yaautre Kristoon kön wi kosang yewesaut taë wia pöten ërëpsawi yeë.

Kristook yal ëak wëwë kosangët öpa

⁶ Ar Aköp Yesu Kristo wan pöl piik yal menak weë. ⁷ Pël ëak piik misën il tëak pim weere kosangöök kosang sak wë kön wi kosang yewesauta kan ök niak rë nuula pöök pëen wë kaö wesak yaya maim weë.

⁸ Omën naröak ngön kaar mos kë wonöt ök niaan kat wiin pötök wii nitëëpanëen këëkë ngarangk ëak weë. Pöt Kristo pim naëaan wonöt, ëaröa ngön pas yangerakë pëenöt. ⁹ Ar ewat wë. Anutuu wëwëere weere kosang pout Kristoë koröpöök pangk ëak wakaima. ¹⁰ Pël ëaap piik yal ëak wë pim wëwëet wak omën nenten ap newasngan. Pi isaup, omën isauröa kepönöököp. ¹¹ Ar pöt, Yuta omnaröa yaaul Anutuun yaö ëënëak koröp kaut nailën ëauröak wëwë utpetat kasëng menak Kristoë naë rë olëak piik yal menak wëen puuk koröp kaut yail pöl elniak Anutuun yaö niwasën wë. ¹² Arim i yanimë piptak

Kristook yal äak wel wiin piiring yang kel niweera. Ën i yanimë taptak Anutu pim weëre kosangöök Kristo weletakaan wal ë moulmëa pöpök ar pim weëre kosangöön kön wi kosang yewasën Kristoorring wal ë nuulëa. ¹³ Ngönën köpël wakaimaurö, ar ngaanëër arim lupötë Anutuun yaö naën wëwë ngaantakël wë utpetat eimaurö. Pël ëen pötök lupöt mën wel niwia. Pël äautak peene pöt, Anutuuk elniin Kristoorring wëwëetak wë. Pël yaëen pi tiarim utpetat ent ë yanuula. ¹⁴ Tiar Moses pim ngön kosangötë ngön wia pöt ngaarëk naön wëen pötök utpet kangut tiarim naë orööpnaat, pël ëa. Pël äautak Anutuuk utpet kang pöt kërë olëa. Kristo pim këra yetaprak möön wel wia pötak Anutuuk kang pöt won wesa. ¹⁵ Kristoë këra yetaprak isa pötak Anutuuk kutömweriaan mopöök omën utpet isaare weëre kosangringörö il mowesak pitëm weëre kosangöt ent ë moolëak omnaröa ëöetak pitëm songönöt tekeri wesa.

Tiar Kristoorring wel wiaurö

¹⁶ Tiar Moses pim ngön kosangötë öngpök naön. Pötaanök omën nampök arim iire kaömp yena pötaanre krismaki ma ngoon ma sant pötë öngpök akun nent ngëengk newasën yeë pötaan utpet wesak niaan pöt kat mowiinganok. ¹⁷ Omën pipotön ököököt pël apenaat. Këët orööpënëak yaëen wet rëak oröaut. Peene kë panë pöp, Kristo, pimënt oröak wë. ¹⁸ Omën naröak arimtën wak irëak enselöröen yaya manëak kaar yenia pipot kat mowiingan. Pit omën pipotön wangarötë itena pël niak köntak ieping eimeë yangerakë kentöökë ënëm yaë. ¹⁹ Omën ke pilörö Kristook yal naën wë. Pi tiarim kepönö, ën ingre mor saurö tiar pim möönre koröpö. Kepönöök möönre koröpö kaamök elniin urötre kosatring yal ëen pangk yaë. Pël ëaan Anutuuk weëre kosangöt yaningkën kaö yes.

²⁰ Ar Kristoorring wel wiin yangerakë omnantë öngpökaan ent ë nuulëauröak tol ëen yang omnaröa yaaul yeë? Tol ëen ngön kosang ke epot ngaarëk yeö? ²¹ “Epot mor öngan.” “Epot nëngan.” “Epot mësël ëëngan.” ²² Ngön kosang pipotök tiarim yangerakë omnant wak wëen lëngë yes pötön ya. Ngön kosang pipot omnaröa könöökäänöt Mosesë ngön kosangötë yal yemangk, Anutuu naëaan wonöt. ²³ Ngön kosang pipotök enselöröen yaya maimeë arimtën wak irëak arim möönre koröpötön nga elmëenëak yenia. Pël yaalni pipotön omën naröak kön wiin ompyaö yaë pël yewas. Pël yaëetak pötök koröpöökë kentre kaur pöt pangk kan newariipan.

3

Anutuuk tiar Kristoorring weletakaan wal ë nuulëaurö

¹ Ar Kristoë wal äautak yal äak piiring wë. Pötaanök omën këët o kutömweri Anutuu yaapkëetakël, Kristoë kaö sak wë pörek wia pötön war kön wieë. ² Ar yangerakë omnantön kön wiinganok, kutömweri wia pötön kön wieim ön. ³ Pöt Kristoë wel wiautak ar yal äak wel wiin arim wëwëat Kristoorring Anutuu naë ëlëep wiin wia pötaanök. ⁴ Ënëmak Kristo wëwë pepap pim orö tekeri sëpna akunetak arta piiring Anutuu ëwaatak orö rëenëët.

Lup ngaanöt sëp wesak lup ngolöpöt öpa

⁵ Pötaanök koröpöökë kent arim yeë pipot sasa kasëng meneë. Pöt epot. Öngre omp nga yaaö, lup kewilring yaaö, öngre omp neneraan kentre kaur yaaö, omën muntaröa omnantön war yaaut. Omën muntaröa omnantëen war yaaö pötak Anutuu urtak yangerakë omnantön omp ak yewas. ⁶ Omën Anutuu ngön wa olëak utpet pipot yaaö piporö puuk kangut mampnaat. ⁷ Arta ngaanëër omën ke pilöröaring wë pitëm yaaul eim wakaimaurö. ⁸ Pël ëauröak peene pöt, ngaare ya sangën, kön utpet mowiire ökre wasre köö ngön, utpet pipot sëp weseë. ⁹ Ar neneren kaar mangan. Lup ngaanötë utpet yaaut ent ë olëak ¹⁰ lup ngolöpöt wak wë pötaanök. Anutuuk lup ngolöp pöt ket äak nina. Pël äak ket elniaupök kët ël epotë könöt ngolöp nuwasën könring sak pimtë ök seim wë. ¹¹ Wëwë ngolöp eptak tiarim kom äak wakaima pöt won yes. Yuta omnaröere muntarö, koröp kaut yailauröere nailën yaaurö, ëwatöröere köpëlörö, inëen yaauröere

inëen naënörö, pöt pout mosöt pël yaë. Ën Kristo tiar pouröa kaö sak tiarim lupötë wë pötakëer këet pël yaë.

Neneraan lup sant elmëëpa

¹² Anutuuk ar pimëen yaö nuwasën pim omën sak wëen lup sant yaalni. Pötaanök omnaröen yaköm kön wieë kaamök ëere sant elmë, arimtën kön wiin wak iraöre ya wiap ë, omnaröak utpet yaalniin kangiiir nga naalmëen ë pël ëëë. ¹³ Naröak könöm nant elniin pöt wak weë. Ën arim tekrakaan nampök utpet elniin pimëen ngön wieë pöt kangiiir elmëenganëp om pim utpet pöt won wes moolaë. Kristook arim utpetat won wes nuulëa pöl arta ëëë. ¹⁴ Lup sant yaaö pötak omën ompyaö muntat il yewas. Pël ëak pötak ulöp urak ëen pangk yaë. Pötaanök omën ompyaö pipot yeem lup sant pötaring weë. ¹⁵ Pël ëen Kristook mayaap yaningk. Pötak arim lupöt wotpil wesak ompyaö yeë ma won pöt pet elniip. Anutuuk ar möönre koröp kopëtaö wak lup kopëtemer sak mayaaptaring önëak yas niia. Pötaanök kët ël epotë piin yoöre ërëp maim weë. ¹⁶ Kristo pim ngönte arim lupötë ilëak kaö sëp. Ar ëwat wë. Neneren rë moulöore utpet yaaut kasëng mampënaan pepanöm maö pël ëëë. Arim lupötök Anutuun yoöre ërëp elmëak ngönën tanre Pulöök elniin Anutuun yaya tan aö pël ëëë. ¹⁷ Anutu Pepen Aköp Yesu tiarimëen elnia pötaan yoöre ërëp maimëë omën këmtak aöre moresök ya mëmpö pël yeë pipot Yesuun wesak ëëë.

Ëlre pepere rungaaröa ngönte

¹⁸ Öngörö, arim ompöröaan inëen elmëëë. Aköpëen yaö saurö, ar pël ëen ompyaö ëëpnaat. ¹⁹ Ompörö arta, arim öngöröen nga elmëengan, lup sant elmëëë. ²⁰ Rungaarö ar, arim ëlre peparöa ngön ngaarëk weë. Pël yaëen Anutuuk itaangkën pangk ëëpnaat. ²¹ Ën peparö arta, arim rungaarö ya utpet ëëpanëen ya sangën mongawisngan.

Inëen yaaöre ngarangköröa ngönte

²² Inëenörö ar, kët ël epotë arim ngarangköröa ngön ngaarëk weë. Arim ngarangköröak itaangkën ompyaö ëëpnaataan pëen won, Aköpön kasinkasin yeem weë ngentiak pitëm ngön ngaarëk weë. ²³ Arim ya yamëngk pipot pout omnaröaan won, Anutuun yeë. Pötaanök weë panë ngentiak mëneë. ²⁴ Ar ëwat wë. Aköpök kangut nimpnaat. Puuk ar pim omnaröaan yaö ëa pöt ningkën önëët. Pöt ar Aköp Kristo pim inëen yaalmë pötaanök. ²⁵ Ën omën utpet yaë pipop Anutuuk pim utpet yaë pöta kangut mampnaap. Anutu pim ngön yaatak omën yapinringre yapin won pourö mööngkraar kangk naalniipan

4

¹ Ngarangkörö ar, wotpil wesak arim inëenörö mëngkre mëngk ngarangk elmëëë. Pöt arta arim wotöököp kutömweri wë arën itena pël weseë.

Kimang yamëëautere ompyaö wëauta ngönte

² Ar pourö kosang wesak Anutuun ök maim ön. Pël eimeë ök yamëëautak Anutuun këëkë kön wiak yoöre ërëp maim ön. ³ Pël ëak arim ök yamëëautak tenimëënta Anutuun kimang maim ön. Pi kan nent koir ningkën pim ngönte ök mëak Kristoë ngön ngaan ëlëëp wiakaima pöt ök menaan kimang maim ön. Ne ngön pöt ök yamëëautaan wii kaatak wë. ⁴ Kimang maim önë pötak kaamök elnëaan nem ëëmëak neea pöl ngön ëlëëp wiakaimauta songönte wa kotiak ök memaat.

⁵ Ngönën kat nawiin wilëngkëël wëaurö pitring wë akun il wasnganëen omnant këëkë kön wieëak ëën. ⁶ Arim ngönöt ompyaö pan misëngring tomunatë ök ëëp. Pël wë omnaröen ngön kaip ti mampunëëtaan poprak naën ëënëët.

Poolök Tikikasre Onisimas wes mëa

⁷ Nem wë pöta ngönte Tikikas puuk waisak ök niapnaat. Pi nem kar panëëpök Aköpë ya omën ompyaup, neering ya ngawi yamëngkaup. ⁸ Ten tolëël wë pöta ngönte ök niaan kat wiak lup kosang sënëak nook wes mëen yewais. ⁹ Pël ëak Onisimas, tiarim kar panëëp,

piiring wes meen yewais. Pi arim kakaanep ya sep newasen om weaup. Piaripok epreke yaaut ok niapnaat.

Pool pi Kolosi omnaröen yoöre eröp meëa

¹⁰ Aristakas neering wii kaatak weaupok arën yoöre eröp yenia. Ën Maak, Panapas pim nang karip, puukta tapël yenia. Pi arim naë waisën pöt nem niak pöl sant mowasën. ¹¹ Ën Yesu, yapin nent Sastas, piita arën yoöre eröp yenia. Yuta omën nem karuröa naëaan pitökëer ketumön newesak omnarö Anutuuk wa ngaöök mëepënëak neering ya yamëngk. ¹² Pël ëak arim kakaanep, Epapas, Yesu Kristoë ya omnamp, puukta yoöre eröp yenia. Ar kosang sak Anutuu arim ëënëak yaalni pöt kön wi sokolön yak kët ël epotë kosang wesak kimang maim wë. ¹³ Pim songönten nem ewat wë yeniak epop. Pi arimëenre Leotisiaare Irapolis ka pöteparë omnaröaan kaamök elniipënëak ya kaö yamëngkaup. ¹⁴ Luk root ompyaupre Timas piaripta yoöre eröp yenia. ¹⁵ Ne tiarim kar Leotisia kak weauröen yoöre eröp yemak pël ok man. Pël ëak öng Nimpaare pim kaatak ngönënëen wa top yauröenta tapël man. ¹⁶ Pep epwer ar sangk kelak pöt wes meen Leotisia ingre mor saurö pitta sangk kelöp. Ën kangiir Leotisia omnarö menan pöwer pit sangk kelak ningkën arta sangk kelën. ¹⁷ Pël ëak Akipas pipopön, “Aköpë ya nina pipët këëkë wesak mën,” pël man.

¹⁸ Pep epwer omën nampön maan retëng ëa. Ën kaö epët pöt nemtok retëng yeë. Nemptok arimëen yoöre eröp ngön retëng yeë. Ar ne wii kaatak wë pöt kön wieë nemëen Anutuun kimang maë.

Anutu pim komre kolap pöt arim naë wiaap.

[Yok pi tapët.

Ne arim karip, Pool.]

1 Tesalonaika

Yesu pi wel wiak kutömweri sëen wë krismaki 20 pöta ök won sëen Pool pi Korin kak wë pep epwer Tesalonaika kakë ingre mor sauröaan retëng ëa. Pi wet reäk Tesalonaika kak së ngönën ök maan narö Yesuun kön wi kosang wesa (Ngön Yaaö Omnarö 17:1-9). Pitëm pël ëa pötaan Yuta omën naröak nga yaalmëen ingre moröröak Pool wes mëen sa. Pël ëak ya mëmpö së Korin kak oröak wëen Timoti pim naë së oröak pitëm ngönte ök mëea.

Yuta omën naröak ingre moröröaan nga elmëak utpet mowesa. Pël maan kat wiak Poolök pit kosang sak öpënëak mëea. Pël ëak Yesuu kaalak waisëpnaata ngönte retëng ë mena.

Pöt epël wia.

Ngön ngës räaut 1:1

Anutuu yoöre ërëp ngönte 1:2-3:13

Kristoë kentöökë ënëm ëëpenaat 4:1-12

Kristoë kaalak waisëpnaata ngönte 4:13-5:11

Wa korkor ngönte 5:12-22

Ngön mëet 5:23-28

¹ O Tesalonaika kakë ingre mor saö Anutu tiarim Pepapre tiarim Aköp Yesu Kristooring yal menak wëaurö ne Pool Sailasre Timoti piaripring wë pep epwer retëng ë yaningk.

Anutu pim komre kolapre mayaap pöt ningkën arim naë wiaap.

Tesalonaika omnarö kön wi kosang weseimeë wotpil wakaima

² Akun poutë ten arën kön wieë Anutuun yoöre ërëp mëak arimëen kimang maim wë. ³ Pöt ten arim Kristoon kön wi kosang wasën këet jaaröön ompyaö yaaöre lup sant yeem ya kaö yamëngkaöre tiarim Aköp Yesu Kristoon kön kosang wiak piin kor yeem lup kosang sak wëa pötön kön wieë Anutuun pël maim wë. ⁴ Karurö, Anutu ar lup sant yaalniaupök pimëen yaö elnia pöten ten ewat wë. ⁵ Ngön ompyaö tenim arën ök niama pöt ngön pëen won, Ngëengk Pulöökë weëre kosangöök ök yeniaan Pul pöök tenim lupötë ngön pöt yaapöt pet elnia. Pël ëen ten kaamök elniak arim naë ya yamëngkën tenën itenak omën ke tolëälörö pöten ewat saurö. ⁶ Pël ëak Anutuu ngön ompyaut wak wëan pötaan könömöt arim rangk yawisën Ngëengk Pulöök kaamök elniin ërëpërëp ëak ten Aköpë wëwëeta ënëm saurö. ⁷ Ar pël ëan pötaanök omën Masetoniaare Krik yangerarë ngönën wak wëaurö arim wëwë ompyauta ngönte itenak ënëm ëa. ⁸ Pöt eptaanök. Aköp pim arim naë ya yamëngkauta ngönte aö yesem Masetoniaare Krik yangerarë wëaurö kat yawiin arim Anutuun kön wi kosang weseim wë pöta ngönte ulöl sak yang munt nantëeta yes. Omën pourö pöten kat wia pötaan tenök ök mena pöt pangk naën. ⁹ Omën porö pitëmtok ten arim naë wais wëen omën arim naë oröa pöta ngönten ök yenia. Pitök omën kön ökre wasut arim wet reäk ngëengk weseiman pöt sëp wesak Anutu wëwëetaringëp pim naë rë olëak pim inëen sak wë pöta ngönte ök ya. ¹⁰ Pël ëak pitök arën, “Anutuu Ruup kutömweriaan wes mëen kaalak waisëpnaap piin kor eim wë,” pël ya. Pim Ruup Yesu pöp ngaanëer wel wiin kaalak wal ë moulmëaup ënëmak Anutu pim ya sangën elniipna pötakaan kama yaniö.

2

Poolë Tesalonaika kak ya mënauta ngönte

¹ Karurö, ar ewat wë. Ngaan ten arim naë wais ngönën ök niia pöt mos nasën. Won. ² Ten arim naë naaröön wë wet reäk Pilipai kak om wëen naröak utpet niwasën këlangön kat wia pöt ar ewat wë. Pël ëaatak ten Anuturing wëen kaamök elniin lupöt kosang sak wëen naröak kööre tok kaö yaalniin Anutuu ngön ompyaut ök niiaut. ³ Tenim ngönën ök yeniak epët ngön korar nentak ök neniaan. Ten wëwë kewilring wëa pötak morök elniinëak naën. ⁴ Anutuuk tenën ökre was elniak itaangkën yok pangk ëënak pim ngön

ompyaut ök nianëak niaan yewais. Omnaröak tenim yaaten itenak kent ëëpnaataan won, Anutu lupöt ityaangkaupök itenak kent ëëpënëak ök yeniak. ⁵ Ar ewat wë. Ten ngön pöt arök tenën kön wiin ompyaö ëëpënëak ököök neniaan äaut. Won pan. Pël yeem tenim ngön niia pötakta tenim omnantön kentre kaur yaaö pöt wa ëlëep newasën äaut. Pöt Anutu piita ewat wë. ⁶ Ten Kristoë ngön yaaö omnaröak ar tenim yapinte wak isak anëak ngön kosang wesak niana pöt yok pangk ëëpnaat. Pël ëëpnaatak ar ma omën muntaröak pël ëënëak neniaan äaut. ⁷ Ten ngaan arring wakaima pötak ël nampë pim runga koturöen wiap yaalmë pöl elnieimaut. ⁸ Ten arën lup sant yaalni pötaan Anutuu ngön ompyaut ök nianëak kent kön wiaut. Pöt pëen won. Tenim wëwëet ar kaamök elniipnaan pëël elniinëak kön wiaut. Pöt arën lup sant kaö panë yaalniaut.

⁹ Karurö, ar tenim ya kosang mëneimautön ewat wë. Pöt ten Anutuu ngön ompyaut ök niautak këere kaömpöt arim naëaan önganëak tenimtok këtre rö kan poutë ya mëneimaut. ¹⁰ Anutüre ar pourö tenën ewat wë. Ten ar Anutuun kön wi kosang yewesauröa naë ya yamëngkem utpet nent naën, wotpil wakaimaut. ¹¹ Ar ewat wë. Omp nampë pim rungaarö ngarangk yaalmë pöl ten arimëen elniaut. ¹² Ten arim könre lupöt kosang nuwasën wëen Anutu pim naë sëen wa ngaöök nimëen pim ëwaatak önëak yas yenia pöpök arën itenak ya kë sëpënëak kosang wesak niaut.

Tesalonaika omnarö kön wi kosang panë wesak lupöt kosang sak këlangön kat wia

¹³ Omën epëtenta ten Anutuun yoöre ërëp maim wë. Ngaan arim naë wais Anutuu ngönte ök niaan kat wian pötak ar omnaröa ngön pasit pël newasën Anutuu ngönte pël wesak waurö. Yaap, ngön pöt Anutu pimtok ar piin kön wi kosang yewesauröa könre lupötë ya yamëngk. ¹⁴ Karurö, omën nant Anutuu ingre mor saurö, Yutia yangerak Yesu Kristoë ënëm yaauröa naë oröa pöt arim naëta oröa. Pöt arim yangerakë omën karuröak elniin këlangön kat wia pöl pitta Yuta omën pitëm karuröak wet rëak elmëen kat wiaurö. ¹⁵ Yuta omën pörö tiarim Aköp Yesu Kristoore Anutuu tektek ngön yaaö omnarö mën wel wiak ten waö ë nimëaut. Pël ëak Anutuu omën ompyaö kent yeëa pöt wa yoolëemak omën pouröaan kööre tok yaaurö. ¹⁶ Pitök ten Anutuu utpetetakaan kama niöpna ngön pöt ar omën muntaröen ök nianganëak il niwariipënëak pël äaut. Pël yaëen pitëm saunat kaö panë saut. Pël äaatak Anutuu ya sangën pömpel peene pitëm naë yaarö.

Pool kaalak Tesalonaika omnaröa naë së itaampënëak kent kön wia

¹⁷ Karurö, ten akun kot eptak ar sëp niwesak wë arën itaampunaataan yaköm kön wiaut. Yaap, ten arën itnaangkën wë arimëen kön wieim wëaurö. Pël yeem kaalak wais it ningampunëak wë panë ngentiaut. ¹⁸ Ten arim naë waisënëak kent kön wiaut. Ne Pool nook akun selap waisumëak ökre was ëen Setenök tenim kanö il niwariak wë. ¹⁹ Ënëmak tiarim Aköp Yesu kaalak waisën tiar pourö pim itöök taupenaat. Ten arën itaampunëak kor wë akun pötak Aköpë ëöetak arën itenak tenim arim naë ya mëneimauta këet pël wesak ya kë sënaat. ²⁰ Yaap, ten arim naë ya yamëngkën ar Anutuun kön wi kosang wesan pötaan ya kë sënaat.

3

Poolök Timoti Tesalonaika omnarö weëre kosang mampënëak wes mëen sa

¹ Ten arën itnaangkën wë ya këlangön kön wiinganëak tenipökëer Atens kak om ön pël wesak ² tiarim karip Timoti tenipring Anutuu yaat yamëngkem Kristoë ngön ompyaut ök yaap arim naë wes mëaut. Ten pi arim lupöt kosang nuwesak arim kön wi kosang yewesaut taë nuwasëpënëak wes mëaut. ³ Ar narö munt naröak utpet yanuwasën pötak arim kön wi kosang yewesaut irikor elniipanëak äaut. Arimtokëer ewat wë. Anutuuk tiar omnaröak utpet elniipënëak yaö niia. ⁴ Pöt yaap ngaantak tenim arring wakaima pötak, “Ënëmak omën naröak tiar utpet nuwasëpnaat,” pël ök niaut. Pël niaan tenim ök niia pöl yaaröön ityaangk epët ar yok ewat wë. ⁵ Omën naröak utpet nuwasëpënëak ëa pötaanök nem arën itnaangkën wë këlangön kat wian pöl kaalak kat wiinganëak akun pötak arim kön wi kosang yewesauta songönten ewat sumëak Timoti wes mëen waisa.

Pöt Setenök arën ököök niaan tenim arim naë ya mëneima pöt mos ëëpanëak kön selap äaut.

Timoti pim ngön ompyaut wak sëen Pool pi ërëpërëp ëa

⁶ Peene pöt, Timoti arim naëaan wais e oröak wë arim kön wi kosang yewesaöre lup sant yaaö ngön ompyaö pöt tenipön ök yenia. Pël niak arök tenimëen yak ya ërëpërëp kön wieim wëan pöttere tenim arën itaampunëak kent kön yawia pöl arta tenimëen yeëan pötenta ök yenia. ⁷ Karurö, arim wëwëeten kat wia pötaanök omnaröak ten utpet yanuwäsën këlangön kat yawiem arim kön wi kosang yewesauten kön yawiin pötak tenim lupöt kosang yewas. ⁸ Pöt epët. Ar Aköpring lup yal ëak kosang sak wë pötaan ten peene lup kengkën sak önaat. ⁹ Arim yeëan pötaan ten Anutuun yoöre ërëp yemak. Pöt arën kön wieë Anutu tiarimopön ök yamëem arimëen ërëpërëp kaö yeë. ¹⁰ Këtre röök poutë ten arim naë wais itenak ngönën lup irikor yeë pöt wotpil wes nimpunaataan kosang wesak kimang maim wë.

Pool pi Tesalonaika omnaröa naë sëpënëak Anutuun kimang mëä

¹¹ Anutu tiarim Pepapre tiarim Aköp Yesu piarpimtok kanö të niwiin arim naë waisënaat. ¹² Aköpök kaamök elniin arimëntre omën naröen lup sant yaalmëan pöt kaö sëen tenim arën lup sant yaalni pöl elmëeim ön. ¹³ Pël ëen arim lupöt kosang niwasën tiarim Aköp Yesu pim omnaröaring waisëpna pötak ar Anutuu tiarim Pepapë ëöetak utpet nent won, kölam pëen önëet.

4

Wëwë wotpilten Anutu kent yaë

¹ Karurö, ne ngön munt nent niamaan kat wieë. Ngaan arim wëwë ompyaut wëen Anutuuk itenak kent ëëpnaata songönten ök niaan kat wiak ënëm eimaurö. Peene pöt, ne Aköp Yesu pim yapintak ngön nent kosang wesak epël niamaan kat wieë. Arim wëwë ompyaö pöt kaö wesak eim ön. ² Ar ngön pout Aköp Yesu pim yapintakël tenim ök niia pötön ewat wë. ³ Anutuu kent yaaö pöt epët. Öngre omp nga yaaö pout kasëng menak lup kölam panë önëak kent yaë. ⁴ Ën ompörö ar öng koirënëak pöt lup kopët nemer wë wotpil wesak koireë. ⁵ Omën ngönën won, Anutuun köpël wë pöröa öngöröaan kentre kaur ëak yokoir pöl ëëngan. ⁶ Arim karurö utpet elmëak pitëm öngörö këkain elmëënganok. Pöt tenim ngaan ök niia pöl Aköpök omën utpet ke pil yaaurö kangut mampnaat. ⁷ Anutuuk tiarën yas yenia pöt öng nga ëëpenaataan won, lup kölam öpenëak yenia. ⁸ Pötaanök omën ngön epët kasëng yemangk pöp omën muntapön won, Anutu Ngëëngk Pulö ar yaningk pöpön kasëng yemangk.

⁹ Ne arim karuröen lup sant elmëënë pöta ngönte pangk retëng ëak ök neniangan won. Pöt Anutuuk arën neneraan lup sant elmëënëak yok ök niia. ¹⁰ Pël niaan ar yaap arim kar Masetonia yang poutë wëauröen lup sant yaalmë. Pël yaënak karurö tenök, “Pötakëer kaö wesak eim ön,” kosang wesak pël yeniak. ¹¹ Tenim ngaan kosang wesak ök niia pöl wiap sak wëere omnant ngarangk ë, omnant önëen arimtë moresök pëen ë pël ëënëen kosang wesak eim ön. ¹² Pël yeem kaömpre omnantëen kimang nemaan yaëen ngönën köpëlöröak itaangkën ompyaö ëëpnaat.

Aköp pi kaalak wais tiar wal ë nuulëëpnaap

¹³ Karurö, ar wel wiauröen ëngk ma e weseë ngönën köpëlöröa kaalak wal ëëpnaat köpël wë ingre yailak ya pöl anganëen ök niamaan kat wieë. ¹⁴ Tiar Yesu pim wel wiak kaalak wal ëa pöten kön wi kosang yewas. Pötaanök Anutuuk Yesu pim kaalak waisëpnaatak omën piin kön wi kosang wesak wel wiauröeta wal ë moulmëen piiring waisëpnaat pël kön wieë. ¹⁵ Pöta ngönte Aköpë këm ngönte epël niaanaan kat wieë. Ënëmak Aköpë kaalak waisëpna akunetak öp öpenaarö wel wiauröa wotöök réak kutömweri nasëngan. ¹⁶ Anutuuk ngön kosang wesak aan ensel wotöököpök ngön ëak yeniaan kutömweriaan kuup yamëngkën Aköp pimtok yanggerak irapnaat. Pël yaëen omën Kristoon kön wi kosang weseimeë wel wia pörö wet réak wal ëëpnaat. ¹⁷ Pël ëen

Anutuuk mäsak yawisën akun pötak öp öpenaarö kutöm kepilrak koirak Aköpön mopöök itaampenaat. Pël äak piiring kët ëlötë wakaim öpenaat. ¹⁸ Pötaanök arim karuröen ök mäak lup kosang moweseë.

5

Tiar Aköpë waisëpnaaten kangk eim öpa

¹ Karurö, “Akun tol äak sëenak omën pöt orööpën?” ma “Omën oröp nentak ëen orööpën?” ngön pöta songönten ar ewat wë. Pötaan ök neniangan. ² Aköpë waisëpna akunetak ëëpnaaten arimënt ewat wë. Omën këkainëpë rö kan jaarö pöl teënt orööpnaap. ³ Omën Yesuu ngönte ngaarëk naönöröak, “Akun eptak mayaap wë ompyaö öpenaat,” pël aim wëen Aköpë akunet oröön kö sëpnaarö. Öng nampë ru wilëpënëak lel yailën këlangön kat yawi pöl pit këlangön kat yawiin mait naalmëëpan. ⁴ Karurö, ar koutak naön Aköpë akuneten ewat wë. Pötaanök omën këkain nampë ëlëëp waisën yaan yes pöl Aköpë akunet jaaröön pël naengan. ⁵ Ar këtire ewaata yaö saurö. Tiar koutere rö kanë yaö wonörö. ⁶ Pötaanök omën ka kun yesauröa omnantön itnaangkën wë pöl ëënganëen kön wotpil wesak wë ngarangk këëkë ëëpa. ⁷ Rö kanötë omnarö ka nga yeem itnaangkën yaaurö. Ën rö kan tapötë i ngaat nak kön irikor yaaurö. ⁸ Pël yaauröak tiar Anutuu ewaatak wëaurö. Pötaanök irikor ëënganëp kön ompyaö wetete öpa. Tiar Anutuun kön wi kosang wasööre lup sant ë pël äak pötak ulpëen kosangëp ket äak wak öpa. Pël äak Anutuuk tiar utpetetakaan kama niöpna pötaan kön kosang wiak kor wë pötak ul kosangët ket äak waëak öpa. ⁹ Pöt eptaanök. Anutu pi tiarimëen ya sangën elniipënëak neniaan. Won, pi tiarim Aköp Yesu Kristook utpetetakaan kama niöpënëak yaö niia. ¹⁰ Yesu pim tiarimëen yak ngaanëër wel wia pöt tiar narö wel wiire om öp wë pël ëaapena pörö piiring sasa wakaim om öpenëak ëa. ¹¹ Pötaanök peene yeëan pöl arim karurö kosang mowesak nener kaamök elmëeim ön.

Ngön mëët

¹² Karurö, ten kosang wesak epël nianaan kat wieë. Ar omnarö arim naë ngönënë ya yamëngk piporöa ikaanöök ön. Pit Aköpök arim kaö wes moulmëënak könre wetete ninak wotpil yanuwat. ¹³ Pitëm arim naë ya yamëngk pötaan kön wiin isën lup sant elmëen. Pël yeem ar ingre mor saurö mayaaptaring ön. ¹⁴ Karurö, ten ngön kosang epël ök nianaan. Ar omën wisën yaauröen pepanöm man. Pël äak kas yaë piporöa lupöt taë mowesak wiapre kor yaaö puorö kaamök elmëen. Pël yeem omën pouröaan ëpre wiap elmëen. ¹⁵ Omën nampök utpet yaalniin kanggiir elmëënganëen ngarangk ëen. Akun poutë kosang ngentiak arim karuröere omën pouröaanta wëwë ompyaut wël äak elmëen. ¹⁶ Kët ëlötë ërëpërëp eim ön. ¹⁷ Akun poutë Anutuun ngön ök maim ön. ¹⁸ Omnant pout arim naë jaaröön pöt Anutuun yoöre ërëp maim ön. Anutuuk ar Yesu Kristooring yal menak wë pipot pout eim önëak kent yaë.

¹⁹ Ngëëngk Pulöökë ngönte apënëak yaëen wa olëak mäak kan mowariinganok. ²⁰ Anutuu ngönte omnaröa tektek yenia pöt kaaöre këëpöt äak kasëng mangkanok. ²¹ Ngön pout ökre was äak ompyaut wël ë moröak wë ²² utpetat mop mowiin.

²³ Anutu, mayaap pepap, pimtök arim lupöt kölam niwasën pangk ëëp. Pi ngarangk elniin tiarim Aköp Yesu pim kaalak waisëpnaatak arim könre lupre koröpötë utpetere korar nent wi naöpan. ²⁴ Anutu yas yeniaupök pim ngönte akun poutë aan kat wiin kë jaaröaupök ngön ök yenia epët yaap mën pet irëpnaap.

²⁵ Karurö, ar Anutuuk ten kaamök elniipnaan kimang man.

²⁶ Karuröen lup santak yowe mäak mor meneë.

²⁷ Ne Aköpë yapintakël kosang wesak epël yeniak. Ingre mor sa kar pouröen pep epwer sangk kelak ök man.

²⁸ Tiarim Aköp Yesu Kristo pim komre kolap pöt arim naë wiaap.

[Yok pi tapët.

Ne arim nanëp, Pool.]

2 Tesalonaika

Yesu pi wel wiak kutömweri sëen wë krismaki 20 pöta ök won sëen Poolök Korin kak wë pep epwer Tesalonaika ingre moröröaan kaalak retëng ë mena. Pi kat wiin pit kön irikor ëak Kristoë kaalak waisëpna pöt yok oröa pël wesa pöt kat wiak wotpil wasëpënëak pim waisëpnaata ngönte kaalak retëng ë mena.

Pöt epël wia.

Ngön ngës räaut 1:1-2

Yoöre ërëp ngönte 1:3-12

Kristoë kaalak waisëpnaata ngönte 2:1-17

Kristoë kentöökë ënëm ëëpenaat 3:1-15

Ngön mëët 3:16-18

¹ O Tesalonaika kak ingre mor saurö, ne Pool Sailasre Timotiiring wë pep epwer retëng ë yaningk. Pöt Anutu tiarim Pepapre tiarim Aköp Yesu Kristo wë pötaanök.

² Anutu tiarim Pepapre tiarim Aköp Yesu Kristo piarpim komre kolapre mayaap pöt ningkën arim naë wiaap.

Pool pi Anutuun yoöre ërëp mëëa

³ Karurö, akun poutë ten arimëen yak Anutuun yoöre ërëp maim wëen pangk yaë. Arim kön wi kosang yewesaut kosang panë yesën neneraan lup sant yaalmëan pöt kaö yes pötaanök. ⁴ Pël yeë pötaan ten arim yapinte wak isak Anutuu ingre mor saö ka nantë wëauröen ök yemak. Arim kööre toköröak utpet yaalniin këlangön kat yawiem lup kosang sak wë kön wi kosang yewesaut taë wes wak wë.

Anutuuk tiar wotpil wesak wël ëak ya yanimëngk

⁵ Arim wëwë pitak Anutuuk wël ëak ya yamëngkaut wotpilte pöt pet yaalni. Ar wëwë ompyaö pipët wak wëen arën kön wiak wa ngaöök nimëëpnaataan këlangön kat wiinëak niia. ⁶ Anutu pimtök wotpil wesak ya mënak omën këlangön kat yaniwi pörö kangiir këlangön kat mowiiipnaat. ⁷ Pël ëak ar këlangön kat yawi pörö puot kërë niolaan tenring ompyaö eim öpenaat. Pim pël ëëpna pöt tiarim Aköp Yesu Kristo kutömwer sëp wesak es kësang newesring tekeri yaaröön pim ensel weëre kosang pöröa piiring waisëpnaatak pël ëëpnaat. ⁸ Pël ëak omën Anutuun köpël wë tiarim Aköp Yesu pim ngön ompyaut ngaarëk naön yaë pörö puuk kangut mampnaarö. ⁹ Omën pörö pit Anutuuk kangut menak waö ë momëen Aköpë ëöetak wëaut sëp wesak pim weëre kosangöökë ëwaaten itnaangkën sasa kö sëpnaarö. ¹⁰ Pim waisëpna akun pötak omën pim yapinte wak isak aimeë kön wi kosang wesak wëa pörö piin yaya mapnaat. Ën arta tenim ngönën ök niiaut kön wi kosang wesan pötaanök pitëm tekrak önëët.

Pool puuk Tesalonaika omnarö Anutuuk weëre kosang mampënëak kimang mëëa

¹¹ Ar pël ëënë pötaanök ten akun poutë Anutuuk kaamök elniipënëak kimang yamëëaurö. Wëwë önëak yas niia pöt pi arën kön wiin ompyaö wëen pangk ëëpënëak kimang yamëëan. Pël yeem pi weëre kosang ningkën arim kentöök omën ompyaut pout ëënëak kön yawi pöt ëëre arim ya Kristoon kön wi kosang weseë yamëngk pötta pet irö pël ëënëak kimang yamëëan. ¹² Pël yeem ar tiarim Aköp Yesu Kristoë yapinte wak isak aim wëen puukta arën tapël wak isak apënëak kimang yamëëan. Tiarim Anuture Aköp Yesu Kristo piaripök komre kolap elniin pël ëënëët.

2

Omën ngön wa yoolëaupë ngönte

¹ Karurö, tiarim Aköp Yesu Kristo kaalak waisën piiring wa top ëëpena ngönte kosang wesak epël niaanaan kat wieë. ² Omën naröak Aköp kaalak waisa ngön pöt yaan kat wiak kön irikor ëak ya ngës ëënganok. Ngön kaar pöt omën nampök tektek ngön yaauröa

ök sak niia ma nampök pimtë könöökaan reäk niia ma naröak, “Pool puuk retëng äak wes momëen kat wia,” pël ök niia wes. ³ Omën namp kaar ke pilöt ök yeniaan pöt kat mowiinganok. Aköpë waisëpna akunet pas naarööpan. Wet reäk omën kësang Anutuu ngönte wa olëak pi kasëng meneim wëenak omën Anutuu ngönte wa olaima pöp utpet mowesak es parëaöökë ping mowasëpnaap pi tekeri sëenak ënëmak Aköpë akunet orööpnaat. ⁴ Pi omën pouröa Aköp pël sëpënëak pitëm omnant Anutuu ök yewesaare ngëengk wesak yaya yamëea pötön kööre tok elmëepnaat. Pi pimtën ne Omp Aköp pël aö omnaröa yaya yamëea pötë rangk isak Anutuu ngönën tup kaöeta kakaati ilëak wel aisëë pimtën, “Ne Anutu tapöp,” pël apnaat.

⁵ Ne ngaantak arring wë ngön pöt ök niaimaut. Pöt ar kat kolak wë ma? ⁶ Peene omën utpet pöp waisëpënëak yaëen omnant il wariak wë pöten ar ëwat wë. Ënëmak Anutuu pimëen akun mowia piptak tekeri orööpnaap. ⁷ Ar ëwat wë. Peene wëwë Anutuu ngön wa yoolëa pöt kot wiaan omën naröak pël yaë. Pël yaëen omën utpet pöt kot yewesa pöp om kot wesak wë ënëmak sëpnaap. ⁸ Pël ëen omën Anutuu ngönte wa olaima pöp tekeri oröön utpet pöt kaö panë sëen Aköp Yesu wais pim këm muntönöök momöön wel wiipnaap. Pim waisëpnaatak ëwa pööring oröön omën pöp kö sëpnaap. ⁹ Omën Anutuu ngönte wa olaima pöp Setenë weëre kosangöök wais morök elniipënëak ya weëre kosang ke nentere nent mënak retëng it ngolöpöt mëmpnaat. ¹⁰ Pël yeem pi Setenë weëre kosangöök omën kö sëpna pörö morök elmëepnaat. Omën pörö Anutuuk utpetetakaan kama moöpënëak pim ngön këet öpënëak maan kaaö ëa pötaanök kö sëpnaarö. ¹¹ Pit pim ngön këeten kaaö ëa pötaanök Anutuuk omën kaar nantëen wa yaap wesak kön wi kosang wasëpna yak omën weëre kosang nent pitëm naë wes mëen oröak morök elmëepnaat. ¹² Pötaanök omën ngön këeten kön wi kosang newasën utpetatëen kentre kaur eima pörö Anutuuk kangut mampnaat.

Anutuuk ar utpetetakaan kama niöpënëak yaö elnia

¹³ Tenim kar Aköpë lup sant yaalni pörö, ten arimëen yak Anutuun yoöre ërëp maim wë. Ngaan panëer Anutuuk ar utpetetakaan kama niöpënëak yaö niia. Pël ëen pim Pulöök ar Anutu pimtëen omën panë sënëak niulëen ngön këeten kön wi kosang wesan pötaanök utpetetakaan kama niwa. ¹⁴ Anutuuk ar utpetetakaan kama niöpënëak ngön ompyaut benim arën ök niia pötak yas niia. Pöt ar tiarim Aköp Yesu Kristooring ëwaatak wë pim omën ompyaut ngawi eim önëak niia. ¹⁵ Pötaanök karurö ar kosang sak tauëë Anutuu ngönënte benim këmötök rë nuulööre pepatë ök niiaö pël elnieima pötë ënëm ëeim ön.

¹⁶ Tiarim Aköp Yesu Kristoore Anutu tiarim Pepap, piaripök lup sant elnia. Pël äak komre kolap yaalniem arim lupöt kosang nuweseim öpnaat. Pël ëen omën ompyaö piarpim nimpna pötëen kangk eim wë. ¹⁷ Piaripök arim lupre könöt kosang nuwesak omën ompyautëen aöre mëmpö pël ëenëen weëre kosang nimp.

3

Poolök, “Anutuun ten kaamök elniipnaan kimang maë,” pël mëea

¹ Karurö, ten ngön munt nent wia. Pöt epët. Ar Anutuun ten kaamök elniin ya mëngkën Aköpë ngönte arim naë ëa pöl teëntom ulöl sëen omnarö wak ping wesak apënaan kimang man. ² Omën selap pan Kristoon kön wi kosang newasën wë. Pötaanök Anutuuk ten utpetaröa moresiaan kama nuupnaan kaalak kimang man. ³ Pit piin kön wi kosang newasën yaëetak Aköp pi ya ompyaö yamëngkën tiar piin kön wi kosang wasëpena pöt pangk ëëpnaat. Pi Setenök utpet niwaspanëen weëre kosang nimpnaat. ⁴ Aköpök ten könre lupöt kosang niwasën tenök arimëen kön kosang yawi. Ten arën epël kön yawi. Tenim ngön kosang wesak ök yeniak pöt ar peeneaan ënëma poutë om eim önëet. ⁵ Aköpök arim lupötë ya yanimëngkën Anutuu arën lup sant yaalni pötëre Kristoë kosang sak tauëë könömöt wak wakaima pötenta ëwat sën.

Poolök omën pourö ya mëmpënëak mëea

⁶ Karurö, ten tiarim Aköp Yesu Kristoë urtak wë kosang wesak epël ök yeniak. Kar narö tenim ngönën ök niia pöta ënëm naën wisën wë pörö mop mowieë. ⁷ Ar ewat wë. Tenim yaaul ök ëënëët. Ten ngaantak arring wë wisën naën eimaut. ⁸ Akun pötak ten arim moresiaan këere kaömpöt pas naön eimaut. Arim naëaan pas önganëak sum pëënë ëak öneak këtëkre rö kan poutë ya kosang mëneimaut. ⁹ Tenim arim naë ya mëneimaö pötak ar këere kaömp nimpunëak kimang niianëën pangk ëan tapön. Pël ëaatak ten pël naën ar tenim ënëm ëënëëk yak tenimtok këere kaömp öna yaat mëneimaut. ¹⁰ Ngaant tenim arring wakaima pöten ar ewat wë. Pötak nga ngön nent epël ök niiaut. Omën namp ya namëngkën ëëpna pöp kaömp mangkan.

¹¹ Pöt oröptaanök ngön pöt niian wasngan. Ten kat wiin epël aim. Omën arim teköökaan narö ya namëngkën wisën wë kar naröa omnantëën ngön pas köntak yamëëan pël ya. ¹² Ten Aköp Yesu Kristoë urtak omën piporöen ngön kosang wesak epël yeniak. Ar ëlëëp wal ë reak wë arimtëën ompyaö wesak ya yamëngkem këere kaömp wak neim weë.

¹³ Pël wia pötaan, karurö ar ompyaö yaautaan kaaöre këëpöt ëënganok. ¹⁴ Omën namp tenim ngön pep epweri retëng ë yaningk epot ngaarëk naön yaëën pöt ëö sëpnaan war wes mëak kërë momëën. ¹⁵ Pël yeem piin kön wiak arim kööre toköp pël wasnganok, won. Arök piin kön wiin arim kar namp pël sëen pepanöm man.

Ngön mëët

¹⁶ Aköp, mayaap pepap, pimtök omën ke nentere nent jaaröön mayaap nineim öp. Pi tapöpök ar pouröa naë öp.

¹⁷ Ne Pool tapöpök arën yoöre ërëp epët nemtë moresök retëng yeë. Mor retëng epët nemtëët. Nem pep poutë yaaulök arimëenta yeë.

¹⁸ Tiarim Aköp Yesu Kristoë komre kolap pöt arim naë wiaap.

[Yok pi tapët.

Ne arim nanëp, Pool.]

1 Timoti

Yesu pi wel wiak kutömweri sèen wë krismaki 35 pöta ök won sèen Poolök pep epwer Timoti pimèèn retëng ëa. Timoti pöp, pim ëlëp Yuta öngöp, ën pepap Krik ompöp. Pi Epesas kak ingre mor saurö ngarangk ëak wëen Poolök epwer retëng ë mena. Ngön irikor nant pitëm naë yaaröön Poolök Timotiin tolëël ngarangk ëëpën pöta ngönöt ëak mena. Pöt epël wia.

Ngön ngës rëaut 1:1-2

Ngönënéen wa top yaauta ngönte 1:3-3:16

Timoti pim ya mëmpna ngönte 4:1-6:21

¹⁻² O Timoti ngönën ök niaan kön wi kosang wesak nem ru panë saup, ne Pool Anutu tiar utpetetakaan niöpnaapre Yesu Kristo tiarim kor wëaup piaripök neaan Yesu Kristoë ngön yaaö omën saupök pep epwer retëng ë yaningk.

Anutu Pepere tiarim Aköp Yesu Kristo piarpim komre kolapre ya ngësre mayaap pöt ningkën nim naë wiaap.

Ngönën kaarötön pepanöm mëëa

³ Ngaan ne Masetonia yangerkël sumëak yeem ni Epesas kak om wëen ke urak niian pöl yal menak ömëak rangk yeniak. Ni omën ngönën kaaröt ök yema pörö omën muntaröen kaalak mepanëen nga yamëem pirek om wë. ⁴ Pit omnaröen pitëm ëere körööröa ngön kaaröt ök yema. Pël ëak pötëen neneraan nga eimeë wëwë ompyaut öpna pötaan kaamök naën yaë. Pötaanök pit ngön ke pilöt kaalak apanëen nga mam. ⁵ Nem niin pitën nga mamëak yeniak pöta songönte epët. Pit kat wiipna pöt pitëm lupöt kewil won wiaan kengkën wë Anutuun kön wi kosang panë wesak wëen pötök lup sant yewesaut pitëm lupötë orööpnaat. ⁶ Omën kaar yaaö pörö pit ngönën kan pö sëp wesak kasëng menak ngön kë won mosut nga ilak aim wë. ⁷ Pit Mosesë ngön kosangöt rë moulöpënëak yaëetak pöta songöntere pitëm rë moulöpna songönteta köpël wëak yaurö.

⁸ Tiar ngön kosang pöta songönte ëwat wë. Pötaanök ngön kosangta kan pet yaalni pöökë ënëm ëëpena pöt yok pangk. ⁹ Tiar ëwat wë. Anutuuk Mosesën ngön kosangöt ök maan retëng ëa pöt omën wotpilöröaan won. Pi om ke epëlöröen pitëm utpet yaauta songönte pet elniipënëak ëa. Ngön kosangöt ilap yariauröere ngön kosangöt wa yoolëaurö, Anutu kasëng yemengkauröere utpet yaurö, Anutuun yaya nemaan yauröere piin wapwap yemëëaurö, pitëmtë ëlre peparö yamëngkauröere muntarö yamëngkaurö, ¹⁰ öngre omp nga yauröere ompörö pitëmtok pitëmënt neneraan kaip tiak yaurö, öngre omp narö mon wëere inëen elmë pël ëëpënëak omnarö kain yewauröere kaar omnarö, Aköpë yapintak kaar ëak kosang yewesauröere omën këëtaan kööre tok yaalmëaurö. Omën ke pilöröen pitëm utpet yaauta songönte pet elniipënëak ngön kosang epot ëaut. ¹¹ Ngön yaap ngön ompyautak wia pipët Anutu ërëpsawiarang wëauta pepap puuk arën war wesak ök niamëak neeaut.

Pool pi Anutuuk piin yaköm elmëa pöten yoöre ërëp mëëa

¹² Tiarim Aköp Yesu Kristo puuk wëere kosang nenak ya epët mëmpaat pël kön wiin pangk ëen nenaut. Pötaanök ne piin yoöre ërëp yamëëaup. ¹³ Ne ngaan pim yapinte ngep elmëak pim ingre mor saurö utpet wesak piin ökre was maimaut. Ne köpël wë piin kön wi kosang nemowasën. Pötaanök yaköm elnëak mait elnëaut. ¹⁴ Tiarim Aköpök komre kolap kësang pan elnëaut. Pël ëen ne Yesu Kristooring yal menak wë piin kön wi kosang mowesak lup santaring wë. ¹⁵ Yesu Kristo pi utpet yaurö tiar utpetetakaan niöpënëak yangerk irëa ngön pöt yaap pan. Pötaanök kat wiak kön wi kosang wasëpenaat. Ne epop utpet yauröa wotöököp. ¹⁶ Pël ëautak Yesu Kristo pi mait elnëak pim yaköm pöt kësang wia pöta songönte nem naë tekeri wesa pipët om pas won. Omën ënëmak piin kön wi kosang wesak wëwë kosangta yaö sëpnaarö pit Yesu Kristook

utpet yauröa wotöököp neen yaköm kësang elnäa pöten itenak pit tapël elmëepna pöten kön wiipënëak pël elnäa. ¹⁷ Wëwë kosangta Omp Aköp, pi wel yawiaut wonöp, itnaangkënëp. Pi kopëtapökëer Anutu Këep, piin ping wesak yaya aim öpa. Yaap.

Poolök Timotiin ompyaö wesak ngönën ya mëneim öpënëak këk mëä

¹⁸ Timoti nem ruup, omën narök ngaanëer ngön tekeri wes nina pöten kön wieë ya ngön epët yeniak. Pötaanök ni tektek ngön pöt taintaë wak wë Aköpëen kööre tok yauröa öngpök ompyaö wesak ngönën ya mëneim öm. ¹⁹ Nim kön wi kosang yewesaut taintaë weë lupmer utpetat won wiaan kengkën wë ngönën yaat mëneim öm. Omën narö kön ompyaut pitëm lupötë wieë kan ompyau pet yaalnëa pöt kasëng mangkën kön wi kosang yewesaut këlok sëen wa irikor ëeim wë. ²⁰ Omën pöröa naëaan Aimeniasre Alesanta pöaar nook Anutuun ökre was yamëëaut sëp wasëpënëak Setenë moresi moulmëaut.

2

Kimang yaauta ngönte

¹ Ne wet rëak epël kosang wesak niamaan kat wi. Anutuun omën pourö kaamök elmëepnaan ök maimeë kimang ngöntak yoöre ërëp man. ² Tiar mayaaptaring ompyaö wë Anutuu kanöököl wotpil öpenaataan omën omp aköröere ngarangk pouröaan kimang man. ³ Kimang pël maim önë pötak tiar utpetetakaan niwaup Anutu pi itaangkën ompyaö ëëpnaat. ⁴ Pi omën pourö utpetetakaan niön ngön këeta songönten ewat sëpenaaten kent yaë. Pötaanök omën pouröaan kimang man. ⁵ Tiarim utpetetakaan niöpna munt namp won, Anutu kopëtap wë. Pël ëen omnaröere Anutuu tekrak omën kopëtap Yesu Kristo Anuturing yal nimampënëak wë. ⁶ Pi tapöpök Anutuu akun mowia pötak tiar omnarö utpetetakaan sum ëak wil nuulëpënëak pim wëwëet këëpöt wesak wel wia. Pim pël elnia pötak Anutuu tiar utpetetakaan kama niöpënëak kent kön yawi pöt pet yaalni. ⁷ Pötaanök Anutuuk pim ngön yaaö omën sak ngönën kë pöt ök niamëak neulëaup. Pël ëak ar köpël omnarö kön wi kosang yewesauta ngönën këet rë niulömëak neulëaup. Ngön epët kaar won, yaap yeniak.

⁸ Nem kentöök ka poutë omnarö pit ngaare ngön nganga pöt sëp wesak pitëm lupöt kölam wë Anutuun kimang maim öpënëak kent yaë.

Öngöröa ngönte

⁹ Nem kentöök öngöröeta ëöaat naën ulpëen mëak köröpö këëkë ngëp ëak öpna pöt yok pangk. Ën pit ieping ëak kepön ëpötë ë rangiak polre kal ëak ulpëen ompyaö panë retëngretëng sum kësangringörö mëak öpan. ¹⁰ Öngörö pit “Anutuu ënëm yaurö” pël weseë pöt pël yauröa yaaul omën ompyaut pëen ëëp. ¹¹ Öngörö pitëmënt wak irëak këm ur wariak wë kat yawia yaat pëen mëmp. ¹² Ne öngöröak rë yemoula yaat mëmpöore ompörö il mowasö pël ëëpanëak yeniak. Pit om irëak wë ngön kat wiwi pëen ëeim öp. ¹³ Pöta songöntë epët. Anutuuk wet rëak Atam ket ëa. Pël ëak ënëm Ewa. ¹⁴ Pël ëakta Atamök Setenë morököt kat wiak wiap nasën ëa. Öngöpökëer morök ngönte kat wiak saun koirä. ¹⁵ Pël ëautak öngörö pit ëöaat naën lup santaring wë Anutuun kön wi kosang wasöore lup kölam wë pël ëeim öpna pötak ru wilak ngarangk yaëen Anutuuk utpetetakaan moöpnaat.

3

Ngönënë wotöök wëauta ngönte

¹ Namp pi ngönënë wotöök öpënëak yaan pöt, “Ya ompyauten ya,” pël apenaat. Ngön pipët yaap. ² Ar omën ke epëlëp ngönënë wotöök moulmëen. Ngönënë wotöököp pi wotpil wëen omnarö pim utpet nent nokoirën yaap, öng kopëtapring wëaup, pim kentöt sëp wesak pimtën ngarangk ëak ompyaö wesak wëaup, omën kamaatëaanörö ngöntre kar yaalmëaup, omnarö ompyaö panë rë yemoulaup, ³ i ngaat nak kön irikor naën yaap, ya sangën teënt ëak ngön kosang naën yaap, omnaröaan wiapre kor

yaalmäaup, monatëen kent naën yaaup. ⁴ Pi pim öngre ruurö ngarangk ompyaö yaalmäaup. Pël ëen pim ruurö pimtë këm ngönte ngaarëk yewaurö. ⁵ Ngön pipotë këet epët. Omën pim öngre ruurö ngarangk ompyaö naën yaaö ke pilëpök yok pangk Anutuu ingre morörö ngarangk naëpan. ⁶ Omën ngolöp ngönën kat yawia nampök ngönënë wotöök yok pangk naön ëëpnaat, kölok kölok yaëen Anutuuk Setenë elmëa pöl waö ë mëen këlangön kat wiipanëen. ⁷ Omën namp omën ingre mor nasënöröakta itaangkën ompyaö yaaö pipopökëer yok pangk wotöök öpnaap. Pöta songönte epët. Pit itaangkën pangk naën ëen pöt ökre was maan Setenök lup irikor elmëen pim kalaapöök öpnaat.

Ngönën ya kaamök yauröa ngönte

⁸ Ar omën ke epëlörö ngönën ya kaamök moulmëen. Ngönën ya kaamök yaurö pitta tapël wotpil wëen narök itaangkën ompyaö yaurö. Pit yangap yar naën yaurö, i ngaat kësang nak omnaröa omnantëen kentre kaur naën yaurö. ⁹ Pit ngönën kë nganëer ëlëep wiakaimaut peene tekeri wesa pöt taintaë weë pötaan lup könöm naën yaurö. ¹⁰ Wet réak ök elmëak itaampun. Pël ëen pit yok pangk ëak ngönën ya kaamök ëëpnaan. ¹¹ Pitëm öngöröeta tapël wotpil wëen narök itaangkën ompyaö ëëp. Pit ëlëeptak omnaröen ökre was apanëp pitëm kentöt sëp wesak omën ompyaut pëen ëeim öp. ¹² Ngönën ya kaamök yaaup pi öng kopëtapring wë pimtë öngre ruure omën pim kaatakörö këekë ngarangk yaaup. ¹³ Ën ngönën ya kaamök yaaö namp ya ompyaö mëmpna pöp pi yapinring öpnaap. Pël ëë kosang wesak pimtë Yesu Kristoon kön wi kosang wesa ngön ompyaö pöt ök maim öpnaap.

Aköpë elnieim wë pöta songönte

¹⁴ Ne teënt nim naë wais itaampëak kent yaëenak pep epwer retëng ë yaningk. ¹⁵ Pël yeëetak omën nentak kan newariin wë akun il yewasën pöt ni Anutuu ru saurö tiarim ompyaö öpenaata songönten ëwat sumëak pep epwer retëng ë yaningk. Ka nenta möörö ngentiipanëen wap kotre kaöat taë wesak wesiraapna pöta ök tiar Anutuu ruurö Anutu wëwëetaringëp pim ingre morörök wap kotre kaö sak wë ngön këet ngentiipanëak waalak wë. ¹⁶ Yaap pan, Anutuu ngönën nganëer ëlëep wiakaimaut peene tekeri wesa pöta songönte kësang panëet. Songön pöt Yesuun epël ya.

“Pi omën sak tiarim naë tekeri saup.

Pi wotpilëp pöt Ngëëngk Pulöök tekeri wesaup.

Enselörök piin itenaup.

Pim ngönte yang kaö poutë pangk ëaup.

Yangerakë omnarök kön wi kosang mowesaup.

Anutuuk koirak kutömweri isaup.”

4

Ngön kaar yauröa ngönte

¹ Ngëëngk Pulöök këekë wesak ngön epël ök ya. Omën narö ënëmak ngönën sëp wesak pul kaarötre urmeraröa ngönötë ré olapnaat. ² Omën kaarörö ngön kaar pöt yema pörök utpet pitëm naë wia pötök pitëm lupöt wa irikor elmëen omën ompyautre utpetat yok pangk kom naëpan. ³ Omën ke pilörö pitök öng tekre omp tek wë kaömp nant ngës olëak öpna pötakël morök elmëëpënëak ré yemoul. Pël ëaap kaömp epot Anutuuk tiar omën Kristoon kön wi kosang wesak ngön këet ëwatörö yoöre ërëp mëak nëmpenëak ket ëaut. ⁴ Anutuu omnant ket ëa epot pout ompyaö pëenöt. Pötaanök Anutuun yoöre ërëp maimeë nant yenem nantön kaaö naëngan. ⁵ Pöt Anutuuk tiarim kaömp pangkpangk nëmpenëak ngön ëa pöten kön wieë yoöre ërëp yemak pötak kaömp pöt welaköt ëen nëmpenëak yok pangk yeë.

Timoti pi Kristoë ya omën ompyaup

⁶ Ni ngönente kön wi kosang weseë ngön këeta ënëm ëak weëre kosang wak omën muntaröen nem ngön pipot pout ök mamë pöt Yesu Kristoë ya omën ompyaup pël sumëet. ⁷ Pël yeem öng ulöpöröa ëlar ngön mos pipot kasëng man. Ni Aköpë kanöök

seim ömë pötaan lupmerök kengkën sumë yaat mën. ⁸ Ni ewat wëen. Koröpöök kengkën sumëak ya yamëngkën pöta këet ompyaut. Ën lupmerök kengkën sak Aköpön kön wi sokolumë pöt kë ompyaö panëet. Pötök yangerkë wëwëetere kutömweri wëwëet poutepar kaamök elniipnaat. ⁹ Ngön epët yaap panëet, kat wiak kön wi kosang wasëpenaat. ¹⁰ Anutu wëwëetaringëpök kë ompyaö panëet nimpna pötaan piin kor wë weë ngentiak ya kësang yamëngk. Anutu pöp pi omën pourö utpetetakaan niöpënëak kent yaaupök tiar piin kön wi kosang yewas pörö yaap utpetetakaan niöpnaap.

¹¹ Ni ngön pipot pout omnaröen ök mëak rë moulön ënëm ëëp. ¹² Ni yokot ulwas wëen. Pötaanök omnarök niin kön wiin irepan. Ni lup santre kön wi kosang yewesautaring lup kölam wëen nim ngönën yaautre wëwëet tekeri sëen omnarö itenak ënëm ëëp. ¹³ Neen kor wë ngönën sangk kel mampöore rë moulö pël ëeim öm. ¹⁴ Akun ngönën ngarangköröa moröt kepönöök yaniwiin tektek ngön yaaurök ngön war wes nina pötak Ngëëngk Pulöök ya mëmpëak weëre kosang kësangën elnia pöta këet mos sëpanëen ngarangk ëëm. ¹⁵ Ni omnarö itaangkën nim yaat ompyaö sëpnaataan akun poutë kosang ngentiak mëneim wëen këet orööp. ¹⁶ Nimtë koröpöökë wëwëetere ngönën ök yamëëauten ngarangk ëëm. Ni akun poutë ya kosang pël mëmpë pötak omën nim ngön kat yawiauröere nimëntre ar pourö wëwë ompyautak önëet.

5

Ingre morörö ompyaö elmëëpenaata ngönte

¹ Omp ulöp nampön ngön mamëak pöt ser erak ngön manganëp nimtë pepapön yemaan pöl wiap ngön mam. Omp ulwasöröen mamëenta nimtë nanëpön yemaan pöl mam. ² Ën öng ulöpöröen ngön mamëenta nimtë ëlëpön yemaan pöl mam. Öng ulwasöröen ngön mamëenta kön ompyautaring nimtë sasëpön yemaan pöl mam.

Öng kapiröröa ngönte

³ Öng namp pim ompöp wel wiin pimënt wëen pöt ompyaö elmëëm. ⁴ Ën öng kapir namp pim ruure ëaröaring wëen pöt pit epël kön wiip. “Tiarim ya kaöet pi ngarangk elmëëpenaat,” pël weseë wet réak pim pitëmëen elmëëima pöta kangiir elmëëp. Pël ëëpna pöt Anutuuk itaangkën ompyaö ëëpnaat. ⁵ Öng kapir namp pim kaamök elmëëpnaap won ëen pimënt wë pöt Anutuun kön wi kosang wesak kët kanaan rö kanë Anutuuk pi kaamök elmëëpënëak kimang maim wë. ⁶ Ën kapir namp koröpöökë kentötë ënëm eim wë pipop pim lupmer wel wia. ⁷ Ni öng kapirörö ngön pipta ënëm eimeë saun won öpnaan këëké wesak ök mam. Pël ëen omnarö itenak kön wiin ompyaö ëëpnaan. ⁸ Namp pim karurö kaamök elmëëre pimtë kaatakörö wet réak kön wiak kaamök elmë pël naën yaë pipop pim kön wi kosang yewesaut kasëng menak köpëlöröa ök sak wë pitëm utpet yaaö pöt il yemowas.

⁹ Öng kapir namp pim krismakiat 60 ëak won saup pim omp kopëtapring wakaimaup ke pilëpökëer kaamök elmëëpnaan pim yapinte öng kapiröröa pepeweri wiaapnaat. ¹⁰ Pi sant yeëa ma won pöta songönte tekeri wasëpnaan pëël mam. Ru wilak omnant menak ngarangk yeëa ma won? Omën ngolöpörö pim naë waisën ompyaö yaalmëa ma won? Ngönën omnarö sant yaalmëa ma won? Omën këlangön kat yawiaurö kaamök yaalmëa ma won? Lup sant ke nentere nent yeëa ma won? Songönöt kat wiak pi omën ompyaö pipot eima pël kön wiakök pepeweri wiim.

¹¹ Öng ulwasörök pitëm ompörö wel wia pipöröa yapinöt pepeweri wiinganok. Ke pilörö kentre kaur ë yesem Kristo kasëng menak omp koir yaë. ¹² Pël ëak öng tek wë Kristoë inëen ëëpënëak wet réak pim Kristo pimënting öpënëak ngön kosang wesa pöt yailën saunaring yaë. ¹³ Pël ëakta nent epël yaë. Pit ka poutë ilëak orö yesem wisën eim wë. Pël yeem omën muntaröa omnantön kön wieë pitëm ngönöt kain wak kaö wesak yeem ngön utpet ke nentere nent naëpanëet aim wë. ¹⁴ Pötaanök pit utpet ke pipot ëëpanëen nem kentöök öng ulwasörö pit kaalak omp wak ru wilak pitëm kaat ngarangk ëëp. Pël ëëpna pötak tiarim kööre tokörök ngön utpetat tiarën niapënëak

pitëm utpetatön ngaöl äak söp wasëpnaat. ¹⁵ Nem ngön yeniak pipta songönte epët. Öng kapir narö Aköpë kamtaö ilap riak Setenë ënëm yes. ¹⁶ Ngönën öng namp pim kurtak öng kapir narö wëen pöt ngarangk elmëep. Pël ëepna pötak öng kapir pörö pit ingre moröröa naëaan omnant naön wëen ingre mor pöröak öng kapir muntarö omën kaamök elmëepnaat won pörö yok pangk kaamök elmëepnaat.

Ngönënë ngarangköröa ngönte

¹⁷ Ar ngönënë ngarangk ya ompyaö yamëngkauröa sumat isak mampun. Pël ëenëak pöt pitëm naëaan ngönën ompyaö ök aöre rë niulö pël yaaö piporö wet rëak pël elmëen. ¹⁸ Pöta ngönte ngönën pepeweri epël wia. “Purmakaöp ya kaamök yaalniem koinöt nëmpënëak yaëen këmët il mowariingan.” Tapël nenteta epël wia. “Ya omnamp pim ya yamëngkauta kangut yok pangk öpnaap.” ¹⁹ Omën kopëtapök ngönënë ngarangk namp utpet yaë wesak arim ëöetak ngön yaatak moulëepënëak yaan pöt kat mowiingan. Ën omën naar ma naar namp pöröak niaan pötaar kat mowiim. ²⁰ Ën ngarangk namp saun nent koirën pöt omën pouröa ëöetak moulmëak wotpil mowasum. Pël ëen pim karurö itenak kas ëepnaan.

²¹ Ne Anutüre Yesu Kristoore ensel Anutuu yaö elmëaurö pitëm ëöetak kosang wesak epël yeniak. Ni ya pipët këkë wesak ngarangk ëëm. Pël äak ni ngön nenta songönte nokoirën wë teënt nimtë könöök ök mangan. Pël äak omnarö omnant mööngkraar kangk elmëengan. ²²⁻²⁵ Ni omnarö ngönën yaatak moulmëëmëak teëntom mores kepönöök wiak welaköt elmëengan. Pöta songönte epët. Omën narö pitëm saunat yoolök wiaan pöta kangut naaröön yaëen ityaangk. Ën naröaat ëlëep wia. Ënëmak oröön itaampenaat. Pöta ök omnaröa ompyaö yaaut yoolök wia. Peene yoolök wi naön yaë epot yok pangk akun wali ëlëep wi naöpan. Ni teëntom köntak omnarö ngönën yaatak moulmëëm pöt omën pöröa saunatë kangut nim rangk isëpnaat. Pötaanök nimtë wëwëet ngarangk ëen lupmer kölam wiaap.

Ni yaumanre ya këlangön yaën. Pötaanök won sëpnaan i yaapöt pëen nënganëp wain i kot nentaring na pël ëëm.

6

Inëenöröa ngönte

¹ Inëen yaaö ngönënring pöröak pitëm ngarangköröen, “Kaöarö” pël weseë ping wesak ap. Pit pël naën ëepna pöt omën narö pöten itenak Anutuu yapintere ngönënte wak irëak aöre utpet wesak aö pël ëepnaat. ² Inëen yaurö pit pitëm ngarangk Kristoon kön wi kosang wesak wë pörö pitën, “Pi nem karip,” pël wesak wak irepan. Pit pitëm ngarangköröen epël kön wiip. “Pi Kristoon kön wi kosang yemowasën lup sant yaalmë. Pël ëen ne ya yamëngkën pöta këët öpnaat.” Pël kön wieë pit weë ngentiak inëen panë elmëep.

Omën këetre mosutë ngönte

Ni omnarö ya pöt mëmpnaan kosang wesak rë moulöm. ³ Omën namp tiarim Aköp Yesu Kristo pim ngön këëtere Anutuu ënëm yaauta ngönte söp wesak maimet aim wë pipop ⁴ pi pimtën kön wiin isën kön won pan wë. Pël äak pi irikor äak wë omën mosutön ngön kosang wesak aimeë ngön lup nantë songönötëen ngön nga elëpënëak kent yaë. Pël yaë pötök omën epot yaarö. War, komkap, ökre was, omnampön köpël wë pas köntak, “Pi utpet yaaup,” pël wasö pël yaaö pöt yaarö. ⁵ Pël äak kët ël epotë ngön ke urak aim wë, omën ke pil yaë piporö pitëm könöt ëngk ma e wia. Pël yeë ngönën këët këkë wak naön yaë. Pël yeem pit epël yewas. “Aköpë ngönëntakël wëaö pöt monere urömaring wëaut,” pël yewas.

⁶ Yaap, omën namp pi pimtë omnantön, “Ne yok pangk ëa,” pël weseë Aköpë ngönënta ënëm ëepna pöt yok pangk omën ompyaut kësang orö morëepnaat. ⁷ Tiar tiarimtë songönte ëwat wë. Ëlöröak elek niwilaurö. Wë ënëmak wel wiak elek tapël sëpenaarö. ⁸ Pötaanök kaömpre poë koröpre pöt wak wë pöt, “Yok pangk ëa,” pël wesak öpenaat. ⁹ Ën

omën narö monere uröm kësang pan koirëpënëak kent yaë pipörö pit Setenök morök elmëen pim kalaapöök öpnaat. Pël äak omën pasutön kent yaaö pötak wer moön kö sëpnaarö. ¹⁰ Monere urömatön kent yaaö pötak utpet ke nentere nent pötë songönte pël yaë. Omën narö monere urömatön kent yaëen pötök wer moön ngönën sëp wesak këlangön kaö kat wieim wë.

Pool pi Timoti ompyaö öpënëak mëä

¹¹ Anutuu omnamp ni, omën ke pilöt kasëng mamp. Pël äak wotpil wëäö, ngönënring wëäö, kön wi kosang yewesautaring wëäö, lup sant yaautaring wëäö, weë ngentiak ulöp ngarngar yaautaring wëäö, wiap së së yaautaring wëäö, omën pipotring ömëëtaan weë panë ngentiim. ¹² Ni Kristoon kön wi kosang yewesautaring ömëëtaan weë ngentiim. Pël äak wëwë kosangët wak öm. Ni omnaröa ëöetak Anutuun kön wi kosang wesang pöt mëëan pötak pi wëwë kosang pötak ömëak yaö niwesa. ¹³ Anutu omën pout wëwë yaningkaupre Yesu Kristo Rom yang ngarangk Pontias Pailatën ngön yaapët kosang wesak mëëaup piarpim ëöetak kosang wesak epël yeniak. ¹⁴ Aköpë ngön kosang wesang yaningk pipot irikor ëëre omnaröak utpet wesak aö pël ëëpanëen ngarangk këëkë eim wëënak tiarim Aköp Yesu Kristo orööpnaat. ¹⁵ Anutuuk akun wi aut wia pötak pimtök Kristo tekeri wes ulmëëpnaat. Pimënt kopëtapökëër ërëpsawiarang wëwëere weëre kosang pötë pepap pi omën omp aköröa Omp Aköp, pimënt tapöpökëër kaöaröa Kaöap. ¹⁶ Pi kopëtap wel yawiaut wonöp, ëwa panë omnaröa nasënganëëta öngpök wëaup. Omën nampök piin itnaangkën ëaup, peeneeta nampök itnaangkanëëp. Weëre kosangre yaya yamëëa pöt pim naë wieëaut om wiakaim wiaap, kosang pan. Yaap.

Omën omnant selap wieëauröa ngönte

¹⁷ Ni omën omnant selap wieëauröen ök mam. Pël ëën koröp ngaarëk wak omën lëngë sëpna pipotön kön wiin pitëm kaamököt pël ëën kosang wesak öpan. Anutu pi moup pepap puuk omnant ulöl wes ningkën wak ërëpsawiarang öpenaap piin kosang wesak öp. ¹⁸ Ni ök mam. Pël ëën omën omnant selap wieëaurö ya ompyaut selap mënak perper äak pitëm omnant kom äak omën muntarö mamp. ¹⁹ Pël ëëpna pötak pitëm ënëm kaamök elmëëpna omën weëre kosangringöt koirak wëwë kosang këët öpnaat.

Wa korkor ngönte

²⁰ Timoti, ni Anutuu ngön nina pipët këëkë wesak ngarangk ëëm. Pël äak ngön pas kë won pipot kasëng mamp. Omën narö tiarim ngönëntaan kööre tok yaalni pipörö pitëm ngön pipten, “Ëwat kësangöt yewaut,” pël kaar ya. ²¹ Pit, “Ten ëwatrangörö,” pël aim olëak irikor äak ngönën kasëng menaut pötaanök.

Anutu pim komre kolap pöt arim naë wiaap.

[Yok pi tapët. Ne nim pepap, Pool.]

2 Timoti

Yesu wel wiak kutömweri sëen wë krismaki 36 pöta ök won sëen Pool kaalak wii kaatak wë Timotiin epwer retëng ë mena. Pool pi pimtë wel wiipna akunet temanöm yesën kön weswes ëëë Timoti pim Epesas kak ingre mor saurö ngarangk ëëpnaal ngan rë mena.

Pöt epël wia.

Ngön ngës räaut 1:1-2

Yoöre ërëpre wa korkor ngönöt 1:3-2:13

Weteteere pepanöm ngönöt 2:14-4:5

Pool pimtë ngönte 4:6-18

Ngön mëët 4:19-22

¹⁻² O Timoti nem ru ulöpöököp ne Pool Anutuuk Yesu Kristoë ngön yaaö omën sumëak neulëak tiarim wëwëet Yesu Kristooring yal mangkën nimpnaat kosang wesak niia pöten ök niamëak wes nemëaupök pep epwer retëng ë yaningk.

Anutu Pepere tiarim Aköp Yesu Kristo piarpim komre kolapre ya ngësre mayaap pöt ningkën nim naë wiaap.

Tiar ngönëntaan ëö ëëngan

³ Nem ëere peparöa eima pöl neenta lupmer utpetat won wiaan kengkënring wë Anutuun inëen elmëeim wë. Pël ëëë nimëen yak kët ël epotë Anutuun kimang maimeë yoöre ërëp maim wë. ⁴ Ne sëp yaniwasën nim neen yaköm ëen ing ëan pöten kön wieë ërëpërëp kësang pan ëëmaak yak niin itampaaten kent yaë. ⁵ Ne nim kön wi kosang pan weseim wëen pipten kön wia. Kön wi kosang ke pil pipët nim öng ëap Loisre ëlëp Yunis piarpim eimaatak niinta tapël yaën pël kön yaniwi. ⁶ Pötaanök nim könö it nganga niwesak epël niamaan. Ngaan nem moresiar nim kepönöök yaniwiin Anutuuk welaköt elniin ngönën ya mëmpëak weëre kosang waup. Pötaanök weëre kosang pöta këët ngarangk ëak ulöl wasum. ⁷ Nim elnia pöten kön wieë epël kön wiim. Anutu pim Pul tiar yaningk pöök kas ëëpenëak naalniin weëre kosang ëëre lup sant ëëre tiarimtok tiarimtën ngarangk ë pël ëëpenëak yaalni. Pötaanök weëre kosang waö pöta këët ngarangk ëak ulöl wasum.

⁸ Ni tiarim Aköpë ngönënte ök amëëtaan ëö ëëngan. Pël ëak ne pim yaat yamëngkën wii kaatak neulëaup neenta ëö ëëngan. Ni Anutuu naëaan weëre kosang wak nem yaaul ngönëntaan këlangön kat yawiem kön wiin pangk ëëp. ⁹ Anutu pim tiar utpetetakaan niwak wotpil öpenëak yaö niia pöt tiarim ompyaö nentaan won. Ngaanëër pan Anutu pi yang epër won wiaan Yesu Kristook tiar ompyaö niwasëpnaat pël kön wia pötak komre kolap elnia. ¹⁰ Pim komre kolap elnia pötak peene tiarim utpetetakaan niwaup, Yesu Kristo, jaaröön tekeri yes. Kristo pi weleta weëre kosangöt wa olëak pim ngön ompyautak wëwë kosang wiakaim wiaapna pöt war wes yaningk. ¹¹ Pël ëen Anutuuk ne pim ngön yaaö omën sak ngön ompyaö pöt aöre rë moulö pël ëëmëak neulëaup. ¹² Pël ëaut pötaanök ne këemre këlangönring wëaup. Pël ëëë pöten ëö naën nem kön wi kosang yewesau Anutu pöpön kön selap naën yaaup pi weëre kosangringëpök nem ya yamëngkautre wëwëet ngarangk elnëëpënëak yemangk pöt pout ngarangk ëak wëen akun kaöaö temanöm sëpnaat. ¹³ Ngön yaap nem këmtakaan ök yeniak pipta ököök ëëm. Ni Yesu Kristooring yal menak wë ngön pipët piin kön wi kosang wasöore lupmerök sant mowasö pël ëëmëen yeniak pipël ëëm. ¹⁴ Ni Anutuuk omën ompyaö ngarangk ëëmëak nina pipët ompyaö wesak ngarangk ëëm. Ngëëngk Pul tiarim lupmeri wia pöök kaamök elniaan ya pipët mëmp.

¹⁵ Ni ëwat wëen. Esia yangerak ngönën omën pourö ne sëp newesaut. Pitëm naëaan Piselasre Emosenis piaripta. ¹⁶ Aköp pi Onesiporas pim öngre ruuröen yaköm elmëëp. Pitëm pepapök ne wii kaatak wëen kaaö naalnëen akun kësang nem naë wais ya kë neweseimaup. ¹⁷ Pi Rom kak wais neen ap weseim wiak nokoiraut. ¹⁸ Aköpök kön

wiin pangk eën akun kaöaöök yaköm elmëep. Pi Epesas kak nemëen inëen ya kësang mëneimaut. Pöten iteneimaup niinta ewat wëen.

2

Poolök Timotiin Yesu Kristoë nga omën sëpënëak mëëa

¹Nem ruup ni, tiar Yesu Kristooring yal menak wëen komre kolap yaningk pötak weëre kosang sak öm. ²Pël ëak omnaröa itöök nem ngönën ök niaan kat wia pipot nuukta tapël omën naröen kön wiin ya ompyaö mëmpnaarö pël eën pöt pitën maan omën muntaröen ök map.

³Ni Yesu Kristo pim nga omën ompyaö namp pël sak tenring këemre këlangönë rangk öm. ⁴Ne nim ömëel pöten kön wiimëek yak ngön nokoliit ök niaaman kat wi. Omën namp kööre tokörö il wasëpënëak nga yaatak wë pi ya muntat namëngkën yaaup. Ngaröa kaöapök pim yaaten itenak kent ëëpënëak nga ya kopëtet ompyaö wesak mëmpnaat. ⁵Ën namp pi omën muntarö il mowasëpënëak ngaal witwit yeem ngasam pöta ngön kosangta ënëm naën ëëpna pöp këet naön ëëpnaap. ⁶Ën namp pi ya lupöök akun poutë ya kaö mëneim öpna pöp puuk wet reäk ya lupöökaan kaömp këet öpnaap. ⁷Ngön pipot ingre mor saurö tiarim wëwëeten ya. Aköpök kön koir ningkën nem ngön ök yeniak pipotë këetön ewat sumëet. Pötaanök kön wiaam.

⁸Ni Yesu Kristoon kön wiaam. Pi omën omp ak Tewit pim ëapök weletakaan wal ëaup ngön pöt ngönëntak ök ni yeë pöt. ⁹Ne ngön ompyaö pipot ök yaan omnarök nem ngönten kaaö eën utpet yauröen yaalmë pöl këemre këlangön ke nentere nent kat yenewi. Pit wii yenetë. Pël ëautak Anutu pim ngönte wii natëen yaë. ¹⁰Pötaanök ne Anutuu yaö wesaurö pitëmëen këemre këlangön epot kat yawi. Pit Yesu Kristook utpetetakaan moön Anutuu ëwaatak wakaim öpënëak këlangön kat yawi. ¹¹Ngön epël wia epët yaap.

“Tiar pim weletak yal menan pöt wëwëetakta yal mēmpnaat.

¹²Tiar këlangön kat yawiem weë ngentiipena pöt piiring ngarangk sēpenaat.

Tiar pi yak mowasēpena pöt puukta tiar yak niwasēpnaat.

¹³Tiarim ngön kosangët wiap sēpna pöt pim ngön kosangët kosang sak wiaapnaat.

Pi nalre nal naën yaaup.”

Ya omën namp Anutuuk itaangkën ompyaö yaë pöta ngönte

¹⁴Ni ngön epët ngölöp wesak Anutuu ëöetak omnaröen mëak pit ngön utpetatëen nga elepan pël mam. Pël yaë piptak kaamök naalmëen ngön utpet pötök pöt kat yawiaurö utpet yemowas. ¹⁵Anutuuk niin kön wiin kë sēpnaataan weë ngentiak yaat mëmp. Pël yeem ngön këet wotpil tekeri wesak maim wëen omën ëöaat nim rangk nawisën ëëpnaat. ¹⁶Ngön pas kë won Anutuu kent naën pipot apan. Pipotök utpetatë kanöök wes mëen Anutuun kasëng mempanëen. ¹⁷Kaar pipot ëmpöl kaöatë yaë pöl ulöl sak utpet yewas. Omën ke pil yauröakaan naar Aimeniasre Pailitas. ¹⁸Piarip irikor ëak ngön këet kasëng menak ënëmak weletakaan wal ëëpenaat ya pöt yok oröa pël kaar aimeë omën muntaröa kön wi kosang yewasaut utpet weseim wë. ¹⁹Pël yaatak Anutuuk pim ingre morörö tiar ka wap ket ëak wesirën taintaë taua. Wap pöta möönöök ngön epël wia. “Aköp pi pim omnaröen ewat wë.” Pël ëak munt nent epël wia. “Omën Aköpön, ‘Yaap pi tiarim Aköp,’ pël maimeë pim yapinte wak yaurö pit utpetat kasëng mamp.”

²⁰Omën omnant kësang wieëaupë ka kaöetak kelön nant omën sum kësangët koolre siluwa pötök ket ëëre këraare yangatök ket ë pël ëaut wia. Nant ya kaöatë yaut, nant pasutë yaut pël ëak wia. ²¹Namp pi omën pas pöt kasëng menak pim lupmer kölam wasën pöt pi kelön ya kaöatë pötë ök sēpnaat. Pël eën Ka Pepapök piin kön wiin ompyaö eën peram mowasën pi yaap Ka Pepapëen ya ompyaö ke nentere nent mëmpnaat.

²²Timoti ni omp ulwasöröa kentre kaur yaaut sēp mowesak öm. Pël ëak omën lup kölamring wë Anutuun kaamök elmëëpënëak maim wëauröaring wotpil weëre kön wi kosang mowasö, lup sant elmëëre mayaaptaring wë pël ëëmëen weë ngentiim. ²³Ni köpël ngön utpet pipot kasëng mamp. Pipotök nga koir yaë pöten ewat wëen. ²⁴Aköpë

inëen yaaö nampök ngaal witwit ngön epan. Pi omën pourö ngöntre kar elmëimeë ompyaö wesak ngönën ök maim öp. Pël yaëen nampök piin utpet yaalmëen pöt ya sangën elmëëpan. ²⁵ Pël äak omën pim ngön wa olë yaaurö pitën wiapre kor elmëak pitëm könöt wotpil mowasëp. Pël ëen pit Anutuuk kaamök elmëen lup kaip tiak ngön këët ewat sëpën sa. ²⁶ Pël äak pitëm lupöt kan tëen ngaanëer Setenök pim ngön ngaarëk öpënëak kalaapö mowiin wak wakaima pörekaan ent ë olëak ompyaö sëpnaat.

3

Akun kaöaö temanöm yesën wa irikor kësang orööpnaat

¹ Ni epël kön wiaam. Akun kaöaö temanöm yesën könöm ke nentere nent orööpnaat. Pöt epot. ² Omnarö pitëmtën kent ëen keimön ëëpnaat, monatön kentre kaur ëëpnaat, pitëmtën wak isak apnaat, ieping ëëpnaat, Anutuun ökre was apnaat, pitëm ëlre peparöa ngönöt wa olapnaat, omnant mangkën yoöre ërëp nemaan ëëpnaat, Anutuun ngëengk nemowasën ëëpnaat, ³ omën pitring irëauröenta ngöntre kar naën ëëpnaat, omnarök mayaap elmëëpënëak yaëen kangiiir nga elmëëpnaat, omnaröen ökre was apnaat, pitëmtok pitëmtë koröpötön ngarangk naën ëëpnaat, kentre imënöröa yaë pöl ëëpnaat, omën ompyaö yaautön kööre tok ëëpnaat, ⁴ pitëm karuröen morök elmëak kööre toköröa moresi moulmëëpnaat, teënt pan köntak pitëm kön engk ma e pötë ënëm ëëpnaat, pitëmtok omën kaöarö pël kaar apnaat, koröpöökë omnantön kent yeem Anutuun kent naën ëëpnaat. ⁵ Pël yeem pit koröpöök Anutuu ënëm yaaö kaarkaak sak wë Anutu kasëng menak öpnaat. Ni omën ke pilörö kasëng mamp. ⁶ Pitëm naëaan narö ëlëep ka nantë së ilëak öng kön wonöröen ngön kaar ke nentere nent mëak pitëm ngönën kaar pötë ënëm ëëpënëak morök yaalmë. Öng pörö pitëm saunatë könömöt wetak wë kön selap wëaurö kentre kaur ke nentere nent pötök wer moön ënëm yaaurö. ⁷ Pit kët ël epotë ngön kat wiak kön ya mëneimeë ngön këëta songönte ewat nasën yaaurö. ⁸ Omën öngörö morök yaalmëa pörö ngaan Sanisre Sampris piarpim Moses pim ngönten kööre tok elmëa pöta ök ngön këëtaan kööre tok yaaurö. Pitëm könöt utpet yaaurö yak kön wi kosang yewesaut kaëngk yaaurö. ⁹ Pitëm omnant yaautë këët kaö naarööpan. Sanisre Sampris piarpim ëa pöl köpël yaauta këët tekeri sëen omën pourö itaampnaat.

Weëre kosang taueë Anutuu ngönta ënëm yaauta ngönte

¹⁰ Ni neering yesaup nem ngönën ök yamëëaöre kan yaaö, omnant yaaö poutë songöntere Anutuun kön wi kosang yewesaöre ya wiap yaaö, lup sant yaaöre këere ngaatë rangk wë, ¹¹ omnarök utpetat kësang yaalnëaöre këlangön kat yawiaö pötön ewat wëen Antiokre Aikoniamre Listra ka pötë së wë këlangön kaö kat wieim wëen Aköpök utpet pötë öngpökaan ent ë neulëaut pöten ewat wëen. ¹² Omën narö Yesu Kristook yal menak Anutuu ngöntak öpna piporo kööre tokörök utpet mowasëpnaat. ¹³ Ën omën utpet kaar yaaurök omnaröen morök yemaan Setenökta pitën morök tapël maan utpet panë sëpnaat.

¹⁴ Ni pöt, ngön kë kat wiak kön wi kosang wesap pipot taintaë wak öm. Ni ten ngön pipot rë niulauröen ewat wëen. ¹⁵ Nimtënta ewat wëen. Nim kotuukaan ngëengk ngönën pepewer sangk kelak kat wieimaup yak pötak kön ompyaut ningkën Yesu Kristoon kön wi kosang wasën Anutuuk utpetetakaan niöpnaap. ¹⁶ Ngönën pep pipot pout Anutu pimtë Pulöökë kaamöktak oröaut. Pötaanök ngön pipotök ewat ninak tiarimtë utpetatön pet yaalni. Pël äak tiarim wëwëat ompyaö niwesak wotpil öpena pöt rë yanuul. ¹⁷ Kopëta niwasën Anutuu omën kë panë sak ya ompyaö ke nentere nent mëmpënëak ngönën pep pöt öröa.

4

Poolök Timotiin Anutuu ngön këët kosang wesak ök mapënëak mëëa

¹ Ne Anutuu ëöetakre Yesu Kristo omën wel wiaare öp wëaurö tiarim ngönte ë pet irëpnaapë ëöetak pim akun kaöaök wais wa ngaök nimëëpna pötaan kosang wesak epël niamaan kat wiim. ² Anutuu ngönte ök mëak omën pötaan kent yaauröere kaaö yaaö

pouröen wiap elmëak kosang wesak ök mam. Pël ëen ngön pötak elmëen pitëm lupöt it ngangä sëp. Pitëm utpetatön nga maan lup kaip tiip. Konöt kosang mowasën Anutuu kanöök sëp. Pël yaëen kët ël epotë wiap elmëak këëkë wesak rë mouleim öm. ³ Ënëmak akun nent temanöm sëen omnarö wotpil ngönten kaaö ëak pitëmtë kentötë ënëm eimeë ngönën kaaröt kat wiipënëak yeem pëel maan rë yemoula ke nampre nampörö wais rë mouleim öpnaat. ⁴ Pël ëen pit ngön këët kasëng menak ëlar ngön pöt kat wieim öpnaat. ⁵ Ni pöt, kët ël epotë kön tektektaring wë këëmre këlangönë rangk öm. Pël ëëë omnaröen ngönën ök maim öm. Nim omnarö kaamök ëak ngönën ök yemaan ya pöt panë wesak mëmpeim öm.

Pool pi ya pet irëpënëak mëëa

⁶ Wain iit Anutuun kiri yaalmë pöl nem iit lë olemëak yeë. Nem wëwë epët sëp wasuma akunet temanöm yes. ⁷ Ne nem yaat weë ngentiak mëneimaut. Nem yaat mëmpö wais pet ir yoolak. Kan yaö neea pöök mësaö wais yaö neeaurek yaarö. Nem kön wi kosang yewesaut wil këlok naën. ⁸ Pël ëen peene pöt kutömweri ul ë rangiaut, sum kësangring omën wotpilöröaan yaö ëa pöt nemëen äaut akun kaöaöök Omp Aköp, ngön ë pet yairaö wotpilëp puuk nampnaat. Pöt nemënt pëen won, pim orööpna akuneten kent ëak kor wakaimaurö pitta mampnaat.

Ngön mëët

⁹ Peene teëntom nem naë waisum. ¹⁰ Timas pi yangerakë omnantön kentre kaur ëak ne sëp newesak Tesalonaika kakë sa. Pël ëen Kresen piita Kalesia yangerakë yesën Taitasta Talmesia yangerakë sa. ¹¹ Pël ëen Luk pimënt tenip wë. Pötaanök ni Maak koirak arip waiseë. Pi yok pangk ya kaamök elnëëpnaap. ¹² Tikikas pöpökëer nook wes mëen Epesas kakël sa. ¹³ Nim waisumë pötak nem ulpëen waliip Troas kak Kapas pim kaatak wiaan pöp wak waisum. Pël ëak pep pepatring ket äautre imën koröpöök ket ëaö pipotta wak waisum. Ne pep imën koröpöök ket ëaö pipotön kent pan yaë.

¹⁴ Ainötök omnant ket yaaup Alesanta pi utpet kaö elnëaut. Pötaanök Aköpök kangut mampnaat. ¹⁵ Niinta omën pöpön ngarangk këëkë ëëm. Pi kosang ëak tenim ngönöt wa olëaup.

¹⁶ Wet rëak nem ngön yaatak neulëa pötak omën namp ne kaamök naalnëen, won pan. Omën pourö ne sëp newesa. Aköpök pitëm korar elnëa pöta kangut won wes moolap. ¹⁷ Aköp neering wë ngönën ulöl wasën köpël omnaröeta kat wi pet irëpënëak kaamök elnëak weëre kosang nenak utpet kaöatë naëaan ent ë neulëaut. ¹⁸ Aköp pi utpet ke nentere nenta öngpökaan newak ompyaö wesak kutömweri wa ngaöök nemëëpnaap. Tiar akun poutë pim yapinte ngaarëk wak aim öpa. Yaap.

¹⁹ Ne Akuilaare pim öngöp Prisilaare Onesiporasë öngre ruurö pit pouröaan yowe yemak pël ök mam. ²⁰ Erastas pi Korin kak wakaimaup. Tropimas yauman ëen Mailitas kak ent ë moulmëaut. ²¹ Kentre wap akunet temanöm sépanëen teënt waisum.

Yupulasre Putenre Lainasre Klotiaare ingre mor eprek wëaö pourö pitta yowe yenia.

²² Aköp nim könöpring öp. Pim komre kolap pöt arim naë wiaap.

[Yok pi tapët.

Ne nim pepap, Pool.]

Taitas

Yesu pi wel wiak kutömweri sēen wē krismaki 35 pōta Òk won sēen Poolök pep epwer Taitas pimēen retēng ēa. Taitas Krik omēn Poolring wakaimaupök Krit kustak ingre mor saurō ngarangk ēak wēen Poolök epwer retēng ē mena. Pim pep epwer pōt, Taitasēn tolēel ngarangk ēēpēn pōta ngōnōt mena. Ngōn epēt 1 Timoti pōweri wia pōtē òk.

Pōt epēl wia.

Ngōn ngēs rēaut 1:1-4

Ngōnēnē ngarangkōrōa ngōnte 1:5-16

Omēn pourōa ngōnte 2:1-15

Wa korkorre pepanōm ngōnōt 3:1-11

Ngōn mēēt 3:12-15

¹ O Taitas, ne Pool Anutuu inēen yaaupök pep epwer retēng ē yangngk. Puuk Yesu Kristoē ngōn yaaō omēn neulēak pimēen yaō elniaurō arim kön wi kosang yewesaut taē wasēn pim wēwēetak wē pōta kēēt kēēkē ēwat sēnēak neulēaut. ² Ne ar ya kē sak wēwē kosangēt önēētaan kor önēak arim kön wi kosang yewesaut taē yanuwas. Anutu pi kaar naēnēpök yangerak omnant naarōn wiaan pōtaan kup nuwia. ³ Pēl ēak puuk ēnēmak pim akun wia pōtak wēwē kosangta songōnte pim ngōntak tekeri wes nina. Anutu kama yanuwa pōpök ngōn epēt nenak òk amēak neaan pēl yeē.

⁴ Taitas niin ngōnēn òk niaan nem yeē pōl kön wi kosang wesak nem ru panē saup, niin yoōre ērēp yeniak.

Anutu Pepere tiarim kama yanuwaup, Yesu Kristo, piarpim komre kolapre mayaap pōt ningkēn arim naē wiaap.

Ngōnēnē wotōökōrōa ngōnte

⁵ Ni ingre mor saurōa naē omēn nant korar wia pōt wotpil wesak ka poutē ngōnēnē wotōökōrō moulmēēmēak nem òk niaa pōl Krit kustak niulēen wēaup. ⁶ Ne epēl òk niaut. Omēn namp pi omnarōa itōök ketre saun won panēēpök öng kopēt nampringēp, pim ruurōeta Kristoon kön wi kosang yewesaurōak pitēm kentōökē ēnēm ēak utpet naēn yaaōre pitēm ēlre peparōa ngōn wa nemoolaan yaaō omēn ke pilēpök ingre morōrōa kepōnōök moulmēen öp. ⁷ Ngōnēnē wotōököp pi Anutu pim yaat ngarangk yaaupök omnarōa itōök ketre saun won, wotpil öp. Pi pimtēn ping wesak ēak ya sangēn teēt ēēpan. I ngaat nak kön irikor ēak omnarō kontak mööpan. Monere urōmatēen war ēēpan. ⁸ Omēn kamaatēaanōrō ngōntre kar elmēep. Kön ompyautaring wē wotpil ompyaō öp. Pimtē wēwēet ngarangk ēēp. ⁹ Pi tenim ngōnēn kē rē yanuul pōt taē wes wak öp. Pēl ēēē ngōnēn kē pōt rē mouloōre omēn ngōn pōt wa yoolēaurōa kaarōt tekeri wasō pēl ēēp.

Krit kustak kaar omnarō selap wakaima

¹⁰ Omēn selap ngōn wa yoolēaurō wē. Pit ngōn mosut ēak morök yaalni ke pilōrō selap Yuta omēn, “Ar Anutuu ngōnta ēnēm panē ēēnēen arim koröp kaut ileē,” kaar pēl yaaō pōrōa naēaanōrō. ¹¹ Pit monere urōmat öpēnēak ngōnēn naēpanēēt aō ompōrōere pitēm öngre ruurō utpet yemowesaurō. Pōtaanök ngōnēnē wotōökōrō ar pit il mowarieē. ¹² Pitēmte Krit kustakaan ēwat omēn nampök epēl òk ēa. “Krit omnarō ten kaar yaaurō. Ten animaurōa òk kē kontak yeem wisēn yaaurō.” ¹³ Krit ēwat omēn pōpē òk ēa pōt yaapēt. Pōtaanök pitēm kön wi kosang yewesaut taē wesak öpnaan kosang wesak òk maē. ¹⁴ Pēl ēak pit Yuta omnarōa ēarōa ngōn pasutre omēn ngōn kēēt wa yoolēaurōa ngōn kosang wesak ya pipotōn kat wiipan pēl maē. ¹⁵ Omēn pitēm lupōtē kōlam wē pōrō pit omēn poutōn kön wiin kōlam wia pēl yaaurō. Ēn utpetatōk pitēm lupōtē utpet wasēn Kristoon kön wi kosang newasēn yaaō pōrō pit omēn poutōn kön wiin kōlam won pēl yewas. Pōt pitēm könre lupōt pu wariin ompyaōre utpet pōt kom naēn yaaurō pōtaanök. ¹⁶ Pēl yaēetak Anutuun ēwat wē pēl yaaurōak pitēm yaautōk pi kasēng yemangngk pōt pet

yaalni. Anutuuk pitën itaangkën utpet pan ëën pit pim ngönte wa olëak omën ompyaut ëëpënëak ëën pangk naën yaaurö.

2

Öngre omp ulöpöröa ngönte

¹ Pit utpet ke pipot yaauröak ni pöt ngönën këët pëën rë mou. ² Omp ulöpöröen i ngaat nak kön irikor ëëpan pël ma. Pit omën ompyaut yaëën omnaröak pitën ping wesak ap. Pël ëak pitëmtë wëwëat ngarangk ëëp. Pël yeem këëkë wesak kön wi kosang wasööre neneren lup sant elmë pël ëëp. Pël yaëën omnaröak pitëmëën utpet yaalmëën pöt kosang sak öp. ³ Tapël öng ulöpöröenta öngöröa Anutuu ngön ngaarëk yewa pöl ëëpnaan ök ma. Pit omnaröen utpet wesak mepan. Pël ëak i ngaat keimön nëmpan. Pël yeem öng ulwas ompringöröen ompyaö yaaö pöt rë moulak pet elmëëp. ⁴ Pël ëak öng ulwas pöröen pet elmëën pitëm ompre ruuröen lup sant elmëëpnaan. ⁵ Pël ëak pitëmtë wëwëat ngarangk ëak lup kölam öpnaan. Pël yeem pitëmtë kaatë omnant këëkë wesak ngarangk ëak omnaröaan ompyaö elmëak ompöröa ngönöt ngaarëk öpnaan. Pit pël yaëën pöt omnaröak pitëm yaautön itenak Anutuu ngönten utpet wesak naëpan.

Omp ulwasöröa ngönte

⁶ Öngre omp ulöpöröen mëëa tapël omp ulwasöröenta ök ma. Pitëmtë wëwëat ngarangk ëëpnaan kosang wesak ök ma. ⁷ Ni ompyaö yaaö pötaan wotöök rëak wëën omnarö nim yaaö pöten itenak ök ëëp. Ni rë moulmëën, wotpil wë këëkë wesak rë mou. ⁸ Ngön kë omnaröak wa utpet wesak naën ëëpna pöt pëën ök ma. Pël ëën nim kööre tokörö pit tiarën utpet wesak niapënëak ök ëën pangk naën ëën ëö sëpnaan.

Inëën ruuröa ngönte

⁹ Inëën ruuröen pitëm kaöaröa ngönöt ngaarëk wak ompyaö wesak ya mëngkën pit itenak ya ërëpërëp ëëpnaan ök ma. Pitëm kaöaröen ngön utpetat kangiiir mepan. ¹⁰ Pit pitëm kaöaröa omnant këkain ëëpanëp ompyaö wesak pitëm ngönöt ngaarëk öp. Pël ëën pit itenak, “Yok pangk yaë,” pël wasëpnaan. Inëën ruurö pit ya ompyaö ke pil yamëngkën Anutu tiarim kama yanuwaup pim ngönënte ngaarëk sëën omnaröak itenak kön wiin, “Ngön pöt ompyaut,” pël wasëpnaat.

Tiar lup kölam wë Kristo pim akun kaöaöön kor öpa

¹¹ Anutu pi yang ël epotë omën pourö kama niöpënëak pim komre kolap pöt tekeri wes nina. ¹² Komre kolap pötak Anutu kasëng menak wëäö pötëre yangërakë kentre kaur pöt sëp wesak e yangërak wë eptakëër tiarim wëwëat ngarangk ëak wotpil wë omën Anutuu ënëm yaauröa wëaul öpenëak rë yanuul. ¹³ Pël ëën tiar wëwë pötakël wë kön kosang wiak kë ompyaö oröön ërëpsawi ëëpena pöten kor eim wë. Yaap, tiar kor eim wëën Yesu Kristo yaaröön pim ëwaat tekeri sëën itaampenaat. Pi tiarim Anutu, ompyaö yanuwass pöp, ¹⁴ tiar utpetatë öngpökaan kama niwak kölam niwasën pim omnarö pël sak wë kosang wesak ompyaö pöt ëëpenëak pim wëwëat tiarimëën keimön naën kësangën elniak wel wia.

¹⁵ Ngön pipot pout ök ma. Weëre kosang nina pöt pout wak wë ngön pipot öpnaan ke urak mëak wa olapanëën kosang wesak ma. Pit niin kön wiin iraan nim ngönte wa olapan.

3

Tiar wëwë ompyautak kosang sak öpa

¹ Nim ingre mor sauröen yang ngarangköröere kaöaröa iri öpnaan ngolöp wesak ök ma. Pit ngönöt ngaarëk wak wëën ya ompyaö nant mangkën pöt mëmp. ² Pit omnaröen utpet wesak mëak ngön kosang mepanëp ompyaö elmëak ëpre wiap elmëëp. ³ Tiar ngaan Setenök morök elniin ngön këëta kanö irikor ëak köpël wë ngön wa olaimaurö. Pël ëak tiarim wëwëat ngarangk naën kentre kauratë ënëm pëën eimaurö. Kët ël epotë tiar utpet yaëën omnarö tiarën kaaö yaalniin tiarimëntta neneraan kaaö eimaurö. ⁴ Pël ëauröak

Anutu tiar kama yanuwaup pim ompyaö elniire lup sant elni pël yaaö pöt tekeri wes ninak ⁵ kama niwaurö. Pi tiarim wotpil yaautaan won, pimtë yakömtak pël elniaurö. Pi tiarën yaköm elnieë tiarim lupöt iirak pim ru niwasën Ngëengk Pulöök tiarim lupöt ngolöp niwesa. ⁶ Anutuuk Yesu Kristo tiar kama yanuwaaupë tiarimëen elnia pötaan Ngëengk Pul pö tiarim naë wes mëen wais kaamök kësang elnia. ⁷ Anutuuk komre kolap elniak, “Wotpilörö,” pël niak yaö niwasën kön kosang wiak kor wë wëwë kosangët öpenëak pël elnia. ⁸ Ngön pipot yaapöt.

Taitas, nem kentöök ni omën Anutuun kön wi kosang wesaurö omën ompyaut eim öpnaan kosang wesak omën yaap pipot ëëpnaan ök ma. Pipot ompyaut, omnarö kaamök yaalni. ⁹ Ngön utpet ke epëlöt kasëng man. Ngön mosutëen nga elngan. Èere körööröa songönöt kaö wesak angan. Moses pim ngön kosangtak wia pötön nga angan. Omën pipot pout mosut, kaamök naalniipanëët, pötaan kasëng man. ¹⁰ Èn omën namp ngön kaar ëak ingre morörö kom yaalmëen pöt akun nent ma nentepar wotpil mowas. Pël ëen pi kat nawiin yaëen pöt kasëng moman. ¹¹ Ni ëwat wëen. Omën ke pilëp korar wë utpet yaaup. Pimtë yaaut tiarën pet yaalni.

Ngön mëët

¹² Ne Ateamas ma Tikikas namp nim naë wes mëen wais orööpna pötak teëntom nem naë Nikopolis kakë wais. Ne kopí akunaöök pörek ömëak kön yawi pötaanök. ¹³ Ni Sinas, Rom ngön kosangöt ëwatëpre Apolos piarip kaamök ompyaö elmëak kamtaöökë omnant menak wes mëen sëp. Piarip omnantön ngöntök ëëpanëen kaamök elmë. ¹⁴ Tiarim ingre mor saurö pitta ompyaö yaauta yaat këëké wesak mënak kosang sëp. Pël yaëen narö koröpöökë omnant ëël yaëen pöt kaamök elmëen pitëm ngönëntak wëaut kë ëëpnaat.

¹⁵ Omën neering wëaurö pit pourö niin yoöre ërëp yenia. Ngönëntak lup sant yaalni pöröenta tapël yaalmë pël ök ma.

Anutu pim komre kolap pöt ar pouröa naë wiaap.

[Yok pi tapët.

Ne nim pepap, Pool.]

Pailimon

Yesu wel wiak kutömweri sēen wē krismaki 32 pōta ök won sēen Pool Rom kak wii kaatak wē pep epwer Pailimon pimēen retēng ēa. Pailimon pöp omnant kēsang wieäaupök Kolosi kak wēen ingre mor saurö pim kaatak wa top ēeima. Poolē epwer retēng ēaō pōta songönte epēl. Pailimonē inēen ru namp, Onisimas, pim omēn nent kēkain ēak kas Rom kakē sa. Pēl ēak Pool koirak lup kaip tiak Kristoon kön wi kosang wesa. Pēl ēen Poolök Onisimas kaalak Pailimonē naē wes yamēem Pailimonök pim saunet won mowasēpēnēak pep epweri ök mēak mangkēn wak sa.

Pöt epēl wia.

Ngön ngēs rēaut 1-3

Pailimon pimtēen yaya ngönte 4-7

Onisimas pimēen kimang mēēaut 8-22

Ngön mēēt 23-25

¹ O Pailimon, ne Pool Yesu Kristoē ngönte yaataan wii kaatak neulēaupök Timoti tepērim ngöntöp piiring wē tenpim ya ngawiap nimēen pep epwer retēng ē yaningk.

² Öng Apia tenpim karipre Akipas tenpim yeē pöl Anutuu yaat kosang ngentiak yamēngk pöpre ingre mor saō nim kaatak ngönēnēen wa top ē yaē pöröaanta yoöre ērēp yak.

³ Anutu tiarim Pepapre Aköp Yesu Kristo piarpim komre kolapre mayaap pöt ningkēn arim naē wiaap.

Pool pi Pailimonēen Anutuun kimang ngöntak yoöre ērēp mēēa

⁴⁻⁵ Pailimon, ni Aköp Yesuun kön wi kosang wesak Anutuu omnaröen lup sant yaalmēan pöt narök aan kat wiaut. Pötaanök ne kēt ēl epotē nimēen Anutuun kimang ngöntak yoöre ērēp maim wē. ⁶ Ni omnaröen nim Kristoon kön wi kosang yewesa pöten ök maan tiar Kristook yal ēak wēen Anutuu tiarēn ompyaō yaalni pöten ēwat sēpēnēak kimang yemak. ⁷ Ngöntop, ni Anutuu omnaröen lup sant elmēen pit ya kē sa. Pēl ēen ne pöt kat wiak ya kē sak ērēpērēp yeē.

Pool pi Pailimonön Onisimas sant mowasēpēnēak mēēa

⁸ Ni lup sant yaalmēan pötaan epēl niamaan kat wi. Kristook pim yaatak neulēen wē. Pötaanök nook omnant ēēmēen kēk niamēak pöt pangk niamaat. ⁹ Pēl ēēmaatak tepēr nampnampēen yak lup sant yeē pötaan wiap wesak niamaan. Ne Pool omp ulöpöp Yesu Kristo pimēen yak wii kaatak neulēen wēaupök ¹⁰ Onisimas, nem ruup, pimēen kosang wesak kimang yeniak. Nem wii ka eptak wēautak piin Kristoē songönte ök maan kön wi kosang wesak nem ru sak wē. ¹¹ Pi ngaan nim inēen yaaupök pim akunet pet nairēn wiaan nim sēp wesautak ompyaō wesak kaamök naalniin ēaup, peene tepēr pouwaar yok pangk kaamök elniipnaap. ¹² Pötaanök nook pi nim naē wes mēen yewais. Pi nem ru ulöpöököp yak ne sēp newesak nim naē yewaisēn ya kēlangön yaē. ¹³ Ne Kristoē ngön ompyaut ök yaataan wii kaatak neulēen wēaupök pi nim urötak kaamök elnēepēnēak kent yaē. ¹⁴ Pēl yaēetak ni pötaan kuure mak nenēaan wiaan piin maan nem naē öpēnēak kön nawiin ēaut. Pöt ni ompyaō elnēak piin maan öpnaan ke urak niamaaten kaaō yaē. Könök pēl elnēēmēeten kent yaē.

¹⁵ Ne kön wiin Onisimas pi kaalak wais niiring sasa öpnaataan Anutuuk maan akun kot nent sēp niwesa. ¹⁶ Ngaan pi nim inēen ru wakaimaup. Peene pöt, pöt pēen won. Pi nim ēan pöl Kristook yal mēnēē yak inēen pēen won, nim kar panē sak wē. Ne piin lup sant yaalmē. Ēn ni ne il newesak nim inēen ruupök nim ēa pöl Aköpön kön wi kosang wesak wēen lup sant kēsang pan elmēeim ömēep. ¹⁷ Ni kön wiin tepēr Kristoē yaat yamēngkauwaar pēl wesak pöt nim neen sant yaalnēen pöl piinta elmē. ¹⁸ Pi utpet nent elnia ma omēn nent nim naēaan kēkain ēa pöt ök neaan kangiir nimpaat. ¹⁹ Ne Pool nemtē moresök epēl retēng yeē. Onisimas pim omēn nim naēaan wa pötē kangiir nimpaan. Ni ēwat wēen pötaan ngolöp nuwesak epēl neniangan. Ne kaamök elniin

Kristoë omën sak wëen pötaan nim naë kangiir nampë kësang nent wia. ²⁰ Pötaanök Aköpëen yak ne ompyaö elnäak Onisimas sant mowas. Tepër Kristook yal menak wëerek pël elnëen ya kë sumaan.

²¹ Ni nem këm ngönte ngaarëk ömëet pël kön wieë pep epwer retëng ë yaningk. Yaap, ne kön wiin ni il wesak munt nantta ëëmëp. ²² Ne kön wiin Anutuuk nim kimang yamëëaut kat wiak wil neulëen nim naë waisumaap. Pötaanök Onisimas pim nim naë waisëpnaatak ne nim naë wais ömaan ur nent kopëta was.

Yoöre ërëp ngönte

²³ Epapras, Yesu Kristoë ngönte ök yaautaan wii kaatak moulmëen neering wë pöp pi yoöre ërëp yenia. ²⁴ Ën Maakre Aristakasre Timasre Luk neering ya yamëngka pörö pitökta tapël yenia.

²⁵ Aköp Yesu Kristo pim komre kolap pöt arim lupmeri wiaap.

[Yok pi tapët.

Ne nim karip, Pool.]

Ipru

Yesu wel wiak kutömweri sēen wē krismaki 37 pōta ök won sēen omēn nampök pep epwer Ipru omēn ingre mor saö narōaan retēng ēa. Omēn retēng ēa pöp, tiar köpēl. Pi ingre morörö kööre tokörōak pitēm kön wi kosang yewesaut irikor yaalmēen kasēng mampēnēak yaēen epwer retēng ē mena. Pi Kristoē yaatere yapintak Mosesēt il yewas pöt pet elmēa.

Pöt epēl wia.

Kristook Anutuu songönte tekeri wes pet ira 1:1-3

Kristook enselörö il yewas 1:4-2:18

Kristook Mosesre Yosua il yewas 3:1-4:13

Kristoē kiri yaaö yaatak Mosesēt il yewas 4:14-7:28

Kristoē sulöp ngolöptak Mosesēt il yewas 8:1-9:28

Kristoē kiri äautak Mosesēt il yewas 10:1-39

Kön wi kosang yewesauta ngönte 11:1-12:29

Wa korkor ngön mēet 13:1-25

Anutuuk pim Ruupön maan pim ngönte ök niia

¹ Ngaanēer Anutu pi tektek ngön yaurōen ök maan tiarim äarōen ngön ke nentere nent, kan ke naöre naö ök maö ima. ² Pēl äautak peene yangerakē omnant won wasēpna akunet temanöm yesēn akun eptak pim Ruupön maan pim ngönte ök niia. Ruup Pepapök maan omnant pout ket äaup omnantē pep sēpēnēak mēea. ³ Anutuu ē rangiere äwaat pim naē wiaan tekeri yewas. Pi Anutuu ök panēep pim weēre kosang ngöntak omnant pout kaamök elniaan taē sak wia. Puuk wel wiak tiar kölām niwasēpēnēak tiarim saunat won wes olēak, kaalak kutömweri wal äak sē Anutuu yaapkēel wel aisēak weēre kosangring wē.

Anutuu Ruupök enselörö il yemowas

⁴ Pi Anutuuk yapin kaöet mangkēn enselörōaat il yewas. Tapēl pi kutömweri isak Anutuu yaapkēel wē weēre kosang wak enselörö ngep elmēak wē. ⁵ Ne tol ēen pēl yeniak? Ngaan Anutuuk ngönentak epēl mēea pöt enselörōen ök nemaan äa.

“Ni nem Ruup.

Peene ne wil nuulēak nim Pep sak wē.”

Ēn epteta enselörōen nemaan äa.

“Ne pim Pep sak wēen
pi nem Ru sak öpnaat.”

⁶ Nent pöt, Anutuuk pim Ru wetēep yangerak wes mēen waisēpēnēak äa pötak epēl ök mēea.

“Ne Anutu nem ensel pourö piin yaya map.”

⁷ Nent pöt, pim enselörōen, “Pit Ruupē iri wē,” weseē pitēmēen epēl äa.

“Ne Anutu nem enselörōen maan kentöökē ök yesaurö.

Ēn nem inēenörōen maan es wilēngöökē ök yesaurö.”

⁸ Ēn nent pöt, Ruupēen Anutuuk epēl ök mēea.

“O Anutu, ni omp aköp akun wali om ngarangk eim ömēep.

Nim omēn wa ngaöök yamēen pörö wotpil wesak ngarangk yaaup.

⁹ Ni wotpil yaautön kent yaaup, utpet yaautön kaaö yaaup.

Pötaanök Anutu ne, nim Anutuuk ni ärēpsawi äemēak yaö niaan ärēpsawi kaö yaēen nimotök karurōaat il yewas.”

¹⁰ Nent epēl mēea.

“Aköp ni omnant won wiaan yanger ket äan.

Nim moresring kutömwer ket äan.

¹¹ Kutömre yang pipot kö yesēn ni pöt wakaim om ömēep.

Poë koröpö sēpar yes pöl pipot ēēpnaat.

¹² Nuuk pit poë koröpö rang rē yawi pöl ēēmēēt.

Pël ēak ulpēēnēp pērēak ngakēp yamē pöl elmēēmēēt.

Ēn ni pöp om wakaim omēēp.

Ni ulöp sak wiap nasēngan.”

¹³ Nent epël wia pöt, Anutuuk pim enselöröen nemaan, Ruupön mēēa.

“Ni wais nem yaapkēētakēl wel aisēak weēre kosangring wēēn

omēn nimēēn kōöre tok yaurō nook maan nim weēre kosangōökē karök ilapnaat.”

¹⁴ Ēn enselöröen tolēl mēēa? Pit omēn könöröa ök ēēn Anutuuk pim inēēn ya mēmpēnēak wes yamēaurō. Pël ēēn wais omēn Anutuuk utpetetakaan kama niöpnaarō kaamök yaalni.

2

Anutuu utpetetakaan yaniwa pöt kēsangēt

¹ Yaap, Anutuu Ruupök enselörö il yewas. Pötaanök tiar pim ngönte ök niaan kat yawi epēt kat kolak sēp wasnganēēn taē wes wak öpa. ² Anutuu ngön kosangöt enselöröen maan ök mēēa pöt yaap panēēt. Ommarō ngön pöt ngaarēk naön wa yoolaan kangiir Anutuuk utpetetakaan kama niöpna kaō pöt kasēng mangkēn tol ēak kangut won ēēpēn? Orōöpnaat. Pim tiar utpetetakaan kama niöpna ngön pöt, Aköp Yesuuk wet rēak ök aan omēn kat wiaurōak ngön pöt yaap pël aan kat yawi. ⁴ Pit pël yaēēn Anutu pimtokta Aköp Yesuu ngönte yaap pöt tekeri wasēpēnēak retēng weēre kosangring it ngolöp ke nentere nent mēneima. Pël yeem pim könōök elmēēn Ngēēngk Pulōök ngön pöt kaamök ēak ngönēn ya mēmpēnēak weēre kosang ke nentere nent ommarō nina.

Yesu pi tiar ommarō utpetetakaan kama yewauta pep saup

⁵ Yang ēnēm orōöpēnēak Anutuuk mēēaur nem yeniak epēr, Anutuuk enselörö ngarangk ēēpēnēak nemaan ēa. ⁶ Won. Pöta ngönte ngönēntak ngön nent epël wia.

“Anutu, ten omēn pasurōaan ni orōöptaan kön yaniwiin?

Ten omēn pēēnörōaan ni orōöptaan ompyaō yaalniin?

⁷ Ni ten akun kot nent enselörōa iri önēak niulēēn pitök il niwesa.

Pël ēēn kaalak ēnēmak ni ten wak ngaarēk isak ēwaat ē nirangian.

⁸ Pël ēak ni ten ommant pout ngarangk ēēnēak tenim iri niulēan.”

Yaap, Anutu pi tiar ommant pout ngarangk ēēpenēak niulēa ngönēn piptak pël ēa. Pötaanök kopēt nent tiar ngarangk naēngan won, pout ngarangk ēēpenaat. Pël ēēpenaatak peene itaangkēn tiar ommant pout ngarangk naēn yeē. ⁹ Peene pöt, tiar itaangkēn ngön pipēt Yesuun ēa. Anutuuk pi akun kot nent enselörōa iri öpēnēak moulmēēn pitök il mowesa. Pël ēēn pi kēlangön kat wiak wel wiin pim pël ēa pötaan Anutuuk pi wak ngaarēk isak ēwaat ē morangia. Pim kēlangön kat wiin ē morangia pöt, Anutuuk tiar omēn pourō komre kolap elniak tiar kaamök elniipnaan wel wiipēnēak maan pël ēa.

¹⁰ Anutu pi ommant pout ket ēak pötē pep sak wē. Pi omēn kēsang pan pim ru sak kutömweri sē ēwaatak öpēnēak kent kön wia. Pël ēak Yesu tiar ommarō utpetetakaan kama yewauta pep panē sēpēnēak yaō maan kēlangön kat wia. Anutu pi pël ēēn kē sa.

¹¹ Yesu tiarim kōlam yaniwesaupre kōlam niwesauro, tiarim Pepap kopētap. Pötaanök pi tiarēn, “Nem nangarō,” pël niapēnēak ēō naēpan. ¹² Pi tiarēn ēō naēn Anutuun epël mēēa.

“Nem nangarōen nim ngönte ök memaat.

Ne ingre morörōa tekarak wē niin yaya niamaat.”

¹³ Ēn nent epël.

“Ne pitring piin kön kosang wiimaat.”

Kaalak nent epël.

“Anutuu runga nena pörōaring wē.”

Yesu pi tiar kaamök elniipënëak yang koröpö wa

¹⁴ Anutuu ruurö tiar yang koröpööring wë. Pötaanök piita tapël ëa. Pöt pimtë weletak weleta pepap Seten won mowasëpënëak yang koröpö wa. ¹⁵ Pël ëakta omën weletaan kas yaautak wii ket ëak nitëen wakaimaurö wil niulëepënëak pël ëa. ¹⁶ Pim yang koröpö wa pöt, enselörö kaamök elmëepënëak naën, tiar Apramë ëarö kaamök elniipënëak pël ëa. ¹⁷ Tiar pim nangarö kaamök elniipna kan muntat won. Pötaanök tiarim ök panë sa. Pël ëak Anutuun kiri yaauta wotöök sak ya ngës ëen wotpil nuwasëpënëak Anutuu ëöetak ya kaö mëna. Pöt tiarim utpetat iir niolapënëak pël ëa. ¹⁸ Setenök piin morök yaalmëen këlangön kat wiaup yak omnaröa naë morök orö yanirëen yok pangk kaamök elniipnaap.

3

Yesuuk Moses il yewas

¹ Yesuuk kölam niwesa nem karurö, Anutu kutömweri wëaupök ar piiring önëak yas niiaurö. Ar Yesuun këékë kön wieë. Pi Anutuuk wes mëen pim ngönte ök ëak kiri yaauta wotöök saupë ngönte tiarök ök yaaurö. ² Anutuuk pim omnaröa naë Mosesën ya ngön maan ya panë wesak mëna pël Yesuukta tapël ëa. ³ Kaat ök rëaupë yapintak kaata yapinte il yewas pël Yesu Anutuu kaata pepapök Moses pim kaatak wëaup il mowesën omnarök pim yapinte wak isak ya. ⁴ Ka epot pout ök rëaup wë. Omnant poutë pepap Anutu. ⁵ Moses pi Anutuuk ya ngön maan pim omnaröa naë inëen ya yamëngkem Anutu pim ënëmak apna pöta ngönte ök maima. ⁶ Kristo Anutuu Ruup pi Anutuuk ya ngön maan ya panë wesak yamëngkem Anutuu omnarö ngarangk elnieim wë. Anutuu omën pörö tiar tapörö. Pöt pas won. Tiar kön kosang wieë pim yaö niia pötön kor öpena pöt pim omnarö pël apenaat.

Israel omnarö lup kosang ëak Anutuu ngönte wa olëa

⁷ Pötaanök Ngëengk Pulöök ngön epël ëa pöt tiarimëen yes.
 “Ar peene Anutuu ngönte kat yawi eptak
⁸ Israel omnaröa Anutu kasëng menak lup kosang ëa pël ëëngan.
 Pit yang mopöök ima akun pötak pim ngönte wa olëak ökre was elmëeima.
⁹ Arim ëarö pörek krismaki 40 pötë öngpök nem ya kosang mëneima pötön iteneëak köntak utpet elnë ökre was elnëeimaut.
¹⁰ Pël ëen ne omën pöröen ya sangën ëen epël ëaut.
 ‘Pitëm könöt nem pet yaalmëa pël nawiin sa rëak yesaurö.
 Pit nem yaautön ëwat sëpnaaten kaaö yaaurö.’
¹¹ Pötën kölop elmëak ngön kosang wesak epël ëaut.
 ‘Pit nem kaare yang kë yesaurek newaispan pan.’ ”

Israel omnaröa Anutuu ngönte wa olëa pël ëëngan

¹² Karurö, arim naëaan namp lupmeri kön utpetat wieë kön wi kosang newasën ëak Anutu wëwëap kasëng mengkanëen ngarangk këékë ëeim ön. ¹³ Pël ëak arim naëaan namp utpetatë moröktak elniin lup pu wariinganëen ket ël epotë neneren wa korkor ngön maim ön. Pël ëak ar neneren ngön ëak kat yawiem pöt, “Ngönëntak, ‘Peene,’ pël ëa pël peene taptakëer ngön ngaarëk ömaat,” pël kön wieë ngaarëk weim ön. ¹⁴ Tiarim wet rëak Kristoon kön wi kosang wesan pël taë wes wak yesem weletak orööpena pötaan Kristooring lup kopëtëmer sak wë. ¹⁵ Pöta ngönte ngönëntak epël ëa.
 “Ar peene Anutuu ngönte kat wiak pöt

Israel omnaröa pi kasëng mena pël lup kosang ëëngan.”

¹⁶ Pöt talöröak Anutuu ngönte kat wiak kasëng mena? Pöt maim naröak naën, Israel omën Mosesök Isëp yangerakaan mësak waisa tapöröak ëaut. ¹⁷ Ma talöröaan Anutuuk krismaki 40 pötë öngpök ya sangën elmë ima? Pörö utpetat ë yesem yang mopöök wel wi won sa. ¹⁸ Ma talöröaan pi kölop elmëak ngön kosang wesak, “Pit nem kaare yang kë yesaurek newaispan,” pël ëa? Pöt pim ngönte wa olaima pöröaan ëa. ¹⁹ Tiar pötën

ityaangk. Pit Anutuun kön wi kosang newasën äautaan pim kaare yang kë yesaurek neilaan äa.

4

Kë yesa kaare yanggerak oröopenëak niiaut

¹ Anutuuk pim kë yesa kaare yanggerak së öpenëak kup niwia. Pötaanök arim naëaan namp utpet äak neilaan äënganëën ya ngës kön wiipa. ² Pitëm ngaan ngön ompyaut kat wia pöl tiarta äaut. Pit ngön pöt kat pëën wiak taë wa naön äa pötaan pötak kaamök naalmëën äa. ³ Ën tiar ngön pöt taë wak wë eporö kë yesa kaare yanggerak së öpenaarö. Anutu pi kaare yang pören epël mëëa.

“Ne kölöp elmëak ngön kosang wesak epël äaut.

‘Pit nem kaare yang kë yesaurek newaispan pan.’ ”

Yaap, pim yanger ket äa pötak kë yesa kaare yang pöreta kopëta wesaupök kölöp ngön pöt mëëa. ⁴ Anutuu omnant ket äa pötak ngönëntak kët 7 pöta ngönte epël äa.

“Anutu pi kët 6 pötë ya mëneim pet irak 7 pötak kë sa.”

⁵ Pöta ngön nent kaalak epël äa.

“Pit nem kë yesa kaare yanggerak newaispan pan.”

⁶ Omën ngaan ngön ompyaut kat wia pörö ngön pöt wa olëa pötaan Anutuu kë yesa kaare yanggerak neilaan äa. Peene pöt, narö kat wiak taë wasëpna pöt pörek ilapnaat. ⁷ Omën ngaan wakaima pörö neilaan äautak Anutuuk tiar pim kë yesa kaare yanggerak ilapenëak kaalak akun munt nent niwia. Akun pöt peene. Pël äën akun wali won sëën ënëmak ngön nem kön ngölöp wes ninan pöt Anutuuk maan Tewitök epël retëng äa.

“Ar peene Anutuu ngönte kat yawi eptak lup kosang äëngan.”

⁸ Yosuaak Israel omnarö mësak Anutuu kë yesa kaare yanggerak së oröanëën ënëmak Anutuuk akun munt nentakëën naën äan tapön. ⁹ Pötaanök tiar ewat wë. Kë yesa kaare yang Anutuuk kup niwia pör om wia. Pim kët 7 pötak kë sa pöl pim omnarö tiar pim naë së kë sëpenaat. ¹⁰ Omën pim kë yesa kaare yanggerak së orööpena pörö Anutu pim ya mën pet irak kë sa pöl äëpenaarö. ¹¹ Pötaanök tiar kë yesa kaare yang pörek së öpenaan weë ngentiipa. Omën ngaanöröa äa pöl Anutuu ngön wa olëak kan kourak së kö sënganëën.

¹² Anutuu ngönte wëwëetaringët, omnaröa naë weëre kosang yaaut. Pöt öp nga panëëweri ök, öp newer nalaan nal poutë ngaö wë pöwerta il wesak nga panëëwer. Pöwerök omnaröa kos yasinre ilëënötta yail pöl omnaröa könöpre lupmer kom yaë. Pël yeem omnaröa kön yawiaare kent yaaö pötë songönöt war yewas. ¹³ Anutuu äöetak omën nent ëlëöp wi naön. Omën ket äa pout pi tekeri wasën pim äöetak yoolök wiaan itena. Omnant pout itenak ewat wëaup pi tiarim yaaut kom äak kangut nimpnaap.

Yesu pi tiarim kiri yaauta wotöököp

¹⁴ Yesu, Anutuu Ruup, kiri yaauta wotöököp, pi kaö panë sak kutömweri së tiarimëën Anutuun kimang maim wë. Pötaanök kön wi kosang yewesaut, tiarim pël yak pöt, taë wak öpa. ¹⁵ Kiri yaauta wotöököp Anutuu naë tiarimëën kiri äeim wëaup, pi tiar wiapre kor yaëën ya ngës yaalniaup. Morök ke nentere nent tiarim naë yaarö pöt pim naëëta oröaap wiap sak utpet naën äa. Pël äa pötaanök pangk kaamök yaalniaup. ¹⁶ Pël yaalni pötaanök tiar kas köpël Anutu komre kolap yaalniaup pim naë oröeim öpa. Pël äën könöm nentere nent orö yanirëën puuk ya ngës elniak pim komre kolaptak kaamök elniipnaat.

5

Kiri yaauta wotöököp Yesu pi utpetetakaan pangk kama niöpnaap

¹ Yuta omnaröa kiri yaauta wotöököp moulmëëpënëak yaaö pöt pi omnaröaan Anutuu inëën elmëëpënëak omnaröa naëaan ilak yemoulmë. Pël äën Anutuuk omnaröa utpetat won wes moolapënëak omnant menak animaurö kiri ar ë yemangk. ² Kiri yaauta wotöököp pi yang omnamp, wiapöp. Pötaanök Anutuu yaautön köpël äëre kanöön irikor

ë pël yaauröen wiap yaalmëaup. ³ Pim wiap yaautaan Anutuuk pi omnaröa utpetatëen kiri ar yeem pimtëenta tapël ëëpënëak mëëa. ⁴ Kiri yaauta wotöököpë ya pöt kaöet. Pötaanök omën namp pimtë könöök ya pöt nampan. Won, Anutuu Eronë elmëa pöl ya pöt mangkën yamëngk.

⁵ Kristo piita tapël pimtën wak isak, “Ne kiri yaauta wotöököpë yaat yok pangk mëmpaat,” pël weseë namëngkën ëa. Anutuuk ya pöt menak epël ök mëëa.

“Ni nem Ruup.

Peene nook wil nuulëak nim Pep sak wë.”

⁶ Ën ngönëntak nent epël ëa.

“Ngaan Melkisetëë kiri eima pöl ni pim urtak wë eim ömëep.”

⁷ Ngaan Yesuu yangerak wakaima pötak pi ingre ya ilak aimeë kimang ngöntak Anutuun ök maima. Pi Anutuuk yok pangk weletakaan kama öpënëak kön wiin Anutuuk pim ikanöök wë pim ngönte ngaarëk wa pötaan kat wiak kaamök elmëeima. ⁸ Yaap, pi Anutuu ru panëëpök pas këlangön ya mënak pim ngönte ngaarëk yeweem ngön ngaarëk yewauta songönte ëwat panë sa. ⁹ Pël ëën pim Pëpapë ngönte ngaarëk yewa pöt kaö sak kosang sëen pi omën pim ngönte ngaarëk yeö pörö utpetetakaan kama wëen wëwë kosangtak öpna pöta pep sa. ¹⁰ Pël ëën Anutuuk Yesu pi tapöpök Melkisetë pim kiri eima pöl pim urtak wë kiri yaauta wotöök öpënëak mëëa.

Öngaaröa ök ëëngan

¹¹ Melkisetë pim ngön pöt, selap wiaap ök niamaatep ar kat wiak kön tektek nasëngan. Pötaanök war wesak niamaatak tenim naë ya kaö wia. ¹² Ar akun wali ngönën kat wi waisauröak muntarö rë moulön pangk ëëpnaatep om köpël wëen naröak rë nuulöpna pöta ök yeë. Pël ëën ke pilörö ar ngönën wet rëak kat wiaut kaalak ök niama yangap yeë. Ar kë kosang yënauröa ök won, kapa pëen yënauröa ök wë. Pötaan ngönën öngpököt pangk kat nawiingan, yoolököt pëen kat wiinëët. ¹³ Kapa yëna pöröen öngaarö pël mëpenaat. Pöta ök omën pörö pit öngaaröa ök könöt weë nasënorö. Pötaanök wotpil yaauta ngönte kat wi naskolpan. ¹⁴ Ën kë kosang yëna pöröen kaöarö pël mëpenaat. Pöta ök omën könöt weë saurö pitëm könöök omnant kom yaauröak omën ompyaöre utpetat pangk kom ëëpnaat.

6

Kön wi kosang yewesaut taë wak öpa

¹ Nem pël niak pötaan Kristoë ngönën wet rëak kat yawi pöt ëwat sa pet irak yal menak ngönënëen kaö sak öpa. Tiarim ka möör wapët wesirën taë ëaan kaalak tiak rangk newesirën ë yeë pöl omnant kë wonöt kasëng menak Anutuun kön wi kosang yewesa wet rëak kat yawi pöt rangk naën ëëpenaat. ² Pöt epot. Ngönën i mëëre Ngëëngk Pulö öpënëak mores kepönöök yawia, weletakaan wal ëëpenaare Anutuuk akun kaöaöök kom ëak ngön ë pet irëpna ngön wet rëak kat yawi pöt kaalak kat nawiingan. ³ Anutu kat wiin pangk ëëpën pöt ngönën wet rëak kat yawi pöt ëwat sa pet irak ngönënëen kaö sak öpa.

⁴ Omën Anutu kasëng mena pörö kaalak lup kaip tiak pim naë rë noolapan. Pit ngönëntak pitëm lupöt ëwa elmëen kutömweriaan Anutuuk omën ompyaut wes mëen wak Ngëëngk Pulööring wakaima. ⁵ Pit Anutuu ngönte ök ëën ompyaö ëën omën weëre kosang akun kaöaöök mëmpnaata lup nant itëna. ⁶ Omën ke pilörö pit Anutu sasa kasëng mena. Pël ëa pötak pitëm könötök Anutuu Ruup kaalak këra yetaprak möa. Pël yaëen omnarö itënak piin ökre was mëëa. Pël ëa pötaanök omnaröak maan pit kaalak lup kaip tiak Anutuu naë rë noolapan.

⁷ Omën ke pilöröaan ngön nokoliit niamaan. Yang nerak kopi rangkrangk peleim wëen yangera öngpök sëen omnant oröak kaö sëen këët oröön omën ya yangëntaurö yeö. Pipët, Anutuuk yanger welaköt elmëen këët yaarö. ⁸ Ën nön pëen orööpna pöt kë won

ëen yanger utpet pël yewas. Yang utpet pör Anutuuk kaaö elmëen ënëmak es kotak won sêpnaar. Omën utpet yaaö ke pilörö Anutuuk tapël elmëepnaat.

⁹ Nem kar panëerö, yaap, ten ngön könömöt niaut yak arën kön kosang wiin yok pangk Anutu kasëng nemangkan pël yaë. Ten arën kön kosang wiin ar ompyaö yaëen Anutuuk utpetetakaan kama niöpnaat pël yaë. ¹⁰ Anutu pi korar naën yaaup. Ar pimëen yak pim omnarö itenak kaamök elmëak lup sant elmëeimauroak om ëeim wë pöten tol ëak kat nikolöpën? Pël naëpan. ¹¹ Tenim kentöök arim neenemëen weë yengenti pöl om ëeim wëen akun pet irëpënëak kön yawi. Pël ëen arimëen kutömweriaan mor kol kosangöt wiak kor wë pöt önëët. ¹² Ten ar wisën ëënëëten kaaö. Tenim kentöök ar omën Anutuun kön wi kosang wesak weëre kosangring wë pim kup mowia pötë pep sa pöröa ök ëënëak kön yawi.

Anutu pim kup niwia pöt këët

¹³ Apram ke pilëpön Anutuuk ngön kup mowiak omën kaö talëpë yapintak kosang wasëpënëak ap wasën pim ököp won ëen pimtë yapintak kosang wesa. ¹⁴ Pël ëak piin ëpël ök mëëa. “Yaap pan, ne welaköt kësang pan elniin nim ruure ëarö selap pan oröak ulöl sêpnaat.” ¹⁵ Pël maan Apram pi yaap wesak kaaö köpël kor wakaimëë Anutuu kup mowia pöta këët wa. ¹⁶ Tiar omnaröa ngön ë kosang yewesaut epël wia. Omën namp pim ngönte kosang wasëpënëak kaö nampë yapintak kosang wasëpnaat. Pël ëen omnarö pim ngönte wa ngep elmëëpënëak kön wiin kaöapë yapintakël kosang wesa pöten kat wiak yaap wesak sêp wasëpnaat. ¹⁷ Anutu pi kup niwia pöt sêp wesak maimet naëpan këët öpenaarö tiar war wes ningkën ewat sêpenëak kent kön wia. Pötaanök pim kup niwia pöt pimtë yapintakël kosang wesa. ¹⁸ Anutuu kup niwiak pim yapintakël ngön ë kosang wesa pöt pangk kö sëen kaar naëpan. Pël wia pötaanök, tiar pim kol uröök ilëak wëen ngarangk elniin pim kup niwia pöta këët öpenëak taë wak kor eim wë. ¹⁹ Anutuu kup niwia pöta këë tiarim öpenëak kön kosang wiak kor wë pötak tiarim wëwëat taë yanuwat. Pöt wiapre kor wonte, ngëengk tupta poë koröp ngeröök utaukë kasngaëël, Anutuu naë, wia. Pötaanök taë yanuwat. ²⁰ Ngeröök pö tiarim wotöököp, Yesu, puuk tiar kaamök elniipënëak wotöök rëak keli olëak ilëa. Pi Melkisetë pim ök kiri yaauta wotöök sak pël ëeim kosang öpnaapök pël ëa.

7

Melkisetëë songönte

¹ Melkisetë pöp, pi Salem kakë omp aköp, Anutu kaö panëëp pimëen kiri ëeimaup. Pi tapöpök Apram nga së yang omp ak naröere pitëm omnarö mënak yewaisën kamtaöök koirak welaköt elmëaup. ² Pël ëen Apramök pim omnant wa pöt kom ëak lup 10 pötëaan kopët nent pi menaup. Pim yapin Melkisetë pöt, tiarim ngöntak wotpil yaaö omp aköp pël apenaat. Ën Salem omp aköp pöteta, mayaap omp aköp pël apenaat. ³ Melkisetë pim ëlre pepere ëaröa songönte ngönëntak war wesak naën ëa. Ën pim wilaare wel wiauteta naën. Pël ëaap tiarök piin Anutuu Ruupë ök kiri yaatak wakaim öpnaap pël wasëpenaat.

⁴ Ar Melkisetë pi kaö panëëp pöt kön wieë. Pöt tiarim ë kaöap Apram pi nga së yang omp akörö mënak uröm wa pöt kom ëak lup 10 pötëaan kopët nent pi mena. Pötaan pi kaö panë sak Apram il yewas pël kön wieë. ⁵ Ën Liwai pim ruure ë kiri yaat yamëngk pörö Yuta omën pitëm karuröak omnant pout kom ëak lup 10 pötëaan kopët nent mampënëak Mosesë ngön kosangtak ök ya. Liwai omën pöröa karurö pitta Apramë ruure ëarö. Pël yaëetak kiri yaauröak pitëm karuröa naëaan omnant öpënëak Mosesök ëa. ⁶ Pël ëaap Melkisetë pöp Liwai pim kurmentëkaanëp won, maimap, Apram pim omnant kom ëak lup 10 pötëaan kopët nent mangkën welaköt elmëa. Apram Anutuu wet rëak kup mowia pöp Melkisetëek welaköt elmëa. ⁷ Yaap, tiar ewat panë wë. Tiar omnarö welaköt yaalni pöpökëër kaöap. Ën yeö pöp kotup. Pötaanök Melkisetë welaköt elmëa pöp kaöap, ën Apram wa pöp kotup. ⁸ Liwai pim kurtakaan kiri yaaö lup 10 pötëaan kopët nent yewauröak kö seimaurö. Ën Melkisetë lup 10 pötëaan kopët nent wa pöp wëwëetaringëp

ngönëntak pël ya. ⁹ Liwai pöpön tiar yok epël apenaat. “Apramë lup 10 pötëaan kopët nent wak Melkisetete mena pötak Liwai pöpta piarip pouwaar ëa,” pël apenaat. ¹⁰ Pöt Liwai naaröön wiaan pim ë pepap Apram Melkiseteeek kamtaöök koirak welaköt elmëa pötak Apramök pim omnant kom ëak lup 10 pötëaan kopët nent mena. Pötëaanök Liwai piita pim ë pepap Apramring pël ëa. Pël ëa pötak Apramre Liwaire pim kurtakaanörö Melkiseteeek il yewas pöt pet yaë.

Kiri yaaö ngaanöröa urtak ngolöpöp oröa

¹¹ Ngaan Liwai pim kurtakaanöröak ngës rëak kiri yaat mëna pötak Anutuuk Mosesën ngön kosangöt ök maan Yuta omnarö nina. Liwai pim kurtakaanöröak omnarö pangk wotpil yewesanëen kiri yaaö muntap naaröön ëan tapön. Pit wotpil newasën ëa. Pötëaanök kiri yaaö ngolöp oröa pöp, Liwai pim kurtakaanëp Eron pim ök won, Melkiseteeë ököp. ¹² Anutuuk kur nementëkaan kiri yaaö ngaanörö wa moolëak kur mumentëkaan omën ngolöpöp moulmëepënëak pöt pitëm ngön kosang ngaanötta wa moolëak ngön kosang ngolöpöt wiipna pöt pangk ëëpnaat. ¹³ Omën orööpënëak Anutuuk ök yenia Yesu pöp Liwai pim kurmentëkaan won. Yesu pim kurmentëkaanörö kiri naën yaurö. ¹⁴ Tiar ëwat wë. Tiarim Aköp pi Yutaë kurtakaan oröaup. Omën kur pötëaanöröak kiri yaaö ya pöt mëmpënëak Moses pi nemaan ëa.

Yesu pi Melkiseteeë ök kiri yaaup

¹⁵ Kiri yaaö ngolöpöp Yesu, Melkiseteeë ököp, pim oröa pötak ngön kosang ngolöpötta oröa pöt tekeri yewas. ¹⁶ Yesu pi kiri yauröa kurmentëkaan ngön kosangtak ëa pöl won. Kan maimetakël kiri yaaö saup. Pi wëwë kosangtaring wë pöta weëre kosangöökël kiri yaaö sak wëaup wë. ¹⁷ Piin Anutuuk ngönëntak war wesak epël ëaup.

“Ngaan Melkiseteeë kiri eima pöl ni pim urtak wë eim ömëep.”

¹⁸ Ngön kosang ngaan kiri yaurö Liwai pim kurmentëkaan orööpënëak ëa pöt weëre kosang kaamök naalniin ëa. Pötëaanök Anutuuk kama wa moolëa. ¹⁹ Mosesë ngön kosangtak omnant ompyaö wes pet nairën ëa. Peene pöt, Anutuuk kan ngolöp ompyaö naö ngës yaniwi. Pö ompyaö panëö ngön kosang ngaanöt il yewas. Kan ngolöp pöök pangk Anutuu naë sepënaat.

²⁰ Anutu pi om pas Yesuun kiri ëëpënëak yaö nemaan. Pimëen wesak ngön ë kosang wesa pötëaanök mëëa. Omnaröa ngaan omën narö kiri ya mëmpënëak moulmëeima akun pötë ngön ë kosang yewesa pöt won, köntak moulmëeima. ²¹ Yesuun pöt, Anutuuk ngön epël ë kosang wesa.

“Aköp pi ngön ë kosang wesak epël niak kaalak muntet naëpan. ‘Nuuk kiri eim kosang ömëep.’ ”

²² Anutu pi kiri yaaö ngaanöröaan ngön ë kosang newasën ëautak Yesuun pël ëautaan sulöp ngolöp Yesuuk yanitë epët ompyaö panëët ngaanöt il yewas pöt kön wiaapënaat.

²³ Kiri yaaö ngaan pörö wel wiin pöp urtak pël ë waiseima pötëaanök selap. ²⁴ Yesu pöp wëwë kosangtaring wë. Pötëaanök pim kiri yaaö ya pöt om kosang wiaapnaat. ²⁵ Pi wëwë kosang wëaupök omën piin kön wi kosang wesak Anutu temanöm yewas pörö kaamök elmëepënëak Anutuun kimang maim wë. Pötëaanök pi omën pörö akun poutë utpetetakaan kama weim öpnaap.

Yesu tiarim kiri yaauta wotöököpök pangk kaamök elniipnaap

²⁶ Kiri yaauta wotöök ke pipël pipop tiar pangk kaamök elniipnaap. Pi wotpilëp, utpetere saun nent wi naönöp, kölam pëënëp, Anutuuk saun omnaröa naëaan wak kutömweri kaö wes ulmëaup. ²⁷ Yuta omën kiri yaauta wotöök pörö kët ël epotë wet rëak pitëmtë saunatëen kiri ar ëakök omnaröaan ënëm yaurö. Ën Yesu pöt, pitëm yaaö pöl naën. Akun kopëtet pimtë wëwëet Anutuun pëël elmëak tiarimëen kiri ëen pet ira. ²⁸ Yaap, Mosesë ngön kosang wet rëak oröa pötak omën weëre kosang wonöröak kiri yaauta wotöök öpënëak mëëa. Pël ëautak Anutuu ngön ë kosang wesa ënëm oröa eptak

pim Ruupëen yaö yaë. Pël ëen Ru pöp Anutuuk omnant pout pangk elmëak moulmëen kosang wë.

8

Yesu pi kutömweri ngönën tup këetak kiri eim wë

¹ Ngön pipotë kepönte epël. Tiarimëen kiri yaauta wotöök sak wë pöp pi o kutömweri së kaö sak Anutuu yaapkëetakël wel aisëak weëre kosangring wë. ² Pi kutömweri së kiri yaaö wotöök yaat Anutuu tupta kakaati ngëengk panëetak mëneim wë. Tup pöt, ngönën tup këet omnaröak ök neraan, Aköp pimtök ök rêaut.

³ Yang omën kiri yaauta wotöökörö Anutuun kiri wiire ar ë pël ëëpënëak moulmëen wë. Pötaanök tiarimëen kiri yaauta wotöök sak wë pöpta tapël kiri ëëpna pöt pangk ëëpnaat. ⁴ Yang eprek Yuta omnaröa ngön kosangötë wia pöl Anutuun kiri ar yaaöre omën ke nentere nent yawiaurö wë. Pötaanök pi yangerak om wë talte kiri yaaö yaat namëngkën ëëpën. ⁵ Yuta omnaröa kiri yaurö pit ngönën tup ökre wastak yaë. Kë pöt kutömweri wia. Yangerak omnaröa yaë pöt Moses pim ëa pöl ökre was yaë. Kë pöt kutömweri wia. Pi poë koröpötök ngönën tupët ök rapënëak yaëen Anutuuk epël mëëa. “Kat wi. Rosiraöök könthe pet elnian pöl omnant pout ëëm.” ⁶ Peene pöt, sulöp ngolöp Yesuu tiarimëen nitëa pötak ngaante il yewas. Tapël Yesuu tiar kaamök elniipna ya pötak Liwai omën kiri yauröa yaat il yewas. Sulöp ngolöptak ngaante il yewas pöta songönte epël. Anutuu peene kup niwia pötak ngaan Mosesën kup mowia pöt il yewas. Pötaanök sulöp ngolöp kup niwia pöta taë yewas pötak ngaante il yewas.

Sulöp ngolöptak ngaante il yewas

⁷ Sulöp ngaante mos naën ëanëen Anutu pi ngolöpët orööpënëak naën ëan tapön.

⁸ Anutu pi pim omnaröen kön wiin pangk naën ëen epël mëëa.

“Wë akun nentak Israel omnaröere Yuta omnaröaan sulöp ngolöp nent war wasumaat, Aköpök pël ya.

⁹ Ngaan pitëm ëarö Isëp yangerakaan mësak yewaisem pitring sulöp tëaut pöta ök won. Pit pöta öngpök wë ënëm naën yaëen ne kasëng menaut, Aköpök pël ya.

¹⁰ Ën ënëmak Israel omnaröaring sulöp tëëma pöt epël.

Nem kosang wesaut pitëm könötë mowiak lupötë retëng ëen wiaapnaat.

Pël elmëak ne pitëm Anutu pël sak wëen pit nem omën sak öpnaat.

¹¹ Akun pötak omën isaare irëa pourö neen ëwat sa pet irëpnaat.

Pötaanök omën pourö nener rë moulööre nampök karipön, ‘Aë, ni Aköpë songönte ëwat së,’ pël nemapan.

¹² Pitëm nem ngön wa olëa pöt ent ë olamaap.

Pël ëak pitëm utpetatön kön wi naön ëëmaap.

Aköpök pël ya.”

¹³ Anutu pim sulöp Yesuring oröa pöten, “Ngolöpët,” pël ya pötak ngaante sëpar sa pöt pet yaë. Pël naën ëanëen ngolöpët war newasën ëan tapön. Sulöp ngaan pöt omën nantë wak wëen sëpar yes pöl ëak won sa.

9

Kiri yaaö wotöök ngaanörö animauröa iitak kiri ëeima

¹ Sulöp ngaantak Anutuun yaya mapna wetete ngönre yangerakë ngönën tupët wiakaima. ² Ngönën tup pöt poë koröpötök epël wesak ök rëa. Ka pöt, ngeröök wiak nentepar wesak tomökëeta yapinte ngëengk kaat pël yema. Pötak ur ket ëautak es rampewesring kaömp peret Anutuun yaö ëaut yawia. ³ Pël ëak poë koröpöök ngeröök utak kakaati panëeta yapinte ngëengk panë kaat pël yema. ⁴ Pötak kiri yaaö ur koolötök ompyaö panë wesak ket ëa pöt wieëa. Kiri yaaö ur pötak Anutuun es koulöp wes mëëpënëak köp nga kampöt kiri ar ëeima. Pël ëak ka pötak Mosesë ngön kosangta umkek

kool wa mäa pöteta wieëa. Umkek pöta öngpök kap koolötring ket äa nent wiaan pötak kaömp mana pöt wesireëa. Pël ään umkek tapta öngpök Eronë sungkör amail äa pööring kël welung ngön kosangöt retëng ilaut wieëa. ⁵ Umkek pöta rangk pöt, ensel Anutuu äwaööring naarë kõnaar ket ään pöaarë wereweriarök umkek pöta ur Anutuu omnaröa saunat won yewesa pöt akaak ä ulmëëä. Pötë ngön pöt, tol äak pout ök aan pangk äëpën?

⁶ Pit pël ä ulmäak wë kët ä l eptë kiri yaurö pit ngönën tup poë koröpötök ök rëa pöta ka tomökëetak pitëm yaat mëmpö iläak oröeim wakaim yeëa. ⁷ Än ka pöta kakaati panëetak pöt, kiri yaaö wotöököp pimtökëer krismaki nenta öngpök akun kopët nent sa yeëa. Pöt pas nasën, animaö iit Anutuun kiri äëpënëak wak yesa. Pël äak së wet rëak pimtë utpetatëen kiri ääkök omën pouröa kön nawiin wë utpet yaautëen kiri ä yeëa. ⁸ Omën pöta songönte Ngëëngk Pulöök epël pet yaalni. Kaata ka tomökë pöt, poë koröpö utaan ngëëngk panë tuptak ilapena kanö naaröön yaë. ⁹ Poë koröp ka pöt, peene yangerak wë epta ököt. Pötak, omnant Anutuun kiri wiire ar ä pël yaaö pötak omën Anutuun yaya yamëëauröa lupöt wotpil nemowaspan. ¹⁰ Pipët, iire kaömpre ngönënëen koröp iirö pël yaaut. Koröpöökë yaaö pipot, Anutuuk omnant pout ngolöp wasën kët naaröön wiaan wiakaima.

Kristoë iitak kiri äa

¹¹ Kristo pi omën kët orök wia pöta kiri yaaö wotöök sak wë. Pël äak poë koröp ka yangerak wia pötak won, kë panë omnarök ök neraante kutömweri wia pötak iläak ya yamëngk. ¹² Pim ngëëngk panë ka pötak iläa pötak memeere purmakaö iitaring won, akun kopët nentak pimtë iitaring ilaan pet ira. Pël äak Anutuun kiri yeem tiar utpetetakaan ent ä niulëa. Pöt kosang wiaapnaat. ¹³ Memeere purmakaö i pötire purmakaö ruupë es kosöt omën utpet äak ngönënëen pangk naën yauröa rangk lë mäak Mosesë ngön kosangtak kaalak ngönënëen äëpënëak kölam moweseima. ¹⁴ Pël äeimaaurök Kristoë i wë panëetak pötë yaaut il yewas. Anutuu Pul kosang wakaim öpna pöök Kristo kaamök elmëen saun won wë pim iitere koröpö Anutu kiri mena. Pël äa pötaanök Anutu wëwëapë inëen äëpenaan pim iitak yok pangk tiarim lupöt iirak kölam niwesak mos yaaut wa moolapnaat.

Kristoë iitak sulöp ngolöpët taë wesa

¹⁵ Taptaanök Kristo pi wel wiin pötak tiar sulöp ngaantakël wë saun äeiman pötakaan ent ä yanuulë. Pël yaë pötaanök Anutuuk pimëen yaö saurö pim wëwë kosangta mor kol kup niwia pöt öpenëak Kristo sulöp ngolöpta songön sak wë. ¹⁶ Mor kolut yewauta songönte epël wia. Pepap wel wiinak pangk ruup röak äëpenaat. ¹⁷ Öp wëen mor koltaan ngön äa pöt kosang nasëpan. Wel wiipna pötakëer ngön pöt kosang sëen kët orööpnaat. ¹⁸ Sulöp ngaan pöt tapël wia. Animaup öp wëanëen ngönöt kosang nasën äan tapön. Möön wel wiak iit lë olëa pötakëer ngönöt kosang seima. ¹⁹ Moses pi ngön kosang pout omnaröen ök më pet irak memeere purmakaö ruurö möak iit wak i yaaptaring irikor äa. Pël äak këra isop mormorök pol sëpsëp ep köp möaut wa tëak i pötë wariak ngön kosangötë pepatëere omën pouröa rangk ke möeima. ²⁰ Pël yeem epël ök mëä. “I eptak sulöp Anutuuk ar ngar önëak ngön ä kosang wes nina pöt taë yewas.” ²¹ Pël äak poë koröp ngönën tupëtëere kiri yawia kelönre omnant poutë i pöt ke möeima. ²² Yaap, ngön kosangötë äa pöl omnant pout animaö iitak ke möön kölam sëpnaat. Än animaö iit lë noolaan äëpna pöt Anutuuk pangk utpetat ent ä nanuulaan äëpnaat.

Kristook tiarimëen kiri äa

²³ Kutömweri omën kët wia pöta ökre wasut i pasutök iirak kölam wasëpënëak Mosesën mëä. Än kët kutömweri wia pötëen Kristo pimtök kiri äa. Pim kiri äa pöt kaö panëet yangerakëet il yewas. ²⁴ Pöt epël. Kristo pi ngönën tup omën moresök ök rëa këtä ökre was pötak neilaan äa. Pi kutömweri öngpök iläa. Pël äak pörek Anutuu äöetak wë tiarimëen kimang maim wë. ²⁵ Kiri yaaö wotöök ngaanörö pit yaap krismaki poutë ngëëngk panë kaatak yeila. Pöt, pitëmtë iitaring won, i pasut wak kakaati sa yaë.

Ën Kristo pi pim iitere koröpö rangkrangk kiri eim öpënëak neilaan. ²⁶ Kristo pi pöröa ök talte yangera oröaurek ngentiak akun selap wel wi waisëpën. Pi pël naën om wë akun pet irëpnaat temanöm yesën tiarimëen pimënt kara ëen utpetat ent ëëpënëak akun kopëtet tekeri oröa. ²⁷ Anutuuk omën pourö akun kopëtet wel wiipënëak niiaurö. Pël ëak pöta rangk pim naë ngön yaatak oröopenëak niia. ²⁸ Tapël Kristo piita akun kopëtet omën selap tiarim saunat pim rangk isën pimënt kiri ëak wel wia. Pël ëaupök omën piin kor eim wë pörö tiarim utpetat kaalak ent ëëpënëak won, pimëen kama niöpënëak akun nentepar pöt orööpnaap.

10

Mosesë ngön kosangtak kiri ëeima pötök saunat won newasën ëa

¹ Mosesë ngön kosangtak omnant ëëpënëak ëa pipot om omën këet Anutu pim Kristoë oröautak ngës rëak orööpënëak kön wiauta kön pëenöt yaarö, kë panëet won. Pötaanök kiri yaaö wotöökörö pit ngön kosangöt ngaarëk wak krismaki poutë kiri rangkrangk yaëen omën pörek Anutuu naë yesauröa lupöt wotpil nemowasën yaë. ² Pël ëanéen kiri yaaut won san tapön. Pörek Anutuun yaya yamëëaurö saun won wasën lup kölam sa talte pitëm utpetatön kön selap naën ëëpën. ³ Pël ëaap kiri yaaö pöt krismaki poutë yaaröön pitëm saunatön kön yawi. ⁴ Pöt epël. Purmakaöre memeerö möak iit il yoola pötak pangk utpetat won nasëpan.

⁵ Pötaanök Kristo pi yangerak orööpënëak yeem Anutuun epël mëëa.

“Ni animaurö kiri ar ëëre omnant wi pël yaauten kaaö yaaup.

Pël yaaupök nim ngönte ngaarëk ömëak möönre koröpö war wes yenangkën.

⁶ Animaö ulpëen kiri ar yaaöre utpetatëen kiri yaaö pöt elniipnaaten ya kë nasën yaaup.

⁷ Pël mëak ne kaalak epël mëëaut.

‘Anutu, ngönëntak nemëen ngön ëa pöl,

nim ngönte ngaarek ömëak yaarö.’ ”

⁸ Pi wet rëak epël mëëa. “Ni animaurö kiri ar ëëre omnant wi pël yaauten kaaö yaaup, ma animaö ulpëen kiri ar yaaöre utpetatëen kiri yaaö pöt elniipnaaten ya kë nasën yaaup,” pël mëëa. Omnaröa kiri wiire ar ë pël yaaö pöt ngön kosangta wieëaul yaautak pi pël ök mëëa. ⁹ Pël ëak yal menak nent epël mëëa. “Ne nim ngönte ngaarëk ömëak yaarö.” Pi pël mëëë kiri yaaö ngaanöt won wes yemoolëem Anutuu ngönte ngaarëk öpena ngolöp pöt ulmëa. ¹⁰ Pötaanök Yesu Kristo pim Anutuu ngönte ngaarëk wak akun kopëtet pim iitere koröpö tiarim utpetatëen kiri ëautaan Anutuuk kölam niwasën wë. Pötak kosang wiaapnaat.

Kristo kiri elniin pangk yaë

¹¹ Kiri yaaö ngaanörö kët ël epotë kiri ar ëeim wëep pötak ketre saunat yok pangk won newaspan. ¹² Kristo pi pöt, akun kopëtet pim iitere koröpö tiarim utpetatëen kiri kosang wiaapnaat ëa. Pël ëak kutömweri së Anutuu yaapkëel wel aisëak wë. ¹³ Pël ëëë Anutuuk omën pimëen kööre tok yaurö wa pim iri moulmëëpnaaten kor wë. ¹⁴ Pi akun kopëtet pim iitere koröpö kiri ëen pötak omën utpetat won wesak kölam wesa pörö wotpil niwesa. Pöt kosang wiaapnaat.

¹⁵ Ngön pöt yaap wasëpenëak Ngëengng Pulöökta ngönëntak epël ök yenia.

¹⁶ “Aköpök epël ya.

Akun ënëm orööpna pötak pitring sulöp tëëma pöt epël.

Nem kosang wesaut pitëm lupötë mowiak könötë retëng ëen wiaapnaat.”

¹⁷ Kaalak yal menak epël ya.

“Ne pitëm saunatre utpetatön kön wi naön ëëmaap.”

¹⁸ Anutuuk tiarim utpetat won wes pet ira pötaan kiri yauröak kaalak kiri ëëpna pöt pangk naëpan.

Kön wi kosang panë wesak Anutuu naë sëpa

¹⁹ Karurö, Yesu pim tiarimëen wel wia pötak kan të niwiin kas köpël ngëengk panë kaatak Anutuu ëöetak yok pangk ilapenaat. ²⁰ Pöta kan ngolöp pöt pimtök kopëta wes nina. Pël yeem pim wel wia pötak Anuture omnaröa tekrak ngeröök wieëa pö ent ë olaan wëwë kanöök ilapenaat. ²¹ Pël ëen tiarimëen kiri ëa kaöap puuk Anutuu omnarö tiarim kaö sak wë. ²² Pötaanök Anutuu naë sëpa. Kristo pim iitak tiarim lupöt kölam wasën utpetatë könömöt tiarim naë won wiaan koröpöt i yaap ruru wontaring iirën lup ompyaö wë kön wi kosang panë wesak pim naë sëpa. ²³ Anutu, omnant kup niwia pöp, yaap pöta këet nimpnaap. Pötaanök lup selap naengan tiarim kup niwiin kön kosang wiak ök yak pöt taë wak öpa. ²⁴ Pël ëak tiar tol ëak nener kaamök ëak lup sant elmëere ompyaö ë pöt ëepen pël kön wiipa. ²⁵ Pël ëëë omën naröa yaë pöl ngönënë wa topötön kaaö ëenganëp nenera lupöt kosang wasëpa. Yaap, Aköpë waisëpna akunet temanöm yes pël kön wieë weë panë ngentiak nenera lupöt kosang wasëpa.

Anutuu Ruup kasëng mangkan

²⁶ Tiar Kristoë ngön këet tekeri niwasën wak wë ëwatriing kaalak utpetat ëëpena pöt pötëen kiri naëpan. ²⁷ Omën Anutuun kööre tok elmëëpna pörö pitëm utpetat om wiaan pit pölöpring pitëm ngön ë pet irëpnaataan kor wëen es nga panëëwesök kotak won mowasëpnaat. ²⁸ Omën namp Mosesë ngön kosangöt ilap yariin omën naar ma naar nampök itenak tekeri wesak pöt wiap naalmëen möön wel wieima. ²⁹ Ën ar omën Anutuu Ruup kasëng yemangk pöpön kön wiin tol yaë? Pi utpet kaö panë yaë pötaanök kangut yok pangk öpnaat. Kristoë iit Anuturing yal ëëpenëak il olëa pötak pim utpetat iirak kölam mowesa pöten pasit wesak Pul komre kolap yaningkaun ökre was yema. Pötaanök kangut öpnaat. ³⁰ Tiar ngön epël mëëa pöpë songönten ëwat wë. “Saunatë kangut yaaö pöt nem yaat. Kangut nook ëëmaat.” Pël ëak nent epël wia. “Aköp pi pim omnaröa ngön ë pet irëpnaap.” ³¹ Anutu wëwë pepapök pël ëa pötaanök tiar pi kasëng menak wë pöt ngön ë pet irëpna pöten kas kaö panë ëëpenaat.

Kön wi kosang yewesautak kosang sak öpa

³² Ngaan arim kön wi kosang wesän pöten kön wieë. Akun pötak Anutuu ngönte wak wëen pötak arim lupöt ëwa elniin ngönënëen këlangön kat yawiem wiap nasën weë ngentiak ya mëneimaurö. ³³ Akun nantë omnaröa ëöetak tau niulëak ökre was niak këlangön kat niwieimaurö. Akun nantë arim kar këlangön kat yawiauröaring wa meilak yeem këlangön kat wieimaurö. ³⁴ Arim karurö wii kaatak wëen yaköm ëëimaurö. Ën arim kööre toköröak monere urömat kain yeön uröm kë kosangöt wia pël weseë ya kë seimaurö. ³⁵ Pötaanök arim kön wi kosang yewesaut wiap wasnganëp taintaë wak weë. Pël ëënë pöt kë kësangët koirënëët. ³⁶ Ar Anutuu ngöntakël wë omnant yaö niia pöta këet önëen kosang sak weë. ³⁷ Nem yeniak pöta ngönte ngönëntak epël wia. “Akun kot pan nent wia pöt pet irën waisëpënëak yaë pöp teënt waisëpnaap, kor naöpan. ³⁸ Nem omën wotpilörö kön wi kosang yewesautaan wëwë kosangët öpnaat. Ën narö kas ëak ne sëp newasën pöt kön wiin ompyaö nasën ëëpnaat.” ³⁹ Tiar pöt, kas ëak Anutu sëp wesak kö nasënganëërö. Kön wi kosang wesak wëwë kosangët öpenaarö.

11

Kön wi kosang yewesauta ngönte

¹ Kön wi kosang yewesauta songönte epël. Omnant yaö niiaut öpenaaten kön kosang wiire omën itnaangkënötön yaap wasö pël yaaö pöteparök erën ëen kön wi kosang yewesaut pël yaë. ² Ngönën omën ngaan wakaïmaurö pitëm kön wi kosang yewesautaan Anutuuk pitën kön wiin ompyaö ëa. ³ Tiar kön wi kosang yewesautaring Anutuuk këmtak aan kutömre yang pout oröa pöt kön yawi. Omën ityaangk epot itnaangkënrekaan ket ëa.

Apelre Inokre Noa pitëm ngönte

⁴ Apelre nanëp Keen piarip pouwaar Anutuun kiri yeem Apel puukëer kön wi kosang yewesautaring pël äa. Pötaanök Anutuuk Apelëeten kön wiin ompyaö ëen Keenëet il wesa. Anutuuk pim kön wi kosang yewesauten itenak kiri äauten kön wiin ompyaö ëen, “Omën wotpilëp,” pël mëäa. Apel pi kön wi kosang yewesautaring wakaima. Pötaanök wel wiaupë ngönte kat wieim wë.

⁵ Inok tapël kön wi kosang yewesautaring wakaima. Pël äa pötaanök pi wel nawiin öp wëen Anutuuk koirak kutömweri wak isa. Anutuuk pi wak isën omnarö ap wasën pitëm naë won äa. Pim nawisën wëa pöten, ngönëntak, “Anutuuk piin kön wiin ompyaö äa,” pël wia. ⁶ Omën namp Anutuun kön wi kosang newasën ëen pöt Anutuuk yok pangk piin kön wiin ompyaö naëpan. Pöt epël. Omën Anutuu naë sëpna pöp pi Anutu yaap wë omën piin ap wasö naë yesaurö kangut yemengkaup pöt kön wi kosang wesak sëpnaat.

⁷ Noa piita tapël kön wi kosang yewesautaring wëen Anutuuk omën ënëm oröopnaaten wetete maan kat wia. Pël äak Anutuu ngönte ngaarëk wak piire pim öngre ruurö öp sëpënëak wangaö ket äa. Pim kön wi kosang yewesautak omën muntaröa kön wi kosang newasën yaaut war wasën Anutuuk pim kön wi kosang yewesauten itenak, “Omën wotpilëp,” pël mëäa.

Apramë ngönte

⁸ Apram piita kön wi kosang yewesautaring wë Anutuu ëëpënëak mëäa pöt ngaarëk wa. Anutuuk, “Yang nem nimpa pörekë së,” pël maan pim sëpna pören köpëlëpök ngönte ngaarëk wak köntak sa. ⁹ Omën suuröa yang maimerek wë pöl pi kön kosangtaring wë yang kup mowia pörek wakaima. Ënëmak pim ruure äaar Aisakre Yakop piaripönta yang pör öpënëak kup mowiautak piarip poë koröp ka yaamöt ök rëak wakaima. Piarpim äa pöl Apram piita pël ëeima. ¹⁰ Apram pi kutömweri ka kosang Anutuuk ök rëa pöök öpënëak kön kosang wieë poë koröp ka yaamöt ök rëak wakaima.

¹¹ Sera piita kön wi kosang yewesautaring wakaima. Pi ulöp sak ru akunet pet iraupök Anutuu ngön kup mowia pöt yaap wesak këet mampënëak kön wi kosang wasën kaamök elmëen kepring sak wila. ¹² Pël äa pötaanök omën kopëtap Apram ulöp sak ru akunet pet iraupökaan ruure ë oröak ulöl sauröak kutömweri ariere i pisötë ök selap sak wë.

¹³ Omën piporö kön wi kosang yewesautaring wakaim wel wia. Omën Anutuuk kup mowia pöt pit naön maimerek wë könötök kön wi kosang wesak ërëpsawi äak pitëmtën kön wiak epël äa. “Tiar yang eprek omën maimapë yangerak yaam wë kak panë sëpnaat,” pël äa. ¹⁴ Tiar ëwat wë. Omën ke pil äa piporö pitëm äa pötak yang pitëmtë panë nentakël sëpënëak äa pöt pet yaë. ¹⁵ Pël äaap pit pitëm yang sëp wesak sa pören kön wieëanëen kaalak sëpënëak kengkën kön wiak san tapön. ¹⁶ Pit yang pörek sëpënëak kön nawiin kutöm kaare yang ompyaurekël sëpënëak kent kön wieima. Pël äa pötaanök Anutuuk pitëmëen ka kaö ompyaö naö ket ë menak pitëm piin, “Tenim Anutu,” pël mapnaaten ëö naën äa.

¹⁷⁻¹⁸ Anutuu Apramön morök elmëa pötak pi Anutuun kön wi kosang weseë pim ruup Aisak kiri ar ëëpënëak kopëta wesa. Anutuuk wet rëak, “Nim ruure ëarö Aisak pim naëaan oröopnaat,” pël kup mowia. Pël äautak Apram piin kön wi kosang weseë pim ru kopët tapöp kiri ar ëëpënëak äa. ¹⁹ Pi, “Ne Aisak kiri ar ëen pöt Anutu wal ë ulmëëpna weit wia,” pël wesaup yak ruup mënak kiri ar ëëpënëak yaëen Anutuuk nga maan sëp wesa pöt, ruup weletakaan wal ëëpna pöta ök äa.

Aisakre Yakopre Yosep pöröa ngönte

²⁰ Aisak piita Anutuun kön wi kosang wesak wëaup yak pim ruaar Yakopre Isoon welaköt elmëak omnant ënëm piarpim naë oröopnaatön wetete ök mëäa. ²¹ Yakop piita kön wi kosang yewesautaring wë wel wiipënëak yeem pim ru ë Yosepë ruaarön welaköt elmëak pim sungköraö ë mök ëëë tok oriak Anutuun yaya mëäa. ²² Yosep piita kön wi kosang yewesautaring wë pim wel wiipna akunet temanöm yesën Israel omnarö pit ënëmak Isëp yanger sëp wesak kaalak pitëmtë yangerak sëpënëak mëak pim kosat wak së weerëpnaata ngönte ngan rë mena.

Mosesë ngönte

²³ Moses oröön pim ëlre pepaar piaripta Anutuun kön wi kosang wesak wë yak yokotupön itaangkën ompyaö ëën omën omp aköpë ngönten kas naën ëlëëp wiak wëën ngoon naar namp ëak won sa. ²⁴ Moses piita Anutuun kön wi kosang yewesautaring wë kaö sak wëën omnaröak piin, “Peroë koontupë ruup,” pël yemaan yapin kaöet öpanëak kaaö ëa. ²⁵ Pi utpetat ëak akun kotte ërëpsawiarung öpnaaten kaaö ëën pim kar Anutuu omnaröak yal ëak pitring këlangön kat wiipënëak kön wia. ²⁶ Pël yeem pim Kristo Anutu yaö mëëaupëën yak, “Nem utpeta sak ëëma pötak monere uröm Isëp yangerak wia pöt il yewas,” pël kön wia. Pöt pi ënëmak Anutuuk kang ompyaut mampnaaten kön wieë pël ëa. ²⁷ Moses pi kön wi kosang yewesautaring wë Anutu omnaröa itnaangkënëpön könöök itenak taë wesak yang omp aköpë nga elmëëpnaaten kas naën Isëp yanger sëp wesak sa. ²⁸ Pi Anutuun kön wi kosang wesak wë yak Israel omnaröen ensel yokot wetëëro mëmpna pöp pitëm naë newaisën mait elmëëpënëak maan mait sëpsëpörö möak iit ka kanötë ke möa.

Omën munt naröa kön wi kosang wesauta ngönte

²⁹ Israel omnarö pitta kön wi kosang wesak wë yak Isëp yanger sëp wesak i kaö Köp Möauuk oröön kaö ilën yang yaaprak ëngk komuntakël sa. Pël ëën Isëp nga omën pitëm ënëm saurö tapël ëëpënëak yaëën iimpel kaalak wais ngep ëak wa mëa. ³⁰ Ënëmak Israel omnarö pit tapël kön wi kosang wesak wë kët 7 pötë öngpök Yeriko kaöökë ëmööök wirö taap ëak seimën kël ëmö tööla. ³¹ Öng omp nga yaaup Reap piita Anutuun kön wi kosang wesak wë yak Israel omën naar ëlëëp Yeriko kakën ewat sëpënëak ityaangkën ngöntre kar elmëak kaamök elmëa. Pël ëën Israel omnaröak omën Anutuun kön wi kosang newasën ëaurö yamëngkem pi namëngkën ëa.

³² Ne wali wesak niam ma? Pangk pël naëngan. Kitionre Parakre Samsonre Septaare Tewitre Samuelre tektek ngön yaaö omën pörö pitëm ngönöt niamaatep akun won. ³³ Om kot epët pëën niamaan kat wieë. Pitta Anutuun kön wi kosang yewesautaring wë yang kaö nantë omnaröen nga elmëak il wesak wotpil yewesa yaat panë wesak mënak Anutuu kup mowia pöta këët wa. Pit kent nga lainonöröa këmöt il yemowariaurö, ³⁴ es wëlëng kësangöt ngaap yewesaurö, ngaë öngpök yesem wel nawiin yaurö, wiap wëauröak weëre kosang yesaurö, nga yaalem weë panë ëak yang kaö nantëëro waö ë yamëaurö. ³⁵ Öng narö pitta Anutuun kön wi kosang wesak wëën pitëm ru wel wiaurö wal ëën koira. Ën omën narö wii kaatak ulmëak pitëm kööre toköröak koröpöt utpet mowesak, “Anutu kasëng mampunë pötak wil niulëënaat,” pël maan pit weletakaan wal ëak wëwë ompyaut öpnaataan kat nemowiin ëa. ³⁶ Narö pöt, kööre toköröak ökre was mëak tang momöak seenötring tëak wii kaatak moulmëa. ³⁷ Narö pöt, kël momöön wel wia, narö öp sootring luptak ila, narö ngernger ila. Narö poë koröpre ulpëën won pol sëpsëpre meme koröpöt wetak këen yaköm ë sak wëën utpet yemowasën këlangönë rangk wakaima. ³⁸ Pël yaalmëën omën pörö ompyaö panëëroak yang omnarö utpet panë wë yak kaaö ëën waö ë momëën repak yang omën wonötëere rosiratë köntak pentak ë yesem kël öngöpre yang öngöpötë wakaima.

³⁹ Omën pörö kön wi kosang yewesautaring wëën Anutuuk itaangkën ompyaö ëa. Pël ëaap yangerak wëa pötak pim kup mowia pöta këët nokoirën ëa. ⁴⁰ Anutu pim ompyaö niwasëpna pöt pitëmënt pëën won, tiar pourö elniipënëak kön wia. Pötaanök wet rëak ompyaö nemowasën ëa.

12

Yesuun itenak kön wi kosang wasëpa

¹ Tiar pöt, omën ngaan kön wi kosang yewesautring wakaima pöröa ngönöt kat yawi. Pötaanök pitëm ënëm ëëpenaan könömötre utpetatök wii ket ëak nitëak wë epot ent ë olëak weë ngentiak kan Anutuuk sëpenëak yenia pöök sëpa. ² Pël yeem Yesuun iteneim öpa. Puuk tiarim kön wi kosang yewesaut ngës rë yaningk. Pël ëak kön wi kosang weseim öpenaat kaamök yaalni. Pi tapöpök këlangön kat wi pet irak ya kë sak ërëpre

sawi eëpnaaten kön wieë kosang sak këra yetaparak këlangön kat wiak öö mongawisa pöten kön wiin pasit pël ëa. Pël ëaup peene pöt, kaö sak Anutuu mor yaapkëësiil wë.

Anutuuk wotpil yaniwas pöta ngönte

³ Saun omnaröak Yesuun kööre tok yaalmëen weë sak wakaima pöten kön wieë arim lupöt wiapre kor eëngan. ⁴ Ar utpetat eënganëak weë ngentieim wë. Pël yaëen omnaröak këlangön kat niwiin wel nawiin ëaurö. ⁵ Anutu pi ar pim ruurö pël weseë ngönëntak arim lupöt kosang niwasëpënëak epël yenia pöten kön wieë.

“Nem ruup, Aköpök wotpil niwasën kön wiin irepan.

Këlangön kat niwiin nim lupmer wiap sëpan.

⁶ Pöt epël. Aköp pi omën pim lup sant yaalmëaurö wotpil yemowas.

Pël ëak ru yemowesaurö wotpil sëpënëak yamöaup.”

⁷ Anutuuk ar wotpil sënëak yanimöön wiap sënganok. Pöt pi ar pim ruurö pël weseë pil yaalni. Ma ru talëp pepapök pës nemomöön yeëa? ⁸ Won, peparö pitëm ruurö pës möak wotpil mowas yaë. Anutuuk ar pël naalniin yeëa talte pim ru panëerö won, kain ruurö pël apen. ⁹ Ar kön wieë. Tiarim pep yangeraköröak möak wotpil yaniwasën pitëm ngön ngaarëk wa yeë. Pöl Anutu tiarim könöröa pepapë ngönte ngaarëk panë öpena pöt pangk eëpnaat. Pël yeem ompyaö öpenaat. ¹⁰ Pit akun kot nent pitëm könöök möak wotpil niweseimaut. Ën puuk tiar ompyaö wë pim ök kölam sëpenëak pil yaalni. ¹¹ Wotpil yaniwasën ya kë nasën ya këlangön kön wi yeë. Ënëmak wotpil niwasën wëen kosang sauröa naë këët oröön mayaap wë ketre saun won wotpil sak öpenaat.

Kosang sak Anutuu kentöökë ënëm ëëpa

¹² Ar pöt, Anutuu ënëm ëëre yaat mëmpö pël eëneëtaan ingre mor kël wauröa ök weëre kosang won yaaurö. Pötaanök kosang sak weë ngentieë. ¹³ Omën ing kël wauröa ök yaaurö arim ënëm yeem wiap sak utpet eëpanëen ompyaö sëpnaan wotpil wesak weë.

¹⁴ Kosang sak omën pouröaring mayaap wë lup kölam wesak weë. Lup kewilring öpena pöt Aköpön itnaangkan. ¹⁵ Arim naëaan namp Anutu kasëng menak pim komre kolap elmëëpnaat naön eëpanëen ngarangk ëëë. Pël ëak arim tekrakaan namp kar kapangmentë ök sak wë amail ëak nikoën utpet sënganëen ngarangk këëkë ëak weë. ¹⁶ Pël ëak arëkaan namp Iso pim ök öng nga yeem ngönën sëp waspanëen ngarangk ëëë. Iso pi ngaan pim nangapön epël mëëa. “Ni akun kopët eptak kaömp ar ë nampë pöt nook pepa mor kol ru wetëëpë yewaut wa nimpaat,” pël mëëa. ¹⁷ Ar pim ngönte ewatörö. Ënëmak pim pepap wel wiipënëak yaëen welaköt elmëak mor kolut mampënëak maan pepap kat nemowiin ëa. Pi pepapök welaköt elmëëpënëak ing ëaap ngaan utpet ëaut wa moolapna kante won eën pomp ëa.

Tiar Saion rosir ompyauk Anutuu kak jaarö

¹⁸ Ar peene pöt, arim ëaröa ëa pöl Sinai rosir pangk mor wëëre mësel ë pël eëneë pöök së naaröön. Ngaan pit Sinai rosiraöökë iri wëen es wëlëng kaö yokotön uröam wariak köö olëak wieë kent kaö yamöön ¹⁹ kuup ngön yaan Anutuu ngönte kat wia. Pël ëak pit kas eëen Mosesën kaalak muntat apanëak Anutuun ök mapënëak mëëa. ²⁰ “Omën pëen won, animaö nampta rosiraöök ing mësaan pöt kël möön wel wiip,” Anutuu ngön pël mëëa pöt kaalak kat wiipanëak kas eëen mëëa. ²¹ Omën pöt oröeim wëen Mosesta kas ëak epël mëëa. “Ne kas kaö eëen reireë yaur.”

²² Ar rosir ke pëlöök oröak omën pölöpringöt itnaangkën ëaurö. Saion rosir, Anutu wëwëap, pim ka kaöaö Yerusalem kutömweri wia pöök oröak omën ompyaö panëët itenaurö. Pël yeem ensel ërëpsawi yaauröa wa top kësangöökre ²³ omën Anutuuk wet rëak ru wesak yapinöt kutömweri retëng ëa pöröa wa topöökta oröaurö. Pël ëak Anutu omën pouröa ngön ë pet irëpnaapre omën piin kön wi kosang wasën wotpil wes pet irauröa könöröa temanön saurö. ²⁴ Pël ëak Yesu, sulöp ngolöpët Anutüre omnaröa tekrak tëa pöpë naë saurö. Apel mëngkën wel wiatak pim iit il ngentiin Anutuuk itenak kangit

mena. Pël äautak Yesu wel wi autak pim iit il yengentiin Anutuuk itenak kaamök elnia. Pötaanök Yesu pim iitak Apelëët il yemowas.

Anutu pi kutömre yang pout ëtëp elmëëpnen ëa

²⁵ Ar Anutu ngön ök ni yaë pöp kasëng mengkanëën ngarangk ëeim ön. Ngaan Mosesë yangerak wë ngön ök mëëa pöt wa olaan kangut orö morëaup. Peene pöt, kutömweri wë ngön ök ni aim wëen pi kasëng menak tol ëak kangut nokoirën ëëpen? ²⁶ Ngaanëër pi ngön yemaan yanger ëtëp ëaup. Peene pöt, pi kup niwiak epël yenia. “Ne wë ënëmak kaalak yanger pëen won, kutömre yang pout akun kopët nent ëtëp elmëëmaap.” ²⁷ “Kaalak akun kopët nent ëtëp elmëëmaap,” pël ëa pöt ëtëp elmëën omnant pim ket äaut pout kö sëpënëak kön wiak ëa. Kö sëen pangk ëtëp naëpanëët oröak kosang wiaapnen ëa.

²⁸ Anutuuk wa ngaöök nimëën pim omën ompyaö nimpna pötë pep sak öpena pöt ëtëp naëpanëët kosang wiaapnaat pötëën piin yoöre ërëp maim öpa. Pël ëeimeë kasinkasin ëak karangkin elmëak pim kön wiin ompyaö yaaö pöl yaya maim öpa. ²⁹ Pöt tol ëën? Anutu tiarimop pi esuwesi ök omnant pim kön wiin pangk naën ëëpnaat kö wasëpnaap.

13

Anutuuk kön wiin ompyaö yaauta ngönte

¹ Ar Kristoë omnarö pötaan neneren lup sant elmëeim ön. ² Omnarö maimerekaan yewaisën sant elmëënëëten kat kolngan. Ngaan omën narö pël yeem enselöröen köpël wë omën yaapörö wesak sant elmëa. ³ Arim kar wii kaatak moulmëa pöröen kön wiin ar pourö niulëa pël weseë sant elmëën. Pël ëak arim karurö këlangön kat yawi pöten kön wiin ar pourö këlangön kat yawi pël weseë sant elmëën.

⁴ Öngre omp wëwëeten kön wiin ompyaö ëëp utpet wasngan. Omën öngre omp nga ëëre öngre omp wëwëet utpet wasö pël yaë pörö Anutuuk kangut mampnaarö.

⁵ Arim lupöt monere urömatëën kentre kaur ëëpan. Omnant arim wia pötön kön wiin pangk ëëp. Pöta ngönte Anutu pi ngaanëër epël ëa.

“Ne ar sëp naniwasngan.

Kasëng nanimangkan.”

⁶ Pël ëa pötaanök tiar kön kosang wieë epël apenaat.

“Aköp pi kaamök yaalnëaup yak

ne kas naën ëëmaap.

Omën nampök pangk utpet naalnëëpan.”

Ngönën ök niiaut wak wë Yesuu ënëm ëëpa

⁷ Arim wotöök rëak Anutuu ngönte ök niak rë niuleimauröen kön wieim ön. Pël ëak wëwë taltak wë wel wia pöten kön wieë Yesuun kön wi kosang weseima pöl ëeim ön.

⁸ Yesu Kristo pi ngaan wakaimaupök wë wakaim öpnaap. Pim wëwëet ke kopëtalte. ⁹ Pël ëa pötaanök ngönën maim ke nentere nent kat wiin pötök wer niön Anutuu kanö sëp wesak maimaöök sëngan. Pim komre kolap yaalni pötak tiarim könöt kosang wasën öpena pöt Anutu itaangkën pangk ëëpnaat. Omnant yenaute ngön pasutök pangk taë naniwaspan. Pötök omën pël yaaurö kaamök naalmëën ëa. Pötaanök ngönën maim ke pipot kat wiingan.

¹⁰ Kristo tiarimëën kiri ëa pöp kaamök elniipënëak tiarim naë wë. Pël ëaap Yuta omën yangerakë ngönën tuptak animaurö kiri ar yaaö pörö yok pangk pim naë sëen kaamök naalmëëpan. ¹¹ Kiri yaaö wotöökörö pit animaurö möak iit pëen omnaröa utpetatë saunatëën kiri ëëpënëak ngëëngk panë tupta kakaatiitakël wak yesën këerö kaöökë wilëngkëël esuwesi mereim wë. ¹² Pël yaëen Yesu piita tapël pim iitak tiar omnaröa lupöt kölam niwasëpënëak kaöökë wilëngkëël möön wel wia. ¹³ Pël ëa pötaanök tiarta kaöökë wilëngkëël yes pöl Yuta omnaröa kiri yaaut sëp wesak piiring wë pim ëö sa pöl ëëpa. ¹⁴ Pöt yang eprak ka kosang naö won. Pötaanök ënëm ka kosang tekeri wasëpnaöön kön nganngan ëeim wë. ¹⁵ Pötaanök Yesu tiarimëën kiri ëa pötaan tiarök kangir tiarim

yaya yamëëautak Anutuun kiri elmëeim öpa. Yaap, tiarim këmötök pim songönte tekeri wasëpa. ¹⁶ Neneren sant wesak kaamök yaaut kat kolngan. Pöt Anutuuk itaangkën kiri yaauta ök ompyaö ëëpnaat.

¹⁷ Arim wotöököröa ngön ngaarëk yeweem pitëm ikanöök ön. Ënëmak pitëm ya yamëngkauta këët Anutuun ök mapnaarö. Pötaanök pit arim könre lupöt kosang sënëak ngarangk elnieim wë. Pël ëën ar pitëm ngön ngaarëk yeön pöt pit ya ompyaöring ya mëneim öpnaat. Pël naën yaëën pöt ya utpetaring ya yamëngkën pötak tolëël kaamök elniipën? Won.

¹⁸ Ar tenimëën Anutuun kimang maim ön. Ten tenim lupötön kat men ëën Anutuu ëöetak wotpil wë kët ël epotë pim yaat wotpil wesak mëmpunëak kent yaë. ¹⁹ Pötaanök ar Anutuun kimang ngöntak ök maan kaalak wes nemëën arim naë teëntom waisumëak kosang panë wesak ök yeniak.

Kimang ngönte

²⁰ Anutu mayaapta pepap puuk tiarim Aköp Yesu, sëpsëp ngarangk kaöap, pim iitak sulöp ngolöp wiakaim kosang wiaapna pöt taë wesa pötaan weletakaan wal ë moulmëa. ²¹ Pi tapöpök pim kentöökë ënëm ëënëën omnant ompyaö ke nentere nent nimp. Pël ëäk pim kön wiin ompyaö yaaut Yesu Kristoë weëre kosangöök arim lupötë war wasëp. Pim naë yayaatakaan yayaatak om aim kosang wiaap. Yaap.

Ngön mëët

²² Karurö, ne kosang wesak epël yeniak. Pep retëng ë yaningk epët kotte. Pötaanök pepanöm ngön epët këëkë wesak kat wieë. ²³ Ar kat wieë. Tiarim karip, Timoti, pi wii kaatakaan wil moulmëa. Pötaanök pi teënt waisën pöt koirak tenip pouwaar wais arën itaampunaat.

²⁴ Arim ngönënë wotöököröere Anutuu omën pouröen yoöre ërëp yemak pël ök man. Kar Itali yangerakaan wais wë eporöakta arën yoöre ërëp yenia. ²⁵ Anutuu komre kolap pöt arim naë wiaap. Yaap.

Sems

Yesu wel wiak kutömweri sēen wē krismaki 20 ma 30 pēl won sēen Sems, Yesu nangapök, pep epwer retēng ēa. Sems pöp, pi Yerusalem kakē ingre morörö ngarangk ēak wēa. Pim epwer pöt, ingre mor yang kaö nantē repak sa pöröaan wēwē ompyauta ngönte ēak mena.

Pöt epēl wia.

Ngön ngēs räaut 1:1

Kön wi kosang yewesautere ēwat ngönte 1:2-8

Monere urömaring wēaare won wēauta ngönte 1:9-11

Morök yaauta ngönte 1:12-18

Anutuu ngönte kat wiak ēnēm ēēpenaat 1:19-27

Mööngkraar kangk ēēngan pöta pepanöm ngönte 2:1-13

Kön wi kosang yewesautere pöta kēēt 2:14-26

Yangapöökē ngönte 3:1-18

Yangerakē omnantēen kent yaauta ngönte 4:1-5:6

Ngön mēēt 5:7-20

¹ O Anutuu omēn repak saurö, ne Sems Anuturre tiarim Aköp Yesu Kristoē inēen ru saupök pep epwer retēng ē ninak yoöre ērēp yeniak.

Tiar moröktak kosang yanuwās

² Nem karurö, morök ke nentere nent arim naē jaaröön pöt, “Ompyaö yaē,” pēl wesak ērēpsawi ēen. ³ Ar ēwat wē. Morök ke pilöt jaaröön arim Anutuun kön wi kosang yewesa pöt taē sēen arim lupöt yok pangk kosang sak morökötē önēēt. ⁴ Pēl ēen arim naē kosang sak wēauta kēēt kēēkē orööp. Pēl ēen ngönēnē omēn nenten ap newasngan, ketre saun won ompyaö önēēt.

Kön won ēen pöt Anutuun kimang mapā

⁵ Arēkaan omēn namp kön won ēen pöt Anutuun kimang map. Pēl ēen pi omēn pouröaan nga naēn kēsangēn yaaupök kön koir mampnaat. ⁶ Pēl ēēpnaatak pi kön selap naēnēpök Anutuun kön wi kosang yewesautaring kimang map. Omēn namp kön selap yaaupök kimang mapna pöt kēraamenti kent möak wak nalaan nal yaē pöta ök ēēpnaat. ⁷⁻⁸ Omēn ke pilēp kön naörarring wē pim omnant yaautön ēngk ma e yewesaup. Pēl yeem puuk Aköpön kimang maan mampnaaten kön nawiipan.

Omēn mon wonöröere mon wieēauröa ngönte

⁹ Tiarim kar ngönēn kat wia namp omnant wonöpök Anutu pim ngönēntak wak isak yaauten kön wieē ērēpsawi eim öp. ¹⁰ Ēn tiarim kar namp monere uröm kēsang wieēaupök pöt Anutuuk piin wak irēak mapnaaten kön wieē ērēpsawi eim öp. Kēra puutē lēngē yes pil won sēpnaat pötaanök. ¹¹ Kēra puut weerak wēen kētēp aprak nga panē maan koö möak ngentiak pitēm köp möeēa pöt ngaap sēpnaat. Pipta ök panē omēn omnant kēsang wieēaupta muntat öpēnēak ya yamēngkem kö sēpnaat.

Morök yaalniauta ngönte

¹² Omēn morököt pim naē jaaröön wiap nasēn ēēpna pöp ērēpsawi ēēpnaap. Morököt pim naē jaaröön ke ur moolaimēē lup kosang sak öpna pöp Anutuuk wēwē kosang omēn piin lup sant yaalmēaurö mampēnēak kup wia pöt kangiir mampnaap.

¹³ Omēn namp morököt pim naē jaaröön pöt, “Anutuuk morök epēl yaalnē,” pēl naēn ēēpnaat. Anutu pi utpet ēēpēnēak morök yaalmēa pöt wonöp. Pi omnarö utpet ēēpēnēak morök naalmēen yaap. ¹⁴ Pēl yaaupök omēn namp pimtē koröpöökē kentre kauratök wer moön wii ket ēak motēak pötök morök yaalmē. ¹⁵ Pēl ēen koröpöökē kentre kauratē kēēt utpetat. Utpet pöt kaö sēen pötē kēēt wel yawiaut.

¹⁶ Nem kar panēerö arök, “Anutuuk tiar utpet ēēpenēak morök yaalni,” pēl wesak ēngk ma e wasnganok. Pi pēl naēn yaap. ¹⁷ Omēn ompyaöre wotpil pout Pep kutömweri

wëaup pim naëaan yewais. Pi ëwa mopöök wia pötë pepapök wes mëen iraan yeö. Pipot kaip tiktikre kaka yaautök pi irikor naën, ompyaut pëen yaalniaup. ¹⁸ Anutu pimtë könöök pim ngön këet tiar ninak pim ru nuwesa. Pim omën ket elnia pourö pël elniipënëak kön wiak tiar wet reäk elnia.

Tiar Anutuu ngön kat wiak ënëm ëëpa

¹⁹ Nem kar panëerö, ar omën epëten ëwat seë. Ar pourö ngön ök yeniaan këëkë kat wiin. Pël ëak ngön kangut teënt manganok wet reäk kön wiakök man. Pël ëak nga teënt elmëenganok. ²⁰ Tiar ngaare ser yaalmëem omnarö kaamök elmëen wëwë wotpil naön yaëen Anutuuk kön wiin ompyaö naëpan. ²¹ Pötaanök utpet yaaut arim lupötë kaö sak wëwëat kewil yengawis pöt kerë moolaë. Pël ëak arimënt wak irëak wë ngön Anutuuk arim lupötë nuwia pöt ngaarëk weim weë. Ngön pöt ngaarëk yeön Anutuuk utpetetakaan kama niöpnaat.

²² Ën arimtë lupöt morök elmëak Anutuu ngönte kat pëen mowiinganok kat wiak ënëm ëën. ²³ Omën namp pi Anutuu ngönta ënëm naën kat pëen mowiipna pöp pi könitweri këëre wot kan ityaangk pöta ök ëëpnaap. ²⁴ Pi pim këëre wot kanten könitweri itenaupök së tapëtakëer kat kolöpnaap. Pöta ök omën Anutuu ngönte kat pëen mowiipna pöp ngön pöt teëntom kat kolak pim utpet yaaut sëp newaspan. ²⁵ Ën omën Anutuu ngön kosang ompyaut utpetetakaan ent ë yanuulë pötë pëen itenak kat nokolön këëkë itenak itneim wë pim ityaangkaö pötë ënëm eim öpna pöp pi wëwëetak wëen Anutuuk ompyaö elmëen ërëpsawi ëëpnaap.

²⁶ Omën namp pimtën ngönëntak wëaup pël weseë pim këmët ngarangk naën wë pöt pimtë lupmer morök elmëen pim ngönën yaaö pöt mos ëëpnaat. ²⁷ Tiarim ngönën yaauta këet Anutuuk kön wiin ompyaö sëpna pöt epët. Ru wamërre öng kapirörö kaamök elmëëpenaatare yangerakë omnaröa utpet yaautök utpet niwaspanëen ngai ëëpenaat pöten pi kön wiin ompyaö sëpnaat.

2

Tiar omnarö neneraan sant yeem narö kasëng mangkan

¹ Nem karurö, ar tiarim Aköp Yesu Kristo, ëwa pepapön, kön wi kosang yewesauröak omën isaare irëaurö mööngkraar kangk elmëenganok. ² Ar ngönën tuptak wa top ëak wëen omën naar, namp ë rangi ompyaut ëak ulpëen ompyaö retëngretëngëp mëaup, namp omnant won ulpëen sëparëp mëaup, piarip wais yeilaan ³ ar omën ompyautringëp piin sant mowesak, “Kaöap, ur ompyaö eptak wais wel aisa,” pël mëak omën omnant wonöp piin sant nemowasën, “Nimëen urte wonok pirek taua,” ma “Nimëen urte wonok nem ikanöök e yangerak eprek wel aisa,” ⁴ pël manë pöt ar kön wiin ompyaö ëëpën ma? Won, utpet ëënëët. Ar omnarö kön utpetatring kom elmëen Anutuuk kön wiin pangk naën ëëpnaat.

⁵ Nem kar panëerö, kat wieë. Omën yangerakë omnaröak kön wiin pasurö pël yaë pörö Anutuuk piin kön wi kosang wesak pim wa ngaöök yamëautak ilapënëak yaö mëëa. Pim wa ngaöök yamëaö pöt omën piin lup sant yaalmëauröen kup mowia. ⁶ Ën ar pöt, omën omnant wonörö ëö yemengkaurö. Ar kön wiin talöröak utpet yanuwasa? Ma talöröak ngön yaatak yanuulë? Omën omnant wonöröak pël naalniin kësang wieëauröak yaalni. ⁷ Pël yeem Kristoë yapin ompyaö arim rangk wia pöten utpet wesak ya. Pötaanök ar tol ëën pitën wak isak yemak?

⁸ Aköpök ngönën pepeweri ngön kosang nent epël ëa pöt kön wieë. “Nimtëen lup sant yaën tapël nim karipëenta elmë.” Ar ngön kaö epët ngaarëk önë pöt ompyaö ëëpnaat. ⁹ Ën ar omën isaare irëaurö omnant mööngkraar kangk elmëënë pöt utpet ëën ngön kosang pötak ar ngön wa yoolëaurö pöt pet elniipnaat. ¹⁰ Omën namp ngön kosangöt ngaarëk yeweem lup kopët nent ap öpna pöt Anutuuk piin kön wiin omën pout wa yoolëauröa ök sëen kangut mampnaat. ¹¹ Pöt epët. “Ni öngre omp wëwëet kom ëënganok,” pël ëa tapöpök, “Ni omën mëngkanok,” pöteta ëaup. Pötaanök ar öngre omp wëwëet kom naën wë omën namp mëmpunë pöt Anutuu ngön kosangöt wa olanëët.

¹² Pël eën Anutuuk akun kaöaöök ngön kosang ngolöptak kom elniipnaat. Ngön kosang ngolöp pötak utpetetakaan ent ë nuulëa. Pötaanök ngön kosang pöten kön wieë ompyaö wesak ngön aöre wëwë wë pël eëe. ¹³ Omën namp muntaröaan yaköm naalmëen yaaö pöp Anutuuk tiar kom elniipna pötak yaköm naalmëen eëpnaap. Ën namp muntaröaan yaköm yaalmëa pöp Anutuuk kom elniipnaatak yaköm yaalmëen kas köpël tauapnaap.

Tiar omën ompyaut naën, kön wi kosang pëen wasëpena pöt mos eëpnaat

¹⁴ Nem karurö, omën namp këmtak, “Ne Kristoon kön wi kosang yewesauap,” pël yeem muntarö kaamök elmëere ompyaö elmë pël naën eëpna pöp, pötak kaamök elmëepën ma won? Pangk naëpan. Kön wi kosang yewesa ke piptaan Anutuuk utpetetakaan kama nemoöpan. ¹⁵ Kar namp ulpëenre kaömpötëen ap yewasën pöt ¹⁶ arëkaan nampök, “Ompyaö öm. Ëp önganëen ulpëenëp mëak kaömp nak kep eëm,” pël yamëem koröpöök kaamök naalmëen eën pangk eëpën ma won? Pangk naëpan. ¹⁷ Tiarim kön wi kosang yewesa pöt pi tapël yaaut. Tiarim pël yaaö pötakëer wiaan pöt këet oröön ompyaö naalmëen eëpena pöt kön wi kosang yewesaut mos eëpnaat.

¹⁸ Pël eëpnaatak arim naëaan nampök epël apën koröp. “Omën namp kön wi kosang yewesautaring wëen namp omën ompyaut yaaup.” Pël apnaatak ne piin kangiir epël memaap. Ni omën ompyaut naën eëmë pöt tol ëak Kristoon kön wi kosang yewesautaring wëen pöt pet eëm? Pël naëngan. Pël eëmëetak nem ompyaö yaaö pötak ne Kristoon kön wi kosang yewesautaring wë pöt pet elniipnaat. ¹⁹ Ni Anutuun kön wiin kopëtap wë pël yewasën. Pöt ompyaö. Pël yaëetak pöt pëen pangk naëpan. Pöt urmeraröeta tapël Anutuun kön wi kosang wesak wë piin kas ëak reireë yaur. ²⁰ Ni ewatët wonöp. Ni kön wi kosang yewesautaring wëen pöta këet omën ompyaut naën yaaup. Pötaanök nim kön wi kosang yewesa pipot mos sëpnaan pet elniimaap.

²¹ Kat wieë. Tiarim ëap Apram pi tol yaëenak Anutuuk piin, “Omën wotpilëp,” pël mëea? Pöt epët. Pi ngaan Anutuu ngönte ngaarëk wak pim ruup Aisak kiri elmëepënëak ëa. Pim omnant yaaö pötaan Anutuuk piin, “Wotpilëp,” pël mëea. ²² Ar kön nawiin ma? Apram pi kön wi kosang wesak wë omën ompyaut ëa. Pi kön wi kosang yewesautaring wëen këet oröön omën ompyaut ëa pötaan pim kön wi kosang yewesa pöt kë ëa. ²³ Pël eën, “Apram Anutuun kön wi kosang wasën pim pël ëa pötaan Anutuuk kön wiin wotpilëp pël sa,” ngönëntak ngön wia pipët kë oröa. Yaap, Anutuuk piin, “Wotpilëp,” pël mëak piin ngönt kip mëea. ²⁴ Pötaanök ar pourö kat wieë. Anutuuk omën namp pim kön wi kosang yewesautaan pëen won, omën ompyaut yaautaanta, “Wotpilëp,” pël mapnaat. ²⁵ Apramë ëa pöl öng omp nga yaaö namp Reap piita tapël omën ompyaut yaëen Anutuuk piin, “Wotpilëp,” pël mëea. Pöt pi Israel omën ngaan Yosuaak yang ngaakëren ëlëep itenak waisëpënëak wes mëen sa pöaar sant mowesak kaamök elmëak wes mëen kan muntaöökël sa. Pël eën pim ompyaö ëa pötaan Anutuuk pël mëea. ²⁶ Epëten kön wieë. Tiarim koröpöök könöp won ëanëen wel wian tapön. Tapta ök tiar kön wi kosang yewesautaring pëen wë omën ompyaut naën eëpena pöt tiarim kön wi kosang yewesa pöt sokutë ök eëpnaat.

3

Tiarim yangapöt ngarangk eëpa

¹ Nem karurö, arëkaan selap rë yaula ya omën sënganok. Kat wieë. Anutuuk ënëmak ingre moröröaan sapsap wël yeem rë yaula ya omnarö tenimëen kaö wesak wël elniipnaat. ² Tiar pourö omnant eëpenëak utpet ke nentere nent yaaurö. Omnarö tiarim këmötök utpet nent naën yeëan talte omën ompyaö panëeröak tiarim koröpöt ngarangk eëpen. ³ Pol osopë kan yesaut ngarangk yeë pöt tiarim kentöökë ënëm eëpënëak wii kotu pim këmtak kapul yemoulmë. Pël ëak wii pö wer yeön osöp pim kepönö pokol ëak omnampë sëpënëak kön wia pöök yesaup. ⁴ I kaö wangaöönta kön wieë. Wangaööta kësang panëempel. Pël ëaatak kent weëre kosangöök möak mök eën i kaöök yesau. Ën wangaöök moröak së pëlpël yaaö pöt kot panëët. Ngarangkëpök pötak moröak lup

nentakël ko wiak sêpënëak kön wiipna pöt yok tap pantak sê moulmëepnaat. ⁵ Tiar omnaröa yangapöökta tapël yaë. Yangap pö kotuuk aan omën kësangöt orööpnaat.

Ën epëten kön wieë. Omën namp es ngëpöpët il olaan pöt kaö panë sak kosangre koinöt kot won sa yaë. ⁶ Pël wiaatak tiarim yangapö esuwesi ök. Pipöök tiarim koröpöök wë kaip tiktik ëak ngön utpet ke nentere nent yeem koröp pou utpet wes yaë. Yangapöök ngön utpetat yeem es ket ëak kotak omnaröa wëwëat utpet yewas. Utpet yewas pöta weëre kosang pöt Setenök yaningk. ⁷ Tiar animaö reraö ke nampre namp kosangööknaanre i kaööknaan, imënre intre kamal pörö wak wiap wasëpenëak pöt pangk pël ëëpenaat. ⁸ Pël ëëpenaatak talëpök yangapö wiap wasën ngön ompyaut apën? Pangk pël naëngan. Kamalöp pim këmtak welakre kakamöt wiaan kant nimëngkën wel yawi pöta ök tiarim yangapöök ngön utpetat yeem omnarö utpet yewas. ⁹ Yangap Aköp tiarim Pepapön yaya aim wë tapöök kaalak omën Anutuuk pimtë ök panë wesak ket ëauröen utpet wesak yaurö. ¹⁰ Anutuun yaya ngön yamëëautere utpet wesak yaaut yangap kopët tapööknaan yaarö. Pötaanök nem karurö, wëwë korar pipël wëen pangk naëpan. ¹¹ Epël kön wieë. I kölok kopët nentakaan i yaapmerre kakam yaumer yaaröa ma? Won. ¹² Karurö, ar kön wieë. Yok pangk këra kemmentök muri ulöp utöpën ma? Ma wii neweëek yok pangk kem ulöp utöpën ma? Pöta ök panë i yaapmerta kakam yaumeriaan naarööpan. Pël wiaap ar tol ëën yangap kopët tapööknaan ngön utpetere ompyaö pout aim. Pöt pangk naëngan.

Ëwat ompyaut Anutuuk yaningk

¹³ Arim naë omën narö könre wetete ompyaut wieë omën ompyaöre utpetat kom yaëen pöt pitëm wëwë ompyautök pit kön ompyaöring wë pitëmënt wak irëak omnarö wiap yemowesa pöt tekeri wasëp. ¹⁴ Ar omnantëën war yeem omnaröaan lup utpetaring wë arimtën wak isak, “Ten kön ompyautaring wë,” pël angan. Pël anë pöt kaar anëët. ¹⁵ Pitëm kön ke pöt Anutuu naëaan won, yang omnaröa naëaan waut. Pitëmtë könöökë ënëm yeem Setenë kön yawia pöl yaurö. ¹⁶ Omnantëën war yeem omnaröaan lup utpetaring önë pöt nga yaalem utpet ke nentere nent eim önëët. ¹⁷ Yangerakë könöt ke pil yaë. Pël yaëetak könre wetete ompyaut Anutuu naëaan yaaröön arim wak wë pöt lup kölam önëët. Pël yeem omnaröaring lup yal ëak wë pit wiap mowesak pitëm ngönöt kat wiinëët. Pël ëak ya ngës elmëak omën ompyaut pëen elmëënëët. Pötaan kön selap naën wotpil wesak önëët. ¹⁸ Pël yeem ar omnaröaring lup kopëtemer sak wë wiap mowasën këët oröön wotpil wëaö pöt ulöl sëpnaat.

4

Tiar yangerakë omnantëën kent yeem pöt Anutuun kööre tok elmëëpenaat

¹ Arim neneraan kööre tok yeem nga yaal pöta songönte tol ëënak yeë? Ar pourö koröpöökë kentre kauratë ënëm yeem kööre tok ëak nga yaalaurö. ² Ar omnant önëak kent yeem naön yaauröak omnarö mëmpunëëten kent yeë. Ar omnantëën war yeem pangk naëngan. Pötaanök neneraan kööre tok yeem nga yaalaurö. Ën omnantëën kentre kaur yeem Anutuun kimang nemaan yeëan. Pötaanök naningkën yaë. ³ Ar Anutuun omnantëën kimang yamëem pöteta naön yaaurö. Pöt tol ëën? Ar kön wotpil won, korar wiak wë omnant wak arim koröpöökë kentre kauratë ënëm ëënëak kimang yamëëan. Pötaanök naningkën yaë. ⁴ Utpetarö aë, ar öng nampë ompöp sëp wesak muntapë naë së wë pöta ök Anutu kasëng menaurö. Omën namp yangerakë omnantëën kentre kaur yeem pöt Anutuun kööre tok yaalmëaup. Ar pöten kön nawiin ma? Pötaanök yangerakë omnantëën kentre kaur ëënë pöt Anutuun kööre tok elmëënëët. ⁵ Ngön Anutuuk ngönëntak epël ëa pöt pas naën. “Anutu tiarim lupötë kön nuulëa pöröen pi kentre kaur kësang yaë.” ⁶ Pël ëak rangk komre kolap yaalni. Pöta ngönte ngönëntak epël wia. “Anutuuk omën pitëmtën wak isak yaaurö kasëng yemangkem pitëmtën wak irëak yaauröaan komre kolap yaalmëaup.”

⁷ Pötaanök ar arimënt wak irëak Anutuu ikanöök weë. Pël äak Seten waö ëën sêp niwesak kas sêp. ⁸ Anutuu naë rë olaë. Pël ëën pi arim naë panë wais ngarangk elniipnaan. Utpetarö, arim utpet yaaut sêp weseë. Kön selap yaaurö, arim könöt kopëtal wieë. ⁹ Arim utpet yaautön kön wieë yaköm äak ingre ya ilak aim weë. Omën utpetatëen sôm yaaut sêp wesak elere war eim weë. Pötëen ërëpërëp yaaut sêp wesak ya ngësring weë. ¹⁰ Pël ëëë Aköpë ëöetak arimtën wak irëak aim ön. Pël ëën puuk kaalak wak isak niapnaan.

Karurö kom elmëengan

¹¹ Karurö, ar neneren utpet wesak manganok. Ar arim karuröen utpet wesak mëak kom äak, “Pit utpet yaaurö,” pël yamëem pöt, Anutu pim neneren lup sant ëëpenëak ngön kosang wesak niia pöten utpet wesak äak, “Korar yaë,” pël manëët. Ën ar Anutuu ngön kosang pöten, “Korar,” pël manë pöt, ngön pöt ngaarëk naön arimtën kön wiin isën ngön ë pet yairauröa ök sënëët. ¹² Anutu kopëtapökëër ngön kosang wesak niiaupök kom elniipnaap. Pimtok mait elniipën ma nimpën. Ar pim ök talte arim karurö kom elmëen. Pangk pël naëngan.

Tiarimtën wak isak anganok

¹³ Elei, ar narö epël yaaurö. “Peene ma ëlpamök ka kësang naöök sê wë krismaki nenta öngpök ya yamëngkem mon kaö panë öpenaat.” Pël yak pöröen epël niamaan kat wieë. ¹⁴ Ëlpamök arim naë orööpnaaten köpël wë. Arim wëwëat muntönöökë ök. Muntön naöökë akun kot nent oröak is lööla äak won yes pöl ar akun kot nent wë wel wiinëët. ¹⁵ Pötaanök, “Tiar ya epot mëmpenaat,” pël anganok ngön ke epël an. “Aköpë kentöök niaan pöt wëwëetak om wë ya epot mëneim öpenaat,” pël an. ¹⁶ Ar ngön pël naënöröak arim omnant ëënë pötön kön yawiem arimtën wak isak yaaurö. Arimtën wak isak yaaö pöt ompyaö naën yaaut. ¹⁷ Pötaanök omën namp ompyaö yaauta songönten ëwat wëak pël naën ëëpna pöt utpet ëëpnaat.

5

Omën monere uröm kësang wieëauröa ngönte

¹ Omën urömere kaar es kësang wieëaurö, ar këëkë kat wieë. Arim këlangön kat wiinë pöten kön wiak ya ngës ëën. ² Arim urömere kaar es kësang pöt köt sëen poë koröpötta iwalöröak na pet irëpnaat. ³ Ën monatta polirang äak kö sêpnaat. Pël ëëpna pöt arim mon pötön keimön äak omnarö kaamök elmëak nemangkën yaaut tekeri wasëpnaat. Pël äak esuwesi koröpöt es kotak utpet yewas pöl arim monatön keimön yaaö pipotta arim lupöt utpet wasëpnaat. Pöt peene yanger pet irëpnaat temanöm yesën ar monere urömatön keimön äak kësang wa rongan äak wë pötaanök. ⁴ Këëkë kat wieë. Inëen ruurö pit arim yaak kaamök elnia. Pël äauta sumat nemangkën, om ngön kaar maim wë. Pël ëën ar keimön elmëen inëen ru pöröak monat naön äak kaaö ngön aan Aköp kutömweri wëaup kat wia. ⁵ Ar e yangerak wë kaömp kësang neimeë arim kentötë ënëm yaaurö. Pël yeem kaömp kësang nak polöröa ök kewis wiak wëen arim mën wel niwiipna akunet temanöm yes. ⁶ Ar omën wotpil yaaurö ngön yaatak moulmëak mënan. Pël ëën pit kangiir naalniin ëa.

Tiar këlangön kat yawiem ya wiapring Aköpë waisëpnaaten kor öpa

⁷ Karurö, pit pël äauröak lupöt kosang sak këlangön kat wieimeë ya wiapring Aköpë kaalak waisëpnaataan kor ön. Ar ya neweri pepapë yaë pöten kön wieë. Pi omnant ngëntak këët orööpnaataan kor eim wë. Pël yeem lup kosang sak wë këtre kopi ëën orööpnaataan kor wëaup. ⁸ Yaap, Aköpë waisëpna akunet temanöm panë sa. Pötaanök yaaweri pepapë yaë pöl ya wiapring weë.

⁹ Karurö, neneren kaaö ngön manganok. Anutu, ngön ë pet yiraup, waisëpënëak yaëen pël anë pöt ngön ë pet irak kangut nimpnaat. ¹⁰ Karurö, tektek ngön yaaö omën ngaan Aköpë yapintak pimtë ngönte aima pöröen kön wieë. Pitëm kööre toköröak utpet yaalmëen këlangön kat wieimeë ya wiapring ya mëneima. Pötaanök pitën kön wieë

pitëm äa pöl mëneë. ¹¹ Tiar omën këlangön kat yawiem lupöt kosang sak wakaima pöröen kön wiin ërëpsawi yaë. Ën Yoop pim ngönteta kat yawiaurö. Pi këlangön kësangöt kat yawiem lupre kön kosang sak wëen ënëmak Aköpök ompyaö elmëa pöten kat wiaut. Yaap, Aköp pi ya ngës kaö elniak sant panë yaniwas.

Ngön ë kosang yewesauta ngönte

¹² Nem karurö, ngön niama epëten kaöet pël weseë ngaarëk ön. Arim ngönöt kosang wasënëak Anutuu yapintakël utak, “Anutuu ëöetak yaap yeniak,” pël aöre omën nantë yapinötëël utak aö pël ëënganok. Won, ar omën nent ëënëak pöt om, “Mak, ne pël ëëmaap,” pöt pëen an. Ën naën ëënëak pöt om, “Won, pël naëngan,” pöt pëen an. Pël anë pöt Anutuuk kangiiir nga naalniin ëëpnaat.

Omën wotpilëpök Anutuun kimang mapna pöt kaamök kësang elmëëpnaat

¹³ Arëkaan namp këlangön kat yawiem pöt Anutuun kimang map. Ën namp ërëpsawiarung wë pöt Anutuun yaya tan ap. ¹⁴ Ën namp yauman wak wë pöt ngönënë kaöaröen yas map. Pël ëën pit wais Aköp Yesu pim yapintakël i kolapët wa yemomëem Anutuuk kaamök elmëëpnaan kimang mapnaat. ¹⁵ Pit Anutuuk omën pöp ompyaö mowasëpënëak kön wi kosang wesak piin kimang mapna pöt kaalak wal ë moulmëen ompyaö sëpnaat. Ën saunat wiaaneta ent ë moolapnaat. ¹⁶ Pötaanök ar ompyaö sënëen arim utpet äaut neneren tekeri wesak mëak arimëntëen Anutuun kimang maë. Yaap, omën wotpil wëaupök kimang mapna pöt Anutuuk kaamök kësang elmëëpnaat. ¹⁷ Elia pi omën tiarim ök tapëlëpök Anutuun kopi nepelën ëëpënëak kosang wesak kimang mëëa. Pël ëën kopi nepelën wieë krismaki nentepar nent ngoon mor nas nasiaan namp pël sa. ¹⁸ Pël ëën pi kaalak kimang maan Anutuuk kat mowiin kopi kësang pan pelën këere kaömp oröa.

Omën ngön këët sëp wesaurö kaalak mësak waisëpa

¹⁹ Nem karurö, arëkaan namp Anutuu ngön këët sëp wasën kaalak nampök lup kaip motiin ngön këët ngaarëk öpna pöten kön epël wieë. ²⁰ Omën pim karip utpet yaauta kanöökaan lup kaip motiipna pöp pi kaamök elmëen Anutuuk saun omën pöp pim utpet pout won mowasën könöp wel nawiin öpnaap.

[Yok pi tapët.

Ne arim karip, Sems.]

1 Pita

Yesu wel wiak kutömweri sēen wē krismaki 34 pōta ök won sēen Pitaak ingre mor saö naröaan pep epwer retēng ēa. Pita pöp Yesuu ru 12 pöröakaan namp. Omēn pörö omēn naröak utpet mowesak pitēn, “Utpet yaaurö,” pēl mēēa. Pēl ēēnak Pitaak pit kön wi kosangtak taē sak öpēnēak Yesu Kristoē ngōn ompyaut ngolöp wes mena. Pitaak pitēm Yesuu wel wiak wal ēautere kaalak waisēpnaaten kön kosang wia pōtaan kēlangōn kat yawiem kön wi kosang yewesaut kēlok nasēn ēēpnaat pēl weseē retēng ē mena.

Pöt epēl wia.

Ngōn ngēs rēaut 1:1-2

Anutuuk utpetetakaan kama niwaut 1:3-12

Wēwē kōlam öpenaata ngōnte 1:13-2:10

Kēlangōn akunetak ingre mor sauröa ēēpnaat 2:11-4:19

Ingre mor sauröa irēak inēēn ēēpnaat 5:1-11

Ngōn mēēt 5:12-14

¹ O Anutuu omēn arim ka songōnöt sēp wesak kas sē Pontasre Kalesiaare Kapatosaiaare Esiaare Pitinia yang pötēēl repak wēaurö, ne Pita, Yesu Kristo pim ngōn yaaö omēn saupök arimēēn pep epwer retēng ē yaningk. ² Ngaan Anutu Pep pim könöök pimēēn kom ē nuulēēn Ngēēngk Pulöök ngēēngk wes nuulēa. Pöt Yesu Kristoē ngōnte ngaarēk wak wēēn pim iitak i niirak kōlam niwasēpēnēak pēl ēa.

Anutuu komre kolapre mayaap pöt arim naē ulöl sak wiaap.

Tiar wēwē ompyaö kutömweri wia pōten kor eim wē

³ Anutu tiarim Aköp Yesu Kristo pim Pepapōn yaya maim öpa. Pim tiarimēēn ya ngēs kaö yaaö pōtak Yesu Kristo weletakaan wal ē ulmēak wēwē ngolöpēt nina. Pēl ēēn wēwē ngolöp pöt tiarim naē wia pōtaan Anutuu kup niwia pōta kēēt öpenēak kön kosang wia.

⁴ Pēl yeē pōtaan tiar Anutuu mor kol yaö niia pöt öpenēak kor eim wē. Pöt kumkum ēēre köt sē pēl naēnöt kosang wiaapnaat arimēēn kutömweri wia. ⁵ Ar Kristoon kön wi kosang wesak wē pōtaan Anutu pim weēre kosangöök ngarangk elnieim wē. Pēl ēēn akun kaöaö temanöm yesēn pim utpetetakaan kama niwak ompyaö elniipna pöt tekeri wesak pēl elniipnaat. Pēl ēēpna pöt kopēta wes pet ira.

⁶ Pōtaan ērēpērēp yaaurö. Pēl yaēēn Anutuuk morök nant elniipēnēak kön wiin pangk ēēn pöt akun kot nent arim naē kēlangōn nant orööpnaat. Pēl yaēēn ērēpērēp ēēn.

⁷ Morök pötök arim piin kön wi kosang yewesaut yaapēt pöt tekeri wasēpnaat. Kool pöt wiapöt esuwesök pim songōnte war yewas. Ēn arim kön wi kosang yewesaö koolöt il yewas pöt morök elniin kosang wia pöt tekeri wasēn Yesu Kristoē orööpnaatak Anutuuk ya kē sak yaya yeniem ē nirangiak ping wesak niapnaat. ⁸ Yesu Kristo arim itnaangkēn ēaupōn lup sant yaalmē. Peeneeta itnaangkēn tapōpōn kön wi kosang wesak ērēpērēp kaö yeē. Arim ērēpērēp pōtak yangeraköt il yewasēn pōten kēmötök war wesak naēngan.

⁹ Arim ērēpērēp yaauta songōnte epēl. Piin kön wi kosang yewesautaring wē pōtaan Anutuuk ar utpetetakaan kama yanu.

¹⁰ Anutuu ar utpetetakaan kama yanu pipēt, pim tektek ngōn yaaö omnarö pōta songōnte koirēpēnēak ap weseima. Pēl ēak Anutuu komre kolap nimpēnēak ēa pöt war wesak pōta songōnten kēēkē kön nawiin ēa. ¹¹ Kristo pim Ngēēngk Pulö pitēm lupötē wē Kristo kēlangōn kat wiak kutömweri isak ēwaatak öpēnēak mēēa. Pēl maan pit, “Akun taltak ma ke tolēēl yaēēn Kristo pi pēl ēēpēn?” pēl maimeē kangkkangk ēeim wakaima.

¹² Anutuuk pitēm, “Arim ya yamēngk epot kaamök naalniipan, omēn ēnēmak orööpnaarö kaamök elmēēpnaat,” pēl mēēa pōta kēēt arim naē yaarö. Pitēm ya yamēngkem ngōn war wesa pöt, Ngēēngk Pul kutömweriaan wes mēēn irēa pōök omēn narö kaamök elmēēn ngōn ompyaut ök niaan kat wiaurö. Ngōn ompyaö pōta songōnte enselöröakta ēwat sēpēnēak kent kön yawiitak pangk pēl naēn yaē.

Anutuuk ngëengk öpenëak yenia

¹³ Pötaanök könöt wotpil wesak këëkë ngarangk ëeim ön. Pël ëak Yesu Kristoë tekeri sêpnaatak komre kolap war was nimpnaaten kön kosang wieim ön. ¹⁴ Ar Anutuu ruuröak pim ngönte ngaarëk weë. Ngaan ngönën köpël wë kentre kauratë ënëm ëeiman pöta ök ëënganok. ¹⁵ Anutu, ar pim ru sënëak yas niaup, pim ngëengk wë pöl arta ngëengk sak wë omnant ëën. ¹⁶ Pöta ngönte ngönëntak epël wia. “Ne ngëengk wë. Pötaanök arta ngëengk ön.”

Yesuu iitak utpetetakaan ent ë nuulëa

¹⁷ Anutu, arim Pep pël mëak yaya yemak pöp, pi omën isaare irëaurö, mööngkraar kangk naalmëen yaaup. Pi tiar neenem omnant yaautë ökök ngön ë pet irëpnaap. Pötaanök yangerak önëël piin kasinkasin elmëeimeë ompyaö ëeim ön. ¹⁸ Ar ëwat wë. Arim ëere peparöa kanöököl wëwë utpet wakaimauröak Anutuuk pötëaan ent ë nuulëpënëak sum elnia. Pöt koolre siluwa lëngë yesa pötök won, ¹⁹ Kristoë i sum kësangringtak sum ëak ent ë nuulëaurö. Pi sêpsêp möön söëere kewil wonöpë ök wakaima. ²⁰ Pi ngaanëer yanger won wiaan pël ëëpënëak yaö mëëaupök peene akun pet irëpënëak yaëen arimëen tekeri orö rëaup. ²¹ Kristo pim pël ëa pötaan Anutuun kön wi kosang weseim wë. Pi Kristo weletakaan wal ë ulmëak ë morangia. Pël ëa pötaan Anutuun kön wi kosang wesak pim niöpnaataan ërëpsawiarang kor eim wë.

Anutuu ngöntak ngolöp wes yanuulë

²² Ar ngön këët ök niaan kat wiak ngaarëk yeö pël yaëen pötak arim lupre könöt kölam yanuwat. Pipët arim karuröen këëkë lup sant elmëënëak oröa. Pötaanök kosang wesak neneren lup sant ëeim ön. ²³ Ar ngolöp wesak wil niulëen wë pipët, kö yesauröa naëaan won, kö nasën yaaö Anutuu ngön wëwëetaring kosang wiaapna pötakëlaan oröaurö. ²⁴ Pöta ngönte ngönëntak epël wia. “Omnarö pit nönre koinötë ököro. Pitëm ë yerangi pöt puutë ököt. Nönöt umön yarëaut, puut teënt kërë yesaut. ²⁵ Ën Anutuu ngön pöt kosang wiaapnaat.” Anutuu ngön pöt ngön ompyaö pitëm ök nia pipët.

2

Kristo pi tiarim möör wap kosangët

¹ Ar ngolöp wes niulëaurö pötaanök utpet ke nentere nent moolaë. Kaar aöre morök ë, war ëere omnaröen utpet wesak aö pël yaaut sêp weseë. ² Önga ngolöp wilauröa ëlöröa kapaatön kent yaë pöl arta ngönënë kapaaten kent panë ëën. Pël ëënë pöt kosang sak wëen Anutuu utpetetakaan kama yanu pötak kaö sak ompyaö önëët. ³ Ar yaap Aköpë sant yaalni pöten kat men yeë pötaan pël ëëë.

⁴ Aköp Yesu, wëwëeta pepap, piik yal ëëë. Pi omën ka ök yarëauröa wap ompyaut öpënëak utpetat wël ë yemoola pöl omnaröak piin kaaö elmëen Anutuuk kön wiin isën möör wap wesir ulmëaup. ⁵ Ar Anutuuk wëwëet nina pörö piik yal ëak wap pöta ök sak Ngëengk Pulöökë tup sën. Pël ëak kiri yaauröa ök sak arim lupre könöt Anutuun kiri yaalmëen Yesu Kristoë ëautaan arën kön wiin ompyaö ëëpnaat. ⁶ Nem yeniak pöta songönte ngönën pepeweri epël wia.

“Kat wi.

Ne Saion rosiraöök wap nent yewesir.

Wap pöt möör wap sum kaö panëët.

Omën namp piin kön wi kosang wasëpna pöp ëö nasëpan.”

⁷ Ar piin kön wi kosang weseim wë pörö kön wiin ompyaö panë yaë. Ën omën kön wi kosang newasën pöröaan ngönëntak epël ëa.

“Wap omën ka ök yarëauröa wël ë moolëaut

Anutuuk ompyaut wesak möör wap wes yewesir.”

⁸ Ën nenteta pitëmëen epël äa.

“Pi kël kotuukë ök sak wëen narö ing wot möak kawiap ëepnaat.

Ën kël kësangöökë ök sak wëen pötäl urak kawi ngentiipnaat.”

Omën pörö Anutuu ngönte wa yoola pötaan pim ëëpënëak mëäa pöl ing wot möak kawiap ëepnaat.

Tiar Anutuu omën saut

⁹ Ar pöt pitëm ökörö won. Anutuuk pimëen nuwasën pim omën sak kutöm Aköpëen kiri yaaurö. Ar pim omën wotpilörö. Koutak wëen puuk yas niaan pim ëwa ompyautak ilëak wë. Pim ompyaö yaauta ngönte aim önëak yas niia. ¹⁰ Ar ngaan omën pas wakaimauröak peeneek Anutuu omën sak wë. Ar ngaan Anutuu ya ngëstak naön ëauröak peeneek pim ya ngëstak wë.

Tiar Anutuu inëen ëëpenaat

¹¹ Nemorö, ne kosang wesak niamaan kat wieë. Ar yangerak yaamre su kak wë pötaan koröpöökë kentre kaur arim lupre könötëen kööre tok yaaö pipot sëp weseë. ¹² Pël ëäk ngönën köpëlöröa tekarak wotpil ön. Pël ëen pit arim songönten itenak, “Utpet yaaurö,” pël yenia pöt sëp wesak Anutuu waisëpnaatak arim ompyaö yaautaan piin yaya mapnaat.

¹³ Ar Aköpön kön wieë omnaröa ngön kosangöt ngaarëk ön. Yang omp ak wotöök wëaupre ¹⁴ pim yang ngarangk utpet yaauröen nga maöre ompyaö yaauröen ping wesak maö pël ëëpënëak wes yamëa pöröa ngön ngaarëk ön. ¹⁵ Anutuu kentöök arim ompyaö yaautak omën köpël wë ngön kaar ya piporöa këmöt ur mowariipnaaten kent yaë. ¹⁶ Ar utpetetakaan wil nuulëen ompyaö wë. Pël ëëë omnaröen, “Utpetetakaan wil nuulëen wë,” pël morök mëak ëlëep utpetat ëënganok, Anutuu inëen sak wë ompyaö ëeim ön. ¹⁷ Ar omën pouröen ping wesak an. Ngönën omën arim karuröen lup sant elmëen. Anutuun kasinkasin elmëen. Yang omp aköpön ping wesak an.

Kristo tiarimëen këlangön kat wiak pim ingtak sëpenëak kanö pet elnia

¹⁸ Inëenörö ar, arim kaöaröen kasinkasin elmëak pitëm ngön ngaarëk ön. Pöt omën ëpre wiap yaalniauröaan pëen won, yaar ser yaauröaanta tapël elmëen. ¹⁹ Pöt eptaanök. Pit ar saun wonrek këpök këlangön kat yaniwiin Anutuun kön wieë ya sangën naën wëen pi arën kön wiin ompyaö ëëpnaat. ²⁰ Ën ar utpet nent ëen kaöaröak pës yanimöön ya sangën naën ëënë pöt Anutuuk kön wiin ompyaö ëëpën ma? Pël naëpan. Wotpil wëen këlangön kat yaniwiin ya sangën naën ëënë pötakëer Anutuuk kön wiin ompyaö ëëpnaat. ²¹ Anutuuk ar Kristoë ëaul wotpil wë këlangön kat wiinëak niulëa. Pi arimëen këlangön kat wiak pim ingtak sënëak kanö pet elnia. ²² Pi utpet nent naënëp, pim këmtakaan kaarre morök nent naaröönöp. ²³ Omnaröak utpet wesak yemaan kangiir nemaan ëa. Këlangön kat yemowiin kangut mampënëak nemaan, Anutu wotpil wesak ngön ë pet yairaup pimëen yaö mowesa. ²⁴ Tiarim utpetatök pim rangk isën këra yetaprak möön wel wia. Pöt tiar utpetat sëp wesak wotpil öpenëak pël äa. Pim koröpö utpet wesa pötaan tiar ompyaö san. ²⁵ Ar ngaanëer pol sëpsëpöröa yaë pöl kanö wiaan irikor ëeimaurö. Peene pöt, arim ngarangkëp Kristo, lupre könötë pepapök, yas niaan pim naë oröak wë.

3

Öngre ompöröa ngönte

¹ Öngörö ar, inëenöröa yaë pöl arim ompöröa ikanöök wë pitëm ngön ngaarëk ön. Pël ëen omp narö Anutuu ngön ngaarëk naön ëëpna pörö arën itaangkën ngön nemaan yaëen arim ompyaö yaauten itenak pim naë rë olapnaat. ² Yaap, arim ompörö ar Anutuun kasinkasin yaalmëem kölam wë pöten itenak pim naë rë olapnaat. ³ Ar koröpöt pëen ompyaö sëpnaan kepön ëpötë ë morangiire polere kal ëere ulpëen ompyaö retëngöt më pël ëëngan. ⁴ Om ëpre wiap arim lupötë ëlëep wia pötök arim lupre könöt ë morangiin. Pël ëënë pöt sëpar nasën kosang wiaan Anutuuk itaangkën isëpnaat. ⁵ Öng ngaan Anutuun yaö sak wakaima pörö pit tapël Anutuun kön kosang wieë pitëm ompöröa ikanöök wë ngön ngaarëk weim wakaima. ⁶ Sera pi tapël ëäk pim ompöp

Apramë ngön ngaarëk weimeë piin, “Kaöap,” pël maima. Pötaanök ar pim ëa pöl ompyaö yeem arim ompöröa ëëpna nenten kas naën ëënë pöt pim ök önëët.

⁷ Ompörö, arënta tapël niamaan. Ar öngöröaring wë arim Anutuun kimang ngön ök manëët il wariipanëen pit weëre kosang wonörö pël weseë ompyaö elmëen. Pitta wëwë kosangtaan yaö mëëaurö pötaanök.

Lup kopëtemer sak öpa

⁸ Epët ar pouröaan niamaan. Ar lup kopëtemer sak omnaröen yaköm ëen. Arim karuröen Anutuu omnarö pël weseë lup sant elmëak komre kolap elmëeimeë arim lupöt wak irëak ön. ⁹ Omnaröak utpet yaalniin kangiir elmëenganok. Utpet wesak yeniaan kangiir manganok. Won, Anutuuk welaköt elniipënëak yas niiaurö. Pötaanök pël yaëen pöt Anutuun pitta welaköt elmëëpnaan kimang man. ¹⁰ Pöta ngönte ngönëntak epël wia. “Omën ërëpsawiarung ompyaö öpënëak kent yaë pöp pim këmtakaan ngön utpetere kaaröt orööpan.

¹¹ Utpetat kasëng menak omën ompyaut ëëp.

Pël ëak mayaaptak öpnaan ke urak pöta yaat mëmp.

¹² Aköp pi omën wotpil yaauröen itenak pitëm kimang yamëëaut kat yemowiaup, utpet yaaurö kasëng yemengkaup.”

Ompyaö yaautaan këlangön kat wiipenaat

¹³ Karurö, ar ompyaö sënëëtaan kosang yengentiin talëpök utpet niwasëpën? ¹⁴ Ar wotpil wëen këlangön kat yaniwiin pöt ërëpsawi ëënëët. Ar pitën ya ngës kön wiak kas ëëngan. ¹⁵ Arim könre lupöt Kristoon kasinkasin ëak kaö mowasën. Pël ëen omnaröak arim omën ompyaut önëak kor yeë pöta songönten pëel yeniaan pöt ompyaö wesak ya wiaptaring ök manëël kopëta wesak ön. ¹⁶ Pël ëak arim könöt kengkën ëënëen wotpil ön. Pël ëënë pöt omnaröak arim Kristook yal ëak ompyaö yaautakël utak utpet wesak yeniem pitëm kaar yaauta songönte tekeri sëen öö sëpnaat. ¹⁷ Anutuuk kön wiin wotpil yaautaan këlangön kat wiipena pöt ompyaö ëëpnat. Ën utpet yaautaan pël ëëpena pötaar pangk naën ëëpnaat.

Kristo pi tiarim saunatëen wel wia

¹⁸ Kristo pi wotpilëpök tiarimëen wel wia. Pi wotpilëpök utpetarö tiar Anutuu naë wa nuulëëpënëak akun kopët nent pël ëa. Koröpö wel yawiin könöp wel nawiin ëa. ¹⁹ Pël ëak pim könöp omën ngaan wel wiauröa kön wii kaatak wëauröa naë së ngönën ök mëëa. ²⁰ Kön pörö omën ngaan Noa pim akunetak Anutuu ngön wa olaimauröa könörö. Noa pi wangaö ket ëeim wëen Anutu pit pim ngön ngaarëk öpënëak pimtë ya wiap yaautak om korkor elmëeima. Pël ëautak omën kopët 8 pöaar pëen pim ngönte ngaarëk wak wangaök ilaan i ngep naën ëa. ²¹ I pipët ngönën i yanimë pöta ökre waste. Pöt epël yaë. I yanimë pöt koröpöökë kewilötëen naën, Anutuun kimang yemaan utpetat won yanuwat. I yanimëen Anutuuk Yesu Kristoë weletakaan wal ëa pötaan ompyaö yanuwat. ²² Pi weletakaan wal ëak kutömweri së Anutuu yaapkëel wëen enselöröere kutömweri yapinringre weëre kosangringörö pim iri wë.

4

Kristoë këlangön kat wia pöl yeem utpetat kasëng mempa

¹ Kristo pi yangerak këlangön kat wia. Pötaanök pim ëa pöten kön wieë kosang sën. Namp koröpöök këlangön kat wiipnaapök utpet yaaut sëp wasëpnaat. ² Pötaanök peene ngës rëak koröpöökë kentre kauratë ënëm ëënganëp Anutuu këm ngönte pëen ngaarëk weim ön. ³ Ar ngaan ngönën köpël wë köpëlöröa kentöökë yaaut epël eimaurö. Öngre omp nga ëëre omën utpetatön kentre kaur ë, i ngaat nak kön irikor ëëre këëre imën keimön nëëre i ngaat keimön nak utpet ë, Anutuu urtak omp ak kaaröröaan ngëengk mowasö, pël yaaö pöt ë waiseimeë pöt kaö wesak wakaimaurö. ⁴ Peene pöt, utpet ke pilöt pitring naën yeë pötaan yaan sak utpet wesak yenia. ⁵ Pël yeniaatak wë ënëmak Anutu

omën welere öpöröa ngön ë pet irëpnaap pim naë së tauak pitëm eimautë songönöt ök maan kangut mampnaat. ⁶ Pël ëëpnaat pötaanök Kristo pi omën ngaan wel wiauröa naë së ngön ompyaut ök mëëa. Pit koröpööring wel wiauröak Anutuu öp wë pöl könöpring öpna kanö pitëmëen orööpënëak pël ëa.

Weëre kosang Anutuu yainingk pötring ya mëmpa

⁷ Karurö, omën ël epot poutë won sëpna akunet temanöm yes. Pötaanök ompyaö wesak Anutuun ök manëëtaan arim könre lupöt pëen weseë. ⁸ Pël ëak lup sant yaauten kön wiin kaö sëen kosang wesak lup sant ëeim ön. Pël yeem neneraan utpet yaaut ngep ëënëët. ⁹ Ar karurö arim naë yewaisën omnant keimön elmëënganëp kaaö köpël sant mowasën. ¹⁰ Ar pourö Anutuuk ngönën ya mëmpunëak neenem weëre kosang ke nentere nent nina. Pötaanök arim karurö kaamök elmëëneak ompyaö wesak weëre kosang pötring epël mëmpun. ¹¹ Namp ngönën apënëak pöt Anutuu ngön pëenöt ap. Namp narö kaamök elmëëpënëak pöt weëre kosang Anutuuk yamangk pööring pël ëëp. Pit pël yaëen omnaröak Yesu Kristoë weëre kosangöök yaë pöten itenak Anutuun yaya mapnaan pël ëëp. Ë rangiere weëre kosang pöt pim naë wieëautök wiakaim wiaap. Yaap.

Kristoë këlangön kat wia pöl ëëpenaat

¹² Kar panëerö, morök kësang nent arim naë orööpnaan yaë. Pöten itenak omën ngolöpët pël wesak yaan sëngan. ¹³ Morök pöt yaaröön Kristoë këlangön kat wia pöl, “Tenta yeë,” pël kön wiak ërëpsawi ëën. Wë ënëmak Kristoë ë rangiet tekeri orö yarëen ërëpsawi kaö ëënëët. ¹⁴ Omnaröak arën Kristoë omnarö pël weseë utpet wesak yeniaan pöt ërëpsawi ëënëët. Pitëm pël elniipna pötak Anutuu Pul ëwaaring pö aaring wë pöt pet elniipnaat. ¹⁵ Arim naëaan namp mënautaan ma kain ëautaan ma utpet ëautaan ma omën muntaröa yaat wa ëp ëautaan kangut elmëëen këlangön kat wiipan. ¹⁶ Ën omën namp pi Kristoë omnamp pötaan këlangön kat yawiem pöten ëö sëpanëp Kristo pimop pötaan Anutuun yoöre ërëp map.

¹⁷ Anutu pim omnaröa songönte tekeri wasëpna yaat mëmpna akunet oröak wia. Pötaanök pim omnarö tiarim naë ngës réak ngön ya nimëmpna pötak omën pim ngön ompyaut ngaarëk naön yaurö tol elmëëpën? Elei, pit këlangön kaö kat mowiiipnaat. ¹⁸ Pöta ngönte ngönëntak epël wia.

“Anutuuk omën wotpilëp utpetetakaan kama wak ompyaö wasëpënëak ya kaö mënak ompyaö yewasën pöt, omën pi kasëng menak utpet yaaup tol ëëpën?”

¹⁹ Pël wia pötaanök omën Anutuu kön wiaul këlangön kat yawi pörö wotpil wë pitëm wëwëet Anutu pim moresi ulmëëp. Pi ket elniaupök pimtë ök yenia pöl ompyaö wesak kaamök yaalniaup.

5

Wotöököröa ngönte

¹ Ngönënë wotöökörö, neenta wotöök arim karipök, kosang wesak niamaan. Nem itöök Kristo këlangön kat wiak wel yawiin itenaupök wë ënëmak pim ë rangiet tekeri sëen piiring pöta pep sumaap. Pötaanök niamaan kat wieë. ² Anutuu sëpsëpörö ngarangk ëënëak niaurö këkre töötak won, ya ngëstak itenak ngarangk elmëëen. Pël yeem monere uröm won, ya mëmpunëëtaan ulöp es ngaaring mëmpun. ³ Pël ëak omën omp ak sak arim ngarangk elmëëneak niulëa pörö il mowasnganëp arim ënëm ëëpnaan ngönënë kanöök wot ran. ⁴ Pël ëën Kristo, sëpsëp ngarangk kaöap, pim tekeri sëpnaatak omën ompyaö weit kangiiir ningkën önëët.

Tiarimtën wak irëak ngarangk këëkë ëëpa

⁵ Ulwasörö, arënta tapël niamaan kat wieë. Ar arim kaöaröa iri ön. Pöt ngönëntak epël wia. “Anutu pi omën pitëmtën wak isak yaurö wak yeirëaup. Ën pitëmtën wak irëak wëaurö ompyaö yaalmëaup.” Ngönëntak pël wia pötaanök ar kotre kaö pourö arimtën wak irëak neneraan inëen ëeim ön. ⁶ Tok oriak Anutu weëre kosangringëp pim iri ön.

Pël ëen pimtë akun wia pötak ar wak isëpnaat. ⁷ Puuk ngarangk elnieim wë. Pötaanök arim naë könömöt oröön pöt pim moresi mowiin.

⁸ Ar könöt wotpil wesak arimtën ngarangk ëeim ön. Kent toköröa imën mëmpënëak këm nga ëak sak waiseim wë pöl arimëen nga yaaup, Seten, pi arim tekarak wë talëp mëmp ma talëp mëmp wesal yaë. ⁹ “Ingre mor sa tenim kar yang ëlötë wëaurö morök ke tapël elmëeim wë,” pël weseë kön wi kosang yewesautak kosang sak wë pi ke ur momëen. ¹⁰ Pël ëak akun kot nent këlangön kat yawiin Anutu, komre kolap yaaup, Kristook yal menak piiring ë rangi kosang kö nasëpanëëtë pep sënëak yas niaaup, puuk ompyaö nuwesak tau nuulëak weëre kosang nimpnaat. ¹¹ Weëre kosang pöt pim naë wiakaim wiaap. Yaap.

Ngön mëët

¹² Ne ngön kot epët Sailasën maan retëng yaë. Pi nem ngönt këep. Ne arim lupöt kosang niwesak komre kolap arim wak wë pöt Anutuu komre kolap këët pöt ök niamëak yeë. Piptak taë sak ön.

¹³ Papilon kakaan ingre mor sa Anutuu arring yaö wesaurö yoöre ërëp yenia. Ën Maak nem ru sak wëaup puukta tapël yenia. ¹⁴ Neneren lup santak yowe mëak mor meneë.

Kristook yal menak wëaurö arim naë mayaap wiaap.

[Yok pi tapët.

Ne arim karip, Pita.]

2 PITA

Pitaak pep epwer ingre mor saö naröaan reteng äa. Omän naröak ngönän kaaröt ök maim wään Pitaak wotpil wasëpënëak kent kön wiakök omän Yesuun itaampööre kat wia pöröa pitëm ngönän ök mëëaut kön ngolöp wes mena.

Pöt epël wia.

Ngön ngës räaut 1:1-2

Anutuu yaö niwesauta ngönte 1:3-21

Ngönän kaar yaauröa ngönte 2:1-22

Kristoë kaalak waisëpnaata ngönte 3:1-18

¹ O Yesu Kristoon kön wi kosang wesak tenim ök sak wëaurö, Saimon Pita ne ya omän pim ngönte yaaupök arimëen pep epwer reteng ë yaningk. Tiarim Anutu, Yesu Kristo, utpetetakaan kama yanu pöp, pim wotpil yaautak kaamök elniin kön wi kosang wesaurö.

² Ar Anuture tiarim Aköp Yesuun kön kosang wiak wään piarpim komre kolapre mayaap pöt ningkän arim naë kaö sak wiaap.

Anutuuk tiar pimtëen yaö niwesaurö

³ Anutu pim ëwa ompyaö yaautak yas niaup tiar piin ëwat wään omnant pout koröpöökëere lupmeri wëwëeta kaamököt pim weëre kosang kësangöök war wes ninaut.

⁴ Pël äak pim ëwa ompyaö tapöök omän kaö ompyaö kup niwiauta këët nina. Pim kup niwia pötaan koröpöökë kentre kauratëen kö yesaö epët kaseng menak Anutuu wë pöl öpenaat.

⁵ Pël ëëpenaak pötaanök ke urak arim kön wi kosang yewesautak wotpil wëaut yal mampun. Wotpil wëautak ngönënë songön ke nentere nent kön tektek yesaut yal mampun. ⁶ Kön tektek yesautak koröpöökë ngarangk yaaut yal mangkän koröpöökë ngarangk yaaö pötak weëre kosang wëaut yal mampun. Weëre kosang pötak Anutuu wëaul önëët yal mampun. ⁷ Anutuu wëaul önëëtak ngöntre kar yaaut yal mangkän ngöntre kar yaaö pötak lup sant yaaut yal mampun. ⁸ Omän pipot arim naë ulöl sak wiaapna pöt tiarim Aköp Yesu Kristoon ëwat yesaut mos naëpan. ⁹ Ën namp pi omän pöt won wään pöt piin epël apenaat. “Pi it il tëauröa ök sak kön ëngk ma e wesak wë utpetat iir moolëa pöten kat kola,” pël apenaat.

¹⁰ Karurö ar, Anutuuk yas niak pimëen yaö wes nuulëaurö. Pötaanök kosang sak yas nia pöt kë ëëpnaataan weë panë ngentiin. Pël ëënë pötak utpet nasëngan ompyaö önëët.

¹¹ Pël äaan tiarim Aköp, utpetetakaan kama yanuwaup, Yesu Kristook sant niwesak kan tē niwiin poprak naëngan pim wa ngaöök yanimë pötak ilëak wakaim önëët.

¹² Yaap, ar omän pipot rë nuulön ëwat wään ngön kë arim wa pötak kosang niwasën wë. Pöt ne ëwat wëak om ngolöp wes nineim ömaap. ¹³ Ne kön wiin öp wë pël eim öma pöt pangk ëëpnaat. ¹⁴ Pöt epël. Ne kön wiin tiarim Aköp Yesu Kristoë neea pöl akun kot nent wë wel wiimaap. ¹⁵ Pötaanök ne wel wiin omän pipotön kön wiaanëek yak ngolöp wesak kosang wes yaningk.

Pita pi Kristoë naë wë pim ëwaöön itena

¹⁶ Tiarim Aköp Yesu Kristoë weëre kosangring kaalak waisëpnaata ngönte tenim ök niaaö pipët ëlar ngönaak omän könöökaan rëak neniaan. Ten piiring wë Aköpë ëwaöön itenaut yak ök niaut. ¹⁷⁻¹⁸ Ten piiring rosir ngëëngköök wään Anutu Pëpapök piin ping wesak mëak ëwaö yemangkän ten kat wiaan Anutuuk kutöm ëwaöökaan epël ya. “Epop nem ru ulöpöököp. Ne pimëen ya kë panë yes.”

¹⁹ Pël yaan ten kat wiak tektek ngön yaaö omnaröa ngön äa pötön kön wiin yaap pan äaut. Pötaanök ar pitëm ngön pötön këëkë kön wiaan. Pipotök koutak esuwesi ëwa yaë pöl elniaan Kristo waisëpnaat. Pim waisëpna akunet temanöm yesën pi tangewesi yaarö pöl oröak arim könre lupötë ëwa elniipnaat. ²⁰ Omän kaö epëten wet rëak kön wieë. Tektek ngön ngönän pepeweri wia pipotë songön pipot omnaröa könötëaan pangk

naëpanëët. ²¹ Tektek ngön pipot omnaröa könötëaan kön wiak naënöt. Anutuu ngönöt Ngëëngk Pulöök tekeri wes mangkën aima.

2

Ngönën kaar yaauröa ngönte

¹ Ngaan Israel omnaröa naë tektek ngön yaaurö wëen kaar yaauröeta wakaima pöl kaar yaaö narö arim naë orööpnaat. Pit arim naë ëlëëp wë ngönën kaar arim kön wi kosang yewesaut utpet wasëpnaat niak Kristo pitëm kaöap këlangön kat wiak pimëen mowa pöpönta pi kaöap pöt ngep ëak wonwon apnaat. Pël yaëen Anutuuk kangut teënt mampnaat. ² Pël ëen ngönën omën selap pitëm yaaul öngre omp nga ëëpnaat. Pël yaëen omën muntarö pitën itenak ngönëné kanöön utpet wesak apnaat. ³ Kaar omën pörö pit monere urömatön war ëen arim naëaan öpënëak morök elniak ngön kaaröt niapnaat. Omën ke pëlöröaan Anutuuk ngaanëër ngön kosang wiaut wiap nasën kosang wiakaimaut peene pet irën kö sëpënëak yaë.

⁴ Ensel narö nganëër utpet yaëen Anutuuk mait naalmëen wii tëak es parëaöök moolëa. Pël ëen koutak së ngan i akuneten kor eim wë. ⁵ Omën ngaan pan wakaimauröeta pi mait naalmëen i ngep ëëpënëak maan Anutuu ngön wa olëaurö pourö kö sa. Pël ëen Noa wotpil wëauta ngönte yaaupring omën kopët 7 ëak öp sa. ⁶ Kaalak Sotomre Komora ka pöörarta tapël kö sëpënëak maan es kot won sa. Pël ëa pötak omën ënëm utpet ëëpnaaröaan pepanöm ëa. ⁷ Lot pi wotpil wë omën utpetaröa öngre omp nga yaautëen ya utpetaring wëen Anutuuk mait elmëak kama wa. ⁸ Omën wotpil pöp pitëm tektrak wë kët ël epotë pitëm utpet yaautön itaampööre kat wi pël eimeë kön utpetaring wakaima. Pötaanök kö nasën ëa. ⁹ Aköp pi ompyaö ëaurö mait elmëa pötaan pim ngön kat yawiaurö morökötëaan pangk kama öpnaap. Ën utpet yaaurö ngan i akunetak këlangön kat mowiiipnaap. ¹⁰ Omën narö pitëm koröpöökë kentre kaur utpetatë ënëm yeem Aköp ngep yaalmë pörö këlangön kaö kat mowiiipnaap.

Ngönën omën kaar pörö pitëmtën wak isak aimeë pitëmtë könöök omnant yeem kutömweri ëwaatak wëauröen kas naën utpet wesak yamëëaurö. ¹¹ Pël yaauröak ensel kaö weëre kosangring pit il yemowas pöröak Aköpë ëöetak kangiiir utpet wesak nemaan yaaurö. ¹² Omën piporö kön won, animaö omnant köntak yaë pöröa ökörö. Animaö pörö omnaröak mööpenëak pitëm ëlöröak yawilaurö. Pit omnantë songönötön kön nawiin utpet wesak aimeë animauröa yaë pöl kö sëpnaarö. ¹³ Pël ëak pitëm utpet yaautë kangiiir këlangön kat wiipnaarö. Pit këtëkötë ëö köpël koröpöökë kentre kauratë ënëm yeem utpet ke nentere nent yaautön kön wiin ompyaö ëëpnaat. Pit ëöa pipot yaauröak arim kaatë wais kaömp ngawi yenem utpet niwesak pitëm pël yaaö pötaan ërëpsawi yaaurö. ¹⁴ Pitëm itöt öngöröen kentre kauraring iteneimeë utpetat kep köpël yaaurö. Pël ëak omën lup wiap yaauröen wiap sësë mëak utpet yemowesaurö. Pit monere urömat keimön panë yaaurö. Elei, omën ke pilörö pit es parëaöök së kö sëpnaarö. ¹⁵ Pit wotpil wëauta kanö kasëng menak irikor yeem tektek ngön yaaö omën kaar Pelam, Pioë ruupë kanöök yesaurö. Pi utpetatëen sumat öpënëak kent yaëen ¹⁶ pimtë pol tongki ngön wonöpök omën ngönring irikor yeem utpet ëëpanëak kan mowaria.

¹⁷ Kaar omën piporö i leep yarëautë ökörö. Kepilöt kentöök wak së waisö yaëen kopi nepelën yaë pöta ökörö. Omën ke pilörö Anutuuk köö panëetak öpënëak yaö mëëa. ¹⁸ Pit pitëmtën ping wesak ëak ngön mosut yamëem köpël omnaröen koröpöökë kentre kauratë ënëm yeem öngre omp nga ëëpënëak wiap sësë yamëëaurö. Köpël omën pörö utpetat sëp wesak kan ngolöpöök sëpënëak yaëen pël yaalmëaurö. ¹⁹ Pël yeem epël yema. “Omën eptak wii ket ëak nanitëen ëëpnaat,” pël yemaatak pitëmtë omnant yaautök utpet mowesak wii motëen wëaurö. Omën nent tiarök kaö wesak inëen elmëëpena pöt pötak wii ket ëak nitëëpnaat. ²⁰ Omën namp pi tiarim Aköp Yesu Kristo, utpetetakaan kama yaniwaup, piin kön wi kosang wesa pötak yangerakë utpet yaaut sëp wesak wë ënëmak kaalak pötë së rë olaan wii motëëpna pöt ngaan utpet wakaima pöt kotte, ënëm pöt kaö panë sëpnaat. ²¹ Omën ke pilëp pi wotpil wëauta kanöök nasënëpök yaë talte pangk

ëepën. Anutuu ngön kosang ngëëngköt rë moulaupök kan pö kasëng yemangkën pangk naën pan yaë. ²² Omën pël yaë pöp piik ngön nokoliil epël ëa pöt kosang yes. “Kentëp pi köl ngës olëak kaalak yen.” Ën nent. “Polöp pi iir moulmëën kaalak kepi yeila.”

3

Aköpë waisëpnaata ngönte

¹ Nem kar panëërö, ne ngaan pep newer retëng ë ninaut. Peene epwer kaalak ningkën neweriar yes. Pouweriarë wotpil wesak kön wiinëëtaan ngön epët ngolöp wes nimpëak retëng yeë. ² Tektek ngön yaaö omën ngëëngköröa ngaanëër ngön ëa pötire tiarim Aköp utpetetakaan kama yaniwaupë ngön kosang ngön yaaö omnarö tenim arën ök niia pötönta kön wiinëak ëaut. ³ Ar wet rëak epël kön kosang wiin. Yangerä pet irëpna akunet temanöm yesën omën pitëmtë koröpöökë kentre kauratë ënëm yaaurö oröak ökre was ngön epël niapnaat. ⁴ “Yesu kaalak waisëpënëak ëa pöt yaap ma? Pi tarëk wë? Tiarim ëarö wel wieimaurö. Ën omën epot pout yanger yaaröön oröautta tapël om wiaap.” ⁵ Pël yeem Anutuu ngaanëër ëa pöten kön wiipnaaten kaaö yaaurö. Ngaanëër Anutuuk maan kutömre yang oröa. Yanger i kaöokaan oröak i kaö tapöökë rangk wiakaima. ⁶ Pël ëën ënëmak Anutuuk maan i kaöök yang ngaan wiakaimaur ngep ëak utpet wesa. ⁷ Ën kutömre yang peene e wia epot Anutuuk tapël maan es kot won sëpënëak yaö ëa. Epot om wiaan ënëmak Anutuu ngönën wonöröaan ngön ë pet irëpnaatak pitring kö sëpnaat.

⁸ Kar panëërö, ar omën epëten ëngk ma e wasngan. Aköp pi tiar omnaröa kön yawi pöl naën. Pi kët kopët nenten kön wiin krismaki 1000 pöta ök yaaup. Ën krismaki 1000 pöten kön wiin kët kopëtet pël yaaup. ⁹ Aköp pi pim ngön ëa pöta kët tekeri wasëpnaaten ëngk ma e ëak akun wali naön. Omën naröak kön wiin pël koröp yaë. Won, pi omnarö kö sënganëak arimëënök kor wë. Pi omën pourö lup kaip tiinëak korkor yaë.

Kutömre yang epot won sëpnaat

¹⁰ Aköp pi korkor yaëetak pim akun kaöet këkain yaauröa yaë pöl ëlëep tapët pöt orööpnaat. Pël yaëën kutömwer rirre por kësang ëak won yesën omën pörëk wieëa pöt pout es kotak won sëpnaat. Pël ëën yangere yangerä rangk omën epot pout es kot won sëpnaat. ¹¹ Pël ëëpnaat pötaanök ar wotpil wë Anutuu ngönte taintaë wak ön. ¹² Pël yeem Anutuu kaalak waisëpna akuneten kor wë akun pöt teënt orööpnaan kosang wesak ya ompyaö mëmpun. Akun pötak kutömwer es kotak kö yesën omën pörëk wieëa pöt pout tapël es kot won sëpnaat. ¹³ Tiar pöt, kutömre yang ngolöpötön Anutuuk kup niwiin kor wë. Pörëk wotpil öpen sa.

Aköpön kor wë ngarang këëkë ëëpa

¹⁴ Nem kar panëërö, ar omën pötëën kor wë pötaan arim lupötë kölam pëen utpetat won wiaan Anuturing lup kopëtemer sak önëën kosang sak ön. Pël ëën pi arën itaangkën pangk ëëpnaat. ¹⁵ Aköpök pim akunet wali yewas pöten kön wiin tiar pourö utpetetakaan kama niöpënëak yaë pël wasën. Ngön pöt tiarim kar panëëp Pool Anutuuk könö kaö wes mangkën puuk nant retëng ë ninaut. ¹⁶ Yaap, omën pipötön pim pep poutë tapël retëng ëa. Ngön pim pepatë wia pöt, nant könömöt, pötë songönöt koirëpenaataan ya kaö mën yeë. Ngön pöt omën kön wonre lup wiapre kor yaaö narö pitök ngönën pep muntatë yaë pöl wa irikor ëak ë yaë. Pël yeem kö sëpënëak yaë.

¹⁷ Nem kar panëërö, ar ngaan wa korkor ngön pöt ök niaan kat wiaurö. Pötaanök omën ngön wa yoola piporöa utpet yaautök wer niön arim lupöt këlok sak wiap sëpanëën ngarang këëkë ëën. ¹⁸ Pël ëak tiarim Aköp Yesu Kristo utpetetakaan kama yaniwaup pim komre kolapta songönte ëwat sak kosang sën. Tiarim piin ping wesak yaaut kosang wiakaim wiaap. Yaap.

[Yok pi tapët.

Ne arim karip, Pita.]

1 Son

Yesu wel wiin wë krismaki 60 pöta ök won sëen Sonök pep epwer ingre mor saö naröaan retëng ëa. Son pöp Yesuu ru 12 pöröakaanëp. Pi omnarö Anutuun lup sant yaalmëem karuröenta elmëëpënëak mëëa. Pël mëak omën naröak, “Yang omnarö utpetarö. Pötaan Yesu yang koröpööring newaisën ëa,” pël ya pörö kaar ya pöt retëng ë mena.

Pöt epël wia.

Ngön ngës rëaut 1:1-4

Ëwaare kaö pöteparë ngönte 1:5-2:29

Anutuu ruuröere Setenë ruurö 3:1-24

Ngön yaapötire kaaröt 4:1-6

Lup sant yaauta ngönte 4:7-21

Kön wi kosang yewesauta ngönte 5:1-21

Wëwëeta ngönte

¹ Ne omën kaö nenten kön tektek niamaan. Omën kaö pöt wëwëeta ngön këëta pep pöp ngaanëer kutömre yang won wiaan wakaimaup. Ten piin kat wiak tenim itöök itenak moresring moröak pël ëaut yak tekeri wesak arën ök niaim. ² Wëwë këëta pepap tekeri orö rëen itenaut. Yakök wëwë kosangta pepapön war wesak ök niaim. Wëwë kosangta pep pöp Pepapring wakaimaupök tenim naë tekeri oröön itenaut. ³ Ten itenak kat wiak pël ëäkök arënta ök yeniak. Ar kat wiin tiar lup kopëtemer sak Pepere pim Ruup Yesu Kristooring lup kopëtemer sak öpenëak ök yeniak. ⁴ Pël ëen tiarim naë ërëpre sawi kësang pan oröak wiaapna yak ngön epët retëng ë yaningk.

Tiar ëwaatak öpa

⁵ Yesuu naëaan ten epël kat wiak ök yeniak. Anutu pi ëwa pepap yak pim naë ëwa pëënë wia. Koö nent pim naë wi naön. Won pan. ⁶ Tiar koutak wë Anuturing lup yal menak wë pël apena pöt kaar apenaat. Pël ëak ngön këëteta yok pangk wak naön ëëpenaat. ⁷ Anutu pi ëwaatak wë. Pötaanök tiarta ëwaatak wë pöt lup kopëtemer sak wëen pim Ruup, Yesu Kristo, pim iitak tiarim utpetat kërë nuulaan kölam tëak wë. ⁸ Tiar tiarimtën saun wonörö pël yak pöt tiarimtë lupöt morök yaalmë. Pël ëen ngön këët tiarim lupötë wi naön yaë. ⁹ Anutu pim ngön ëa pöt kë rëak wotpil yaniwesau. Pötaanök tiar tiarim saunat war wesak yemoolak pötak pimtök tiarim utpetatë songönte ent ë nuulëak kölam yaniwas. ¹⁰ Tiar tiarimtën utpet nent naën yaaurö pël yamëem pöt Anutuu ngön niia pöt wa kaar weseim wë piin kaar yaaup pël yemak. Pël ëen pim ngönte tiarim lupötë wi naön yaë.

2

Anutuu ngönte ngaarëk yeweem pim naë öpa

¹ O nem ruurö, ar saunaring önganëak ngön epët retëng ë yaningk. Ën arim naë namp utpetat yaë pöp tiarim kaamököp, Yesu Kristo, wotpilëp, Pepapë naë tiarimëen ke urak kimang më yaë pöp wë. ² Anutuuk tiarim saunat ent elniipna yak puuk tiarim kangiiir wel wiaup. Pöt tiarimënt won, yangerakë omën pourö tiarim saunat waup. ³ Tiar Anutuu ngön kosangta ënëm ëëpena pötak piin ëwat wë pël kön këëkë wiaapenaat. ⁴ Ën omën namp pi, “Ne Anutuun ëwatëp,” pël aimeë pim ngönte ngaar naön öpena pöpön, “Pi kaar omnamp, ngön këët pim lupmeri wonöp,” pël apenaat. ⁵ Namp pi Anutuu ngönta ënëm ëëpna pöp pi Anutuun lup sant kë elmëëpnaap. Tiar Anutuu naë rë olëak wë pël kön këëkë wiipena pöt epël ëëpenaat. ⁶ Namp pi, “Ne Anutuu naë rë olëak wë,” pël apna pöp pi Yesuu wëaul wëen pangk ëëpnaap.

Ngöntre kar rëak ëwaatak öpa

⁷ Nemorö, nem ngön retëng ë yaningk epët ngolöpët won, arim ngönën ngës reäk kat wiaurek rë nuulaut. Ngön ngaan kat wieima tapët kaalak ök yeniak. ⁸ Pël ääk retëng yee epët ngön kosang ngolöp nent pël yaë. Ngön kosang ngaan wia pipët peene Yesuu naëre arim naë poutepar kë yaëen ityaangk. Pël yaëen kout won yesën ëwa këet oröak wia. Pötaanök songön pouteparëenök ngön kosang ngaan wiaut peene retëng yee epët ngön kosang ngolöp nent pël yaë. ⁹ Omën namp pi pimtën, “Ne ëwaatak wë,” pël aimeë pim karipön kööre tok yaalmë pipop pi om koutak wë. ¹⁰ Ën namp pim karip lup sant yaalmë pipop pi ëwaatak wë. Pötaanök omën nentak elmëen nengentiipan. ¹¹ Pël äaap omën pim karipön kön utpet yemowi pipop pi koutak wë. Pötaanök koö pötak pim itöörar ngep elmëen pim sèpnaalën itnaangkën yaë.

¹² Nem ruurö, Kristoën yak Anutuuk arim saunat ent ë nuulëaurö. Pötaanök ngön epët retëng ë yaningk. ¹³ Peparö, ar Omën ngaan kutömre yang won wiaan wakaima pöp, Anutuu Ruup piin ëwat wë. Pötaanök ne ngön epët retëng ë yaningk. Ën ulwasörö, ar Seten il mowesaurö. Pötaanök ngön epët retëng ë yaningk. ¹⁴ Ruurö, ar Pepen ëwat wë. Pötaanök ne pep epwer retëng ë yaningk. Peparö, ar Omën ngaan wakaima pöpön ëwat wë. Pötaanök epwer retëng ë yaningk. Ën ulwasörö, ar Anutuu ngönte arim lupötë wiaan weëre kosang ääk Seten il wesaurö. Pötaanök retëng ë yaningk.

Tiar yangaakë omnantëël lupre könöt wiak öngan

¹⁵ Ar yangaakë omnantëël arim lupre könöt wiak önganok. Namp pi pim lupmer yangaakë omnantëël rë olëak wë pipop pi tiarim Pepapön lup sant naalmëen yaë. ¹⁶ Yang omnaröa yaautön tiar ëwat wë. Yangaakëlaan omnant koröpöökë kentre kaur yaautre itöök itenak kent yaautre pitëm omnant wieëautëen wak isak yaaö pipot Anutuu naëaan wonöt. Pipot yangaakëlaanöt. ¹⁷ Yang epërere omnaröa omën kentre kaur yaaö pöt seim së won sèpnaat. Ën Anutuu ngönte kat wiak ngaarëk öpna pöp pi om wakaim öpnaap.

Kristoën kööre tokörö oröak wë

¹⁸ Nem ruurö, akun kaöet temanöm yes. Ar ngaan Kristoën Ngaap orööpnaat pël aan kat wiaurö. Peene pim ngaarö selap oröak wë. Pötaanök tiar, “Akun kaöet temanöm yes,” pël yewas. ¹⁹ Nga pörö tiar sèp niwesaut. Pël äaap pit pörö tiarimörö won. Tiarimöröak ëanëen tiarring wëan tapön. Pit tiar sèp niwesa. Pötaanök, “Pit maimarö yak tiar sèp niwesaut,” pël yewas. ²⁰ Ar pöt Ngëengk Pulö waurö. Pötaanök ëwattaring wëaurö. ²¹ Ar ngön këet köpël wë pël weseë ne pep epwer retëng ë naningkën. Won. Ar ngön këet kat wiak kaar epot ngön këeta naëaan wonöt pël yewesaurö. Pötaanök retëng ë yaningk. ²² Talëp kaar omnamp? Omën namp pi Yesuun pi Kristo, Anutuu Yaö Mëëaup won pël yema pöp pi kaar omnamp. Omën pöp pi Pepapre Ruup kasëng menak Kristoon kööre tok yaalmë pöp Kristoën Ngaap. ²³ Omën namp pi Yesu kasëng yemangk pöp Anututa kasëng yemangk. Ën namp Ruupön ping wesak yema pipop Pepapta yeö. ²⁴ Ngaanëer ngönën ngön ök niaim pöt olanganok. Wak ön. Pël ëënë pötak Pepapre Ruup arring wëen önëët. ²⁵ Pël ëen Kristoë wëwë kosang tiar nimpënëak niia pötak önëët.

Ngëengk Pulöök ngön këeten ök niaim wë

²⁶ Lup wa irikor elniipënëak yaë pöröaan kasiinök ngön epët retëng ë yaningk. ²⁷ Ar pöt, Kristoë naëaan Ngëengk Pulö waurö. Pël ëen pi arring wëen ar omën nampök omnant pet elniipënëak nemaan yaaurö. Pulöök omën pout pet yaalni. Pipot kaar won, yaapöt. Pötaanök pulöökë ök yenia pipël Yesu taintaë wak ön.

²⁸ Nem ruurö, ar Kristooring ön. Pël ëen ënëmak pim tekeri sa rëepna akun pötak tiar ëö nasëngan. Pim ëöetak kosang sak tauaapenaat. ²⁹ Ar piin wotpil wë pël weseë itaangkën omën namp wotpil tapël wëen pöt Anutuu ruup pël wasën.

3

Tiar Anutuu ru sak wë

¹ Kat wieë. Pep pi lup sant maim nal elniak pim ru niwesa. Yaap, tiar Anutuu ruurö. Omën ngönën wonörö pit Anutuun köpël wë yak tiarënta köpël yaë. ² O nem ngöntörö,

tiar yaap peene Anutuu ru sak wë eporö. Tiarim ënëm öpena pöten köpël, om epël kön yawi. Wë ënëmak Kristo orö rëëpna pötakök piin itenak pim ök sëpenaat. ³ Pötaanök omën piin kor wëaurö tiar Kristoë kölam wë pöl lup koore katëp ëak kölam wakaim öpenaat.

⁴ Namp pi utpetat yaë pipop Anutuu ngön kosangët wa yoola. Ngön wa yoolëa pötak saun këët. ⁵ Ar ëwat wë. Kristo pöp saun wonöpök tiarim saunat won nuwasëpënëak oröaup. ⁶ Omën Kristooring wë pöp utpetat naën yaë pipop. Ën utpetat yaaö pipop pi Yesuun itenak ëwat nasën wë.

⁷ O nem ruurö, omën narök lup irikor elniipënëak yaan kat mowiinganok. Omën wotpil yaaup pi Yesuu wëaul wotpil wëaup. ⁸ Ngaanëer Setenök utpetat ngës rëa. Pël ëaupök utpetat ë om seim wë. Pötaanök omën namp utpetat yaë pipop Setenë omnamp. Anutuu Ruup pi pöt, Setenë utpetat yaë pöt wa moolapënëak oröaup. ⁹ Pötaanök namp pi Anutuu ru sak wë pöp pi utpetat naën yaaup. Pöt pi Anutuu naëaan wëwëeta weëre kosang wak wë pötaanök. Pi Anutuu ru sak wë yak utpetat naën yaë. ¹⁰ Anutuu ru sak wëautere Setenë ru sak wëauta këët epël tekeri sëen itaampenaat. Omën wotpil naön yaë pöp pi Anutuu ruup won. Ën namp pim karurö sant nemowasën yaë pöpta Anutuu ruup won.

Tiar neneraan lup sant ëëpa

¹¹ Ar ngaanëer neneraan lup sant elmëëpena ngön epët kat wieimaurö. ¹² Tiar Keen pim kanöök sëngan. Pi Setenë ru sak pim nangap mënaup. Pöt tol ëënak wasnganok. Pim yaaut utpet, ën nangapë yaaut wotpil ëa. Pötaanök mëna. ¹³ Karurö, ar ngönën wonörök kööre tok yaalniin yaan sënganok. ¹⁴ Tiar tiarim karurö lup sant yaalmë pötak weleta kanö kasëng menak wëwë kosangtakël el menan pöt ëwat wë. Ën omën namp pi pim karipön lup sant naalmëen yaë pipop weleta kanöökël om wë. ¹⁵ Namp pi pim karip këëpöt mowasën pöt omën yamëngkaupë ököp. Omën ke pilëpë naë wëwë kosangët wi naönöp pël yewas. ¹⁶ Tiar lup sant pöta këët epël tekeri wasën ëwat saut. Kristo pi pim wëwëet këëpöt wesak tiarimëen wel wia. Pötaanök tiarta tapël tiarim karuröaan wëwëat këëpöt wasëpa. ¹⁷ Omën namp pim urömat selap wiaanak kom ëak pim kar ngöntök yaaup nemangkën yaë pipop pi Anutuun lup sant naalmëen yaë. ¹⁸ O nem ruurö, tiar lup sant yaaö pöt këm pëentak anganëp, lup sant elmëëpenëak pöt könöökre moresiarökta mëmpa.

Tiar Anutuu ëöetak kosang tauaapenaat

¹⁹⁻²⁰ Pël yeemak ngön këëta ënëm yeë pël wasëpenaat. Ën tiarim lupötök tiarimtën utpet yeë pël wasën pöt Anutuuk elniin pim ëöetak mayaap öpenaan. Pöt Anutu pi tiarim ök won. Pi tiarim könre lupötë kön yawia pöt il niwesaup yak omnant poutön ëwat wë. ²¹ O ngöntörö, tiarim lupötök tiarimtën utpet naënëp pël wesak pöt Anutuu ëöetak kosang taupenaat. ²² Pël ëak omën ke nentere nentaan Anutuun kimang maan nimpnaat. Pöt pim ngön kosangët ngaarëk wak pim kentöökë ënëm yeëan. Pötaanök pël elniipnaat. ²³ Pim ngön kosangët epël wia. Tiar pim Ruup Yesu Kristoon kön wi kosang weseimeë pim ök niia pöl tiarim lupötök neneraan lup sant elmëëpa. ²⁴ Omën namp Anutuu ngön kosangta ënëm yaë pöp pi Anuturing wëen Anutu piiring wë. Anutuuk Pulö ningkën wë. Pël ëen Pul pöök Anutu tiarring wë pöt pet elniin ëwat yes.

4

Ngëëngk Pulöore pul kaarö

¹ Nemorö, omën selap, “Ne Anutu ngön yaaö omnamp,” pël kaar yaaurö yang poutë wë. Pötaanök, “Anutuu, Pulö neering wë,” pël yaauröa ngönöt wa yaap wasnganok. Pit pul pitëm lupötë wë pö ökre was ëak Anutuu naëaanörö ma won pöten itaampun. ² Ar Anutuu Pulö epël tekeri wasën ëwat sëneët. Omën namp pi, “Yesu Kristo pi omën sak yangerak oröaup,” pël aan pöt ar piin, “Pulö Anutuu naëaan waup,” pël wasënëët. ³ Ën namp, “Yesu omën sak yangerak oröaup,” pël naën ëen pöt piin, “Pulö Anutuu naëaan

naönöp,” pël wasënëët. Pipop Kristoën Ngaapë pul wa tapö waup. Ngaan, “Kristoën Ngaap orööpnaat,” pël niak pöpök oröak wë.

⁴ O nem ruurö, ar Anutuu ru sak wë. Pötaanök pim Pul arring wë epöök Seten omën ngönën wonöröaring wë pipop il yemowasën yak arökta kaar omnarö il yemowas. ⁵ Kaar omnarö pit yangerakaanörö. Pötaanök yangerakë omnantëël ya. Pël ëën yangerakaan omën ngönën wonörö pit kat yawi. ⁶ Tiar pöt, Anutu ruu sak wë. Omën Anutuun ewat wë pöp tiarim ngönöt kat yawi. Ën Anutuu ru sak naön yaaö pöp pi tiarim ngönöt wa yoola pipop. Ke pil piptak Pul ngön këët tekeri yewesa pööre pul kaarkaarö piarpim këët tekeri yesën ityaangk.

Anutu pi lup sant yaauta pepap

⁷ Nemorö, tiar neneraan lup sant ëeim öpa. Lup sant yaaö pöt Anutuu naëaante. Pötaanök omën namp lup sant yaautaring wë pöp pi Anutuu ru sak piin ewat wë. ⁸ Anutu pi lup sant pepap. Pötaanök omën namp pim karuröen lup sant naalmëen yaë pipop pi Anutuun köpël wë. ⁹ Anutu pim Ru kopëtapök tiar wëwë koir nimpënëak wes mëen yangaak oröa. Pötak pim lup sant elnieim wë pöt pet yaalni. ¹⁰ Anutu pim tiarën lup sant elnieim wë pöt epël pet yaalni. Tiar Anutuun lup sant naalmëen äaut. Puukëer tiarën lup sant elniak pim Ruup wes mëen yangerak oröak tiarim saunat ent elniipënëak wel wia.

¹¹ O nem ngöntörö, Anutuuk tiarën lup sant kësang ke pipël yaalni. Pötaanök tiarta neneraan lup sant tapël ëëpa. ¹² Omën nampök Anutuun itnaangkën äaut. Tiar neneraan lup sant yaalmë pötak Anutu pi tiarring wë. Pël ëën tiarim Anutuun lup sant yaalmë pöt kaö sëpnaat.

¹³ Pi pimtë Pulö tiar ninaup. Pötaanök, “Tiar piiring wëen pi tiarring wë,” pël këékë kön yawi. ¹⁴ Pep pi pim Ruup tiar yangerakë omën pourö utpetetakaan kama niöpënëak wes mëa. Pël äaup ya pöt yamëngkën ten itenaut yakök war wesak ök yeniak. ¹⁵ Pötaanök omën namp Yesuun, “Pi Anutuu Ruup,” pël ya pipop pi Anuturing wëen Anutu piiring wë. ¹⁶ Anutu pim lup sant kësangët tiarimëen elnia pöten kön wiak kön wi kosang yewas.

Anutu pi lup sant yaauta pepap. Pötaanök omën namp lup santtaring wë pipop pi Anuturing wëen Anutu piiring wë. ¹⁷ Tiarim Anutuun lup sant yaalmëaut epël ëëpenëak kaö yes. Pi tiar omën pourö akun kaöaöök ngön yaatak niulëen kas naën ëëpenëak kent yaë. Tiar Kristo pim wë pöl yangaak eprek wë. Pötaanök Anutuu ëöetak kosang sak taupenaat. ¹⁸ Tiar nampön lup sant yaalmëem pöt piin kas naalmëen yeë. Pötaanök lup sant yaaö pöt kaö sak kas yaaut rokot ë yoola. Kas yaaö pöta songönte epët. Omën namp pi utpetatë kangut öpënëak ewat wë pöl kas yaaup. Pötaanök omën pim utpetatë kangutön kas yaaö pipop pim Anutuun lup sant yaaut oröak kaö nasën wieëa pël apenaat.

¹⁹ Anutuuk wet rëak tiar lup sant elnieëa. Pötaanök tiar lup sant pötaring wë. ²⁰ Ën omën namp pi, “Ne Anutuun lup sant yaalmëaup,” pël yeemak pim karipön kaaö yaalmë pipop kaar omnamp. Pim karipön itneëak lup sant naalmëen yaë pipop pi Anutu ëlëëpöpön lup sant naalmëen yaë. ²¹ Yesu pim ngön kosangët epël wia. Omën Anutuun lup sant yaalmëa pöp pim karipönta lup sant elmëep.

5

Yangerakë omnant il yemowas pöta songönte Anutuun kön wi kosang yewas epët

¹ Omën Yesuun pi Kristo Anutuu Yaö Mëëaup pöt yaap wesak wë piporö pit Anutuu ru sak wë. Pël äak pit Pepapön lup sant yaalmëem pim ruuröenta yaalmë. ² Tiar Anutuun lup sant elmëak pim ngön kosangta ënëm yeemakëer Anutuu ruuröen lup sant yaalmë pël kön wiipenaat. ³ Pöt tiar Anutuu ngön kosangta ënëm yaalmë pöt piin lup sant yaalmë. Pim ngön kosangta ënëm yaaö pöt könöm wonte. ⁴ Anutuu ru sak wëaurö pit kosang sak yangerakë omnant ent ë yemoola. Tiarim pël yeë pöta songönte Anutuun kön wi kosang yewas epët. ⁵ Talëpök yangerakë omnant ent ë moalapën? Omën namp Yesuun Anutuu Ruup pël kön wi kosang yewas pipöpök ent ë yemoola.

Anutuuk Yesuu ngönte war wesak niiaut

⁶ Yesu Kristo pi omën nampök i yaaptaring momëen këra yetaprak pim omën iit il olapënëak oröa. I yaaptaring pëen momëepënëak won, omën iiteta il olapënëak oröa. Pulö pi ngön këeta pepap. Pötaanök pi Yesu Kristoë ngönte war wesak ök niaim wë. ⁷ Omën nentepar nent epteparök Yesuu ngönte war wesak ya. ⁸ Pulööre i yaapëtere omën iitere pël äak pit omën nentepar nent pipotök pitëm ngönte kopëtet. ⁹ Tiar omnaröak ngön ök aan kat wi yeëp. Anutu pim ngön ya epotök omnaröaat il yemowas. Anutuu ngön pötök pim Ruupön ök niaim wë. ¹⁰ Namp Anutuu Ruupön kön wi kosang yewas pipop Anutuuk pim lupmerën ök yema pötenta kat wiak kosang yewas. Ën namp Anutuun kön wi kosang newasën yaë pipop pi Anutu pim Ruupëen ngön këet ök niia pötenta kön wi kosang newasën yaë. Omën namp ke pipëlöpök Anutuun kaar omnamp pël ya. ¹¹ Wëwë kosangta ngön këet Anutu pim ök yenia epët. Pi wëwë kosangët ninaut. Ën wëwë kosangta pep pöp pim Ruup. ¹² Omën Ruupë naë rë olëak wë pipop pi wëwëetak wë. Ën namp Anutuu Ruupë naë rë olëak naön yaë pipop pi wëwëetak naön yaë.

Tiar wëwë kosangtak wë pöten kön wiipa

¹³ Ar Anutuu Ruupön kön wi kosang yewas pöröak wëwë kosangtak wë pöten ewat sënëak ngön epët retëng ë yaningk. ¹⁴ Tiar epët ewat wë pötaan Anutuu ëöetak kas naëngan. Tiar pim kentöökë ënëm yeemak omën nentaan kimang mepena pöt pi tiarim kimangöt kat wiipnaat. ¹⁵ Pi tiarim kimangöt kat yawiaup pöt ewat wë. Pötaanök omën nentaan kimang mëëaut yaningk pötenta ewat wë. ¹⁶ Omën namp pi itaangkën pim karip utpet kot Anutuu es parëaöök wes namëëpanë sal nent yaëen pöt pi Anutuun pim karipëen kimang maan wëwë kosangta kanöök wa moulmëëpnaat. Omën utpet kot Anutuu es parëaöök wes namëëpanë salte yaë pipopön yenia. Utpet ke nentere nent omnarö es parëaöökël wes yamëaut wia pötëël kimang manëak neniaan. ¹⁷ Omnant utpet yeë epot saunaring pëënëët. Pël äaap saun nant es parëaöökël nasënganëët.

¹⁸ Tiar epël ewat wë. Anutuu ru sak wëaup pi utpetat naën yaaup. Anutuu Ruupök ngarang yaalmëen Setenök pi namööpan.

¹⁹ Tiar epël ewat wë. Tiar Anutuu ru sak wëen ngönën wonörö pit Setenë iri wë.

²⁰ Tiar epël ewat wë. Anutuu Ruup puuk irëak tiar Anutu këëpön ewat sëpenëak kön nina. Pël ëen tiar Anutu këëpre Ruup Yesu Kristo piaripring wë. Pi Anutu këëp, wëwë kosangta pepap. ²¹ O nem ruurö, ar omp ak kaarkaarörö kasëng meneë.

[Yok pi tapët.

Ne arim pepap, Son.]

2 Son

Yesu wel wiak kutömweri sēen wē krismaki 60 pōta ök won sēen Sonök pep epwer kak nerek ingre mor saurōaan retēng ēa. Narōak kön wiin pi öng nampēen retēng ēa. Ēn narō selap kön wiin ingre mor saurōaan pēl ēa. Sonök pit neneren lup sant elmēere kaar omnarōa ngönötēen ngarangk ē pēl ēēpēnēak mēea.

Pöt epēl wia.

Ngön ngēs rēaut 1-3

Lup sant yaauta ngönte 4-6

Ngönēn kaarötēen pepanöm ngönte 7-11

Ngön mēet 12-13

¹ O ingre mor sa, Anutu pimtēen wesaurō, ne ngönēnē wotōök nampök arimēen pep epwer retēng ē yaningk. Ne yaap pan arēn lup sant yaalni. Pöt nemēt won. Ngön kēet kat yawiaurō pitta ten pourō lup sant yaalni. ² Ngön kē tiarim naē wia epēt om wiakaim wiaapnaat. Pōtaanök arēn lup sant yaalni.

³ Tiar ngön kēetere lup santtaring wēen Anutu Pepere Ruup, Yesu Kristo, piarpim komre kolapre yakōmre mayaap pöt tiarim naē wiaap.

Tiar lup sant yaautaring öpa

⁴ Arim naēaan narō Pepa ngön kēet tiarēn ök niaaö pöt kat wiak ēnēm yaē pēl aan kat wiak ya kē saut. ⁵ Ingre mor saurō, kaalak ök yeniak. Tiar neneraan lup sant ēēpa. Ngön kosang epēt ngolöpēt won, ngaanēer kat wieimaut. ⁶ Lup sant yeē pōtak Anutuu ngön kosangta ēnēm yeē. Tiar ngaanēer ngön kosangtak lup sant ēēpena epēt kat wiaut. ⁷ Kaar omnarō selap pan orōak yang poutē wē. Pit Yesu Kristoon, “Pi omēn sak naarōönöp,” pēl yaaurō. Pōtaanök nampök ngön ke pēlte yaan pöt pi kaar omnamp, Kristoēn Ngaap, pēl wasēpenaat. ⁸ Ngarangk kēekē ēēn. Pēl yaēen arim ya yamēngk pōta kēet, nent kö nasēpan, pout önēet. ⁹ Omēn namp pi Kristoē ngönte taintaē wak naön ilap riak ngön maimetaring irikor yaē pipop Anutu piiring naön yaē. Ēn namp Kristoē ngönte taintaē wak wē pipop Pepapre Ruup pouwaar piiring wē. ¹⁰ Pōtaanök namp pi arim naē wais orōak Yesuu ngönte won, maim nent ök yeniaan pöt omēn pöp koirak arim kaatē sē ulmēak yoöre ērēp manganok. ¹¹ Omēn namp kaar omēn pöpön yoöre ērēp mēak ompyaö yaalmē pipop pi omēn pöpē ya utpet pöt kaamök yaaup.

Ngön mēet

¹² Ne arēn ngön kēsang ök niamaatak pepatē retēng ēēmaaten kaaö. Nem kentōök naē wais arring ngönngön ēak ērēpsawi kaö ēēpenaaten kent yaē.

¹³ Ingre mor sak nem naē wēen Anutuuk pimēen yaö wesaö eporō, pit niin yowe yenia.

[Yok pi tapēt.

Ne arim pepap, Son.]

3 Son

Yesu wel wiak kutömweri sēen wē krismaki 60 pōta ök won sēen Sonök pep kot epwer omēn namp yapinte Kaias pimēēn retēng ē mena. Pep epwer pōt Kaiasēn yaya mēak Taiotrepisē utpet ēautaan pepanōm mēēa.

Pōt epēl wia.

Ngōn ngēs rēaut 1-4

Kaiasē ngōnte 5-8

Taiotrepisre Temitrias pōaarē ngōnte 9-12

Ngōn mēēt 13-15

¹ O Kaias nemop, ne ngōnēnē wotōök nampök pep epwer nimēēn retēng ē yaningk. Ne niin lup sant yaalni.

² Nemop, ne nimēēn Anutuun kimang yemak. Ni könre lup ompyaō wēēn pi tapēl omnant nim yaēn pipot ompyaō sēere nimēntta kēlangōnre yauman won omēēten kent yaalnē. ³ Kar narōak nim naēaan wais ni ngōn kēēta ēnēm yaēn pēl neeaut. Pēl ēēn ne kat wiak ērēpērēp kēsang ēaut. Yaap, nim ngōn kēēta ēnēm yaēn pōten ne ēwat wē. ⁴ Nem ruurō pit ngōn kēēta ēnēm yaēēn pōt ne ya kē yes. Omēn muntatēēn ya kē yesa pōtak il newaspan.

Kaias pi ya ompyaō mēneima

⁵ Nemop, ni ingre mor saurō ompyaō yaalmēan pōt, nimtē naēaanōrō pēēn won, kamaatēaanōrōeta yaalmēan pōt ompyaō. ⁶ Omēn pōrōak nim pitēmēēn lup sant elmēauten ten ingre morōrōen ök niaan kat wiaut. Pōtaanōk ni Anutuun kön wieē karurō kan kourakēēn kaamök elmēak wes mēēmē pōt ompyaō. ⁷ Pit Yesu pim yaat mēmpō yesem ngōnēn kōpēlōrōa naēaan sum naōn yaauro. ⁸ Omēn ke pilōrō pitring top ēak ya mēmpnaan kaamök elmēēpa. Pēl ēēn ngōn kēēt ulōl sēpnaan.

Taiotrepis pi utpet yaaup ēn Temitrias pi ompyaō yaaup

⁹ Ne ar ingre morōrōaan ngōn nent retēng ēaut. Pēl ēautak Taiotrepis pi arim wotōök öpēnēak yaaupök nem ngōnte kat nawiin yaē. ¹⁰ Pōtaanōk ne arim naē wais orōak pim wēwēeta ngōnte amaas. Pi nemēēn ngōn ke nampōt paspas yaaup. Pēl ēak pōt pēēn won. Pimēntta ingre mor sa narō ka nantēaan waisēn pim kaatak wa naulmēēn yaaup. Pēl ēēn omnarōak pitēm kaatē wa ulmēēn pōt nga mēak omēn pēl ēa pōrō ingre morōrōa naēaan waō ē yamēaup.

¹¹ O nemop, ni omnarō utpetat yaēēn ēnēm elmēēngan. Ni omēn ompyaut wēl ēak ēēm. Omēn ompyaō yaē pipop Anutuu omnamp. Utpetat yaē pipop Anutuun kön nawiin yaē. ¹² Omnarōak Temitrias piin ping wesak ya. Pi ngōn kēēta ēnēm yaēēn wēwē ompyaō pōt tekeri yes. Pēl ēēn nookta piin ping wesak yak. Ar neen ēwat wē. Nem ngōn epēt yaapēt.

Ngōn mēēt

¹³ Ne niin ngōn kēsang ök niamaatak pepatē retēng ēēmaaten kaaō. ¹⁴ Nem kentōök teēntom pan naē wais niiring ngōnngōn apēaaten kent yaē.

¹⁵ Ni mayaaptaring om. Omēn ngōntre kar eporōak yowe yenia. Ēn nuuk nem yoōre ērēp epēt ngōntre karurōen mam.

[Yok pi tapēt.

Ne nim pepap, Son.]

Yut

Yesu wel wiak kutömweri sēen wē krismaki 50 pōta ök won sēen Yut, Yesure Sems piarpim nangapök ingre mor saurō kosang sak ngönēn omēn kaarōrōa ngönötēēn ngarangk ēēpēnēak pep epwer retēng ē mena.

Pöt epēl wia.

Ngön ngēs rēaut 1-2

Ngönēn kaar yaaurōa ngōnte 3-16

Kön wi kosang yewesauta ngōnte 17-23

Yaya mepena ngōnte 24-25

¹ O Anutuu ru sēnēak yaō niiaurō, ne Yut, Yesu Kristoē inēēn ruup, Sems pim nangap, nook pep epwer retēng ē yaningk. Tiarim Pepap Anutuuk lup sant elnieim wēēn Yesu Kristook ngarangk yaalniin ompyaō wē.

² Anutu pim ya ngēsre mayaapre lup sant pöt ningkēn arim naē ulöl sak wiaap.

Omēn ngönēnēēn kööre tok yaaurōa ngōnte

³ Kar panēērō, Anutuuk tiar utpetetakaan kama nuweim öpna pōta ngōnte wet rēak arimēēn retēng ēēmēak kön wiaut. Pēl ēaupök peene pöt ar kosang wesak ngönēn arim wak wē pöt ngarangk ēak omēn ngön pöt kööre tok yaalmēaurōa ngön kaaröt ke ur olanē yak retēng ēēmēak kön yawi. Ngönēn pöt Anutuuk ngaan pim omnarō mangkēn arim naē orōön wak wē pipēt. ⁴ Nem peene ngön epēt retēng yeē pōta songōnte epēl. Omēn Anutuu ngön wa yoolēa pörō pitēm utpet yaaut ēlēp wiak ingre morörō arim öngpök ilēak arim könöt irikor elnieim wē. Anutuuk tiar komre kolap elniak utpetat kērē yoola ngön yaap pöt irikor ēak epēl yeniaurō. “Anutuu pēl yaalniaō pōtaan ar yok pangk öngre omp nga ēēnēēt. Pēl yaēēn kaalak ompyaō niwasēpnaat,” pēl yenia. Pit ngön kaar pöt yeniem Aköp Yesu Kristo tiarim Kaōap kasēng yemengkaurō. Omēn pörō Anutuuk ngaanēēr utpetatē kangut kēsang pan mampēnēak mēēa.

⁵ Nem peene niama epēt ar ēwat sak kat wi pet iraurōen kaalak ngolöp wes niamaan yeē. Ngaanēēr Israel omnarō Isēp yangerak kēlangön kat wieim wēēn Anutuuk ent ē moulmēak yang munterekē mēsak sa. Pēl ēēn ēnēmak narō piin kön wi kosang newasēn yaēēn pörō mēn wel mowia. ⁶ Ēn enselörōenta kön wieē. Pit narō Anutu pim ya mēmpēnēak yaō elmēa pöt mēneim naön pitēm wēaurek sēp wesaurō. Pēl ēēn Anutuuk pit sasa wii par ēak koutak moulmēēn akun kaōaōök ngön yaatak moulmēak kangut mampnaataan kor wē. ⁷ Sotomre Komora ka kepön kēsang pöörarre munt kot naē wieēa pötē ēa pötenta kön wieē. Omēn pörök wēaō pörōeta enselörōa utpet ēa pöl eima. Pörō pit öngre omp nga yeem ompörōak omp karurōaring utpet ke tapöpöt ēeima. Pēl ēēnak Anutuuk es kosangwesi wes mēēn sasa kotak won sa. Pöten tiar itenak, “Utpet ēēpena pöt, Anutuuk kangiir tapēl elniipnaat,” pēl wasēēt.

⁸ Pēl ēēpenaatak omēn arim naē ēlēp ilēak wē piporō utpet ke tapēl yaaurō. Pitēm wanger nentere nent mena pötēēl utak mēak omnarōaring utpet yeem pitēmtē wēwēat utpet wesak omēn wa ngangāēt yaaurō. Pēl yeem Aköp ngēp elmēak kutömweri ēwaatak wēaurōen utpet wesak yamēēaurō. ⁹ Enselörōa wotōököp, Maikel, ngaan Setenring Mosesē sokuraan nampnampön ngön kosang yamēem Setenēn utpet wesak nemaan om epēl mēēa. “Aköpök kangiir nga niapnaat,” pēl mēēa. ¹⁰ Pēl ēautak omēn arim öngpök ilēak wē piporō omnantē songönöt köpēl wēak köntak utpet wesak yamēēaurō. Pēl yeem pitēm omnant yaaut pol reraurōa köntak yaē pöl yaēēn pitēmtē yaautök utpet yemowas. ¹¹ Yakömpe. Pit tol ēēpēn? Pit omēn ngaan wakaima eporōa ökörō. Keen pim utpet ēa kan tapōök yes. Pelam pi monat öpēnēak omnarōen utpetat ēēpēnēak mēēa pöl yaē. Ēn Kora pimtēn wak isak ēak Mosesē ngōnte wa olaan Anutuuk mēn wel wia pöl elmēēpnaarō.

¹² Omën piporö wais oröak kaömpre animautön kent één öö köpël arim lup kopëtemer sënëak wa rongan yaaut utpet yewesaurö. Pitëm omnant yaaut mos ëak omnarö kaamök naalmëen yaë. Pötaanök kepilöt kentöök ilak yamëen kopi nepelën yaë pöta ökörö. Ën nent, këra nant ulöp akunatë nautön yaëen omnaröak songönöt kama ti olaan umön rë yes pötë ökörö. ¹³ I maatë möön këkoot jaarö pöl pit utpet yaëen pitëkaan öö yaaut jaaröön ityaangk. Ën nent, pit ari nantë mop teköök wa wasëpënëak moulmëautök uröt sëp wesak köntak unak wireim wë pötë ökörö. Ke pil yaaurö Anutuuk kaare yang koö utpet panë olëauren yaö elmëen pörek wakaim öpnaarö.

Utpet yaaurö kangut öpnaat

¹⁴ Omën utpet ke pëlörö Atam pim kurmentëkaan orö yewaisem wais Inok pi 7 pöpök tektek ngönöt pitëmëen epël ëa. “Kat wieë. Aköpring pim ensel ngëengkörö kësang pan waisëpnaan yaë. ¹⁵ Pël ëak omën pourö ngön yaatak niulëak kom elniak omën pi kasëng menaurö pitëm ya utpet mëneimautre piin utpet wesak maimautaan kangut mampnaat.” ¹⁶ Omën aaring irikor ëak wë puorö pit kaaö ngön aöre omën nant pitëm naë jaaröön lup mëmpö pël yeem pitëmtë kentre kauratë ënëm yaaöre pitëmtën wak isak ëak omën karuröa omnant öpnaataan wiap sësë mëak wa ëpre wer yaaurö.

Wa korkor ngönte

¹⁷ Nem kar panëerö, ar tiarim Aköp Yesu Kristoë ngön yaaö omnaröa omnant orööpnaatë ngön ök niaina pötön kön wieim ön. ¹⁸ Pöt pit epël ök niaimaut. “Ënëmak, akun kaöaö temanöm yesën omën narö oröak Anutuu ngönten ökre was ëak piin kön nawiin pitëmtë kentre kauratë ënëm ëëpnaat.” ¹⁹ Omën ke pilörö pitök ingre morörö ar komkap yaalni. Pit yangerakë omnantëen kön wieimeë Anutuu Pulö naön, won wë.

²⁰ Nemorö, ar pöt epël ëen. Anutuu ngön arim kön wi kosang yewesa pöt kön wieë arim lupöt kosang wesak Ngëengk Pulöökë weëre kosangtak piin ök maim ön. ²¹ Anutuuk ar lup sant yaalni pötaan lup sant pöt önëëtaan pim naë ön. Pël ëëë tiarim Aköp Yesu Kristoë yaköm elniak wëwë kosangët nimpna pöten kor eim ön. ²² Omën Kristoë ngönta songönten ëngk ma e yewesauröen yaköm elmëen. ²³ Ën omën narö es parëaöökë kanöök yesën pöt es kotpanëen kaamök elmëak kama moön. Ën narö pitëm koröpöökë kentre kauratë ënëm ëak utpet yaëen yaköm elmëak tapël kaamök elmëen. Pël yeem pitëm utpet yaautök utpet niwasën arta tapël ëënganëen ngarangk ëak utpet pötön kas ëen.

Anutuun yaya mepenaata ngönte

²⁴ Anutu pi weëre kosangringëpök ngarangk elniaan wiap sak utpet naëngan. Ëwa pepap pimtok kaamök elniaan pim ëöetak saun won, ërëpsawiarëng önëët. ²⁵ Anutu pöp pimënt wëaö tapöpök tiarim Aköp Yesu Kristoë ompyautaan utpetetakaan kama yanuwaup. Pötaanök pim yapinte wak isak mepa. Pimtokëër tiarim kësang mowasën wotöök sak wë, pim weëre kosangö om wiaap. Pimënt tapöpök ngaanëër wakaimaupök, peene wë, om wakaim öpnaap. Yaap.

[Yok pi tapët.

Ne arim karip, Yut.]

Ĕnĕma Ngönte

Yesu wel wiak kutömweri sĕĕn wĕ krismaki 60 ma 65 pöta ök won sĕĕn Sonök ingre mor sauröaan retĕng ĕa. Ingre mor saö poröa Yesu Kristo pi Aköp pĕl wesa pötaan kĕlangön kat yawiem Sonök kosang sak öpĕnĕak kent ĕa. Son pi kus nent yapinte Patmos pötak wii kaatak wĕĕn Anutuuk wangarötĕ yemangk pöl elmĕak omĕn ĕnĕm orööpnaatön pet elmĕa. Wangar pötĕ kĕlangön kĕsang yaaröön Yesuuk Setenre kööre tok muntarö il mowesak piin kon wi kosang yewesaurö kutömre yang ngolöpötĕ öpĕnĕak pet elmĕĕn ök niia.

Pöt epĕl wia.

Ngön ngĕs räaut 1:1-20

Ingre mor saö ka 7 pötĕĕröaan retĕng ĕa 2:1-3:22

Pepewer pesöm ĕak wii 7 tĕauta ngönte 4:1-8:1

Kuup 7 pötĕ ngönte 8:2-11:19

Kamal kĕsangĕpre animaö nga ngaawaarĕ ngönte 12:1-13:18

Wangar ke nentere nent mena 14:1-15:8

Anutuu omnaröaan ya sangĕn 7 pötön itena 16:1-21

Papilon kaö utpet wasĕn Seten kĕlangön kat wia 17:1-20:10

Ngön ya kĕsangĕt orööpnaat 20:11-15

Kutömre yang ngolöpötĕre Yerusalem ngolöpö 21:1-22:5

Ngön mĕĕt 22:6-21

¹ Ngön epĕt ngaanĕĕr elĕĕp wiakaimautak Yesu Kristook tekeri wes wia. Ngön epĕt Anutuuk Yesuun pim inĕĕn ruuröen omnant akun wali nasĕn wiaan orööpna pötön tekeri wasĕpĕnĕak pet elmĕa. Pĕl ĕĕn pim ensel namp wes mĕĕn ne Son pim inĕĕn ruupön ök neeaut. ² Ne Sonök omĕn pötön itenak Anutuu ngön ök neeaöre Yesu Kristoĕ omnant tekeri wes nenaö pötenta poutön ök yeniak.

³ Omĕn namp ngön kĕ orööpna epĕt ngönĕĕ wa toptak sangk kelĕpna pöp ĕrĕpĕrĕp ĕĕpnaap. Ĕn namp ngön pep epweri retĕng yeĕ epĕt sangk yekelĕn kat wiak ngaarĕk öpna pöpta ĕrĕpĕrĕp ĕĕpnaap. Ngön pöta kĕĕt orööpna akunet temanöm yes pötaanök.

Sonök ingre mor saö ka 7 pötĕ wĕauröaan pep retĕng ĕa

⁴ Ne Son nook ngön epĕt ingre mor saö Esia yangerak ka 7 pötĕ wĕaurö arimĕĕn retĕng ĕ yaningk. Anutu ngaan panĕĕr wakaimaup peeneeta wĕ wakaim öpnaap piire Ngĕĕngk Pul Anutuu itöök ur pim wel aisĕak ngarangk yaalni pöta naĕ wĕaö pöök komre kolapre mayaap pöt ningkĕn arim naĕ wiaap. ⁵ Ĕn Yesu Kristo puukta komre kolapre mayaap pöt ningkĕn arim naĕ wiaap. Pi wotpil wesak Anutuu ngönte tekeri wes yaningkaupök wet rĕak weletakaan wal ĕak yang omp aköröa kaö sak wĕ.

Pi tapöpök tiarimĕĕn lup sant elniak tiarim kangiir wel wia pötak utpetatĕ öngpökaan ent ĕ nuulĕa. ⁶ Pĕl ĕak puuk niaan piiring kaö sak ngarangk eim kiri ar yaauröa ök Anutu pim Pepapĕ inĕĕn sak omnaröaan kimang yamĕĕaurö. Tiar pourö Yesu Kristo pim yapinte wak ngaarĕk isak yemaan ngarangk elnieim öp. Yaap.

⁷ Kat wieĕ. Yesu pi kutöm kepilötring wais oröön omĕn pourö itaampenaat, omĕn pim wel wiipĕnĕak elmĕa pöröaring. Pĕl ĕak yangerakĕ omĕn pourö piin itenak pitĕm utpet elmĕautaan kangut mampnaaten ya ngĕs ĕĕn ing kaö apnaat. Yaap pan.

⁸ Aköp Anutu weĕre kosang pepap, ngaan wakaimaup peeneeta wĕ wakaim öpnaap, pi epĕl ya. “Ne tapöp wot räaupök kaalak ĕnĕm remaap.”

Son pi Kristoon itena

⁹ Ne Son, arim karip, tiar Yesuring yal menak wĕĕn Anutuuk wa ngaöök nimĕĕn kĕlangön kat wieimeĕ kosang sak wĕ. Nem Anutuu ngönte ök neeaöre Yesu Kristoĕ omnant tekeri wes nenautön ök yaautaan kööre toköröak Patmos kustak neulĕaut. ¹⁰ Pĕl ĕĕn Sante, Aköpĕ akun pötak Anutuu Ngĕĕngk Pulö pim weĕre kosangöök nem naĕ

orŏŏn ne kat wiin nem kasngaĕlaan kuup nga ngŏn naŏŏkĕ ya pŏl ngŏn ĕak ¹¹ epĕl ya. “Omnant nim itaampĕ epot pout pepeweri retĕng ĕak ka 7, Epesasre Simenaare Pekamamre Tiatiraare Satisre Pilatepiaare ĕn Leotisia ka potĕ ingre mor saurŏaan wes momĕĕm.”

¹² Pĕl yaan ne talĕpŏk nem kasngaĕlaan ngŏnaak yenĕa pŏten itaampa yak kaip ti itaangkĕn es rampe koolŏtŏk ket ĕa 7 ĕak wieĕa. ¹³ Pĕl ĕĕn ne itaangkĕn namp es rampe pŏtĕ tekraĕ wĕa. Pŏp omnampĕ ŏk sak ulpĕĕn wali el wesak sĕ ingesiarĕ il menaŏ namp mĕak yepat koolŏtŏk ket ĕa naŏ pim riperaĕ rĕĕwarŏk ĕak wĕa. ¹⁴ Pim kepŏn ĕpŏt kŏlam panĕĕp, int awang ĕpre urŏam lup kŏlamŏtĕ ŏk. Ĕn itŏŏrar pŏt es wĕlĕngŏŏkĕ ŏk panĕŏŏrar, omnant omnarŏa lupŏtĕ wieĕautŏn ityaangkaup. ¹⁵ Ĕn pim ing pŏwesiarta aini ke nal nent yapinte paras pĕl yema pŏt es kĕsangwesi ar ĕak ompyaŏ wasĕn simpelang yera pŏta ŏk yeĕa. Ĕn pim kĕm ngŏn pŏmpel iitĕ nga yaurem kuk ya pŏl yeĕa. ¹⁶ Pim mor yaapĕĕwesi ari 7 ĕak wali weĕa. Őp newerta nalaan nal nga panĕĕwer pim kĕmtakaan orŏak irĕĕĕa. Ĕn pim kĕĕre wot kante kĕtĕpĕ nga panĕ yema pŏl ĕĕĕa.

¹⁷ Ne piin itenak yaan sak imĕn kŏn sak kawi ngentiak sĕ pim ingesiarĕ naĕ ilĕaut. Pĕl ĕĕnak pim mor yaapĕĕwes nem rangk nowiak epĕl yenĕa. “Ni kas ĕĕngan. Ne wot rĕaupŏk kaalak ĕnĕm remaap. ¹⁸ Kat wi. Ne wĕwĕ pepapŏk wel wiak wal ĕaup, peene om ŏp wĕ wakaim ŏmaap. Pĕl ĕĕĕ welere wel kakĕ kaŏ sak wĕ. Pŏtaanŏk nook kan pŏwer tĕak omnarŏ wal ĕ moulmĕĕmĕak pŏt pangk pĕl ĕĕmaap. ¹⁹ Pŏtaanŏk nim omĕn ityaangkĕn epot retĕng ĕĕm. Omnant peene epotre ĕnĕmak orŏŏpna pout pĕl ĕĕm. ²⁰ Nim itaangkĕn ari 7 ĕak nem mor yaapĕĕwesi wak wĕan pŏtre ĕn es rampe 7 ĕak wieĕa pŏt ngŏn kepŏn nent. Pŏta songŏnte epĕt. Ari 7 pipot ingre mor saŏ ka 7 pŏtĕ wĕ pŏrŏa ngarangkŏrŏen ya. Ĕn es rampe koolŏtŏk ket ĕa 7 pŏt ingre mor saŏ ka 7 pŏtĕ wĕaurŏen ya.”

2

Epesas kakĕ ingre mor saurŏa ngŏnte

¹ Akŏp es rampeetĕ tekraĕ wĕaŏ pŏpŏk epĕl yenĕa. “Ni Epesas kakaan ingre mor saurŏaan epĕl retĕng ĕ.

“Ngŏn epĕt omĕn mor yaapĕĕwesi ari 7 ĕak wali wak es rampe koolŏtŏk ket ĕa 7 pŏtĕ tekraĕ kan ing yaaup nem ngŏnte. ² Ne arim omnant yaautŏn ĕwat wĕ. Ar ya kosang mĕmpŏŏre kĕlangŏn kat yawiem kosang sak wĕ pĕl yaaŏ pŏten ĕwat wĕ. Ĕn pĕl yeem ar utpet omnarŏa yaautŏn kaaŏ ĕĕn omĕn pitĕmtĕn, ‘Ten Kristoĕ ngŏn yaaŏ omnarŏ,’ pĕl kaar yaaurŏen wĕl ĕak itenak pit kaar yaaurŏ pĕl kŏn wian pŏtenta ĕwat wĕ. ³ Ĕn omĕn narŏ pit itaangkĕn ar nemorŏ pĕl sĕĕn utpet yaniwasĕnak kaaŏ ĕĕn sĕp nenewasĕn kĕlangŏn kat yawiem kosang sak wĕaŏ pŏtenta ne ĕwat wĕ. ⁴ Pĕl yaautak omĕn eptaan arĕn kŏn wiin pangk naĕn yaĕ. Ngaantak ngĕs rĕak kŏn wi kosang wesana pŏtak arim lup sant ĕan pŏt won sĕ yes. ⁵ Ngaan ar wĕwĕ ompyaut wakaimaurŏak wiap sak sĕp wesana. Pŏtaanŏk arim wĕwĕ ngaan pŏten kaalak kŏn wiak ŏn. Pĕl ĕak lup kaip tiak wĕwĕ wet rĕak wakaiman pŏl ŏn. Ĕn lup kaip natiin ĕĕnĕ pŏt ne arim naĕ orŏak arim es rampewes kama wĕĕn ingre mor saurŏ won sĕnĕĕt. ⁶ Arim wĕwĕ ompyaut wakaiman pŏt sĕp wesautak omĕn eptaan kŏn wiin ompyaŏ yaĕ. Nem Nikolasre pim ingre morŏrŏa wĕwĕ utpetatĕĕn kaaŏ yaalmĕ pŏl arta yaalmĕ.

⁷ “Katringŏrŏak Ngĕĕngk Pulŏŏk ingre mor saurŏen ngŏn ŏk yenia pipĕt kĕĕkĕ kat wiin. Omĕn namp pim wĕwĕ ompyautak utpetat il wesak kosang sak ŏpna pŏpŏn nook, ‘Ni wĕwĕ kosangta kĕraamentĕkaan ulŏpŏrŏ neim ŏmĕĕp,’ pĕl ŏk memaap. Kĕra pŏment Anutuu ya lupŏŏk wĕ.”

Simena kakĕ ingre mor saurŏa ngŏnte

⁸ Akŏpŏk kaalak neen epĕl ŏk yenĕa. “Ni Simena kakaan ingre mor saurŏaan epĕl retĕng ĕ.

“Ngŏn epĕt omĕn wot rĕaupŏk ĕnĕm remaap, wel wiak kaalak wal ĕak ŏp wĕaup nem ngŏnte. ⁹ Arim kĕlangŏn kat yawi pŏten ne ĕwat wĕ. Ĕn omnantĕĕn elek panĕ yeĕ

pötenta. Pël yeëetak kutömweri arimëen omnant kësang wia. Ēn omën narö pitëmtën, ‘Ten Yuta omnarö,’ pël ya pöröak utpet wesak yenia pötenta ne ewat wë. Pit, ‘Ten Yuta omnarö,’ pël yaatak Yuta omën yaapörö won, Setenë ingre mor panë saurö. ¹⁰ Arim omën këlangön kat wiinëak yeë epten kas ëënganok kat wieë. Seten pi ar narö morök elniipënëak omën naröen maan wii kaatak nuulëëpnaat. Pipët ar këlangön wak imeë ket moresiar pël sënëët. Pël ëënëëtak Anutuun kön wi kosang weseim wë wel wiinë pöt nook wëwë kosangët ningkën neering wakaim öpenaat.

¹¹ “Katringöröak Ngëengk Pulöök ingre mor sauröen ngön ök yenia pipët këëkë kat wiin. Omën namp pim wëwë ompyautak utpetat il wesak kosang sak öpna pöp es parëaöök së këlangön kat nawiipan.”

Pekamam kakë ingre mor sauröa ngönte

¹² Aköpök kaalak neen epël ök yenëa. “Ni Pekamam kakaan ingre mor sauröaan epël retëng ë.

“Ngön epët omën öp nalaan nal nga panëëwer weëaup nem ngönte. ¹³ Ne arim kakën ewat wë. Seten pi ka pipöökë kaö sak wëen omnarö utpet kaö panë yaaurö. Pël yaauröak kön wi kosang yewesaut taë wak wë. Ēn ngaan arim karip Antipas wotpil wesak nem ngönte omnaröen ök maö ima pöp omën utpet naröak arim kak Setenë ngarangk yaalmëa pörek pi mën wel wia akun pötak kasëng nenemangkën kön wi kosang neweseimauro. ¹⁴ Pël äauröak arim wëwë utpet epël yeë eptön ne kön wiin pangk naën yaë. Ar Pekamam kakaan ingre mor sauröa naëaan narö Pelam pim ngön kaartä ënëm yaaurö. Pelam pöp ngaan Pelakën wetete ök maan puuk Israel omnaröen morök maan animaö kön Anutuu ökre was kaaröröaan kiri ar äaut yenem öngre omp nga äaurö. ¹⁵ Ēn arim naëaan naröeta tapël Nikolasre pim ingre moröröa ngön utpetatë ënëm yaaurö. ¹⁶ Pötaanök ar lup kaip tiin. Ēn won ëënë pöt akun kot panë nentak arim naë wais oröömaat. Pël äak öp nga nem këmtak wia epwerring omën piporöaring nimëmpaat.

¹⁷ “Katringöröak Ngëengk Pulöök ingre mor sauröen ngön ök yenia pipët këëkë kat wiin. Omën pim wëwë ompyautak utpetat il wesak kosang sak öpna pöp kutömweri kaömp yapin mana pël ya pöt nem naë ëlëëp wia eptömpaat. Pël äak kël kölam naööta mempaat. Kël pöök yapin ngölöp nent retëng ëulmëëmaat. Yapin pöt omën muntarö köpël wëen omën kël pö waapna pöpökëer ewat öpnaat.”

Tiatira kakë ingre mor sauröa ngönte

¹⁸ Aköpök kaalak neen epël ök yenëa. “Ni Tiatira kakaan ingre mor sauröaan epël retëng ë.

“Anutuu Ruup pim itöörar es wëlëngöökë ök panëöörar, omnant omnaröa lupötë wieëa pötön ityaangkaup. Ēn pim ing pöwesiar aini ke nal nent yapinte paras pël yema pöta simpelang yera pöl yeëa. Ngön epët Anutuu Ru ulöpöököp nem ngönte. ¹⁹ Ne arim omnant yaautön ewat wë. Arim lup sant yaaöre kön wi kosang wesak ya wotpil mëmpö, nemëen yak ya ompyaö mëmpööre këlangön kat yawiem kosang sak wë pël yaaö pötön ne ewat wë. Arim wet reak omnant eiman pöt peene il wesak ompyaö panë yaaurö. ²⁰ Pël yaauröak arim utpet epël yeë pöten ne kön wiin pangk naën yaë. Öng utpet yaaö namp ngaan wakaima yapinte Sesepel pöpë ök yaë pöpönta arring öpënëak mëëaurö. Öng pöpök pimtën, ‘Ne Anutuu tektek ngön yaaö omën namp,’ pël kaar mëak ngönën kaaröt nem ënëm yaalnëauröen öngre omp nga ëëre animaö kön Anutuu ökre was kaaröröaan kiri ar yaaö pöt në pël ëëpënëak morök yaalmëaup. ²¹ Nook pim omp nga yaaö pöt sëp wasëpënëak akun mangkën pi lup kaip natiin kaaö äaup. ²² Kat wi. Ne öng pöpön maan yauman ëëpnaat. Ēn omp öng pöpring utpet yaaö pöröeta lup kaip natiin yaëen pöt nook maan këlangön munt nant pitëm naë orö morëëpnaat. ²³ Pël äak öng pöpë wëwëeta ënëm yaaurö mën wel mowiimaat. Pël ëën ka nantë ingre mor saurö pöten itenak ne omën pouröa könre lup wël yaaup pöten ewat sëpnaat. Ne tapöpök ar omnarö neenem omnant yaautë kangut nimpaap. ²⁴ Omën munt Tiatira kak wëaurö ar ngön utpet pöta ënëm naën yaaurö. Pël yeem ngön utpet pöten omën naröak, ‘Setenë

ngön öngpököt,' pël ya pöt ar ewat nasën yaaurö. Pël yaaö pöröen epël ök yeniak. Ne këlangön munt nant naningan, om epët pëen nimpaan. ²⁵ Arim wëwë ompyaö yaaö pöt kosang panë wesak ön. Pël ëen nemënt kaalak akun nentak wais oröömaap. ²⁶ Namp pim wëwë ompyautak utpetat il wesak kosang sak wë nem ngönte ngaarëk weimeë wel wiipna pöp nook weëre kosang menak köpël omnaröa kaö wes moulmëëmaap. ²⁷ Pël ëen pi ngarangk ëë aini sungkör naö wak wë omnarö yang kaput mööna kelak unön yaë pöl köpël omën pörö elmëëpnaap. Weëre kosang nem mampa pöt nem Pepapök nenaut. ²⁸ Ne omën pöt menak tangewesta mempaat.

²⁹ "Katringöröak Ngëengk Pulöök ingre mor sauröen ngön ök yenia pipët këëkë kat wiin."

3

Satis kakë ingre mor sauröa ngönte

¹ Aköpök kaalak neen epël ök yenëa. "Ni Satis kakaan ingre mor sauröaan epël retëng ë.

"Ngön epët omën Anutuu Ngëengk Pulö wak ari 7 ëak wali wak wëaup nem ngönte. Ne arim omnant yaautön ewat wë. Omnant yaaö pöt omnaröak arimëen, 'Pit wëwëetaring wëak yaë,' pël yenia. Ën nook arim lupötön itaangkën wel wiauröa ök wë. ² Pötaanök wal ëak it nganga seë. Arim kön wi kosang yewesaö kot wieëaut sasa won sëpanok taë weseë. Arim omnant yaautön itaangkën Anutuu ëöetak wotpil naënörö. ³ Pötaanök ngön rë nuulön kat wiak wan pöten kön wiin. Pël ëak ngön pöt ngaarëk wak lup kaip tiin. Ar wal ëak it nganga nasën ëënë pöt nga omën nampë yaë pöl nem akuneten köpël wëen tapët pöt oröak kangut nimpaat. ⁴ Pël ëëmaatak ar Satis kakaan omën narö utpetat naën yaaurö. Omën naröa ulpëen kölamöt pëen ë yerangia pöl ar wëwë kölam wë. Ne arën kön wiin wotpilörö. Pötaanök arim ulpëen kölamöt ë yerangian pöl wëwë kölamtaring neering wakaim önëët. ⁵ Omën namp pim wëwë ompyautak utpetat il wesak kosang sak öpna pöpökëer ulpëen kölamöp më moulmëëmaap. Pël ëak pim yapinte wëwë kosangta pepeweriaan këre nemoollanganëëp. Anutu nem Pepapre pim enselöröa ëöetak pi nemop pöt tekeri wesak amaat.

⁶ "Katringöröak Ngëengk Pulöök ingre mor sauröen ngön ök yenia pipët këëkë kat wiin."

Pilatepia kakë ingre mor sauröa ngönte

⁷ Aköpök kaalak neen epël ök yenëa. "Ni Pilatepia kakaan ingre mor sauröaan epël retëng ë.

"Aköp ne omën ngëengkep. Ne tapöp omën kë panëëp. Ngaanëer Tewit pim yang omp ak sak weëre kosangring omnarö ngarangk elmëeima pöl nook kutömweri omp ak sak weëre kosangring ngarangk ëë kanwer të wiin omën nampök newariipan. Ën kanwer wariin nampök pangk natëëpan, won pan. Ngön epët ne tapöpë ngönte. ⁸ Ne arim omnant yaautön ewat wë. Ar weëre kosang kësang won wë nem ngönte ngaarëk weiman. Pël yeem nem yapinte ëlëëp nenowasën tekeri wesak aiman pöten ne ewat wë. Pötaanök nook kanwer të nuwiin wiaan omën nampök yok pangk newariipan. ⁹ Kat wieë. Setenë ingre mor arim naë wëaurö pit pitëmtën, 'Ten Yuta omnarö,' pël kaar yenilaurö. Pit Setenë utpetatë ënëm yaaurö, Yuta omën yaapörö won. Omën pöröen nook maan arim ikanöök rar rë nuwesirak nemtok arimëen lup sant yaalnian pöten ewat sëpnaarö. ¹⁰ Ar këlangön kat yawiem kosang sak önëak nem arën ök yeniak pöt ngaarëk weiman. Pötaanök omën utpet nant yangerak wëauröaan morök elmëëmëak yangerakë wes mëëma pöt nook ar ngarangk yaalniin arim naë naarööpan. ¹¹ Ne akun kot nent won sëen arim ngësë waisumaap. Pötaanök omën nampök irikor elniin arim ompyaö yaauta kangut naön ëënganëen ompyaut arim naë wia pöt kosang wes wak ön.

¹² Omën namp pim wëwë ompyautak utpetat il wesak kosang sak öpna pöp nook Anutuu ngönën tupta möör wapta ök wesak wesir moulmëëmaap. Pël ëen pi Anutuu naë kosang sak öpnaap. Pël ëen nem yapin ngolöpëtere Anutuu yapintere pim ka kaöaöökëët piik

retĕng ĕ ulmĕĕmaap. Ka pŏŏkĕ yapinte Yerusalem ngolŏpŏ, kutŏmweri nem Pepapĕ naĕaan irapnaŏ.

¹³ “Katringŏrŏak Ngĕĕngk Pulŏŏk ingre mor saurŏen ngŏn ŏk yenia pipĕt kĕĕkĕ kat wiin.”

Leotisia kakĕ ingre mor saurŏa ngŏnte

¹⁴ Akŏpŏk kaalak neen epĕl ŏk yenĕa. “Ni Leotisia kakaan ingre mor saurŏaan epĕl retĕng ĕ.

“Akŏp nemĕnt ngŏn yaapta pepapŏk wotpil wesak Anutuu ngŏnte tekeri wesak yaaup. Ne Anutuu omnant pout ket ĕa pŏtĕ pepap. Ngŏn epĕt Akŏp nemtĕ ngŏnte. ¹⁵ Ne arim yaauta songŏnte ĕwat wĕ. Ar nemĕĕn kaaŏ panĕ elnĕĕre lup sant panĕ elnĕ pĕl naĕn yaauro. Poutepar arim naĕ irikor ĕak wia. Pŏtaanŏk arimtok kaaŏ panĕ elnĕĕnĕak kŏn wiak pŏt pĕl elnĕĕnĕĕt. Ĕn lup sant panĕ elnĕĕnĕak kŏn wiak pŏt pĕl elnĕĕnĕĕt. Pĕl ĕĕnĕĕtak poutepar irikor ĕak wi naŏpan. ¹⁶ Ar pŏt nemĕĕn kaaŏ panĕ elnĕĕre lup sant panĕ elnĕ pĕl naĕn yaaŏ poutepar irikor ĕak yeĕan. Pŏtaanŏk ne arimĕĕn kaaŏ elniak wa niolamaat. ¹⁷ Ar arimtĕn epĕl yaauro. ‘Ten monere urŏm omĕn nant kĕsang wieĕaurŏ. Omĕn kĕsang panĕ pŏt tenimtokĕĕr wak ompyaŏ wĕ omĕn nentaan ngŏntŏk naĕn yaauroep,’ pĕl yak. Pĕl yaketak arim lupre kŏnŏt utpetatring wĕĕn omnarŏak yakŏm elniipna salŏrŏak yak. Arim lupŏtĕ omĕn nantĕĕn ngŏntŏk yeem it il tĕak yool wĕ pŏten arimĕnt itnaangkĕn wĕan. ¹⁸ Pŏtaanŏk ne arĕn ŏk niamaan kat wieĕ. Ar nem naĕaan songre sar ngolŏp weĕ panĕĕt wak ŏn. Pĕl ĕak arim korŏp yool wĕ pipot ngep ĕĕnĕĕn ulpĕĕn kŏlam ompyautta nem naĕaan ŏn. Pŏt arim korŏp yool wĕ pipot omnarŏak it ningankĕn ĕŏ sĕnganĕĕn. Pĕl ĕak i kolap nenteta arim itŏtĕ wa mĕĕn omĕn nantŏn itaampunĕĕn nem naĕaan ŏn. ¹⁹ Ne omĕn nem lup sant yaalmĕa pŏrŏ pit utpet yaĕĕn pŏt ngŏn kosang mĕak wotpil yemowesau. Pŏtaanŏk ar kosang ngentiak lup kaip tiin. ²⁰ Kat wieĕ. Ne ka kanrak taueĕ kontkont yaaup. Omĕn namp ne kontkont yemaan kat wiak kan tĕ newiin pŏt kakaati sĕ piiring kaŏmp ngawi nak tenip ŏnaat. ²¹ Omĕn namp pim wĕwĕ ompyautak utpetat il wesak kosang sak ŏpna pŏpŏn nook, ‘Ni nem naĕ wais nem omp ak urtak wel aisĕak neering omnarŏ ngarangk ĕĕpa,’ pĕl ŏk memaap. Pŏt ne utpetat kasĕng menak nem Pepapĕ naĕ pim omp ak urtak wel aisĕak omnarŏ ngarangk eim wĕ pŏl arta ĕĕnĕĕt.

²² “Katringŏrŏak Ngĕĕngk Pulŏŏk ingre mor saurŏen ngŏn ŏk yenia pipĕt kĕĕkĕ kat wiin.”

4

Kutŏmweri omnarŏ Anutuun yaya maim wĕ

¹ Akŏp ngŏn ŏk neĕ pet irĕn ne wanger yemangk wesak itaangkĕn kutŏmweri kan newer tĕ wieĕa. Pĕl ĕĕn omĕn kĕm ngŏn naŏ yaan kat wiin nem wet rĕak kuup ngŏnŏŏkĕ ŏk ngŏnaak neea tapŏpŏk kaalak epĕl yenĕa. “Ni eprek apĕr. Pĕl ĕĕn omĕn ĕnĕm orŏŏpnaatŏn pet elniimaan,” pĕl yenĕa. ² Pĕl yenĕaan taptakĕĕr Anutuu Ngĕĕngk Pulŏ pim weĕre kosangŏŏk nem naĕ orŏŏn itaangkĕn kutŏmweri Akŏpĕ ur nent wiaan Anutu pŏtak wel aisĕĕĕa. ³ Pim kĕĕre wot kante kĕl kŏp mŏaŏ naŏŏrarĕn yapintepar saspaare konilian pĕl yema pŏŏrarĕ ŏk pengpeng yeĕa. Pĕl ĕĕn iere kasir naŏ pim urtak wirŏ kaŏrok elmĕĕĕa. Iere kasir pŏ kĕl kĕra ĕp korŏp orŏa naŏŏn yapin emeral pĕl yema pŏŏkĕ ŏk yeĕa. ⁴ Pĕl ĕaan ur nant 24 ĕak omp ak urtak wa taap elmĕak wieĕa. Pĕl ĕaan ngarangk narŏeta 24 tapĕl ĕak ur pŏtĕ wel aisĕĕĕa. Pit ulpĕĕn wali kŏlamŏrŏ mĕak ul koolŏtŏk ket ĕaut omp akŏrŏa yewaĕa pŏtĕ ŏkŏt pitĕm kepŏnŏtĕ waĕak wĕa. ⁵ Pĕl ĕĕn Anutu pim ur wel aisĕĕĕa pŏtakaan kent tangar mĕnak tangre kaŏ kĕsang yera. Pĕl yaĕĕn pim urta itĕkĕĕl es wĕlĕng 7 ĕak yokota. Es wĕlĕng pŏt Anutuu Ngĕĕngk Pulŏ. ⁶ Ĕn ur pŏta itĕkĕĕl omĕn nent i kaŏre kŏnitŏtĕ ŏk pan nent wieĕa.

Pĕl ĕaan kutŏm omĕn mor kong nent wĕwĕetaring narŏ tekrak wĕa. Pŏrŏ omp ak urtak wirŏ kaŏrok ĕak taueĕa. Pitĕm it ulŏpŏt kĕsang pan, koĕlaan kasngaĕl pangk ĕak orŏĕĕa. ⁷ Kutŏm omĕn wĕwĕetaring pŏrŏ, namp kent nga laionŏrŏa ŏkŏp, namp pol

purmakaö ompöröa ököp, namp pi it omën kēere wot kan waup, ěn namp int tuparöa ököp. ⁸ Kutöm omën mor kong nent wēwēetaring pörö pit wer 6 ěak uteěa. Ēn pitēm it ulöpöt kēsang paně orōěěa. Pöt weratě tomökölaan ikanöököl poutě pangk ěěěa. Pit pěl ěak wě Anutuun yaya yaaut leng naěn, rōökre kět poutě epěl maim wě.

“Aköp Anutu ni wēere kosang pout wēěaup.

Ni wakaimaupök wēěn om wakaim öměěp.

Ni ngěěngkěp, ni ngěěngkěp, ngěěngk paněěp.”

⁹ Kutöm omën mor kong nent wēwēetaring pörö pit Anutu omp ak urtak wel aisěěěaup wě wakaim om öpnaap piin yaya maimeě ping wesak mäak yoöre ěrěp maim wěaurö. Pit pěl yaěěn ¹⁰ ngarangk 24 pörö pit Anutu omp ak urtak wel aisěěěa pöpě naě rar rě mowesirak yangerakěl tok oriak wě omën wakaim öpna pöpön, “Puukěěr wēere kosang pepap,” pěl wěěě pitēm omp ak ul koolötök ket ěa pöt perak urta ikanöök wiak yaya ngön epěl maim wěauro.

¹¹ “O Aköp, ni tenim Anutu.

Nuukěěr kaö paněěp.

Ten pourö yaya niaimeě ping wesak niak nimtě naě wēere kosang wia pěl yeniaan kě yes. Nimitok omnant ěl ěpot pout ket ěaup.

Nuuk wiaapěněak kön wiak ket ěěn om wia.

Pötaanök yaya yeniaan kě yes.”

5

Sonök pep newer pesöm ěak wii těak wiaan itena

¹ Ne kaalak itaangkěn Anutu pi omp ak urtak wel aisěěě pim mor yaapkěěwesi pep newer wěěa. Pep pöweri retěng nant koělaan kasngaěl ěěě. Pěl ěaan omnarök wilak sangk kelpaněak pep pöwer tep möak wii 7 ěak tě ulměěěa. ² Pěl ěaan ne itaangkěn ensel wēere kosangring nemorök ngön ě olěak epěl ya. “Omën wotpil talěpök pep ěpweri wii 7 ěak těa ěpot pangk ilak pepewer wilěpěn?” ³ Pěl yaan omën nampök o kutömweriaan ma e yangerakaan ma yang epra ikanöökělaan wotpil nampök pep pöwer wilak itaampnaataan kengkěn nasěn ěaut. ⁴ Pěl ěěn ne itaangkěn wotpil nampök pep pöwer wilak itnaangkěn ěěn ing kēsang paně ěaut. ⁵ Pěl ěěn omën ngarangk nampök epěl yeněa. “Ni ing anganěp kat wi. Yutaě kurmentěkaan kent laionöpě ök wēere kosang paně namp orök wě, Tewitě ru ěap. Pim wěwě ompyautak utpetat il wěsauptök yok pangk wii 7 pöt pout ilak pep pöwer wilěpnaap.”

Son pi Sěpsěp Ruupön itena

⁶ Pěl neaan ne itaangkěn Sěpsěp Ru namp taueěa. Pöp omën měnauröa ök pim koröpöök ěmpöl ěěěa. Pi Anutuu omp ak urötere kutöm omën mor kong nent wēwēetaring pöröere ngarangköröa tekrak taueěa. Pim kepönöök watöt 7 ěak orōěěa. Ēn itötta 7 tapěl ěak wěa. It 7 pöt Anutu pim Ngěěngk Pulö, kaare yang poutě wes měěn pangk ěak wě pö. ⁷ Pěl ěěn ne itaangkěn Sěpsěp Ru pöpök sě Anutu pi pim omp ak urtak wel aisěak wě pep pöwer pim mor yaapkěěwesiil wali wak wēěn kama yeön itenaut. ⁸ Pěl yaěěn kutöm omën mor kong nent wēwēetaring pöröere ngarangk 24 pörö Sěpsěp Ru pöpě naě sě rar rě mowesirak yangerakěl tok oria. Pit omën intöatě ök nant neenemot wak, ěn söwar koolötök ket ěa nantta neenemot wak wěa. Söwar pötě öngpök omën nant Anutuun kiri ar ěěn es koulöp köp nga kampöt ngarěk yawisa pöt wieěa. Ēs koulöp kamp ompyaö omnaröa Anutuun yayaare kimang yaměěaut. ⁹ Pit pěl ěak tan ngolöp nent epěl yema.

“Ni omën wotpil kaö paněěp, pepeweri wii těa pöt yok pangk wa iluměěp.

Omën narök ni niměngkěn wel wian.

Pěl ěěn wel wian pötak omnarö kaalak Anutu piměěn kama waup.

Yaap, ni omën möönre koröp naöre naö, ngön nerere ner, yang poutěěrö waup.

¹⁰ Nuuk maan pit niiring kaö sak wě kiri ar yaauröa ök sak tenim Anutu pim iněěn sak omnaröaan kimang yaměěm wěaurö.

Pël äak pit yangerakë omnaröaan ngarangk elmëepnaarö.”

Omën pourö Sëpsëp Ruupön yaya maim öpenaat

¹¹ Pël yemaan ne kaalak itaangkën ensel selap pan këm top äak yaan kat wiaut. Ensel pöröen sangk kelën pöt selap pan tausenre milion pöta ök yes. Pit omp ak urötere kutöm omën mor kong nent wëwëetaring pöröere ngarangkörö wa taap äak tauë ¹² ngön äak epël ya.

“Sëpsëp Ru omnaröa mën wel wia pöp pi omnant poutë kaö saup, poutë pepap, ëwaare weëre kosangre ewat wieëaup pël yamëem yaya maimeë ping wesak yemaan kë yes.”

¹³ Pël yaan ne kat wiin omnant pout Anutu pim mor ket ëa, kutömweriaan yangerakë, i kaöökaan yangra ikanöökö, pötök ngönaak aö yesën ne kat wiin epël ya.

“Anutu pim omp ak urtak wel aisëeaupre Sëpsëp Ruup piaripön yöore ërëpre yaya maimeë ping wesak mëak weëre kosangöt piarpim naë wia ket ëlötë pël maim öpa.”

¹⁴ Pël yaan kutöm omën mor kong nent wëwëetaring pöröak, “Yaap,” pël yemaan omën ngarangk pörök wëa pörö piarpim ikanöökö rar rë mowesirak yangerakël tok oriak yaya yema.

6

Sëpsëp Ruupök wii 6 äak tëa pöt pepeweriaan il olëa

¹ Ne kaalak itaangkën Sëpsëp Ru pöpök pepeweri wii 7 äak tëëa pötëaan wan pö il yoola. Pël ëën ne kat wiin kutöm omën mor kong nent wëwëetaring pöröakaan nampök ngön äak yaan kat wiin pim këm ngön pömpel tangre kaö ket äak yarëem epël yema. “Ni wais.” ² Pël yemaan ne kaalak itaangkën pol os kölam namp wëa. Pöpë rangk omën namp raëep wak wel aisëak wëa. Pël ëën omën pörök wëaurök pi ul nent waë yemoulmë. Pöt omën nga wotöök yesauröa ulötë ökö. Pël ëën pi omën nga äak il yewesauröa ök nga äak il mowasëpënëak sa.

³ Sëpsëp Ru pöpök kaalak pepeweri wii tëëa munt 2 pö il yoolaan ne kat wiin kutöm omën wëwëetaring pöröakaan munt nampök, “Ni wais,” pël yema. ⁴ Pël yemaan pol os munt köp möaö namp yaarö. Pöpë rangk omën namp wel aisëëa pöp pitök weëre kosang yemangk. Pöt puuk maan yangerak mayaap won sëën omnarö nener mëmpënëak weëre kosang yemangk. Pötaanök omën pöp pi ya pöt mëmpëna yak öp nga panë newer yemangk.

⁵ Sëpsëp Ruupök kaalak pepeweri wii tëëa munt 3 pö il yoolaan ne kat wiaan kutöm omën wëwëetaring pöröakaan munt nampök, “Ni wais,” pël yema. Pël yemaan ne itaangkën pol os köö namp wëa. Pöpë rangk omën namp wel aisëëa pöp pi omën könömöt wël yaaö nent sikel pël yema pöt wali wak wëa. ⁶ Pël ëën ne kat wiin kutöm omën mor kong nent wëwëetaring pöröa tekrakaan nampök epël yema. “Omnaröa ya lupötë kaömp nant utpet mowasën umön rë sëën ngöntök ëëp. Pël yeem kaömp öpënëak yaëën kaömp ompyaut kap kot nentak wesirak mon kësang 3 kina pöta ngönt wesak mangkën sum ëëpnaat. Ën tapël kaömp utpetat kap kot nentepar nent pötë wesirën mon 3 kina tapël sum ëëpnaat. Pël ëëpnaatak ni kaömp utpet yewasën pit olip kolapring nant ar ëëre wain i në pël ëëpnaat ngöntök ëëpanëën olipre wain yaat utpet mowasngan.”

⁷ Pol Sëpsëp Ruupök kaalak pepeweri wii tëëa munt 4 pö il yoolaan ne kat wiaan kutöm omën mor kong nent wëwëetaring pöröakaan munt ënëm nampök, “Ni wais,” pël yema. ⁸ Pël ëën ne itaangkën pol os koröpöök kaplak ilëa namp wëa. Pöpë rangk omën namp wel aisëëa pöp pim yapinte Wel pël yema pöp wëa. Pël ëën omën pim ënëm waisa namp pim yapinte Wel Kak pël yema pöpta orök wëa. Pël ëën omën kutömweri wëa pörök yangër kom äak lup 4 wesak piarip yang lup ner menak omën yang pörök wëaurö mën wel wiipënëak weëre kosang yemangk. Pit epël ëëpnaarö. Pitëmënt nener mën wel wiire ën narö këënëën ya sak ilak wel wi, narö yauman ke nentere nent wak wel wiire narö animaö ngaarök mën wel wi pël ëëpnaarö.

⁹ Sēpsēp Ruupök kaalak pepeweri wii tēēa munt 5 pō il yoolaan ne itaangkēn omēn wel wia narōa könörō Anutuun kiri ar yaaurekē ikanōök wēa. Pörō pit ngaantak Anutuu ngönte taē wes wak wē tekeri weseima pōtaanök kööre tokörōak mēngkēn pitēm könörō Anutuu naē wēa. ¹⁰ Omēn kön pörōak ngön ē olēak maap epēl yema. “O Aköp weēre kosang pepap, ni kēēkē wesak wotpil yewesaup. Ni akun taltak yangerakē omnarōaan ngön ya mēnak pitēm ten nimēna pōta kangut mamp?” ¹¹ Pēl yemaan Aköpök omēn kön pörō ulpēen kölām waliit neenemot menak epēl ök yema. “Ar kaalak akun kot nent kē seim wēen arim kar arring ya ngawi yamēngka narō mēn wel wiipēnēak yaō mēēa pörō pitta mēn wel wiinak ne kangut arim kööre tokörō mempaat.”

¹² Pēl yemaan ne itaangkēn Sēpsēp Ruupök kaalak pepeweri wii tēēa munt 6 pō il yoolaan moup kēsang panē nempel yamō. Pēl ēēn kētēp kaip tiak maan ne itaangkēn poē koröp kouukē ök sak koō olaan ngoonōpta tapēl kaip tiak maan omēn iitē ök kōp mōak wēa. ¹³ Ēn ariatta kutōmweriaan ti yangerak ngentiin itaangkēn kēra nantē ulöpörō kōp namōōn wiaan kent mōak tō olaan wia pōtē ök yaē. ¹⁴ Ēn kutōmwerta kēra epōtē pesōm mō yawi pōl ēēn won yesēn kaō kusre rosiratta tiak nerekaan nereke yaē. ¹⁵ Pēl yaēēn yang omp akörōere ngarangkörō, nga omnarōa wotōökörōere monere urōm omnarō, omēn weēre kosangringörōere omēn pourō, inēēn ya yamēngk pörōere omēn yaap wēa pörō pit pourō yang öngōpre rosiratē kēl öngöp kēsangōtē ēlēp ilēak wēa. ¹⁶ Pēl ēak pit ngön ē olēak epēl ya. “Kēlre rosirat pelak ngep elniip, Anutu pim omp ak urtak wel aisēē itningampanēēn ēlēp ilepinaan, Sēpsēp Ruupökta ya sangēn elniipanēēn. ¹⁷ Akun kaōaō yaarōn kangut nimpa pōt peene yok orōak wia. Pēl ēēn Anutūre Sēpsēp Ruup piarip ya sangēn elniipnaan yaē. Pōtaanök omēn talēpökēer nga pōt il wasēpēn?”

7

Israel omēn 144,000 pörō Anutuun yaō elmēa

¹ Ngön pōt pet irēn ne itaangkēn ensel 4 ēak yang kaō 4 pōtē taueēa. Yang kaō 4 pōtēaan kent 4 tapēl ēak wais i kaōre yang, wiire kēra pōt mōak utpet waspanēak ensel pörōak il warieēa. ² Pēl ēēn ne itaangkēn ensel munt namp kētēpē yengampiaulaan orōak yawisēn itenaut. Pi Anutu, wēwē pepapē, omēn nent omnarō pimēēn yaō wesak yapin mowiiipna pōt wali wak is ensel 4 ēak Anutuuk yangerere i kaō utpet wasēpēnēak weēre kosang mena pörōen ngön ē olēak ngön kosang yamēem ³ epēl yema. “Ar peenēer teēntom i kaōre yang, wiire kēra pōt utpet wasnganok. Kot nent kor wēēn wet rēak omēn tiarim Anutu pim inēēn yaurō pimēēn yaō wesak yapinte pitēm ē kosatē mowiinak ēnēmak yok pangk utpet wasēnēēt.” ⁴ Pēl yemaan ne kat wiin öngre omp Anutuuk pimēēn wesak yapin mowia pörō sangk kelēn 144,000 pipēl Israel omnarōa kurōtē saulaan yaarō. ⁵ Pit epēl ēa.

Yuta pim kurmentēkaan 12,000,

Rupen pim kurmentēkaan 12,000,

Kat pim kurmentēkaan 12,000,

⁶ Asa pim kurmentēkaan 12,000,

Naptalai pim kurmentēkaan 12,000,

Manasa pim kurmentēkaan 12,000,

⁷ Simion pim kurmentēkaan 12,000,

Liwai pim kurmentēkaan 12,000,

Isaka pim kurmentēkaan 12,000,

⁸ Sepulan pim kurmentēkaan 12,000,

Yosep pim kurmentēkaan 12,000,

ēn Pensamin pim kurmentēkaan 12,000.

Omēn piporō Anutuuk pimēēn wesak pitēm ē kosatē yapin mowia.

Omēn kēsang panē Anutuun yaya mēēa

⁹ Ne omēn pōt itenak kaalak itaangkēn omēn kēsang panē wa top ēak wēa. Pōrōen omēn nampōk yok pangk sangk naalpan. Omēn pōrō mōōnre korōp naōre naō, ngōn nerere ner, yang poutēērō wais erēn ēa. Pit Anutu, pim omp ak urtak wel aisēēēaupre Sēpsēp Ruup piarpim itēkēēl taueēa. Pitēm wēwē ompyautak utpetat il wesautaan ulpēēn kōlam waliirō mēak kewis komōt wali wak wēa. ¹⁰ Pēl ēēē ngōn ēak epēl ya. “Tiarim Anutu, pim omp ak urtak wel aisēēēaupre Sēpsēp Ruup piaripōk tiar utpetetakaan kama nuun ompyāō wē.” ¹¹ Pēl yaan ensel pourōak Anutu, pim omp ak urtak wel aisēēēaupre ngarangk 24 pōrōere kutōm omēn mor kong nent wēwēetaring pōrō wirō wa taap elmēak taueēa. Pēl ēak pit omp ak urta itēkēēl rar rē wesirak tok oriak Anutuun yaya mēak ¹² epēl yema.

“Yaap, tenim Anutu,

ten nimēēn ērēpērēp ēak ping wesak yeniak.

Ēwat pout nīmte naē wiaan yayaare yoōre ērēp yeniak.

Nuukēēr weēre kosangring wēaupōk

omnant pout pangk ngarangk yeēaup.

Omēn pipot pout nim naē wiakaim wiaapnaat.

Yaap.”

Omēn eporōa kēlangōn kat yawia pōt pet ira

¹³ Pēl yemaan ngarangk 24 pōrōa naēaan nampōk neen epēl pēēl yenēa. “Omēn ulpēēn kōlam waliit mēa eporō talōrō? Tarēkaan waisa?” ¹⁴ Pēl neaan ngōn kangit epēl yemak. “O kaōap, ne kōpēl. Nīmtokeēr ēwat wēēn.” Pēl maan puuk epēl ōk yenēa. “Omēn eporō pitēm kōōre tokōrōa kēlangōnē ōngpōkaan waurō. Pitēm ulpēēnōt Sēpsēp Ruupē iitak iirak kōlam wesaurō. ¹⁵ Pōtaanōk pit Anutu pim omp ak urta itēkēēl taueē kētre rōōk poutē pim ngēēngk tuptak pimēēn inēēn yaalmēem yaya maim wēaurō. Pēl ēēn Anutu pimēnt pim omp ak urtak wel aisēēē ngarangk yaalmēaup. ¹⁶ Pit kaalak kēēnēēn ēēre iiten ē pēl naēpan. Ēn kētēpōkta nga elmēēre omēn nantē es nga naōōk pitēk isō pēl naēpan. ¹⁷ Sēpsēp Ruup omp ak urta luptak wēa pōpōk pit ngarangk elmēak mēs wak sē i kōloka yoolēaurek sē wēwē kosangta iit kol mangkēn nēmpnaat. Pēl ēēn Anutuuk pitēm ing telapōt tum mokorak won mowasēpnaat.”

8

Sēpsēp Ruupōk pepeweri wii tēēa 7 pō il olēa

¹ Sēpsēp Ruupōk kaalak pepeweri wii tēēa munt 7 pō il yoola. Pēl ēēn kutōmweriaan ngōn nent naēn wieē akun kot nent ap aōa pōta ōk won yes. ² Pēl ēēn ne itaangkēn ensel 7 ēak Anutuu ēōetak taueē kuup 7 tapēl ēak yeōn itenaut. ³ Pēl ēēn ensel munt namp wais Anutuun ur kiri yaalmēauta naē taō yeō. Pōp pi sōwar koolōtōk ket ēa neweri omēn nant kōp nga kamp ompyaut wiipēnēak wak wais taō yeō. Pēl ēēn pi omēn es koulōp kōp nga kamp ēēpna pōt kēsang panē mangkēn yeō. Omēn kōp nga kamp pōt Anutuun kiri yaalmēaurek ur koolōtōk ket ēa pōtak kiri ar ēēn es koulōp kōp nga kamp ompyaut ngaarēk yawisem Anutuu omnarōa pimēēn yayaare kimang yamēēa pōtring erēn ēēpēnēak mangkēn yeō. ⁴ Pēl ēēn ensel Anutuu ēōetak taueēa pōp pi omēn kōp nga kamp pōt moresi wak wē ar ēēn es koulōpō ngaarēk yawisem Anutuu omnarōa pimēēn yayaare kimang yamēēa pōtring erēn ēak yawis. ⁵ Pēl yaēēn enselēp pi sōwar pōwer omēn kōp nga kampōt wiaan wak Anutuun ur kiri yaalmēautakaan es newes korak sōwarweri wiak yangerak yoola. Pēl ēēn kent tangar mēnak tangre kaō kēsang yeraan moup yamō.

Ensel 4 ēak kuup mēna

⁶ Ne pōt itenak kaalak itaangkēn ensel 7 pōrō pitēm kuup 7 ēak wak wēa pōt mēmpēnēak yaē.

⁷ Ensel wet kaal rēa nampōk pim kuupō wet rēak mēngkēn kopi kēsangpel ep ulōpōtring yepelēn esre omēn iitring ngentiak yang lup ner pour es kot won yes. Ēn

yang lup neraar om wia. Lup es kota pörek omnant wieëa pöt wiire këraare nön pout es kot won panë yes.

⁸ Ēn ensel 2 pöpök pim kuupö yamëngk. Pël ëën tomönötë ök nempel es yokotön olaan i kaöök yengenti. Pël ëën i kaö ë naö kaip tiin omën i sëën naöörar om wieëa. ⁹ I kaö ë omën i sa pöök animaö wëa pörö pourö wel wiin wangat pout utpet yaë.

¹⁰ Ēn ensel 3 pöpök pim kuupö yamëngk. Pël ëën ari naö es kalaö newesi yokot pipël pan kotak kutömweriaan ti yangerak yengenti. Pël yaëën iitre i rëepöt pout kom ëak 3 yes. Pël ëën ari pöök ngentiak yang nera iit ngep ëën munteraarëët om wieëa. ¹¹ Ari ti ngentia pöökë yapinte welakre kakam pël ya. Pötaanök i we naöökël wieëa pöt welakre kakam sëën we naöörarë wieëaut om ompyaö wieëa. Pël ëën omën narö kësang i welak yaaö pöt nak wel yawi.

¹² Pël yaëën ensel 4 pöpök pim kuupö yamëngkën këtëp kom ëak rongan 3 yesën ngoonöpre ariatta tapël yaë. Pël ëën këtëre ngoonre ari rongan 3 pötëaan nent mëngkën lup nent ëwa naën nenteparökëër ëwa yaë. Pël ëën këtëkre rö kanötë lup nentak ëwa naën wiaan lup nenteparökëër ëwa yaë.

¹³ Pël ëën ne itaangkën int tup kësang panë nemor wal ëak mopöök yesën kat wiaan int pöpök ngön ëak epël ya. “O yaköm, yaköm, yaköm pan. Ensel munt 3 pöröak pitëm kuupöt mëmpna pötak yangerakë omnaröa naë utpet kësang panë nempelëar nempel ëak orööpnaa yaë. Yang omnarö tol ëëpën?”

9

Ensel 5 pöpök kuup mëna

¹ Ensel 5 pöpök kuup mëngkën ne itaangkën ari naö kutömweriaan tiak wais yangerak ngentiak wieëa. Ari pö ensel nampönök ya. Ēn ne itaangkën yang öngöp wali panë naö wieëa. Pöökë leng ëa pörekën ne köpël. Yang öngöp pöökë kiet ensel pöp mangkën yeö.

² Pël ëak puuk öngöp pöökë kanwer të wiin es koulöp naö öngöpöökaan oröak yawis. Es koulöp pö es kësangöte koulöpöökë ökö. Pël ëën es koulöp pöök këtëpre mop epö ka wariin koö yoola. ³ Pël ëën es koulöpöökaan mop narö oröak yangerak yeira. Pöröa kant yamëngka nga pöt körngapöröa yaë pöl yaurö. ⁴ Pël ëën kutömweri wëauröak pitën epël ök yema. “Ar nönre këra, wiire omnant ke nampre nampöt e yangerak oröak wë epot pout utpet wasnganok om mait elmëën. Ēn omën Anutuun yaö ëak pitëm ë kosatë pim yapinte nawiin piporöakëër utpet mowasën. ⁵ Ar ngoon 5 pöröa öngpök omën piporö utpet moweseim ön. Pël ëënëetak mën wel mowiinganok.” Pël yemaan mop pörö omën narö kant mënak këlangön yemongawis. Pöt körngap nampë omën namp kant momkëna këëm kat yawi pita ök yeëa. ⁶ Ne omën pipot poutön itenaup. Pipot ngoon 5 pöröa öngpök orööpna pötak wel wiipna kanten ap kësang panë wasëpnaatak pangk kangk nokoirpan. Pit wel wiipën kön wiak pël ëëpnaatak pangk pël naëpan.

⁷ Ne itaangkën mop pörö pol osöröa ngaöök sëpënëak kopëta wes ulmëën wë pöl ëak wë. Mop pöröa kepönötë omp ak ul koolötök ket ëautë ököt waëak wëa. Këere wot kan pöt omnaröa ökörö. ⁸ Ēn pitëm kepön ëpöt, öngöröaatë ök wali panëët oröëëa. Kë pöt kent nga laionöröaatë ök panëët oröak wëa. ⁹ Pitëm ripatë aini ngilöatë ököt ngep ëëëa. Ēn wer pöt pol osöröa teënt ngaöök sëpënëak kaaratë nga ë raare wisangöt wa wiin wak weruak yesën u kësang ya pöl ya. ¹⁰ Pitëm suut körngap pöröaatë ököt. Wap nantta omnarö wesirën këëm kat wiipnaat suutë oröëëa. Pitëm nga ëëpna pöt suutë wëa pötök omnarö ngoon 5 pöröa öngpök utpet yemowas. ¹¹ Pit pouröa kepönöök omën omp ak namp wëa. Omp ak pöp ensel yang öngöp wali panëöökë ngarangk wëa pöp. Pim yapinte Yuta ngöntak Apaton, Krik ngöntak Apolion, ën tiarim ngöntak, “Omën omnant pout utpet yewesauap,” pël apenaap.

¹² Këlangön kësang wet kaalte, kuup 5 pöökë mëngkën oröa pöt peene pet yair. Këlangön munt nentepar om wia, ënëmak orööpnaatepar.

Ensel 6 pöpök kuup mëna

¹³ Ensel 6 pöpök kuup mëngkën ne kat wiin ngön nent yeem ya. Ngön pöt ur Anutuun kiri yaalmëaö koolötök ket ëa pim itëkëel wieëa pöta tepön 4 pötëëlaan oröak ¹⁴ ensel 6 kuupö wak wëa pöpön epël ök yema. “Ensel utpet 4 ëak i kësang Yupretis pël yema pömeri pouuk wii kaatak wë piporö kan wes mëen sëp,” pël yema. ¹⁵ Pël yemaan ensel 4 pörö kama wël ë yemoulmë. Ensel utpet pörö, yangerakë omën pourö kom ëak rongan 3 wesak nentakörö mën wel mowiin nenteparëerö om öpnaat pël maan pitök ya pöt mëmpënëak kor wakaima. Pitëm pël ëëpna pöt ngaantakëer krismakiire ngoon, këtre aöa akun pöt mowia. ¹⁶ Pit pël ëëpënëak kan yesën pitëm nga omën pol osöröa rangk wel aisëak wëa pörö pitring yes. Pitëm sareet pöt kësang pan, 200 milion pël aan kat yawi. ¹⁷ Ën pol osöröere pitëm rangk omën wëa pöröen wangartak epël itenaut. Omnaröa ripatë aini ngilöat ngep ëëëa. Ën pötë retëngretëng ëëëëa pöt epot. Köp möaare kunöm ka uraare kop retëng ka ura pöt pitëk pangk ëëëa. Pol osöröa kepönöt kent laionöröa kepönötë ök seëa. Pël ëën pitëm këmötëaan kël kop retëng ka ura es yokota nantring koulöpre wëlëngöt yaaröa. ¹⁸ Pël ëën pitëm këmötëaan kël kop retëng ka ura es yokota pötring koulöpre wëlëngöt yaaröa 3 pötök yang omnaröa naëaan rongan nentak wëa pörö pourö mën wel yawiin nenteparë wëaurö om wë. ¹⁹ Pol os pöröa weëre kosang pöt këm kanre suutë wieëa. Pitëm suut pöt kamalöröa ökö, kepönötta wëa. Su pötökta omnarö möak utpet wasëpnaat.

²⁰ Pol osöröa këmötëaan omën utpet 3 ëak oröa pötök yangerak omën rongan nentak wëa pörö mën wel wiipënëak nentepar pël naalmëen yaë. Pël yaëen omën wel nawiin pörö lup kaip tiak utpet yaaut sëp newasën yaë. Pël ëak pitëm omp ak kaar aini koolre siluwaare parasötök ket ëëre këraare këlötök omën kön ket ëaut sëp newasën yaë. Omën kön pöt itaampööre kat wiire kan ing ë pël naën yaëetak pötëen yaya yamëëa pöt sëp newasën yaë. ²¹ Pël yeem nga ëëre kemp ë, wëwë utpet öngre omp nga ëëre omën köntak këkain ë pël yaaö pötta sëp newasën yaë.

10

Enselöpök Son pep newer mangkën na

¹ Ne omën pöt yaaröön itenak kaalak itaangkën kutömweriaan ensel weëre kosangring munt namp yeira. Pöp pim koröpöök kepilöt pe ëën kepönöök iere kasirö wesirak wëa. Këëre wot kante pöt ket ket ëak mëak ëwa ëëëa. Ën ingesiar pöt es wëlëngöökë ököp. ² Pi pep kot newer wilak wali weëa. Pim ing yaapkëëwes i kaöökë rangk mësäak katnëëwes yangerak mësäak wëa. ³ Pël ëëëaupök kent laionöpë ya pöl maap ngön ë olëak aan tangre kaö akun 7 ëak yera. ⁴ Pël yaëen ne ngön pöt retëng ëëmëak yeem kat wiin kutömweriaan ngön nent epël yenëa. “Tangre kaö akun 7 ëak yeraan ngön aan kat wian pöt ni retëng ëënganëp könöök wa wi,” pël yenëa.

⁵ Pël yëëaan ensel nem wet rëak itaangkën pim ingesiar nas i kaöökre nas yangerak pël ëak wëen nem itena pöpök kaalak o kutömweriil pim mor yaapkëëwes ngaarëk wesak wë ⁶ Anutu wakaim öpnaapök, kutömre yang, i kaöre omnant pötë wieëa pöt pout ket ëa pöpë yapintak ngön kosang wesak epël ya. “Anutu pi omnaröaan kor wakaimaup, kaalak naöpanëëp. ⁷ Ensel 7 pöpök pim kuupö mëngkën Anutuu ngön ëlëëp ngaanëër pim inëen ru tektek ngön yaauröen ök mëëa pöt kë orööpnaat.”

⁸ Pël yaan ngön nem wet rëak kutömweriaan ök neaan kat wian taptak kaalak epël yenëa. “Ni së ensel i kaöökre yangera rangk taueëa pöpë pep wilak wali wak öpna pöwer kama öm.” ⁹ Pël neaan ne enselöpë naë së pep kot pöwer nampënëak maan pi epël yenëa. “Ni pöt num. Nim këmtak kapulak kant mënak numë pöt ngëntötë ök misëng pan ëëpnaat. Pël ëëpnaatak yaatak së wieë welakre kakam ëak nga ëëpnaat.” ¹⁰ Pël neaan ne pep kot pöwer pim moresiaan wak naut. Pël ëën nem këmtak kapulak nëen ngëntötë yaë pöl misëng pan ëaut. Ën yaatak së wieëak kaalak welakre kakam ëak nga ëaut. ¹¹ Pël ëën ne epël kat yawi. “Ni kaalak omën yang kaö nantë neenem ngönöt yaaöre pitëm omën omp aköröa naë orööpna pöt tekeri wesak maim öm.”

11

Omĕn naarök Anutuu ngönte ök apnaat

¹ Ne ngön pöt kat wiaan nampök sungkör ök naö nenak epĕl ök yenĕa. “Ni wal ĕak ök epö wak sĕ Anutuu ngönĕn tup kaöetere ur pimĕĕn kiri yaalmĕautak epööring ök wiak omĕn pörek piin yaya yamĕĕa pöröen sangk kelum. ² Pĕl ĕĕmĕĕtak tup ka ngĕĕngkta ĕm pipö ök wiinganĕp, mosĕp. Pipöökĕ öngpök Anutuuk omĕn ngönĕn köpĕlöröaan yaö maan pit Yerusalem ka ngĕĕngk pipö krismaki nentepar nent ngoon 6 pöröa öngpök ka pö utpet wasĕpnaat. Pötaanök ök wiingan. ³ Pĕl ĕĕn omĕn naar nem songönte tekeri wasĕpnaan wes mĕĕmaat. Ne piarip wes mĕĕn nem ngönte tekeri wesak apnaataan kaplak ilaim wĕĕn krismaki nentepar nent ngoon 6 pörö pet irĕpnaat.”

⁴ Omĕn pöaar kĕra olip rikötre rampeetĕ rangina yaĕ pöl yangera pepap, Aköp, pim ĕöetak ĕwa yaauwaar. ⁵ Omĕn namp piarip utpet mowasĕpĕn wesak elmĕĕpna pöt es wĕlĕngöörar piarpim kĕmteparĕaan oröak mokotöpnaat. Yaap, omĕn piarip utpet mowasĕpna pörö akun tapĕtakĕĕr wel wiipnaarö. ⁶ Piarip kutömwĕriaan weĕre kosang wak akun piarpim Anutuu ngönte aö sĕpna pötĕ piaripök kopi nepelĕn ĕĕpĕnĕak maan nepelĕn ĕĕpnaat. Weĕre kosang tapööring i epot pout kaip tiak omĕn i sĕĕre yangĕrak omnant kĕĕre ngaat orö pĕl ĕĕpĕnĕak maan pĕl ĕĕpnaat. Piaripök ya pöt mĕmpĕnĕak kön wiipna pöt pangk ĕĕpnaat.

⁷ Piarpim Anutuu ngönte ök aö seimeĕ sĕ pet irĕpna pötak animaö utpet nga namp yang öngöp wali panĕ pöökāan oröak piaripring nga elak puuk piarip mĕn wel mowiipnaawaar. ⁸ Pĕl ĕĕn omĕn pöaarĕ sokuraar ka kĕsang piarpim Aköp kĕra yetaprak möön wel wia pöökĕ kamtaöök mowiin wiaapnaat. Ngön nokoliitak ka pöön Sotomre Isĕp pĕl ya. ⁹ Pĕl ĕĕn omĕn möönre koröp naöre naö, ngön nerere ner, yang poutĕaan narö wais erĕn ĕak piarpim sokuraarön iteneimeĕ sĕ kĕt 3re ĕn kĕt kaö nent pĕl sĕpnaat. Pĕl ĕĕpnaatak omĕn nampökta itenak wak sĕ wĕlaaröa yangaöök moweĕrĕpnaaten kuure mak nemaan ĕĕpnaat. ¹⁰ Pĕl ĕak yangĕrakĕ omĕn pourö piarpim wel wia pötaan yak ĕrĕpĕrĕp ĕak kĕĕre kaömp ngawi nak nener omnant yowe mampnaat. Pöt yangĕrakĕ omĕn pörö utpet yaĕĕn Anutuu tektek ngön yaaö omĕn pöaarök pit kĕĕmre kĕlangön menak utpet moweseima pötaanök.

¹¹ Ĕn kĕt 3re kaö nent won sĕĕn Anutuuk pim omĕn wel wia pöaar wĕwĕeta ĕmö mangkĕn kaalak öp sak tauaan omĕn pourö piaripön itenak kas kĕsang pan yaĕ. ¹² Pĕl ĕĕn piarip kat wiaan kutömwĕriaan ngön naö ngön ĕak epĕl yema. “Arip e ngaarĕkĕl apreĕ.” Pĕl maan piarip kan aprö is kutöm kepilötĕ öngpök ilĕak yesĕn kööre tokörö itenaut. ¹³ Pĕl ĕĕn akun tapĕtakĕĕr moup nempel möak ka kaöaöökĕ lup ner utpet wes yoolaan lup 9 ĕak om wia. Moup yamöön omĕn 7,000 ka kaöaöökĕ lup nerak wĕaurö wel wiin, lup 9 pötĕ wĕaurö om wĕ omĕn pörek oröa pöten itenak kas kĕsang panĕ yeem Anutu kutöm pepapĕ yapinte wak isak yema.

¹⁴ Kĕlangön kĕsang 2 kuup 6 pöökĕ mĕngkĕn oröa pöt peene pet yair. Kĕlangön 3 ĕĕnĕm panĕ pöt, peene tapĕt orööpnaan yaĕ.

Ensel 7 pöpök pim kuupö mäna

¹⁵ Ensel 7 pöpök pim kuupö mĕngkĕn kutömwĕriaan omĕn narök ngön ĕ olĕak epĕl ya. “Tiarim Aköp Anutu pi Kristo pim Yaö Mĕĕaupring omnaröa kaö sak wĕ om wakaim öpnaap.” ¹⁶ Pĕl yaan ngarangk 24 Anutuu ĕöetak pitĕm omp ak urötĕ wel aisĕĕĕa pörö pit rar rĕ mowesirak tok oriak Anutuun yaya yamĕĕm ¹⁷ epĕl yema.

“O Aköp Anutu, weĕre kosang pout wieĕaup,
ni ngaanĕĕr wakaimaupök peeneeta wĕĕn.

Ni nimtĕ weĕre kosang kĕsangö wak omp ak sak ngarangk yaalniin.

Pötaanök ten niin yoöre ĕrĕp yeniak.

¹⁸ Yangĕrakĕ omĕn niin köpĕlörö ya sangĕn elnieim wĕ,
ĕn nim pitĕmĕĕn ya sangĕn elmĕĕmĕ pöt yok peene yaarö.

Nim omĕn wel wiauröa wĕl ĕak kangut mampĕ pöteta yok yaarö.

Peene nim inëen ru tektek ngön yaaö omën pöröere en nim omën pourö, kotre kaö, niin kasinkasin yaalnia pörö pit ompyaö kangut mampëep.

Pël äak omën yang omnarö utpet yewesauröeta utpet mowasumëep.”

¹⁹ Pit ngön pöt ök më pet yairën Anutuu tup ngëengk kaöet kutömweri wia pöt kan tëen ne itaangkën Anutu pim umkek Mosesë ngön kosangöt wieëa pöt tup pöta kakaati wia. Pël ëen ne itenaan kent tangar mënak tangre kaö rëak moup möak kopi kësangpel ëp ulöpötring yepel.

12

Öng nampre kamal kësangëpë ngönte

¹ Ne itaangkën kutömweri retëng kësang nent jaarö. Pöt öng nampök pim koröpöök këtëpök ulpëen ket äak mëak wëa. Ngoonöp pöt pim ingesiarë iri wëa. Ēn kepönöök pöt ari 12 pötök ul ket äak waëak wëa. ² Pöp ru yak wë wilëpënëak lel yailën këlangön kësang kat yawiem merek ya. ³ Ēn omën munt nantta kutömweri taprek jaarö. Omën pöt kamal kësang panë nemorë ök sak wëa. Pömor köp möaumorök pim kepönöt 7 äak wëen watöt 10 äak pötëaan oröëëa. Ēn omën omp aköpë ulöt 7 äak pim kepön 7 pötë waëëëa. ⁴ Pim su pömentök kutömweri möak ari tit nent ti olaan tit nentepar pëen om wë. Pël äaan kamal pöp öng ru wilëpënëak yaaö pöpë itëkëël së nga kor taö yeö. Öng pöp rungaap wilën pi wa nëmpënëak pël yaë. ⁵ Pël ëen öng pöpë yokot ënëmak yangerkë omën pourö weëre kosangring ngarangk elmëepna pöp yawil. Pël ëen akun tapëtakëer pit rungaap teëntom panë wak yes, Anutu pim omp ak urtak wel aisëëëa pöpë ngësë. ⁶ Pël ëen öng pöp kan kas së yang lup omën won ner, Anutuuk mangkën krismaki nentepar nent ngoon 6 äak wëen ngarangk äak kaömpre omnant mampënëak yema.

⁷ Ne kaalak itaangkën kutömweri nga kësang panë nempel jaarö. Nga pöt Maikelre pim enselöröak kamal kësang pömorre enselöröaan nga yaalmë. Pël yaëen pit kangiir yaalmë. ⁸ Pël yaëen Maikelre pim enselöröak pit il mowesak, “Ar e kutömweri yok pangk naöngan,” pël yema. ⁹ Pël mëak kamal pömor wa yangerkë yemoola. Pöp kamal wet ngaanëer pan wakaimaupök yangerkë omën pourö morök yaalmëaup, Seten pöp. Piire pim enselörö wa yemoola.

¹⁰ Ēn ne kat wiin kutömweriaan ngön naö ngön ë olëak epël ya.

“Peene Anutuuk tiar utpetetakaan kama yanu.

Peene pim weëre kosangöök omnant pout il mowesak pi Aköp pël sak wë pöt pet yaalni. Ēn pim Ruup Kristo puukta pi kaö sak wë pöt pet yaalni. Pöta songönte epët.

Seten pi tiarim Anutu pim ëöetak tiarim karuröaan röökre kët poutë ngön utpet wesak yamëëa pöp piaripök kutömweriaan wa yemoola.

¹¹ Tiarim karurö Yesu Kristo, Sëpsëp Ruupë i il olëa pötak weëre kosang wak pim ngönte ök aimeë Seten il mowesa.

Pit pitëm wëwëat keimön naën Anutuu ngönte taë wes wak wëen pitëm kööre toköröak mënaurö.

¹² Pötaanök kutömweri wëaurö ar ërëpërep ëëë.

Ēn yangerkë i kaöök wëauröaan yaköm pan.

Seten pi pim akunet ewat wë yak ya sangën ëen arim naë oröak nga kaö elniipnaan yaë.”

¹³ Kamal kësang pöp pi yangerkë wa moolëa pöten kön wieë öng yokotup wila pöp utpet mowasëpënëak nga yes. ¹⁴ Pël yaëen Anutuuk öng pöp int tup wereweriarë ök neweriar yemangk. Pöt pi kamalöpë naëaan kas wal äak yang lup omën won panë nerek së wëen Anutu ngarangk elmëak këere kaömp meneim wëen krismaki 3 ën ngoon 6 pël sëpënëak yemangk. ¹⁵ Pël ëen kamal pöpök öng pöp i wak sëpën pël kön wiak köm ngës olaan i kësang nemer nga urak ënëm yes. ¹⁶ Pël ëen yangerkë öng pöp kaamök elmëak këm nga ëen i kamalöpë köm ngës olëa pömer ngemë ilëak won yes. ¹⁷ Pël ëen kamal kësangëp pi öngöpön ya sangën ëen pim ru wet rëak wilaö muntarö Anutuu ngön kosangöt ngaarëk weëre Yesu pim omnant tekeri wes mena pöt taë wes wak wëaurö nga elmëepënëak yes. ¹⁸ Pël äak kamal kësang pöp i kaöökë pisöök tauak kor wë.

13

Animaō nga naar orōa

¹ Ne omēn pōtōn itenaan animaō nga namp i kaōōkaan yaarō. Pōp pim kepōnōt 7 ěak wēen watōt 10 ěak pōtēaan orōēēa. Omēn omp ak ulōt 10 tapēl ěak wat 10 pōtē waēak wēa. Pim kepōnōtē yapin Anutuun utpet wesak yaaō nant wieēa. ² Animaō nga nem itena pōp pi pusi kēsang nga namp lepat pēl ya pōpē ōkōp. Ingesiar pōt imēn nga namp pea pēl ya pōpē ōk. Ēn kēm pōt kent nga laionōpē ōk. Animaō nga pōp kamal kēsangēpōk pim weēre kosangō menak pim omp ak urtak wel aisēē yangerakē omnarō ngarangk ēēpēnēak yema. ³ Pēl yaēēn ne itaangkēn animaō nga pōpē kepōn naō omnarōak wisang ěak mēnaupē kepōnōōkē ōk seēa. Pēl ěautak ěmpōlō yok pu wariin yaap sak wēen omēn pourō pōten itenak yaan sak ěak pim ěnēm yes. ⁴ Pēl ěak omnarō kamal kēsang pōpōk pim weēre kosangō animaō ngaap mena pōtaan kamalōpōn yaya mēak animaō ngaapōnta yaya mēak epēl ya. “Talēp animaō ngaapē ōk weēre kosangring wē? Ma talēpōk pi il mowasēpēn? Won pan.”

⁵ Kamal kēsangēpōk animaō nga pōpōn, “Ni Anutuu yapinte wa ngep elmēak utpet wesak mam,” pēl ōk maan Anutu kuure mak yema. Pēl ěak pi krismaki 3 ěn ngoon 6 pōrōa ōngpōk yang omnarō ngarangk elmēēpēnēak animaō ngaapōn tapēl yema. ⁶ Pēl maan pi Anutuun utpet wesak mēak yapinte wa ngep elmēak pim wēautere kutōmweri wēaurōenta utpet wesak yema. ⁷ Pēl ěak animaō nga pōpōn Anutuuk pim omnarōen kōōre tok elmēak puuk il mowesak omēn mōōnre korōp naōre naō, ngōn nerere ner, yang poutēērō ngarangk elmēēpēnēak kuure mak yema. ⁸ Pēl maan yangerakē omēn pitēm yapinōt wēwē kosangta pepeweri retēng naēn ěa pōrōak animaō nga pōpōn yaya yema. Pep pōwer yang epēr naarōōn wiaan Sēpsēp Ru ěnēmak mēn wel wia pōpōk omēn wēwē kosangtak ōpnaarōa yapinōt retēng ěauwer.

⁹ Katringōrōak ngōn epēt kēēkē kat wiin. ¹⁰ Anutuuk omēn namp wii kaatakēn yaō ēēpna pōp yok sēpnaap. Ēn nampōn kōōre tokōrōak mēmpēnēak yaō ēēpna pōp mēmpnaap. Ngōn pōt ngōnēntak wia. Pōtaanōk omēn ke pilōt Anutuu omnarōa naē yaarōōn pōt kosang sak wē piin kōn wi kosang yewesaut taē wes wak ōp.

¹¹ Ne kaalak itaangkēn animaō nga munt namp yangera ōngpōkaan yaarō. Pōp wat naōōrar wēa pōōrar sēpsēp ruurōaatē ōk. Ēn pim ngōnaak yaaō pōt kamal kēsangōrōa ngōnōtē ōk kaō yaaup. ¹² Animaō nga 2 pōpōk munt wet kaal pōpē weēre kosang pout wak wēa. Pēl ěak pi wet kaal pōp kaamōk ěak yangerakē omēn pourō animaō wet kaal pim kepōn naō mēngkēn wel wiin ěmpōlō pu wariaō pōpōn yaya mapēnēak yamēēaup. ¹³ Animaō nga 2 pōpōk ya it ngōlōp ke nentere nent mēneim wē. Pēl yeem kutōmweriaan esuwes wes mēēn yangerakēl yeiraan omnarō iteneim wē. ¹⁴ Pēl ēēn Anutuu kuure mak mēēaul animaō nga wet kaalēpē itōōk ya it ngōlōpōt yamēngka pōtōk yang omnarōen morōk epēl maim wē. “Ar animaō nga ngaantak ōp wesirēn wel wiak kaalak ōp wēaupē kōnōp ket ěak kōn pōpōn yaya maim ōn.” ¹⁵ Pēl yaēēn Anutuuk kat mowiin puuk animaō kōn ket ěa pōp wak kēm muntōn momōōn ngōnaak yaan omēn animaō kōn pōpōn yaya nemaan yaē pōrō mēneim wē. ¹⁶ Pēl ěak animaō nga 2 pōpōk omēn pourō kotre kaō, monere urōmaringre il ngentingenti yaaō, omēn yaap wēaōre ěn inēēn yaaō pourōen maan animaō wet kaalēpē yapinte pitēm mor yaapkēētēēre ě kosatē wi pet yair. ¹⁷ Namp animaō pōpē yapintere saareet piik nawiin ēēn pōt animaō pōpōk omēn pōp omnant sum ēēre omnarōakta pim naēaan sum ě pēl naēpan pēl yema.

¹⁸ Animaō nga pōpē yapinta songōn pōt epēl kēēkē kōn wiipa. Yapin pōt saareet 666 pēl wia. Pōtaanōk omēn namp kōn wetete wē pōt saare epēt sangk kelak pōta songōnte ěwat sēp.

14

Omēn 144,000 pōrō tan ngōlōp nent ěa

¹ Ne kaalak itaangkēn Sēpsēp Ruup Yerusalem kak Saion rosiraōōk taueēa. Pēl ēēn omēn 144,000 Sēpsēp Ruupre Pepap Anutu piarpim yapintepar pitēm ě kosatē wieēa

pöröeta piiring wēa. ² Pël ēen ne kat wiin kēm ngōn nempel i kēsang nant nga yaurem kuk aōre tangre kaō kēsang rē pël yaē pōta ök kutōmwēriaan yaarō. Ngōn nem kat wian pōt omēn selap intō tang yamōōna ya pōl ēaut. ³ Omēn 144,000 pörō Anutu pim omp ak urtak wel aiseēa pōpre kutōm omēn mor kong nent wēwēetaring pörōere ngarangk 24 pörōa ēōetak taueē tan ngolōp nent aim wē. Tan ngolōp pōt omēn muntarōak ēwat nasēpan. Omēn 144,000 Anutuuk yang omnarōa naēaan pimēen kama wa pörōakēer pangk ēwat sēpnaat. ⁴ Omēn pörō pit ōngōrō mēsēl naēn wonōrō. Pit yaap wēwē wotpil wakaima. Pël ēēē Sēpsēp Ruupē ngōnte ngaarēk wak kaatē ya mēmpō seima. Omēn pörō Anutuuk pōta kangiir pit yang omnarōa tekōōkaan kama waurō. Pël ēēn Anutūre Sēpsēp Ruupē ingre morōrōa wotōōkōrō pël sak wēa. ⁵ Pit ngōn kaar aōre utpet nent ē pël naēn, won.

Ensel 3 pörōak ngōn nant ök mēēa

⁶ Ne kaalak itaangkēn ensel munt namp mopōōk wal ēak yesēn itenaut. Pōp mōōnre korōp naōre naō, ngōn nerere ner, yang poutēēroen Anutuu ngōn ompyāō wiakaim wiaapna pōt ök mapēnēak yes. ⁷ Pël ēak pi ngōn ē olēak epēl ya. “Anutu pim omēn pourō kom ēak ngōn yaatak niulēēpna akunet yok yaarō. Pōtaanōk piin kas yeem ping wesak maē. Pi kutōmre yangre i kaōre kōlok pout ket ēa pōpōn yaya maē.”

⁸ Pël aō yesēn ensel munt namp pim ēnēm yesem epēl ya. “Kat wieē. Papilon ka kaōaō omēn narōak yok utpet yewas. Yaap, pit utpet panē wesak tōōl yoola. Omēn ka pōōk wēa pörō ōng omp nga yaaō nampē wain iit omnarō mangkēn nak piiring utpet yaē pol pitēm utpet yaaō pōt yang omēn pourōen rē moulōn ulōl sa. Pōtaanōk pitēm ka kaōaō tōōlōn pitta kō yes.”

⁹ Pël aō yesēn ensel munt 3 pōp wet kaal pōaarē ēnēm yesem ngōn ēak epēl ya. “Omēn narō animaō nga pōpre pim omēn kōn ket ēaupōn yaya mēak pim yapinte pitēm moresiire ē kosaōōk wiaapēna pörō ¹⁰ omēn nampē wain iit mangkēn nak kōn irikor yaē pōl Anutuuk pitēm ya sangēn elmēen kēlangōn kat wiipnaarō. Kot nent wiap naalmēēpan, ya sangēn kaō elmēak kēl kop retēng ka urauuk es yokota pōrek wes mēen ensel ngēēngkōrōere Sēpsēp Ruupē ēōetak kēlangōn kaō pan kat wiipnaarō. ¹¹ Es pitēm kēlangōn kat mowiiipna pōwes nariin om yokotōn koulōpō kēt ēlōtē o ngaarēk aprō seim ōpnaat. Omēn animaō ngaapre pim omēn kōn ket ēaupōnta yaya yamēem pim yapinte pitēk wiaapna pörō rōōkre kēt poutē kēlangōn kat wieim ōpnaarō.”

¹² Pël ēēpnaat pōtaanōk utpet ke nentere nent Anutuu omēn pim ngōn kosangōt ngaarēk wēēre Yesuun kōn wi kosang wasō pël eim wēaurō arim naē yaarōōn pōt kosang sak ōn.

¹³ Ne kaalak kat wiin ngōn nent kutōmwēriaan epēl yenēa. “Ni ngōn epēl retēng ē. Omēn Akōpē naē rē olēak wē akun eptak ngēs rēak wel wiipna pörō ērēpērēp ēēpnaarō.” Pël yaan Ngēēngk Pulōōk epēl yenēa. “Yaap pan. Pit wel wiin pitēm ya mēmpnaatē kangut Anutuuk mampnaarō. Pōtaanōk yok pangk pitēm ya kaō mēmpna pōt pet irak kē yesem ērēpērēp eim ōpnaarō.”

Enselōrōa omnarō koirēpnaata ngōnte

¹⁴ Ne ngōn pōt kat wiak kutōmwēriil itaangkēn kutōm kepil kōlam kēsang ner wiaan itenaut. Pël ēēn kepil pōra rangk namp wel aisēēēa. Pōp omnarōa ōkōp, pim kepōnōōk omp ak ul koolōtōk ket ēa nent waēak moresi ōp nga panē newer wak wēa. ¹⁵ Pël ēēn ensel munt nampōk Anutuu ngēēngk tup kaōeta kakaatiaan orōak ensel kutōm kepilta rangk wel aisēēēa pōpōn maap ngōn ēak epēl yema. “Yangerakē kaōmpōt kōp sēen tiak kama ōmē akunet yok yaarō. Pōtaanōk ni sē ōpwerring ti.” ¹⁶ Pël maan ensel kutōm kepilta rangk wel aisēēēa pōp sē pim ōpwer yangerak wesirak kaōmp kōp saut yati.

¹⁷ Pël yaēēn ne itaangkēn ensel munt namp kutōmwēri ngēēngk tup kaōeta kakaatiaan ōp nga panē newer wali wak yaarō. ¹⁸ Pël ēēn ensel munt Anutuun kiri ar yaaō urtak esuwesi ngarangk yaaupōk pōtakaan orōak ensel ōp nga panēēwer wali wak wēa pōpōn maap ngōn ē olēak epēl yema. “Yangerak wii wain ulōpōrō kōp sak wē. Pōtaanōk sē

öpwerring tö.” ¹⁹ Pël maan ensel pöp sē pim öpwerring yangerakaan wain ulöprü töak rongan yaē. Pël äak wain ulöp pörö ing mäsaan iit oröak sēpēnäak wa kap kēsang kēlötök ket äa nenta öngpök yewesir. Wain ulöpöröa ing mäsaan iit oröak sēpna pöt Anutu pim omnaröen ya sangēn elmēēpnaata ök ēēpnaat. ²⁰ Pit Yerusalem kaöökē ka tomök wii wain ulöp pörö kap kēsang pötak wesirak ing mäsaan pötakaan omēn iit oröak i yaapötē ök yaē. I pöt oröak kaö wetak omnaröa kepönöt il yewas. Rēēptakaan opetakē waliit 300 kilomita pöta ök.

15

Ensel 7 pöröak omēn utpet panē nant 7 tapël äak wali wak wēa

¹ Ne itaangkēn kutömweri retēng kēsang munt nent oröak wēēn itenak yaan saut. Ne itaangkēn ensel 7 pörö omēn utpet panē nant 7 tapël äak omnarö utpet mowasēpnaat wak wēa. Omēn utpet pöt oröön ēnēmak kaalak munt nant naaröön ēēpnaat. Anutu pim ya sangēnte pörekök pet panē irēpnaat.

² Pël ēēn ne omēn kēsang i kaöökē ök nenten itenaut. Omēn pöt kōnitweri öktak esuwesi köp möak wē pöl ēēä. Ēn omēn animaö nga pöpring nga elak piire pim omēn kön ket äaupre pim yapinta saareet il wesa pörö Anutuuk pim intöat mangkēn wali wak i kaö kōnitweri ök pöökē ēöök taueä. ³ Pël ēēē Sēpsēp Ruupēēn tan nent Moses Anutuu inēēn ruupē tan pöta ök epël aim wē.

“O Aköp Anutu, ni weēre kosang pout wieäaup.

Nim ya pout kosang kaö panēēt, pölöpringöt.

O omēn pouröa Omp Aköp,

nim wēwē pötakēēr wotpil ompyaö panēēt.

⁴ Aköp, nimēt tapöpökēēr ngēēngk panēēp.

Pötaanök ten omēn pourö niin kasinkasin elniak nim yapinte wak isak nianaat.

Nim wotpil yewesa yaat tekeri panē oröak wia.

Pötaanök yang kaö poutēaan narö nim naē wais yaya niapnaat.”

⁵ Tan pöt pet irēn ne kaalak itaangkēn kutömweri ngēēngk tup kaöet poē koröpötök ök rēa pöta kakaati ngēēngk tup panē pöt kan tē wieä. ⁶ Pël ēēn ensel 7 pörö omēn nant omnarö utpet mowasēpnaat 7 tapël äak wak tup ngēēngk panē pöta kakaatian yaarö. Pit ulpēēn wali ompyaö kewil won, ēwaēwa yaaö nant mäak wēa. Pël äak yepat koolötök ket äa nant pitēm ripatē wirö rēwarök rēak wēa. ⁷ Pël ēēn kutöm omēn mor kong nent wēwēetaring pöröak söwar koolötök ket äa 7 äak ensel 7 pörö yemangk. Söwar pötē Anutu wēwē kosangtaringēp pim ya sangēnöt peö ēēä. ⁸ Ēn Anutuu ēwaare weēre kosang pö es koulöpöökē ök sak tup ngēēngk panēētak wiaan es koulöp pö kakaati peö äaan omnarö pörek ilapnaat pangk naēn. Ēnēmak utpet 7 enselöröak wak yewais pöt pet irēpna pötakēēr ilapnaat.

16

Anutu pim omnaröaan ya sangēnöt söwar 7 pötē wieä

¹ Ne kat wiaan tup ngēēngk panēēta kakaatian ngön nent ensel 7 poröen epël ök yamēem ya. “Ar söwar 7 pötē öngpök Anutuu ya sangēnöt wia pipot kömen yangerak olaē,” pël yema.

² Pël maan ensel kopēt pöpök pim söwarweri wieäaut wak sē kömen yangerak yoola. Pël ēēn omēn animaö ngaapē yapinte pitēk wiak pim omēn kön ket äaupön yaya maima pöröa naē ēmpöl utpet kēsang panē nant orö morēēn kēlangön kaö kat yawi.

³ Ēn ensel 2 pöpök pim söwarweri wieäaut i kaöök kömen yoola. Pël ēēn i kaö pö kaip tiin omēn wel wiauröa iitē ök koröp oröön omēn i kaöök wēa pörö wel wi won yes.

⁴ Pël yaēēn ensel 3 pöpök pim söwarweri wieäaut i kēsangötēēre kölokötē kömen yoola. Pël ēēn pötta kaip tiin omēn i koröp yaarö. ⁵ Pël ēēn ne kat wiaan ensel i pout ngarangk yaaö pöpök Anutuun epël yema.

“O Ngēēngkēp, ni wakaimaupök wēēn.

Nim kangut yemengka yaat wotpil yamēngkaup.

⁶ Omnarōak tektek ngōn yaaō omēnere nim omēn muntarō mēn wel wiin pitēm iit orōak ngentieimaut.

Pōtaanōk omēn utpet pōt eima pōrō nuuk omēn i epot mangkēn yen.

Nim wotpil yewesa yaat yamēngkēn pitēm utpetatē kangut yeō.”

⁷ Pēl yemaan ne kat wiaan kaalak ur Anutuun kiri yaalmēautakaan ngōn nent ngōn ēak epēl ya.

“Yaap, Aköp Anutu weēre kosang pepap,

nim ya yamēngkaut wotpilre ompyaō yamēngkaup.”

⁸ Ēn ensel 4 pōpōk pim sōwarweri wieēaut kētēpē rangk kōmen yoola. Pēl ēēn Anutuuk kētēp nga panē wesak maan omnarō es kotōpēnēak yema. ⁹ Pēl ēēn kētēp nga panē wesak maan omnarōa korōpōtē es mokotōn Anutu utpet pōten maan pit utpet mowasēpēnēak orōa pōpōn utpet wesak yema. Pit lup kaip tiak piin ping wesak nemaan yaē.

¹⁰ Ēn ensel 5 pōpōk pim sōwarweri wieēaut animaō ngaapē omp ak urtak kōmen yoola. Pēl ēēn animaō pōpē ikanōōk omēn wēēn ngarangk elmēeima pōrōa naē koō yoola. Pēl ēēn omēn pōrō kēēmre kēlangōn kat yawiem kē kant mēnak wē. ¹¹ Pēl ēak pitēm ēmpōlre kēēmre kēlangōn yaaō pōtēēn Anutu kutōmweri wēaupōn utpet wesak yema. Pitēm utpet yaaut kasēng menak lup kaip natiin yaē.

¹² Ēn ensel 6 pōpōk pim sōwarweri wieēaut i kēsang nemerēn Yupretis pēl yema pōmeri kōmen yoola. Pēl ēēn i pōmer leep raan omēn omp ak kētēpē yengampiaul wēaurōa wais nga elēpna kanō yaarō. ¹³ Pēl yaēēn itenaan urmer omōrōa ok narō 3 ēak yaarō. Namp kamal kēsangēpē kēmtakaan, namp animaō ngaapē kēmtakaan, namp animaō nga munt 2 pōpōn tektek ngōn yaaō kaar omnamp pēl yema pōpē kēmtakaan pēl ēak yaarō. ¹⁴ Urmer pōrō Setenēērōak omēn it ngolōp ke nentere nent yaaurō. Pit yang ēl epotē omp akōrōa ngēsē yes. Pitōk omēn omp ak pōrō Anutu weēre kosang pepapē akun kaōaōōk nga elēpnaan wa rongan elmēēpēnēak yes. ¹⁵⁻¹⁶ Pēl ēak sē koirak yang lup nentak wa rongan yaalmē. Yang lup pōta yapinte Yuta ngōntak Amaketon pēl ya.

Pēl yaēētak Kristook epēl ya. “Kat wieē. Ne kēkain omnarōa yaē pōl ēlēp waisumaap. Pōtaanōk namp pi ka uraan kēkainēpōk wais pim poē korōpō wilak sēēn yool wē omnarōa ēōetak ēō ēēpanēēn itit ngarangk ēēpna pōp ērēpērēp ēēpnaap.”

¹⁷ Ēn ensel 7 pōpōk pim sōwarweri wieēaut mopōōk kōmen yoola. Pēl yaēēn tup ngēēngk panēetak omp ak urtakaan ngōn kosang nent epēl ya. “Nem omēn utpet pipotring omnarō yamēngk pōt peene pet yair.” ¹⁸ Pēl yaan kent tangar mēnak tangre kaō yeraan moup yamō. Moup pōmpel kēsang panēēmpel ngaan ke pēl nent mōōn itnaangkēn ēautak peenōk yamō. ¹⁹ Pēl ēēn Papilon ka kēsang pō luptak weerak 3 wasēn omnarōa kaat tōōl ngentiak utpet yes. Pōt Anutuuk Papilon omnarōa utpet yaautōn kōn wiak omēn nampē muntap wain i ngaat mangkēn nak kēlangōn kat yawi pōl pitēm ya sangēn kaō elmēēn utpet yes. ²⁰ Yanger moup kēsang yamōōn i kaō kusōt mop wiak sēēn rosiratta won yes. ²¹ Pēl ēēn kutōmweriaan kopi kēsang yepelēn ēp ulōp kēsangōt omnarōa rangk ngentiin kēlangōn kaō kat yawi. Ēp ulōp kopēt nemesi kōnōmēt omnarōa kōnōmta ok. Pēl ēēn pōtōk utpet panē mowesa pōtaanōk omnarōak Anutuun utpet wesak yema.

17

Öng omp nga yaaup pi sum utpet wa

¹ Ne omēn pōten itenaan ensel 7 ēak sōwar nant 7 tapēl ēak wali wak wēa pōrōakaan nampōk wais neen epēl ok yenēa. “Ni wais. Pēl ēēn öng omp nga ē yaē pōp pim utpetatē kangut Anutuuk mangkēn öpnaatōn pet elniimaan. Öng pōp pi ka kaō i kēsangōtē ēōōk wieēa pō. ² Yang omp akōrō pit öng pōpring utpet yaaurō. Ēn omēn yaapōrōeta sēēn öng pōpōk wain iit mangkēn nak kōn irikor ēak piiring utpet tapēl yaaurō. Pōtaanōk Anutuuk utpet kangut mampnaat.”

³ Pël neaan Ngëengk Pulö pim weëre kosangööring nem naë oröön ensel pöpök ne mēsak sē yang lup omēn won nentak yeneulē. Pël ēēn ne pōrek wē itaangkēn öng namp animaö nga köp möaö nampē rangk wel aisēēēa. Animaö pöpē koröpöök yapin Anutuun utpet wesak yaaö nant kēsang retēng ēēēa. Ēn pim kepönöt 7 ēak wēēn pötē watöt 10 ēak orōrēēa. ⁴ Öng pöp ulpēēn köp nentepar möa namp mēak polre kal ēak ē rangi ompyaut pim koröpöök pangk ēak wēa. Pël ēak kelön koolötök ket ēa nent wali weēa. Pöta öngpök pimtē omp nga yaauta utpet kamp yaaö kömkēēnringöt peö ēēēa. ⁵ Pël ēak pim yapin ēlēēpēt ē kosaöök retēng ēēēa. Pöt epēt. “Papilon ka kaöaö, öngre omp nga yaaöre utpet kömkēēnringöt yaaö pötē ēl panēēp.” ⁶ Ne itaangkēn öng pöpök Anutuu omnarö mēnak pitēm iit nak kön irikor ēak wē. Omēn pörö Yesuu yapinte wak kaö wesak aima. Pötaanök pit mēnak pitēm iit nak wē.

Ne öng pöpön itenak yaan panē saut. ⁷ Pël yaēēn enselēpök epēl yenēa. “Ni oröp morēēn yaan panē yesēn? Nook niin öng pipopre animaö kepönöt 7 ēak wēēn pötē watöt 10 ēak oröaupök öngöp köka ēak wēa pöp piarpim songöntepar ök niamaan kat wi. ⁸ Animaö nim itenaö pöp ngaantak wēaupök peene won wia epop ēnēmak kaalak yang öngöp wali panē pöökaan oröak apēr sasa kö sēpnaap. Pël ēēn omēn yangerak öpna pöröa yapinöt wēwē kosangta pepeweri yang epēr naaröön wiaan retēng naēn ēa pöröak animaö pöpön itenak yaan sēpnaat. Animaö pöp ngaantak wakaimaupök peene won wia ēnēmak orööpnaap.

⁹ “Pöta songönte kēēkē ēwat sēpa. Pöt epēt. Kepön 7 ēak wēa pël ya pipot rosir 7 pötönök ya. Öng pöp rosir 7 pötē rangk wel aisēēēaup. ¹⁰ Ēn kepön 7 ēak wēa pël ya tapötök omēn omp ak 7 pörö pël ya. Pitēm naēaan 5 pörö wel wiin kopēt nampökēer peene yangerakē omp ak sak om wē. Ēn munt namp pi omp ak nasēn won wē. Ēnēmak pöp oröak akun kot panē nent öpnaap. ¹¹ Animaö nga pöp ngaanēer wakaimaupök peene won wia, pöp piita omp ak namp munt 7 pöröak erēn ēēn 8 ēak wē kö sēpnaap.

¹² “Ēn watöt 10 ēak nim itenaö pöt omēn omp ak 10 pöröenök ya. Pörö pit peene omp ak nasēn wē. Akun kot panē 1 aöa ke pil pötak weëre kosang wak animaö nga pöpring omēn omp sak öpēnaarö. ¹³ Pël ēak omēn omp ak 10 pörö pit kön kopēt nent wieē pitēm weëre kosangre omnaröen ngarangk elmēēpna pöt animaö nga pöp kön wes mampnaat. ¹⁴ Pël ēak pit Sēpsēp Ruupring nga elak pöpök pit il mowasēpnaarö. Pi omēn isaö pouröa Kaöap, omēn omp ak pouröa Omp Aköp. Pötaanök omēn piiring öpna pörö, pim yas mēak pimtēēn yaö ēēn pim ngönte kēēkē wesak öpna pörö pourö, piiring erēn ēak yang omp ak pöröaring nga elak il mowasēpnaarö.”

¹⁵ Pël neak kaalak epēl ök yenēa. “I kēsangöt öng omp nga yaaupē öök wel aisēēēa pöt omēn möönre koröp naöre naö, ngön nerere ner, yang poutēeröenök ya. ¹⁶ Ēn watöt 10 ēak oröaan nim itenan pipot yang omp ak 10 ēak nem ök niiaö pöröere animaö nga pöppe ēak pitök öng omp nga yaaö pöpēēn kööre tok elmēēpnaarö. Pël ēak pitök pi utpet mowesak ulpēēnre poē koröp pim ē rangieēa pöt wa ilak keli moolēak yool moulmēēpnaat. Pël ēak pim koröpre mēsēp kaö nant nak nant es momarēpnaat. ¹⁷ Yaap, Anutuuk pimtē ngaantakēer kön wia pöl pitēm lupötē kön pout mangkēn pit ya pöt mēmpnaat. Ya pöt pit kön kopēt naö wieē omēn omp ak sak öpēna weëre kosang pitēm pöt animaö pöp mampnaat. Pël ē seim Anutuu akun menautak pet irēpnaat. ¹⁸ Ēn öng nim itenan pipop ka kēsang yang omp akörö ngarangk elmēēpna pö.”

18

Papilon ka kēsang pö utpet ēa

¹ Omēn pöt pet irēn ne kaalak itaangkēn ensel munt namp kutömweriaan yangerakēl yeiraan itenaut. Pöp Anutuuk weëre kosang kēsang mangkēn pim ēwaöök yangerak ēwa ē pet yair. ² Pël ēēn pi ngön ē olēak epēl ya.

“Papilon yok utpet yaē.

Papilon ka kēsangö utpet ēak kö yes.

Pël ēēn peene urmer ke nampre nampre int utpetarō pitēmēt pēēn wē.

³ Ka kēsang pō utpet yes pōta songōnte epël.

Ōng pōpōk omēn nampē muntap wain iit mangkēn nak kōn irikor yaē pōta ōk omp nga ēēre utpetat kēsang ē pël yaaō pōt pet elmēēn yang omēn pourō tapël ēeim wēaurō.

Pël ēak yang omp akōrō pit ōng pōpring utpetat ēeimauro.

Pël yaēēn ōng pōpē omēn nant kēsang ōpnaataan kentre kaur yaaō pōtaan yangerakē omēn monere urōmatēēn ya yamēngkaurōak omnant menak pim naēaan sum kēsang weima.

Pōtaanōk kō yes.”

⁴ Pël yaan ne kat wiaan ngōn munt nent kutōmweraan epël ya.

“Nem omnarō, ar ōng utpet pipop sēp wesak kas seē, ōng pipopring wē saun koirak pōtē kangut ōnganēēn.

⁵ Ōng pōpē utpet yaaō pōt kēsang panē sēēn

Anutu kutōmweri wē pōp itenak utpet kangut mampēnēak kōn wieim wē

⁶ Ar omēn utpet kangut pi mampunē pōrō pim kēlangōn omēn muntarō yemengka pōtōn kōn wiak kangut mampun.

Ar pël ēēnēak pōt pi omnarō utpet mena ēēn pōt kangiir il wesak mampun.

Omēn nampē muntap i ngaat mangkēn nak utpet yes pōl ōng pōpōk omnarō utpet wesak kēlangōn kat mowieima.

Pōtaanōk i nga kosang panēēt yemangk pōl il wesak kēlangōn kēsang kat mowiin.

⁷ Pi pimtēn wak isak yeem pim utpet yaautēēn ērēpsawi eima pōta ōk

arōk kangiir kēlangōn kat mowiin ing ap.

Pim lupmeri kōn korar epël wieēaup.

‘Ne ōng ak kēsangēp yak omp ak urtak wel aisēēē omnarō ngarangk yaalmēaup.

Ne ōng kapirōa ōk omnantēēn il ngentingenti naēnēp.

Kōnōm nant nem naē orōōn ingre ya ilak naēnganēēp.’

⁸ Pimtok kōn korar pōt wieēa pōtaanōk kēt kopēt nentak utpet epot pim naē orōōpnaat.

Anutuuk maan yaumanre ngōntōk yaaōre ēn ingre ya ilak yaaō pōt orōōpnaat.

Akōp Anutu utpet kangut yemengka pōp weēre kosang kēsang yaaup yak puuk maan es kotōpnaat.”

Pël yaan kat wiaut.

⁹ Yangerakē omp ak piiring ya utpet yamēngkem pōtēēn ērēpsawi eimauro ōng pōp, ka kaō pō, es yokotōn koulōpō ngaarēk yawisēn itenak pimēēn ingre ya ilak apnaarō. ¹⁰ Pit Papiilon ka kaō pōōkē omnarōa kēlangōn kat yawia pōten itenak pitta tapël ēēpanēak kas ēēn om kamaarek taueē epël apnaat.

“O yakom, ka kaōaōōn yakōm pan.

Papiilon ka kaōaō, 1 aōa akun kot pita ōngpōk

nim saunatē kangiir utpet yaēn.”

Pël yaan kat wiaut.

¹¹ Ēn yangerakē omēn monere urōmatēēn ya yamēngkaurōeta omnarōak pitēm naēaan urōmat kaalak sum naēpan pël wesak pimēēn ingre ya ilak apnaarō. ¹² Pitēm urōm pōt epot. Koolre siluwa, kēl ompyaut, polere kal, songre sar, poē korōp ke naōre naō ompyaō retēngretēng ēaut, kēra kōp nga kamp ke nampre namp yaautre omēn nant kēra sum kēsangōtōk ket ēaut, aini parasre yaap, kēl retēngretēng ēautōk ket ēaut,

¹³ omēn kamp ompyaō kēra korōp neweriaan yewaut yapinte sinamon pël yema pōtre ēwamōt, kēra ēpre kōmau nga kamp ompyaut, wainre i kolap kaōmp ar ēēpnaat, korupaē lōlōpōt, pol purmakaōre sēpsēpōrō, pol osōrōere ēn kaar pitēm wii ngan ēak wak weruak yaautre, ēn omēn inēēn yaaurōere, pitēm sum yaaō pōt pipot.

¹⁴ Omēn monere urōmatēēn ya yamēngkaurōak ōng pōpōn epël ya.

“Omēn nant nim ōmēak kent kōn yawian pōt sasa won yes.

Monere kēēre kaōmpre omēn ompyaō ē rangi pōtta won yes.

Pōtaan omēn pipot pout kaalak naōngan, won pan.”

¹⁵ Pēl ēak omēn monere urōmatēēn ya yamēngka pōrō omēn ke pilōt pim naē sum yeēa pōrō Papilon ka kaō pōökē omnarōa kēlangōn kat yawia pōten itenak pitta tapēl ēēpanēak kas ēēn om kamaarek taueē ingre ya ilak ēak epēl apnaat.

¹⁶ “O yakōm, ka kēsangōōn yakōm pan.

Ka kēsang epō ōng nampē ök.

Pi ulpēēn ompyaō retēngretēng kōp nentepar mōa namp mēak

pim korōpōök koolre songre sar ē rangiak wēaup.

¹⁷ Akun kot 1 aōa pōta ōngpōk pim monere urōm pout kō yes.”

Ēn i kaō wangatē ngarangk pōrōere omēn narō wangat wak ka muntatē yes piporō, wangatē inēēn yaurōere omēn i kaō pōök mon ya yamēngka pōrō pourō pit Papilon kak pēlēer wiaan kamaarek taueē ¹⁸ itaangkēn ka pō es yokotem koulōpōt orōak yesēn itenak ngōn ēak epēl yema. “Elei, ka kēsang epōökē ök naō e nerek wi naōn, won pan.”

¹⁹ Pit pēl mēak kaplak ilaimeē ingre ya ilak ēak epēl aim wē.

“O yakōm, ka kēsang epōōn yakōm pan.

Wangatē ngarangk yaurō tiar ka kēsang epōökē urōmat wak yesem monere urōm kēsang weimaurō.

Акун кот 1 аоа пōта ōngpōk ka epō kō yes.

²⁰ Kutōmweri ngēēngkōrōere Anutuu ngōn yaaōre tektek ngōn yaaō omēnere pim omēn muntarō ar ka pō won yes pōtaan ērēpērēp ēēn.

Ka pōök utpet elnieima pōtaan Anutuuk kangut yamangk.”

Pēl yaan kat wiaut.

²¹ Ēn ne kaalak itenaan ensel weēre kosangring nampōk kēl kēsang panē naō wak wal ēak i kaōök yoolēem epēl ya.

“Nem kēlō i kaōök yoolak epēl

Anutuuk ka kēsang Papilon pō utpet

wasēn sasa kō sēēn kaalak itnaangkan.

²² Pēl ēēn intōere iraō ngōn aōre pēēp mēmpō,

polere kuup ngōn aō pōt ka pōōkaan kaalak yaan kat nawiingan.

Ēn omnarōakta ka pōök ya ke nentere nent yamēngkēn itnaangkan.

Korupaēta kas yamōem yaan kat nawiingan.

²³ Ka pōōkaan es rampe newes kaalak ēwa naēn ēēpnaat.

Ōngre omp yaēēn ipre kēr yemangka pōtenta itnaangkan.

Ngaantak ka pōökē omēn monere urōmatēēn ya yamēngkaurō yangerakē kaō sak wakaimaurō.

Ēn ka pōōkaan narōak kempre tēptēp wak yeem omēn muntarōen morōk elmēeimaurō.

²⁴ Papilon ka kēsang pōökē omnarōak Anutuu tektek ngōn yaaō omēnere pim omēn muntarō mēneima.

Ēn yang omēn narōeta kōōre tokōrōak mēneima pēl ēautē saunat Papilon ka kēsang tapōök wieēa.

Pōtaanōk Anutuuk kangut yaalmē.”

19

Omнарō Papilon kaō utpet yesēn ērēpērēp ēa

¹ Ne omēn pōtōn itenak kat wiaan kutōmweriaan omēn kēsang pan ngōn ē olēak epēl ya.

“Tiar Anutuun yaya mepa.

Tiarim Anutu tapōpōk tiar utpetetakaan kama nuwa.

Ē rangiere weēre kosang pipot pim naē wia.

² Pi tapōpōk pim ngōn yaatak omnarōa wēwēat wotpil wesak wēl yaaup.

Ōng omp nga yaaō pōpē utpet pōmpelōk yangerakē omnarō utpet moweseima.

Pēl ēēn Anutuuk pi utpet kangut mena.

Ōng pöpök Anutuu inēen ru narō mēneimaup. Pōtaanök kangiir elmēa.”

³ Pēl ēak pit kaalak ngōn ē olēak epēl ya.

“Anutuun yaya mepa.

Ka kēsang pō es yokotem koulöpō kēt ēl epotē aprō seim wē.”

⁴ Pēl yaan ngarangk 24 pōrōere kutōm omēn mor kong nent wēwēetaring pōrō pit rar rē mowesirak tok oriak Anutu pim omp ak urtak wel aisēēea pōpōn yaya mēak epēl ya.

“Yaap, Anutuun yaya mepa.”

⁵ Pēl yaan kat wiaan Anutuu omp ak urta naēaan ngōn ēak epēl yeem ya.

“Anutuu inēen ruurō, ar pourō tiarim Anutuun yaya maē.

Piin kasinkasin yaaō kotre kaō pourō pēl ēēē.”

Sēpsēp Ruup ōng koirēn pim ipre kēr mampna akun kēsangēt orōa

⁶ Ngōn pōt ē pet yairēn ne kaalak kat wiaan ngōn munt nempelök omēn kēsang pan rongan ēak wē ngōn kaēp aōre i kēsang nant nga yaurem kuk aō, tangre kaō kēsang yeraan nga ngōn aō pēl yaē pōl ngōn ē olēak epēl yeem ya.

“Anutu tiarim Aköp weēre kosang pout wieēaupök peene kēsang panē sak wē omnant pout ngarangk yaalni.

Pōtaanök piin yaya mepa.

⁷ Sēpsēp Ruupē ōng koirēpna akunet yok yaarōn ōngöp piin korkor yaē.

Pōtaanök tiar kōn ompyaō wieē ērēpērēp kēsang panē yeem, pim yapin pingetakēer wak isak aim ōpa.

⁸ Anutuuk ōng pōp ulpēen ompyaō ēwaēwa yaaō kewil won panē namp mēēpēnēak mena.”

Ulpēen ompyaō pōp Anutuu omnarōa wēwē ompyaō wotpilten ya.

⁹ Enselēpök neen epēl ōk yenēa. “Ni ngōn epēl retēng ē. Omēn Anutuuk Sēpsēp Ruupē ōng koirēpna akunetak kaōmp ngawi nēmpēnēak yas mēēaō pōrō ērēpērēp ēēpnaarō.” Pēl neak kaalak epēl yenēa. “Ngōn epēt Anutuu ngōn kē panēt,” pēl neeaut. ¹⁰ Pēl neaan ne piin yaya mamēak pim ingesiarē ikanōök rar rē mowesirak tok yariin epēl yenēa. “Neen pil elnēengan. Anutu pimtēnōkēer yaya mam. Niire nim kar Yesuu ngōnte ōk yak pōrō tiar ya kopēt nent ngawi yamēngkaurō.” Yesuu ngōnte ten kaamök elmēen tektek ngōntak aōre songōnte tekeri wesak aō pēl yeē pōt Pulōökē yaat.

Omēn pol os kōlamöpē rangk wel aisēēea pōpē ngōnte

¹¹ Ngōn pōt ōk neē pet irēn ne itenaan kutōmwer kan tēen pol os kōlam namp wēen itenaut. Omēn namp pōpē rangk wel aisēēea pōpē yapintepar nent, “Yaap wotpil yamēngkaup,” ēn nent “Ngōn yaap yaaup,” pēl ya. Omēn pōp pi omnarō ngōn yaatak ulmēak kangut mampōore nga elō pēl yeem wotpil yaaup. ¹² Pōpē itōōrar pōt, es wēlēngōökē ōkōōrar. Ēn kepōnōök pōt, omp ak ul nant selap waēēea. Pim korōpōök pimtē yapinte wieēa. Pōt pimtōkēer ēwat, omēn muntarō kōpēl wē. ¹³ Pim ulpēenēpök omēn iitōk petak urak wēa. Ēn pim yapinte pōt, omnarōak piin, “Anutuu ngōnte,” pēl yamēēaup. ¹⁴ Pēl ēen kutōmweri nga omnarō ulpēen ompyaō kōlam panē kewil won narō mēak pol os kōlam narōa rangk wel aisēak omēn pōpē ēnēm yes. ¹⁵ Omēn pōpē kēmtakaan ōp nga panē newer orōak irēēea. Ōp pōwerring yang omēn pim kōore tokōrō mēnak weēre kosangring ngarangk elmēēpnaap. Puuk wii wain ulōpōrō kēl kap kēsang nentakaan ing mēsaan iit yaarō pōl omnarōen Anutuuk ya sangēn elmēak mēngkēn pitēm iit orōōpnaat. ¹⁶ Pōpē ulpēenēpōkre kopirak pim yapinte epēl retēng ēēea. “Omēn omp akōrōa Omp Aköp, isaurōa Kaōap.”

¹⁷ Ne kaalak itaangkēn ensel namp kētēpök taueēa. Pēl ēēē ngōn ē olēak int ngaarēk wal ēak yaurōen epēl yema. “Ar pourō Anutuu kēere imēn nēnēen wais rongan ēēē.

¹⁸ Ar omēn omp akōrōere nga omnarōere pitēm wotōkōrōere pol osōrōere pitēm rangk wel aisēak wē pōrō pourō, inēen yaurōere yaap wēaurō, kotre kaō, pit pourōa mēsēpōt nēnēen wais rongan ēēē.”

¹⁹ Pël yemaan ne itaangkën animaö nga pöpre ën yangerakë omp aköröere pitëm nga omnarö pit Yesu pol osöpë rangk wel aisëëäupre pim nga omnaröaring nga elëpënëak rongan ëak wëa. ²⁰ Pël ëën puuk animaö pöpre ën tektek ngön yaaö kaar omën pöp wali yeö. Tektek ngön yaaö omën pöp pi wet rëak ya it ngölöpöt animaö pöpë ëöetak mëneimautak omën animaö pöpë yapinte pitëk mowiak animaö kön pimtë ket ëa pöpönta yaya maima pörö morök elmëeima. Pël ëën omën utpet pöaar wak öngöp kësang i kaöökë ököök kël kop retëng ka urauuk es yokota pöwesi yemoola. ²¹ Pël ëak omën pol osöpë rangk wel aisëëä pöpök nga omën utpet pöaarë naë wëaö pörö pim öp nga panë këmtakaan oröëä pöwerring mën wel yemowi. Pël ëën intöröak wais omën mëna pöröa mësepöt wa neim olëak kep panë yaë.

20

Seten pi wii kaatak moulmëëpnaap

¹ Ne kaalak itaangkën ensel namp yang öngöp waliöökë kietaring wii seen naö wali wak kutömweriaan yeirëa. ² Pël ëak ensel pöpök kamal kësang ngaan panëër wë Anutuu ëöetak omnaröaan utpet wesak aim wëaup, Seten, pöp enselëpök wak krismaki 1000 pötë öngpök öpënëak wii seen pööring të yemowi. ³ Pël ëak enselëpök wa yang öngöp wali pöökë öngpök moolëak kaalak kan wariak taë panë wes yemoulmë. Krismaki 1000 pöt won nasën wiaan yang omnarö kaalak morök elmëëpanëak pël yaalmë. Ënëmak krismaki 1000 pël won sëënak orö moulmëën akun kot panë nent öpnaap.

⁴ Ne kaalak itaangkën omp ak ur nant wiaan pötë omën narö wel aisëëä. Anutuuk pit omën muntarö ngön yaatak moulmëak kangut mampna ya pöt mangkën wak wëa. Pël ëën ne itaangkën omën naröa könörö Yesuun kön wi kosang wesak pim yapinte tekeri wes ök aö yeem Anutuu ngönte kosang wes morök wëa. Pitëm pël yaaö pötaan kööre toköröak ngernger il moolaan wel wia. Omën pörö animaö nga pöpre pim kön ket ëa pöpëën yaya maöre pim yapinte pitëm ë kosatëere morötë mowi pël naën ëa. Pitökëër Anutuuk weletakaan wal ë moulmëën wë Kristooring omp ak sak ngarangk wakaimeë së krismaki 1000 ke pipël won yes. ⁵ Pitëm weletakaan wal ë moulmëa pöt wet rëaut. Ën omën munt wel wia pörö wal naën wia. Pit krismaki 1000 pöt won sëënak wal ëëpënëak kor wë. ⁶ Omën Anutuuk wet rëak weletakaan wal ë moulmëa pörö ngëëngk mowasën ërëpërëp eim öpnaarö. Omën pörö kaalak wel wiak es parëaöök nasën ëëpnaarö. Pit kiri ar yauröa ök sak Anutüre Kristoon yaya yamëem Kristooring omp ak sak ngarangk yaat mëneim wëen krismaki 1000 ke pël won sëpnaat.

Seten pim këlangön kaö panë kat wiipnaata ngönte

⁷ Krismaki 1000 pöt won sëënak Seten wii kaatakaan kan të mowiin orööpnaap. ⁸ Pël ëak yang kaö nantëaan nantë wëa pörö pouröa naë së morök elmëën rongan nentepar ëën Kokre Mekok pël sëën nga wa top ëëpnaat. Pël ëëpna pörö pangk sangk nekelngan, i pisötë ök kësang panë ëëpnaat. ⁹ Omën pörö yang kaö poutëaan wais Anutuu omnaröere Yerusalem ka kësang pim kent kön wia pö wa taap ëak mëmpënëak yaëën Anutuuk es newes kutömweriaan wes mëën irë omën pörö es kot won wasëpnaat. ¹⁰ Pël ëën Seten pit morök elmëa pöp puuk wak öngöp kësang i kaöökë ököök kël kop retëng ka urauuk es yokota pörök animaö ngaapre tektek ngön yaaö kaar omnamp wet rëak wa moolaan wëa pöwesi moolapnaat. Pël ëën pit omën naar namp pörö röökre kët poutë es yokotön këlangön kësang kat wieim öpnaarö.

Ngön ya kësang mëmpnaata ngönte

¹¹ Ne kaalak itaangkën omp ak ur kölam kësangëtere pötak wel aisëëä pöpön itenaut. Pël ëën kutömre yanger pim naë mop wiak won yes. ¹² Pël yaëën itaangkën omën wel wiaurö kotre kaö omp ak urtak wel aisëëä pöpë ëöetak taueëa. Pël ëën pep nant yawil. Pël ëak newer yawil. Pöwer wëwë kosangta pepewer. Pël ëak puuk omën wel wiaurö pitëm wëwëatë songönöt pep pötë iteneë wël yaalmë. ¹³ Pël ëëpënëak omën i kaöök wel wiaurö i kaöökaan wal yaë. Yaap, omën wel wia pourö weletakaan wal ëën neenem

wēwēatē kangut yemangk. ¹⁴ Pēl ēak welere wel kaō wak ōngōp kēsang i kaōōkē ōkōōk es yokota pōwesi moolaan kō yes. Omēn pōrek sēpna pōrō wel 2 kosang pōt wiak sasa kō sēpnaarō. ¹⁵ Anutuuk itaangkēn omēn namp pim yapinte wēwē kosangta pepeweri won ēēn pōt wak ōngōp kēsang i kaōōkē ōkōōk es yokota pōwesi yemoola.

21

Kutōmre yang ngolōpōt yaarō

¹ Ne omēn pōtōn itenak kaalak kutōm ngolōpwerre yang ngolōpren itenaut. Kutōmre yang wet rēak orōak wiakaima pōt kō sak sēēn i kaōōta won wieēa. ² Pēl ēēn ka kēsang ngēēngk Yerusalem ngolōpōōn itenaut. Ka ngolōp pō Anutuu naē kutōmweriaan yeiraan itenaut. Pō ē rangi ompyaō panē nant ēak wēa. Pōt ōng namp pim omp yaō ēak wēaup ōpēnēak ē rangiak wē pōl ēak yeira. ³ Pēl ēēn ne kat wiaan omp ak urta naēaan ngōn ēak epēl ya. “Kat wieē. Anutu pi pim omnarōa tekarak wē. Pi pitring wēēn pit pim omēn sak ōpnaarō. Ēn Anutu pimtōk pitēm naē wē pitēm Akōp pēl sak wakaim ōpnaat. ⁴ Pēl ēak puuk pitēm ing telapōt tum mokorōn ērēpērēp ēēpnaat. Pōt pit kaalak wel wiire ēn kōn utpetaring wē, ingre ya ilak aōre kēlangōn kat wi pēl naēn ēēpnaat. Omnant ngaan wiakaima pōt pout won sa pōtaanōk.”

⁵ Pēl yaan omēn omp ak urtak wel aisēēa pōpōk epēl ya. “Kat wieē. Ne peene omnant pout ngolōp wesak orō yaulmē.” Pēl ōk ēak neen epēl yenēa. “Ngōn epot yaap panēēt, omnarōa kōn wi kosang wasēpnaat. Pōtaanōk retēng ē.” ⁶ Pēl neak kaalak epēl ōk yenēa. “Omēn epot pout yok orōak wē. Ne tapōp wot rēaupōk kaalak ēnēm remaap. Omnant ngēs rē ulmēaupōk kaalak pet irumaap. Omēn namp iiten yaēēn pōt nook i omnarōa kol mangkēn nak wēwē kosangta yaō sēpnaat sum won mangkēn nēmpnaap. ⁷ Omēn namp pim wēwē ompyautak utpetat il wasēpna pōp omnant ompyaō epot poutē pep sēpnaap. Pēl ēēn ne pim Anutu pēl sak wēēn pi kangiir nem ruup pēl sak ōpnaap. ⁸ Pēl ēēpnaatak omēn tokōrōen kas ēak neen kasēng nampōōre kōn wi kosang nenewasēn ē, ya utpet ke nentere nent mēmpōōre omēn muntarō mēn wel wi, ōngre omp nga ēēre kipre kēar nga ē, Anutuu urtak omp ak kaarōrōere kōn ket ēaurōaan ngēēngk wesak yaya aōre ngōn kaar aō, omēn ke pil yaaō piporō pourō ōngōp kēsang i kaōōkē ōkōōk kēl kop retēng ka urauuk es yokota pōwesi sē es koteim ōpnaarō. Pēl yeem wel akun 2 kosang pōt wiak sasa kō sēpnaarō.”

Yerusalem ka ngolōpō

⁹ Pēl neaan ensel 7 pōrōakaan namp nem ngēsē waisa. Ensel 7 pōrō pit sōwar 7 ēak omēn utpetatta 7 tapēl ēak wiak wak wēa. Pōt ēnēmak akun pet irēpēnēak yaēēn omnarō utpet mowasēpnaat. Pōrōakaan namp nem naē wais epēl yenēa. “Ni wais. Pēl ēēn Sēpsēp Ruupē ōng koirēpnaapōn pet elniimaan,” pēl yenēa. ¹⁰ Pēl neaan Pulōōkē wēere kosangō nem naē orōōn ensel pōpōk ne wa newak sē tomōn wali panē naōōk neulēak Yerusalem ka ngēēngkō Anutuu naē kutōmweriaan yeiraan pet elnēēn itenaut. ¹¹ Ka kēsang pōōk Anutuu ēwaō elēn ēwa ke maim nal panē tēak wieēa. Pōt yaap kēl ompyaō saspaare ēn kōnitwēri yaē pōl pan ēwaēwa yeem wēa. ¹² Yerusalem ka pōōk ēm kēsang wali panē naō ōk rēēēa. Ēm pōōk kan 12 ēak rē wieēa. Pēl ēēn ensel narō 12 tapēl ēak kan ēētē ngarangk taueēa. Kan pōtē Israel omēn kur 12 piporōa yapinōt retēng ēēēa. ¹³ Ēm kētēpē yengampial pōōk kan neraar ner ēak rē wieēa. Kētēpē yeilēaul we pōōkēl kan neraar ner tapēl ēak rē wieēa. Ēn we naōōkaan naōōkta om tapēl ēēēa. ¹⁴ Ēm pōōkē ingōōk kēl 12 ēak kosang wesak wieēa. Kēl pōtē Sēpsēp Ruupē ngōn yaaō omēn 12 pōrōa yapinōt retēng ēēēa.

¹⁵ Ensel neen ngōnaak neea pōp pi kēkalēp ōk yawia koolōtōk ket ēa naō wali wak wēa. Pō ka kēsang pōōre ēmōōre ēm kanōt ōk wiipnaō. ¹⁶ Ka pōōkē ē mor kong nent pōtē waliit ke kopētal pan. Ēn ensel pōpōk ka pō pim kēkalēpōōring ōk wiin waliire mēntere tingk pōt ke kopētal yaē. 2400 kilomita pēl yaē. ¹⁷ Pēl ēēn enselēpōk ōkōōring ēmōōkē tingkēt ōk wiin 70 mita pēl yaē. ¹⁸ Ka kēsang pōōkē ēm pō, kēl ompyaō saspa pōōring

ök rēēēa. Ēn ka pō kool pēēnēētōk ök raan kōnitweri ök pengpeng yeēa. ¹⁹ Ēn em pōökē ingōök kēl sum kēsang yaaō ke naōre naōring ē rangi ulmēēēa. Kēl ompyaō wet kaal panē rēak wia 1 pōökē yapinte saspā, ēn munt kunōm ka ura 2 pōökē yapinte sapaia, ēn munt kōlam 3 pōökē yapinte aket, ēn munt kēra ēp korōp orōa 4 pōökē yapinte emeral, ²⁰ ēn munt kōp mōaare kōlam korōp orōa 5 pōökē yapinte satonikis, ēn munt kōp mōaō 6 pōökē yapinte konilian, ēn munt kop retēng ka ura 7 pōökē yapinte krisolait, ēn munt kēra ēp korōp orōōmaap kangk ēa 8 pōökē yapinte peril, ēn munt kop retēng ka urōmaap kangk ēa 9 pōökē yapinte topas, ēn munt kop retēngre kēra ēp korōp ka urōmaap kangk ēa 10 pōökē yapinte krisopres, ēn munt kunōm ka urōmaap kangk ēa 11 pōökē yapinte aiasin, ēn munt kōp karkar mōa panē 12 pōökē yapinte ametis. Kēl ompyaō 12 epotring em ingōök wiak ē rangi ulmēēēa. ²¹ Ēn ka kan 12 pōt kal kōlam sum kēsangring nant 12 pōtring ket ēēēa. Kal naōök kan newer naōök newer pēl ēēēa. Ka kēsangōökē kamēt pōtta koolōtōk lē mēēn kōnitweri ök pengpeng yeēa.

²² Ne ka kēsang pōök ngēēngk tup nent ök rēan itnaangkēn, won. Akōp Anutu weēre kosang pout wieēaupre Sēpsēp Ruup piarpimtok ngēēngk tup ket ēak wēa. ²³ Ka pōök kētre ngoon ēwa naō naēpan, won. Anutuu ēwaōök sē elēn Sēpsēp Ruup es rampewesi ök ket ēak ēwa ēēn ka pōök ēwa tēak wia. ²⁴ Yangerakē omēn pourō ka pōökē ēwaōök kan ing yaaurō. Ēn yangerakē omp akōrō pitēm ē rangiat ka pōökē wak sēpnaarō. ²⁵ Ka pōök koō noolapan. Pōtaanōk kēt poutē ka pōökē em kanōt tē wiakaim ōpnaat. ²⁶ Pēl ēēn omēn pourō pitēm monere urōmere ē rangiat pout ka pōökēl wak sēpnaat. ²⁷ Pēl ēēpnaatak omēn wēwē utpet ke nentere nent yaaure kōmkēēnringōt yaaure kaar yaaup pangk wak ka pōökē ōngpōk nasēpan, won. Om Sēpsēp Ruupē yapinōt wēwē kosangta pepeweri retēng ēa pōrōakēer ka kēsang pōökē ōngpōk sēpnaarō.

22

Wēwē kosangta iitere kēraament

¹ Ensel pōpōk kaalak ka pōök i omnarōa kol mangkēn nak wēwē kosangta yaō yesa pōmerēn pet elnēēn itenaut. I pōmer kōnit ket ēak ēwaēwa yaaumer Anutūre Sēpsēp Ruupē omp ak urtakaan orōak yesaumer. ² I pōmer ka pōökē kamtaōökē luptak yesaumer. Ēn i pōmeri poō naōōkaan naōök kēra nant wēwē kosangēt yemengka pōt tau seēa. Pōt krismaki kopēt nenta ōngpōk akun 12 ēak ulōpōrō ngoon nampnampē ōngpōk utō aprō yesa. Kēra pōtē ēpōtōk omnarōa kēlangōnre yaumanōt ompyaō yemowesa. ³ Omnant pout Anutuuk won wiaapēnēak kōn wiaut ka pōök wi naōpan. Om Anutūre Sēpsēp Ruupē omp ak urōt ka kēsang pōök wiaan Anutuu inēēn ruurō piin yaya maim ōpnaat. ⁴ Omēn pōrō pim kēere wot kanten itaampnaat. Pēl yaēēn pim yapinte pitēm ē kosatē wiaapnaat. ⁵ Ka pōök koō olaan es rampeere kētēpōk ēwa naēpan, won. Akōp Anutu pimtē ēwa kēsang pōmpelōk ēwa elmēaan pit omp ak sak akun ēlōtē om omnant poutē ngarangk wakaim ōpnaarō.

Yesu pi teēt kaalak waisēpnaap

⁶ Ne pōtōn itenaan enselēpōk epēl ök yenēa. “Ngōn epot pout yaap panēēt, omnarōa pangk kōn wi kosang wasēpnaat. Akōp Anutu pim Pulō tektek ngōn yaaō omnarō kaamōk yaalmē pōpōk pim inēēn ruurō omēn peene orōōpnaatōn ēwat sēpēnēak pim ensel namp pitēm naē wes mēa.”

⁷ Pēl yenēaan Yesuuk epēl ök ya. “Kat wieē. Ne teēntom waisumaap. Omēn namp nem tektek ngōn pep epwēri wia epot ngaarēk weim ōpna pōp pi ērēpērēp ēēpnaap.”

⁸ Ne Sonok ngōn epot kat wiak omēn epotōn itenaut. Ne epotōn kat wiire itaampō pēl ēak ensel ök neeaōre pet elnē pēl ēaō pōpē ingesiarē ikanōök rar rē mowesirak tok oriak piin yaya mamēak yaēēn ⁹ epēl yenēa. “Ni neen pil elnēēngan. Anutu pimēntenōkēer yaya mam. Niire nim kar tektek ngōn yaaōre omēn pourō ngōn pep epwēri wia pōt ngaarēk yeō pōrō tiar ya kopēt nent ngawi yamēngkaurō pōtaanōk.” ¹⁰ Pēl neak pi kaalak epēl ök yenēa. “Anutuu ngōn pep epwēri wia epot ngep ēak ōnganok. Ngōn pōtē kēēt

orööpna akunet temanöm yes. ¹¹ Omēn wēwē utpet wēa pöp piita om yal menak pēl ē seim öp. Kewilring wēa pöp piita om yal menak pēl ē seim öp. Wotpil wēa pöp piita om yal menak pēl ē seim öp. Ēn lup kōlam wēa pöp piita om yal menak pēl ē seim öp.”

¹² Pēl yenēaan Yesuuk kaalak epēl ök ya. “Kat wi. Ne teēntom pan waisumaap. Ne omēn pourōa sumat wak wais pitēm omnant yaautē kangut neenemot mempaap. ¹³ Ne tapöp wot rēaupök kaalak ēnēm remaap. Ne omnant ngēs rē ulmēaupök kaalak pet irumaap.

¹⁴ “Omēn pitēm ulpēēnöt iirak lup kōlam wē pörö pit ērēpērēp ēēpnaarö. Pēl ēak kēra wēwē kosangēt yemengka pōmentēkaan yok pangk ulöp tō nak ka kēsangöökē ēm kanöt tē wiaan öngpök ilapnaarö. ¹⁵ Pēl ēēpnaatak omēn ke epēlörö ka pōökē öngpök neilapan, om ka tomök öpnaarö. Kentre pol ket ēak wēwē kewilring wēere kipre kēar nga ē, öngre omp nga ēere mēn wel wi, Anutuu urtak omp ak kaaröröere kön ket ēaurōaan ngēēngk wesak yaya maō, ngön kaar aöre pötē ēnēm ē, omēn ke pil yaaō pörö ka tomök öpnaarö.

¹⁶ “Ne Yesu nook nem ensel namp wes mēēn wais ar ingre mor saurōen ngön ök niia. Ne Tewit pim kurmentēkaan orōaup. Ne tapöpök tangewesi ök ēwearingēp.”

¹⁷ Pulööre Sēpsēp Ruupē öng yaup piaripök, “Ni wais,” pēl ya. Pēl ēēn omēn namp ngön pipēt kat wiak pöt puukta, “Ni wais,” pēl ap. Yaap omēn namp iiten yaēēn pöt waisēp. Pi i omnarö kol mangkēn nak wēwē kosangta yaō yesa pöt nēmpēnēak kent yaēēn pöt nēmp. I pöt sum won, yaap nēmpnaat.

¹⁸ Ar Anutuu tektek ngön pep epweri wia epot sangk kelak kat wiinēerōaan pepanöm ngön epēt ök yeniak. Omēn namp Anutuu ngönte wak pim könöōkaan ngön munt nantring yal menak irikor ēēpna pöp Anutuuk maan omēn utpet nant omnarö utpet mowasēpna pep epweri retēng ēa pöt pim naē orööpnaat. ¹⁹ Ēn omēn nampök pep epweriaan Anutuu ngön nent kērē olēak irikor ēēpna pöp Anutuuk kangiir piin epēl mapnaap. “Kēra wēwē kosangēt yemengka pōmentēkaan ulöp tō nēere ka kēsang ngēēngk epök wē nem omnarōa ēēpēnēak pep epweri ngön ēa pöl naengan.”

²⁰ Ngön epot tekeri wesa pöpök epēl ya. “Yaap, ne teēt waisumaap.” Yaap. Aköp Yesu, ni wais.

²¹ Aköp Yesu pim komre kolap pöt Anutuu omnarö arim naē wiaap. Yaap.

Read the New Testament daily

January

date	Scripture
1	Matiu 1:1-2:12
2	Matiu 2:13-3:6
3	Matiu 3:7-4:11
4	Matiu 4:12-25
5	Matiu 5:1-26
6	Matiu 5:27-48
7	Matiu 6:1-24
8	Matiu 6:25-7:14
9	Matiu 7:15-29
10	Matiu 8:1-17
11	Matiu 8:18-34
12	Matiu 9:1-17
13	Matiu 9:18-38
14	Matiu 10:1-23
15	Matiu 10:24-11:6
16	Matiu 11:7-30
17	Matiu 12:1-21
18	Matiu 12:22-45
19	Matiu 12:46-13:23
20	Matiu 13:24-46
21	Matiu 13:47-14:12
22	Matiu 14:13-36
23	Matiu 15:1-28
24	Matiu 15:29-16:12
25	Matiu 16:13-17:9
26	Matiu 17:10-27
27	Matiu 18:1-22
28	Matiu 18:23-19:12
29	Matiu 19:13-30
30	Matiu 20:1-28
31	Matiu 20:29-21:22

February

date	Scripture
1	Matiu 21:23-46
2	Matiu 22:1-33
3	Matiu 22:34-23:12
4	Matiu 23:13-39
5	Matiu 24:1-28
6	Matiu 24:29-51
7	Matiu 25:1-30
8	Matiu 25:31-26:13
9	Matiu 26:14-46
10	Matiu 26:47-68
11	Matiu 26:69-27:14
12	Matiu 27:15-31
13	Matiu 27:32-66
14	Matiu 28:1-20
15	Maak 1:1-28
16	Maak 1:29-2:12
17	Maak 2:13-3:6
18	Maak 3:7-30
19	Maak 3:31-4:25
20	Maak 4:26-5:20
21	Maak 5:21-43
22	Maak 6:1-29
23	Maak 6:30-56
24	Maak 7:1-23
25	Maak 7:24-8:10
26	Maak 8:11-9:1
27	Maak 9:2-29
28	Maak 9:30-10:12

date	Scripture
1	Maak 10:13-31
2	Maak 10:32-52
3	Maak 11:1-26
4	Maak 11:27-12:17
5	Maak 12:18-37
6	Maak 12:38-13:13
7	Maak 13:14-37
8	Maak 14:1-21
9	Maak 14:22-52
10	Maak 14:53-72
11	Maak 15:1-47
12	Maak 16:1-20
13	Luk 1:1-25
14	Luk 1:26-56
15	Luk 1:57-80
16	Luk 2:1-35
17	Luk 2:36-52
18	Luk 3:1-22
19	Luk 3:23-38
20	Luk 4:1-30
21	Luk 4:31-5:11
22	Luk 5:12-28
23	Luk 5:29-6:11
24	Luk 6:12-38
25	Luk 6:39-7:10
26	Luk 7:11-35
27	Luk 7:36-8:3
28	Luk 8:4-21
29	Luk 8:22-39
30	Luk 8:40-9:6
31	Luk 9:7-27

date	Scripture
1	Luk 9:28-50
2	Luk 9:51-10:12
3	Luk 10:13-37
4	Luk 10:38-11:13
5	Luk 11:14-36
6	Luk 11:37-12:7
7	Luk 12:8-34
8	Luk 12:35-59
9	Luk 13:1-21
10	Luk 13:22-14:6
11	Luk 14:7-35
12	Luk 15:1-32
13	Luk 16:1-18
14	Luk 16:19-17:10
15	Luk 17:11-37
16	Luk 18:1-17
17	Luk 18:18-43
18	Luk 19:1-27
19	Luk 19:28-48
20	Luk 20:1-26
21	Luk 20:27-47
22	Luk 21:1-28
23	Luk 21:29-22:13
24	Luk 22:14-34
25	Luk 22:35-53
26	Luk 22:54-23:12
27	Luk 23:13-43
28	Luk 23:44-24:12
29	Luk 24:13-53
30	Son 1:1-28

date	Scripture
1	Son 1:29-51
2	Son 2:1-25
3	Son 3:1-21
4	Son 3:22-4:3
5	Son 4:4-42
6	Son 4:43-54
7	Son 5:1-23
8	Son 5:24-47
9	Son 6:1-21
10	Son 6:22-40
11	Son 6:41-71
12	Son 7:1-29
13	Son 7:30-52
14	Son 7:53-8:20
15	Son 8:21-30
16	Son 8:31-59
17	Son 9:1-41
18	Son 10:1-21
19	Son 10:22-42
20	Son 11:1-53
21	Son 11:54-12:19
22	Son 12:20-50
23	Son 13:1-30
24	Son 13:31-14:14
25	Son 14:15-31
26	Son 15:1-27
27	Son 16:1-33
28	Son 17:1-26
29	Son 18:1-24
30	Son 18:25-19:22
31	Son 19:23-42

date	Scripture
1	Son 20:1-31
2	Son 21:1-25
3	Ngön 1:1-26
4	Ngön 2:1-47
5	Ngön 3:1-26
6	Ngön 4:1-37
7	Ngön 5:1-42
8	Ngön 6:1-15
9	Ngön 7:1-29
10	Ngön 7:30-50
11	Ngön 7:51-8:13
12	Ngön 8:14-40
13	Ngön 9:1-25
14	Ngön 9:26-43
15	Ngön 10:1-33
16	Ngön 10:34-48
17	Ngön 11:1-30
18	Ngön 12:1-23
19	Ngön 12:24-13:12
20	Ngön 13:13-41
21	Ngön 13:42-14:7
22	Ngön 14:8-28
23	Ngön 15:1-35
24	Ngön 15:36-16:15
25	Ngön 16:16-40
26	Ngön 17:1-34
27	Ngön 18:1-21
28	Ngön 18:22-19:12
29	Ngön 19:13-41
30	Ngön 20:1-38

date	Scripture
1	Ngön 21:1-16
2	Ngön 21:17-36
3	Ngön 21:37-22:16
4	Ngön 22:17-23:10
5	Ngön 23:11-35
6	Ngön 24:1-27
7	Ngön 25:1-27
8	Ngön 26:1-32
9	Ngön 27:1-20
10	Ngön 27:21-44
11	Ngön 28:1-31
12	Rom 1:1-17
13	Rom 1:18-32
14	Rom 2:1-24
15	Rom 2:25-3:8
16	Rom 3:9-31
17	Rom 4:1-12
18	Rom 4:13-5:5
19	Rom 5:6-21
20	Rom 6:1-23
21	Rom 7:1-14
22	Rom 7:15-8:6
23	Rom 8:7-21
24	Rom 8:22-39
25	Rom 9:1-21
26	Rom 9:22-10:13
27	Rom 10:14-11:12
28	Rom 11:13-36
29	Rom 12:1-21
30	Rom 13:1-14
31	Rom 14:1-23

date	Scripture
1	Rom 15:1-21
2	Rom 15:22-16:7
3	Rom 16:8-27
4	1 Korin 1:1-17
5	1 Korin 1:18-2:5
6	1 Korin 2:6-3:4
7	1 Korin 3:5-23
8	1 Korin 4:1-21
9	1 Korin 5:1-13
10	1 Korin 6:1-20
11	1 Korin 7:1-24
12	1 Korin 7:25-40
13	1 Korin 8:1-13
14	1 Korin 9:1-18
15	1 Korin 9:19-10:13
16	1 Korin 10:14-11:1
17	1 Korin 11:2-16
18	1 Korin 11:17-34
19	1 Korin 12:1-26
20	1 Korin 12:27-13:13
21	1 Korin 14:1-17
22	1 Korin 14:18-40
23	1 Korin 15:1-28
24	1 Korin 15:29-58
25	1 Korin 16:1-24
26	2 Korin 1:1-11
27	2 Korin 1:12-2:11
28	2 Korin 2:12-17
29	2 Korin 3:1-18
30	2 Korin 4:1-12
31	2 Korin 4:13-5:10

date	Scripture
1	2 Korin 5:11-21
2	2 Korin 6:1-13
3	2 Korin 6:14-7:7
4	2 Korin 7:8-16
5	2 Korin 8:1-15
6	2 Korin 8:16-24
7	2 Korin 9:1-15
8	2 Korin 10:1-18
9	2 Korin 11:1-15
10	2 Korin 11:16-33
11	2 Korin 12:1-10
12	2 Korin 12:11-21
13	2 Korin 13:1-14
14	Kalesia 1:1-24
15	Kalesia 2:1-16
16	Kalesia 2:17-3:9
17	Kalesia 3:10-22
18	Kalesia 3:23-4:20
19	Kalesia 4:21-5:12
20	Kalesia 5:13-26
21	Kalesia 6:1-18
22	Epesas 1:1-23
23	Epesas 2:1-22
24	Epesas 3:1-21
25	Epesas 4:1-16
26	Epesas 4:17-5:2
27	Epesas 5:3-33
28	Epesas 6:1-24
29	Pilipai 1:1-26
30	Pilipai 1:27-2:18

date	Scripture
1	Pilipai 2:19-3:6
2	Pilipai 3:7-4:1
3	Pilipai 4:2-23
4	Kolosi 1:1-20
5	Kolosi 1:21-2:7
6	Kolosi 2:8-23
7	Kolosi 3:1-17
8	Kolosi 3:18-4:18
9	1 Tesalonaika 1:1-2:9
10	1 Tesalonaika 2:10-3:13
11	1 Tesalonaika 4:1-5:3
12	1 Tesalonaika 5:4-28
13	2 Tesalonaika 1:1-12
14	2 Tesalonaika 2:1-17
15	2 Tesalonaika 3:1-18
16	1 Timoti 1:1-20
17	1 Timoti 2:1-15
18	1 Timoti 3:1-16
19	1 Timoti 4:1-16
20	1 Timoti 5:1-25
21	1 Timoti 6:1-21
22	2 Timoti 1:1-18
23	2 Timoti 2:1-21
24	2 Timoti 2:22-3:17
25	2 Timoti 4:1-22
26	Taitas 1:1-16
27	Taitas 2:1-14
28	Taitas 2:15-3:15
29	Pailimon 1:1-25
30	Ipru 1:1-14
31	Ipru 2:1-18

date	Scripture
1	Ipru 3:1-19
2	Ipru 4:1-13
3	Ipru 4:14-5:14
4	Ipru 6:1-20
5	Ipru 7:1-19
6	Ipru 7:20-28
7	Ipru 8:1-13
8	Ipru 9:1-10
9	Ipru 9:11-28
10	Ipru 10:1-18
11	Ipru 10:19-39
12	Ipru 11:1-16
13	Ipru 11:17-31
14	Ipru 11:32-12:13
15	Ipru 12:14-29
16	Ipru 13:1-25
17	Sems 1:1-18
18	Sems 1:19-2:17
19	Sems 2:18-3:18
20	Sems 4:1-17
21	Sems 5:1-20
22	1 Pita 1:1-12
23	1 Pita 1:13-2:10
24	1 Pita 2:11-3:7
25	1 Pita 3:8-4:6
26	1 Pita 4:7-5:14
27	2 Pita 1:1-21
28	2 Pita 2:1-22
29	2 Pita 3:1-18
30	1 Son 1:1-10

date	Scripture
1	1 Son 2:1-17
2	1 Son 2:18-3:2
3	1 Son 3:3-24
4	1 Son 4:1-21
5	1 Son 5:1-21
6	2 Son 1:1-13
7	3 Son 1:1-14
8	Yut 1:1-25
9	Ēnēma Ngönte 1:1-20
10	Ēnēma Ngönte 2:1-17
11	Ēnēma Ngönte 2:18-3:6
12	Ēnēma Ngönte 3:7-22
13	Ēnēma Ngönte 4:1-11
14	Ēnēma Ngönte 5:1-14
15	Ēnēma Ngönte 6:1-17
16	Ēnēma Ngönte 7:1-17
17	Ēnēma Ngönte 8:1-13
18	Ēnēma Ngönte 9:1-21
19	Ēnēma Ngönte 10:1-11
20	Ēnēma Ngönte 11:1-19
21	Ēnēma Ngönte 12:1-18
22	Ēnēma Ngönte 13:1-18
23	Ēnēma Ngönte 14:1-20
24	Ēnēma Ngönte 15:1-8
25	Ēnēma Ngönte 16:1-21
26	Ēnēma Ngönte 17:1-18
27	Ēnēma Ngönte 18:1-24
28	Ēnēma Ngönte 19:1-21
29	Ēnēma Ngönte 20:1-15
30	Ēnēma Ngönte 21:1-27
31	Ēnēma Ngönte 22:1-21